
M
49
6

De Materiis
theologicis

BIBLIOTECA
DE LA
Universidad de Salamanca.
Est. 2º Caj. 3º Núm. 6.

M
A9

FRATER·FRANCISCVS.DE.VICTORIA·SVPER

secunda secundę
Sancti thomę A
quinatis.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE SALAMANCA

Ydela Compª de Jhs de Salª y dela libreria.

FRATER·FRANCISCVS.DE.VICTORIA·SVPER

secunda secundę
Sancti thomę A
quinatis.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE SALAMANCA

y de la Comp.ª de Jhs de Sal.ª y de la libreria.

Questio Prima de fide, // Articulus Primus, Vtrū subiectum fidei sit Veritas prima,

Nota Primum circa nomen fidei q̄ fides quadruplicit̄ sumit̄. 1° fides ē ē virtus moralis in voluntate hominis subiecta huic 3 ejus ~~officium~~ officium ē facere 3 implere ea q̄ dicta sunt 3 promissa de quo Cicero lib° 1° aphorism° tracta. de justi. 4. Justis fidei fundamentum ē. 2° dicit conventor q̄ ~~sub~~ stan 3 veritas ēt apud Aguſt. in epla 19. ad Hieronimum, 3° modo fides tantum valet vt promissio quo pacto intelligunt aliqui illud 1. ad Thimot. 5. hē fis fidem irritam, 4 Primum vetum 83 hec acceptio non ē ita propria nec Recepta ab hominibus, 3 modo pro fiducia 3 confidentia quadam quomodo quidam intelligunt dicēs Habacuc. c. 2° justus aut ex fide sua vivit, 1. Confidentia. Ex mathei 14 modica fidei Quare dubitasti, 1. homo minime confidentie 3 17. Si habueritis tantam fidem vt granum sinapis 1. confidentiam 3 1. ad Corinthi. 13 Si habuero tantam fidem ita vt montes transferam 1. Confidentiam 3 fiduciam 3 Jacobi 1. Qui postulat postulet ab eo in fide. 1. in confidentia, ita intelligit ista loca Rofensis ar° 1° aduersus Lutherum. 3 non dubito nisi q̄ in omibus locis capit̄ pro fide 3 non pro confidentia sententia mea 3 ē nempe q̄ capit̄ pro fide vera 3 christiana vt hēnt Lact. 3 chrisostho. 3 d. thom. Aguſt. 3 non valet q̄ aliquā ibi accipiat̄ pro ipa confidentia q̄ ē effectus fidei, 4° modo Pro assensu intellectus quo credimus. dictis aliquis dicentis Quemadmodum transtulit Boetius in topicis argu. rei dubię faciens fidem 1. assensum, nihil frequentius in d. paul. in hac 4 acceptione capit̄ fides in ntro propo. to ēt tractatu 5° pro assensu. 2° nota q̄ fides isto quartomo accipit̄ triplicit̄ a theologis 3 a sanctis Primo pro habitu fidei, 2° pro actu 3 modo pro obiecto. Pro habitu in concilio Vienens. 3 Lateranens. vbi definit̄ q̄ in baptismo infundit̄ pueris fides nō actus 3 habitus. c. firmit̄ de Summa tr. Pro actu ad Roma. 10. Corde creditur &c ibidem fides ~~effunditur et ejus~~ tota epla ad Ros.

ex auditu et per

Pro obiecto cum arit Athanas. in Symbolo hec é fides Catholica ⁊ hec sunt obiecta fidei ~~sunt~~ catholice, 3ª nota q̃ intellectu é triplex apprehẽ ârij/ simplex sio; compositio ⁊ diuisio discursus ⁊ rõnatio Circa ⁊ stor tres actus oppõ ponere tres habitus in intellectu. 1º é habitus circa noticias incomplexas que sunt ssp̃es intelligibiles. dicunt habitus q̃ hẽnt quandam conditionẽ habitus Alij sunt circa assensum quibus assentimus sine dissensu quemad modum habitus primoꝝ principioꝝ. 3º habituum modus é discursuus quibꝫ assentimus discursiue, igitr 3º habitus é scientificus fidei ꝯmia in 2ª classe ⁊ genere habituum continet. 1. prohibu fidei ⁊ 5ª diuine authoritat innixi a assentimus articulis fidei, 4º nota habitus fidei non é immutatio vitalis alioq̃n ⁊ p̃ q̃ hores habitum intelligeres, habitus q̃. fidei non vitaliter immutat ⁊ habitus ille producit actum qui é vitalis immutat. 5º. Nota q̃ veritas Prima ⁊ deitas in deo idem sunt vt idem sunt in deo intellectus ⁊ Voluntas Ceterum veritas ꝯ tria cõmotat Primo q̃ non hẽat ve ritatem priorem. 2º q̃ sit rõ totius veritatis 3º q̃ ipius nulla sit rõ, ⁊ 6º. nota cum Querimus vtrum obiectum fidei sit veritas ꝯ non Querimus de obiecto complexo ⁊ de obiecto formali. hãs habitus in arº é distinctio fundamẽ talis. ⁊ in Quolibet habitu v. scientia duplex é obiectum vnum é forma le Alterum male, Primum é Sub cuius rõne tractamus omia illius scie male é q̃ tracta hoc habitu, Prima Conclº é obiectum formale fidei é ve ritas ꝯ quod ex d. p3. 2º é obiecta mália in fide sunt multa, ⁊ conclº. Circa obiecta mália inuenit ꝯ veritas máista de fide Rosson magro Senuaſin 3º. a d. 23 vsq ad 27m. id quod tractat in hoc arº Rosse d. 24ª ⁊ vt morem geramus scole declarabimus modum, igitr magister in d. 24 in generali duo agit Primo magr dicit q̃ fides é de nõ visis als non é fides in 2ª pte mouet aliqua dubia in 2. c. mouet 2m dubiũ an illa q̃ sciunt credant. Prima conclº magri é. b. petrus vidit moriẽtem m. x. ⁊ in hũit fidem non hũit fidem q̃ ille homo moreret ⁊ hũit fidem infussam q̃ ille homo erat deus filius dei. 2ª propõ etiam é. Nos etiã credimus non solum q̃ ille homo moriebat ⁊ q̃ etiam erat deus, 3ª propa é aliqua prius intelligunt q̃ credant 4ª propõ é de scitis nõ potẽ

fides in vltimo c. huius distinctionis magister ponit distinctionem

m 1. argumentum contra am em tza. 2. c.

Circa articulum pro declaraç argumentoꝝ contra primam conclusionẽ
1. ad hoc 2. i. p. q 1ª ar. 7 venit d. thom. obiectum theologię é deus
ro ejus é quia idem é obiectum fidei & theologię & obiectu fidei est
m. 2. deus q. if 2º argumentoꝝ deus sub rone deitatis deitas ipa cadit &
ro primę veritatis & fundamentum, veritas vo non é cane ro veri
tatis q. deitas é obiectum formale fidei & non veritas ans probo pro
fecto obiectum formale fidei é id quod é ro totius veritatis ans probo m
qz é deus, é verus & non qz verus é deus, 3º argumentoꝝ finis fidei 3.
é deus sub rone deitatis. q. deus sub rone deitatis é obiectum cons pz
qz idem é finis & obiectum formale alicuius habitus, ans probo nam ca
tholici aplī per fidem deum querunt quatenus é deus, 4º arguit ob 4 m
iectum formale visionis beatificę é deitas ipa q. fidei, ans manifes
tum é conam probo nam id vident beati quod nos credimus quę nos m
videbimus in pria. 5º ex Aurcolo apud Cyrcolum in 3 dc 24 q. 5.
vnica ar. 2º resolutio fidei ad deitatem & non ad veritatem q. obiec
tum fidei é deitas & non veritas, ans probo Si queras a Xano qua roe
credit q deus é trinus & vnus Respondebit qz dicit mihi prima ve
ritas & Si statim queras ab illo Quare credis q veritas. i. dicit vo
qz deus é q. vltima resolutio é deitas & non veritas Dns Cayeta
in hoc i. ar. obscurissime procedit & dissert 4or notabilia hz dns Cay.
Pro declaraç nota primo q veritas. i. dupliciter sumitr Primo mo actꝰ
2º passue actiue q fallere non pot p passue q falli non pot, & vtroq
modo deus é veritas, 2º nota cum dno Cayet. veritas aut verum
dupliciter summitr, vno mo in ẽndo, Alio mo in dicendo v. reuella
do. Prima é vitas rei q convertitr cum re ens veritas in dicendo est
veritas q é in intellectu dicentis & reuellantis, 3º nota veritas in
ẽndo nihil reale addit supra ens & profecto io aurum é aurum qz
é verum aurum. & auricalcum no é aurum qz non é verum aurum
& io deus é deus qz é verus deus & Jupiter non é deus qz non é ve
rus deus 4º Nota q deus é verus in ẽndo & in dicendo declaratr

declaratur Deus é veras deus ~~q~~ est cá omis veritatis creatę immo est
ró veritatis i. é etiam verus deus in dicendo 3 cognoscendo qz vereóia
cognoscit 3 preterea deus qz revellat nobis Postremo nóta Duplex é ob
jectum formale fidei Alterum in éndo Alterum in dicendo in éndo
é veritas in endo, in dicendo é veritas in dicendo, Hjs hitis c prima
a 1. o. caiet. Conclo Domini Caiet. deus é objectum fidei non solum mále é veram
etiã formale istam hñt d. thom. Subobscure in hoc ar. & clarius hñt
istam d. thom. 1a 2ę q 62 ar. 1. o at q communis é concepcó theologoz
q virtutes theologicę sunt pró objecto deum 3 probatr con domini
Caiet. Joam. 14 credilis in deum 3 in me credite ac si dicat, Primo crede ôportet
in deum 3 in me credite propter deum credite mihi 3 in me 2o re istud
é objectum formale quod principaliter queritr in illa scia, & in fide prin
cipaliter Queritr deus 3 circa eum principaliter versatur ẏ anus proba
tiu fidei 3 per assensus fidei ĝ. objectum formale fidei é deus. & ista
ta difficultas é an si hñt objectum formale sub qua róne declaró in deo
idem é bonitas justa 3 deitas & non é objectum fidei róne bonitatis
nec justę eódem ĝ. mo dato deitas 3 veritas sint idem Queritur
a 2. sub qua róne hñt, 2o propo ró formalis fidei in dicendo 3 revellãdo
é deus sub róne. i. veritatis 3 non sub róne deitatis ista é sentia quam
insinuat nobis Caiet. 3 probo istam; istud é objectum formale in dice
do sub cuius róne ego credo dicenti 3 inniti dicenti & ego credo deo re
vellanti sub róne primę veritatis 3 non sub róne deitatis ĝ probatr
minor si aliquid diceret veritas 1a ~~q~~ p impossibile non écet deus ego
crederem i. veritati si diceret mihi deus ~~q~~ qui per impossibile non écet ve
a ritas 1a non crederem ĝ. 3 propo deus sub róne deitatis é objectum
J: fidei formale in éndo qz deus sub róne deitatis é ró 3 á omni zbili
tatum qui mihi dicentr ĝ. & pró solutione primi argumenti in pre
senti nota duas duas intr sciam 3 fidem i. é fides ex ná sua non inclu
dit intrinsece veritatem & admittit falsitatem vn Arist. rejecit fidem
a vitutibz in re lleãtialibz, scientia aut intrinseca dicit veritatem

2a dria e scia dicit cam probatiuam conclus. fides nullam cam reddit
sz solam authoritatem dicentis ex hoc sequitur 3a dria Cum scientia dicat
cam et ronem consequentis scientia petit ronem eendi fides cum no produ
cat assensum tm petit reuellationem et dictum diuinum hoc hito dicit
Caiet. ad 1m argum. qz theologia vt 1 pe dictum e e vera scientia dicit solutio 1 argu.
ronem eendi et querit eam et quia deitas sub rone deitatis e ro eendi
io objectum formale theologie e deus sub rone deitatis sz qz fides non
het ronem io Prima veritas e objectum formale fidei. et pro hoc ad primum
argumentum, Sed quid dicendum qz d. thom. ibi dicit ar. 7o q. 1a ideo
ts. ad hoc Respondemus q etiam deus sub rone deitatis e objectum for
male fidei et theologie in eendo, ad 2m argumentum Ro concedo q est
objectum ~~fidei~~ in ~~dicendo~~ essendo, ad 3m dupli respondeo. 1o deus sub rone deita
tis e finis concedo et idem e finis et objectum distinguo in eendo concedo
non tn in dicendo 2o. cum d. thom. q. 4 ar. 1o. et Capreolo loco heri
allegato deus sub rone deitatis e finis fidei nego tibi sz sub rone vitatis.
ad 4m argumentum dupli 1o vt Caiet significat conia nihil valet dat
exemplum objectum spei in via e bonitas diuina ardua sub rone ardui
in pria correspondit spei comprehensio et comprehensio non het pro ob
jecto bonitatem sz veritatem, 2o Ro q etiam in pria objectum beatorum est
deus sub rone veritatis excepto q ibi clare videtur hic vo obscure, ~~ad~~
Ad. 5m Aureoli Ro dico Quando queritur ab aliquo qua rone credis q
deus e trinus et vnus optime Respondetur qz deus dicit mihi item
Quando queritur qua rone deus dicit verum, Optime respon qz ~~deus e~~
veritas prima dicit et iterum quando queritur quare veritas Prima
dicit verum Rr qz deus dicit Nego tibi. sz quare veritas 1a
dicit verum qz e veritas 1a ait aut Dominus Caieta. objectum for
male fidei etiam in dicendo quomodo redducitur in deitatem qz ipa veritas
prima q e dicit ~~ille~~ aliquo ~~quomodo~~ oritur.
2m dubium in eodem ar. Circa dm fundamentalem in Principio ~~quodlibeto~~ positum.
vbi d. thom. hz q in quolibet hitu e duplex objectum formale et

male, formale ē ró male ē quę tradit. tunc sic habitus assentiendi primis principijs non hēt aliquam rōnem formalem assentiendi Probo per ipm habitum immediate assentio q̄ s alt̄ min illo habitu deficiat q̄ d. nulla; supponamus cum d. thom. q 54 a 2 q ad assentiendum primis principijs sunt quidam habitus indit̄i a deo hoc suppo. nota q̄ duplex ē ró formalis in aliquo habitu, vna ē q ē medium probatiuum assentiendi Alia ē q ē velut medium illuminans, exemplum 2i lux ad videndum colores ē medium illuminans quam q̄ d. thom. dicit q omnis habitus hēt rōnem formalem 3 malem intelligi v. i. v. 2o modo, habitus primoꝝ principioꝝ hēnt rōnem formalem 2o modo non probatiuam ꝫ illuminantem 3 dubium Circa verba d. thom. fides iniquit non assentit alicui nisi quia reuellatum ē a deo nos assentimus, per fidem infusam adhi propriū apertum ē mare Rubrum filijs yſrael ēſſi sunt de egipto lucas assentiebat huic, Paulus calefaciebat se, 3 in illa non sunt reuellata a deo q̄ aliquibus assentimus per fidem infusam 3 in non sunt reuellata a deo, q non sint reuellata probo, nos ē sacraꝝ litterarum lucas vidit propriis occulis Paulum caleffacientem se assentimus per fidem 3 non ē reuellatum q̄ R̄o vltimum ē q d. thom. dicit in illa con̄ non possumus assentiri alicui sine reuellatione ꝫ reuellatio ē duplex Altera propria 3 perfecta quando deus infundit alicui cognitionem rei obscure vt perfecte cognoscebat futura, Alia ē reuellatio non tam propria ꝫ potius dicit inspiratio 3 motio diuina quędam 3 quędam tactio diuina v. g. quando scriptori sacraꝝ litterarum scribebat aliquam rem proponendam nostro tempore, dato, sit eundem scriptori deus concurrit auxilio spāli cum scriptore ne erret in vnum iota igit nos modo assentimus illis non quia deus reuellauit ꝫ q deus manu tenebat scriptores, ꝫ arguit, Confita legis nāles hēbant fidem infusam 3 in non hebant aliquam reuellationem q̄ maiori manifesta ē nam noc 3 Abel multa crediderunt supernālia, minorem probo q̄ illa erat t. nē q̄ lumine nāli 3 non reuellate ducebantur alioq̄ t. q̄

ali propositiom

Lex

& non natureꝫ ẽct, R̃o concedo maiorem & nego minorem habuerunt enim reuellatio^m veram ad argu^m. negamus q̃ non prop^a dicebat. l. natureꝫ & propter duo dicebat. l. nẽ Primo q̃ nõ erat lex scripta, 2º q̃ per paucas hẽ sunt Reuellationes. ll

4^m dubium ẽ in ordine Circa eadem verba doctoris q̃ ex verbis. d. Thomꝫ videt q̃ reuella^o diuina sit rõ formalis in fide in dicendo v. sũt duę res formales ad hoc dubium R̃o. dupliciter R̃o reuella^o nõ ẽ rõ formalis fidei & cã. sine qua nõ & rõ formalis ẽ veritas i^a, 2ª solutio ẽ domini Caiet. in 2º dubio vbi ait q̃ diuina reuella^o ẽ pars obiecti & nõ vetat rationes q̃ eiusdem habitus sint duę rõnes formales Quę vna continet sub alia v. gra. ista propõ hõmo ẽ risibilis hẽt duas rõnes formales. Altera est rõnalis Altera ẽ admirabilis &c hic. & contra hoc arguit sequit q̃ rõ formalis excedit habitum fidei & q̃ non adequãtur inter se probat. seqlla. multa sunt reuellata q̃ non pertinent ad habitum fidei q̃ rõ formalis excedit habitum fidei, probat illa Quę reuellanti hominibꝫ deuotis sunt reuellata vere & tñ non pertinent ad fidem, Ad hoc dubium dupliciter respon^t Primo respon^t Caiet. bene pot rõ formalis excedere habitum cuius ẽ rõ formalis v. g. habitus Primoꝝ principioꝝ solum se extendunt ad prima principia & tñ rõ formalis illoꝝ ad plura se extendit. & ad prima principia rõ formalis ẽ lumen nãle q̃ ad plura se extendit & ad principia Quia producit noticias incomplexas respectu habitus rõ ad prima principia se extendit 2ª solutio ẽ magri Seniaꝝ in 3. dꝰ. 23 c. 2 vbi dicit duo sunt genera eoꝝ quę reuellanti hominibꝫ. Quędam reuellanti in gubernatio^m totius eccię eoꝝ vt sunt sacre scripture lecture Alia sunt quę reuellanti ad particularia negocia vt sunt reuellationes factę deuotis personis istam dicit dꝰ hẽt d. agustin. in enchiridio. c. 8. & discretus in 3º vbi dicit q̃ ea quę reuellanti spualibꝫ personis nullus tenet credere sub pena hęresis hac dꝰ habita ista erit 2ª solutio q. obiectum formale fidei non ẽ veritas i^a absoluta & veritas i^a reuellans q̃ pertinet ad vtilitatem totius eccię & talis veritas bene conuertitur cum suo habitu & non quæ est ratio formalis fidei

et non excedit hitum fidei ita hetur ex Agustino adducit multa utilia ibi aug
5m dubium est in eodem ar. nam videtur quod theologia et fides non differant
quia eadem est ro formalis utriusque ergo non differunt probatur ans ro formalis
fidei est veritas 1a revellans Profecto etiam in theologia eadem est ro formalis ergo pro
batur quod ro formalis theologie sit eadem. Quemadmodum per assensum fidei
ego non possum decipi quia revelatum a deo etiam per assensum theologie quia
revellatum a deo non possum decipi ergo ad hoc argumentum et dubium dupliciter R.
Primo non est eadem ro formalis ~~theologie~~ fidei et theologie nam immedi immediata
ata ro formalis fidei est veritas 1a revellans immediate sed theologie ro for
malis est demonstratio, 2º respondeo duplex est d. hituum altera specifica
altera generica, specifica est per distinctionem ronum formalium ut est d.
inter phisicam et methaphisicam. Generica non oppr quod fiat inter hitus Per
rones formales, sed aliunde hent suas d.em et si heret easdem d.es formales
v. g. scientia et opio distinguntur ergo etiam si heret easdem res formales dis
tingueretur; quia altera est clara altera vero obscura, idem dicendum est de
fide et opione quia altera certa altera incerta igitur fides et theologia dis
tinguntur, ergo ~~etiam~~ non spe quamvis heret easdem rones formales et distinguntur
hoc modo quia altera procedit per ronem altera vero per revellationem et
authoritatem.

Sextum dubium est. Quomodo fides distinguatur a prophetia, R. 1.
distinguitur genere quia fides ex natura sua, Prophia vero non est hitus sed actus
2º etiam differunt quia fides quantum est ex natura sua inclinat ad illa que pertinet
ad comunem statum, at vero de rone prophie non est quod sit in utilitatem to
tius eccie, 3º differunt quia fides inclinat ad sentiendum taliter quod ego possum
credere pro quolibet momento et ad libitum, at vero prophetia non pot
prophetare ad volum ut patet 4º regum dns inquit celavit verbum a
me 4º differunt quia prophetia parum durat, sed fides usque ad mortem
5º prophetia clarior est et aptior quam fides.

Septimum dubium est potissimum in theologia ad quid fiat, ultima
resolutio fidei et ultimum firmamentum; declaro ~~[illegible]~~ Xanus credit quod deus

Artic° 1° q^is 1. a 2us

ꝺ trinus ꝫ unus ꝫ firmiter credit. Quærimus in præsenti vnde oriatur firmitas illius assensus ꝫ resolut° vtrum a deo v. ab ecclia vel a prædicatore v. a fide humana vel a fide infusa de hac ~~[illegible]~~ ve multa dicunt. Dns Scotus 3° dⁱ 23 q^a unica subtilit^r procedit alia vi vix possit intelligi ꝫ ista dicit in scnia Primo ad hoc q^d credamus arti^los fidei firmit^r q^ppz credere eccliam cⁿ veracem Probat q^z eccla ē q^æ dicit hoc ē euangelium ꝫ eadem proponit nobis arti^los credendos igitur non possum firmit^r credere nisi credam eccliam cⁿ veracem; 2° dicit Scot. ~~[illegible]~~ q^ppz q^d anus credat eccliam cⁿ veracem per fidem infusam ꝫ satis cⁿ q^d ego credam cⁿ veracem eccliam ex fide humana ꝫ per authorita^m hominum qui mihi sunt veraces vt ego credā confessionem Catholicam quia dicit vir verax 3° dicit q^d vltima fidei resolutio reducit vltimate ad authoritatem humanam ꝫ infidē acq^q fidā ꝫ testimonium humanum Probat quia firmamentum vltimum ē credere q^d eccla ē vera credimus nō eccliam cⁿ veracem per authoritatem humanam q^d facit argumentum q^d se ꝫ si q^d sufficit fides humana frustra ponit vt sit necessaria fides infusa R^et Profecto fides infusa non ponit vt sit necessaria ad salutem ꝫ vt melius credam ego, ꝫa Gabriel. et sequentiū Scotum Gabriel in 3. dⁱ 23 q^a 2^a ar. 2° circa primum hoc modo intelligit Scotum ꝫ ita hēt Almain eadem dⁱ q^a 3 corollⁱ ꝫ 4 ad litteram intelligit Scotum vt diebamus ꝫ videt d. Thomam ꝫ Durandum dⁱ 24 q^a 1^a videtur idem affirmare ꝫ Gaxius dⁱ 23 q^a 3^a ar. 2° ad 2^m dicit q^d vtra fides dⁱuina pendet a fide humana pejus ē quod parisienses etiam hoc defendunt. Probat ista scnia 1° ex augustino in epla contra Manicheum quam appellat eplam fundamenti disputat ibi cum manicheo de authoritate patrum in hac disputatione ait augustinus euangelio non crederem nisi me authoritas eccle commoneret q^d vltima resolutio ē in fide humana. inferius ait infirmare contendis testimonia patrum quibus infirmatis etiam infirmabis fidem meam q^z ego Pro eccla credo, hoc hētur c. 5. illius epistole 2^m argumentum ē quia si 2^m

Sententia scoti circa vltimam resolutionem fidei

Sententia gabriel. et sequentiū scotum

1. argumentum pro sententia scoti.

quęritur a xano quare credis q̄ deus ē trinus 3 unus optime
respondet q̄ deus dixit, Quare credis q̄ deus dixit 3 ab eo ē revellatū
respondebit quia ecclia dicit 3 sibi inquit Scot, status probat nam
si non ē ibi status quid assereret ebrie cum quęritur postea Quare ecclia
dicit verum, R. ebrie quia deus dixit q̄ Jam ē circulus processus q̄n
infinitum; 3 arguitur omne revellatum a deo ē verum hoc ē revellatū
a deo q̄ ē verum hoc, in quit Scot. assensus consequitur scientiā debilioris
partem, minori assentio per authoritatem ecclię q̄ ultima resolutio huius
deus ē trinus fit per authoritatem humanam + 4ª arguitur ad 1os
1o. hos. quemodo credent ei quibus non audierunt 2 statim concludit
paulus fides ex auditu ergo ex auditu, ex auditu predicatoris
q̄ fides nra procedit ex authoritate predicatoris 3 auditus predicatoris
facit in me fidem humanam q̄ in eam fit resolutio, 3º arguitur ego cre-
do historiam Salustij ē verum q̄ homo verus dixit, Quare ego
non credam ecclię ex fide humana patrum, 5º arguitur sic q̄ sibi
Presbiter addicis confessatorem assentior deus ē trinus 3 unus
3 suppono altum rusticum nunq̄ audisse altum articulum tunc videtur
quo hoc fidem infusam assentit 2 ante q̄ deus ē trinus 3 unus 3
in assentio ex fide humana nec habet fide predicatoris q̄ resolutio ad 1m
articuli fit ex fidem humanam 3 authoritatem, Duo sunt in precedentibus
que faciunt dubium 1º ē q̄ falleba Scot. in solutione argumenti 5.
q̄ fides infusa non ē necessaria 3 ultima fidei resolutio an ad authori
tatem ē ad bene ē, 2m q̄ facit dubium ē videre quę sit ultima
fidei resolutio an ad authoritatem humanam an ad divinam, Prima
q̄ pretermittimus q̄ in 2 tractabitur. Pro 2ª parte declaratione
propo sit regula circa sequendo ad assensum fidei Catholicum requi-
propo istius artli declaro vobis in primis 2 sunt 3 sunt requisita
in primis principijs aliud q̄ naturalis noticia ad terminos q̄
intelligendum prīa non fidei requisita declarato precedentis 2 prima
regula cum omnes articuli sint obscuri non sufficit lumen fidei

1 deg est trinus
et vnus.

a 2º
1. 1. c. in fine versus sen

2 Fortitudo. dicit Thomas

scientijs.

Sz requiritur declaraº eccie v. dei v angeli. ꝛ. vel per portentum
vel signum Probat exod 4º cum mitteret moyses ad phrm
Requiritur etiam Assensus articuli credendi vel permissa culpa
vel per portentum vel signum probat exod 4º cum mitteret moy
ses ad pharaonem moyses excusabat se domine non credent mihi ꝛ
tum dedit illi deus vi. ꝛ sapientiam ad loquendum. Dedit eterum
rorigari ad prodigia facienda vt doctrinam dei credibilem redderet
ꝛ vicem egit. Sz Joam. 1º precursor erat Joa. huc venit in testi
monium ꝛ. Seq vbi omes crederent per ipm quomodo debebant ec
dei per ipm Per ipm quidem proponentem ꝛ explicantem atq
suadentem si fucas argumentum qz thoannis baptista ex Jo. 10.
non fecit miraculum quomodo ꝛ prediditꝛ verum dei doctrinam
Rº sincerita. veritaꝛ ꝛ pena atq bonitaꝛ eius dem i. Joannis 10

Philipp

Respondit nathanael Nazareth potest aliquid bonum esse. dixit philipp veni et vide vidit jesus nathanael et veniens ad se.

h nathanael dicit Cum vocasset eum philipp dicit vidimus moysen alias inuenimus
a nazareth. ꝛ cum venit coram ipo dixit ecce vere ysrahelita in
Nathanael ipe Joannes dre, videme nosti, dixit ei respondit ipe philipp. vocauit me. ego subiecit. vidit ecce gº iterum Jo 4. cu
ecce ad fontem samarie ipsum non vidit Sz postq xps dixit quia multa

4 Respondit nathanael. Rabi tu es filius dei tu es rex israel. Respondit jesus et dixit ei qz dixi tibi vidi te sub ficu credis. maiora his videbis.

ecce ad fontem samarie ipsum non vidit Sz postq xps dixit quia multa
3 Joam. 15. si non venisset ꝛ loquutus eis non fuisset peccatum
non haberet peccatum (inquit) arguetur infidelitatis. 4º probat adoc
8. c. Cum ethiops Candacis regine legebat Esaiam qui erat in fi
lis ꝛ accessit philippus ꝛ explicuit illi Esayam prophm Spus do
mini rapuit me baptizari. Statim credidit Eunuchus qui dixit quid prohibet ꝛ.
g. idem hes. c. 10 actus de Cornelio centurione qui nihil credebat de
ꝛ in postq petrus accessit statim credidit cum tota eius familia
Postremo vo. si est aliquis puer annis baptizatus qui sm eccliam
habet fidem infusam nutritur inter pagenes inter quos nihil audit de fi
dei nec credit qz non est sibi facultas nec explicatio regulariter loquendo
ꝛ dixi regulariter qz deus fortassis immediate revellat illi puero.

Quando venit ad vsum rōis sz de via ordinaria semper requirit
a o 2. c. explicatio, 2ª p̄opō fides acquisita ~~[illegible]~~ pōt ee cum alijs fidei ar
ticulis infusa pōt ee cham consequenter ~~[illegible]~~ semel habit fidem infusam
ista ē omniū theologoꝝ q̄ vsq; ega vidi. Probatr ē declarat primo q̄
antecedens. Sit ostensio. Sit aliquis infidelis qui a concionatore audiat
alicuius simo articulos fidei ille conuertat. Sit ~~[illegible]~~ imago aut historialis apud infidelē
tam ille crederet. Cum aliqua dubitatione q̄ nonne illa fides infusa
~~[illegible]~~ fides infusa ē certissima. Sed consequens. Proba. Sit ~~[illegible]~~ Paganus
qui discredit omni articulo 4 discredit omnibꝰ
non alijs per fidem infusam 3 per acq̄
sitam. Sed probatr q̄ etiam concomitanter. Si ille hereticus vltimum credit
3 acquirit fidem infusam nec ēt corrumpit acquisita. Istam hēt
d. Thom. 3. d. 23. q. 2. ar. 1. ad 2m etiam in isto lib. q. 5. ar.
a o 3. c. 2. Eorum omnium theologoꝝ 3ª p̄opō non requirit fides acqui
sita nec ē necessaria ad credendum articulis fidei etiam si posset ee q̄ ē
sententia Thome in ar. conclusionem vltimo quem hic allegauimus ibi. Caret du
bio 3. et 4. istam hēt Egidius d. 24. q. vnica ar. 3. ad argumen
ta Scoti contra 4am conclem. istam hēt Marsilius 3. q. 4. ar. 1. circa 3am
partem artis. probat 4. et 5. conclusionis. Probatr 1o istā propō
Archior Eh Judeus 13. autor erat infidelis et cum non haberet fidem acqui
sitam videns miracula dei q̄ dixit baptizatus fuit a dño deo vere
ergo sine fide acquisita. Sed credit. 2o probatr Joan. 9. cum alloquisset
xp̄s oculos excecatus dixit xp̄s illi credis in filium dei, respondit enten
dia Rō quis ē domine vt credam in eum. dixit xp̄s videsti eum et
qui tecum loquitur ipse est respondit credo domine et vltimo habuit fidē
infusam et non acquisitam q. 3. Probatr Circa passionem xp̄i
statim post passionem erat aliquis iudeus fidelis qui nihil audierat
de xp̄o q̄ tu confirmatione alicuius articuli fecerit xp̄s aliquod miraculum
a o 4. c. tunc credidit et habuit pictolam fidem infusam. Sed 4ª propō Ex ista
propō declarabit articulos sit fiat per totam vniuersalem eccl

vel per hominem vel angelum non ē intrinsecum fidei ꝫ per accidens
Probō q deus iam id fecit probe Esa ye 21 que audiuistis ā me deo meo
tradidi vobis, ⁊c 4e dis apparebit mihi autem ⁊ ad roma 1o
ꝫ 3o ⁊ ad galath 4o ego euangelium quod predicaui vobis non ē
ab homine ꝫ a deo 1e ad thessalo 2o accepistis illud non sicut verbum
hominis ꝫficat vere ē verbum dei, igitr Conclu 4a veritas ē
postremo probat nam aliquis fit per hominem aliquando per angelū a
aliquando per cuiam aliquando per predicatorem ꝯ 5a conclu ē fm 5. c.
error ē de fide dicere q ultima resolutio fidei fit in fidem acquisitam
aut in auctoritatem humanam ista ē d thom in hoc ar et hanc d 3o ar 4o
⁊ Capreol ⁊ multi alii locis allegatis ē contra Durā ⁊ alios quos ⁊
allegabimus dicentes q ultima resolutio ē ē fides in ultimam auctori
tatem humanam Probatur ista ꝯ Primo multi 16 in eccla assentiu
ar et firmo quem huius pelag ru ē ē filius dei ⁊ vidi inquit xps
beatus ē Symon q caro ē sanguis ⁊ testimonium humanum non
revelauit tibi ꝫ pr̄meus qui in celis ē Qui p ē ultima resolutio
1 2o q si ve solu fidei ē in auth̄m ḡm nā in fide acquisita seq q bla ve so no non ē infallibilis xa ps 2o enim testimonium humanum ē men
dax Rursus ultima resolutio non ē infallibilis assensus ḡ nec assensus qui
ex illa pendet ꝫ pot ē fisus ḡ 3o probata fide ita q aliquis mal
het fidem ⁊ eam aliquis alii fidei per ⁊ ille assensus catholici
pendet a fide humana, auferatur ab isto credenti fides acquisita a qua
tu dicis q pendet fides infusa cons cuius apostol. ad galath 1o
ꝫ si nos aut angelus de celo ⁊c igitr error ē contra fidem confirmati
credit aliquis articulis fidei per auctoritatem predicatoris ē vere ere
dit ꝫ ista pendet a fide acquisita sequitr q si predicator contrarium
diceret quod debent credere cons ē hereticum 3a contra pau 4o pro
batr, sequitr q ⁊ eius assensus semper ē humanus q pendet
a fide humana ḡ ē humanus assensus cons ē hereticum confirmati
onia argumenta, firmi omnes homines dicerent q x. non ē homo.

Non crederemus illis etiam si confictum dicerent q̃ cœlum & terra transibunt verba aut mea non transibunt, vbi omes sanctos exponunt per hiperbolem condicionatam. i. si transirent verba mea non transibunt; legatis theca ad galath. 1° & theophil. cum Crisost. ad galath. i° & thom. ad galath. i° Igitur quia propter pa+ ulus. in explicatione & in hoc confirmabitur sermonem propheticum firmiorem. cum benefacitis attendentes dicat lucerne q̃ scripte in caligine obscuro loco donec dies elucescat & lucifer oriatur in cordibus vestris. hoc enim volunta humana allata est aliquando prophetia sed spu sancto inspirante locuti sunt sc. propo. contra ducam scot & alios perfidem infusam & non per acquisitam Si tum assentimus isti propo. ecclia est vera quam proponit articulos fidei nobis & ea que sunt credenda probo. 1° articulo fidei q̃ credimus fidem infusa illi; 2° probo & sanctam ecclam catholicam vt canit quotidie in symbolo 2° probat ecclia est firmamentum & columna veritatis & sponsa xpi. q̃ assentimus illi per fidem infusam 3° propo. contra istos et similes abimus illi per fidem infusam. Ceterum vltima resolutio non est ecclia propter declato ecclia proponit nobis q̃ hoc est euangelium & assertus xpianus articuli propositi ab ecclia non producit ab ecclia sed a deo probat 1° exod 14 timuit populus deum & crediderunt ei. sc. immolaberunt sacrificium mosi sacerdoti vestis ecclie & in immolaberunt qui crediderunt deo 2° ex joann. 12 qui credit in me non in me sed in eum qui misit me & si diuisti ego sum deus & homo firmabis. authoritas huius est a deo quatenus est deus & no ab homine 3° ex tract. si ecclia est vltima resolutio q̃ no formalis fidei est ecclia consequens. Probo fallitur no est falsum q̃ erans sequentis nam fides patrum legis nalis & fides apostolorum cet alterius ve sequella manifesta nis a nra. q̃ rones sunt due sc. 4° probatur q̃ ecclia per accidens sed 4° propo. vltima fidei resolutio est veritas i authoritas diuina q̃ idem est & spus sanctus mouens animum ad assensum fidei auxilio scie cialis & leuamine spiritus q̃ credimus & capti[vamus] intellectum in ob sequiũ xpi. Unde sumenda est similitas quatenus credis q̃ deus est virtus & bng

quo deus duob ista hēbd. thom hic ista hēt Caiet & Capreol
locis allegatis pro declaratione attende motiuum ad assensum fidei est
duplex. Alterum extrinsecum. Alterum intrinsecum, extrinsecum est
quod sc. tenet ex p̄ obiecti declarande rem aut propanando obiectum
intrinsecum ē quod sc. tenet ex p̄ animē q̄ mouet animum hominis
ad credendum vt ea quib adhēret ibi ē motiu intrinsec dico q̄ nos in
concl. dicamus 1° q̄ vltima resolutio & firmitas fidei non ē reduc̄ ad motiuum
da ad motiuum extrinsecum quod sc. tenet ex p̄ obiecti & ad motiuum
& q dicimus q illud motiuum intrinsecum ē deus ipse, & q certitudo
& firmitas animi mouēte ad credendum & motiuum extrinsecum
scilicet sicut ca fides q̄ regulariter bene intellig̃ potest aliquis sola fide insta
ne
ter credere articulis fidei sine hoc q̄ proponat sibi ex s. p̄ auctoritatem
dei ipsam. Probat hec propō. 1° illis testimonijs hoc allega
tis ex ad. 14. matthei 16. ad roma. 4°. & 7° probat principaliter. Joā.
6. ait dominus qui credit in me nō sitiet iterum non dixit in apostolis
& in me ibidem quos dedit mihi pater non perdidi & nō ejecim
foras adueniet patri dedit filio fideles per fidem & q̄ p̄ credidit ma
nifestum intrinsecum p̄ ē & in eodem c. nemo pōt venire ad me
nisi pater meus traxerit illum venient fideles ad me p̄ fidem
& hi trahunt a p̄re q̄ deus imbuens ē ibidem inquit scriptum
ē in prophetis erunt hōmines docibiles dei ex Esaye 50 & Joa.
& alludit ait ex &c. 53. Esaye cum in quib exercebit deus men
tes eoꝝ & indurabit &c. & in eodem c. 6. hoc ē opus dei vt cre
datis in eum qui misit me 3° probatur 1. Joam. 5. si testimoniū
hominum accipimus testimonium dei maius ē & si queratis q̄ ē
aliud testimonium R. Joam. qui credit in deum habet testimo
nium dei in semetipso igitur. 4° probatur in tota ipsa ad roma os
& ad galath. & clarius ad ephesios 2°. vobis datum ē videre
ne quis glo
datis in eum hoc non ex vobis donum enim dei ē & clarius ad philip. tietur

i ~~nequit fieri~~, non solum datum é ~ vt credatis in eum &z ~ vt patris
mini prestio 3 aug. lib° 3. hypognosti. dehoc adducit vbi duo ~ testimo ~
3 dicit excludi 9 ꝙ solus deus pót dare fidem accipite huius rei exemplu
preclarum &z aliquare effectus authoritá theronimi 3 audit ab aliquo
homini ~ verae ꝙ d theronim. dicit hoc statim credit 3 ~ in nó ex auto
ritate diuinis &z theronimi, 9° eodem modo &z predicabz dicit ego assen
tio non ex ꝙ predicantis &z dei diuinis 5° probati argumento Lauct. a
postoli non crediderunt, qz ecia dicebat 9° etiam nos credimos qz deus sed qz deg diabar
dicit 3 non qz ecia ~ predicabz dicit. Probo comiam qz aliqui nó
cet eadem fidei nra 3 apostolozf. & probatz é ex concilio ~ Tridentina.
c. 3 q. desumebatz ex concilio Aurasicano c. 25 ~ vbe habes dicunt qui
dixerit qpót aliquis credere extra ecclesiam nullus anathema sit confirmatz
ex concilio Maluitano a. 6 3° contra Pelagium asserentem q̃ initium
fidei erat a nobis Quam sentiam ref retulit agust. 2° libro de correctio
3 gra c. 20 Postremo ~ testimonia omnium sanctoz 3 theologorum
antiquorum figili. concluó é de fide 3 contraria é hereticu, 3 ſ q̃ cá dixe
runt non sunt hic scribi, ſ

Dubium circa hoc 8 eccia, predicabz est non é ~ ultima resolutio quid
+ a o facit eccia, quid predicabz. Proquo 8 ꝙ postrema + propo° illa omnia
g. c. motiua extrinseca q̃ se ~ tenet ex pobsetis qz quis non producunt assensum
~ in determinatu intellectum ad credendum, ista propo é d. thom. ad
Roma° 10 lectio 2ª, 3 probatz 3 declaratz ex 3 thom. 3 ꝙbatz
ad assensum fidei duo requiruntz alterum ex pte am. 1. inclinatio coi
dis ad credendum Alterum é determinatio intellectus ad credendum i m
é a gra deuota 2m ~ potest ex auditu predicatoris super illa verba
fides é ex auditu, 2° probat exemplo cornelii qui habebat fidem
infusam antq̃ baptizatus cet 3 veniret petrus ad illum 3 ~ in nó
credebat aliquid de x° qz nó erat sibi exemplatum ic ~ venit. d petrus.
3 determinabit intellectum illius ad credendum quod antea nó credebat
9° argumentum 3 motiuum ex ~ ~ ~

ad ipsum nōis hitus fidei quem hēt ex baptismo ꝫ celuiꝫ obiectus
ad ipsum vōis hitus fidei quem hēt ex baptismo ꝫ celuiꝫ obiectus
entonces, cum ille audit a predicatore reliquid illi proponit statim
credit q̄ predicabi determinat ꝫ explicat quę credenda sunt. ītem
exemplum, accipite vltimū q̄. hēt hitum Primoꝝ principioꝝ nō pōt
illis assentiri nisi terminis illoꝝ sibi declarentī q̄ ille determinat intellectum explicandā terminos. Sic predicabi determinat tantum ꝫ solutio. i. ar
ad argumenta in prīm̄ facta oppz respondere ad 1m ex augst̄o in ps̄a gamenti. fact
fundamenti contra manicheos tc. Rz conbeniendum ē cum dicendo q̄z pro scoto.
tam in ecca q̄ ana q̄ credamus ecclam ꝫ veracem hoc hitū dicendo ꝫ
24 q. 1a ar. 1. respondet tenet q̄ augustin. loquebat de ecca que e
rat tpore apostoloꝝ ꝫ non de ecca q̄ erat in suo tempore nō erat
q̄z testes erubitabi erant apostoli vt pz vndeꝝ 1o. idem hēt Iohānes
in 3. p̄e. suoꝝ operum tractatu de visitatione beate ꝫ corrola.
7. Idem hēt Ioam. de riedo. libe 4o. de dogmatibꝫ c. 4o. q̄ sensus e
rit ultimi testimonij non crederē nisi me ecca commoneret nisi scripturas
ipi commoneret verum, sine dubio Augsth. loquebat de ecca nri
temporis ꝫ loquendo de ecca sensus istius egonō crederem euan
gelio nisi ecca q̄modo ē me commoneret, i. nisi ecca q̄modo ē propo
neret. tunc ad argumentum q̄. vltima resolō ē ecca Rn illa conia
nihil valet quia ecca non movet interius ꝫ solum ly inferre nō
crederem evangelio nisi ecca mihi proponeret. vt ego nō crederem ali
quid nisi pater meus proponeret mihi ꝫ tn in illo nō ē vltima resolō sol. 1a.
ꝫ ē cā sine qua nō, in proponendo ad 2m dicendū q̄ deus ē trinus ꝫ
vnus difficultas ē vbi s. quare credis quod ē revellatum a deo. Pro q̄
nota 1o. q̄ ecca ē prior revellatione diuina ꝫ motiuo diuino in pro
ponendo quo ad nos. i. egonon crederem evangelio nisi prius mihi pro
ecca proponeret ꝫ non ē prior in dicendo ꝫ movendo ꝫ post q̄ ecca
proponit q̄ ē cā sine qua nō deus dicit ꝫ movet, hoc hitō ad argumen
duplicia Rz 1. concedo q̄ quando queritꝝ a rano quare credit q̄ deus
ē trinus optime Rit q̄ deus dicit ꝫ quando vltra queritꝝ qua
re credis q̄ ē revellatum a deo, dicit Scot. optime Rit. q̄ ecca dicit Rō

Ro si hęc dicat cam proponendi a prin ⁊ transeat. 1. Ego non ere
deremissi ecia proponeret, concedo si hęc dicat cam vel ratione pri
orem dicendi ⁊ mobilem intrinsecam, nego ⁊ cum arguis quando quę
cum sit in di- quate credis qi ecia dicit ⁊ verum R. qz deus dicit g. ecieculus.
versis generib. Concedo ⁊ nihil tota, Rad. 2o quęris quate credis qi hoc è reuellatum
causarum. a deo Ro qz ecia dicit hoc nego sz potius qz s. sanctus dicit ⁊ qz
deus dicit, adipiscitur ordinem ecia proponit omnib⁹ fidelib⁹ qi hoc è
reuellatum a deo ⁊ hoc propositio ab ecia ⁊ explicata per confessionato
rem statim credit per motivum notitiam diuinam, ⁊ verum è vel iniquit. Sanct.
qz propo ecię ⁊ reuellate diuina sunt compta ab vno ad alterum
valet conta. ⁊ valet ecia proponit g. è reuellatum a deo ⁊ confessor
sol. 3. ad 3m omne reuellatum a deo è verum hoc è reuellatum a deo g. hoc
è verum, Ro transeat qi ille s. Magistrus è bonus ⁊ concedo, assen
sus confessarii sequitur debilitorem p. sz nego qi istiminori assensum per auto
rem ecię sz per reuellationem diuinam qi ecia proponat ego concedo
sol. 4. ad 4m ex apostolo ad romanos. 10. fides è ex auditu, Ro ex
est ex auditu D. thom. ad romanos 10. lectio 2. ⁊ vltimata con. dico qi fides con
fessoris qtum ad hoc qi predicatoz determinet intellectum concedo qi
tum ad motivum intrinsecum nego. sz qtum ad motivo. diuina, ad probatione
qi quan. audio predicatorem generalem in me fides humana ⁊ ex hac
fide pendet assensus catholicus, Ro 1o nego qi ex auditu predicatoris se
per ⁊ necessario generali, qi sz ex illo loco Joann. 9 sz ex solo motivo
diuino aliquam generali, 2o dolibi qi ex auditu predicatoris fides
infussa ⁊ generali fides humana transeat, ⁊ in illud reducat fides
infussa, nego sz vt multum bene se vt ad sine qua non, ⁊ hoc non semp
vn si post sz predicatoz sibi dixit ⁊ credis catholice sic illa fides hu
mana corrumpat. tunc manet assensus catholicus vn non dependet
sol. 5. bat ab illa, ad 5m. de Salustij historia Pro cuius solu. nota 1. qas
assensus circa arth. los dei è duplex alter fragilis ⁊ humanus qui non
sufficit ad salutem, Alter è supernalis firmus ca fermisa. q requiri

ad salutem; Primus assensus circa artlos bene pót heri ex auctho humana & 2o nõ pót heri nisi ex motiuo diuino & si pertinaci sumus quærat homo quare ex autho humana credo hijstorijs humanis & ex autho humana nõ assentio historijs diuinis, Rõ q2 historię humanę sunt objectum nãle intellectus humani & hic sat d'illud & historię diuinę sunt veritates supernãles & ideo nõ sat' authoritas humana & diuina requiritur; ad 6m de Rustico nõ audiente artlos. Sol. 6. 1

fidei & modo audit & credit ad hoc arguendum dico q2 qui audit a fidei & modo audit & credit ad hoc arguendum dico q2 qui audit a prædicatore quod nunq audiret pót ea 1a vanis & ethã infidelis si ea 1a vanis dico ex auditu prædicatoris determinat' intellectus ad credendum & assentit per fidem infusam, & ē infidelis ille qui audit dico vel ille conbertit addeum & consequit grã v. non conbertit si conbertit' jam infundit' illi grã & fides infusa per quam credit prout si baptizat. ~~si non baptizat~~ si ille nõ conbertit & vult manere in aliquo peccato vt ē logo. verumtã credit totum tunc peccat mortaliter baptizans dum & tunc infundit' illi fides infusa & per dam credit. si aut non baptizetur tunc non infundit' illi fides infusa & manet cum assensu enfirmo, & Dun. & mihi placet q2 etiam si non conbertat & baptizetur si ē aptus ad credendum q2 infundit' illi fides infusa & credit firmiter de illo ad dum.

Circa ōia ysta dicta ē dubium Postq2 requisitu propō ecclie & suasio prædicatoris quę q2 dicis ē mter ecclam proponentem & confessionatorem? Rõ differunt multum nam ecclia in proponendo ē regula infallibilis quę hoc ē motiuum ~~q~~ 5i & ideo credimus illi nec pót errare si confessionator q2cumcunq2 explicet ē regula falibilis quus sit angelus de ęlo; //

Vltimum dubium ē an fides infusa inclinet immediate & equaliter ad omes articulos fidei; vel vnum immediate ad vnum. & per dum probat omnia alia Durand. in dº 24 q. i. dicit q2 fides infusa inclinat immediate ad istum articulum // ecclia regitur a sco sancto;

3 per illum articulum Probant omnes reliqui artli. hoc modo ecca
rigit ab s. to s. 3 ecca dicit hoc q. Hz maisil. q. 14 ar. 1o 3 zo idē
dicere idem contrariam hēz Capreol. loco superius allegō, ad pm mi
3 col in zo dicto obrait q non assentimus q immediate in claritatē oēs
artlos fidei idem hēt Caiet. in hoc ar dubio 4e 3 apud meipsa in sen
tentia certissima ē 3 verissima opie durandi Probatr ex verbis d.
thom. in hoc ar obrait fides nra immediate veritati ē. tanq medio, 2o
re fides humana in ultimo authoritati humanæ tanq medio q fides di
uina authoritati diuinæ tanq medio conia ē optima probatio as
humana ē argumentum ab authoritate q authoritas humana arguit &
probat conclus credibilis per fidem humanam, 3 arguit ista conia, deus a deo ē verū hoc. s. 1 sino one revelatū
ē verum Hz. a deo ē verum hoc ē revelatum a deo ē verum q hoc ē verum
contrariam sentiam dicimus hēri Capreolum quę ē probabilior sentia pro
declaratione supponendo oppos. q particuli fidei sunt prin. ad inferendum capia.
conclus theologicas. vt prin scitz ad conclus scientificas hoc hitō pro
batio 1o ex d. thom. in 3 d. 23 q. 3 ar. 2 ad 1m dicitd thom. quē
admodum scientē habitus primoz principioz equaliter inclinat ad omnia prima prin & immediate q ad suos fidei adomes artli
fidei? ac probatr sentia Capreoli nam si artli fidei assentimur q aliqd
medium Syllogisticum probabiuum sequatr q assensus articuloz fidei est
theologicus 3 non fidei Probatr sequela nam assensus theologicus ē
cui assentimur per eundem confirmatr ista 3 fides nra in nis soli authori
q assensus nō ē per medium Syllogisticum? 3o probatr arg capreoli sumā
istud corporale ē ē medium 3 ro ad videndum colores Hz potentia visiua
equaliter fertr ad colores 3 lumen q. hitus fidei in reuelationem diuinaz
3 ad articulos fidei? Pro solutione argumentoz considerandum ē da
plex ē medium assentiendi alicui conclusioni Alterum ē Syllogisticum
a quo intensiue pendet assensus conclis Alterum ē non Syllogisticum Hz.
v. illuminans v. dicens exemplum primi. Lumen hoc corporale est ro.

per fidem in
fusam vni ar
ticulo immē
diate deinde
alijs. scil.

illuminans. exemplum 2i est authoritas igitur in fide ad assentiendum ar
ticulis fidei non est syllogisticum medium sed medium illuminans et medium mo
vens quod est divina authoritas ad Primum ex d. Thom. ~~et ex~~ suis verbis
concedo quod fides nitatur veritati primae tanquam medio non syllogistico sed illu
minante ad 2m. Ro nego quod authoritas humana innitatur authoriti humanae
tanquam medio syllogistico sed tanquam medio dicenti verum ipsum est ut
assentiam authoritati humanae requiritur prima affectio animi, ad 3m.
Ri est revellatum a deo hoc quod est verum Concedo quod ille syllogismus est bonus
tamen in veritate Premissa minor non est probativa consequentia nam si aliquis
assentiti huic deus est trinus et unus illae premissae nihil probant et iam ne
go quod minor sit probativa conclusionis Quemadmodum ista conia est bona omne
quod illuminatur immediate a lumine intellectus agentis est verum quolibet
est v. non est illuminatur immediate a lumine intellectus agentis ergo hoc est vu
conia optima est sed minor nihil probat legitur argumentum litterae //

Articulus 2us

Utrum objectum fidei sit aliquod complexum Per
modum ~~cognoscentis~~ enuntiabilis Ponit d. Thom. 3ria fundamenta et dm
unam Prima propo ex parte rei creditae objectum fidei est quodam incomple
xum; 2a propo ex parte nostri intellectus est quodam complexum i. complexe
Cognoscimus durand. de 24 q. 1a ponit dm objectum fidei vel alicuius
habitus est duplex Alterum est id quod creditur Alterum est id de quo creditur
primum est ipsa propo cui assentimus. Primum est subjectum propositionis
vera est hec d. sed d. Thom. dicit quod ipsum etiam quod creditur si consideretur
2m se est quodam incomplexum sed in ordine ad nos est complexum ut est
deus ipse in 2o argumento attendite contra modernos preclaram dialecti
cam s. quod assensus potius est rei quam propositionis nam propositiones querimus
propter res ipsas et non est contrario in 3o argumento nota beati cum videt
deum ut quod visio beatifica est qualitas simplicissima //

Artio 3us

Utrum fidei possit subesse falsum Con negativa in sancto Thoma

m arg. contra conclusionem. Multa argumenta sunt contra istam conclusionem. Primum Genes. 25. mentitus est Jacob, ego inquit sum filius tuus Esau primogenitus tuus ita ait fecit ex diuina reuelatione, ergo reuelatio diuina inclinat ad mendacium, ergo fides potest subesse falso maior patet. Probo minorem, et gaudemus de duobus 2 Augustinus de ciuitate Dei c. 34. de Jacob cum ea reuelationem dei; 2o arguitur eodem libro c. 49. mentitus est idem Jacob. Non autem fecit sed illud erat ex reuelatione diuina, ergo minor vera et qua erat prophetia, maiorem probo, oblatum erat esau de Juda tempore mortis habitus nec tamen venerat, ergo 3. probatur eodem libro c. 22. mentitus est Abraham quando obtulit esau filium suum in monte Marie huc ego et puer reuertemur et tamen illa habuit intentionem de mactando illud erat ex reuelatione diuina, ergo maior est nota minor probatur Ambros. in libro de Abraham c. 8 et 22 q. 2 c. Si quelibet 4o arguitur ibidem c. 4 et Joseph in egypto mentitus est cum iuramento ex reuelatione diuina probatur per salutem pharaonis exploratores estis vos, quod fit ex reuelatione diuina patet 5. arguitur ibidem et ait deus Eccl adam quasi deus ex nobis factus est 6 arguitur ex Esaye 38. mentitus est etiam Esayas regi Ezechie crastino mortuus es tone, ergo ad huc 40 dies minime subuertetur et non subuersa est 7o. mentiri non est intrinsice malum, ergo potest deus ad illud inclinare ans probatur nichil 2o. etiam non horum simile sunt si mendacium potius loquatur ne deus potest decipere per alium, ergo potest inclinare ad malum simile. contra bona, ans probatur Jacob 12 quia immutat cor principum populi terre et decipit eos et 3 regum c. 22 dixit deus quis decipiet Acab regem Israel, ait scriptura statim dixit dominus ego decipiam. unde et facta et idem habetur Ezechiel 14. decipit deus egiptios per filios Israel, ergo arguitur tenet si filius non posset inclinare ad simile maxime quia deus concurrit ad actum fidei et deus non potest concurrere ad simile et deus concurrit ad assensum simile probo minorem assensus falsus alicuius propositionis potest esse meritorius

Jacob

Acab

propheta querebatur regi decipiat et exo. 14.

deus concurrit ad actum meritorium q̃ ad ffm̃ q̃ assensus fassus pót
cé meritorius probatr̃ sit aliquis hypocrita vel mala judicat q̃ é exang
viri recitet illud judicium ad deum Jam ille assensus é meritorius 3é + m
falsus q̃ 10 arguitr̃one facit viri theologi bonę opionis homini 10.
omne Prusti co vere reuellatum a deo é verum Abrahan nõ huisse filium
é reuellatum a deo q̃ é verum cuni sic fides inclinat ad illam con
clusionem hoc é verum 3 illa d ffm̃ q̃ inclinat ad ffm̃, quod inclinet
ad ffm̃ Probo fides inclinat ad maiorem 3 é cã illius 3 maior é
cã conclusionis q̃ de i. ad vltimum fides é cã conclusionis pz q̃ qt m
quid é causa causę é cã causati 11o arguitr̃ non implicat contradictio 11.
q̃ id pót fieri a deo ans probatr̃ quia non possunt inferri duę contradic
torię confirmatr̃ deus pót assumere nam ignorantem vt assumpsit
nam humanam in illa cassu pót decipi igitr̃, Pro solutione argumẽtoꝝ
attendi 3 suppone 2m q̃ mentiri é dicere ffm̃ cum intentio decipiendi
ut b. agustin in libo contra mendacium 4 c. 3 libro admen
dacii ad consensum c. 3. 34 c. Gelasius pp̃fuit 22 q. 2. c bapti
tis mendacium d ffa vox tf. vnde infertr̃ si aliquis dicat ffm̃ credens
se dicere verum non mentiri, 2o infertr̃ si aliquis dicat verum 3
tu credis illud é ffm̃ non mentiri 3o infertr̃ si aliquis dicat verum
scilicet nota q̃. credens é ffm̃ mentiri, 2o duplex é pót diuina Altera absoluta
Altera ordinata Absoluta é cuius repugnat aliquid fieri po
sse pót de hac potẽa annihilare angelos ordinata vo é que constat ex a
sacre litteris 3 constat sm̃ legem communem, Prima con error est 1. c.
q̃ deus de potentia ordinata possit mentiri aut decipere, Probatr̃ 1o
nu. 23 nonne deus quasi homo vt mentiatr̃ 3 ad roma 3o é aut os
deg vanus omnis autem homo mendax quibus verbis ss sanctus
vult ostendere q̃ humana nã ejus conditionis é vt mentiri possit deg
aut tales conditiones é vt mentiri non possit, 2o probatr̃ 2a ad
tunc. 2o fidelis é deus tf. 3o consensui omnium ss anctoꝝ 3 holius

s.

totius ecclie. deus decipere non pot, 4o irrefragabiliter nam si dicta pot
ordinaria deus mentiri pot quam securitatem et firmitatem habemus in sa
2a c. cris litteris, 2a propo temerarium e. et erroneum dicere q per nam
assumptam ut cunq ignorantem pot mentiri et decipere probatur i
apocalip. 19. et ecce equus albus et qui sedebat s. equus albus na ista
assumpta que sedebat super illum fidelis deus. i. qui mentiri non
pot a deo vocabatur fidelis, 2o Joan. 8. si dixero vobis quomo
novi eum ero similis vobis mendax, 3o i. petri i. q. peccatum no
fecit nec e inventus dolus in ore eius 4o probatur ratione irrefragabili
si per nam assumptam deciperet illud mendacium tribueretur suppo
diuino actiones sunt suppositorum at vero q verbum mentiri possit
3a c. e hieroneum ut 3a p. videtis q. 13 igitur, 3a propo erroneum
e dicere q deus pot de potentia ordinaria per aliquem alium probo i. qz
mentiri e intrinsice malum. g non pot deus mouere ad malum nec ad
mendacium, 2o nam si per alium pot mentiri de potentia ordinaria que
4a c. securitas esset in prophetis, 4a propo contra Petrum Aliacum in 1o Sententiarum
d. 12 erroneum dicere q pot deus per se aut per alium mentiri de potentia
absoluta Probatur ista propo, i psal. 144 fidelis deus in omnibus
verbis suis et sanctus in omnibus operibus suis, deus no pot no ee
sanctus in omnibus operibus suis g etiam non pot no ee verus in verbis
suis probatur, ita se het bonitas ad 1am bonitatem ut veritas ad primam
veritatem et ita se het malicia ad primam bonitatem ut se het falsitas
ad veritatem 1am si de potentia absoluta Prima bonitas no pot ee mala
potest esse falsa. g nec 1a veritas, 3o probatur nam si de potentia absoluta deus per se
vel per alium pot mentiri quod scimus tamen facerit in sacris litteris
dicetur e aut deus verax, ultimo ex augustino libro 1o de symbolo
ad Catechumenos c. 1o inquit omnipotens e deus mori no pot, falli no pot
mentiri non pot si de potentia absoluta mentiri non pot g nec pot men
aug. tiri nec decipere, subdit quia est omnipotens no est si mentiri posset
si in lib. de mendacio c. 8 ponit iterum conclusionem d. thom. inquit si deus

mentiri posset q nobis cet in sacris litteris secundas? 3 libro de civita c 25 idem apperte repetit ista c sententia Retractationes etiam 3 omnia sanctorum ⁊ theologorum ⁊ abrae Abracus dicendum hoc dicto ad argumentum in suo ordine respondeamus, ad primum mentibus c Jacob ⁊ ad hoc nicolaus Gorran Gen. 27 credit mendacium ei propinan Jacob omis hoc mendacio quod videtur, dicendum hoc Caiet. Gen. 27 illis subsequentibus contra patres moderne in 3 d 38 q dicunt eorum dubitat patriarchas los sanctos ⁊ scripturas la scriptura q exaltat c a multis q mendacii quod ego reprehendi mihi non probatur illa sententia Pauli c temeraria ⁊ contra omnes sanctos quos ego vide Aug. contra Gen. super Genes q 74 omnia ista que laudabiliter c Jacob erant prophetica item annotata quia non habemus in translatione communi erat Jacob simplex in greco hoc erat autem Cain dolo ⁊ de civita c 27 ubicumque subiungitur quedam prophetia translucebant erat hic sine dolo dicendum hoc Ambros. libro 2 de Jacob et vita beata c 7 ubi nihil omnino quia Jacob erant prophetica dicendum hoc Chrysost. homel 55 in Genesim attendantes quia dicit de corticem bonum dicendum hoc Chrysost. Dicit Gratianus 22 q 2 cap quecunque ed hoc magis sensus in 3 dist 5 q Paulum de Alexander Alesius 3 p q 25 q membro 2 ad 2 dicendum quod hoc libenter q quod ait ad 3 arg c illa sententia c proeumferentes antiquos quia sequitur si non mentiebatur c de solutione talis, verba solutionis patet ibidem c nequiter verbum hoc ironiam dicunt malueunt ista presentem malagmo dicit pius ⁊ ibi Jacob erat Isaac in ore ⁊ Esau cum Jacob pius primus parentis manu erat Adam et vita prodidit paradisum dei Cain vita prodidit Esau primo genitura dominus ⁊ Jacob suscepit benedictionem secundo vita ⁊ accepit de aqua pellegrina Jacob primogenito piscibus de ymael ⁊ ibi ad argumentum nego q mentibus c ita quod nec de minimum ne do maiorem ad probationem dupliciter aliquis dicit primogenitus i modo sm carnalem successionem, ⁊ modo aliquis successione

soluitur 1. argumenti facti contra conclusionem art.

ex dono superioris igitr Esau i. modo erat primo genitus. sm̃ tamen verum 2mo ex donatione diuina reuocata facta iacob. i genitus erat Jacob ego sum i genitus tuus Esau. i. ego sum is qui ex donatione ℓ i. sum. genitus exempla sunt clara ad romanos. ꝓ omes qui sunt abrahe ex semine hi sunt filij Abrahe & qui sunt ex promissione. ~~qui sunt ℓ s qui sunt ex promissione~~ eodem mo Jacob erat Esau sm promissionem sm exemplum matthei 11. luce i. marci 6. loquens de Joanne baptista ipe e eliasnon erat in persona ellias sz in officio igitr eodem modo ego sum Jacob Esau officio. & confitia hoc arguit duplicata Caut. i. ex ipsa he. nam cum benit Jacob dixit pr̃ ego sum i genitus tuus Esau feci ut precepisti mihi. malditia sca lacosa le abia mandado. 2o ex eadem he. coitente Esau de ꝓgressu dixit Jacob frater tuus venit ad me fraudulenter. vel affirmauit Jacob mortuum e. ad m. argumentum ꝓpz considerare ꝓ illa que dicebat Esau ex intentione ejus omnia dirigebantr ad Esau. co terum illa verba q̃ proferebat Jacob Esau ex intentione dei dirigebant ut adimplerentr per Jacob. feci vt precepisti mihi ex promissione di uina. ad 2m dicit nicolaus q̃ in caldaica lingua nõ bene fraudulenter sed loca fraudulenter. hebraice astute. justa verbum apostoli 2a ad Corinthios. 12. cum tem astutus vos decepi dolo. 2a salute e si forte ssis. veritas & sacienda intellexit mysterium & propterea opinabatr mentitum e Jacob. sed ita locutus e sincere tu hermano mentitus. pero no sabia el q̃ auia mentido. Pero no se segue pero se q̃ mentio. ad 2m Genes. 49. Non auferet sceptrum &c. ad istud quidam Rabini dixerunt istam prophiam e cominatoriam & no non mentitr & erat e certa fide dignae q̃ e cominatoria. i. ex ombs sanctis 2o quia istud e arg̃m principale ad probandum jam venisse messiam 3o q̃ adimpleta e jam amittit prophia, hoc dimisso Burgens. Abulens. Genes. 49. dicunt sine dubio q̃ istae verum dixit & adimpleta e prophia. ~~Jam~~ 1551. anos & ad argumentum respondent tempore machabeorum adhuc erat ceptrum Juda q̃ de mandato domini & in libro exod. & leuitic.

a 1 sol. 12. or gamenti.

a 2.

numeri
3 [illegible] reg. Iudicabant Quidam septenos. s. 70. 3 quidam ex
cis erant ex tribu Iuda. Iexcepit ceptrum erat in illis tempore ma
chabeor. Ceptrum tempore machabeor erat potestas Iudeor. in suar
dabilis quae erat de tribu Iuda. j. ceptrum nunq̃ē ablatum hasta q̃
virgā x̄ē. istum sensum videt hēre origen homelia 17 in Genes. ē cōis
sensus omnium theologor. ista solutio ē satis probabilis. veram hēt cau
sam nam ēt in sacris litteris dr hūc ceptrum p̄ se ferre potestatem regum
in certa persona. 3 tunc tempore machabeor. nō erat princeps ex ma
chabeis. q̃rus ex origen pt dici q̃ ibi ceptrum capitis pro quo cum ppa 3.
testate. 3 3 solutio pot dari quada profecto tpore machabeor. ceptrum
trum hoīs erat ablatum 3 ultimo qui erat machebeus hēbat ceptrum 3
hebraicum depositū. usq; ad aduentum x̄ē. vt simodo cēt captivis ti cap
tivis dr en alqne retro entonces la comun pondria. el reyno in de po
3 sic hēbat simon dolii. veniet x̄ē. hebraice fundamentum in libro i.
machabeor. vt ibi hebr. q̃ seniores dr erant. volumus cum ē
principem dare. veniat prophā fidelis. vltima solutio hēbraica. 4
Genes. 49. dicens q̃ tempore machabeor. ablatum erat ceptrum hoc
realiter. in non sit certum q̃ ex diuina reuelatē certissima
bant se ceptrum habere. ceptrum 3 in hanc sēm intelligenda ē prophā
s. q̃ non cēt ausurum ceptrum 3 sm spem aunq̃ realiter sit. in q̃tum
ego puto. iubere omnes lo quanta de certa ablatio 3 sic no placet hui
lla solutio. vltima solutio apud hebreum. tempore machabeor. 5.
erat ceptrum in Iuda q̃ in tribu Iuda sola erat religio Iudeor. erant
ceremoniē 3 iudicium 3 area 3 cultus. Iretrices inquit erat at
Iuda ceptrum q̃ erat in machabeis qui erant de tribu Iuda. cui hono
q̃ sunt de tribu Iuda machabei R°. exod. 6. Aaron duxit uxore
elisabeth. filiam aminadab de tribu Iuda 3 4° regum ii. Ioseheth.
contraxit matrimonium cum Ioiada 3 in Ioseheth erat soror ochozie
de tribu Iuda regis Iude. unde descendebat x̄. ita Abulensis bur
gens. sf. melior solutio ē tertia mea Iudaei ad 3. argumentum sol. i 5.

ilico reb[er]temur ad hoc[?] Dicendum Abraam in quo subl[?] virtus principalis hoc p[er] mentibus [illegible] Abraham [illegible] Genesi homes [illegible] 47 in se nes[?] idem b[ea]t assumpsit et tamen fuit sibi [illegible] dicit ad hoc [illegible] fenet hz dicit Abraham [illegible] verum dixit q[uia] illico reuersurum cum puer [illegible] Et deinde [illegible] quod dicebat [illegible] certam[?] mentibus et q[uia] ipse putabat se [illegible] [illegible] [illegible]

homi mendax. Sic non omis homa liberandq; a mendacio si aliquas
q̃ juravit precessabitum p̃stimonii. Sic jeiunabit mortalis. remendũ
& respondendum q̃ quia ea hic p̃ga nõ asserebat sed inquirebat. Sic
non erat mendacium, &c. solutio é melior ex. d. bonaventura in 3. d.
38. q. unica. Sic loquimur &c. & semper exploranda est ille in
debit. & sic aliquando quandoq; pot. esse. an sit ita vel non. sic
sum nonnulli sancti q̃ si quando de aliqua re dicunt. Deus
scit. & sic
Sic solutio q̃ elegantior é d. Augustin. libro de gen. ad. [illegible]. c. [illegible]

q. 39. in genesi. Si explorabimini estis vos. Si non adducatis quaedam. i.
criminis digni pena explorabimini. Si non adducatis puellam quemadmodum
si aliquis de adulterio cum aliquo innocente quem rex credit esse innocentem
aut rex vel judex ad mortis probationem alis morietur. i. crimi
nis pena mortis declarat. ab aguslanq; estis. i. reputabimini excipio
deus qui exaudit
et 3. regum 18. ait Elias quidescenderit ignis sit deus. i. reputabitur qui
vit per ignem ipse
estis exploratores. i. reputabimini. stam solum. m. et sic ut d. Cauch. in illo
loco et dicit q̃ in hebreo non habet estis sed debet suppleri verbum
reputabimini. Legatis vos augustin. de hoc. ad. 5. de ironia nota sol. 5.
q̃ duplex é ironia una est illa figura qua illudimus alii et decipi
et cavillatoria
ria. i. non habet mendacium. sed vero habet mendacium. v. q̃ bene le
gendo é arridendo illum ad eundem modum. Saluati liberati a me sol. 6.
dicunt qui dicunt ego nihil sum, ad. m. c. de prophetia. cominatoria pro
que nota q̃ ea que revellanti prophetis duplicitur revellanti nomen
in se. sm quod habet sufficientiam non dependentis ab aliquo, a quo
pendentis ab aliquo sed per ordinem ad sua eas. vel naturaliter. vel mo
raliter. qui modo revellati infallibiliter. ecce virgo concipiet
at
hs. absolute revellatum é Esaye. ad quod. 2m. modum revellati cum limite
intelligendum hoc est. quod fiet sm eas ignis fuit facta revellatio Esaye vicinum
rex ochias q̃ mortuus erat. vicinum sm vim verbi naturam eodem modo de eunta.

Nimirũ subuertẽs per eas moralẽ celestium si conuersatẽ de hoc non
loquor, cognoscimus aliquam ee propriam cominalitiam ex duobus
1° ex euentu 2° ex contextu litterę sacrarũ litterarũ & ex modo procedẽ
sol. 7.1 di, deinde ex interpretatione eccie & sanctorũ, ad 7.m de michea
Respondet simo dubio mentiri ẽ intrinsece malum & ad argumentum
de michea R.mus more humano loquitur ẽ v.g plega adios qui o
sol. 8.i mienta sic solent boni virtuosi loqui, ad 8.m deus pot decipere perse
vel per alium tm. R.o i. ad hec argumenta possunt illa loca exponi sic
decepit eos. i. burlose frustratus ẽ eos 2° Grego. 1. libro. moralium. c. 14.
& ita omia illa loca permisit ee decepit eos. i. permisit illos decipi
d. thom. de malo q. 3. ar. 1. ad 17.m hoc modo exponit illud Joam.
13. amice quod facis facito tus. i. ego permitto tibi ut facias ad
illud de filijs israel qibus ex littera habet no precepit deus illis q aci
perent vasa decipiendo & q candido animo acceperunt, postea vero
acceperunt tam deus quam dominus applicabit illis illa vasa.
magrin 3. d. 38. c. penulo dicit q fortassis ipi ex malicia sua
deceperunt, d. agustin lib. 83 q. 9 & 53. q illud fuit ex pro
sol. 9.1 missione, ad 9.m Optimum deus concurrit ad actum malum & falsum
pro solutione alterius illi, actus meritorius ẽ duplex Alterum intrin
secum. & Altera extrinsecum, actus meritorius. intrinsecus ẽ actus elli
citus ab ipa voluntate immediate & prese. v.g. dilectio diuina
Aliud exemplum volo legere propter deum v. commodare. illud ẽ
meritorig intrinsece meritor. actus extrinsecus ẽ actus imperatus qui ẽ in alia
potentia v.g iusta mea loquitio qua lego ẽ meritoria extrinsece & simi
liter datio extrinseca eleemosynę igitur ad actum meritorium in genere
optime requiri & necessariam auxilium speciale ad actum meritorium
extrinsece no igitur omis actus intellectus ẽ extrinsece meritorius &
ideo ille assensus illius dicitur q iudicat illum hypocritam ẽ bonũ
ẽ extrinsece bonus & ito ad illum non requiri auxilium spiale & ideo

ad argumentum nego ans ad nullum actum flm concurrit deus au- sol. 10.
xilio spiali, ad 10m omne reuellatum a deo e verum hoc e reuellatum
a deo. deus no e trinus et unus g. e verum. Iam ille assensus e falsus
et tn e a fide infusa ut iam probabimus ad hoc argum. 1o. aliqui dicunt
q ad illum assensum maioris non concurrit fides infusa qz illa propo.
e euidens ceterum qz non omes Rustici hent euidentiam eius non
soluit argumentum. propa cois solutio solet ee 2a q illa maior concu
rrit ad assensum conclusis mediante assensu minoris et non vetat
q fides inclinet ad flm mediate, Ceterum etiam ego non credo q deus
inclinet mediate ad flm. propa 3o. respon id qz tenendum e negando ab
solute q fides infusa concurrat nec mediate nec immediate ad assensum
conclusionis; ad probationem concedo q fides concurrit ad maiorem et
maior ad conclum. concedo g. fides ad conclum de 1o ad ultimu nego.
et ad probationem quicquid e ca cause ts. illa propo generaliter no e va sz e distin
genda et limitanda 5o. quicquid e ca cause e ca cause in causando
exemplum. deus e ca anime, ade, vmee et angeli et anima mea
e causa peccati g. et deus nego. Aliud exemplum pr meus fuit ca mei
et ego sum ca huius lectionis non tn pr ad propositum g. fides e ca
maioris non in causando id est non produxit illam ut postea move sol. 11.
ret ad assensum conclusis; ad 11m argumentum q deus possit assumere
nam ignorantem si illa e ignorans quare no poterit errare ad hoc
argumentum admitto q possit assumere tunc deus per illam poterit
errare nego. ro qz actiones sunt suppositorum ibi non erat nisi diui
num suppositum at diuinum suppositum implicat q possit errare
sz q e ro quare suppositum diuinum p nam ~~diuinam~~ humanam po
terat mori? cum na diuina sit immortalis? et q per nam humanaz
non pot mentiri ro qz mendacium e directe contra voluntatem
diuinam et directe offensiuum, sz quis poterit intelligere q diuinu
suppositum faciat contra voluntatem diuinam at vo mori et pati sol. 12.
non e contra voluntam diuinam ad 12m. et ultimu argumentum

quicquid non implicant ꝛ. Rō duplicit. 1.o modo potest intelligi implicare. 1. id implicat contradictionem cui⁹ intellectus optime nō potest assentiri 2.o modo quando infertur duæ contradictoriæ. vt Sortes currit et ꝛ̄ dicit Ergitur ad argumentum Rō 1.o q. verbus i. inclinet ad fim implicat contradictionem. saltem 1.o modo optime q2 intellectus optime instructus nōn assentit illi. 2.o modo. Rō q implicat quia si è veritas i. neq3 fallere nec fallere potest si vero pertinet fallere q.o duæ contradictoriæ legitur argumenta, Contra solutionem 3 arg.ti d. thomę arguit ꝛ Judeus qui ān xp̄ naturalitatem immediate vna hora huius instantis assensum xp̄. nascetur immediata horę nascetur xp̄s post medietatem horę manet idem assensus ān erat a fide infusa q.o postea q2 idem assensus. rursus è a fide infusa q.o inclinat ad fim. q2 jam erat natus dicetis ad hoc argumentum, corrumpitur ille assensus ꝫ producitur alter qui non è a fide. Contra si corrumpitur ꝫ alter producitur sentitur a pectore et quelo tiene. Tunc sic sentelo q. ꝫ illud quod amittit, ad hoc argu.m Joa. maioris in 3. d. 38. dicit q pet totam illam horam in isto casu manet assensus in ee naturę ꝫ è duplex in ee moris q2 ad 1.am medietatem concurrit deus. ad 2.am veram medietatem nō ꝫ ego credo q nato xp̄o non manet idem assensus in ee naturę. nam in nato in naturalitate xp̄i concurrit deus auxilio spiali Posterius vo in 2.a medietate horę non concurrebat auxilio spiali, actus vo qui è ex auxilio spiali differt ab eo qui nō è ex auxilio spiali genere. q.o dico q post q nascitur xp̄s corrumpitur ille actus xp̄o nascetur ꝫ producitur alter ex constructura humana. ꝫ ad argumentum q2 experrectus ille sentire negamus, vt heri cum discedit vni articulo fidei perdet statim fidem infusam aliorum ꝫ acquisitam ꝫ alias possemus Rō dico q cum naturalitatem xp̄i etiam antiq3 cęt natus cum probabilitate posset dubitari an cęt natus fidelis non inclinabat ad istam xp̄s cę nascturus etiam ān antiq3 nascatur ꝫ inclinabat ad istam x. nascitur vo è q2 assensus fidei

ē purissimus et certissimus ex nā rei qz tunc merito dubitari poterat
ēēt natum nec ne ideo non erat assensus fidei nec inclinabat ad illum assensū
sz ē dubium contra utranqz solutionem presertim contra primam hitas
fidei inclinando ē agens nāle. g° semper eodem mō inclinat et ad idem
semper inclinat Rmꝰ ē agens nāle quod pendet a cā libera in sua actione
et motione pōt diuersimode ad diuersa inclinare fides vō mouet ex
motione spūs sancti negamus. 4m argum circa solutionem cuius ē 1m
dubium an quan° aliquis audit rem sacram et adorat corpus xpi
an debet adorare sub conditione adorare si ibi ē corpus xi et pars affir
matiua suadetur nam ego nescio an ille sit sacerdos; R° stultum ē adora
re sub conditione Primo qz ecclia docet adorare sine conditione libera
me per hoc sacro sanctum corpus tuum, 2° nam si conditionaliter ēēt
adorandum eodem modo deberet absoluere sub conditione. 3° ad actum
bonum relligionis et morale non requiritur euidentia sz sat ē conjectura
probabilis sz talem hēo quando ille consecrat g° possum adorare sine
conditione, 2m dubium ē si aliquis xianus dicat ego credo qz ubi ē
panis rite consecratus ē corpus xi. sz non credo qz p fidem infusam qz in
hispania sit sacramentum qz nescio an sint sacerdotes an iste talis
hereticus? R° ille talis profecto ē hereticus vel ita suspectus de here
ssi si eadem pena puniendus? Pro quo accipite regulam quan° aliqs
negat conclum q sequatur ex una propo euidenti et ex alia de fide
~~ille ē~~ ille ē hereticus vel proxime hereticus sz ista ē de fide ubi ē pa
nis rite consecratus ē corpus xi. ista ē moraliter euidens qz in hispania
sunt aliqui sacerdotes g° ille ē hereticus. //

Artiꝰ 4ꝰ

Utrum objectum fidei possit ēē aliquid visum? Posito
fundamento ē 2x d°. et unica conclu° negatiua fides nō pōt ēē de
visis legitte argumenta litterę; Est Primum dubium an sit bu 1m dubm
quod d. Thom. supponit s. qz ad fidem requiritur actus voluntatis

arg. tum m 1. pro Alliaco. affectio ꝫ effectio ꝫ quidem arguit q̃ non requirat, i. demones vt hꝫ Iacob. 1. contra. credant Nec̃ possunt aliud facere

m 2. igitur 2o per exemplum de fide humana. ego mo ex fide humana credo Romam ee & in nullis credo sine affectione igitur pia affectio non requiritur ad istam q̃ petrus aliaco. in 1. q. 1. tenet non requiritur

propter. affectio pie voluntatis ad assensum fidei hec argumenta Ro. si intelligat istam suam sententiam Alliaco. de fide infusa ꝫ vana illa

m 1. arg. quo pro bat ad fidem requiri piam affectionem. sententia ẽ erronea Probatur 1o Esay 1. si dominus apperuit mihi aurem pertinet ad assensum ego non contria duo apperuit autem pertinet ad assensum intellectus non contra dicere pertinet ad obedientiam voluntis

m 2. g̃ vtrunq; requiritur, 2o probatur, Ioam 7. quicunq; voluerit voluntatem eius facere cognoscet ex doctrina eius q̃m ex deo ẽ. vbi sunt duo similia, 3o probatur Ioannis 12 cum fecisset signa noluerunt credere q̃ Esayas dixit excecabit oculos eorum & indurabit cor eorum, ergo aut

m 3. voluntas ẽ obedientialis statim 4o ad romanos 1. principium accipimus quia ꝫ apostolatum ad obediendum fidei, obedientia autem voluntatis ẽ & requiritur ad fidem vt dicit apostolus g̃ requiritur obedientia. ad romanos 6. obedistis autem in formam doctrine q̃ tradita ẽ vobis q̃m

m 5. obedistis. per voluntatem. 5o ad romanos 10. corde creditur ad justitiam ergo aut voluntas ẽ in sacris literis psalmo 50 quod animo aut d. thom.

m 6. ad romanos 10. in isto loco ẽ probatum actus fidei vt dicebamus alias vt dicemus ar. g. ẽ meritorius q. fit voluntatem, ad hec argumenta

m Ro. aliaco. pro dicit ẽ meritorium antequam credentis 1. mereti aliquis qui vult audire predicationem & postea audit assentire nõ ẽ meritorium q2 illud ẽ necessarium & ꝫ apparet Paulus loco allegato hꝫ contrarium in quantum

euangelizan tium pars est pedes et si non omnes obediunt euangelio post q̃ audiunt ista dicit & obedire & iterum in eodem ẽ. expandi manus meas ad populum non credentem & contradicentem expandere ẽ predicare

euangelizan tium bona. sõ. non omnes obediunt euangelio g̃ post predicationem requiritur obedientia confirmatẽ in hꝫ preceptis

de assensu fidei ut q dicemus q 2a g. assensus ille e liber ultimo ex
agustino in Joann. tract. 26 cetera pot homo nollens credere aut non
pot nisi volens ista e sonia et omnium sanctorum et omnium theologorum Sol. argu.
ad argumenta illa duo 2r responde 1o q d. thom loquebatur de fide prosententia Aliaci
infusa assensus aut qui adducitur in illis duobus argumentis e de fide
humana et acquisita ubi non requiritur pia affectio, 2o ad rem Reo.
fides et opio una pe differunt a scientia in sua comunitate q illa duo priora
admittunt assensum voluntatis scientia vo nunqz admittit sz aunq ospese
~~ospesse~~ e igitur sensus ~~igitur~~ d. thom q fides regulariter loquendo et
pro maiori pe het piam affectionem actum voluntatis q in aliqua casu
non sit non vetat ut in 1o et 2o argumento de hoc latius q 5a ll
2m dubium e in eodem ar. qz inquit d. thom ad opinionem etiam re 2m dubm
quiritur pia affectio e unicum argumentum quod faciunt omes theologi
in prologo pri sententiarum sequeretur q non posses tu assignare quomodo
generati prima opio sz eet processus infinitum et non deveniretur ad prima prima
opinionem des illam, illa pente requirit actum voluntatis qz in hoc
differt a scia sit a ille actus ad illum actum voluntatis requiritur
actus intellectus qz nunqz datur actus voluntatis sine previa affectione
gnero intellectus ~~[illegible]~~ v. ille actus intellectus e evidens vel inevidens si
inevidens iam e 1a opio y no es la que tu dicias si e evidens et ex illo
sequitur opio 1a a te assignata g 1a opio quam assignabas e evidens
qz ex evidenti evidens sequitur g non erat 1a opio ut tu dicebas
Ro multiplicati generati 1a opio in homine 1o ex noticia terminorum
Quemadmodum aliqua e noticia terminorum q generat evidentiam
ita e aliqua q generat opionem v g si aliquis sciat quid e mater
et filius et dilligere saca de ay omis mater dilligit filium suum
2o modo generati p inductionem sufficientem v g in ma morali loqmur
hic pauper vult dilescere et hic et hic et sic de singulis g
omis pauper 3o modo generati ex antecedenti evidenti cum sequen

opinatiua ꝙ ro pro ꝙ ista ad argumentum nego scḋm quꝰ non dat ꝛ
ĩ opio ad probationem q̃ requirit actum voluntatis concedo ꝙ iste
actus voluntatis requirit actum intellectus v. g. euidens vel non euidens
dico q̃ euidens Ruffer et ex illo genere ĩ opio concedo ꝙ ĩ opio
euidens nego tenam q̃ illa ĩ opio generatur ex antecedenti euidenti
cum conuaincabilitate opinatiua

ad 3. dub. m
3. dubium circa solutionem argumenti. Circa illa verba Pauli 1. ad corint.
13. videmus nunc per speculum ꝛ videmus ꝙ fides est de rebus
non Paulus dicit videtur, ad hoc multi dicunt ꝛ largo modo cognoscimus ꝛ d. thom alius contemplatus et negotiando fidei pro quo alteri
de ꝙ articuli fidei possunt considerari vno modo in particulari sub
ratione vera alio modo in cõi sub cõi ratione credibilis 1° modo qui d.
thom. ar. non sunt euidentes 2° modo sunt euidentes v. euidens
q̃ articuli fidei sunt credibiles et non euidentes habent a signis
miraculis Pro declaratione ergo ꝛ bene sequitur articuli fidei sunt
credibiles et euidentes ergo ꝙ articuli fidei sunt vere et etiam euidens cõ
sequentia bona et euidens ꝛ non euidens ergo ꝙ cõs negabilis cõ
sequentiam probatur. ista tenia est bona euidentia est ꝙ ista propõ est
scibilis ergo euidens est ꝙ est vera ergo ꝙ ista tenia est bona ꝛ Rõ ueritissima
et quod d. thom. in 2° dicit et illi non percipiunt ꝛ ita
bñt Capreol. ꝛ cauthorum in hoc ꝛ ad argumentum euidens est
quod est credibile ergo euidens est ꝙ est verum nego tenam accipitur exẽ
plum manifestum et iudex qui audiuit a te testibꝰ petrum occi
disse Joannem euidens iudicij q̃ illud est credibile non est euidens ꝙ sit
verum, euidens est ꝙ deus est trinus ꝛ unus est credibile non ꝙ sit
verum ad probationem argumenti ista est bona euidentia est cõcedo
q̃ tenia est bona ꝛ mihi valet tõ discriminis q̃ de tenia pro
positionis scibilis est ꝙ sit vera ꝛ q̃ non est vana est scibilis ꝛ de tenia
propositionis credibilis non est ꝙ sit vera ꝛ ꝙ testetur ab hoste autoritas

contra solutionem argumenti arguo sequitur quod eodem modo infidelis pa
ganus cognoscit illa esse credenda ut christianus fidelis, consequens est falsum ut ex
perientia patet. Probo sequelam Paganus habet eadem signa et miracula quae ha
bet christianus ergo si ex signis iudicat fidelis esse credendam et infidelis simi
liter; Respondeo primo aliqui ita concedunt ex psalmo testamenta tua credibi
lia facta sunt nimis et ideo si non sit stolidus eodem modo assentiet ut
fidelis. 2o ad hoc quod aliquis evidenter cognoscat articulos fidei esse credi
biles non sufficiunt signa exteriora sed requiritur pia affectio in audien
te immo vero ad hoc quod aliquis cognoscat vere esse credenda requiritur
fides infusa et pagani nec ponunt affectionem piam nec fidem infusam
et ideo non eodem modo assentiti ut fidelis probati et declarati Jo
6 cum de carne sua et de morte salvatoris cum discipulis dixerunt quidam agerent
durus est sermo iste et audiens signis eisdem quidam recesserunt
et quidam remanserunt ergo non eodem modo Paganus ut fidelis asse
titur hoc habet d. Thom. in solutionibus argumentorum.

4m dubium est unde habet ille assensus articuli fidei sunt credibiles ad 4m dubium
evidentiam illam, ratio dubitandi est quia lumen fidei est lumen obscurum
videmus nunc per speculum igitur non habet evidentiam ista propositio a lu
mine fidei, ad hoc dubium 2r est solutio 1a est quod illi articuli sunt cre
dibiles est assensus prudentiae infusae et prudentia bene habet aliquos
assensus evidentes 2a solutio quia 1a non placet Respondeo cum d. Thom.
in solutione ad 3m argumentum huius articuli et in solutione ad 1m ar
ticuli sequentis quod ille assensus habet suam evidentiam a lumine
infuso, Nota Primo pro declaratione huius questionis quod fi Notable 1m
des in ordine ad credibilia tripliciter se habet uno modo circa propria
credibilia in ratione veri; 2o modo sub ratione credibilis se
habet, 3o modo firmat et inclinat intellectum ut firmiter adhaereat
et credibilibus sub ratione veri et sub ratione credibilis, 2o nota quod fi 2m
des lumen habet et lumen divini ordinis non est lumen naturae sed

8ꝫ lumen diuinum omẽ aũ lumen 8ꝫ iminimũ sit hẽt claritatem
m
S. aliquam; 3° nota non ↄ est aliquod lumen illuminare aliqua
obiecta clare 8 aliqua obscure ↄ vt candela minima obiecta propinqua
illuminat clare remota ↄ obscure; His bitis duo ↄ vult d ↄ thom.
in Solutionib9 argumentoꝝ Primũ é qꝫ lumen fidei illuminat propria
obiecta, articulos fidei obscure sub rõne ↄ veri ad mentem at ↄ
articulos fidei sub rõne credibilis illuminat clare, ↄ ad qm respondeo
obiectio. euidentiã qꝫ habentibus fidei sunt credibiles hẽt euidentiam alumine
fidei; 8ꝫ contra istam determinationem arguo Primo sequitur qꝫ pu
sol. er qꝫ primum ↄ venit ad vsum rõnis statim credit é credenda q hẽt
lumen quod ↄ in duis cõsẽ filii q̃ ea quæ diximus? Rõ q̃ non
obiectio. sufficit lumen 8ꝫ requiritur explicatio in puero 8 doctrina a doctore. v.
g patentib9 ergo. Zo arguit Cajet. contra istam determinationem
sequitur qꝫ xpianus experiretur se hãc fidem in se 8 cõs é absurdũ
g 8 quod diximus sequitur probo hẽt xpianus euidentiam illius
propositionis, artes fidei sunt credibiles. 8 tamen hẽt a fide in se
sol. g experitur hãc fidem in se, Rõ i. ñ volumus dicere q, omes hẽat
euidentiam illius propositionis 8ꝫ optimi 8 perfecti 8 ista fateat qꝫ
ex his experimentis, i. hiis magnam conjecturam, Zo respondeo illa cõsi
derationibus ↄ valet. instatur in ↄ theologia multa hemus per fidem infusos //
m
S. dubm m S dubium é ↄ vtrum ad hoc qꝫ aliquis credat articulos fidei sub rõne bi
semper debet hẽre euidentiam, Cajet. in hoc ar. dicit duplicitr aliquis
pot credere deum ee ↄ trinum 8 ↄ vnum ↄ nomodo leuiter 8 sine pru
dentia quem admodum si apud indos ↄ virum probatæ authoritatis
diceret deus é ↄ trinus 8 ↄ vnus 8 statim indus crederet xpianꝰ 8 pru leuiter credit 2o
dentr quam audit a ↄ viro authoritatis probatæ 8 per signa ↄ vt cre m̃ por aliquis crede
debant qui a xpo audiebant, dicit Cajet. ad assentiendum articulis fidei ze
i. modo non é necessarium qꝫ credas euidentr illa é credenda; Zo dicit
quando aliquis credit xpianꝰ qꝫ deus é ↄ trinus 8 ↄ vnus necessariũ é

videat euidenter q̃ illa sunt credenda 3 salua p̃ace Aurel. ego credo hoc eē sm̃ 3 satis é vt credat xpianꝰ q̃ hoc hēt probabilitatem ra- nabilem alīq̃no euidentem, 6.m dub.fn

Vltimum dubium é in solutione ad 3.m vbi ait d. thom. q̃ bonus alterius virtutem homo videt ea que sibi conueniunt é dubium nam temperantia nō é necessaria alteri multi quemodo g̃ per illam iudicabit homo Rō. ēt. ait d. thom. q̃ omes virtutes hēant iudicium rectum immediate a se ipis 3 q̃ temperantia q̃ é sibi appetitu sensitiuo facit q̃ iudicium prudentie quod é in intellectu sit verum //

Articulus 5.9

Vltimum ea que sunt fidei ponunt eē scita // Primum fundamē ab aliquibus prin cipijs per se notis sum arms scia pendet eē scitum, Prima propō impossibile é q̃ ea q̃ sunt fidei respectu eiusdem q̃ sint scita é dicere, é litteram 1.m dub.fn robinet thom. p̃ma duo fundamenta é corecta. Primū dubiū é circa Primum arguentium vbi hēnt fideles hēnt ignorantiam ergo q̃ sunt fidei dubium inq̃ é. Iudei 3 infideles hēbant eadem signa 3 miracula g̃ hēbant fideles g̃ non hēbant ignorantiam, Pro solutione huius notandum é 1.o q̃ miracula 3 signa fidei nrē nō hēnt eundem effectum in omibꝰ subiectis 3 aliquum effectum hēt in subiecto bene affecto 3 aliquem male affecto, accipite exemplum vt in hac quātitas distinguatur a re quātata de arg. d. thom. scilicet eundem effectum hēt in eo qui é affectus in d. thom. q̃ in eo qui nō é affectus. in eo scilicet miracula 1.o aliquem hēbant effectum in bono 3 aliquem in malo Pro 2o Io. 6. quida abierunt quidam vō permanserunt. 3o ex 1.a ad corinth. 1.o verbum crucis pereuntibus stultitia é eis aūt qui saluifacti sunt, 1. nobis virtꝰ dei, verbum crucis é predicatio x̃. 3 miracula 3 in eodem. 4.o nos predicamus x̃m crucifixum, Iudeis quidem scandalum Gentibꝰ aūt stultitia ipis aūt vocatis virtus dei é. 5o probatur ex augustino tract. 27. in Ioannem illo verbo 6. Sunt quidam ex vobis qui non credunt,

~~dicunt~~ ibi poteritis intelligere quod ego dico nam ibi ponit ordinem credendi per signa et per miracula, et hic est ordo credendi suppo namus quod fiunt miracula a Xpo vel apostolo coram infideli si ille infi delis non prestat piam affectionem vadit ad dexa a dios sed si pres tat statim iudicat ista sunt digna creditu saltem probabiliter et illud iudicium infirmum est statim infunditur illi fides infusa et tunc credit articulos fidei sub ratione dei deinde iudicat vere ista sunt credenda probat agustin. istam doctrinam ex illa esa ~~solutione~~ nisi credide ritis non intelligetis intelligere apud d. agustin. est clare ~~loqui~~ cog noce re igitur quiere dezir sine lumine fidei nunquam intelligetis, item Job 42 auditu auris audivi te nunc autem occulus meus videt te igitur ad dubium dico infidelis habuit sibi ignorantiam quamvis habeat eadem signa quia non sunt effecti et illa ignorantia culpabilis est

2.m dub.m

si lo ve digo // 2.m dubium est et facit Scot. in 3.o d. 23 q.e unica quia inquit in hoc ar.o est contradictio in d. Thom. nam in funda mentis dicit quod omnis scientia est evidens et tamen in solutione 2.i argumen ti dicit quod theologia est scientia et tamen non est evidens igitur est contra dictio. R.o ad hoc dubium omisso Laietano qui duas solutiones affert scientia est duplex altera est ex primis veris etc. Altera non in illo rigore sed quia habet quasdam scientie conditiones que non possunt convenire cum aliis habitibus nisi cum scientia et ista est theologia nam theologia non convenit cum fide quia est ex ratione fidei sed ex authoritate nec cum opinione quia est certissima la theologia, igitur in prin.o ar.i loque bat de scientia 1.o modo de scientia Aristotelica. cum vero dicit quod scientia est theologia loquitur de scientia 2.o modo, //

3.m dub.m

3.m dubium circa conclusionem principalem articuli de ista propositione deus est scientia in aliquo xpiano vel philosopho et et de eadem simul est fides pro bo minorem illa propositio est in sacris litteris et posita in symbolo.

credo in unum deum q° etiam de eadem ~~de~~ e scientia e fides ad hoc du
bium R.t d. Thom. sub obscure in 3° argumento dicit q aliqua que
possunt demonstrative probari ~~annumerantur inter~~ credibilia non quia dicere
deijs e fides sz quia presuppo~~nuntur~~ ad fidem, ~~et~~ d. Thom. q xpianus q
het sciam illius ~~non het~~ non het fidem. contra hoc arguo sic 1° paul.
ad hebreos. 11. inquit accedentem ad deum oppz credere q e et quod
remunerator e conbertatur q infidelis qui habet demonstrationem illius
deus e. et conbertatur ad fidem et accedat ad deum tunc ille het
fidem ex paulo et etiam demonstrationem q° de eadem propo° het fi
dem et demonstrationem. 2° sic arguo ille assensus illius de
e e firmior in illo Gentili postq conbersus e et het fidem q antea
q° het postea fidem de illa alioqui no eet firmior, ans probo q sit
firmior nam si non e firmior cognitio hita per demonstrationem
nalem sufficiebat, ad Justificationem impij quod tn e fm, 3° etiam
confirmatur certior e ille assensus in hente demonstrationem et simul
fidem q in Gentili hente tm demonstrationem igitur illam firmitatem
het a fide q° het fidem et simul demonstrationem. pro solutione huius
questionis advertite in illo assensu deus e, e evidentia et claritas et
similiter certitudo, 1ª propo° ad evidentiam et claritatem illius assensus
non concurrit fides sz sola demonstratio. pz. ex epost. fides e spe
randarum rerum argumentum no apparentium, 2ª propo° ad certitu
dinem et firmitatem illius assensus optime concurrit fides etiam
in hente demonstrationem probatur exemplo s. Thom. 3. p.e q.e 9.
ar.° 3.° ad 2.m dicit q ro probabilis simul cum demonstratione concu
rrit ad assensum evidentem no ad evidentiam sz ad intensionem
eodem modo fides concurrit ad istam deus e. non ad evidentiam sz
ad certitudinem, 2° probatur rone fortius agens semper producit
effectum suum ubi non e productum totum quod pot produci ut

a 1. o c

a 2. o c.

vt. 4

vt calidum vt s agit in calidum Sqz ad 1. 3 fides infusa ē fortior
ad producendam certitudinem q̃ rōnalis 3 demonstratiua q̃ producat certitu
a.o dinem 3 non euidentiam. 3ª propo hoc in non obstante in sacris litteris
3 doctoribus ille assensus vbi ē fides simul 3 demonstratio nō ē diuersa
actus fidei nec assensus rō q̃ fides ē de reuelatis. ad argumenta q̃ faciebā
mus, ad argumentum d paulo 2ª respondet 1º q̃ opp 1º. credere q̃
ē 1 hēre similitudinem quod ē, q̃ uis ille assensus nō ē firmus, 2º ille q̃
conbertit p̄ hoc quod credit deum cō cognouit etiam q̃ sufficiatoz ē
3 hec ē de fide 3 included in illa propositione deus ē 3 alteria 4m dū q̃ dubm
biū, in eadem 3ª argumenti solutione facio aliter 1 stam consequen
am
omis homo ē risibilis xps ē homo q̃ xps ē risibilis illi conclu assen
tioz per fidem 3 etiam per illam syllogismum theologicum Proba
q̃ assentiamur per fidem: humanam quis negaret illam conclum q̃ hēre
esset
ficus sequit ex vna de fide immediate 2ª pte theologiam mediate p̄
fidem q̃ assentiamur Probo illa consequen sequit ex illis p̄missis
syllogistice q̃ ad hoc Caret. Ref. 2ª 1º. q̃ illi conclu assentimur imme
diate p̄ theologiam mediate per fidem q̃ assentimur p̄missis
immediate per fidem ex qua illa sequit 3 iam igit in quit non vetat
supra hēre sciam et fidem. de aliquo modo dicto 5m. per fidem mediate 3 per
sciam immediate ista ē cō solutio, 2ª solutio Caret. q̃ minus placet
mihi ē q̃ theologia sciam nobis viatoribus in statu vię nō sit
statum scię q̃ ē obscura igit quando scia ē obscura non vetat q̃
sit scia 3 fides circa eandem conclum d. thom. 1ª p. appertinent
q̃ sit scia theologia 3 fides de eadem conclu q̃ altera rone
Altera authoritate procedit, 3ª solutio: theologię conclu sunt in
duplici dria Quedam sunt quę euidenter sequunt ex altera premi
ssaz vt xps ē homo q̃ risibilis? alię sunt quę sequunt ex aliqua
is homo ē propo de fide nō euidenter 3 vta probabiliter q̃ negaret illam conclum.
ibilis

esset esset erroneam ⁊ q̄ omis. alia ad romanā ⁊ subiecta sit potestati
bus superiori inferunt theologi q̄ leges cuiles obligant ad peccatū
in foro consciē illa cōclō nō sequit immediate ex illa conclō ⁊ ita proba
bilit̄ q̄ negari cum ēat erroneum. ad dubium igit̄ dico ⁊ conclō
1ª q̄ ego non assentior per theologiam ⁊ per fidem q̄ sequntiā intum
sic 3 immediate ex vna fide ⁊ cā conclusionibus 2 generis q̄
a assentior immediate per theologiam 3 non per fidem 3 sicnō hēs q̄
de eadem conclōe hēas simul fidem 3 scientiam. In solutione ad 4m
dicit d. thom. q̄ dicono scōt ē q̄ non posset existimari alit̄ se hēre bn
in deo pīote ē etiam ysud 2m dictum debet intelligi sic omodo nā
multa hēent opinionem 3 non credunt alit̄ se hēre ⁊ 3 quintelligeabit̄
se hēre non ex conjectura humana ⁊ ex vi ipius rei ꝛꝛ

hic consideranda Articulus 6ꝰ.
erat. artō 6.

An articuli fidei creuerunt 3m tēporis successum? ⁊
dubium ē circa eosdem artos quos nos hemus hactenus in lege scripta 3 etiam circa in hac lege ē aduisto fuerunt. Doctor ponit duas c. a. 1. ar.
cōnes. 1ª ē in istis duobus artis. q̄ deus ē 3 q̄ remunerator ē orbis. cō
sinenti omes articuli nam in hoc q̄ dicimus q̄ deus ē 3 sibi continenti oēs
articuli qui pertinent ad diuinitatem 3 hoc q̄ circa ad sanctificationem
omes articuli qui pertinent fuerunt apud omes fideles 3 q̄ nos ex
plicite isti implicite credebant. 3 in alio. 8. q̄ deus ē gubernator cō
sinenti omnes qui ad humanitatem pertinent nam si deus ē prouisor
oportebat q̄ deus incarnaret nam nō erat alius conueniens modus a c.
melior reddimendi. 2ª pōe conueniens immo necessarium fuit q̄ aduen
tempore successu temporis crescerent articuli q̄tum ad explicationem
ꝑ Grammatica theologi dicunt q̄ melius fuisset q̄ non tot articuli fu
issent 3 q̄ crederent q̄ deus ē sat ēct. 3 dico q̄ non ē dubium sicut
doctor in ar. 6. ait fuit necessarium q̄ articuli fuerint distincti nō solū

q legis euangelicę ar.i a legis veteris articulis fidei distinguentes ꝫ etiam q̃ p̃i articuli legis euangelicę inter se diuidantes ꝫ mirum é q̃ quis homo audeat damnare quod q̃ tot patres instituerunt in uno concilio p̃sertim cum illinon possint errare cum spūs s. fuerit eorum illis ꝫ ꝫ dico q̃ fuit necessarium q̃ apostolus ait unus deus una fides quando diuisa una fidei non é diuisa q̃ debeamus dicere solum credo in deum ꝫ oppꝫ q̃ habeamus aliquas propositiones nam eo modo p̃ etiam iudei credunt ꝫ ideo quia oportet q̃ fidei articuli distinguantur ab eis etiam oppꝫ q̃ credamus aliquas propositiones in quibus non conueniamus cum eis, ꝫ duo q̃ nō satis é q̃ credamus q̃ deus é trinus ꝫ unus ꝫ q̃ xp̃s é uerus deus q̃ sic non distinguemur re ab hereticis. ꝫ primum quomodo crederemus si fides non distingueretur per articulos. nam ut inquit apostolus oppꝫ q̃ prędicatores docent nos ꝫ hoc oppꝫ q̃ fiat per aliquas propositiones ꝫ ad hoc non habemus articulos instructos. quilibet prędicator acciperet articulos fidei distinctos ab alio ꝫ sic nullo modo eet una fides ꝫ ꝫ q̃ dicas satis eet q̃ fides spiritualis eet una. duo q̃ paul. nunq̃ seminauit de fide habituali ꝫ ꝫ credamus eadem de fide actuali ꝫ ad roma. 12. idipsum inbis consentientes necesse é ergo q̃ habeamus xp̃ianj omnes eosdem articulos ꝫ diuisi ista ecclesia sit q̃ oppꝫ habe articulos satis eet habe ꝫ v. 4or. 5. credere unam trinitatem duo q̃ non satis é nam ad hoc q̃ fideles nō solū catholici ab infidelibus sarracenis ꝫ ab hereticis distinguerentur ideo necessarium fuit ut omnes isti articuli ponerentur ubi é nulla difficultas. ꝫ sic propter hereticos in diuinitatem condiuisi é isti articulus deum de deo nam aliqui heretici negabant eē deum de deo //

¶ dubitatur circa hunc articulum dolbi dicat in i. propositione q̃ oes articuli sint dubitatur g. utrum omnes articuli quos nunc habemus fuerint in ueteri testamento reuellati. ꝫ non intelligerentur nam potuerant non intelligi multa q̃ tangebant reuellata. ut g. q̃ xp̃s é deus ꝫ homo. ¶ Rr. q̃ etiam omnes continebantur uirtualiter in ueteri lege nam adoia

quę in articulis hemus adducunti testimonia veteris testamenti et prophetarum ¶ 2º dico quod non omnia erant revellata formaliter quia non poterant omnia intelligere tunc sed per xpm ~~omnia~~ revellata sunt nobis mysteria omnia // ¶ Sed circa illam propositionem in qua dicitur quod quanto homines fuerunt viciniores xpo sive ante sive post fuerunt doctiores dico quod sic est ut David Plus intellexit quam moyses similiter de illis qui fuerunt post xpm apostoli doctiores fuerunt similiter alij doctores Cyprianus Tertulianus Dionisius et sic de alijs et sic periculosum est valde discedere a doctrina illorum non dico quin etiam aliqui de modernis potuerint illuminari sicut illi sed ceteris paribus maior est illis ~~animitas~~ uthoritas adhibenda //

hic ponendus erat 7 Arº 6.

¶ An credibilia sint per certos articulos distinguenda?

doctor Primo declarat terminos postea ponit 2as questiones prima de nomine articuli. Gramatici dicunt quod dicitur ab artu. S. Thom. dicit derivari ab arthon latine artus. Philipus melanthon dicit quod articulus derivatur ab artuo. ~~et etiam manuel monstrepelus~~ vn arthon et in de rursum articulus, sed videndum est quid sit articulus utrum sit actus fidei? Rr quod non sed objectum fidei quia articuli sunt principales propositiones de quibus principaliter est fides nra. ex quo patet quod omnis propositio revellata expressa etiam in scriptura sacra est artiꝰ fidei sed articulus est propositio quę proponitur omnibus xpianis ab ecclia ad credendum quę principaliter conveniunt fidei et relligioni nrę //

Articulus 8º.

Utrum convenienter Articuli fidei ~~minuerentur~~? Sic vultis enumeratur circa istos articulos multa videre videatis dominum Gillermum de fide parisiens. in tract. libro de veritatibus theologicis ubi agit de fide et albertum mag. in 3º sententiarum dº 25 ubi movet 7 vel 8 dubia Queritur 1º quare in symbolo vocatur solus pater omnipotens

et non xpus. 2o quare xpus solus fuit vocatus dominus? 3o Quare nihil
habetur in symbolo toto de modo incarnationis, 4o Quare nihil de eu
charistia? 5o Quare in symbolo niceno nihil ponitur de descensu ad infe
ros unde symbolum Nicenum est quod ~~quod~~ cantatur in missa? 6o quare
in symbolo nihil habetur de penis sicut de vita eterna? 7o quare
dixit dum taxat creatorem aliarum rerum? 8o Quare non habetur in toto
symbolo apostolorum quod xpus sit deus aliqua ex istis dubijs movet s.
Thom. nam de descensu ad inferos Quare nihil habetur in symbolo niceno
s. Thom. in 9 articulo in solutione ad 4m Respondet quod in principio nas
centis ecclesie non erat orta heresis de hoc et ideo quousque fuit orta non
fuit ~~non fuit~~ positum hoc sed Ciprianus in expositione fidei licet apparet
illud opus esse Rufini dicit quod illud de descensu ad inferos non erat in
symbolo apostolorum sicut neque in niceno sed quod patres addiderunt quia postea
de hoc fuit orta aliqua heresis ¶ sed de alio dubio quare xpus non fuit
vocatus deus nam aliqui dicunt quod in sacris litteris non est expressum hoc
quia si esset presertim in symbolo apostolorum sed ibi non ergo sed respondetur
negando quod in symbolo non dicitur xpus deus nam cum dicitur credo in
deum et postea in Thesum xpm filium eius ibi semper intelligitur in deum
¶ unde etiam dubitatur de symbolo apostolorum utrum sit editum
ab apostolis vel quod non quia si fuit edditum ab eis quare non ponitur in
bibia, Rn quod licet isti moderni dicant quod propterea vocatur symbolum
apostolorum quia in eo continetur quod est predicatum ab apostolis et non
quod sit editum ab eis. et sic dicunt quod non est apperte in sacra scriptura sed an
tiqui ut Ciprianus loco citato Casianus libro 6o ad leonem et Ambros.
libro de s. s.to et Iherenim. dicunt quod istud ~~librum~~ symbolum fuit editum
ab apostolis, sed dubitatur si non fuisset editum ab apostolis sed ab ecclesia
ut neoterici aliqui dicunt ubi in quo concilio fuit editum nec est dicendum
etiam quod apostoli non convenerunt ad communicandum de eis que pertinent ad
fidem unde credo quod fuit editum ab apostolis nam si non fuisset ~~editum~~ sym
bolum

celi et terre et non dixit creatore

non bene ege[rent] officium suum 3 baptizatis in nomine patris 3
filij 3 spus sancti opportebat declarare quid pater quid filius quid
est spus sanctus 3 ad argumentum q non ponit in bibia duo q[uae] om-
nes antiqui prus dicant q fuit editum ab apostolis non e de fide sic
ut euangelium Sz tenendum e inter res probabiles 3 hystorias ve-
ras 3 ecia non determinauit q sit editum ab apostolis Sz sanctus
pris ideo non ponit in sacra scriptura 3 sic stat argumentum e editu
ab apostolis q[uod] e in scriptura sacra dno negando istam etiam nam
multa dixerunt apostoli q[uae] non erant in scriptura sacra Sz solum illa
q[uae] dicebant spu prophetico nam illa q[uae] paulus dicebat pueris sue
non erant scriptura sacra Sz illud erat scriptura sacra quod spu pro-
phetico scribebant vnde dico q forte apostoli conuenerant inter se 3
ediderunt Symbolum nō in spu prophetico Sz ibi congregati erant
memoriam de illo sicut de alijs negotijs ||

de hoc dubio vide infra artō 1. dubio vltimo.

Dubitatur vtrum habitus infusus inclinet ad omnes articulos fidei vel so-
lum principaliter ad hoc. 2. q[uo]mō quod continet in sacra scriptura 3 doctri-
na ecclie e virtus 3 reuelatum a deo ad ecclesiam fides infusa inclinet
immediate ad omnes artos vel ad aliquos eloz immediate 3 ad
alios ex illis mediate inclinet ad illis omnibz argumentis q[uae] adduci posset
pro hoc dubio pro vltraq[ue] p[ar]te apparenter disputantibz Sz vt paucis multa
prestringamus notandum q habitus principaliter inclinat ad conclusiones
ad generationes non immediate Sz mediate 1 per habitum generationis. An-
q fides ita immediate sit de isto artō generali omne contentum in sacra
scriptura e a deo reuelatum 3 mediante isto inclinet ad omnes alios
articulos per modum generis Respondet ad hoc dubium q[uod] licet aliq[ui]
moderni sicut Gabriel in 3 d. 23 q. 1. tenuit q solum inclinat fi-
des ad istum artm s. q credendum e articulis fidei 3 per modum con-
sequentis ad omnes alios nam si immediate ad omnes alios inclinaret sequ-
retur q ad omnes propositiones contentas in sacra scriptura, vñ dicunt

consequentia

2

vndē dicunt q̄ immediate inclinat hītus fidei infusus ad credendum hunc
sm̄ 5. q̄ omne quod continetz in sacra scriptura é reuellatum a deo 3 media
consequentiæ te primo dum quoniam ad alios. ℣ 3 contrarium credo q̄ sit verum 3
ita tenet ochām quod. 3 q. 7 & Almaīnin 3 d. 23 q̄ius in moralibus
in materia de fide teneat oppositum tenet tñ cum istis solū citato q̄ in
mediate inclinat ad omes artic̄los. 3 probat̄ nam als̄ sequeret̄ q̄ artic̄li
fidei non cēnt obiectum fidei contrarium tñ 5. thom. probauit ꝓba
conclusiones q̄ generationes nō sunt obiectum intellect9. qui é hītus princip̄ꝓx si q̄
fidei solum inclinaret immediate ad illud omne quod continetz in sacra
scriptura é verum 3 reuellatum a deo. q̄ artic̄uli non sunt obiectum fi
dei. ℣ solum mediate inclinaut ad illos 3 tñ é ſm̄ cum omes dicat
oppositum 3 primum sequeret̄ q̄ rudes non assentirent artic̄lis fidei
de art. q. ni per fidem infusam. nam multi xp̄iani nesciunt facere illas gnias. // consequentias.
hil dicendum est

Articulus 10º

℣ An conueniat summo Pontifici ordinare symbolum ſc̄
conclu é affirmatiua, ℣ Quer̄it̄ ad quem spectat ordinare Sym
bolum? ad hoc respondet doctor q̄ ad illum ad quem spectat dare au
thoritatem determinationis cuiq̄ tñ hilus 19 q. é clarus, ℣ an omia
dubitatz quid é ordinare symbolum. non ne aguſt. potest colligere
ex scriptura sacra principales propositiones de deo 3 illud non est
non cēt symbolum. R̄ q̄ ordinare symbolum nō é facere q̄ aliquid
sit de fide quod prius non erat de fide tñ am q̄ reuellet̄ aliquid quod
prius non erat reuellatum nam q̄ deus é trinus 3 vnus ante quā
in concilio determinaret̄ erat de fide 3 antiq̄m symbolo ponere
℣ dico q̄ condere symbolum vel artic̄los vel addere nouum ar
ticulum non é determinare aliquam propositionem de fide que prius
non cēt determinata de fide nam licet aliq̄e propositiones sūt determi
nate a patribus illud non sufficit ad hoc q̄ illi sint artic̄uli. q.

q̄ s. s. Procedta p̄e 3 filio hēt in concilio florentino vnde dico q̄
q̄ propt̄ hoc q̄ ibi determinat̄ aliqua propō ēe de fide que antenon
erat determinata non ē articulus fidei nam q̄ x̄. huēnt duas voluntā
diuinam 3 humanam 3 q̄ huēnt x̄. veram carnem fuit etiam determi-
natum in concilio non tñ propt̄ hoc iste p̄positiones sunt articuli
fidei cum sacra scriptura ēt erat de fide 3 nihdominus nō erat deter-
minata ēe de fide quousq̄ determinaret̄ in concilio Lugdunensi sub
Martino 5o 3 in concilio florentino hoc ~~tñ comedit Scipercorubus si~~
~~post naim exemplar erat emendatum vnde hoc sumptum ē~~ q̄ 3 dico
q̄ conderet symbolum ē proponere oībꝫ xp̄ianis aliquam propōnē
tanq̄ veram 3 credendam ab oībus sub mandato 3 precepto
ēcie q̄ omnes credant nam licet multe propositiones sint determina-
te non tñ sunt articuli sicut q̄ x̄. huēnt duas voluntates vnā
diuinam 3 aliam humanam tñ non tenet xp̄ianus ad credendum has
propositiones 3 solum artlos 3 ea que continent in symbolo nam
oppꝫ quemlibet xp̄ianum scire omnes artlos fidei 3 credere 3 non
omnes xp̄iani tenent scire 5. dictas propositiones 3 si ep̄us vellet
legere 3 declarare apocalypsim possent subditi dicere nolumus audi-
re vel dicere 3 non si vellet docere artlos fidei 3 hoc ē quod di-
cit d. thom. quod spectat ad summum pontificem determinare ea
que sunt sub precepto credenda Quando dicit q̄ ad summum ponti-
ficem pertinet nouā ēditio symboli ll 3 dubitat̄ primo dubm
litt̄ quid ē determinare aliquam propositionem ēe de fide vtrum
quicquid hēt determinatum ēcie sit determinatum tanq̄ de fide; vel
vtrum quicquid in concilijs solum. an si ēcia vniuersalis cantet
aliquid illud sit de fide; R̄ q̄ ad hoc q̄ aliqua propō dicat̄ ēe
determinata ab ēcia non sat ē q ēcia vlat̄ illa tanq̄ vera
cham si tota ēcia vniuersalis cantet 3 vlat̄ illa vl marty

m dubm
m 1. dictum

martyrium petri l3 vsum sit celebrari ab omni eccia non tn e de
fide sz e argumentum magnum vsus eccie ita q non e reijciendus nisi
heat magna authoritas in contrarium sanctorum vel magna caussa
2m nam eccia etiam vtit verissimilibus e hystorijs ¶ 2o dico q etiam
ad hoc q aliqua propo sit de fide non sufficit q totum concilium vniver
sale vtatur illa nam plurime rones et authoritates ad aliqua proban
da adducunt sicut in concilio florentino aducit authoritas d. Jacobi
l. infirmati quis ff. ad probandum q extrema vnctio sit sacramentu
3m nec tn e de fide q ille sit sensus illius propositionis, ¶ 3o dico q ad
hoc q aliqua propo sit de fide non sufficit q determineti tanqz va
in concilio Generali vel a summo pontifice probati, nam pot determinari
solum tanqz probabilis Nam eccia determinavit tanqz probabile
q in baptismo pueris infundunt virtutes sz illud non e de fide sz a
assumiti tanqz probabile q pueris dent virtutes vn videndum
e quid vertitur in dubium in concilijs nam in illo concilio principaliter
vertebat in dubium vtrum pueris ~~dati~~ detur gra et ideo illic princi
paliter determinatum fuit q dati illis gra in baptismo tanqz de fide
4m ¶ 4o dico q ad hoc q aliquid sit de fide requiriti q determineti a sumo
pontifici vel ab eccia non solum q sit va propo sz q determineti ee
de fide et similiter dico, vt q sit purgatorium e determinatum ab
eccia tanqz de fide. vt similiter dico sicut prius q dato q canonizetur
aliquis sanctus in concilio sz non e de fide illum ee sanctum qz non deti
minat eccia illud ee de fide sz sebastianum ee sanctum vel aliquem
3m dubm alium // ¶ sz queriti loquendo de determinatione Concilij vel
summi pontificis circa id quod dicit in littera q ad authoritatem summi
pontificis pertinet noua editio simboli Queriti go vtrum si in eodem
gradu sit authoritas vel vbi maior in eccia vel in sacra scriptura
qz solet dubitari vbi e maior authoritas in eccia vel in sacra scriptura

3 concluº tenenda ab omnibus xpianis q infalibilis é authoritas
totius q 3 q infalibilitas sunt equalis ea quę tenenda in ecclia
heretici quidem non sunt de ecleria cum 3 ea quę tenet in scriptura sacra circa ea quę sunt fidei 3 hoc non
non habent vnam fidem dubitandum q contra hęc é ultima hereses lutheranoz qui conan
nobiscum et probatur ad ephesios 4º vnu labe factare authorita ecclię 3 q equalis authoritatis quę ellaz sit ma opinio abulen
corpo vng dog vnum baptisma vna fides et 1. joan. 2. qc nobis pro dicerunt sd non erat qc [Pol. eccle] nobis. sis
matheum dicat q maior é authoritas ecclię q scripturę sacrę immo dicat
excomunicati vero q si liceret tenerem nos credere 3 id non ita tenendum de mente illius
sunt de ecleria cum euangelio nisi q ecclia approbat vt dicit authoritas agustin nam si
fidem et characterem habent nam alioquin inquisitores contra illos procederent. ecclia diceret q euangelium joannis non é eius credendum é ecclię in hoc
ita q quicquid ecclia tenet etiam contra euangelium tenendum é bt
p ex eo quia s Judas in sua epla citat librum Enoch. tn ecclia non approbat librum enoch. dicit tn Caiet tractatu de comparatione opinio Caietan
papę 3 concilij q maior é authoritas scripturę sacrę q ecclię ita q si
in scriptura sacra reperiretur q deus non é incarnatus tenerem credere
hoc licet contrarium sit determinatum ab ecclia 3 probat q ecclia regitur
authoritate s scripturę 3 etiam per illud pauli ad Galath 1º licet nos
celo aut angelus de cle euangelizet vobis preter q quod euangelizatum
é non credatis 3 etiam joannis Driodonis doctoz labianensis vere opinio Driodo
egregius qui sanctissime 3 diligentissime collegit omnes authoritates nis
sacrę scripturę contra lutheranos qui si viderent eius opera 3 legerent pubo q statim discederent. dis igitur in libro suo de scripturis sacris 3 dogmatibꝰ ecclię libro 4º c 4 tractat questionem hanc 3 dis
tinguit de ecclia q dupliciter possumus loqui de ecclia. aut loquimur de
congregatione fidelium quę nunc é v a passione domini vsq nunc
vel ab initio mundi non ponit aliquas q... q Prima concluº loquendo a. driodonis
de ecclia incipiente a passione domini vsq ad nos v. ad finem mundi
dicit q sunt equalis authoritatis, Probatur authoritas ecclię nō pendet.

ex sacra scriptura ꝙ sacra scriptura non ē maioris authoritatis, Proba
tur quia tanta firmitas erat in ecclia et tanta authoritas an quā
eēt scriptura ꝙ. Probatur ans nam ante passionem domini et ante moysen
erat ecclia et tanta authoritas erat an ipm sicut post ipm qz tem
pore abraham tanta authoritas erat et ita firma fides in ipo et in le
ge euangelica antequā scriberent euangelistę erat tanta authoritas in
sicut post ꝙ. item probatur qz isto modo includit apostolos prophas
et euangelistas sz tanta authoritas ē in euangelista sicut ēs in scrip
sacra qz ego non credo euangelio Joannis nisi quia credo Joanni ꝙ.
item probat autho. Agustini euangelio non crederem ꝛc. ¶ 2ª conclu. 2ª c.
capiendo ecclam pro congregatione q nunc ē excludendo apostolos
maioris authoritatis ē scriptura sacra qz ecclia pz nam si eēt determi
natum in ecclia aliquid quod non ē deriuatum ex sacra scriptura non
eēt tanta authoritatis sicut illud quod ē in scriptura sacra, Pro
batur congregatio fidelium q nunc ē dirigitur autho. scripturę sacrę
et ecclię antiquę ita q non pōt excedere limites illius ꝙ maioris au
thoritatis ē scriptura sacra qz ecclia q nunc ē et de ista ecclia dicit a nec.
gustin. in euangelio nō crederem ꝛc. sz de antiqua ecclia qz in illa erat
spus propheticus ista tn non ē spus propheticus ¶ 3ª conclu. nihilo 3ª c.
minus tn licet ibi sit ita tn quicquid ecclia determinaberit tan
qz de fide ꝛc. ecclia (in quam) presens non pōt errare vn hec ē differa
intr ecclam antiquam et hanc qz antiqua hebat spum propheticum
hec tn regularitr non, vnde hētur in actibꝰ apostolorꝫ q quando a
postoli et ecclia congregabantur dicebant visum ē spu sancto et no
bis licet tn hęc non hebat spum propheticum regularitr nihilominꝰ
spus sanctus assistit in ecclia hac conseruando ea quę sunt fidei ne ecclia
nra pereat et totam istam seniam vr hic doctor accepisse a durā
do in 3. seniarꝫ dᵉ 24 qᵉ 1ª vnde quando inquit Abulensis q ecclia

é zanctę vel maioris authoritatis q̄ authoritas sacrę scripturę in
telligit de ecclia antiqua ꝫ sic debet intelligi ꝫ Cancta debet intelligi
de nouā ꝫ forsan é probabilior opio abulensis q̄ pcepit quod ꝫ
vnunquodq; tale ꝫ illud magis q̄ nos credimus euangelio q̄ Joa
dixit ꝫ ecclia approbauit, q̄ durand ꝫ Lauc. sunt intelligendi
de ecclia q̄ nunc é vñ possumus tenere q̄ authoritas ecclę loquen
dō de ecclia antiqua é zancta vel maior q̄ authoritas sacrę scrip
p̄ q̄ nos credimus sacrę scripturę q̄ apostoli dicant g. magis cre
dimus apostolis q̄ propter vnunquodq; tale ll q̄ apostoli cum
alijs discipulis fuere ecclia antiqua g̃ maioris authoritatis fuit ecclia
antiqua q̄ sacra scriptura ꝫ sic opio abulens. quo ad hoc é verior

m q. dub.m ¶ q̄ arguitz contra litteram doctoris vbi inquit q̄ ad sumum pontifi
cem expectat determinare res fidei sic arguimentor contra illud
q̄ si perse papa pōt determinare ad quid colligunt conclia ꝫ
preterea nunq̄ papa faceret solus symbolum q̄ cum concilio g̃ male
dicat s. thom ans p̄ q̄ symbola q̄ habemus a conciliis facta

sol.a i. dubii fuere R. q̄ dico q̄ papa non possit errare vñ oppz colligere co
clusum ad tollendā scismata ꝫ murmurationes nam dato q̄
papa set talis authoritatis q̄ non posset errare vñ dicerent
ignorantes q̄ ille é nequā ꝫ non sunt relinquenda omnia determi
nationi illius ideo congregantz pres ¶ 2o dico q̄ ratio sic q̄ sol.a 2
papa non possit errare fuit fidei intelligentia facendo diligentiam
inter. quam si non faceret errare et forsan; ideo oppz q̄ faciat quod in
se é nam sic non pōt errare ꝫ ro opus é vt consulat viros doc
tos ꝫ sanctos vnde non oppz q̄ ad determinandum quęstiones
propositiones aduocet concilium vt si contra aliquid quod é de
terminatum a patribus antiquis insurgit hereticus sufficiat aduo
care aliquos viros doctos ad determinandum ꝫ similiter in

in concilio oppz q faciat quod in se e Nam si non faciunt diligentiaz possunt errare illi qui congregantur, sz in re Graui ita assistit eps domu. q nunqz permittit ipos errare in concilio in his que sunt fidei et quomodo scimus q eccia non possit errare R. q ex illo loco ego rogaui pro te petre ne defficiat fides tua item xo e caput eccie et accepit gubernationem eccie ideo non permittet ipam errare et sicut alias dixi quod ~~unumquodqz~~ factum nunqz e ~~verissimile, als q nunqz factu~~ e verissimile e q non potuit fieri, cum go in concilio fuerint scismata mali homines et pontifices et nunqz determinaberant, flm signum e go q non pot errare, et unde hoc scitis qz reuellatum e q eccia regatur s. s.to cuius caput e xo qui non permittit eccam errare et sic primus articulus, Principium fidei e q eque tenen de fide sunt reuellata a deo et sunt vera et tenenda, et oppositum e fundamentum totius mali et heressum que nunc sunt in eccia, dicetis si eccia non pot errare si faciat quod in se e go non haberet in hoc magis qz ego vel eps quia ego non errabo si facio qd in me e dicendum q eps vel quelibet priuata persona poterit errare etiam si fecerit quod in se e, sz papa determinando propositionem de fide proponendo illam credendam non pot errare ut probatum e secus de quacunqz alia particulari persona ¶ Dubitatur an sit s. dubm dria inter euangelistas et prophetas ex una parte et inter eccam et summum pontificem; Dico q e differia nam euangeliste et prophete interius hucrunt reuellationes sz eccia nunc non sz regitur per eccam antiquam sicut diximus et per media et authoritates sacre scripture assistente spu sancto, deus m. illuminat exterius faciendo q illud quod eccia vult determinare appareat faciliter per scripturam in his etiam que spectant ad bonos mores non pot errare eccia nec pot eccia condere legem in quam ut si eccia precipit ieiunare

spiritus domini

nam deus est vita anima et spiritus eclie. si go eclia errat anima spiritus et vita eius errat. deinde deus est sponsus eclia. si go eclia erraret dissolueret matrimonium quam quidem separationem haeretici concedunt quo eclia errat. sed hoc esse impossibile probat mathe ultimo ecce ego vobiscum sum usqz ad consumationem seculi. etc. ad Timotheum 3. hoc dico ut scias quomodo oporteat te in domo dei conuersari que e eclia dei viui. columna et firmamentum veritatis.

non pōt errare in illo Rō hujus propositionis ē qz ista ducunt ad vitam eternam et sic ēent mala et iniqua ēet maximum inconveniens, Sz arguitur sic qz multi boni xpiani conquerunt de legibus ecciē ut q tot festa sunt instituta et etiam aliquando condidit leges que non sunt bonę ut pz de prohibitione matrimonij in 7o gradu quę postea revocata ē et reducta ad 4m. Primo dicendum q diximus q leges ecciē semper sunt bonę Sz non optime et fortasse q ēet melius non ēe tot festa in ecciā Sz illud malum nō ē, ~~similiter~~ similiter de gradibus prohibitis. similiter de canonizatione sanctorum ecciā non pōt errare qz nunqz factum ē 2o qz ēet magnum inconveniens q sacrifficium offerat in memoriam malorum 3o nihilominus dico ē de fide dicere q ecciā non pōt errare in illo Sz gravissime erraret dicens q Aliqui canonizati ab ecciā non sunt sancti, 4o dico tm q in his quę non sunt de fide nec pertinent ad bonos mores non ē inconveniens q peccet Per quod dissoluuntur argumenta dicentium q ecciā vel pontifex pōt errare Primo qz in illis in quibus dicunt ecciam vel papam errasse dicendum q pontifices non determinaverunt illa tanquam vera Sz tanqz probabilia et alius determinavit oppositum probabilius Sz nullus determinavit illud tanqz de fide ¶ ad Dubium quod posset moveri quia aliqui episcopi determinant aliquas propositiones de fide g. non spectat hoc ad solum summum pontificem, dico de epis et universitatibꝰ q possent determinare Propositiones de fide Quę determinatio tenenda ē donec determinetur Per Pontificem oppositum Sz ultima determinatio ad pontificem spectat.

papa. Dubium ē an ~~Propterea~~ heat potestatem supra Concilium et totam ecciam universalem v. e diverso in presenti tn facimꝰ

facimus comparationem capiendo ~~opposita~~ ex una p̃ 3 ex una p̃ 3 in eccl̃ papam
3 capiendo concilium ex alia p̃ ad hoc dubium Almain de pot̃ Opinio Almain
fate eccl̃astica c. 10 3 ii. in dubitanter putat q̃ concilium e maiores et eig sequacium.
authoritatis q̃ papa illam senam hẽt ocham. in dialogo 3ª p̃ illius
dialogi 3ii tractatu de authorita eccl̃astica, illam hẽt Gerson lo
co 9 allegato 3 Adrianus loco allegato vr illam significare, est
senia omnium nri temporis Parisiensium 3 alioq̃ quos almain
m m adducit Probatr ista opio i. eccl̃astr. 24 (inquit) divina sapien
1. arg. pro opinione Al main cia mater pulchre dilectionis 3 timoris, quem locum exponunt
sancti de eccl̃a. mr. hẽt maiorem potestatem q̃ filegm papa 3cpian9
3 filius eccl̃e g̃ minoris authoritatis é q̃ eccl̃a 3 psal° 44. assi
stit regina a dextris tuis ꝛc. quem locum sancti etiam de eccl̃a exponũt
m reginam maiorem potestatem hẽt in regno ombus subditis, eccl̃a é regi
2. na 3 papa subditus q̃. 2° arguit matthei. 18. in processu correc
c. de eccl̃ia tionis fraterne inquit) quodcunq̃ ligaueris ꝛc. ex illo loco duo elici
unt. dd. i. q̃ frater cum corrigi é dicere eccl̃e 2° q̃ eccl̃a non é
papa, p̃ quia dicit quecunq̃ ligaberitis 3 confirmati ex eodem
loco. ex illo loco omnis frater é corripiendus 3 cum omi fratre é secũ
dus ordo correctionis fraterne ~~prelatus~~ é arguendus, rursus o. si nol papa é proxi er
sit emendari denunciandus é eccl̃e vt puniat, frustra vo ẽt de frater q̃ ex̃ cessu
nantatio; si non ẽt puniendus ab eccl̃a 3 illa ẽt maior q̃ papa correctionis frater
m 3. o. 3 arguit 3 confirmati papa multis ad execranda munia ec ne papa
3. cle q̃ eccl̃a no mittit a papa q. contra é nota, q̃ probatr ans actor
8. cum audissent appli Samarie q̃ereant thesoly mis ꝛc. miserunt pe
trum 3 Joannem, 3 actor 12 dicit q̃ petrus coactus ẽt reddere
m rationem 5. 4°. arguit testimonio Zozimi papę 25 q. 1ª. c. cõtra
4. Eu statã, inquit contra statuta patrum, addere aliquid vel minuere
ne equis quidem é sedis c. i. illius cause hẽt eandem Gelasius 3c.
2. 3 aliusé a statutis patrum nullatenus deuiare q̃ minor é idem hẽt ormidas papa di
cit p̃ salus

iheronimus . c . omnibus in illo loco . 5º arguitur . rone calues date
sunt petro tanqz ministro eccie g° petrus e minor eccia ans Probo.
nam no danti claues Petro tanqz domino sz tanqz dispensatori
g° et confirmatur, Petrus ordinatur ad salutem eccie g° minor e eccia
probo coniam nam finis prestat medio. 6. arguitur totum e maiusscia
parte sz petrus e pars eccie g° 5ª caput. unde d. iheronim. 93 dº c. le
gimus inquit si auctoras Queritur orbis maior e urbe p urbem eccam et
per urbem Papam intelligimus. igitur 7º impugnat rone d. thome
in arº. illa questio exorta melius tractaretur a tota eccia qz a solo po
tifice ut fit in repca ciuili g° ro. d. thome e nulla, 8. arguitur e achi
les, Concilium pot deponere papam in multis causis et d. thom concedit
quando e hereticus v. dubitatus de papatu g° irrefragabiliter e supra
papam nam als no posset papam deponere his no obstantibus contrariam
seniam het. d. thom. in hoc arº sz dissertissime het in opusculo 1º oiuz
opusculorum . c 66 et 67 eandem het Laiet. in opusculo allegato et in appo
logia tota et in opusculo de primatu petri et Joann. ultimo mathe.
16. idem het turrecre. doctissimus vir liº 2º c 44 et 48. et
disertius a c 69. per multa capita 5. per 12 et d. Bonaventª in 3 dº 23
et 24. et scot. et omes antiqui ista senia e tenenda et contraria est
temeraria et periculossa q si in concilio tractaretur determinaretur
heretica probatur ista propo 1º Joann. ultimo pasce oues meas annota
uit Gregorius qd non dixit has vel illas sz indeffinite oues, Chrisosto
mus dicit caput esto et prepositus meus sobre aquellas palabras idem
het theofilatus super illos possuit petrum pro quibus erat xps san
guinem effussurus Rnt ad hoc argumentum immo dicunt argum pro
nobis e quia dicit pasce oues meas et no dixit eccam ad signandum
qd e s singulos oues et non s totam congregationem ouium, con
tra istam solutionem arguo 1º sancta eccia in quotidiana oratione
dicit famulum tuum summum pontificem quem eccie tue pastore

Pastorem prefe volueſti, 2o eccia vt diſtinguat a papa v. e tantum
oues v. pastor; vel tm ouile non pastor nam non sunt 2i pastores et
petrus e pastor Pasce oues meas 3no e tm oues qua Joam. 20 hes fuit
fiet vnum ouile 3 vnus pastor nec e tm oues qz oues m ouile
sunt 8o. e 3m ul ouile, 3 oues 85 e supra ouile vt tu concedis ergo
etiam 8 oues vel e diuerso, item epc Salmanticensis e 8 totam eccia
suam 3 totam congregationem 8o. 3 papa 8 totas oues 3o. deconse
cratione dta 1. c. eccia nicholaus papa dicit q eccia e nomen collectiuu
3 importat omnem multitudinem fidium 3 eccia nihil e nisi collectio
fidium 85 e 8 oues 8o etiam 3 collectionem ipam, 4o arguit papa
het potestatem suprema in mundi 8o e supra totam eccliam mundi
ans probo Anacletus 9i: a petro epla 1a. 3 4a inquit que successor
petri e super totam gregem totius populi xpiani deferimus pa
ad Siculenses epos mouentus. 3o. ex concilio generali c. cum ex eo
de penis 3 remissio. 3 legatis totam dystinctionem 2am 1. del decre
to vbi pelagius papa: c. qzus dicit q het papa primatum totius
ecclie romane no voce ecclie 85 xpi dicentis. tu e petrus 3 super
hanc petram edificabo eccliam meam, 5o. irrefragabiliter petrus e
immediate viccarius xi eccia minime egit. contra e bona probatio
ri; martinus. 5o. contra vbi hebet uchillem: concilio constantiensi damnabitur
m
1. 3 2m vbi hebet vlichlepf. q eccia xpi erat 8 synagoga satane
3 q petrus no erat immediatus viccarius xpi, confirmat Joam. 21 c
m mathei 16. igit dimotaberunt sancti id quod nefandum e q cum b.
Andreas ect primus vocatio tantum in sacris litteris primus nomi
natur petrus igit; id hets in concilio florentino sub eugeniano 4o. aqui
lo trahe Caietano 3 concilio lateranensi sub leone 10 tempore
Caietani confirmat insolubiliter nulla concilia a prin eccie nascentis
fuerunt vim nisi deferanti ad pontificem, lugo algo tene sup.
eccliam, confirmat testimonio omium sanctoz postremo tone nat.

caput in homine ē supe omnia membra hēt vim influendi quā
non hēnt alia membra igit in hunc modum Cirill. & Grisost.
locis allegatis q ē vertex hēt influentiam supe omnia alia men
bra legatis turre Cremat. locis allegatis & confirmat d thom. loco
allegato in illo opusculo q2 optimum regimen ē pter vnum q3 pplures
& ecciam constat hēre optimum regimen ꝙ. Ad argumenta ad pmum
ex testimonijs veteris testamenti Rō i. certe in illo loco ē dū mater
una sapientia verum ad rem 2º respondeo Papa pōt comparari
ad totam eccīam dupliciter vno modo vt ē fidelis xp̄i anus bap
tizatus, 2º modo vt ē pastor ex xp̄i institutione Primo mō absolute loquendo eccīa ē mater & papa filius q2 genitus ab eccīa in bap
tismatis fonte; 2º modo ipe ē pr totius eccīe & pr patrum vt ait
Symacus. papa. 3º duco eccīa cum ipo cap̄ cum papa ducit matrone
capitis & nō ducit pr patrum propter methaphoram quia parit q2
generat. ad 2m testimonium psalmi 44ª astitit regina &c. Respō
in eodem psalº vel. 4 sequenti hes audi filia & vide & inclina aurē
tuam & vide ducit filia rone capitis, 2º respondeo eccīa militās
ducit etiam regina rone capitis & illa ē q astat a dextris dei in vesti
tu deaurata in diuersitate ornatus & per hunc modum ad alia multa
&. q conueniunt omnia illa eccīe rone capitis, ad 2m circa quod vide
te Caiet. matthei 18 & in opusculo c. 9. & in apolog. c. papm
& turre Cremat. liº 2 c 9i ad hoc igit argumentum Rō & nō
videmus aliquod argumentum contra modernos hoc tm̄ co ar
guimento probauimus contra illos nam stultum ē dicere cum dicit dic
eccīe q debet intelligendum de tota eccīa rō nam vbi agit de punitione
fratris peccantis & nō ē aliquis tam stolidus q si aliquis peccat putat
q debet puniri a concilio & tota eccīa vniuersali igit dic eccīe
debet intelligi dic prelate eccīe ita exponit d. hieronim. matthei 18.
item Grisost. homilia 61. in matheum eccīe ait chrysost. 1. homini

presidenti in ecclia ita hēt Theophilact. ita hēt lira. & Cauet. & d Thom. in matheum & albert. magnus & celestin. 3°. in epistola ad omnes galos episcopos. & in c. nolite de iudicis & ita hent omes & ad argumētum qz dicit in plurali quecunqz ligaueritis. Rō 2°. consultissime & data opera loquitus é in plurali propter duo 1° quia in eccia futuri erant plerunqz Judices non solus papa & epi & alij ꝑlati quib9 coram agenda erat denunciatio correctionis fraterne & ideo loquitus é in plurali; 2° & forsassis magis ad mentem xpi & ꝛ habet ubi xps in illo verbo qz denunciatio correctionis fraterne in eccia v. g. Toletana debet fieri coram Judice Toletano & in salmantica coram Judice salmantino & el frarle coram suo priore vel guardiano; ad 3m. 1. achilles. v. confirmationem qz quelibet teneat corrigere fratrem &. videte Cant. in opusculo. c. 9. 315. & 316. & turre crem. l. c. 98. libro 2° contendunt cum modernis in hac re, scilz pro solutione argumenti. Supponamus 1°. Processus correctionis fraterne é in precepto, 2° qz in correctione fraterna sunt tres actus omis é mere charitatis & pietatis vbi nullum é judicium corripe eum inter te & ipm solum; 2° actus é adducere duos v. tres testes ille actus Jam é partim Judicialis & non completo qz sunt testes & non é Judex. 3°. actus é ducere eum & jamille é actus completo Judicij qz Jam é vere Judex. Postremo affendatis primus actus obligat in omni peccato & cum omni fré pz ex littera euangelij. 5. si peccauerit frater tuus. 2°. actus nō obligat in omni peccato accipe exemplum cantani & si turpe v. g. si mulier uxorem viro det vicio contrahant tunc hēt locum in processio & nō tenet adducere testes quia non potest nec hēt 3 actus vtig non é generalis in ordine ad oēs personas & solum in ordine ad personas habēs superiorem super se quia in papa in terris nō hēt superiorem ideo processus correctionis fraterne

non obligat vt dicat ecciæ & asserat testes & vt corrigasuerbi
dillum & sic sufficit ubi ē correctio & omnium ē p reo, & tota diffi
cultas ē quomodo papa nō hēt superiorem Rōnis argumentis sufficit
probatum ē q nō hēt superiorem deinde nichol⁹ de papa in c. pr. 9 q 3 dicit
papa in terris a nullo ē iudicandus adducit Innocentium & Gelasium in
suam sentiam & in c. nemo innocentius & in c. alioq Simacus. & in
c. facta ateius papa legatis volamillam 9. q. 3 clarius hēbis in 4o d.
c. si papa vbi bonifac. ait si papa negligens fuerit & perditus fuerit
huius culpas igit obligatio correctionis fraterne hēt exceptionem in
3. actu ad 3m. Qz papa mittit ab eccia & nō contra ad hoc argumentum
Cauet. c. 11. metadatum & pessimum theologum appellat illum qui
ex hoc mittit a pre & filio & tri nō ē inferior, immo illud erat ar
gumentum Arrij quod in concilio epheſ. dissolutum ē Preterea quis
prohibet q aliqua eccia prelatum rogatum mittat ep̄m suum ad p̄n
cipem vel summum pontificem & tri nō mittunt illum tanq̄ inferio
rem & tanq̄ p̄latum illa modo missus ē prelatus a beo ſ. 8. &
fortasſis diuina suggestione ad aliud testimonium q̄ gerſon, Respō
demus vt i. & 2e diximus potuit petrus peccare venialit vt p̄
ad Galath. 2o cum aut papa peccat nō tenet q̄ deſtronem eccie
non quia inferior ē & vt prouideat scandalo & vitet scandalū
ad 4m ex testimonijs pontificum primum erat Zozimi pape ad hoc
duplicit respondemus i. nos iam definimus in concilijs tute congrega
tis aliquando definunt concilia de fide vt q̄ descendit ad inferos
dicit q̄ Zozimus q̄ quando papa facit aliquod statutum iam de fide
nō pōt postea reuocare illud quia ē de iure diuino: ita Cauet. &
turrecrema. exponunt & omnes doctores mee opinionis & magis
ad mentem Zozimi q̄ loquendo etiam de legibus humanis que sub
iacent dispensationi & potestati pontificis loquendo de illis quan-

iudicādus ē inferior nē. s. s. mittitur

quando Concilium cum papa facit illas pro bono cōi tunc papa
non pōt illas sine cā mutare ꝫ eodem modo dicendum ē ad omnia
alia testimonia, ꝫ isti doctores adducunt unum dictum ꝫ factum
pontificis Symachj. contra Cecilianum episcopum de quo facto aut agus.
in epla ad felicem Gramaticum aut q̄ post illum Senian probatur a
papa ꝫ episcopis restat determinatio Summi concilij, Rō ad hoc argm
Jam Supra diximus q̄ errare pōt papa in facto ꝫ iure nō pertinenti
ad fidem in facto prebende ꝛ excōis ſ. ꝫ ita forte fuit factum est.
ibi ſ. q̄ errabit in facto ꝫ tunc optime fit emendatio a concilio, ad
3m. q̄ papa ē minister eccie ſ. Respondemus i. aliquando maius bm.
ordinat ad minus bonum ꝫ patitur fa turam como el mercadel qui ponit
mille ꝛ lucretur cc. Nō ad tm officium ꝫ potestas pontificis non
ordinat ad concilium ꝛ isti imaginant materialiter ꝫ ordinat ad
pacem ad unitatem ꝫ charitatem eccie q̄ quidem ē pax eccie pax dei
ꝫ pax xpi ꝛ xpus propter nos passus ē ꝫ tn non ē minor tota
eccia, ad 3m. difficile ome totum ē maius sua parte, Rō. concedo ma
iorem ꝫ nego tibi q̄ papa sit pars eccie loquendo de autho. ꝫ pot.
eius, nam authoritas eccie ē Summus pontx. non consurgit ex papa ꝫ
ex aliis. ꝫ tota authoritas ē in papa ꝫ tota eccia ꝫ ideo dici
mus supra q̄ papa solus nō pōt errare. dixerim intensive q2 extēn
sive maior ē potestas in papa ꝫ concilio q̄ in solo papa. i. plures mi po
testates sunt, Preterea dico q̄ q̄ctum ad merita ꝫ sciam papa ē pars
eccie. nam una vieja pot de mereri mas q̄ el papa, ad testimoniu
d. iheronimi, Respondemus i. loquebat d. iheronim. de authorita
extensive ꝫ q̄ctum ad merita ꝫ sciam q̄ non spectat ad dēstinctionem
Rō magis ad mentem d. iheronimi in illo loco dēstinuit iheronimus
q̄ diachoni debent eē subiecti presbiteris quia ista inferioritas subintrodu
cta ē in eccia per consuetudinem. ꝫ ideo dicunt q̄ consuetudo orbis aliq̄
abrogat authoritatem pontx. ad 4m contra rōnem d. thome, Rō

Jam nos superius diximus q; res publica ciuilis hēt immediate authoritatem ꝫ inde deriuari ad principem q; ita expediebat fini eius ꝫ procedendi erat via humana ꝫ quando procedit via humana melius fit a multis q; ab uno ꝫ summus pontifex hēt immediate potestatem a deo ꝫ ideo melius regit fidei dessinit a pontifice q; a concilio seclusso pontifice, ad ultimum q; papa pōt deponi, Ro i° q; omnes illi modi ni ꝫ iure cremat. Tenent q; non deponit hereticus aut dubius a concilio ꝫ a iure diuino ꝫ io non probas superioritatem concilij sup̄a papam Ceterum d. Thom. in additionibus ad 3am partem q. 19. ar° 6. dicit nobis contrariam sententiam atq; eius sententia cōis omnium sanctorū ꝫ theologorū q; non cōponit deposito sub pena diuino ꝫ ideo a illi rei respondendum cōponit ad argumentum ꝫ Caietan. opus. 60 c. 21 dicit ecclia non cōponit superior supra papam ꝫ hēt authoritatem applicandi ad ducendi papatum ad ystam personam ꝫ dimouendi in casu hereseos ut homo generans hominem nec producit mām nec formam ꝫ hēt ministrandi mām formę, forma. i. papa mā. i. personā infert ad deponēdum papam hereticum non requiritur vis coactiua ꝫ sufficit vis exortatiua ꝫ intimatiua, dicit in non erraret qui diceret q; hēt concilium potestatem coactiuam ad omnia necessaria intrinsice requisita quousq; fiat depositio, dico ad argumentum concedo q; in casu hereseos hēt potestatem eccia spapam ꝫ cōponit ꝫ non propterea sequitur q; in omnibus casibus papa sit inferior declaratur ꝫ probatur i. ad rationem c. 3. hereticum hominem dicunt paulus. Post unam ꝫ 2am admonitionem debita quia si diuersus cōponit. dico hēt vbi paulus i. 2. q. debet precedere admonitio ꝫ ita nō cōponit deponendus papa nisi admoneatur verbis, 2m q; deuitandus cōponit quilibet homo hereticus tunc si esset papa pōt ecclia hereticus. ꝯ deuitandus cōponit non pōt aut eccia deuitare papam nisi deponendo ꝯ cōponit in eccia potestas deponendi, Probo minorem nam si non deponat hēt potestatem ꝫ contradicet eccię mandatea, item 2ci

2ª Joan. 1º qui hanc doctrinam nõ hét nomẽ dei, Si venerit ad 2ª
non hét hanc doctrinam &c. 3º probat omnibus testimonijs
omnium pontificum quos heri adduximus, Vltimo probatõne quia in
tegre perfecte & complete papatus fundatr in fide infusa. cum caractere
& in caractere fundatr imperfecte cum nõ hét fidem infusam Jam secto
mienca á caer. 4º tunc bene pót deponi, tanqz membrum putredum
ad aliam 2m argumenti quando papa é dubius Vt in concil. Sl
ad hoc respondẽ quando papa é dubius ró nabilitr in nullo casu dicendum
é q sine dubio nõ é papa coram ecca, q2 ecclia judicat de exterioribus.
vt Sr agora 2lgiesen a vno y ante q s alviesen de alli todos electores
se muriesen y s alicse el solo y dixesse a mi me han electo papa y en
in nullo casu pót alium eligere & vere sed quid dicemus quan
papa é amens perpetua, amentia vel distinctr in perpetuo carcere
3 Quando rlgna nollunt obedire papę isti & alteri. munquid ecca
pót eligere alterum, 4º quando fecisset juramentum coram tota
ecca q renunciaturus éct & posta nollet renunciare nõ éct deponendus
Confirmatr ista oma quan papa é malus & scandalosus sedicrosus &
monicus. non éct deponendus. sic, igr in his 3 casibus pót deponi
Respondẽ in nullo estorum pót deponi, in 4º casu desunt éc papa jure
diuino & nã deponi ab ecca debet, quando é perpetuo amens, in 2º
casu Jam hemus regulam in ecca actorr iz non é deponendus petrus
idem fuerit in carcere ora aut continuo fuerat pro illo & le sacó &
angel; similr in 3º casu non sunt faciendi mala vt eueniant bona
ista q nõ debet deponi, & permittendus é scandalus & orandum é pro eo
similr quando Juraurt in 4º casu ad postremam dem fatemur q fa
cit magnam jacturam ecce pero no tan grande como quan hereticus
nihilominus tollerandus é & deprecandum é ad deum & q in istis ca
sibus non é deponendus ab ecca. sucę iz, hés apperte quis putas é fidelis

Prudens quem constituet dns sup familiam suam ꝙ dixerit suus
ille moram facit & percutiet & inebriabit & veniet dominus eius in die ille
mo ꝙ matthei 18. Si pes tuus aut manus scandalizat te abscide oia
ista ꝙ. los perlader infectores & hunc dixit caput ll

Dubium é an sit aliqua alia regula infallibilis in ecca supra supradictas
vitium testimonia sanctoꝝ sit regula infallibilis in ecca Dicimus in hac
materia 1o. quod é clarum Prima propo é negare testimo sanctoꝝ &
sanctos in disciplinis nalibus nó ábreticum nec temerarium qz in nalibꝫ
disciplinis nalibꝫ procedendum é & si non bene sequatꝫ parcatꝫ illis, 2o
Concluo hereticum é flocipendere dicta sanctoꝝ in rebus fidei probatꝫ
Contra vbi supra. Lutherum i. ad ephes. 4 preter apostolos & euangelis
tas & profetas dedit quosdam dr., ergo 2o probatꝫ vniuersalis ecca
& omnia concilia prestiterunt magnam reuerentiam sanctis in rebus fidei
ergo 3a propo negare testimonium vnius sancti aut duoꝝ quam ꝛes
é parvitá nó é hereticum nec temerarium ystam hét aug. de simplicitate
de trinitate in prologo & d. ꝙ c. noli & hét etiam clarius in
epistolis 19. ad d. hieronimum Probatꝫ ista propo euidentꝫ nam agustin
& hiero; sunt aliquando partis & sentiunt contraria de eadem re circa
sacras lituras & tunc nó é temerarium negare qz nó debemus ee pu
plexi; tota difficultas é vtrum negare testimoniu omnium sanctoꝝ
in aliquo cón de fide sit hereticum alfonsus castro libro de hereticis
c. 7 ex antepositis capitibꝫ videtꝫ tenere ꝙ é hereticum negare testi
monia omnium sanctoꝝ dicit ꝙ concors sentia sanctoꝝ hét vim ostendé
di aliquam propositionem de fide sicut eccie definitie probatꝫ 1o ad e
phesios 4o vnus de duobus vel s. s. asserere & qm operati vnus
idem spus ut ꝙ 2o in 6. synodo constantinop. hemus istam ppositionem
de fide ꝙ xps hábt duas voluntates diuinam & humanam Ex illo
non sicut ego volo sz sicut tu, id áut fabrꝫ synodus hec ex sanctis ergo

gr̃ā 3º eccla ꝯuersalis nō pōt errare probatum ē supra. errā
ret aūt si sancti errarent 6º. 4ª propō negare ꝯtestimonium omiū
sanctoꝝ in rē fidei ꝯmerarium ē probatē argumentis factis & probatē
etiam q̄ ꝯmerarium ē quāº sine rōne recedit aliquis a ꝯtestimonijs
sanctoꝝ, 5ª propō non solum ē ꝯmerarium & proximum hereſi singa
re ꝯtestimonia sanctoꝝ in aliqua rē dē fidē, declaro duo p̄ quō conbenit
ōmes sancti in aliqua rē de fidē ꝛ propositione, sine dubio illa propō
ē de fidē probatē q̄ a pr̄ō ecc̄ia nunq̄ visum ē errasse; istam hēt beda
3 d. theronim. in illud prouerbioꝝ 3. ne initaris prudentiē ꝛue initi
prudentiē ē deuiarē a sanctis 3 confirmatē deuteroñº 32 interroga
patrem ꝛuum & dicet ꝛtibi ſ. Jacob. 8. interroga generationem priſti
nam ſ. item q̄ nō solum in 6º & 8º nodo 3 in concilio Calcedonien. contra
Neſtorium. epla concilij ad neſte. dixerunt illum ee hereticum damnatōnē
quia ita ſentiunt ōmes epi 3 occidentales & orientales & in cōº
4º ꝛoletana. & ita factum ē. 6. & ꝛultima propº formaliter loquēdo
ad rigorem nō ē hereticum negare ꝯnuerſaliter ōmes ſanctos quo ad.
nos quia ōmes sancti sine papa nō hēnt authoritatem ſupremam
ad argumentum ad 1m q. 8. 8. Sanctus aſſiſtit reſpondemus q̄ aſſiſtit cō
cedimus & 3 nō ē de fide q̄ nō erarent sine capite; ad 2m argumētum ex
6. & 8 nodo nos etiam concedimus q̄ 8 nodus ſufficit proponere propoſitio
ꝛanq̄ de fide; ceterum an determinationem nō ē hereſis, ad 3m reſpondē
mus q̄ sancti nō errabunt & ſic nō ſequitur q̄ ecc̄ia erret, de autho
ritate ꝛotius juris canonici dico q̄ hēt eam authoritatem quam hebant loca ꝯ
diſumpta ſunt & ſic ē determinatiꝯ de papa hēt authoritatem papē
& ſimiliter de alijs dē ꝛtheologis dico q̄ ē magna ꝛemeritas nega
re ōmes ꝛtheologos. q̄ſtum ꝛvaleat rō nālis in 2ª q̄ ſequenti ꝛtractat d.
ꝛthomas.

Quo 2º de actu fidei

¶ Articulus. 1º. ꝛVtrum credere ſit cum aſſensione cogitare
ē ꝛvinca dº. Prima conº capiendo 1º modo cogitare illa nō ē bona deſinº

2a proposito capiendo cogitare 2o modo ista ē bona definitio. ista dcf. hēt agusti. li. 1o. de predestina sanctoy c. 2 post medium capitis dicit multa cogitamus q non credimus ~~quae credimus~~. nihil aut credimus quod nō cogitamus ideo credere ē cum assensione cogitare Pro declaratione huius attendendum ē 1o. q credere triplicit accipit in presenti. 1o. vt aliquando conbenit cum scire. vt scio q redemptorem meus viuit. 1. credo. Job. 19. in qua acceptio hēt agusti. epla 112 ad paulinam 2o modo credere capit maxis proprie vt d. thom. capit cogitare pro assensu verbo 3 sermo 3 inebdēh agustin. 1o. li. soliloquiox c. 3. 3 libro de vtilita credendi c. 11 no mo 6. 3 dyctus tractatu 29. super Joannem credere ē bene assentire. verum ist. 3o modo capit credere apud d. agustinū pro actu fidei absolute loquendo pro actu intellectus siue sit eudens siue inebides 2o attendendum ē pro ultimo declarato. q cogitare tm valet simul multa in vnum congregare. 1. desmenuzar istam accep hēt agustin libro 10. confessionum c. 10: cogitare ē multa vt vnum conocere 3o. attendendum ē q ista definitio. s. thome conbenit fidei quatenus ē actus intellectus vt hēt pram affectionem voluntatis. his hitis Contra conclum d thome arguo sic assensus opinatiuus pot ee firmus 3 certus 3 inebidens g. ulla definitio conbenit opioni 3 nō solum fidei, ans probo ego possum tm credere roni probabili vt autoritati humane g. ulla ro probabilis producit tam firmum assensum vt fides. 2o ego hē aliquam fidem dubiam ex autoritate dictis g. definitio non conbenit fidei 3o. assensus conclusionum theologiae sunt firmi certi 3 inebidentes g. illis conbenit ulla definitio, 3 nō solum fidei, Respondemus. ad hec argumenta pro solutione primi argu attendē q qui hēt opionem ex rone probabili pōt illi assentiri ex sola rone 3 etiam ex pia affectione quia prestat sequi affectionem autoris ultius pōt etiam assentire ex pertinacia intellectus, his hitis ad 1 arou.

dico q̃ * ℣ thom. nõ vult facere diſtiam inter fidem ⁊ opinionem p hoc q̃ fides ſit certa ⁊ opinio non ſꝫ per hoc q̃ opio nunq̃ admittit certitudinem, fides vero admittit certitudinem, igitz indeſ ſensus

* dicõ q̃ quando ego aſſentio per ſolam rõnem probabilem ſemper é aſſensus incertus ⁊ formidoloſus ſi aũt é aſensus ex pia affectõe tam ille aſſensus é aſſensus fidei ⁊ nõ opinatiuus, ſi vero é aſſensus ex pertinacia q̃ homo é capiũt illꝰ aſſensus q̃ſtum é ex nãa rei é opinatiuus qz ℣n hẽt medium opinatiuum d. thom. loquebat̃ de aſſensu firmo ex nãa rei in ſua diffinitõe; ad 2m argumen. dico q̃ d. thom. nõ vult facere diſtiam inter fidem ⁊ opinionem per hoc q̃ fidis ſit certa ⁊ opinio nõ, ſꝫ per hoc q̃ opio nunq̃ admittit certitudinem, fides vero admittit certitudinem. igr in diffinitõe ſensus é q̃ loquit̃ d. thom regulariter ⁊ ex nãa ipius fidei; q̃ admittit certitudinem, ad 3m reſpondeo in illa diffinitõe fidei ſubintelligenda é alia particula. ſ. credere é cum aſſensione cogitare (ex authõe dicentis) ita Auguſt. de authõitate credendi ⁊ allegato; 2m dubium é qz ait d. thom. cogitare é ſimul multa coagitare diſquirendo. apli ãũt hẽnt veram fidem, ~~habuerunt veram fidem~~ ſimul quãõ venit. s. s. ⁊ ℣n nõ habuerunt illam diſquiſitionem. gõ non é de rõne fidei diſquiſitio. gõ non é ponenda in diffinitõe Reſpondemus. iº nos loquimr de his q̃ conueniunt cõiter hominibꝰ 2º dico q̃ apli multa diſquirebant de humanitate ⁊ diuinitate, igitz de diffinitõe é completa ⁊ bona legitr argm //

¶ Artiº 2º vtrum conuenienter diſtinguantur 3cs actus fidei, credere deum tf. Poſito fundamento ⁊ d. 1ª propõ comparando obiectum in ordine ad intellectum Quatenus obiectum é materiale Ponit credere deum formale 2ª propõ Quatenus comparat obiectum formale in ordine ad intellectum, Ponit credere deõ, 3ª propõ Quatenus comparat obiectum fidei in ordine ad voluntatem. ponit 3 actus qui eſt credere in deum iſtos 3cs actus fidei hẽt agustin. pſal. 77 vbi credit̃ é cum eo ſpus eius. dicit agustin ego credo hominem ⁊ nõ credo in hoc

differiam ponit sz clarius tract. 29 in Joannem. in illo verbo cre
ditis in deum et in me credite quod e Joann. 6º. Primum dubium est
circa Primu argᵐ. d. Thome. qz dicit q illi 3ᵉˢ actus sunt unus et no
tris, durand dᵉ. 23 qᵉ 7 arᵒ 1º. dicit credere deo et credere deum opti
me sunt unus actus sz credere in deum distinctus e ab alijs duobus acti
bus Probati apparenti et ingeniose credere in deum importat actum in
tellectus et voluntatis. actum fidei et Charitatis impossibile e q isti
duo actus sint idem gº no e idem nec sunt unus actus ad hoc argᵐ.
respondeo actus 2ʳ pot ee ab aliqua potentia uno modo illatiue
v. subjectiue Alio modo imperatiue et motiue, 1º modo actus est
in potentia quando produciti et subjectati in illa immediate, 2º modo
non elliciti ab illa sz ordinati ad aliquam fidem v. g. actus tempe
rantie subjectiue e in appetitu senᵘᵒ. et elliciti; Ceterum ille met actº
no imperati ab ipa voluntaᵉ. et a charitate un no vetat q idem ac
tus sit a duabus potentijs ab una ellicitiue a potenᵃ sensitiua. ab
alia imperatiue a voluntaᵉ. igr credere in deum subjectiue et ellicitiue
e in intellectu et imperatiue in voluntaᵉ. pz ergo solutio ad argumenᵐ.
Dubium e hereticus credit deum vere et tn no het actum fidei gº credere
deum no e actus fidei; ad hoc argumetum d. Thom. satis obscure respon
in 3º argumento dicit q credit deum aut totaliti aut totaliti no
credit, et cum ille hereticus discredat uni artiº nulli credit et sic
no credit deum et ~~tn no e actus~~ dico q dupliciti aliquis pot crede
re deum uno mº per fidem acquisitam aut per fidem infusam
quando aliquis credit per fidem acquisitam no vere diciti credere deu
sz imperfecte, et io nec etiam het actum fidei legite argumenta //

Artiº 3º

Utrum credere sit ad salutem necessarium, Ponit d. Thom 2ᵘᵒ
fundamenta. Conº e fides e necessaria ad salutem, Primum dubiu
e Circa fundametum 1ᵐ. d. Thom. terra het totam perfectioᵐ a se ipa
et no het aliquid a superiori agente 2º celum impireu immouile

immobile ubi ē xᵒ & sancti hēt a seipso totam perfectionem & non
a nā superiori ḡ primum fundam ē flm. ad hoc dubiū respon. Cum Caiet.
regula & fundam. d. thom. debet intelligi de rebus pfectis uniuersis et incorruptibilibꝰ
ad primum argum. de terra dico q terra hēt magnam perfectionem a so et nō de mixtis corruptibilibꝰ
le & a nā superiori ḡ regula d. thom ē vera ad 2m de celo impireo
respondeo theologice loquendo magnam hēt virtutem a creatura su
periori ab angelis ꝛ. alos bienaventurados que an de estar alli. fisice
loquendo nos cognoscimus quam virtutem hēt ab intelligentia motrice
v a nā superiori fortassis hēt aliquam occultam, deinde dicimus q
fundamentum d. thom. debet intelligi de rebꝰ q hēnt alias nās creatas
superiores, lo qual no tiene aquel cielo impireo;

Dubium ē Quomodo creatura rōnalis & homo ordineti immediate
ad beatitudem supernālem rō dubitandi ē qz sm cōem ordinem ab
rerum ab institutione mundi angelus superior illuminati a deo, inferio
res vō a superioribꝰ, homines vō ab angelis igiti doctrina quam
hēt homo nō ē a deo immediate; ad hoc argumentū & dubium, 2r espon
1o dictum d. thome a toto genere ē verum q homo v. creatura rōna
lis hēt immediatum ordinem ~~ad deum~~ a deo. 2o respondemus omis cre
atura rōnalis etiā homo hēt ordinem immediatum a deo & doceti a
deo & in genere causę finalis. & in genere causę efficientis. declarati
primo, homo vi quadam diuina ordinatur ad videndum deum & nō
ordinati ab angelo. Si a deo, ~~respondit~~ rationem dat d. thom. quia cognoscit homo
rem universalem boni in re causę efficientis declaro angelus & si
illuminent homines et angelos inferiores nō producit effectiue assensum
supernālem in homine sz aliquo modo disponit v proponendo vel
illuminando v suadendo assensus immediate produciti ab ~~assensu~~
auxilio spiali quemadmodum superius dicebamus vel de contrahitore
v de tota ecclia, istam doctrinam hēt agustin. tract. 27 in Joanem
super illud verbum nunc credimus & intelligimus & clarius in li. de fide

rerum inuisibilium c 1. 2 33 romo 4º probatr ab agustº. dyonisiº in psalº beatus homo quem tu erudieris dne 3 de lege tua docueris eum 3 literum in psalº qui docet hominem sciam Item Esay c 7. nisi credideritis non intelligetis 3 c 54. erunt homines docti a deo nõ dicit ab angelo igitr. d. thom. un 3ª. contra Gentiles c 152 adducit alia argumenta 3 ad argumentum huius artis possemus dicere q nõ combinunt. 3 sunt probabiles rones // 3 dubium é vtrum sit necessa. credere aliquid supernale quod sit necessariũ ad salutem. 1. credere aliquid de deo 3 in hoc sensu duplicat pót disputari vno mo an fides sit necessaria ad salutem impij, 2º mo an sit necessaria ad consequenda vitam eternam. De primo nihil ducimus qz tam diximus 1 2 c 1. 113. ar. 4º igitr dubium é in psenti an ad consequendam gloriam sit necessariũ credere aliquid supernale. 1. fidem dei Rõ loquendo de bta ordinata 3 potestate 3 loquendo de adultis é error dicere q ad consequendam gloriaz non requiritr fides Probatr ista propõ 1º testimonijs immediate adductis 2º probatr quia nõ pót aliquis venire ad gloriam nisi placeat deo si vis ad vitam ingredi serua mandata. 3 ad hebreos 11º sine fide impossibile é placere deo gº. 3º probatr per totam eplam ad romaos. 3ª epla ad Galath. 4º probatr matthei 28 qui crediderit 3 baptizatus fuerit saluus erit qui bõ tr. q. testimo. d. bernard epla 77 ad vgonem de 3 anelo victore ait vernard. Si quis non baptizatus hõ hẽt aut votum baptismi 3 propositum consequẽdi gloriam nõ credam eum dominari ait bõ qui actu non credidit damnabitr 3 prop in hoc testimonio ait salvator qui vero nõ crediderit condemnabitr 3 nõ repetit qui nõ baptizatus addt ibi d. ambros in liº de morte valentiniani 3 agustin. 4º liº contra donatistas de vnico bapmo 3 Cipriani in quadam epla de baptismo omnes conveniunt q si aliquis nõ potuerit baptizari si habet votum saluabitr. 3 in nõ saluabitr nisi habeat actum fidei. 5º. Probatr in concal. tridentino c. 2º postremo, Probatr testimõ

testimonio omnium sanctor3 & consensu eccie totius, 4m dubm
é quo modo ista fides sit necessaria, Rco explicite aliquid ducit necessam
in vita theologia uno modo qz é medium ad consequendam vitam eternã
& non é preceptum de illo ut é habitus grie & habitus charitatis, 2o modo quia
é preceptum de illo & tñ nõ é medium necessarium v.g. Preceptum é da
re eleemosynam abstinere ieiunare & non sunt media necessaria qz multi sa
lvari ala gloria sine istis. 3o modo ch quia é preceptum de illo & quia est
medium sine quo non possumus consequi vitam eternam v.g. Post pec
catum mortale contritio, Ego his dico de necessitate habitus nihil modo dicem9
& de aliis sit prima propo. hereticum é dicere q nõ é preceptum de fide
ad consequendam vitam eternam Probo 1o testimonijs adductis ad pri
ora dubia 2o Abachut. 2o Justus aut ex fide sua vivit & 2a Remissorat
qui incredulus é nõ erit anima eius recta coram ipo & ad romanos 1o Justi
tia dei revelatur de fide in fidem. Sicut scriptum é Justus aut ex fide sua
vivit, 3o Probatur qui vero nõ crediderit condemnabitur & non teneretur
credere non condemnaretur & confirmatur Quando proponitur ab eccia artic9
credendus v tenetur xpianus credere v non credere & teneti9 intensum
& non teneti9 nõ peccat non credendo g non damnabiti9 cons é ffm
hereticum igitur id vero probat paulus in tota epla ad romanos & ad
Galath. & omnes sancti & tota eccia hinc id 2m Propo nõ solum
é preceptum de fide ut dei eleemosyna & preter hoc é preceptum credi
re actualiter & contrarium é error circa fidem probatur ista propo 1o ex defini
tione fidei a Paulo ad hebreos 11o fides é substantia sperandarum rerum
argumentum nõ apparentium, ubi Aug. Chrisost. & reliqui patres
substantia i fundamentum gloriæ, Argumentor ex illo evidenter destruc
to fundamento ruit omnis structura fides é fundamentum fidei g. ea
destructa nõ erit gloria, 2o ad romanos 3o Justitia dei in omes & super
omnes qui credunt, Omnes m. peccaverunt & egent gra dei c. 8. annumerat
apostolus effectus predestinationis & quos vocavit, hos predestinavit

.4.

vocatio vero per fidem e q. et in c. 10. corde creditur ad Justiciam Prima
probatur in concilio tridentino loco superius allegato Postremo testimonio
omnium sanctorum sed ut clarius intelligamus arguo argumento modernorum
adversus hoc, eadem e ro de fide et de baptismo sed baptismus in re non e
necessarius medium nam pot suppleri per martyrium et per baptismum
in voto g. et fides ~~formaliter~~ similiter no e medium necessarium, maior probatur
qui crediderit et baptizatus fuerit etc. et clarius Jo. 3o nisi quis rena
tus fuerit ex aqua et s. s. et ff. sed Probo minorem ex Augustino ihero i
bernard, et ambros. Ro ad hoc argumentum baptismus vere pot supple
ri per martyrium qz e res altior deinde pot suppleri aliquando per bap
tismum in voto ut probabat argumentum sed non e eadem ro de de fide
et baptismo qz baptismus venit ab extrinseco opz heat ministerium
et aquam et ideo quando non fuerit horum copia satis erit votum bap
tismo, at vero fides nihil extrinsecum requirit sed e in manu et potestate
hominis et pot here fidem sine mynistro, igitur non e eadem ro et ad testi
monia respondetur 1o Jam respondit ~~[illegible]~~ d. bernard. in eodem
textu quia no replicuit. qui vero non baptizabitur, ad 2m respondeo
quod illud testimonium e intelligendum quantum in se fuerit nisi procuraverit
quantum fuerit in se non saluabitur si vero faciat quod in se e tunc saluabitur
dominus Caiet. facit contionatorem in hoc argumento legite vos argumenta
articuli.

Artis. 4o

Utrum ea que re naturali Probari Possunt sit necessarium crede
re, Con. e affirmatiua quam probat tribus ronibus, Attende
pro decissione huius q. is deus dupliciter pot considerari uno modo ut e
objectum et finis nalis Alio modo ut e objectum et finis supernalis.
exemplum 1i deus ut creator e ut conseruator e ut e bonum na
turae e finis et objectum ~~supernale~~ nale. exemplum 2i deus quatenus Justi
ficator e quatenus confert gram quatenus redemptor e e objem et finis
supernalis, de 2o non e disputatio s. quatenus e objectum supernale

ꝫ de primo art. d. thom. vt i. ꝯ modo cognoscamus non sufficit rõna
les in i.ᵖ q.ᵗ i.ª ar.ᵗ i.ᵒ dicit d. thom. de hoc, ¶ dubium primum qz
videtur q; ille ꝯ altm qui nõ hẽt demonstrationem solum concurrat fides acquisi
ta ꝯ non infusa, ad illam deus é Proba nam si assentitᵉ per fidem infu
ssam ꝯ assentitur illi quẽ deus reuellat, rursus ꝯ ante cognoscebat deum
reuellantem ꝯ non per fidem infussam, alioqui procederemus in infinitum
ꝯ per fidem acquisitam, ꝯ i.ª assensus in quem reducit ¶ fides acquisita
probo totum assumptum q; quando assentio isti deus é vnus q; presuppo
nit cognitio de pᵒ reuellanti si ego assentio testimonio alicuius hominis
prius cognoui illum hominem ꝯ similiter si assentio illi deus é vnus
ad hoc dubium 2ᵘᵐ sunt dicenda Primum é q; xpianus qui nᵒ hẽt
demonstrationem huius deus é, hẽt assensum illius fidei infusæ; probª.
nam vt minus illa propᵒ é preambula ꝯ requisita, ad oᵐa credẽ
da igit oꝑt xianum hẽre firmum assensum illius deus é nullus talis
é nisi per fidem infussam ꝯ semper hẽt xpianus assensum illius per
fidem infussam, 2ᵒ dico q; ille qui hẽt demonstrationem ꝯ é xpianus
illius propositionis nõ solum hẽt certitudinem nãlem ꝫ maiorem certi
tudinem q; a sola determinatᵃ demonstratione Probatr qz nõ é dubũ
xpianus firmus ad hereticum qz gentilis. Prosolutione argumenti Rᵒ
reuellatio diuina nõ é medium syllogisticum ꝫ medium ꝛ oclatii illu
minans atq; propterea eodem sensu i. ea de fide infussa assentimus
ysti deus é ꝛ rinus ꝯ ꝛ rus ꝯ deus reuellat, eodem modo in argũ
Eodem assensu cognoscis q; deus reuellans é er q; deus é quemadmoda
eodem altu ꝛ video calores illuminatos ꝯ solem illuminantem, ad argm
respondeo nõ é similis rõ qz homo extrinsecus se hẽt non me illuminat
homo qui loquitr ꝫ ꝛ in mihi proponit ꝛ ansi erã meneste q; prime
ro le cognoscuesse ꝛ a dios no; 2ᵐ Dubium é circa id quod dixim.
q; cum hẽo demonstrationem simul cum fide certiorem assensum
hẽt per fidem q; per demonstrationem, dubium é quia fides infussa é
habitus supernalis ꝯ é de obiecto supernali argumentum é irrefragabile.

sz ista deus ē quando ē demonstrata ē objectum nāle ꝗ nihil hēt fides infusa circa illam respon° ad dubium nolumus dicere ꝙ in eo qui hēt demonstrationem fides infusa producat nouum assensum sz assensui scientifico dat maiorem certitudinem Quando ꝗ dicimus ꝙ ~~homo~~ fides ē circa ob ~~objectum ē circa assensum nālem~~ ē intelligendum circa assensum nāle ꝙ valet producere certitudinem assensui nāli qui iam erat, 3ᵐ dubium ē circa conclu^m et doctrinam primi argumenti qz si ad illa que ~~de~~ rē nāli cognosci possunt requiritz fides defficit nā in necessarijs qz objectum illud ē nāle et preterea abundat in superfluis nam si est rō naturalis ad objectum nāle ad quid ē hitus fidei respondetz 2ᵉ ad hoc 1° cum caieta° nā humana dupliciter pōt considerari vno mō in comuni Alio modo sm omia indiuidua loquendo 1° mō ait Caiet. ipa nā humana optime cognoscit res nāles de deo sine fide i. aliqui sapientes de nā humana optime cognoscunt et sic nā humana nec est superflua nec diminuta Capiendo nam humanam 2° modo non oēs cognoverunt sz aliqui et hoc ē satis ne sit nā humana superflua nec diminuta 2° Respondeo attenta nā humana in sua integritate in statu inocentie optime pcussum erat ei et in cōe et in singulis et iō sufficiētz cognoscebatz per rōnem nālem, Ceterum propter peccatum p̄ parentis incurrimus in multas cecitates et ideo etiam magni filosophi non cognoverunt optime ea que erant de deo et ideo requiritz fides infusa //

Artiꝰ 5ꝰ

Vtrum teneantz homines ad credendum aliquid explicite sunt 4ᵒʳ fundamenta, 1ᵃ con° ea que pertinent ad fidem intrinsice et que ordinantz ad beatitudinem teneti homo credere explicite vt sunt articuli fidei, 2ᵃ conclu° omnia alia que sunt in sacris litteris preter artic^los fidei teneti credere implicite, 1ᵐ Dubium ē an sit conclu° de fide ꝙ teneamr credere explicite, R° indubitanti tenemur probati testimonijs heri adductis et ex paulo ad hebreos 11° accedentem ad deum opz credere ꝙ ē ꝙ remunerator ē // Dubium ē

Quid ē illud quod teneti homo credere explicite. Rº 1º in omi statu mundi a prinº mundi usq; ad finem mundi necessarium fuit credere explicite dei verbum & prouidentiam i. q̄ ē et remunerator ē non sine cā aclamabit illud paul. accedentem ad dominum opz credere ꝛc. istam ponit d. Thom. ad hebreos 11º lectione 2ª ait post peccatum primi parentis nunquā fuit ablatum peccatum originis nisi crederes q̄ deus ē & remunerator ē idem hēt Caiet. ibidem. Sz quia remuneratio ē v. in hac vita v. in alia pōt ēē dubium, Quid teneti homo credere explicite Rº sine dubio tenendum ē a prinº mundi q̄ in alia vita erit ~~remunerator~~ alt remuneratio & nō solum in hac vita probo nam remuneratio huius seculi statim transit minima ē & miserabilis igiti si solum homo hēret fidem de hac remuneratione non posset homo stabiliri ad obsequia diuina propter istam remunerationem; ex quo sequiti q̄ in omi statu fuit necessarium credere etiam aiarū inmortalitatem probati nam cum erat necessarium ex precedentibꝰ credere remunerationem alterius seculi & remuneratio~~nem~~ corporis illuc transit ꝯ tenebati credere remunerationem animarū vn. sapientie 2º stulti nō scierunt secreta dei nec speraverunt ~~secreta~~ mercedem Justiciae nec Judicaverunt honorem aiarū sanctarū, nota li. stulti nam si nō ēēnt stulti nō ignoraverant honorem aiarū sanctarū 2º dico, in omi statu fuit necessarium credere explicite artiᵐ creationis probatur in omi tempore fuit necessarius cultus actoris ꝯ & artiº creationis. 3º dico in omi tempore fuit necessarius artiˡᵘˢ Justificationis Probati 1º mihec 7º quis m. deus ē similis tui? qui aufers iniquitatem i. Justificator ē iheremie 31. dabo legem meam ꝛc. & peccatorū eorū nō recordabor amplius & actorū 10. clarius d. petrus, huic omes prophete testimoⁿ perhibent remissionem peccatorū fieri per ipm; rōne probati q̄ a prinº mundi statim post peccatum cognoverunt homines peccatum erubuit Adam & alij & sic faciebant oblationes & sic oppebat credere quis

quis eet sanator et medicus illius peccati in ~~ordine~~ l. naturę in or
dine ad singulos preter istos 4ᵒʳ articulos nihil aliud video quod eet
credendum explicite, 4ᵐ dubium e quo precepto tenebanti crede
re in l. nę Rᵒ 1ᵒ. preceptum de fide no erat preceptum nec e iuris nalis
probo quia fides infussa e supra totam nam 2ᵒ dico ego illud preceptu
erat preceptum iuris diuini deus precipiebat immediate, probo no e iuris
naturę nec humanę g. iuris diuini verum e q non erat scriptum sicut e
in lege noui et in lege veteri sz erat reuellatum maioribus et illi dicebat
alijs, 5ᵐ Dubium e Quid tenenti homines credere preter illa 4ᵒʳ quę in beteri testa primo tenent credere
dicebamus adventum xᵗⁱ non sicut nos probati nam de messia venturo.
erat aperta traditio sacrarum litterarum ut pz in tota prophetia Esayę
et in omnibus libris moysis. et in abachut presertim c. 2ᵒ iustus aut ex fi
de viuit etc. et confirmati id concionabanti omnes prophetę et tota
sinagoga igitur declarati q no sicut nos non tenebanti minores fortassis
credere explicite q erat filius dei nalis etc. 2ᵒ dico maiores de populo mo
ses Aaron. Iosue tenebanti credere plura q illi ~~qui~~ pz quia tradita
sunt illis scripturę, vltimo dico de veteri testamento successu tpo
ris, multa quotidie proponebanti credenda ~~[illegible]~~ populo iudeorum sicut et mo
et ideo multa et plura tenebanti credere propinquiores xᵒ q remuneratores
videte argumenta presertim primum //

Articulus. 6.

Vtrum omnes equaliter teneanti ad hendam fidem explici
citam, vnica e conᵒ negatiua, Artiꝰ 7ᵘ

Vtrum credere misterium incarnationis sit de necessitate salutis?
Prima conᵒ articulus incarnationis e via ad beatitudinem, 2ᵃ propᵒ in
omni statu fuit necessarium aliquomodo credere incarnationem 3ᵃ Conᵒ
adam an peccatum cognouit explicite misterium incarnationis sz non
ut remedium sui peccati sz ut in consumationem glorię, 4ᵃ propᵒ e peccatum

postpeccatum adam cognouit misterium incarnationis prōbꝫ erat remediū peccati ꝫ omnes maiores ita cognouerunt, 2ª. conclu° propinquiores ꝫ minimi aduentui xⁱ. plura credebant 1ª. quotidie explicabantꝫ ea quę credenda erant; 3ª. propō post aduentum xpi omnes tenentꝫ explicite credere misterium incarnationis xpi, //

Artiꝰ. 89.

Vtrum tenentur homines explicite credere misterium trinitatis prima con° in oīi tempore fuit necessaria credituꝫ vel explicita. v. implicita trinitatis. 2ª con° in nouo testamento omnes tenentꝫ explicite credere misterium trinitatis sicut misterium incarnationis //

Arguit sunt dubia in his tribus artⁱˢ. m. p. Dubium ē quomodo tenentꝫ credere omnes quotquot sunt in ecclia explicite misterium trinitatis. Reº sine dubio omnes nemine excepto tenentꝫ habere illum assensum fidei de trinitate explicite ꝫ contrarium ē erroꝛ in fide probatꝫ 1°. testº eo quod hꝫ. d. thom. in littera mathei ꝫ marci vltimo ꝫ subdit qui vero nō credit erit condemnabilꝫ. ꝫ accababa de dejit baptizantes in nomine prius ihs. q ē trinitas, 2°. nam quorsum ioannes ca voce ait in prin° erat verbum ihs. nisi ad deuotandam trinitatem ꝫ qđ erat credendum 3°. qui credit in filium dei non iudicatꝫ, ioan. 3°. qui vero non credit erit iam iudicatus ē. i. condemnatus. 4°. Athanas. in symbolo ita hēt hec ē fides catholica quam nisi quisq; fideliter crediderit ihs. hec ē fides. i. hec sunt fidei obiecta; rōne cuius 3° verisimile ē qđ a prin° ecclię nascentis apostoli cōcionabantꝫ publica voce ea quę erant credenda ad vero nichil magis curabant vt pꝫ in actibus apostolorum qđ pro fetur ꝫ concionari misterium trinitatis, confirmatꝫ, nam misterium trinitatis directe pertinet ad obiectum beatitudinis; 4°. tenendum est qđ tenentꝫ explicite credere misterium trinitatis Postremo ad hēt rationes ꝫ omnes sancti eisdem argumentis poterunt probare qđ tenentꝫ credere misterium vnitatis ꝫ probati ioan. c. 14 ego ꝫ pr̄ vnum

unum sumus, Qui videt me videt 3 patrem meum, 2 Dubiū
é an sit etiam certum q̃ omnes teneantr credere explicite misteriu
incarnationis? Rō Prima propositio sit omnes quot quot sunt fideles
tenentr explicite credere q̃ deus é homo 3 q̃ factus é homo 3 contra
é error in fide Probatr 1o Abachuch. c 2o Sumoram fecerut spetia eiꝰ
ps 3 paulus ad romanos 2o idem hēt 2o Joam. 17 hec é vita e
terna vt cognoscant te verum deum 3 quem misisti ps Crisostom.
in sensu literali dicit nō é intelligendum illud testimonium q̃ cognos
cere deum sit vere deum 83 hec é vita eterna i. hoc é medium ad
vitam eternam vt cognoscant te. g. 8ri g̃ é medium 3 via é necessº
credendum vt beati pauperes spū intelligit q̃ paupertas é via ad
vitam eternam consequendam, 3 Joam. 8. Si non credidis in me in
peccato vro moriemini antonomatice appellabat peccatum incredu
litatem 3i 1a Joam 3o hoc é mandatum eius vt credatis in nomine
filij eius idem hēt in c 4m, 4o Probatr in Symbolo Athanasij 83 ne
cessarium é ps id hēt tota ecclia 3 omes sancti item tōte. ad omes
apostoli. a principio ecclie Concordanabatr igitr omnes explicite te
nentr credere misterium incarnationis, 2o propō omnes tenentr expli
cite credere misterium mortis 3 contrarium é error Probatr 1o Joam 3o.
Sicut moyses exaltauit serpentem in deserto ps 2o 1e ad corinth. 1. Ju
dei signa petunt greci sapientiam credunt nos aūt predicamus xpm
crucifixum 3 ibidem Qz non cognouit mundus p̄ sapientiam
deum placuit per stultitiam predicat. saluos facere credentes omes
sancti dicunt. i. per crucem xpi idem hēt c 2o 3 in tota epla ad
romanos 3 in omni epla ad ebreos 3 Joanni, in apocalipsi. Primo
probatr ex Symbolo eccie 3 athanasij 3 omes sancti 3 tota ecclia
sic habuit igitr, 3o concluº omnes xpiani nemine excepto tenentr
credere articulum resurrectionis Probatr 1o 1e ad Corinthios 15 Si xp̄s
non resurrexit inanis é et fides nra confirmatr ex isto loco resurrectio

resurrectio xᵗⁱ ē medium et ca resurrectionis nostre igitur. Item ad hebreos
6. apostolus fecit fidei fundamenta et inter ea unum ē xpi resurrectio
sz error ē dicere q̄ non tenemur credere fundamenta fidei g°. et q̄ nō
tenemur credere resurrectionem, item ex symbolo Athanasij et ecclie
et ex tota eccia; 4ª propositio omnes xpiani tenenti credere ex
plicite Judicium finale et contrarium ē error probati 1°. actorum 11°.
precepit nobis tc. quia ipse ē judex viuorum et mortuorum actorum 17
idem protulit Paulus ad macedones. item in lege nature tenebantur
implicite credere deum ēe remuneratorem, sz Jam in nouo testamento
explicitum ē q̄ illa remuneratio debet fieri per xpm, igitur tenemur
credere explicite xpm ēe remuneratorem, Item ex symbolo Athanas.
et tota eccia; Vltima propo omnes tenemur credere misterium
ascensionis, Probati 1° nos tenemur credere Judicium finale ex dictis
g°. et ascensionem et ita proponit Athanas. et symbolum ecclie
et ita petrus actorum 2° Jam hemus de quinq; articulis; at vo
de alijs articulis qui ponunti in symbolo dubitati an sit credendum
v.g. de perpetua virginitate. b. virginis de descensu xᵗⁱ ad inferos
R° meminisse opus ē eius que antea dicebamus q̄ eccia ex se nō facit
articulum fidei q̄ non hēt reuellationem immediate, 2° attendendum
ē q̄ eccia pōt ponere preceptum alicui xpiano vt credat quod antea
non credebat v.g. aliquis hereticus dicit q̄ Abrahan non hūit duos
filios tunc eccia posset precipere q̄ omes xpiani crederent illud verū
ē q̄ eccia non obligat immediate ad assensum et actum interiorem
in tali casu sz obligat vt profiteati exterius illam fidem et ex
consequenti rōne professionis vt teneati credere v.g. eccia man
da q̄ las horas canonicas q̄ las dixesen con deuocion et ex consequēti
igitur his hītis dico omnes articulos symboli isto modo tenenti cre
dere omnes xpiani ex precepto quod apposuit eccia ex vrgente

necessitate sz illud preceptum e humanum an diuinum? Respon
multi dicunt q eius humanum nec pot impugnari ad illi desertius
apud me, dicunt q postq ecclia posuit illud preceptum teneris credere
iure diuino quia iure diuino teneti xpianus credere eis q sunt in sa
cris litteris. v. eis que ecclia dixerit ee credenda quemadmodum minis
terminorum ordinum e vere eps vel ille quem determinabit ecclia esse
epm sic in nro proposito; 3m Dubium principale e si vera sunt que
diximus quid facient miseri agricole qui ~~nesciunt~~ nesciunt artilos fidei
d. thom. vr paululum sibi dissimilis in hoc nam in 3o de 25 q. 2a
ar 1a q. 2a et 3a videti dicere q non tenenti rustici credere explici
te hec omia que diximus sz videti dicere q illa tenenti credere q
solemnizanti in ecclia ro e nam id tenenti xpiani credere q dirigunti
ad bene operandum in vita xana ad vitam eternam consequendam sz
non omnes articuli ordinant. g. non tenenti credere omes istam opio
nem het siluestr. in suma verbo fides q. 3 credit ee mentem d. thome
in artilo 5o et 6. dicit de articulis diuinitatis tenemr credere q e
et q remunerator e de alijs tenemr credere vt het ecclia istam
het Gilelmus in tractatu de fide, ista e cois sumistarum, contrariam
het d. thom. in ar. 5. et 7. pro decissione hujus questionis atte
dendum e q credere aliquid explicite dupliciter pot intelligi 1o credere
explicite e cognoscere et intelligere et penetrare sensum et difficultatem
alicujus questionis v. g. credere q sunt 3es persone et vna essentia et in
telligere q producti verbum per vim intellectus spus sanctus per
vim voluntatis, 2o modo credere explicite e credere in se ipo ~~q deus~~
~~e homo~~ et no in alio v. g. si aliquis credit q deus remunerator est.
vt erat in lege nature erat credere implicite et in alio et no in se ipo
deum ee hominem; credere aut explicite e credere in se ipo q deus e
homo in veteri testimonio. et e exemplum de messia. igitur Prima

Prima propō ad questionem ēpi tenentꝫ vtrūq; modo explicite vel mediocriter intelligere sacram scripturam non tenetꝫ ēē summi theologi ꝯ mediocris vt reddant rōnem sacre scripture ꝯ eoꝝ que sunt in ecclia probatꝫ i ysta propō euidentr. 1o. ad timotheū 3o. opz epm ēē doctorez Crysostom. homilia 15. frustra inquit ēēt doctor nisi aliquando in tpore necessitatis teneretꝫ actu docere ꝯ qui tenetꝫ docere tenerꝫ intelligere que docet sub pena mortalis peccati presertim quanō ēpastor ꝯ in homelia 2a ad titum ait Crysostomus qui doctus ꝯ erudituſ nō estꝫ ab episcopali sede conbelendus ē; 2o probatꝫ ad titum c. 1o. apostolus inquit opz epm amplecti eum tm. ꝯ eos qui contradicunt ~~corrigere alios~~ arguere Quomodo pōt arguere contra hereticos nisi sit doctus legis epi sub pena mortalis peccati tenetꝫ omnia illa scire, idem hēt agustin. in symone 19 de verbis apostoli. thomo 10. Grauis sarcina grauis honus non ēēt in grauis nisi teneretꝫ arguere ergo. idem hēt hieronimus ageo. 2o; interroga sacerdotes legis idem hēt gregor. prima p. c. pastoralis 1o. ambros. libro officiorum 1o. c 1o. depingunt vitam eporum, hancꝫ d tho. Caut. omnes quot quot sunt. 2o propō curati qui sunt in ecclia tenen credere explicite vtroq; modo articlos. qui sunt in symbolo. ꝯ in symbolum ꝯ intelligere ꝯ comunem doctrinam ~~sanctoꝝ~~ ~~ois~~ sacramentoz ꝯ q; sacramentum Justificat tm. Probatꝫ ysta propō nam tu ex consuetudine ecclie tu potius ex officio curatus, tam tenetꝫ illi erudire populum in illis rebus g. tenentꝫ intelligere non solum explicite 2o modo ꝯ etiā primo modo alinq; no tan bien como el obispo. 2o probatꝫ si ēēt qui ex officio predicaret populo tenetꝫ sub pena peccati mortalis intelligere ea que docet g. etiam curatus, 3a propō homines comunes ꝯ simplices de populo non tenentꝫ credere articulos fidei ysta explicite 1o. modo vt possint alios erudire ꝯ grosa minerua tenentꝫ scire q deus ē trinus ꝯ unus tm. probatꝫ ysta propō deus attingit a fine vsq; ad finem fortiter ꝯ disponit omnia suauiter illa aut ē populi condicio g. 4a propō omnes

in vniuersum xpiani nemine excepto tenenti credere explicite 2º
modo omnes articulos fidei declarati ista propo dico teneti homo rusti
cus here istum assensum in se q deus e trinus et vnus et q e homo
hanc het magr in 3º d. 25. c. 1º et d. thom. in ar. 5º et 7º istam hent
omnes theologi de mmpto siluestro Probati ista propo nam certe ne
cessario dicendum e q teneti aliquid credere g. saltim q. proponitur
toti eccie explicite 2º modo et in se ipo teneti etiam credere coem
sacramentorum doctrinam v. g. q xº e sm rem in sacro q baptismus
et confessio iustificant hominem, 5ª propo non sunt illico simplices co
demnandi ad peccatum mortale si nesciant ordinate et memoriti arcos fi
dei vt sunt in symbolo sz sat e q si interrogeti sciat respondere q
deus e homo et q deus e trinus et vnus, Probati 1º qr durum eet
damnare infinitos rusticos in eccia 2º probati qr sunt aliqui ita
rudes qui no pont viribus suis illa memoriti tenere; 6ª propo pos
sibile e aliquem hominem Rusticum ignorare aliquem artm fidei
per totam vitam declaro. aliquis e qui bona fide venit ad eccia
ad contionem publicam et festiuitatem verum v. ex hebetudine in
genij no pot illud percipere fortassis illa ignorantia imputabiti curo
tui et non rustico, 7ª propo aliqui sunt artli fidei quos nullus nisi
sit stolidus pot per totam vitam inuincibiliti ignorare v. g. q
deus sit homo el niño en naciendo lo sabe ad argumentum doctorum alte
rius opionis respondeti in eccia et in omi lege et in omi seculo semp
prouissum e a deo iusta statum et conditionem hominum de his que or
dinant ad vitam eternam Iam de lege nali diximus et in l. veteri
modo omnes artli fidei ordinant ad vitam eternam et sic tenemr
omes artlos fidei credere vt iam diximus et hoc requirit status no
vi testamenti sz quid dicemus qr Athanas ait q omes tenemr ex
plicite credere artlos fidei quam nisi quisq ts. Respondemus illa distri
butio Athanas. acommoda est iusta conditionem gentium loquiti ex na

precepti ꝫ tenetr credere ex vi precepti igitr ibilo quatr de maorubꝫ ꝫ minorubus, qr Dubium é quando tenetr homo credere articulos fidei in quo tempore in quibus diebus nõ dubitandũ qz preceptum de fide é preceptum affirmatiuũ vt preceptum v. g. eleemosynę ꝫ precp affirmatiuũ obligant semper nõ pro semper sz pro tempore necessitatis quando ꝯ tenetr credere Rõ quidam dns adducit Joam. ridel in pre ceptorio fidei asserentes qꝫ tenentr homines credere cuilibet articulo quando is articuli fidei solemnizantr in eccia id quod sub pena mor talis peccati; vt natiuitatem xi in quolibet anno in festo natiuitatis et in ta semana sanctã qꝫ mortuus é. illã hẽt ipe ni dct. tenam hẽt ĩmprobationem Probatr qz certum é qꝫ tenentr p totam vitam credere xpiani illud aut vt tempus necessitatis igitr tenetr de dere in illo tempore contra ĩmediam tenent ommes theologi qꝫ non tenentr sic credere ꝫ optime faceret Probatr ex sema ommũ theologorum contrariorum asserentium 2o probatr qz nõ sua debilissima é 3o aliqui sunt artli fideles qui non celebrantr sic ab eccia ꝯ nõ tenentr sic credere proba ans de ar justificationis ꝫ glorificationis quan ꝯ te nentr credere. Rõ 1o per se loquendo postqꝫ semel credidit aliquis in vita sua abunde satis credidit ꝫ adimpleat bi preceptum sz oportet pos qz credidit cõparatum ~~in suum statum~~ in preparatione amplꝫ vt reddat rõnem quando fuerit tempus in suum statum ista propõ nõ probat alibi nisi qz tantum tenetr semel in vita credere; 2o duo mul sunt casus superuenientes in eccia ꝫ in vita hominis in quibus tenẽ credere 1o quando tenetr homo diligere deum ~~credere~~ super omnia ꝫ quando tenetr sperare spe infusa probatr qz cum dilec tio dei super omnia ꝫ spes sit in voluntate ad diligendum deum ꝫ sperandam non possumus sine actu intellectus ille actus intellectꝫ é actus fidei ad stabiliendum hominem in bonum dilectionis ꝫ mo. spei igitr; 2o casus é quando velin tua pria vel ciuitatis v. coram fe et blasphemati ꝫ periclitatr fidelis é tunc tenetr credere

Probatur 2e ad corintios. 13. vos met ipos tentate si estis in fide pro
bate; 2o probatur in illo cassu teneti defendere fidem teneti pati
mortem si fuerit necessarium nō pōt aut firmiter credere nisi actu cre
dat g; 3o cassus ē quando nō solum defendere sz quando tenetur
profiteri fidem ex officio tunc teneti credere quod ex dictis patet
4o cassus quando homo teneti credere ē quando teneti credere
illa quę pertinent ad cōem doctrinam sacramentorum et ē quando actu
suscipit sacramentum Probatur nō ē quippe intelligibile quomodo quis
firmiter credat quando suscipit sacramentum nisi actu credat igitur verū
ē q̄ non tenetur punctualiter credere tunc sz satis ē cum se disponit
in tempore precedenti ad illud sacramentum suscipiendum; Circa
id quod de misterio incarnationis ait. d. thom. ē maximus scrupulus
Nam opz q̄ minores non teneantur explicite credere illud ministe
rium incarnationis Probatur 1o. 1e ad corinth. 2 de illo misterio ait pau
lus nihil se iudicasse nisi xpm et hunc crucifixum et ait statim sa
pientiam aut loquimur inter perfectos. i. misterium incarnationis loqui
mur inter perfectos et nō inter minimos igitur minores nō tenentur credere
illud explicite, et confirmatur in. c. sequenti nō potui vobis loqui tā
q̄z spūalibus sz tanq̄z carnalibus lac vobis dedi nō escam igitur
carnales non tenentur credere sz spūales; ad hoc argumētum aliqui
dicunt q̄ non loquitur de incarnatione, sz arguo sic in eodem c. ait
apostolus se non predicare sapientiam huius mundi sz sapientiā quam
nullus huius mundi cognovisset, igitur totus sermo erat de incarnatione
igitur; 2o arguo rōne nō teneti homo credere explicite nisi quod
mediate pertinet ad objectum fidei sz misterium incarnationis non
pertinet immediate ad fidei objectum igitur. maior ē d. thom in artlo
6. q. 15e precedentis Probatur minor nam id pertinet per se ad objectum fidei
quod pertinet per se ad objectum beatitudinis ut pz ex difinitione fi
dei. ad hebreos 11o. Probatur minor nam objectum beatitudinis ē ēentia
diuina igitur; Postremo arguitur, pres in veteri testamento conseq

canē remissionem ꝫ gloriam in virtute passionis xpi nos ꝫ illi
talis nō tenenē explicite credere quare g̃ modo tenenē; Rō sub
erroris pena tenendum é q é preceptum in ecclia q omnes tam maxime
q minimi tenenē explicite credere incarnatiōis mysteriū ꝫ deo q
d paul. diuine insinuabit nobis quid éct credendum in nouo testameto.
nam cum dicit se nosse xm̃ p̃ crucifixum hēs q é deus ꝫ homo, Declarat
diuinitas ꝫ humanitas, ꝫ cum dicit crucifixum signat mundum
modum redemptionis ꝫ huic tenemr credere quare? Rō cum
domino Cauet. quando sequnt verba illo. c. sapientiam loquor
tf. nō loquor de verbo diuino ꝫ signat predestinationem glorie
sapientia que gloria etiam immortalis adimpleta é ꝫ signat modū
redemptionis ꝫ nullam sapientiam fatuor q soli perfecti tenenē
credere, Probat ra Cauetā. hunc eē sensum si literarem q ait apostol?
si tā ꝫ cognouissent nō crucifixissent, ꝫ tn si loqueret de verbo
diuino etiam ꝫ cognouissent multo melius crucifixissent, hanc expo
sitionem hēt Cusost. thcofil ꝫ omes sanctī. Pro solutione 1m
argumenti, attendendum é 1o q duplr pōt aliquid per se pertinere
ad beatitudinem, vno modo ad beatitudinem anime, Alio modo
ad beatitudinem corporis, quā post deum adiuuij habemus, ad 1am beati
tudinem conuenit per se diuinitas ēcta diuina ꝫ omia attributa ad 2am
pertinet humanitas xi, 2o attendendum é loquendo de beatitudine
anime, aliquid pōt pertinere ad illam beatitudinem 2 vno modo
tanq finis ꝫ obm ipius beatitudinis, Alio mō tanq medium ad
illam consequendam beatitudinem, 1o modo ad beatitudinem conueni
unt ecctie ꝫ psone tanq via conueniunt incarnatio verbi
diuini ꝫ sacramenta, his habis ad 2m argm respon duplr
primo concedo q nō tenemr credere nisi pertinent ad obm fidei
ꝫ nego minorem q incarnatio nō pertineat, ꝫ ad probationē concedo
q non pertinent ad obiectum fidei nisi quod pertinet ad obiectum beati

beatitudinis sed dico quod incarnatio pertinet ad beatitudinem corporis
2° respondeo quod ad obiectum fidei et beatitudinis pertinet incarnatio tam
tanquam medium, et xpiani non solum tenentur credere finem sed etiam
medium, ad ultimum respondeo non est eadem ratio de illis et de nobis
nam in v. t. non erat passio actu exhibita sed ibi passio xpi concu
rrebat ad iustificationem tanquam causa finalis, sed modo iam xpi passio ex
hibita est et effective concurrit et ideo tenentur credere clarius quam
illi; 5m dubium an sicut est preceptum de fide incarnationis
ita sit medium necessarium? Probatur pars negativa 1° quia fides expli
cita xpi non venit nisi per predicationem ut patet ad romanos 10. Quomodo credent
etc. sed multi moriuntur cum ignorantia invincibili predicationis xpi
ut patet de insulanis igitur illi salvi erunt cum illa ignorantia quod non est
medium necessarium? 2° arguitur Jo. 15. Si non venissem et locutus
eis non fuissem peccatum non haberent peccatum scilicet infidelitatis igitur? 3° post
passionem xpi immediate et post multa tempora per circumcisionem Judei
consequebantur gloriam, et gratiam quomodo possunt consequi per contritionem
v. per aliud signum, consequentia probatur nam illi propterea consequebantur
quia habebant ignorantiam invincibilem sed eodem modo sunt modo Aliqui
ignorantes igitur similiter consequentur ut illi: respondeo ad questionem
tenendum est ad consequendam gloriam requiritur fides explicita xpi
et contrarium est temerarium et hereticum, istam conclusionem habet augustinus
in epistola ad Optatum 157 et libro de correctione et gratia ferme per
totum librum tomo 7. illam habet Crisost. homilia de fide et l. na
li et magister sententiarum d. 25 et adducit Gregorium in d. 25. tertii
sententiarum. ista est conclusio d. Thom in his articulis et Caietani et omnium
theologorum, probatur ista propositio 1° marci et mathei ultimo predi
cate euangelium omni creature sine exceptione aliqua euangelium
est bonum xpi ~~[illegible]~~ quod predicare euangelium est xpm predicare et
subditur qui vero non crediderit condemnabitur quod med. est necessarium

ꝛ probatz Io. 3 sicut moyses exaltauit serpentem in deserto ita
oꝑtet exaltari filiu hoiis ꝛ in qui erant in deserto expectabant scpe
tum ꝛ hic eodem c. ait. d. Joann. qui nõ credit filiu dei habet nõ hẽt
vitam eternam ꝛ manet ira dei sup illum c. 6. 14 15. ꝛ 16. nihil
hẽt Joannes frequentius Item in concil florentin sessio 6 c. 4.
de Justificatione impij ꝛ Athanas. igitz ad argũ et i. concedo q
plures infulani nõ fuerunt predicatõ x ꝛ si adducatis ad romanos
in omnem terram exiuit sonus eoꝝ. d agustin. dicat q paulus loqui
tus é per anticipationem. exiuit p anticipatõ loquit de futuro
ac si factum cet quem admõ ablatus é qz voluit deinde quis
loquatur de pheno. dabis inde ligere li omnem regionem. nõ de omnib
partib particularib mundi. ad i. respondemus fides x venit p
predicationem de lege ordinaria concedo. ꝛ concedo minorem eham
illi venient ad gram sine fide explicite transeat. et illi morientes
ꝛ venient ad gloriam nego. ad argũ dico q sine dubio si ipse crederet
ex misericordia mitteꝛ ei predicatorẽ vel factum é actoꝝ 8. ad eunu
chum missus é philippꝰ ꝛ actoꝝ 10. petrus missus é ad Cornelium
ꝛ actoꝝ 16. ad macedones missus é paul. vbi é exemplu demulcere
ad m. argumẽtum respondemus magnum é discrimen inter illos ꝛ
nos. nam post mortem x via ordinaria nõ potuit predicari euange
lium ꝛ idcirco dum cessabant legalia, Ceterum jam ex nã rei suscep
tus tempus é vt omnes possint intelligere ꝛ sic nõ manet aliqua
via Justificationis nisi per fidem xpi explicitam. si ad argumenta s.
quia ideo saluabant qz ignorabant respondeo q non solum quia
ignorabant si quia nõ dum erat ipis commodum predicatio ꝛ sic
deus omnia suauiter disponebat modo jam illa cessauerunt igitz fides
explicita x é medium necessarium,
c. dubium é vtrum ad
consequendam gram ad Justificationem impij sit necessaria fides xpi
ad hoc dubium dr cõ fundamentalis in adultis. a pcõ plumpa
rentis ꝛ si ad finem mundi ꝛ c lege ordinaria requiritur fides x explicita

vel explicata istam hent omnes sancti & io temerarium eet illaz
negare; Probati illa propo 1° ad roma os. 5° Justificati ex fide pacem
hemus per dominum ihm xm. c. 4. Premisserat paulus credidit Abra
han deo & reputatum e illi ad Justiciam, no propti illum scriptum e
solum. sz propti nos quibus reputauit credentibus in eum c. 3 clarius
premisserat Justificati per fidem xi in omnes & super omnes omnes
m. in Actan peccauerunt & omnes egent gra dei idem ad Galat. 2°
& 3°. & ad Colosens 1° eripiet nos de potestate tenebrarum igr. 2°
probati in concilio tridentino sessione 6a de Justificatione impij c. 4°. 3°
probati Augst. ad optatum epla 157 & chrisost. locis heri allega
tis d. thom ad hebreos 11 lectione 2 dicit q peccatum originale a prin
mundi semper remissum e per fidem xi in alijs minus explicitam in
alijs magis vt in nobis modo; Tota difficultas e an requiratur
ad Justificationem impij fides explicita xpi in se & no in alio, hoc non
het locum ante promulgationem euangelij, sz dubium e an in testamento
noua requiritur; Probati pars affirmatiua 1° Joa. 3° sicut moyses ex
exaltauit serpentem in deserto ts. tunc ex historia facio argumentum
non sanabantur filij ysrael a morsu serpentis nisi viderent serpe
tem eleuatum g. non sanat xi post sufficientem promulgationem nisi
heant fidem explicitam; 2° probati Joam. 8. si no credideritis qz
ego sum in peccato vro moriemini igitur, 3° 1e ad corint. 3° fundame
tum aliud nemo pot ponere preter xpm ihm, d. Gregor. 1a q. 1a c. cum
paulus dicit fundamentum aliud ts. i. nisi fidem xpi & idem het glo
ssa ordinaria in illo loco 4° n° Joam. 5. qui het filium dei het vitam
qui no het: no het vitam, i. gram & per filium dei fides intelligitur
igitur. 5° concilio tridentino sessione 6 de Justificatione impij c. 4°
het in senia q translatio ab statu in quo nati sumus ~~fidei~~ filij prio
ris adam ad statum gre no pot fieri nisi per baptismum in re v. in vo
to, sz baptismus in re v. in voto in adulto ponit & requirit fidem ex
plicitam igitur, & in c. 6 adiuti sumus diuina gra fidem ex auditu

concipientis, fides q̄ ex auditu concipitur ē explicita igitur. Et in sessione 4ª c. 1º dicit q̄ sine fide quæ ē in ecclia impossibile ē justificari hominem et damnat sub anatemate, asserentes q̄ pot peccatum originale in adultis deleri nisi per baptismum in re v. voto qui ut diximus Requirit fidem explicitam, 6º et principaliter bonifac. 8. in extravaganti unam sanctam q̄ ē post extravagantis immediate Joannis 22 ait unam sanctam ēē apostolicam ecclam ex quam firmiter credimus nulla est salus aut remissio peccatorum; 7º difficiliter ex Aristot. Crisost. homilia allegata de fide et lege naturæ ait quemadmodum in vita nali prius ē vita et deinde alimentum ita in vita spirituali prius ē fides xpi deinde sunt opera, et adducit exemplum Cornelij d. Crisost. dicit actorum 10. q̄ opera Cornelij erant mortua antequam angelus et petrus venirent quare q̄ nō habebat fidem, Item 8º rōne arguitur vel testimonia q̄ sunt in sacris litteris de fide xi intelliguntur de fide explicita vel implicita; si de explicita ergo intentum, de implicita eadem rōne dicetur q̄ intelliguntur de fide implicita ad consequendam gloriam et quelo de aier nō era bien probado ergo post sufficientem euangelij promulgationem pueris nō dati gra nisi per baptismum in re et baptismus in re ē professio fidei explicita si ergo ad justificationem pueri qui nō pot habere actum requiritur professio fidei explicite multo melius ad justificationem adulti, Rº ad qm istam probabilius ē et certum q̄ post sufficientem promulgationem euangelij pot hō justificari, adultus per fidem explicitam dei et cum fide dumtaxat implicat xi, q̄ remuneratori ē declaro si modo insulanus utatur optime suis nalibus faciat quod in se ē lumine naturæ illuminabitur a deo et justificabitur q̄ illuminatur a deo et consequitur gram sine fide xpi explicita et sine baptismo et in re v. ~~nova testo~~ in voto, ista ē mea senia et d. Thom. q. 10 ar. 4º ad 3m et clarius in 3 p. q. 69 ar. 4º ad 2m. ista ē senia omnium doctorum nri temporis, probatur ista propo ex illo facto Cornelij actorum 10. prius justificatus ē deinde venit cō

Concionatoꝛ euangelij dicunt aliqui q̄ non erat vtra aꝰ q̄ baptizaretꝰ id vero ꝯ ſſm̄ probo apertiſſime, nam in illo c. hoc q̄ opera eius erant grata apud deum & tunc poſt q̄ erat gratus fuit miſſus p̄ petrus vt baptizaret eum, 2o probatꝰ in exemplo illo de inſulano facienti quod in ſe ꝯ deus nō negat eram durum aut ꝯ q̄ ſpectaret predicationem euangelicam q̄ fit per homines regulariter loquendo. vltꝰ ad arg. ad 1m ipa littera docet q̄ xp̄s loq̄ tur de conſequutione gloriæ nō de conſequutione gratiæ ad 2m arg. Joam. 8. 2 reſpondetur ipa littera docet q̄ nō conſequuntur gratiam niſi habeat fidem, 2o melius reſpondetur nos in concluſione ſolum determinamus q̄ pot ee Juſtificatio ſine fide x̄ explicita ſſ intelligendum ee in eis q̄ nihil audierunt de xp̄o. Certum ſi alius ſufficienter audiret x̄ euangelium nō pot Juſtificari ſine fide xp̄i at. Judei Jo. 8. Jam hebant predicationem xp̄i. ad 3m reſpondeo nos ita concedimus q̄ neceſſarium ee fundamentū fidei x̄ ſſ illud ſ. vel, intelligitur de fide implicita vel de illis qui abunde audierunt predicationē fidei x̄ ad 4m reſpondeo per totam in ſacris litteris multoties intelligitur vita eterna 2o reſpondetur ſicut ad 3m argumentum. ad teſtimoꝝ Concilij tridentini Rm ee q̄ in multis teſtimonijs loquitur Concilium de his qui audierunt ſufficientem promulgationem euangelij ſicut nos fatemur, 2o reſpoꝝ q̄ loquitur multo loco principali Concilium de vita eterna p̄ q̄ aut niſi q̄s renatus fuerit ex aqua ſſ, ad 6m ex Bonifacio reſpondeo in ibi loquebat de ſeismaticis & hereticis q̄ erant ex ecclesia. de quibus nō ee dubium 2o melius Auguſtin reſpondit in enchiridio ee ſſ. nō ee ſalus ex ſſ ſalus inquit gloriæ 3o melius Jam definitum ee & determinatum q̄ nō ee q̄ nō ee aliquod ſignum pro parvulis in mundo niſi baptiſmus poſtremo dico q̄ Bonifacius loquebatur de claubus quia hereticis non hent claues & ſi hebant hent illas impeditas, ad 7m ex Criſoſtomo dico q̄ erant mortua. i. nō ſufficientia niſi audiſſet x̄. ad

ad 8ᵐ respondeo in hac re non ē inquirenda demonstratio sz dico cum loquimur de gloria intelligenda sunt testimonia de fide explicita et quando de gra intelligen sunt de fide implicita sz nō ē eadē rō 1º ex exemplis pz Cornelij et aliorum deinde qz justificatio ex sacris litteris fit illico et in momento Ceterum glorie consequtio fit per maius tempus et sic requiritur fides explicita q nō requiritur ad gratiam item qz ita omnes Sancti dd̄s loquuntur ad 9ᵐ respon nō ē eadem rō de pueris et de adultis nam in pueris ē tm̄ unicū remediū in ecclia dei s. baptismus sz in adultis sunt plura remedia s. contritiorum lege argumenta

Artiꝰ. 9ꝰ

Utrum Credere sit meritorium? s. Thom ponit 9ᵐ affirmativam respondens sicut in 1ª 2ᵉ qᵉ ultima ex quo hētur q actus fidei sit meritorius Nam ad hoc q aliquis actus sit meritorius ~~[illegible]~~ sufficit q procedat ex gra dei et libero arbitrio; Dubium 1ᵐ ē utrum sit aliquis actus humanus meritorius apud Catholicos? nemo doctorum dubitat q homo pōt mereri vitam eternam, pro actibus suis ut illud si quis dederit calicem aque &c. Nam nihil aliud ē merces q premium debitum laboris ut apocalips. 10. opera illorum sequuntur illos; sz heretici ut affert Clithoneus in antiluthero libro 1º c. 27 damnati hoc nam Quidam novissimus Doctor hereticus dicit in ma fidei q non solum opera nra nō sunt meritoria sz q omnia sunt pecca. cum quibus disputavimus 1ª 2ᵉ in materia de merito de hoc. hoc igitur determinavimus loco citato qz artificiosse s. Thom ne oporteret eadem toties repetere tractavit ibi in genali de virtutibus et actibus virtutis s. 1ª 2ᵉ qᵉ ultima; 2º dubitatur Circa id quod dicitur q credere ē meritorium Contra actus fidei non ē liber sz actus meritorius opz q sit liber ergo non ē meritorius. Probatur major intellectus ē potentia nalis ergo actus ejus nō ē meritorius qui ē fides. omes Concedunt ans hujus 2ᵉ conclusionis dempto durando et comia ē bona qz propter ea que naliter nobis insunt nec laudamur nec vituperamur

et confirmatur per hoc quod assentio quod omne totum est maius ꝑ nemo di
cit quod mereor qui licet sit actus perficiens intellectum tamen non est liber ergo nec per
credere ¶ et rursum confirmatur si aliquis habeat sciam de ista quod deus est non
meretur ergo nec per hoc quod credat, patet quia si tunc est actus intellectus et perfi
ciens quod fides, Respondetis vos quod licet credere non sit actus liber immediate tamen
tamen mediate est actus liber qui imperatur a voluntate et sic datio Eleemo
synę est meritorium quia licet non sit liber immediate ille actus saltem medi
ate quia imperatur a voluntate quę est libera et sic dicetis negando quod
credere non sit liberum quia exercitium potentiarum naturalium est liberum nam licet
hoc sit verum non omnes actus potentiarum naturalium sunt meritorij patet de ac
tibus intuitiue qui non sunt meritorij et tamen sunt liberi mediate, ¶ Sed
Contra non omnes actus potentiarum qui sunt liberi sunt meritorij ut patet
de hoc quod nollo dormire nam per hoc quod dormiam non mereor, hoc dubium
moueo propter Olchot qui dicit quod actus fidei non est in potestate voluntatis
plusquam actus scientię, ut sunt in potestate mea non est quod postquam ego lego istam
omne totum ꝑ quin credam tamen in potestate mea erat quod aduerterem
vel non aduerterem ad legendum illam. ita licet sit in potestate mea quod audi
audiam predicatores vel non audiant tamen quod auditis predicatoribus et
monitis illorum non est in potestate mea quod crederem vel non credam, sed quod nece
ssario credam hęc Olchot. et probatur quia aristot. in 3o de anima dicit
quod phantasia non est opinio nam possumus phantasiari multa puta quod ego
sum papa non tamen opinamur sine motiuo quia opinari non est in nostra potestate
¶ Sic arguo crederem est plusquam opinari et 2m non est in potestate nostra ergo nec
1m ¶ Respondetur et dico quod aliquando credere non est in potestate nostra
nam ego non possem negare omnes historias licet vellem ut quod fuerint romani
et non solum circa humana sed etiam circa diuina ut non possem non cre
dere in xo Postquam in tota vita credidi ¶ 2o dico quod sepe et regulariter
loquendo Credere est in potestate nostra probatur contra Olchot nam mul
ti audiebant apostolos et multa motiua ad credendum sed Alij non credi

crediderunt Alij aũt crediderunt ꝙ; in potestate illoꝝ qui crediderunt erat
q; nõn crederent qz illi conversi nõ magis agebant q; alij Ꝫ probatur 2º
Consideratio actualis é in potestate mra vtpé fatetur Quare ꝙ non erit ali
quod judicium in potestate mra; Ꝫ breuit max argu contra Olchot é exper
rientia ex eo q; aliquis credit alicui confitenti Actus consimilis concioni
assistens non credit Ꝫ Ꝫ probatur accidit. 18. qui cito credit leuis est
corde Ꝫ sm opinionem Olchot nemo leuitz crederet quanquidem nõ crede
ret qui cogitur; Ꝫ 3 dubium é vos dicitis q; credere é meritorium
cham dare calicem aquę é meritorium, vtrum ꝙ credere sit magnimi
rihi vr q; non qz non multum reputatz, Ꝫ in contrarium é qz sm eet
valde meritorium. 8. thom nõ egisset specializ dubitationem de illo, Rr
Ꝫ dico q; hereticj dicunt q; credere é magis meritoriũ q; quodlibet opus
nam illi dicunt q; credere é perfectissimum opus vtz omnia opera, ꝙ tenent
dicere q; é magis meritorium, nam probabimus in loco citato q; ista conia
valet ist duo actus sunt meritorij Ꝫ vnus é perfectior alio ꝙ ille est
magis meritorius qui é melior Ꝫ perfectior Ꝫ infra q. 4º vicinti dis
putabimus hoc latius q; hic modo; Ꝫ pronunc é dicendum q; credere
non é melior actus qz hereticum eet dicere q; fides é perfectior vtrius q;
Charitas; Ꝫ Ꝫ é dubitatio in quo gradu gradu debet poni credere in quo
in quam) gradu merendi debet poni actus fidei, Rr q; in q. vltima. 1.
2. dicemus q; meritorium pót prouenire ex charitz nam ille qui eximaio
ri Charitate é magis meritor ceteris paribus Item pót prouenire ex obiecto
nam ille qui plus dat q; us heat minorem charitatem pót magis mereri q;
qui parum cum maiori charitate Ꝫ actus diligendi deum similiz Ꝫ remiss
magis meritorius q; proximi Ꝫ intensius Ꝫ hoc ex 2º obiecti pót etiam pro
venire ex difficultate rei q; si magna difficultas ad credendum si ꝙ crede
re consideretur ex 2º obiecti qui é deus puta q; credere q; deus é trinus Ꝫ
vnus tribuimus magnum honorem deo qz immediate hetur deus pro
obiecto etiam ex 2º difficultatis qz credere é circa difficilia vr é magni
meriti q; dicam q; nõ credam asseri Sicut deo si cõparetur ad alia

meritá non ita dicitur & respondetur breuiter q̃ nescio quod é melius máius meritum credere An seruate cãstitatem, immó bñ q̃ credere sit magis meritorium namq̃ aliud sit difficilius nõ tñ sunt cetera paria q̃ aliud non hñt deum pro obiecto immediato, Rñ g̃ q̃ credere é reponendum inter opera valde meritoria & Confirmatur q̃ plus promittitur profidei q̃ alio actu nam Ioam. vltimo dñr x̃o beati qui nõ viderunt & crediderunt & matthei beatus é ille mõ barjona q̃ caro & sanguis & alibi qui credit in me etiam si mortuus fuerit resurget vbi apparet promitti beatitudo & sic predicandum é et admonendi sunt x̃ani vt efficiant actus fidei & vt confirmentur & credant, //

Articulus 10.

¶ Vtrum adducere Rones ad ea q̃ sunt fidei minuat fidem.

S. Thom ponit 2as conclus quas vide in littera, ¶ Arguit contra 1am Conclm in qua dicit q̃ si aliquis nõ hñret voluntatem credendi nisi per rones adductas minus meret & fere é infidelis, ¶ contra fidei é exaudiri ita q̃ nuda sola propõ fidei nõ é sufficiens ad hoc q̃ aliquis credat & requiritur aliqua rõ & aliquod motiuum nam aliter seruus ecclesie q̃ credit g̃ adducere rones ad ea quæ sunt fidei nõ minuit meritum, Rñ 1z q̃ rõ vel motiuum ad ea quæ sunt fidei pót dupliciter adduci immo ad probandum ea ita q̃ duplex rõ pót induci ad istam deus é trinus & vnus vel dicit dominus qui alios parere facio ego sterilis ero ista rõ inducitur ad probandum q̃ ita sit q̃ deus é trinus & vnus & similiter de ómibus aliis rõnibus q̃ inducuntur ad probandum propositiones de fide, istius m rones non requiruntur ad credendum immo tales rones aut tolleret fidei meritum aut diminueret, illas; quinõ crederent nisi propter tales rones; Alie rones possunt induci nõ ad probandum q̃ vera sint ea quæ sunt fidei & ad probandum q̃ credendum sit eis & q̃ sunt reuelata a deo vt si ego probo q̃ nõ é aduler credendum sit q̃ beatus paulus dicat & qui statim credit q̃ Paulus dicit nõ minuit ibi meritum illa rõ quia paulus dicit. immó é necessaria nam aliter qui statim crederet seruus ecclesie, 2o modo respondetur ad argum

ad argumentum contradendo q̃ ꝛc equalis motiuum a principio ꝛ
post ꝙ Jam credit Jam nunc nõ indiget motiuo ꝛ q̃ recessatum a deo vt
illud quod dixerunt Samaritani Jam nõ propt̃ tuam lõquelam ipsi enim
hõmines predicarent mihi contrarium ego nõ desinerem credere etiam Angelis
de celo contrarium predicaret vt inquit Paulus nõ crederem, Sz argue
contra conclum am in qua dr q̃ sit adducta ad ea que sunt fidei est
dns q̃ nõ minuit fidem meritum Sz sic argueo nam hẽt alii quis nõ adduceret
rones ego crederem tñ nihilominus nõ ẽ tam difficile theologo credere q̃
deus hẽt filium Sicut agricultori tñ sic argueo vbi ẽ maior difficultas
ibi ẽ maius meritum ceteris paribus ꝛ difficilius ẽ agricultori q̃ theo
logo credere ergo meretur theologus rones quas hẽt q̃ alius qui nullas
hẽt, R q̃ verum ẽ q̃ difficultas ceteris paribus augeat meritum nã
ex hoc q̃ ego hẽo rones augetur actus ꝛ ille theologus firmius credit
Sic augetur ex alia pte meritum q̃ minuebatur per minorem difficultatem
ex hoc sequitur q̃ theologus vel theologi ex una pte hẽnt maius meri
tum ex alia minus, tñ ex una parte hẽnt rones philosophiales in con
trarium rñdeõ qui credunt Quibus rõnibus nõ credendo augetur in eis meritũ
ex alia pte vident q̃ possint soluere difficultates philosophicas Sic corrobora
in eis fidei ex alia manuductione q̃ hẽnt maiora motiua ad fidem ꝛ

Quio 3a.

Artio 1o. Vtrum confessio sit actus fidei, Quo ẽ affirmatiua
Queritur Sic hoc ẽ verum q̃ confessio ẽ actus fidei vtrum recitare symbolum
sit actus fidei, nam psalere in choro ẽ actus religionis q̃ ẽ virtus moralis
distincta a fide q̃ ẽ in voluntate ꝛ recitando dico symbolum ergo confessio
fidei ẽ religionis actus ẽ nõ fidei, respondetur q̃ dicere symbolum pp duas
rones continetur ad confitendum vel protestandum fidem quam hẽo Ipso
modo spectat ad fidem, Aliomõ vt constat deus Ipsomodo spectat ad
religionem s Arguit contra S thom dicentem q̃ contrarium fidei nõ spec
tat ad infidelitatem aut hereticum contradicere sz credere contrarium sit hereticũ

& q dicere aliud é blasphemia quod é vitium distinctum ab heresi & q profitere actum fidei nõ spectat ad infidelitatem vel ad fidem & ad aliã virtutem. R. q põt istud considerari 2 modo 1º exterius aliquid contra fidem vt & dximus, 2 nomodo ad explicandam fidem suam & intentionem intigra & illomodo é hereticus, Alio modo & dicatur in iuriam dei exterius é mihi blasphemia & contra virtutem religionis,

Articulus 2º.

Q. Vtrum confessio sit necessaria ad salutem confessio inq fidei. R. affirmatiue & ponit 3 rem hentem duas partes 1ª pars é confessio fidei non semper in quolibet loco é necessaria ad salutem, 2ª q si sequeretur scandalum vel sequeretur aliquod periculum tunc confiteri fidem é necessaria ad salutem hoc é dicere q confessio fidei sit necessaria ad salutem 3 q sit de precepto fidem confiteri quando ab3 subtraheretur honor dei vel vtilitas proximi, Quod Caret. vnum bonum dubium q si quis peregrinando per terram sarracenor & fingeret se sarracenum cã vitandi periculum ac omitteret 1 annis solitum deferri signum ne xpianis cognitis occideret an peccaret R. & sic 1ª propõ q semper é peccm mortale asserere infidelitatem q credere & confiteri fidem é contrarium 2º ex opposito tollitur cultus diuinus, 2ª propõ occultare xpianitatem ex industria aliquando non é peccatum & é bene factum vt pz de 9 sebastiano & probabile occultare nihil malum haberet nisi fuerit necessarium & sic tempore [illegible] ipe sebastianus necessitatis pro tutela fidei, 3ª propõ q occultare xpianitatem aliquando é peccatum pz quando é necessarium & video q parum pendit & peroclitatis honor dei tunc tenetur manifestare fidem sub pena peccati mortalis & ad hoc hoc debet saltem moneri ex precepto dilectionis dei & ex precepto dilectionis proximi. & dubitatur eodem q si sit editum apud sarracenos q omnes xpiani portarent certum signum vtrum si aliquis 1 annis tolleret signum cã euitandi periculum vtrum sit peccm tunc vt q non sit peccm q quando non est necessarium profiteri vt & dximus occultare nõ é peccm g. vt q non sit peccatum dicit dns Caet. q peccaret q negaret xianitatem ex eo q sarracenis

Sarracenus hent pro certo q̄ quicunq; nō portat signum & Sarracenus io
iam iste generat assensum in Sarracenis q̄ ē Sarracenus & sic profiterē
se ēē Sarracenum sz re vera probabilius vr mihi q̄ illud nō ē peccam
mortale q̄z si fallitur Sarracenus putans q̄ iste ē Sarracenus hoc ē
propter suam levitatem & etiam editum Sarracenorum nō ē necessarium xpiano
observare vt pz de beato Sebastiano qui putabatur ēē Gentilis qui
veste Gentili vtebatur; Similiter si eēt editum apud Sarracenos
q̄ xpiani solverent certum tributum & tn ipi nō deberent tūc
si quis nō solveret nō peccaret g° nec peccaret nō afferendo vestem
quam afferre ipi preceperunt; Vltimum dubium ē vtrum negare
se ēē xpianum propter evitandum periculum sit peccam mortale; suppo
q̄ non sequatur scandalum; dico sm Caietm q̄ peccat mortaliter &
illud vr ēē probabilius q̄z oppositum //

Quio 4a de ipa fidei virtute

¶ Artis 1s vtrum sit illa diffinitio fidei; substantia sperandarum rerum; con° ē q̄ illa ē diffinitio fidei s. fides ē substantia sperandarum rerum argumentum nō apparentium; aliqui dicūt q̄ paulus non diffiniuit ex intentione fidem sz tanq̄z encomium de fide hoc dixit, Hec Erasmus & Valla. sz Theopilatus in illo loco pauli ait diffinit itaq̄z nobis & is. & q̄ Iheronim hoc teneat inquit in apologia Erasmus. beda etiam & Athanas. dicunt q̄ diffinit Almain in 3° sent. d. 23 dicit q̄ sufficiebat dicere argumentū nō apparentium sz re vera non distinguitur a fide humana & ideo vt fides theologica distingueretur a fide humana dixit substantia rerum sperandarum, //

Articulus 2s

¶ vtrum fides sit in intellectu tanq̄z in subjecto? Doctor ponit duas conclusiones 1a q̄ ad hoc q̄ actus fidei sit perfectus nō sufficit q̄ hitus ille sit in intellectu sz etiam requiritur hitus existens in volunte q̄z ad credendum non sufficit q̄ sit sola fides sz requiritur Charitas q̄ ē in voluntate, 2a propo° q̄ nihilominus fides q̄ ē proprium prinm

actus credendi est in intellectu sicut in subjecto, Doctor subtilis in 3o de
2s q. unica dicit q illud quod s. thom. dicit in 1o con. no est verum
nam querit Scotus quis est ille actus in voluntate dicendum q Charitas
contra hoc arguit serra vel gladius no movetur nisi a voluntate
et ad hoc q sit perfecta no requiritur q homo qui debet operari cum
illa sit perfectus sz q illa sit perfecta g. et ad fidem satis est q intellectus
sit perfectus nec requiritur actus voluntatis, Item in moralibus prius
peccat qui peccat ex malicia qz qui ignorans tn in artificialibus perfectior est
qui sciens male operatur qz qui ignorans sz cum hoc stat q perfectio ar
tis non dependet a voluntate nam pot esse aliquis bonus artifex qui
tn nunqz bene operetur nec vellit tm operari g. vide latius in scoto.
sz arguit resolutorie sic pro scoto. ars in operando dependet a volun
tate et tn nullam perfectionem het a voluntate g. idem erit de fide
q ejus perfectio no dependet a perfectione voluntatis .i. a charitate
q est in voluntate qz vis operari ejus dependeat ab ipa et confirmatur
Qz perfectio prudentie et aliarum virtutum intellectualium no dependet
a perfectione voluntatis g. nec fidei perfectio. Ad respondendum vi
dendum est quid vellit dicere s. thom. utrum ad hoc q actus fidei
sit perfectus requiratur q voluntas disponatur a Charitate dico igr
q fides virtus est et ad hoc q fides sit virtus et actus ejus actus vir
tutis requiritur q sit charitas in voluntate als fides non est virtus
nam dicebamus q virtutes se invicem perficiunt et ideo requiritur q
disponatur voluntas charitate ad hoc q fides sit virtus quomodo hoc
sit in ar. sequenti videbimus ad argumenta scoti 1o quando dicit q ad hoc
q ensis vel serra sit perfecta pot sine eo q voluntas sit disposita .i.
non requiritur perfectio in voluntate dico q actus serre nunqz erit perfec
tus si voluntas no sit disposita .i. si non vult artifex hoc agere qz
tum cunqz gladius sit perfectus no sufficit et sic dato q fides possit esse
perfecta sine voluntate tn actus fidei no pot esse perfectus nisi vo
luntas sit bene disposita; 2o dicendum q non est simile de fide et

et de alijs virtutibus qz nunqz s. thom. quod dicit de fide dicit de alijs virtutibus qz e dria nam de rone fidei e q moueatur et dependeat a voluntate sz non de prudentia, nam ad prudentiam non ~~videtur~~ requiritur nisi iudicium lz voluntas sit male disposita etiam de rone artis non e q moueatur a voluntate nam aliquis si e bonus artifex et postea nollet scire illam artem; sz si aliquis nollet credere non crederet et sic actus fidei dependet a voluntate et requiritur q voluntas sit disposita.

vellit nollit scier illam

Articulus. 3.

Vtrum Charitas sit forma fidei? Ponit conclusionem affirmatiua probat spes e a forma sz a charitate summitur spes fidei. g° e forma eius. pz in moralibus spes e a fine nam charitas e q precipit et dat finem omnibus alijs virtutibus. g° et fidei q charitas sit forma fidei negat Almain in moralibus sz errat na non solum s. thom. sz doctores antiqui dicunt q charitas e forma fidei, b. ambrosius super illa verba potens e deus et ij. ad romanos. 8. dicit q Charitas e mater et forma fidei et citatur a magro in d. 23 in 3° et vr velle dicere q charitas e forma fidei, ~~Sed dubitatur quid e dictu q charitas~~ q Iacobus ait fidem sine operibus mortuam ee, quando no procedit ex charitate g° sine illa mortua e g° Charitas e forma fidei; sz dubitatur Quid e dictu q charitas e forma fidei qz videtur sub obscuram R. Contra Almain q charitas no methaphorice sz propri e e forma Probatur propria dnt spem actui ~~nam commedere~~ g° ans probo finis in actibus humanis proprie dat formam et spem actui nam commedere propter valetudinem et commedere propter voluptatem dnt spe et hoc hent a fine isti actus vnum propter temperantiam, Aliud propter intemperantiam qz consumitur Charitas ponit finem fidei nam facit q deus non solum sit objectum fidei sz q sit finis fidei g° e vera forma, sz dicetis contra s. thom. qui dicit q finis se het ad modu forme, Reo q s. thom. non dicit q se het finis ad modum forme ita qz non sit vera forma sz q se het ad modum forme in rebus nalibus nam sicut forma nalis dat spem ita et in actibus moralibus

forma dat spem differt tn a forma nali qz forma nalis dat ee
nale sz in moralibus non ita contingit sz dico q christus dat esse
virtutis; 2º dico q charitas non dicitr forma fidei qz facit actu
fidei meritorium pz quia sequeretur q eet omium virtutum moralium
forma, qz nullus actus e meritorius nisi imperetur a charitate et io
charitas non eet magis forma fidei qz aliarum virtutum et consimiliter
eet forma artis mechanice qz actus illius no sunt meritorij nisi per
charitatem; 3º dico q charitas e forma fidei qz facit fidem esse
virtutem nam si aliquis eet ex statum charitatis fides quam heret
proprie no eet virtus et io e quia virtus ut ait Arist. 7º phisi.
virtus e dispositio perfecti ad optimum ita qz opz q perficiat ~~in suo gre~~
in suo genere perfecte, unde hoc e dicere q fidei charitas e forma q
cum fides sit circa cultum diuinum ad hoc q bn se heat opz q sit
cum charitate et ordinetur in deum qz het deum pro objecto //

Artiꝰ 4º

Utrum fides informis fiat formata et formata informis?
Doctor recitat 2uas opiones 1ª e q illa fides que erat prius informis
perditur et adueniente charitate aduenit alius ~~actus formaliter~~ habitꝰ
~~ab~~ formatus refutat hoc doctor q s. adueniente gra perdatur hitus
infusus a deo; Alij dicebant q fides informis no fit formata sz q qui
prius fuit in peccaº hebat unum hitum et quando ~~et quando~~ veniat
ad gram datur sibi alius et sic hebat duos hitus; Conclu doctoris
e q ~~quando~~ idem hitus e informis et formatus hoc e q idem numero
qui antea erat informis postea fit formatus et omes doctores consentiat
cum s. Thom. Solum sunt lutherani qui totam vitam xianam
tribuunt fidei et dicunt q nulla e fides informis nam dicunt q
impossibile q heant fidem sine gra et charitate ita q fides sufficit
ex eo q Justus ex fide viuit et ita dicunt q si aliquis e in peccaº mortali
non het fidem et sic omnes peccatores facit hereticos, sz tn qz e mag
na questio de comparatione fidei ad charitatem et alias virtutes na

nam ipi ꝛolum quod nos ꝛtribuimus charitati ꝛtribuunt fidei
& fundamentum illoꝝ ẽ qz Paulus ad ꝛomanos expſſe dicit q; si
dabitur nobis ꝛita eterna ẽ propter fidem ꝝ. & hoc ad ꝛomanos 11o dicit
Jam non ex operibus ꝝ. Item ad ꝛomanos 14 non ex operibus ꝝ. & ista
arguunt ex illo Pauli ad ꝛoma. os 14o regnum dei nõ ẽ esca & potus. &
ita dicunt de ommibus alijs operibus ita q; propter opa ista nõ ꝛolum
habemus regnum dei & solum ex fide & ꝛita sita ꝛste damnant omia
opera nra, & dico q; b. Paulus in ꝛolta illa epla ad ꝛomanos agit
cum gentibus & Judeis conuersis & quia Judei putabant q; Gentiles
non poterant saluari fieri, nisi suarent ritus legis ꝛvet. Gentiles aut
dicebant q; satis erat credere in illum m. x. quem apostolus predicabat
contra ꝛtrosq; arguit Paulus 1o contra Judeos q; illi ritus nõ sufficiunt
& fides apud deum & contra Gentiles q; nõ sufficit fides ad salutem
& opus ẽ q; operentur Justiciam & breuiter ꝛubicunq; damnat opus dam
nat non opera nostra & ceremonias & ritus Judeoꝝ q; regnum dei
non consistit in illis ceremonijs sicut Judei putant ꝛon Origenes sup
illum locum ad ꝛomanos ait sciendum ẽ q; opera que Paulus repudiat
non sunt opera Justꝫ. nec opera que sunt precepta moralia aut judi
cialia & opera illa que fiebant sm carnem & ceremonialia ꝛvt circu
cisio arnis observatio sabbatoꝝ ꝝ. ejus sentẽ ẽ. b. Ambros. in eodẽ
loco & eodem modo intelligendum ẽ illud q; regnum dei nõ ẽ esca & potus
hoc ẽ q; commedant carnes suinas ꝛvel bobinas ꝛubi non loquitur de
omi opere & de illa esca & potu sm illoꝝ ritum & etiam ex eo qd
allegat Paulus Abraham credidit deo & reputatum ẽ illi ad Justm.
i. fides reputata ẽ illi ad Justiciam & illud erat an circumcisionẽ
ꝛintendit demonstrare q; non consistit in circumcisione, & dominus
in euangelio & filij Abrahe estis opera Abrahe fauste ꝛubi nõ damn
at opera bona & Justa & etiam illud Jacobi fides sine operibus mor
tua ẽ ꝛubi opera aperte comendantꝫ & etiam apli quando nõ loquebantꝫ.

ad infideles non loquebantur de fide et quando loquebantur de fide
ex eo quod ~~fides~~ prius debet iaci fundamentum fidei et etiam domine
iubeni querenti quid faciendum inquit si vis ad vitam ingredi
serua mandata non dixit hec fidem et etiam plus commendabit preceptum
dilectionis quam fidei Quia solo vnico loco fidem comendauit ibi quia qui
crediderit etc. Charitatem aut per totum euangelium et etiam dnus
loquens de vltima cena mathei 25 dicit venite benedicti patris
mei quia esuriui et pauistis me vbi non dicit quia habuistis fidem et mul
tis locis vnde dico quod fidem etiam pot peccator habere qui tamen non habet
charitatem et damnari cum illa nec recte dicunt qui restanti dem
pta charitate statim deum fidem cum fides sine charitate etiam ma
neat; Sed loquendo inter catholicos vtrum sine charitate maneat
alie virtutes dicit magister in 3o. seniarum de 34a vel 36. quod cum re
moueatur gratia vt charitas remouenti omnes alie demmpta fide et
spe; Sed videtur difficile quod demmpta charitate non maneant alie
virtutes preter has et ideo queritur que est maior ratio quod fides infusa ma
neat demmta charitate quam alia virtus; Sed disputauimus 1a 2e
q. 65. ar. 4o vbi determinabit quod remota charitate manet fides et
spes; Sed nec thom nec alij ferme nullam rationem aferunt ad probandum
hanc conclusionem Sed solam hanc rationem dat s. thom quod manet fides
quia est prior et tanquam fundamentum ad charitatem; Alie tamen quod non
manent non pie requiruntur et etiam a posteriori arguitur quia videtur
quod omnes peccatores essent infideles si demmpta charitate remoueretur
fides Sed hoc nullus dicit ergo manet fides, pot argui contra conclusionem
quod non maneat fides sine charitate sicut fides infunditur a deo ita
conseruatur Sed peccatum mortale impedit infussionem fidei ergo et con
seruationem. minor probatur quia si aliquis vellit conuerti et nollit
restituere illi non infunditur fides cum sit inimicus dei ergo pariformiter
vt de conseruatione Pro hoc videndum est vtrum possit infundi

fides existenti in peccato Thomistę moderni dicunt q̄ fides non infunditur sine charitate ita q̄ si aliquis Sarrazenus baptizetur qui tn̄ perseuerat in peccato mortali, tpore quo baptizatur ex eo q̄ vult relinquere concubinam vel aliquid aliud tunc aiunt q̄ iste non recipit caracterē sz non infunditur in eo fides hec opio ē probabilis sz s. Thom. infra q. 6. artic. 2o de parte dicit apperte q̄ peccatum nō impedit infusionem fidei idem in solutione ad 3m. et ad argumentum respondetur negando minorē.

Articulus 5.

Vtrum fides sit virtus. Ponit doctor vnam distinctionem postea vnam conclusionem hentem 2as partes. 1a q̄ fides formata a charitate ē virtus qz vt dictum ē charitas facit q̄ fides sit perfecta et ejus actus sz nihil aliud ē actum ēē virtutem nisi actum ejus ēē perfectum ergo fides formata ē virtus. 2a q̄ fides informis non vocatur virtus, vtrū fides sit virtus durand. in 3. de. 23 q. 6. dicit q̄ capitur virtus dupliciter vno modo large vt extendit se ad omnem hitum qui pot ēē particeps ad producendum bonum actum et sic fides ē virtus. Alio mo capiti virtus prout Aristot. in libro de celo virtus ē dispositio perfecti ad vltimū respectu sui subjecti, in sole vocamus illuminationem virtutem et calorem in igne, qz ignis ē perfectissimus calidorum, isto mo inquit fides nō ē virtus qz non disponit intellectum ad cognitionem perfectam dei qz per fidem non cognoscimus ita perfecte deum sicut per charitatem sz large dicit q̄ dicitur virtus. 2o dicit q̄ fides non ē magis virtus cum charitate qz sine ea quia fides non hēt perfectionem intrinsecam a charitate nec fides ē annexa charitati. et argūt contra id quod d. Thom. dicit q̄ temperantia nō ē virtus sine prudentia sz dt q̄ non ē simile quia vt Aristot dicit 6 ethico. virtutes morales sunt virtutes per aduentum prudentię rō ē qz sunt connexę cum prudentia sz fides non ē connexa charitati ergo non ē simile. sz Caiet. dicit q̄ argumenta durandi fortasse probant q̄ fides nō ē virtus intellectualis qz non perficit intellectum sz non probat q̄ non sit virtus absolute ro sm eum dicitur

virtus absolute lz non intellectualis sz hoc etiam mihi non placet nam
si e virtus et in intellectu quare non intellectualis? sz aliter possumus
respondere ad durandum melius q fides e habitus vel virtus intellectua
lis nam fides inclinat ad verum quia e de ratione virtutis intellectualis
et ad argumenta durand, requiritur q ponat peccatum in ultima perfectio
distinguo vel in ultima q pertinet ad istum statum et sic concedo
vel de alia ultima perfectione simpliciter dicta et sic ego nego, dixi
mus etiam virtutes ee connexas sz in angelo qz no pueniunt sibi virtus
~~sapientie~~ temperantie no ponitur in illo temperantia et ponitur in eo
virtus Justicie q e perfecta in statu angeli et ita intelligendum e virtutes
ee connexas quas morales appellant cum prudentia no qztum ad suam
~~sciam~~ substantiam qz pot ee justa sine temperantia sz qztum ad ee vir
tutis quia a prudentia hent q sint virtutes, et ad hoc quod durand
dicit q non e simile de temperantia qz temperantia no e connexa
cum prudentia dico q verum e q temperantia vn pot acquiri sine
prudentia tn temperantia no e virtus sine prudentia qz sicut fides
e annexa cum charitate non qztum ad eentiam sz quoad perfectione
ita q fides no erit virtus sine charitate ita nec temperantia hebit
perfectionem sine prudentia nec ee virtutis ex quo pz q charitas dr
forma fidei quia facit q fides sit virtus et actum ejus facit perfectum
sz dicetis utrum spes erit virtus sine charitate vel utrum justa
vel aliqua alia virtus sit informis sine charitate, hoc e utrum chas
dicatur forma illarum, Rr q ut postea dicemus in ma de charitate
nulla virtus e vera virtus sine charitate sz erunt ~~sm~~ virtutes
morales solum non tn erunt absolute virtutes et pz nam actus cuius
libet virtutis debet ee perfectus uti diximus nam virtus e dispositio
perfecti et nulla virtus facit actum perfectum sine charitate in
ultimo gradu nam lz actus justicie sit bonus sine charitate tn adueni
ente illa etiam in genere moris efficitur melius et dicetis quare? doctores
temperantiam sine charitate no appellant temperantiam informem

informem vel aliquam aliam sicut appellant fidem informem. Rco
q̄ ro ē q̄ istę virtutes nunq̄ manent sine charitate bn̄ tn̄ fides, 2o
dicetis cum dño marsilio in 3o sent. q 14 ar 1o q̄ non ē simile nam
fides se hēt tanq̄ mā ad charitatem q̄ prerequirit ad charitatem
sz temperantia et alię virtutes non prerequiruntur ad charitatem
et ideo fides ē ante charitatem et charitas forma ejus et non ē ita
in temperantia et alijs q̄ pot quis charitatem hēre et dilligere
deum nō hendo fortitudinem //

Artiꝰ 6.

Vtrum sit vna fides. 1. vtrum sit vnus hitus fidei, Dico
q̄ considerata ex pe objecti. 1. veritatis primę ē vna sz ex pe subjecti
ē diuersificata sm̄ subjecta ita q̄ ē vna in vno hoe et plures
in pluribus sz vtrum in vno hoe sint plures hitus vnus q̄o
credo q̄ deus ē trinus ꝛc. Alius quo credo q̄ xps passus ē dico q̄
ē vna fides numero nō plures fides qua credo omnia credibilia ꝛc.
omes dds tenent q̄ in vno hoe ē solum vnus hitus ex illo pauli
vna fides et vnus deus et si dicas q̄ paulus dicit de objecto dico
q̄ sm̄ veram phiam ē vnum objectum ḡo vnus hitus, sz scot.
et alij non concedunt coniam ita q̄ de qualibet genere hēo diuersum
hitum dummo illę non sint sinonimę sic ḡo ipi dicunt q̄ circa
quamlibet conclum diuersifficanti hitus quomodo ipi probabant
q̄ circa fidem sit vnus hitus in quolibet hoe qui de virtutibus ac
quisitis dicunt q̄ sint diuersi hitus circa infussas tn̄ dicunt q̄ ē vnus hitus ita q̄ charitas qua dilligo deum et qua dilligo
proximum sunt diuersi hitus acquisiti et tn̄ vnus et idem est
infussus hitus charitatis sz queram ego q̄ ē maior ro de vno q̄ de
alio ipi dicunt q̄ deus voluit et potuit facere, breuiter dico q̄ si
negetur illa coniā nō hētur probatio ad ostendendum q̄ ē vnus hitꝰ
ideo non ē negandum sz tenendum ē cum omnibus theologis q̄ ē vnus
hitus fidei infussus et sufficiens probatio illa ē vnum objectum

ꝯ ē unus habitus et rō scoti non valet. s. deus potuit facere ~~ab~~ ~~pot facere~~ etiam deus pot facere q̄ una qualitas inclinet ad tempe rate et fortiter agere ꝯ per idem nō debet poni ~~qualitas~~ pluralitas habituum infu ssorum quod ipi negarent in ar 7 nihil ē dicendum //

Articulus 8ꝰ

¶ Utrum faciat certius cognoscere fides q̄ scia, ista q̄ ē multum tractata inter doctores doctor dicit q̄ absolute lo quendo et sm se fides ē certior sz non quoad nos Primo pro hoc opz declarare vocabula et p̄ si certior etc. Unde in iudicio humano non possunt duo assen sus comparari nisi in quatuor in veritate vel intensione, evide tia, firmitate ita q̄ unus assensus ē certior alio quia ē verior et intensior et sic de aliis, ¶ Unde si comparemus ista luna eclypsa tur ~~sunt~~ huic q̄ quantitas distinguitur a re quanta dicimus q̄ iste assensus luna eclypsatur ē certior qz ē firmior nam huic assentior sine for midine Alteri vō cum formidine et iste evidens ē alius vero non sz sit iste assensus excedit q̄ luna eclypsatur istum q̄ papa dormit an sit iste q̄ triangulus hēt tres angulos etc. si excedens istum deus ē trinus et unus in certitudine. Unde quando dicitur q̄ si dei assensus ē certior nō pot dici illud q̄tum ad evidentiam qz fides ē inevidens, assensus vō scientificus ē evidens nec etiam q̄tum ad intensionem nam pot ēē q̄ assensus scientie sit intensior q̄ assensus fidei, nam si aliquis tota attentione assentiat alicui propositioni astrologice et pauca ar fidei tunc ē certior propter intensionem scia q̄ fides nam ad hoc q̄ aliquis assensus sit intensior alio requi ritur q̄ potentia cum maiori attentione et conatu applicetur ad aliud q̄ ad illud, Dico etiam q̄ lz opio non sit certa ~~quam~~ tn ex maiori appli catione intellectus et potentie pot ēē opio intensior q̄ fides et q̄ scia sequitur 2ꝰ q̄ fides non dicitur certior scia quia intensior, Restat ꝯ firmitas et veritas que distinguntur nam pot ēē firmitas cum fal sitate pot namq̄ ēē error firmus et tn non ē verus, si ꝯ comparemꝰ.

comparemus fidem ꝯ sciam quantum ad veritatem Sam ex duab
via q̄ vtrum vnum verum sit verius alio nam vr q̄ omia ve
ra sunt equalit vera ꝯ aliqui illa tenent ꝫ alij dicunt q̄ illud
ē verius q̄ hēt plures cās veritatis nām cum verum sit passio
entis possemus dicere q̄ illa que participant magis de entitate ma
gis participabunt de veritate ꝯ isto modo omia necessario sunt
vera q̄ contingentia, vr ea alia p̄ q̄ nō ꝫ q̄ omia sunt equalit
vera nām verum significat ita ē sicut ē Omnes propō vel sign
cant ita ē sicut ē ro aliqui dicunt q̄ non dr vnum verum vno
alio ꝫ primum ſ. q̄ vna propō sit verior alia vr recipi in cō
sermone q̄ vna propō sit verior alia non solet addaci vna propō
ad veritatem alterius vt aliqui dicunt ad confirmandum vna
veritatem hoc ſ. ita sicut deus ē deus vbi ē vna bola ꝫ equa
blasphemia ꝫ etiam recipiunt comparationem vt hoc ē verissimū
vr duo ꝫ verum sit q̄ ego lego vr verius ē q̄ deus ē deus nā
illa veritas ē infallibilis ꝫ magis impossibilis ad aliā sequendo
q̄ ē extrema impossibilitas ista ꝑ modo vna verum ē verius
alio q̄ impossibilius ad contrarium, vnde dico q̄ ea q̄ sunt de
fide sunt certiora que ad veritatem q̄ ea que attinent ad disciplī
nas humanas nam illa que sunt de fide sunt vera quadam nāce
sitate impossibili aliter sequēre ꝫ impossibilitate extrema ꝫ ꝑ pto
q̄ Conclue doctoris non capitur in isto sensu, ꝫ dico q̄ ista deus ē
i ea in q̄ditum ē methaphisica ē ita vera sicut ea dem theologi
a vel de fide vn non sequitur verum q̄ ea que sunt de fide
sunt certiora ad propositum ꝑ accedendo de comparatione fidei
sicut ista quantitas distanti a rē quanta ē certa ēn firmior
ē ista luna cognoscatur cum ꝑ duo q̄ fides ē certior q̄ assensus hu
manus debet intelligi i firmior ē assensus fidei q̄ assensus humā
ne ꝫ ista ē ꝑ doctoris, vn nō dicimus q̄ fides ē verior q̄ assens

q̄ assensus scientificus. nec intensior & dicimus q̄ é firmior
1. fides facit firmius assentiri artic fidei q̄ scia humana suis cō
clusionibus. Declarat q̄ fides & scia dupliciter pot̄ considerari
uno modo ex p̄te cause alio modo ex p̄te subiecti ex p̄te cause fides é
certior quauis disciplina & ex p̄te subiecti q̄ scientie. Diuandus
ihūs 23 q. 1. mouet istam eandem q̄. & dicit q̄ ista questio nō hēt
locum in proposito quam Arist̄. in 1. libro physicor. & in 1. meta
physicor. 1. q̄ quedam sunt notiora quo ad nos & sm se. Que quo
ad nos sunt minus nota nam dicit q̄ illud Arist. intelligi ex p̄te
obiecti ita q̄ illa deus é magis nota & sm se q̄ illa triangulus hēt
3 angulos tf. & dicit durandus q̄ quo ad nos 2a é certior & ponit
exemplum de substantijs separatis que sm se & nature sunt notissima q̄
in nobis sunt minus nota nam licet sm se nobilissimus sit q̄ q̄ deus
sit in quo ad nos tf. & ita dicit durand. q̄ ista deus é & quilibet
de fide é notior sm se q̄ alia q̄ de scia humana in illa que sunt
de fide sunt minus certa quo ad nos & sic ponit conclum. q̄ scia
é certior & firmior & quo ad nos & sm se quia licet obiectum fidei
sit certius q̄ scie in hoc hic nō é comparatio inter obiecta habitus
bitus & talis nō vr sibi bona q̄ habitus faciunt in nobis certi
tudinem & nō in se & sic durand. dicit q̄ scia é certior fide &
firmior fide intensiue & extensiue extensiue q̄ pluribus modis
q̄ é euidens. firma. certa & etiam intensiue q̄ scia nō patitur
secum sustinere aliquam nec formidinem hn in fides patitur
aliquando sustinere nec ob id q̄ quis aliquando hēt quādā
sustinere nō deliberatam & subitam nō é hereticus. S. thom.
oppositum tf. & q̄lum ad dustinctionem quam durand. improbat duo
q̄ illa bene hēt locum nam illa de quibus fides q̄ dicitur sunt certa
sm se & ideo fides erit certior q̄ scientia nam dato q̄ Arist.
loquatur de obiectis pot̄ dici q̄ habitus qui é circa obm pot̄ dici
& certus certus é certior ex se. & durand. bene nō intelligit illa

illam propositionem Aristot. q aliqua sunt notiora quo ad nam
que sunt minus nota quo ad nos, nam ipse dicit q illud significat q illi
angeli inter se sunt notissimi ad invicem et q ideo deus et angelus sunt
notissima sm se qz angeli et deus vn intelligunt se. ¶ Sz credo q
Aristot. no vult nec intendit illud, s. q cognoscunt optime a deo
probatur sequeretur ex hoc q omnia sunt manifesta equaliter quo ad
nam nam ita manifeste deus intelligit substantias males et etiam
angeli sicut substantias inmales et pz etiam nam sunt multa que
sunt notissima sm suam nam vt sol que non ideo dicunt notiora
sm nam qz magis videntur a deo qz a nobis nam sol quidem e
valde visibilis et ideo si potentia nra eet vn disposita apperte posset
videre solem et ideo dico q ex eo illa q sunt manifestissima in na
sunt magis intelligibilia qz magis participant de entitate cum n. ens
sit objectum intellectus que magis participant de entitate magis par
ticipant de intelligibilitate et isto modo e intelligendus Aristot. et illa d.
het locum in proposito ¶ Sz 2o dico q s. thom no vtitur illa d.
Aristot. pro quo e notandum q perfectior effectus no pot provenire
nisi ex duobus s. ex causa s. ex subjecto declaro q sit vnum
lumen maius alio. pot provenire ex his na sol maius lumen pot pro
ducere in eodem subjecto qz lucerna sz in diversis subjectis maius
lumen produceret candela qz sol nam in aere puro lucerna pot pro
ducere maius lumen qz sol vel alia lucerna in aere caliginoso. Sz
sic g. s. thom. dicit q ex his duobus pot provenire etiam perfectior
assensus ex ca vel subjecto ita q duo homines qui sunt subiecta
assensus possunt here intellectus equales vel inequales; Declaro
nam Capiamus ex vna pe assensum scientificum ad quod concurrat
lumen nale et medium et assensum fidei medium et lumen revella
torum vn ex pe medij e perfectior assensus scientificus qz ex parte
fidei sz e parte cause perfectior e assensus fidei qz assensus scientificus

nam lumen nale e fragile, lumen aut fidei e lumen diuinum et ro
qui sciret vnam et eandem propositionem per authoritatem diuinam
alius per rationem humanam melius 1o cognosceret quam 2o qui pp au
toritatem humanam; sed ex parte subiecti subiecta non sunt equalia
nam intellectus nr e valde proportionatus ad ista humana percipienda
sed parum ad supernalia vn licet ex parte causae sit perfectior
assensus fidei sed ex parte subiecti quod e intellectus minus perfectus
ee vr, quia in excessus quo ca fidei excedit cam scientie et maxi
mus ro fides e simpliciter certior nam si eent 100 fasces in vno loco faces
caliginoso et vna in aere perspicuo perfectior eet claritas
quam carenti illi centum etiam in subiecto calliginoso quam illa vna
in perspicuo et ita fides causat assensum certiorem quam scia in inte
llectu nro et non sicut dicit Capreolus et Caiet quod vr quod sm
s. thom non ita firmiter assentimus propositionibus fidei sicut scie
dato quod illae sint certiores vide d. thom. in solutione ad 3m vbi
contrarium ad istos asserit sed cum s. thom. multi doctores et mo
derni Olchot in 1o d. 1a q. 1a ad 2m primi dubij et Mars. 3 q. 14
ar. 1o dubio 4o q. 3 et Almain 3 d. 23 q. 3 tenet istam opinionem
quod fides e firmior quam scientia nam xianus assentit isti triangulus
het 3es is. et quod euangelium Joannis e verum firmius 2e quam 1e asse
tit nam si inveniremus in euangelio quod non omnis triangulus et is.
vel quod non eclypsatur luna tunc inciperem dubitare de ista luna
eclypsatur ergo firmius euangelio et fidei assentimus. et probatur aris
tot. ita firmiter assentiret isti consequentie omnis eentia diuina e pr
filius e eentia diuina ergo filius e pr, sicut isti omnis homo currit
petrus e homo ergo petrus currit, tunc sic arguo si aristot. conuer
sus fuisset dixisset statim quod conia nil valet in premisse sunt ve
re et antea ita firmiter assentiebat sicut 2e et fides abstulit illam
firmitatem ergo fides e certior, ¶ Item si sarraceno ostendatur hostia

hostia consecrata ita firmiter assentit isti hic ē panis sicut isti ōis triangulus hēt tres angulos. et tn̄ conversus ipe ad fidem dissentit statim prime ḡ fides ē certior. ¶ Et etiam probatur ex illo Pauli ad galat. 1°. dicentis siue nos siue angeli aliter vobis p̄dicaverint; nō credatis eis ḡ fides ē ita certa q̄ nullo mōo liceret dissentire ei et certum ē q̄ aristot. dixisset q̄ equalis veritas ē inter istas virgo nō pōt parere et q̄ luna eclypsatur et tn̄ si convertireti ad fidem: dissentiret 1ᵉ et non 2ᵉ ḡ fides facit maiorem certitudinem et firmitatem. ¶ Sz̄ in contra istius ḡnis Primo arguo saltem probo q̄ fides nō sit certior q̄ scia intellectus et sapia nam Prima principia debent firmiter credi et intellectus circa 1ᵃ principia nam ita certum ē q̄ omne totum ē maius sua p̄ sicut q̄ deus ē et intellectus ē circa illam ḡ nō ē magis certa fides q̄ intellectus qui ē hitus principiorum. ¶ conclu° erat q̄ fides facit firmius assentiri q̄ scientia et ad argumentum in contra factum respondeti cōcedendo q̄ firmius assentimus primis principijs ḡ fides nō ē certior. Dico q̄ prima principia initunt reuelationi diuine sicut et fides et probo quia Paulus ad romanos: 1° ait deus reuellauit vbi lumen nāle vocat reuellationem et Dauid signatum ē super nos lumē vultus tui domine vbi loquitur de lumine nāli quo cognoscimus ista prima principia vbi lumen capitur pro reuelatione et etiā qui dat formam dat ea que pertinent ad formam s. inclinationē nam voluntas q̄tum ē de se nō pōt inclinare ad malum q̄ deus dedit ei inclinationem bonam similiter q̄ statim assentiat intellectus humanus primis principijs dedit deus et si quis negaret prima principia Quomodo pōt quis probare non pōt certe vel sicim pugnaret et si ista ē fla omne totum ē maius sua parte sequeretur q̄ deus deciperet me q̄ deus capit me ad assentiendum illi et cuilibet primo principio et hoc pz quia deus dedit inclinationē

intellectui nro ad assentiendum illis et ideo si ille propositiones
essent flē. sequeretur q deus deciperet nos quando quidem cogit
nos ad assentiendum illis sz dicetis q saltim fides ē ita certa et
firma sicut prima principia qz utrunqz nititur lumine diuino.
lz non sit ita certa scia qz scientia non nititur reuellationi diuine et
hoc inuit s. thom. in sua conclu. ¶ Sz contra hoc arguitur ex verbis
d. thom. quia dicit ibi q fides ē certior tribus virtutibꝰ intellec
tualibus s. sapientia. intellu. et scientia sz intellectus ē circa prima
principia ergo fides ē certior primis principijs ergo firmius assentio huic
deus ē qz huic omne totum ts. Qui vellit tenere hanc primam
solutionem et respondere ad id. s. thom. q sm aristot. in libro pos
teriorum. sunt duplicia Prima prin. quedam que sunt dignitates.
et omnino per se note quibus statim assentimus ex ~~tremis~~ terminis, Alia vero
sunt que sunt immediate propositiones et sunt per se note non
omnibus sz sapientibꝰ ut incorporea non ēē in loco dit Boetius ē
per se notum sz non nisi sapientibus; tunc dico q fides nō ē certior
primis principijs primi gradus sz fides ē certior primis principijs
2i generis qui noluerit tenere hoc pot dicere q quemcunqz asse
sum excedit infirmitate assensus fidei et q firmius assentimus
artis fidei qz primis principijs sz ego malem stare illi solutioni
ut distinximus; ¶ 2o arguitur capio istam deus ē trinus et
unus vel deus nō ē trinus et unus. Sic argumentor assensꝰ
totius disiunctiue ē euidens et assensus istius deus ē trinus et
unus cum sit una pars disiunctiue non ē firmior qz totius disiun
ctiue qz oppositum ē imaginabile ergo male dicitis q assensus fidei ex
cedit omnem assensum humanum. nam ego euidenter assentior dis
iunctiue qui assensus ē humanus et non firmius assentio prime
parti q ē de fide ergo assensus fidei nō ē firmior ¶ ad argumentum
dico concedendo q non ē maior assensus fidei qz totius disiunctiue

principijs sed s. tho. ques. de veritate q. 14. ar. 1. ad 7 ubi expresse dicit q fides ē certior

distincte et dico quod assensus illius disjunctive includit assensum fidei et ideo dico quod quando dicitur quod assensus fidei est firmior omnibus aliis debet intelligi dummodo in aliis non includatur assensus fidei et cum nulla disjunctiva non includat assensus fidei, in prima parte non est inconveniens. 2º potest dici quod illa disjunctiva est primum principium quia est composita ex partibus contradicentibus et sic non firmius assentimus illi parti que est de fide quam toti disjunctive. ¶ 3º arguitur sic in potestate voluntatis est assentire vel non assentire articulis fidei et non possum dissentire scientie ergo firmius assentior scientie. Ad hoc concesso antecedenti nego consequentiam nam licet possem per voluntatem dissentire articulis fidei tamen dico quod voluntas est firmissima constituta in catholico et sic licet sit in potestate voluntatis dissentire articulis tamen propter firmitatem quam habet non dissentiret articulis. ¶ Sed contra est durandus saltem scientia beatorum est firmior concedo quia s. thomas non loquitur de scientia beatorum hic sed de scientia viatorum. ¶ Sed tandem arguo assensus scientificus potest esse intensior assensu fidei ergo certior et firmior. ad hoc dico negando consequentiam quod aliud est intensio aliud est firmitas. //

Questio 5ª de habentibus fidem.

¶ Artiꝰ 1º. Utrum homo et Angelus in prima sua conditione habuerunt fidem? Prima conclusio quod nec angelus nec homo non habuerunt cognitionem evidentem que impediret fidem quia aliter fuissent beati. 2ª conclusio Angelus ante confirmationem et homo ante lapsum habuerunt fidem quia aliter manerent sine cognitione, si angeli fuerunt creati in gratia habuerunt aliquam cognitionem non scientiam nec opinionem ergo fidem i. et per fidem habuerunt perfectiorem cognitionem angelus et homo tunc quam nos nunc. 3ª conclusio non oportet quod fides angelorum vel primorum parentum se extenderet ad omnia ad que nos.

probatur

Quia de ista deus ē nos hēmus fidem illi forsam euidentiam de
hac questione nos disputamus in 1ª pᵉ Dicendo q̄ tunc in angelis et
Primis Parentibus ante lapsum erat quedam cognitio media inter fidem
et sciam sz hoc sm̄ quosdam doctores, sz hoc non pōt dici q̄ illa media
cognitio aut ē euidens aut inebidens si primum ē scia si 2ᵐ et sit
firma ē fides forte possunt saluari in sensu 3ᵉ conclusis q̄ s. perfectius
cognouerunt per fidem q̄ nos, Durand in 3º dᵉ 23 qᵉ 9 querit hac
questiōm et dicit q̄ nō irrationabiliter pōt dici q̄ in angelo nō fuit fides
Probat angelus hēbat euidentiam q̄ omne reuelatum a deo ē verum
et q̄ nō pōt decipere et hēbat euidentiam q̄ deus loquebatur et
reuelabat ei q̄ deus ē trinus et unus ergo q̄ deus ē trinus et
unus erat sibi euidens, ita q̄ si michael et uel supremus ange
lus ageret hanc cōniam omne reuelatum a deo ē verum sz deus re
uelauit mihi q̄ deus ē trinus et unus ergo q̄ deus ē ts. ē verum
maior ē nota illi et minor erat vera quia angelus cognoscebat
per reuellationem illam et nō per reuelatiōm angeli Alterius sz
per reuelationem dei et sic minor erat illi euidens sicut et maior
ergo etiam hēbat euidentiam de consequenti s. q̄ deus ē trinus et
unus, Ad hoc argumentum respondit Caiet. concedendo q̄ an
gelus hūit fidem, et ad argumentum durand. Rᵗ concedendo
maiorem et minorem tanq̄ euidentia ergo conclusio ē euidens
conclu. dicit concedo q̄ q̄ ē euidens q̄ s. credendum ē q̄ deus ē trinus
et unus et q̄ verus ē iste articulus fidei ut a te statuo et cum
hoc stat q̄ hēbat fidem angelus de illo nam lz ille videat q̄ ve
rum ē tn̄ nō videt connexionem predicati ad subm̄ s. nō videt
quemodo deus sit trinus et sit simul unus sz in fide credit
sz ego nō intelligo hoc quod dicit q̄ ē euidens q̄ deus ē trinus
et unus et q̄ non sit euidens q̄ deus ē trinus et unus ego in

Ego infirmem quidem g° deus ē trinus ē unus ē tunc etiam
sic arguo q ē verum ē aliud ꝙ ꝙ ita sit sic g° ē verum ē evi
dens. quod ē verum hoc ē evidens ē quod ē, ¶ Nota q cōr ceberū
quod dicit Caiet. quod evidens ē nobis ē credendum artⁱᵘˢ fidei p̄z ex
S. Thom ar 2° q 1 in corresponsione ubi dicit q intellectus convincit
per auctoritatem divinam assentire eis quæ non videt ē spe relinquitur
pius . ¶ Item evidens ē ē verum deum ē trinū ē unum
g° deus ē trinus ē unus. ans ē evidens cum arguo g° ē cons ē
p̄ 4ª ultima dialectica nō patet hoc q inferendo ex illis p̄missis
ytam deus ē trinus ē unus cum p̄missæ sint evidentes q cōn
non sit evidens nam in illo pari Syllogismo in forma ista deus ē trinus
ē unus ē non ista verum ē deum ē trinum ē unum &
cōna cum antecedenti ē evidens g° ē ista cōn s. q deus ē trinus
ē unus. ¶ ad argumentum . Rco q ego nesao an angelus hucrit
evidentiam q deum loquacem sibi de illa minori q ē opus de ista
apud Occhot 2° ē ¶ concedatur maior cui de minori nego q hu
rit evidentiam q deus loqueretur sibi q patuerit potentia divina per ea
per q alter ang⁹ eius loqueretur ē dato m q ex ita rei ita sit q cum angi
li loquantur evidenter cognoscunt loquelam non tn opus ē absolute hoc
¶ ē contra arguo contra Caiet. qui dicit q cum evidentia anus ē cons
stat in evidentia cōns ¶ ex argumentis infallibilibus . signum ad evidē
tiam alicuius ē q deus dicat lunam eclypsari ad interpositionē terre
q si fiat de hoc demonstra ; tunc facio ytam coniam lunam eclypsa
g° terra interponi. inter solem ē lunam, tam evidens ē 2° ē
cui p ¶ ē verum ego hoc evidentiam de interpositione terre si hoc e
videntiam q luna eclypsatur ē successa° dicendum ē q sic q illud
signum ē infallibile interpositionis terre s. lunam eclypsari. ita g°
deus diceret mihi terra interponit solem ē lunam. nonne ect mihi
evidens illud cons illius conie luna eclypsatur g° terra interponit

Profecto sic pariformiter ergo si deus diceret mihi quod deus est trinus
et unus ego haberem evidentiam quod deus est trinus et unus et simi
liter angelus quia infallibilibus signum evidentiae huius deus est trinus
et unus est etc. est quod deus revellavit quod lunam eclypsari sit huius te
rrae interpositionis etc. Sed posset quis dicere quod evidentia quae est in alio non
tollit fidem nam potest quis pro Caietano subtiliter dicere quod non omnis evi
dentia tollit fidem sed solum ea quae provenit ab objecto et ex connexione
terminorum sicut si deus daret mihi evidentiam quod magister meus non
potest me decipere si ille diceret papa est electus. ergo apparet quod habere evidentiam
quia non potest ille me decipere sed ex alia parte videtur quod sit fides quia
credat solum per authoritatem alienam nec video connexionem. ¶ Sed
utrum angeli viatores sine visione dei possint habere evidentiam
abstractivam de articulis fidei sine intuitiva eorum. ¶ Ad hoc dura
dus in prologo Sententiarum quaestione 3 tenet quod impossibile est quod deus det alicui
viatori evidentiam de articulis fidei quia evidentia abstractiva non potest
esse nisi praesupposita intuitiva. ita quod non poterim ego modo habere evi
dentiam quod luna eclypsata fuit evidentiam (inquam) abstractivam
nisi prius haberem intuitivam et ratio est quia noticia abstractiva depen
det in conservari et causari ex natura rei et noticia intuitiva. De isto dubio
utrum deus possit dare noticiam abstractivam non praesupposita intui
tiva disputabimus in prologo ex determinatione durandi sequitur ma
nifesta contradictio ad dicta eius et in 3 dist. 23 quaestione 9. nam ex ista de
terminatione sequitur quod angeli non habuerunt fidem in principio creationis cuius
oppositum tenuit loco citato quod sequitur patet quia illa non fuit in
tuitiva ut ipse fatetur quia non fuerunt beati sed per esse abstractiva evidens
non potest haberi nisi prius habita intuitiva, ergo cum constet angelos non habere
non habuisse illam sequitur quod non habuerunt abstractivam, igitur nullum quod
repugnat dictis eius in 3. Sed contrarium durandi tenet Crab. in 3 dist. 14
in fine distinctionis et Ocham in 5 quodlibeto quaestione 4ª quibus addit Scotum

in prologo dicimus q̃ q̃ possunt dare euidentiam vtilitatis abstinentiae sine inuidia sicut tenent isti doctores citati //

Articulus 2⁹

Vtrum in demonibus sit fides. s thom. posita dꝯ ponit conclusiones quas demones credunt non propter affectionẽ ꝛ quia conuincuntur ꝛ ea signa que videntur sit ita in illis ꝛ sit fides in nõ laudabilis ꝛ ꝛ dubitatur Que fides sit in demonibus vtrum infusa informis sicut in peccatoribus, Rñdetur q̃ non est fides infusa in demonibus ꝛ ꝛ acquisita ꝛ hoc dicit in solutione ad 2m Durand. vbi supra. dꝯ 23 q⁹ 9 dicit q̃ in demonibus est fides infusa a deo ꝛ dicit q̃ dictum S. thom. est sm. s. q̃ in demonibus non potest esse pia affectio vt patet de diuite damnato qui dicebat ad Abrahan q̃ mitteret ad fres suos lazarum vt non illuc venirent luce 16. ꝛ hoc dicebat ex pia affectione q̃ et demones existã pia affectione possunt credere ꝛ 2⁹ probat q̃ in alijs damnatis est fides q̃ ꝛ non perditur nisi propter infidelitatem q̃. posito casu q̃ aliquis esset damnatus propter superbiam hereticam fidem quam ergo demõ nõ habet illam quã primus ille primus habuit sm s thom. in 1. sua conditione post q̃ damnatus est propter superbiam ꝛ 2⁹ dꝯ 28. q. 1. non numerat secum doctoribus communiter tenentibus q̃ non habent fidem infusam ꝛ q̃ credunt demones ex euidentia signorum ꝛ super dicit formaliter hec verba vnde doctores dicunt q̃ demones credo credunt xpm esse deum non propter veritatem infusam ꝛ ex apparentia signorum ꝛ oppinionem s. thom. tenet Gabriel in 3⁹ dꝯ 23 q̃ fides infusa non est in demonibus nam fides nec de se nec ratione circunstantie potest habere aliquem malum, ꝛ dns Caiet, dicit q̃ potest aliquis actus fidei esse malus propter aliquam circunstantiam peccati vt si quis diceret ego credo in deum cum quadam vana gloria veniali vnde ille actus est illicitus a fide ꝛ in se malus quia habet ei circunstantiam peccati ꝛ ita de ieiunio propter vanam gloriam quod actus temperantie malus, ad hoc dico q̃ si quis credit q̃ propter vanam gloriam

non é ille actus elicitus a fide infusa q fides ex nãsaa hét nõ concurre re ad actum malum ⁊ ideo dico q statim q aliquis incepit cé malus actꝰ virtus nõ inclinat ad istum ℣ rõ é quia virtus é dispositio perfecti ad op timum ℣ non inclinat ad actum malum, Item quia dicit ℣ ethicoꝝ. virtus é habitus electivus prout ⁊ aprens determinat ℣ nullus sapiens determinabit istum actum cé faciendum ℣ virtus nõ inclinat ad illum, ex hoc arguit Contra durand. in demonibus nõ pót cé actus bonus ⁊ fides infusa cum nõ inclinet nisi ad bonum actum frustra in eis poneretur ⁊ per cons nõ essent ℣ ad m argum istum quod queritur utrum in demo nibus damnatis sit fides ſ. in hominibus damnatis hoc ſ. videmꝰ vel q. 1ª. ar. 3. ad m. infra ubi queritur utrum in damnatis sit spes dicit Quodammodo q é fides in damnatis quia plus repugnat spes in damnatis q fides ℣ dico q in damnatis nõ é fides infusa. q ly plus sm cum repug nét hinc damnatos spem q fidem, non tñ propterea dicit q habent fidem saltem infusam ad 2m dico q quia ꝑ signa que vident habent aequisitam ⁊ quando ipe arguit ly sic in damnatis é fides ℣ et spes dico q ex eo q ipi enegat veniam istam nõ valet non concedit ang. ℣ q magis repugnat eis spes q fides. ℣ Probo q non sit fides absolute in damnatis nec in demo nibus infusa (inquam) q fides utinquit Paulus é donum dei quo datur ad Peregrinandum ⁊ ad perueniendum ad patriam ⁊ isti nõ possunt perbenire ad patriam q nõ sunt in via ℣ in termino ℣ nõ ops q habeant fidem Tenet cõsa cum minori ℣ maior ex illo 2º corint. 5º p. fidem ambulamus ℣ Item dico q omnes demones ⁊ damnati habent actum Confidentiam fidei nam diximus q dato q aliquis haberet rones ad credendum in Sm theologum vellet credere propter reuellationem dum tamen non minuta fides in Sm nõ crederet nisi ꝑ rones perderet meritum ℣ ipi credunt dumtaxat q conbinentur rationibus humanis ℣ non habent fidem ℣ Item videmus omnes actus eorum sunt mali ℣ fides ⁊ quelibet

9.

5.

Quelibet virtus ex nā sua hēt q̄ nequit concurrere ad actum malum ḡ in damnatis superflua eēt fides infusa & ideo dico q̄ illi solum hēnt fidem acquisitam ꝑꝑ signa euidentia que hēnt quia si xp̄iani in inferno vident omnes sarrazenos & cuiusvis secte homines damnatos ex quo conuincunt credere q̄ fides nr̄a ē vera //

Articulus 3ᵘˢ

Vtrum hereticus qui discredit vnum articulū heat fidem informem; de alijs? Conclu° ē q̄ in hereticō non manet fides formata nec informis si errat circa vnum q̄tū cunq̄ credat alios sz si ipe credit ē propter aliquam phantasiam seu imaginationem suam & non credit quia deus reuelauit in scriptura sacra & ita tenet ecc̄ia Nec aliquis tenet oppoᵐ Preter durand dᵉ 23 qᵉ 9 ar° 1° quem vide quitz q̄ sicut in damnatis & demonibus manet fides sm̄ eum ita manet fides in hereticis & probat primo in hītibus acquisitis stat error circa vnam conclu^m cum hītu scientifico circa aliam conclu^m nam pōt scire aliquis 100 conclusiones Asthrologicas & errare circa vnam quando quidem ḡ hoc pōt fieri in hītibus acquisitis Quare non poterit stare in hītibꝰ infusis? error circa vnum artlum & fides circa alios? ¶ & 2° arguo Pro eo quia pono aliquem qui per solam fidem infusam credit omnibꝰ articulis & postea per Arrianoꝝ motionem dissentit vni dum taxat tunc apparet q̄ maneat fides infusa nam sicut fides infusa ē donum dei ita caracter sz caracter nunq̄ aufertur ḡ nec fides infusa? ¶ in contrarium illius arguo si omnes propositiones probarentur per idem medium in vna scientia tunc si quis discederet ab illo medio tunc nullomō maneret in eo scientia vt in geometria multe propositiones probantur per idem medium per 1ᵃᵐ 2ᵃᵐ per 2ᵃᵐ 3ᵃ tunc qui nō hēret assensum de medio vel de 1ª propositione nō sciret alias propositiones.

g si omnes propositiones de fide dependent ex isto medio q quicquid
continetur in scriptura s. et in eccia que non pot falli e revellatum
a deo nam. durand concedit q e hoc primum principiu g si aliquis
discedit ab isto primo principio nullo modo manet in eo fides articulorum
Quandoquidem illorum principium primum amisit sz hereticus disse
tit tali medio vel Principio ut pz de heretico qui dicit eccia e
rrare g in illo no manet fides infussa. ¶ 2o argumentor sic sequitur q no
e possibile q aliquis perdat fidem infussam Patet nam si erat circa
unum adhuc manet fides et etiam si erret circa undecimum ad
huc manet fides, g si non erret circa omnes adhuc manet fides sm eu
Quousq erret circa omnes sz impossibile e aliquem discedere ab omni
bus articulis fidei quia saltem credet q deus e et si quandiu unus
credit het fidem infussam g impossibile e q aliquis omo perdat fide
infussam sm eum et sic sequeretur q possit fides infundi in aliquo q
non crederet omnes articulos fidei; Patet Nam ponamus q aliquis
Convertatur ad fidem qui tn sequatur sectam Arrianorum ut fuit
Rex Valentinus Arrianus qui cum suis subditis baptizatus fuit
ab Arrianis tunc sequeretur q illi si baptizarent quandoquidem
credunt unum articulum. detur eis a deo fides infussa cons e flm g
sequella pz. Quia si ad conservandam fidem in heretico sufficit credere
aliquos articulos g etiam ad infussionem sz hoc 2m non e concedendu
g nec ad primu. ¶ et ad argumentum Primum durand. Rct s. tho.
q non e simile vide thom. in hoc ar. in solutione ad 2m. ¶ Ad
2m quando dicis q Arriani dissentiunt uni articulo dico q si ita est
q iste assentiebat 12 articulis precisse ex eo q continentur in symbolo
Quod e editum in concilio, dico q impossibile tunc q credat undecim
solum per illum motivum et non pp aliud si unum non credit et
alios ppi solam authoritatem eccie credebat dico q nullum credit sz

Et q aliquis deceptus ab ipsis dissentit uni ar.

si ipse credit non solum propter authoritatem ecclesie sed quia reuellatum a
deo, tunc impossibile quod credat undecimum et discredat duode
cimum et ultimum nam si discedit ab uno etiam discedit ab alijs,
Quia ecclesia equaliter proponit omnes articulos fidei ¶ 2o dico negando
quod eque bene assentiat illis sicut an Quia qui discedit ab uno ar
non eque bene assentit alijs undecim sicut an et magnum signum
huius est quod heretici continuo habent nouos errores et quotidie predicant
contrarium aliquorum articulorum quorum an non predicabant et
hoc est signum quod tenebant etiam in alijs articulis et propter alia motiua
Que habent heretici quos ipsi putant credere et si credunt aliquibus
articulis est propter alia motiua Que habent heretici et sed si queras quo
modo Postea assentit Dico quod si solum habet pro motiuo authoritatem
ecclesie tunc nec illis undecim assentit si tamen non propter authoritatem
ecclesie assentit sed per alia motiua Quia perdidit Primum principium
et iam non assentit per illud scilicet quod omne quod continetur in scriptura
sacra et in ecclesia est reuellatum a deo sed Quia in Euangelio vel quia
Paulus dicit vel quia vidit signa et miracula et non assentit illi
Quia ecclesia illud tenet et Proponit tanquam reuellatum a deo et quod
ipsa non potest errare Quia heretici credunt ecclesiam posse errare ¶ Sequitur
ex his quod hereticus nunquam ita firmiter credunt articulos quos credunt sicut
Catholici. Nam Catholicus habet medium certius ad illud quod non
habet hereticus qui discessit ab illo medio ¶ Sed contra id quod doctor
dicit quod non habent nisi opinionem quandam de his que sunt fidei, sic
arguo Quia ut diximus heretici habent fidem acquisitam ¶ Item
lutherus non dubitat Quin deus sit trinus et unus et quod est ho
mo ergo male dicit doctor, Respondeo quod non est negandum omnino quod heretici
non habent aliquam fidem acquisitam saltem de rebus humanis ut
quod fuerunt bella ipsi credunt et ad illud quod dicit thom. dicit quod non

hent fidem sz opionem dico 1º q̄ s. thom intelligit q̄ non hent
fidem s. infussam et non dicit q̄ nō hent acquisitam. Dico 2º q̄ fi
des ipa acquisita in comparatione ad infussam dicitur ab illo opinio
per paruam certitudinem quam hēt ut sicut aqua tepida compa
ta ad calidam dicitur frigida ita fides acquisita humana comparata
ad fidem infussam dicitur opio qr hēt paruam firmitatem inittitu
m. authoritati humane. ¶ Opz notare circa istas 3es articulos
huius questionis q̄ lz doctor loquitur ibi de hitibus tn etiam debet in
telligi de actibus ita q̄ quando dicit q̄ in demonibus hereticis atq̄
damnatis nō ē hitus fidei infussus etiam vult dicere q̄ nō ē actus
fidei infusse in illis ita q̄ deus non concurrit cum omnibus istis ad
hoc q̄ elliciant actus fidei, unde dico q̄ deus nō spialiter concurrit
cum hereticis ad credendum articulos a quibus nō discedunt sz q̄
re vera Relinquit eos in suis nalibus et ideo nec dat eis donum
infussum et sic nobis cum concurrit spialiter ideo dat hitum infussum
Qui ē spiale adjutorium nobis et quia cum omnibus supra dictis nō
concurrit spialiter ideo non dat donum fidei infussum eis ¶ Sz dicetis
contra sequitur q̄ nec in peccatoribus manet fides infussa eis quia per
vos fides infussa nihil aliud ē q̄z spiale auxilium. ¶ Probatur hoc dixi
mus q̄ hitus infussi possunt hēre actus suos sine spiali auxilio dei sicut
etiam alie res nales sz nihilominus lz hoc sit verum tn ad per
seuerandum in actibus suis requiritur fides infussa et quicunq̄ hi
tus infussus spiale auxilium dei nam lz posset quis hodie vel cras
sine auxilio dei per fidem infussam elicere actum fidei non tn per
multum tempus Quia hemus multa pericula Posset ego hēre unū
actum fidei vel duos sine auxilio spiali sz cum sint tot heretici
non possem perseuerare et sic dico q̄ peccatores Catholicos adju
uat deus ut permaneant et perseuerent in fide lz nō adjuuet spialiter

spialiter deus hereticos quia non sunt Catholici et ideo non con
currit spialiter cum hereticis ad credendum nec perseuerandum et
sic non manet in eis fides infusa quia talis solum datur illis
cum quibus Deus concurrit ad credendum et perseuerandum
cum peccatoribus aut concurrit et manet in eis fides infusa ||

Articulus 4o

Utrum fides possit augeri? Rr distinguen
do vel intensiue vel extensiue vt litteram de conclu non
e dubitandum meminit q iheronimus in apologia apud Ruphinu
dicebat ibi Rufinus q non deceret alicui in fide tn dicit iheroni augenda orare
mus q orandum e q augeatur fides et reprehendendus e Rufinus
¶ Sz dubitatur quomodo augetur fides utrum per quemlibet actu
meritorium augeatur fides utram per hoc q temperate viuit
et vr q sic nam sm sciam omnium doctoris virtutes no solum au
gentur per suos actus sz etiam per actus aliarum virtutum et ro il
loris e quia virtutes morales sunt equales cum gra et sic si
aliquis modo conuertatur ad deum et recipiat gram vt. 10. ||
non potestis dicere nisi q etiam recipit temperantiam vt. 10 ||
et sic de alijs virtutibus moralibus ita q per quemlibet actum
meritorium augetur gra pariformiter sicut virtus cuius e actus me
ritorius, Hoc supposito sic arguo pariformiter sicut fortitudo au
getur per actum temperantie ita fides debet augeri per actum tpe
rantie et cuiuslibet alterius virtutis; ¶ Sz contra sequitur q ali
quando fides erit maior qz gra et qz Charitas et qz alie virtutes
morales sz doctores pp hoc q ponant virtutes equales gre ponunt
q augetur vna virtus ad actum alterius, g hoc e inconueniens sz
q aliquando fides excedat pz si aliquis peccet Peccatum intemperie
tunc pot contingere q ille resurgat ad minorem gram tunc sic si
iste conuersus sit in deum propter peniam tunc resurgens hebit gram
v. g. vt quinqz et temperantiam et alias virtutes vt. 5 qz

an hebat ut. 10. sz fides si manet ut. 10. sicut an qz ipa non
corrumpitur nisi per heresim et hoc e inconveniens ut dixi g illud
unde sequitur ¶ 2m dubium e si fides non augetur per quemlibet actum
utrum per proprium actum sz sic Contra omnes alie virtutes au
gentur per actum fidei g non e dicendum q non augeatur fides per
actum aliarum sz q per actum fidei augeatur alie virtutes pz Quia
credere e meritorium g augetur gram et omnes alias virtutes g ea
dem rone fides augebitur per actus aliarum virtutum sicut actus eius
auget alias et ita teneo istam conclusionem. ad hoc g dico q Non
pot negari Quin fides augeatur per actus aliarum virtutum
Quia viri sancti in actibus moralibus plus conservantur a deo in fi
de et augetur in eis fides et pz etiam quia omnes doctores et sancti
ores plus illuminantur a deo et in fide sunt fortiores ¶ et Ad ar
gumentum concedo q maneat fides maior qz Charitas et qz alie
virtutes etiam si per proprios actus augeatur et probo quia qztumcu
qz dicatis q non augetur per actus aliarum virtutum tn si aliquis
habet fidem ut. 10. et equalitur de gra et peccet resurget ad gra
tiam ut. 5. et sic de aliis virtutibus tn fides si manet ut 10.
sicut ante etiam si augeatur per proprios actus solum et si dicatis
Quare no e ita in aliis virtutibus sicut in fide. Dico etiam q alie
virtutes invicem dependunt qztum ad infussionem et qztum ad co
servationem et qztum ad augmentum ita q no pot una ee minor a
alia non tn e ita de fide quia fides quo ad eentiam: infussionem
et conservationem no e connexa cum gra, Dubium e utrum fides
possit minui vr q sic Quia non ita firmiter aliquis uno tpore
sicut alio credit, sz in contrarium e Quia charitas no pot minui
sz tolli. Quia deus vel tollit habitum infussum vel non minuit
g. per idem nec fides pot minui, sz dicimus q non pot minui nisi p
datur et si dicas q pp argumentum hereticorum q vr minui Reo.

Respondeo ad hoc q in fide pot ee minor Conatus et maior tn
hitus si manet idem lz actus non sit uno tempore ita intensus si
cut in alio. ¶ Sz utrum fides possit augeri in existenti in peccato mortali
Dico q utrunq e probabile q sic q quando quidem non dependeat
a gra pot augeri sine gra ~~et maxime per actum dispositiuum~~ ideo dico
q si fides pot infundi et conseruari sine gra q poterit augeri sine gra
et maxime per actum dispositiuum ad infussionem fidei et vel simi
lem. ¶ Sz Contra arguo q fides non pot augeri nisi pp aliquid
meritorium sz ex gram no e meritum. g. non pot augeri sine gra
minor Probatur quia meritum de condigno saltem non pot ee sine gra
si dicas q sufficit meritum de congruo ad augmentum fidei ~~et in pecca~~
~~tore~~ et in peccatore e tale meritum sine gra; et preterea meritum de
condigno semper sortitur effectum suum sz de congruo no sortitur nisi
per ~~rones~~ orones vel aliquid aliud nam aliquis meretur de congruo.
q dentur sibi diuitie et non sibi dantur alteri vo datur et io di
cetis q in illa fide peccatoris e meritum de congruo et io non augetur
et ideo si dicamus q aliquis in peccato mortali sit extis no augetur
fides illius per actum fidei et aliquando et aliquando sic quod si
ne appartentia diceretur; 2o dico q fides no pot augeri nisi meritorie
vel de condigno et ideo probabilius e q non augetur fides in peccatore

Questio 6. de causa fidei.

¶ Articulus 1o Utrum fides sit infussa homini a deo? est
Conclu affirmatiua ideo Rit doctor q fides a deo dependet e igitur
Prima conclu q ad hoc q ea que sunt fidei proponanti nobis requi
spiale auxilium dei, 2a conclu q qtum ad consentiendum ~~requi~~
requiriti auxillium spiale dei, In hoc articlo loquitur s. thom de
actu potius q de hitu et ibi Paulus gra dei estis saluati et tandem
donum dei enim e ubi paulus de actu fidei infusse loquitur et non de
hitu ut pz de verbis ultimis articuli et sic testimonia sacre scriptu.

loquunti de actu, ¶ Sz Circa hoc quod dicit d. thom. q omis
et principalis actus fidei e a deo intus mouente tunc no esset
questio si loquatur de concursu generali nam no conuenit talis
concursus potius actui fidei qz alijs virtutibus qz cum omibus a
gentibus naturalibus concurrit isto modo sz debet intelligi q requiriti
concursus spialis ad credendum et ideo dicit donum dei enim est
et ideo vult dicere q concurrente deo generaliter ad credendum
sic ut in alijs actibus no e in potestate nra credere et in Scotus d. 23
in 3o dicit q credere e in potestate nra Durand in 2 d. 28 q. 1a et
Almain ibidem et Gabriel d. 23 et ita omnes isti tenent q fides
infusa non requiriti ad credendum sz ad melius credendum et etiam
q non requiriti concursus dei spialis quod idem e sz ad intensius cre
dendum, sz istam opionem no possumus efficacibus ronibus impugna
re; ¶ Sz re vera nescio quomodo satisfaciunt autoritatibus sacre
scripture adductis contra Pelagium non qz ipi sint Pelagiani sz qz
Quomodo fiet q non incidant in errorem illorum Qui dicebant q liberu
arbitrium sufficit, sz ad credendum q e condemnatum in Concilio
mileuitano et Carthaginensi. et Paulus dicit ad ephes. 2o gra
estis saluati per fidem. Item Joannis 6. nemo pot venire ad me
nisi pater meus traxerit illum, sz isti dicebant q initium credendi
e in potestate nra hoc e q sine spiali dei concursu possumus crede
re Quando quidem no loquunti de generali qz concursu illo cum
omibus agentibus concurrit ideo pp istas authoritates condemnatus
e error istorum et 6. Agustin. in libro de predestine sanctorum c. 19 et
20 circa finem determinat contra Pelagianos q non solum credere
sz neqz initium credendi e in potestate nra allegans Paulum 1e ad the
salonic, 2o gratias agimus deo sine intermissione qz accepistis
non solum verbum hominis sz verbum dei dt agustinus q quia

Quia illud erat Donum dei gras agit et ad ephesios. 1. sortem cō
secuti sumus eis et ad romanos .9. non ex operibus ꝛc. et Joam 15.
non vos me elegistis ꝛc. et hoc ꝑ vobis datum ē ꝛc. nam sequitur a
gustinus nitq superuacaneum eet reddere gras deo pro fide sicre
dere sit in potestate nra et ad collosens. 4°. orantes simul pro vo
bis ut aperiat nobis hostium verbi sui ubi ut agustin ait
aperire hostium verbi ē aperire sensum audientium ut credat
et actuum 6. quod deus aperuit ꝛc. et actuum 9. de Anania dis
cipulo cui dominus Quere in domo Jude sanctum hominem tar
sensem ecce n. erat dans intelligere q propterea volebat q que
reret illum ad docendum illum quia orabat et actuum 10. de
Cornelio orationes tue et eleemosyne tue ascendunt ꝛc. et
Postea reuocat simonem ad hoc q predicet illi fidem ubi notat a
gustinus q ex eo vocauit symonem, quia orauit et actuum 6. q
apostoli ubi elligere volebant diaconos dt nos vero oroni
instantes ꝛc. q oportebat orare prius q predicarent, ubi notat tho
mas [illegible] in sacramentalibus tit. 1. c. 3. q ex illo loco de
ductus ē mos ut in initio contionis, oremus dicentes salutationē
angelicam et sic hemus q non ē in potestate nra sz q ē donum dei
ut credamus et sic ut de mente s. thom. disputabimus in 1a 2e
q aliquis postq peccauit non pōt sufficienter disponere se ad ora
tiam ex solo libero arbitrio, Nec aliquis pōt conuertere se a
peccato sine spiali auxilio dei, et ideo potius standum ē doctoribus
sacre scripture q istis nouis doctoribus et cum sancti doctores
teneant ab antiquitate sua q sine spiali auxilio dei non possimus
credere standum ē illis, et Preterea ipi dicunt non ne aliqui here
tici credunt aliquos articulos difficillimos g°. quare non possunt credere

alios articulos; hoc argumentum videtur probare q quidam cecus posset ire Romam sine ductore pedester sine hoc q erraret viam sz certum e q qui hoc assereret reputati mendax nam profecto e impossibile illi non errare et sic licet possit homo bn operari per duos vel 3es dies sine auxilio spiali dei tn semper e hereticum asserere ut hetur 1a 2e in mo de perseuerantia, et sic ad id qd dicitis luterani vel alij heretici credunt aliquos artlos et sine spiali auxilio dei tn dico q credere omes artlos et credere omia que sunt necessaria ad salutem no pot fieri. quia sunt multa impenta et ideo heretici quia non hent auxilium spiale no credunt oia necessaria ad salutem etiam Jacobus in cano c 1o si quis vult ee sapiens postulet a deo et sic requiritur auxilium spiale dei ita q ipo constante nunq quis erit sapiens nisi deo dante et spiali concurrente. ¶ 2o dubito utrum sit necessario ponenda fides infusa hoc satis disputatum e in 1a 2e q 51 ar 4a et q 64 ar 1o an sint ponende virtutes infusse sz re vera ego non inuenio testimonium antiquorum doctorum sz solum a tempore magri usq nunc. sz tonabilitate ponuntur nam sicut in nalibus deus no agit operationes ordinarias in mundo nisi per cas 2as licet deus posset hoc sine illis agere nam deus posset sine sole illuminare mundum sz non vult agere ordinaria nisi per cas 2as. ita ~~tinet~~ licet deus per se ipm posset illuminare me ad credendum omia sine habitu fidei infusse tn cum non agat operationes ordinarias sine ca 2a ideo infundit habitus infussos ut etiam possit homo elicere actus sepe postea et non si dependet a deo ad elliciendos illos et hoc hetur authoritate magri ego enim ita puto q post primum actum fidei homo pot cum solo concursu generali dei credere

credere 2o et 3. ts. et Clementina 1a de summa trinitate et fide catholica ubi determinatur quod paruulis in baptismo ~~infundunti~~ ~~vel~~ infundunti virtutis et etiam in e maiores 5o. id vero ubi determinatum e non quod sint ponendi de fide sed postquam sunt positi opinione probabili quod infundanti illi habitus infussi in baptismo et etiam actum c. 1o. repleti sunt omnes s. s. to ubi non solum loquitur de actuali illuminatione sed etiam habituali et Joan. 14 cum venerit s. s. ille vos docebit omnia ubi non solum de illuminatione actuali sed etiam de habituali loquitur. Item paulus etiam ad Titum 3o. saluos nos fecit ts. ubi gloss. addit ad remissionem peccatorum et copiam virtutum item ad Romanos 8 non accepistis s. s. seruitutis ts. item alibi qui suscitauit corpora vra ut inhabitet ubi non solum pro tunc dicendum quod tunc inhabitet sed ut permaneat et ad ephes. 1o. signati estis et Jacob. 1a. si quis indiget sapientia Quae omnia non possunt dici de actibus moderni ut Caiet. Almain et etiam scotus probaturi hoi proponunt propositiones Prima quod nec experientia nec ratione pot constare nobis quod sint ponendi habitus infussi, 2a propo testimonijs sacre scripture apparet quod sint ponendi habitus infussi. ad hebreos 11. sine fide impossibile e placere deo. ubi sic arguunt Paruuli non possunt habere fidem actualem ergo habitualem habent ad hoc quod placeant qn quidem videmus eos placere sed Paulus non dicit ibi de fide habituali Quia ibidem dicit accedentem ad deum oportet credere quia e ts. sed paulus paruuli non solum habitualiter credunt illa duo sed omnes articulos et non ibi loquitur de adultis et fide actuali. et etiam ubi dicit dns marti. ultimo qui non crediderit condemnabitur de adultis intelligitur et ita etiam intelligit Paulus. De pueris dico quod si ibi sit sermo de illis quod illi saluantur in fide actuali parentum et ecclie ¶ sed e argumentum durand 2o de 28 q. 1 et Scot de 23 in 3o quod si haberemus fidem infussam.

s. respondemus.

Sequeretur q experientia cognosceremus quia omne supernale videtur
q experiamur in nobis nam si ego penetro vissum parietum statim
experior q e supernale illud cum g credere sit supernale videtur
q deberemus experiri nos hec donum per quod crederemus s. fidem
infussam ans pz quia prophete sentiebant in se revellationes supnales
¶ Rr ad hoc negando q experiamur in nobis nam q vis iste actus fidei
iste sit supernalis, tn non hemus evidentiam de illo sz ex autho
ritate s. scripture: hemus magnam probabilitatem q hemus fidem
infussam nam licet illa que sunt miraculorum experior tn me here
istud bonum lz sit supernale non experior nec oz. dato enim q
prophete experianti no ex na rei; 2o dico q e magna apparen
tia q hemus illos post q ex nalibus non possumus credere, Item
ex promptitudine quam sentimus, sz supposito q sunt ponendi
hitus infussi et fides infussa ¶ Dubium e utrum hitus fidei in
fusse et acquisite vel an productus ab infussa et pura poa sint
eiusdem spei dato etiam q sit de eodem artlo omnes isti concedunt
q sit et etiam omnes authoristie ut Capreol in 1 seniarum d.
17 q 1a in solutionibus argumentorum Gregorius et aureolus ubi aper
te tenet q idem numero actus e ab hita infusso vel acquisito vel
a pura potentia et idem etiam Cant. dicit ibidem et alibi et mo
ventur thomiste ad hoc quia s. thom dicit q dilectio dei super
omnia no excedit nalem potentiam hominis qtum ad substantia
suam infra q. 171 ar. 2o ad 3m argumentum vult dicere q dilec
tio dei s. que e ex charitate ts. inde inferunt thomiste q actus ha
bitus infussi et acquisiti sunt eiusdem spei glossantes qtum ad
substantiam s. actus sz s. thom. in 1a 2e q 51 ar 4o ad 2m dt
q si heo mille actus credendi fidei infusse nunqz ex illis actibus generari
hitus acquisitus unde omnis potentia que e determinata ad aliquos

actus ex illis actibus generatur habitus quare g° si ex actibus conclusionis generatur habitus et non ex actibus fidei infusse. habitus fidei acquisite certe hoc ideo quia differunt spe nam alias unde posset generari ecce ubi contrarium ad Thomistas. tenet s. Thom. et 1a 2e q 63. ar° 4° absolute vr dicere contra m ad istos quia dicit q infusse hent aliud objectum g° et alios actus qz acquisite et per cons differunt spe et idem sentit de virtutibus q e 1a ad 10 am contra 2am conclu m et s. Thom in 4° in ma de penia d e 17 q e 2a ar° 1° quaesta 3a et ar° 5° q la ad 2m et 3 p e q e 83 arti° 5 et 6. ubi dicit q attritio non pot fieri contritio et ro e quia contritio illa dicitur a penia infussa et agra sz attritio e a pura poa sm eum ex hoc arti lo. sic si ille actus productus a sola poa ~~sunt~~ sit ut isti dicunt ejusdem spei cum actu producto a potentia per habitum infussum ergo ro quam d. Thom. non valeret dicendum e g° q actus fidei ~~fuit~~ immo cujuslibet actus infussi differunt spe ab actibus acquisite et ab actibus productis a sola poa //

ad 19 et capreolus 2 d e 28 q 1a ad 4 v

Articulus 2°

Utrum Peccatores credunt per donum dei, an ex suis naturalibus quando quidem non hent Charitatem? illa opio que hetur in solutione ad 3m q fides pot infundi sine charitate hetur a Caietano et etiam Capreolus teneat cum probabilis e ¶ sz etiam opposita videtur probabilis quam coiti tenent omnes et s. Thom. 1a 2e q e 67 ar° 4° videtur ee hujus senie q non infundati fides sine charitate ubi inquit q qztum ad habitum simul infundunti virtutes theologice sz qui vellit tenere prout in hoc loco tenent pot dici q simul infundunti nisi sit impedimentum vel dicet q non intelligit hic de habitu sz de actu qui vellit tenere cum s. Thom illic et poterit fieri ro pro hac opinione quia

Quia si peccatum mortale impedit augmentum fidei ꝯ infussionē illius Primum pz ex supradictis Credo q̄ s. Thom potius vellit tenere q̄ non possit infundi fides sine charitate accedendo ad opiones cōem;

Quio .7.ª de effectibus fidei.

¶ Artiꝰ 1º Vtrum fides sit causa timoris; Vide litteram et s. Thom ponit articulum ad declarandam authoritatem Jacobi demones credunt ꝛc. Ponit 3es conclusiones et 1ª presupponit unā distinctionem q̄ duplex ē timor, Quidam seruilis Alter reuerentialis Prima conclu° q̄ fides que ostendit penas malorꝝ ē causa timoris seruilis nam aliqui qui non reuocanti a malo ꝑꝑ amorem reuocanti a malo ꝑꝑ penarꝝ timorem; ¶ 2ª conclu° fides que ostendit Premia eterna et magnitudinem dei ē cā timoris filialis ¶ 3ª conclu° fides q̄ ē cā timoris seruilis ē informis illa vero fides que ē cum Charitate ē cā timoris filialis. Tn̄ lz fides informis dicitur cā timoris seruilis non tn̄ propter hoc putetis q̄ ille timor sit malus nam etiam timor seruilis pōt ēē cum charitate quod doctor dicit ad 1m q̄ ē impossibile hēre timorem aliquando seruilem ante omēm fidem ē notandum ꝛc.

Articulus 2º

¶ Vtrum Purificatio cordis ē effectus fidei, hunc articulum ponit ad declarandam authoritatem Petri 15. fide purificans corda eorum. Ponit vnam conm hentem 2as partes et isto artiꝰ pro dest multum ad mores. Prima pars q̄ primum principium puritatis ē fides 2ª pars ē si talis puritas sit cum charitate formata ē perfecta puritas vn̄ ex hoc loco confessor pōt reuocare peccatorem a peccatis inducendo ad timorem. ad timorem seruilem pōt adducere per fidem penarꝝ et ad filialem per fidem eorꝝ que deus egit pro nobis et ad pu

Puritatem pariformiter cordis vel ad perfectionem ostendens quo modo per fidem Purificatur eor.

QUIO 8a

¶ Articulus 1us Utrum intellectus sit donum spiritus sancti.

S. Thom presupponit id quod in 1a 2e q. 68. declarauit quod dato quod justi et peccatores habent aliquos actus virtutis tamen aliquos habet justus quos non habent peccatores, nam aliquos actus habent justi et sancti circa materiam fidei quos non habent peccatores quia aliter deus adjuuat justos quam peccatores ad ea que sunt fidei et hoc ideo quia sancti intelligunt ex adiutorio spirituali dei, con: igitur doctoris est quod homo quicunque indiget auxilio dei spirituali, et dono intellectus ad penetrandum ea que sunt fidei unde videndum est quid significet vocabulum intellectus nam intellectus vult dicere quandam cognitionem penetrantem intus usque ad intima et ideo dicitur intellectus quasi intus legens. ¶ Et primo notandum quod necessarium est ponere aliqua dona spiritus sancti et omnes doctores fatenti quia expresse habet Esay e. 7o. egredietur ubi ponunt 7 dona sed sacra scriptura vocat illa dona spiritus domini aliquo spiritus aliquando dona vocat, ¶ Sed difficultas est inter doctores utrum ista dona distinguantur a virtutibus. Sed hoc disputatum est 1a 2e q. 68. articulo 1o sed ex eodem loco noto 2o quod duplex motor est in homine interior ratio humana alius exterior qui est ipse deus quia si deus nos relinqueret rationi nostre etiam positis in nobis virtutibus infusis sepius erraremus et ideo indigemus spirituali adjuuari a deo et hoc etiam philosophus in libro de bona forma expresse dicit sub eisdem verbis ferme sub quibus Thom. ¶ 3o est notandum quod omnes virtutes humane tam acquisite quam infusse omnes mouenti immediate a ratione et nisi moueanti a ratione non possunt habere actus circa conclusiones nisi moueanti a ratione et ita est de omnibus virtutibus nam aliquis moueri adjuuandum a ratione ita quod temperantia nec aliqua alia virtus non potest elicere actum suum nisi a ratione moueatur. ¶ 4o notandum est particulariter de fide quod

sicut principia non possunt habere actus

q̄ fides dum tractat ex auditu ꝑ fides non inclinatur ad credendum
nisi ex aliquo motivo Quia si ego credo q̄ s. s. procedit a pte
filio quia determinatum é in concilio ita q̄ ego non crederem aliquid
nisi audiussem; ꝟ ꝑ é notandum q̄ illa quę audiuntur de fide sunt ve
ra ꝑ certa ꝑ determinata fidei n. ex auditu é ꝟ illa quę audiūt
sunt finita ꝑ determinata vt ea quę sunt de fide sunt determinata
s. quatuordecim articuli fidei ꝟ ex istis sequitur q̄ homo adhuc tam x̄
anam indiget aliquo alio lumine preter fidem ꝑ alias sue declarationes in
fussas p̄z nam fides nō declinat nisi ad audita quę determinata sūt
ꝟ aliquando necesse é q̄ homo opereſtur Cum illa quę nunq̄ audi
vit ꝑ ad hoc deficeret nisi adesset lumen supernaturale
ꝑ ita illa quę homo audiuit nō sufficiunt ad beatum x̄pianum vt
si aliquan Rusticus circumbeniat ab hereticis dicentibus sibi q̄ so
la fides sufficit ad salutem ℣ quod desistendo ille nisi adesset
spūalitz tunc quid ex his quę ipse habet ex fide non habet aliquid
quod de se satisfaciens ꝑ assentiat ꝑ Confirmo quia dominus in
Euangelio matthei 10. dicit cum stetissetis apud reges ꝑ presides
nolite cogitare quid loquamini ista promissione erat de fide quia
tam illam habebat g̃. de intellectus dono loquitur ut habetur matth
tibus 10 apat dabat ante presides quid respondeant ꝑ hoc non p
fidem quam habent vt beati agnes quę solo lumine quod
tunc habebat ante doctrinam s. ductus ꝑ fidei non poterat
respondere ea quę Respondit nisi datum fuisset auxilium spūale
dei ꝑ aliquod donum supernale ꝑ etiam ex Esay c. 60. dns
apparuit mihi aurem q̄ illuminabat eum ostendens Certum enim é
q̄ non per fidem quia illam antea habebat g̃. per donum intellectus
ꝑ etiam paulus ad romanos 8. qui spū dei agunt filij dei sunt
nam peccatoribus nisi quis deus gubernaret per fidem infusam ꝟ
justis ultra illum data aliquod donum particulare per quod agunt
quod é donum intellectus g̃. ꝑ Joann. Cano c. 1. é 2. dicit Non

Non non necesse habetis vt aliquis doceat vos sz vnctio ejus docet vos de omnibus vnde clarum é q̃ primum opꝰ q̃ doctrinales qualitercũ q̃ habent fidem infusam q̃ illud quod dicitur vnctio ei. docet vos aliquod aliud lumen importat q̃ fidem quod é donum intellectus & etiam illud pauli. 1. corinthio. 2o spūs omnia judicat ad q̃ non sufficit fides infusa sc. ad ita bene judicandum sine nullo errore q̃ datur dono intellectus & etiam phs in libro de bona fortuna c. 2o dicit q̃ illi qui ex impetu quodam & vesani alīquando & mouentꝰ ab instinctu exteriori non expedit eis multum consiliari quia pro quodꝫ peri pd negocia bene succedunt & etiam facit quod 9 thom. 1a. 2ae q63 ar 1o. c. 2a q. 68. dicit q̃ in bello aliquando insurgit in viro bono fortis bona spes victoriꝫ aciem spūs victorie & hoc propter rationem sz aliquando aliquis fortis cum parua acie vt judas machabeus. 1o machabeo. c 4o. habuit confidentiam specialem victorie cum pauci erant & hoc nō erat propter virtutem infusam quam erat aliqua ro que moueret ad ~~eam~~ ~~confidendum~~ sz solum motiuus 9 sancti facit etiam quod 9 thom 1a. 2ae q 109. articulo 9. dicit q̃ propter virtutes humanas tam infusas q̃ acquisitas necessarium fuit deum adjuuare nos spāliter ad vitam eternam. qz dato q̃ naturaliter virtutes & apostolus ad roma 8. quid oremus sicut opꝰ nescimus & sapientia 9 cogitationes mortales timide & incerte prouidentie nostre & quod doctor vult dicere in isto do & sequenti q̃ homo propter virtutes infusas indiget vt adjuuetur particularitꝫ a deo ad ea que sunt necessaria ad vitam eternam & particularita loquendo de dono intellectus é notandum q̃ fides infusa non é habitus intellectiuus sz judicatiuus vt in geometria facit me judicare q̃ triangulus hēt 3 angulos & non intelligere ita fides non facit me intelligere angelum sz facit me judicare q̃ angelus vel angeli peccauerunt & fides condemnā facit simplicem apprehensionem sz judicium ex hoc sequitꝫ q̃ ad intelligendum ea que

sunt fidei ꝑ hoc aliud lumen ꝓ fidem q̃ fides non sufficit intelligere & ad intelligendum ea que sunt fidei sicut lumen naturale. nam aliud est iudicare aliud est intelligere & ideo requiritur lumen naturale & cum eo donum intellectus ad ea que sunt fidei ad intelligendum ea que sunt fidei lumen naturale ad quod non sufficit. vnde dicit Thom. 2 2 q. vnus potest melius intelligere q̃ alius & hoc modo extenditur vt quod Iohannes voluit dicere in prima canonica verbum potest intelligere ꝑ infidelis quo ad vnum sensum. 23. b. Augustinus intellexit quo ad duos sensus Item ego intelligo in vno loco sensum dum tangit literalem Alius moralem & literalem & ego possum habere certam fidem sicut augustinus q̃ augustinus melius penetrauit illum locum q̃ ego non prouenit a fide ꝑ a dono intellectus & intensiue potest vnus intelligere melius alio aliquid vt q̃ vna centum sunt fratres quorum q̃libet bene credunt sicut Iustus vnus melius intelligit vnde dicitur ꝓ q̃libet illorum intelligit & facit ad hoc dicitur quod dicitur apparuerunt eis linguæ tanquam ignis vt intelligerent scripturas & modo quodam lumen intellectus, Dicimus etiam q̃ angeli in prima creatione & primi parentes non habuerunt euidentiam habent fidem perfectius q̃ nos sed Iustus viri illuminantur ad hoc q̃ perfectius intelligant q̃ nos adeo per donum intellectus facit ad hoc quod d. augustinus 2o de Trinitate 2o inquit qui credunt orent vt intelligant idem augustinus, tract 29 super Iohannem c. 6 qui addunt illud Esaye 7. nisi credideritis non intelligetis & Ricardus tractans illud Qui crediderit & baptizatus fuerit &c. in quit benedictus deus qui non dixit qui intellexerit sed intelligere imperat maiorem difficultatem & sic ad multa nos obligauit quia intelligere ꝑpenetrare vsq; ad intima Omnes tñ doctores fatentur q̃ peccatum fidei deus adiuuat illustrat sanctos viros vt illi illustrent & illuminent alios vt etiam testatur paulus ad ephes. 4 q̃ alios prophetas & possint doctores quos deus illustrat vt ipsi illuminent alios & illi doctores dicant q̃ illi qui

Qui illustranti perfectius credunt et sic illa illustratio e quedam perfectio fidei et sic aliqui dicunt virtutes non distingui a donis ita tenet Scot. in 3o d. 34 et durand. in 3o d. 34 q. 1a et rellinquunt in dubio an bona distinguantur a virtutibus nam recitatis utriusque opinionibus inquit ipse durand. ibi quod dubium sibi e que opinio sit verior vr tn probabilior opio s. thome. tenemus quod dona distinguunt a virtutibus nam oporteret quod ista dona non distinguerentur a fide sed oppositum pz ex eo quod in xo fuerunt ista dona. Esaye 7o et requiescet super eum etc. et tn in eo non fuit fides infusa et etiam inquit d. thom. fides e habitus iudicativus et non intellectualis donum aut intellectus fuit iudicare. ergo facit etiam ad hoc quod hic s. thom. inquit in solutione ad 2m argumentum s. quod e diuina inti lumen fidei et intellectus. Qui operanti ex instinctu s. s. operanti sicut bruta animalia nam formica quando congregat in orreum grana non cognoscit quare faciat nec si faciat ut heat in bruma pastum, ita qui mouent ab s. s. nesciunt nec cognoscunt rationem quare agant nam sepius quis vult ascendere navim et motus s. s. desistit lz nullum videbat imminere periculum et ideo qui mouenti instinctu aliquo spiritus sancti debent non desistere ab illo. Spus sanctus m. sepe mouet hominem etiam per donum consilij.

Articulus 2us

¶ Utrum donum intellectus simul heatur cum fide. s. thom. ponit 2as distinctiones 1a ex pe fidei quod quedam cadunt sub fide ut articuli, alia non ut historie; 2a distinctio quod 2r sacre scripture cognoscimus Primo modo perfecte quando pertingimus ad cognoscendum entiam rei Alio modo imperfecte ut cognoscimus quod credendum e, etiam ultra hoc quod illa non repugnat nam pot aliquis plus intelligere quod non repugnat deo quod ex potentia sua diuina virgo pariat deinde ponit 3es conclusiones vide eas in littera

¶ In isto ar solum e dubium Circa 3am conclum que e quod argumentum

in contrarium non concludant q̃ sequitur quia dato q̃ non non hẽmus euidentiam q̃ deus é trinus & unus & q̃ deus est incarnatus quia sunt artic fidei a nobis credendi & tamen hẽamus euidentiam q̃ argumenta in contrarium nõ concludant, nam hec habemus fidem q̃ non concludant & tamen hẽamus euidentiam q̃ argumenta non concludunt & quando quis arguit omnis ẽ tia diuina ẽ pater, filius ẽ pater & ẽ tia & filius ẽ pater. Dubitatur

^ nã ego scio ex fide q illa consequtio non valet

ne aliquis credens q ista cõia non valet quia credo antecedens ẽ verum & cons ẽ falsum, Respondetur q̃ nõ ẽ necessarium q̃ habeam talem euidentiam q̃ argumenta in contrarium nõ concludant nec tenemur scire soluere argumenta ne fides in fide confundatur & q̃ tenetur dicere ut ait petrus reddere rationem de fide, Nõ dico q̃ re vera ita ẽ q̃ aliqua argumenta sunt iuxta que nos non hẽmus facile

v licet maiores & prelati hñt tenẽtur soluere argu.

solutionem nec euidentem & si quis faciat argumenta circa eucharistiam euidentia non possunt & sine subito & tunc nõ hẽo euidẽtem solutionem argumentorum & tñ hẽmus fidem q̃ ibi ẽ corpus xpi verum, dico q̃ de quibus argumentis hẽmus euidentiam q̃ multa argumenta in contrariũ nõ concludunt nam & si quis dicat nõ potest resurgere mortuus. Solutio ẽ distinguendo vel de potentia nali & sic concedo & vel diuina & sic nego, Et Alanus dubium ẽ & tum ideali quo quod spectat ad fidem possit hẽri cognitio credens & videtur q̃ nõ Q de aliquo artic fuit euidentia q̃ peperit virgo maria mater dei fuit euidentiam q̃ peperit virgo & hoc ẽ de fide & etiã de his que spectant ad fidem potest hẽri cognitio credens, R q̃ cõ ẽ vera verisimiliter q̃ de per se nullus hẽt euidentiam de expectantibus ad fidem. ad argumentum dico q̃ articulus nõ ẽ solum ista peperit virgo & tantum hoc q̃ xpus natus ẽ ex virgine & sic maria non habuit euidentiam q̃ ille est messias & fidem & consimiliter qui credebant xpm resurgentem non habuerunt euidentiam q̃

q ille ect messias sz fidem ut s. thom. apostolus inquit vidit et huit evidentiam q ille homo passus e et resurrexit sz q ille esset deus solam fidem.

Articulus 3us

¶ Utrum Iusti Plura Credant qz alij intellectu speculativo: solum vel etiam Pratico, hoc e querere de materia doni intellectus. Doctor ponit conclusionem q donum intellectus no solum se extendit ad speculabilia fidei sz ad omia tam speculabilia qz pratica vel operabilia. Primo e notandum q doctor hic expresse revocat quod dixerat in 1a 2e q. 68 ar. 4o q s. ad intelligendum sunt duo dona quum illic posuerit 4or dona in intellectu: s. intellectum: consilium sapiam et sciam, et ideo hoc revocat quia posuerat consilium ad intelligendum pratica videbatur q non erat ronabile q consilium poneret ad intelligendum tam speculabilia qz pratica lz ibi solum posuerat ad speculabilia; donum aut consilij non ponit ad intelligendum sz presupponit intellectum qm ipm nomen consultationem sonat;

Articulus 4us

¶ Utrum donum intellectus sit in omibus hentibus gram? Con. e affirmativa; Aliqua dubia sunt no contemnenda et dependent ex argumentis Primu argumentum e bonum, Primo dubitat utru in omibus hentibus gram sit equale donum intellectus, Dicendum q no sz ubi e maior charitas ibi e maius donum, sz dubitatur nam diximus q Iustus plura intelligit unus qz alius rusticus intensive et extensive utrum g. ista inequalitas sit extensive et intensive, Rr q aliqui Iusti intelligunt ex dono melius extensive et intensive qz alij qui sunt ita Iusti sicut alij, ¶ sz maius dubium e circa illud q omnes existentes in gra hent donum intellectus. ¶ contra sequitur q nullus existens in gra poterit here ignorantiam circa necessaria ad salutem cons e flm. g. falsitas contis e nota, qz circa articulos fidei pot aliquis here a

hēre aliquam ignorantiam inuincibilem ꝑ alterum circa aliquos vt
q̄ xp̄s descendit ad inferos ꝑ ⁊ in credere illud ē necessarium ad sa
lutem ꝑ etiam contra precepta pōt hēre ignorantiam, R̄ per pro
positiones aliquas mām apte declarantes, ℣ Prima propo Iusti
possunt hēre ignorantiam speculatiuam ⁊ circa opabilia vt Iacob
habuit ignorantiam speculatiuam Circa operabilia .s. q̄ putabat q̄ illa
cet Rachel ꝑ erat lya ꝑ etiam aliquis pōt putare q̄ ille cui
dat eleemosynam sit pauper ꝑ ē dives, ℣ 2ª propo etiam ha
bentes oriam possunt hanc ignorantiam practicam putā q̄ iste contractꝰ
ē vsurarius ex eo q̄ dixerunt sibi theologi q̄ ē licitus tenetur
ea, sit vsurarius hēt ignorantiam ⁊ idē non errat, ⁊ est
mulier exigens vgra pōt negare debitum viro ⁊ hēt ignoran.
Circa illud q̄ .s. sit precepta pauli q̄ non neget viro debitum. ℣ 3ª
propo Iusti ⁊ hēntes etiam non possunt hēre ignorantiam pure practi
cam Circa necessaria ad salutem ⁊ hoc illud ē faciendum ē pure practi
cum vt si quis dicat q̄ dare fenus ē licitum tunc si quis hēat
istud Iudicium iste contractus ē faciendus putans q̄ licet dico
q̄ ille contractus ē pure practicus ⁊ tale non cadit in hentes gram
℣ 4ª propo Iusti non possunt ignorantiam hēre culpabilem que sit
peccatum mortale Circa ea que sunt necessaria ad salutem ⁊ hoc ge
neraliter certum ē quia oppositum implicat .s. q̄ hēat illam ⁊ q̄ sit
in gra ℣ 5ª propo q̄ his non obstantibus q̄ dato q̄ Iusti possunt erra
re in multo rarius errant Iusti q̄ peccatores nam re vera illustrat
illos deus ad hoc vt cognoscant ea que licant, nam si alicui Iusto
dicit q̄ contractus vsurarius ē illicitus ly ipe ignoret ⁊ excusaret
in deus illuminat illos etiam ad hoc q̄ non errent sic ita ille Iustus
detinebit ad hoc q̄ non faciat illum contractum per aliquod donū .s.
quod non ē in peccatoribus ⁊ p̄z ex illo. Anthio docebit vbi Iustis
loquitur ℣ 6ª propositio omnes hentes gram et soli illustrantur

illustrantur ut non errent nam sicut dicebamus licet quis sciat quid agendum hodie vel cras. Tamen per multum temporis non potest quis cognoscere quid agendum sit nisi ex speciali auxilio dei et per aliquod donum ultra fidem ab ipso deo datum et hoc est donum intellectus. Ad dubium respondetur per 5. conclusionem que explicat doctoris intentionem. //

Articulus 5.

¶ Utrum Peccatores habeant donum intellectus? Non sine ratione queritur nam sepius videmus quod dominus non permittit aliquos qui habent aliquod peccatum mortale quod nullus sine gratia gratum faciente habet donum intellectus. Summa probationis est quod nulli habent donum intellectus nisi habeant rectam existimationem de fide nisi solum Justi ideo solum Justi habent talem donum. ¶ Contra id quod doctor dicit quod peccatores non habent rectam existimationem de fine. Sic arguo sequeretur quod peccatores essent omnes infideles sed non omnes sunt infideles ergo conclusio est male posita sequella tamen patet quia qui habet malam existimationem de deo hereticus dicitur. ¶ Respondeo notando quod duplex est finis unus est ipse deus. Alius est finis particularis nam sicut dicebamus temperantie finis est conservare bonam valetudinem corporis sunt etiam media ad illum finem temperantie vel semel commedere vel bis. et parum vel commedere pisces et ille finis virtutis ut iste temperantie est particularis. Ad argumentum ergo dico quod peccatores dum taxat errant circa fines particulares, nam si dicatis crapulosso peccatori quod moderate se habeat circa finem temperantie derridet hoc quia non habet rectam existimationem de fine particulari et sic debet intelligi s. Thom. ¶ Sed si dicas contra dicit de ultimo fine ¶ dico quod virtute sui finis sunt ultimi fines qui simul sunt media ad ultimum finem et circa illos ultimos fines errant peccatores ¶ 2o potest dici quod dupliciter stat errare circa ultimum

quod incidant in aliquem magnum errorem conclusio est

finem; vno modo circa cultum diuinum vltimi finis et sic
errant peccatores et hoc dicitur errare mediate circa deum errando
circa precepta eius; Alio modo immediate stat errare circa
deum et hoc modo nō errant peccatores circa deum alias m. erent here
tici ¶ Sz contra aliquando peccatores scienter faciunt peccata sciendo
Quid pertineat ad cultum necōpz q̄ semper ex ignorantia peccent q̄z
scienti bonum facere is. ¶ e notandum quod diximus 1a 2e q. q̄ judi
cium praticum existimatiue e duplex Quodam generale vt malum
e inebriari et hoc expectat ad sciam ethicorum aliud e particulare
vt danda e eleemosyna nunc isti pauperi et ideo e diffria inter ju
dicium generale et particulare nam in judicio generali e actus malus
in contrarium sz non e actus malus. in contrarium cum judicio par
ticulari, nam licet cum isto judicio nō e fornicandum stat in aliquo
actus malus fornicationis in cum isto nunc nō e fornicandum sm
s. Thom. non stat actus malus in contrarium ¶ hoc supposito ad
replicam R. distinguendo ad id quod dicitur q̄ peccatores errant
peccando nam illi hent existimationē rectam in generali et in
nō in particulari. nam ad operandum requiruntur judicia in particulari
recta ad recte operandum que peccatores nō hent de fine ¶ Sz posset
dici q̄ cum dicimus q̄ peccator nō het rectam existimationem de fine
intelligendum e q̄ non similiter ita contingit, sz pro maiori parte, et hoc
etiam voluit aristot. Quando dixit omnis malus e ignorans et
sic vitiosi male sentiunt circa fines tam particulares q̄z genera
les lz aliquando bene sentiant, Circa dicta s. Thom. s. q̄ pec
catores nō possunt here rectam existimationem de fine e hoc dubiū
et ideo dubitatur Quia ignorantia illa q̄ a peccatore nō pōt vinci
vr q̄ excuset a toto ¶ Dubitatur in sequitur q̄ Peccatores ex
cusanti per ignorantiam si non pnt here rectam extimationem
de fine et agendis circa finem; Ad hoc respondetur Cum Adriā
in quodlibeto. dicendo q̄ verum e q̄ Peccator non pōt here

^ 8o solū nulla q. s. habeant malā existimationē de fine

here existimationem bonam ad operandum vt̃ Quia sunt vor difficul tates q̃ necessarium é q̃ eret nisi adjuuetur a deo ꝯ quia ipe non ad juuatur a deo specialiter necessarium é q̃ eret nam si adducatur sibi con tractus vsurarius quem nõ pot cognoscere é malum ꝯ vsurarium ex lumine nãli ꝯ non adquatz ex superiali illuminatõ efficat eũ ꝯ peccabit Quia ista ignorantia non excusat ꝫ tenebatur recedere a peccato vt illuminaret. ℣ Unde ꝯm Adrianum ꝫ peccator consultat alĩ consulat vtros doctos non excusatur nisi conuertatur in deum qui sic illuminaret ad veritatem cognoscendam ℣ 3o dnio cois ꝫ q̃ vnus illos consulit doctos erra contractum ꝫ postea eret cum illum non peccat per illum contractum ꝯ nos 1. 2e probabimus ꝯ si duas Contra tenetur facere diligentiam. Dico q̃ verum é q̃ tenetur facere humanam diligentiam. s. consulere doctos vel pot dici q̃ peccatores non excusantur Quia non sunt ignorantiam inuincibilem in vniuersali immo scit q̃ non é fornicandum dato iudicet q̃ non é fornicandum modo q̃ non excusat eos qua tenentur iudicare nec nunc licet fornicare ℣ Dico 2o q̃ etiam in particulari peccator pot scire q̃ nunc é faciendum ꝯ ideo non excusatur. Dico 3o q̃ peccatores ignorant Quia non recte iudicant multi in vniuersali. i. in vniuersum de particularibus q̃ non recte sentiunt de singulis casi particularibus ꝯ sic respondeo negando q̃ excusantur per ignoran tiam nam et si aliquis peccator non conuertatur ad deum tñ potest con sulere viros peritos ꝯ aliquando errant plurimi ꝯ sic doctor vult dicere q̃ ꝫ possit peccator non errare bis vel ter tñ non semper quia nõ licet adulterium semel.

Articulus 6o

℣ Utrum donum intellectus Distinguatur a dono sapientie Conclusio é generalis q̃ 7 dona spus sancti distinguntur inter se, Du bitatur circa istum articulum q̃ 5o vbi in 5o ar dixit q̃ donum intellectus facit rectum iudicium de fide ideo nõ é in peccatoribus, c.

7o

argumentor sic recta extimatio e judicium rectum sed ergo donum intellectus facit rectam extimationem de fine ergo judicium ergo falsum est quod s. Thom dicit quod ad intellectum non pertinet judicare sed capere Reo quod verum est quod donum intellectus non est habitus judicativus et sic facit rectam extimationem vel judicium ex recta intellectione qua agit nam qui recte intelligit recte judicat vel extimat dato quod per aliud donum et sic qui a longe apprehendit judicat unum pro alio ita Peccatores quia non recte apprehendunt male judicant Carent quoque dono intellectus ¶ Sed dubitatur hic nam videtur hic quod fidem relinquit hic sine aliquo actu nam rectum judicium de deo pertinet ad sapientiam et de aliis consequenti que sunt humana est judicandum per scientiam Precipiunt autem omnia ista per donum intellectus sed non requiruntur plura ex parte ea ad res fidei quam cognitio et judicium ¶ Rr primo quod fides est circa ea que expresse constant esse revellata in scriptura sacra sed sapientia scientia et consilium sunt circa ea que non expresse sunt revellata ut quod xps fuerit unicus sicut primogenitus matri sue Docuit xps ecclesiam per donum intellectus aut sapientie sed quia diximus supra quod fides est de omnibus revellatis quomodocunque ad nos perveniunt ¶ 2o pot dici et melius quod fides est ex auditu tam circa divina quam humana quam speculativa et quia aliquando oportet nos operari circa ea que non audivimus et fides sola est de auditis auditis non ideo dns illuminat per ista dona ad operandum circa non audita et sic dico ad argumentum quod fides habet actum tam circa divina quam humana ex auditu apprehensa ista tamen dona inclinant aliquando ad res nunquam auditas ¶ Dico 3o etiam quod per ista dona sapientia scientia intellectus est hec firmiorem et perfectiorem assensum quam per solam fidem et tamen propter hoc non vocat officium fidei et sic sancti per donum intellectus melius judicant de eodem articulo quam ego per solam fidem de discretione istorum donorum parum

Parum refert. Sed satis est quod circa speculatiua et operabilia sunt satis hic bene distincta. Dns Caiet. 1a 2e q. 68. artic. 4o dicit quod iudicare de rebus diuinis siue per humanas siue per diuinas causas pertinet ad sapientiam, scientia vero ad iudicandum per causas nales de rebus, intellectus ad penetrandum omnia, consilium vero ad applicanda omnia ad opus. Possumus dicere quod vbicunque est aliquod iudicium de diuinis vel per diuinam semper pertinet ad sapientiam. ¶ Dubitatur tamen ab istis de comia facta ab apto. 1e ad Corinthio. 15. xo. surrexit ergo et nos ad quod donum pertinet illud iudicium dicunt quod ad sapientiam quia iudicat apostolus de nra resurrectione per resurrectionem xi, illud aut non resurgemus ergo xps non resurrexit. Pertinet ad sciam, ego tamen dico quod oportet videre medium formale et si illud est res diuina. Dico quod iudicium pertinet ad donum sapientie si aut humanum pertinet ad donum scientie //

Articulus 7.

¶ Vtrum dono intellectus correspondeat 6. beatitudo s. beati mundo corde. Sed est notandum quod s. Thom. in 1a 2e q. 69. ar. 1o tractat et omnes doctores 3 d. 34 dicunt quod beatitudines iste 8. sunt actus virtutum infusarum vel donorum et hec est mens doctoris lz Gabriel tenet quod sunt habitus sed pz oppo quia lugere est vna beatitudo et tamen non est habitus ergo beatitudines sunt tm actus virtutis. In hoc articulo nihil aliud querit vtrum puritas cordis et vissio dei sunt actus doni intellectus? Pro quo ponit 2as distinctiones et postea conclum distinctionis vide litteram que clara est. //

Articulus. 8.

¶ Vtrum fructus doni intellectus sit fides, Conclu est affirmatiua. s. Thom. 1a 2e q. 70 tractat de fructibus et hoc mouet ad intelligendum quod dicitur ad Galath. 5o vnde fructus sunt actus virtutis siue donorum siue in via siue in patria Tria requirunt ad hoc quod aliquid sit fructus quod producatur ex arbore

et quod sit ultimum productum ex arbore et quod sit suauis sic ergo operationes que producunt a virtutibus licet producant ex arbore non sunt fructus sed requiritur quod sit cum suauitate et sine difficultate et tunc est fructus et hoc est bonum ad producendum

¶ Dubitatur hic circa id quod dicitur a s. Thom. quod fructus intellectus est certitudo fidei; ¶ contra omnis fides infusa est certa ergo male dicitur quod fidei certitudo tribuitur dono intellectus cum in peccatoribus sit fides infusa et tamen non sit donum intellectus et preterea quis actus est fidei certitudo quoniam certitudo videtur pertinere ad iudicium sed donum intellectus non iudicat ¶ Respondetur quod certitudo fidei non solum est apprehensio sed iudicium ¶ 2o dico quod non quodlibet iudicium est certitudo fidei que vocatur fructus sed perfecta et ultima que facit gaudium quodam ¶ 3o dico quod illud iudicium quod est certitudo non elliciti a sapientia etc. sed a virtute fidei vel ab habitu fidei effective elliciti quamuis sit fructus doni intellectus nam donum intellectus adiuuat ipsam fidem infusam ad hoc quod elliciat certitudinem illam que est perfectus ~~habitus~~ actus quia ipsa non sufficeret per se sola ad elliciendum ita perfectum actum sicut est illa certitudo que causat gaudium ||

Questio 9. de dono scientie

¶ Articulus 1. utrum scientia sit donum? ex 7 spiritus sancti. Con. est affirmatiua quoniam non sufficiunt nobis virtutes acquisite nec infusse ad recte iudicandum circa ea que sunt fidei datum est nobis donum scientie; Aliqui moleste ferunt quod s. Thom. tot questiones et articulos moueat de his donis et re vera ut dicit gregorius; 2o moralium non intelligit ista dona quia non ~~habent~~ habet non est dubium quin sancti sperarent a deo illuminari nos statim recurrimus ad libros et non curamus de adiutorio dei; s. Thom. non scripsit nisi 20 annis ~~[illegible]~~ mortuus est anno sue etatis etc. 50. mihi persuasum est quod non scripsit diligentia humana nec tot potuit legere sed adiutus fuit a deo per ista dona In solutione argumenti inquit quod deus et angeli sine discursu cog

cognoscunt omnia angeli quidem Quia deus concessit hoc eis 11ª q 98ª
a principio creationis Quia crearent Vtrum luna cesset cursum ps. Rñdet
q sic quia statim cognoverunt omnia sine discursu Sic etiam nos sine
discursu cognoscimus omnia Si deus nobis conc̃essisset Et etiam inquit
q Scientia que ē donum nō ē discursiua Sed a nobis per illam non dis
curritur Et statim per illam cognoscimus Et iudicamus Sed hoc do
num dat deus ad 3 ctiminandum aliquid in ecclia vel in conc̃essis Et
Quia in solutione ad 3 m arth. 5m sequentis inquit q iudicare de diuinis
per humana pertinet ad scientiam, Et Sic tunc Sic argumentoi Et sua
que ē donum ē discursiua q quia illud ē discursus Et iudicare de
diuinis per humana Et Rñ ad hoc dicitur q ibi inquit q Scientia
ē discursiua que ē donum nego Et quando dicitur iudicat de diui
nis per humana Concedo Et hoc ē discursus nego quia non sufficit
ad discursum cognoscere per eam effectus quia aliquando etiam ange
li hoc modo cognoscunt nam angeli cognoscunt v. g. q erit magnus
probentus olei q̃ sunt magni Astrologi in non discurrut Et faciant
hoc q aspiciant quod contingit talis planeta cum tali Et quod sequi
tur tales effectus, Et dico q discursus nō ē nisi rei dubie nam Si ego cgi
discursum Exempli triangulus habet Et 3 angulos &c. hoc idcirco ego Quia du
bitabam an. Item ad discursum statim cognoscere eas Et nō cognos
cere effectus vt cognoscere conuentiones p planetas in quou q aspi
cerem tholem cum nō cognoscerem quis effectus sequeretur nam discurre
re &c. vnde Et angeli cognoscant effectus per eas in non discurrunt
nec inquirunt nam Si querant angeli an ē futurus magnus p ventus
statim sine interuallo respondet, Et p q illud nō fit discursus in eis
nam Sicut in homine quando q reasumat effectus venturos quos an
discursiue cognouerat tunc quando reasumat nō discurrit quando q
dem non dubitat tunc de illo vta etiam in angelis quando cognoscūt
effectus venturos per suas causas quos an cognouerant nec ante dubita
bant nō discurrunt, //

Artis 2us

¶ Vtrum scientie donum sit circa res diuinas? Doctor ponit 2as propositiones Prima quanto cā ē superior per quam demonstramus tanto demonstratio ē certior circa istam propositionē quod sumendum ē in his scientijs ex parte medij magis q̄ ex parte materie vt q̄ dixerit oppositum in 2o phisicorum //

Articulus 3us

¶ Vtrum donum sit scientia practica? Arguitur sic quia diximus s. q. 8. ar. 6. in corpore q̄ diuidebantur taliter scientie et sapientie q̄ scientia ē circa res humanas quid g° dicendum de cōsilio quia videtur q̄ nihil relinquunt consilio, Rco q̄ lz ad operandum hēmus regulas morales Puta q̄ danda ē eleemosyna tn nō sufficiunt ille ad cognoscendum quid agendum sit in casu particulari sz hoc pertinet ad consilium hoc ē huic pauperi danda ē eleemosyna vel obseruanda ē pro filijs hoc determinati per consilium //

Questio 10. de infidelitate in cōi

¶ Artis 1us Vtrum infidelitas sit peccatum? Conclu° ē clara in doctore, ¶ Dubitatur ad declarationem ar. p° dicit s. Thom q̄ dupliciter capitur infidelitas vno modo per negationem puram alio modo sm contrarietatem ad fidem nam videtur nō obseruare more dialecticorum qui dicunt q̄ ly (in) quandoqz dicit puram negationē vt indoctus et sic lapis ē indoctus quia dicit negationem sine aptitudine Alio modo dicit contrarietatem et priuationem cum aptitudine et vr q̄ non seruaberit hoc quia dicit q̄ infideles qui nihil audierunt de fide hent infidelitatem pure negatiuam et ita videtur negare aptitudinem inter illos quod ē flm quia omes homines sunt apti ad credendum ¶ Sz dico q̄ s. Thom. eo modo capit (in) sicut dialectici et dico q̄ illi qui nihil audierunt de xo non credunt nec sūt aptinati credere pro tunc et ideo etiam pure negatiue capiendo sūt dicendi infideles illi qui nihil audierunt de xo qz licet nō sint absolute

in epis sufficat q̄ pro tunc non sunt apti ad hoc q̄ negative infideles dicant. ¶ Dubitatur 1° Pagani qui nihil audierunt de fide & de vera religione tñ sunt ydolatre sequuntur ex thom quod nihil hērent infidelitatis, cōs ē fm quia illi peccant male sentientes quia de deo putantes q̄ sit corporeus & credentes multa q̄ fingunt poēte. g̃ male dicat. d thom in hoc. ¶ R. quidam dicit q̄ peccant concedo & si dicatis q̄ ad illos nunq̄ perbenit fides nego quia q̄ lumen naturale posset ad eos perbenire & perbenit sed peccant Peccato infidelitatis & thom loquitur de his de quibus paulus ad romā i°. dicens Quem cognouissent non glorificauerunt aput hos eminnō ē peccatum infidelitatis ¶ 2° dubitatur vtrum requiratur ad hoc q̄ sit peccatum infidelitatis q̄ audierint vel saltem sit q̄ patres eorū audierint & fm hoc quidam quinihil audierunt & forte patres eorū audierunt & nō receperunt ¶ 3° dubitatur s thom dicat apud eos Quinihil audierunt vtrum g̃ omnes qui audierunt predicari fidem xpi & non crediderunt hōnt peccatum mouchit ideo quia multis modis continet predicari fidem nam scalā qui xpianā dixerant eis q̄ ē omnis deus ē non adducunt rones vt q̄ sic ex s thom & in contrā ē q̄ dā q̄ asserunt eis motiua q̄ quā cito erubit leuis ē corde ¶ 4° dubitatur a s thom dicit q̄ quinihil audierunt d ammubitis vel alia peccata, Dubitatur & si non committat alia peccata si saluabitur vt q̄ sic ex s thom in contrariū ē cōis opinio doctorū & actum q̄ nō ē aliud nomen per quod saluemur nisi fides g̃ non saluarentur ¶ 5° dubitatur vtrum possit aliquis hōre gram sine fide explicita x vt q̄ sic quia illi Qui nihil audierunt de xpo si faciant quod in se ē quando perbeniant ad vsum rōnis hōbunt vt habeat gram tñ non cognoscent x sine predicatione vel sine predicante & in contrarium ē Quia Justus ex fide vibit, Item etiam Quia Justificati ex fide &. ¶ 6° dubitatur dato q̄ aliquis

posset pervenire antecq̃ habet fidem xp̃ianam videtur apparens q̃ habet gr̃am facientem quod in se est vel virtualiter sine cognitione alicuius dei posset haec gr̃am. vo dubiu est nam aliqui adulti cognoscant deum est possibile q̃ furari et malum et tñ sine culpa sua non cognoscit deum quare non habet gr̃am, dato enim q̃ ista propositio deus est sit demonstrabilis ut vult S. thom. 1ª p. q. 2 arti. 2 ad 3m. tñ per aliquod tempus potest ignorare istam. ℣ Ultimo dubitatur virtualiter aliquis qui nihil audivit de xp̃o et vivit bene secundum legem naturae et peccat postea mortale dolet virtualiter potest consequi remissionem illius sine fide xp̃i vel q̃tñ quia sine fide impossibile est placere deo et S. thom. expresse dicit q̃ sine fide non possunt remitti et omnes doctores in 4º sentiarum dicit q̃ primus motus voluntatis hominis resurgat a peccato est motus fidei et sine fide non potest homo resurgere a peccato ad hoc q̃ S. thom. hic dicit q̃ qui erant infideles negabitur damnabuntur propter alia peccata ab infidelitate quae sine fide remitti non possunt, ℣ in contrarium est q̃ via doctoris non debet poni ex statutis salutis nam semper venit praedicator quomodo habebit fidem, ℣ Solutiones late habentur in tractatione quae habetur in naturata domini, Ad 1m q̃ dubium q̃ non satis est q̃ patres eorum audierunt Christum audierunt quia infidelitas non est peccatum originale et actuale et ideo Christi hoc non audientes do q̃ patres audientes non peccant infidelitate, ℣ ad 2m respondetur q̃ non sufficat sine rationibus aut signis praedicare nam et sine motivis praedicantibus q̃ non credentes non peccant et ob hoc q̃ profitentur articulos eos valitz q̃ quis credens non salvus propterea levis est tunc non credens peccat infidelitate, ℣ Ad 4m respondetur q̃ sine hoc sint alia peccata salvabuntur propter solum originale et virtualiter sit possibile de lege et aliud dubium nam doctores antiqui nolluerunt concedere q̃ hoc possit contingere ℣ Ad argumentum in q̃ potest pervenire ad gr̃am sine cognitione xp̃i aliquis est sine aliqua fide et est magna apparentia q̃ sine cognitio

vel nec
nec damnabuntur

aliqua dei possit etiam ad gram prohenire ẽ probabile é oppositū
Quia infideles nō ve éé amicitia ꝫ amicitia é quedam gratie
Ad 1m. s. pōt venire aliquis ad gram sine cognitione dei. Dico q̄ pro
babile é q̄ sic ꝫ é magnē apparentia ex utraq; parte. Ad ultī
mum dico q̄ probabile é q̄ possit hēre remissionem peccatoꝝ sine cog
nitione x̄ ꝫ sine eius fide si in lege nature faciat quod pōt ꝫ doleat
de peccatis. Circa istum artm. Augustin libro 83 questionum q̄ no
at ꝫ veteris testamenti quem citat Gabriel. 2ª dª 27 q̄ 2ª
artlo 3º dubio 1º loquens de peccato infidelitatis dicit q̄ si ad aliquē
nunq̄ peruenit rumor de christo x̄ nō suo vitio ignorat ꝫ immunis
é a condemnatione. Sz ista sunt doctorum modani. Qui dicunt q̄ etiam
qui nihil audierunt peccant que ex culpa sua peccant quia si faccrent
quod in se é. dominus illuminaret illos ꝫ etiam tenendo oppositum
domini adriani. hoc idem sequit. qui dicit q̄ nō sufficeret ad ignora
tiam inuincibilem q̄ nō audiberint. Sz tenentes agere diligentiam &
s. thom tz oppom. nam grauc é obligare hominem ad hoc q̄ nō hēat
ignorantiam inuincibilem. q̄ facere inquisitionem de fide tenentes
ꝫ oppositum tz vt videtur Augustin.

Articulus. 2º.

Q̄ vitium infidelitatis sit in intellectu. Cōn é doctoris q̄ in
fidelitas é in intellectu tanq̄ in subiecto ꝫ in voluntate tanq̄
in prīo. Q̄ Nolat Circa q̄ infidelitas é 4ª. Prima qua homo
dissentit artlis. vt si quis crederet q̄ xp̄us nō é deus. Alia ignora
bile q̄ nō hēat dissensum nam tenetur nescire ignorare alīa. 3ª dubitare
vtrum deus sit trinus ꝫ unus é infidelitas. Quando s. thom. dr
q̄ é in intellectu. Non solum intelligit dē dissensu Sz etiam de ignoran
tia é infidelitas. 4ª aūt é suppositio q̄ non sint vera ea que credimus
Omnes iste spēs infidelitatis pertinent ad peccatum infidelitatis ꝫ sunt in
intellectu subiective. Q̄ Sz arguo sic probando q̄ non sit in intellectu

Nam ponamus aliquem qui credit firmiter omnibꝰ articulis fidei
sed propter quandam demonstrationem evidentem sine qua nihil credit
tunc ille est infidelis, ex superioribꝰ Nam fides presupponit piam
affectionem et quia revellatum a deo et ideo damnati non habent fidem sed
talis non est in intellectu quia non est una ex quatuor infidelitatibꝰ assignatis
ille enim neque dissentit nec dubitat aut suspicatur ergo non habet infidelitatem
pertinentem ad infidelitatem intellectus ¶ Respondeo negando quod non sit in
intellectu quia illa est ignorantia quia est in eo deffectus credulitatis quam
teneri habere sed quod illud sit revelatum a deo et quia hec ignorantia
est in intellectu ideo illa infidelitas est in intellectu et universaliter est vera
Conclusio quod omnis infidelitas est in intellectu //

Articulus 3ꝰ

¶ Utrum infidelitas sit maximum Peccatum, Prima
Conclusio comparando peccatum infidelitatis ad peccatum contra vitia
moralia est maximum peccatum quia Gravitas peccati attenditur ex a
versione sed in isto est magna aversio quia est immediate et directe contra
deum et est maxima aversio a deo ergo. 2ª Conclusio quod si comparamus
illud ad peccata que opponuntur virtutibꝰ theologicis non est gravissimum
quia gravius est quod contra dilectionem est quod est odium dei Primo
dubitat circa id quod Thom. dicit quod tanto aliquod peccatum est gra
vius quanto plus avertit ubi quod sit contra id quod diximus, 1ª 2ᵉ
q. 73 artic. 8. ubi diximus disputando contra modernos qui
dicunt quod ideo aliquod peccatum est maius alio quia deus maiori obli
gatione prohibuit vel obligavit quia dicunt quod sumenda est gra
vitas peccati per comparationem ad legem sed S. Thom. dicebat
quod gravitas attenditur penes aversionem quod est penes recessum
unde averti a deo est facere contra legem dei sed Thom. dicebat
ibi quod ex parte objecti est sumenda gravitas peccati et ideo quia magis no
cet adulter quam fornicator, ideo magis peccat adulter quam fornicator

3 hic ⁊ videtur contrarium dicere q dicit q ex parte auersionis, ℣ R̄ q 8 thom nō dicit hic q ex parte auersionis attendit grauitas 8ꝫ q ideo peccatum é peccatum quia fit contra legem dei q2 auertitur a deo 3 sic a é q conuersio nō cēt peccatum 8i cēt sine auersione / ℣ 2o dico etiam q ꝫ ⁊ tanto peccatum é grauius quanto magis auertit a deo 8ꝫ ⁊ in q peccatum magis auertat proueniat ex obiecto ut 8 diximus de fornicatione 3 adulterio ita q grauitas peccati pensari ex auersione nō immediate 8ꝫ ⁊ immediate q2 ex hoc q9 unum peccatum é maius ex p̄ conuersionis facit maiorem auersionem 3 sic ⁊ ubi é maior auersio é grauius peccatum; ex eo ⁊ in q2 conuertitur ad peius obiectum ℣ Dico q ℣ q cum peccatum infidelitatis 8it recedere a deo 3 auerti a deo etiam é non diligere deum ideo infidelis longius dicitur ab imitatione dei q2 nec diligit nec credit ⁊ deum q2 distarent qui solum nō diligunt, nam seneca dicebat quis é magis ingratus qui nō meminit ⁊ vel qui meminit beneficiorum 3 non gratificat dicit q magis ingratitudo é non meminisse, ut in proposito de illo qui nō credit qui nō dignatur cognoscere beneficia dei quin etiam quia ⁊ tollit ⁊ totus cultus diuinus per infidelitatem Alij aut peccatores cognoscunt beneficia dei ℣ 8ꝫ dicendum ⁊ in hoc q scilicet peccatum mortale auertit a deo q ⁊ non auersio nō é maior alia ℣ R̄o concesso ante ad hoc q contingat non maius impedimentum é ami citie q̄to grauius é peccatum non minus é pedalis impedimentum nec ingrediatur limen q2 decumpedalis ⁊ tabula, ℣ 8ꝫ dubitatur q̄ 8i maius peccatum infidelitas ⁊ vel ydolatria, ⁊ vi q ydolatria q2 infidelis ⁊ vi q dum tacet negat cō ⁊ verum deum 8i ydolatria negat illum 3 ponit alium ℣ nec ⁊ valet dicere q omnis ydolatra é infidelis q2 stat q sit fidelis ⁊ ut p̄z de Salomone ⁊ 8ꝫ 3m 8 thom ⁊ videtur q ad huc infidelitas 8it grauior perfectum impietatis q2 si ydolatria 8it cum infidelitate grauior é ydolatria, 8ꝫ ubi

non contingit infidelitas ē grauius peccatum quia ydolatria
solum opponitur religioni virtuti morali sz infidelitas fidei
ē principium vn̄ tollatur omis fructus ¶ Sz notandum est
et notant thomistę q̄ s. thom ponit multa maxima peccata et ideo
non vult loqui in rigore ita q̄ sit tan magnum q̄ nullum
ita magnum sz q̄ ē multum graue et grauius inter omnia pecca
ta mortalia ¶ alij dubitant quod sit maius infidelitas an pec
catum illorum qui se ducant in seruitutem demonis vt lamię
quas bruxas vocamus, ¶ et dico q̄ lz illud sit grauissimū
tn̄ grauius ē infidelitas qz tollit omnem cultum dei cultus
aut demonis nō. ¶ vel dicendum q̄ s. thom. hic comparat
infidelitatem ad omnia peccata quę sunt contra proximum direc
te, Alij dubitant de peccato judę Alij de crucifixoribus xi
sz dico q̄ puto q̄ maius peccatum fuit judę et crucifixorum q̄ in
fidelitas quia fuit immediate contra deum Alij vero dubitant
de peccato contra nam, ¶ sz respondeo q̄ infidelitas ē grauius
peccatum q̄ peccatum contra nam qz infidelitas tollit fidem
et illud nō et illud eadem rōne ē peccatum qua fornicatio lz gra
uius ¶ sz maius dubium ē circa illud quod doctor inquit q̄
judei et pagani nō cognoscunt deum etiam sm̄ quid nam judei
adorant deum et etiam sarraceni adorant deum nec nunq̄
s. thom damnat eos de ydolatria, ¶ Rº 1º q̄ s. thomę
dictum intelligitur q̄ illi nō cognoscunt deum per suam infidelitatem
quando dicunt deus nō ē trinus per illam cognitionem nō cognos
cunt deum sz in q̄tum dicunt deus ē ~~trinus als~~ vnus cognos
cunt deum et absolute non cognoscunt qz nullus deus ē qui
nō sit trinus ¶ Aliter pōt dici q̄ tota cognitio quā hēt sarra
cenus nō ē cognitio veri dei vt q̄ deus qui ē non ē trinus illa

illa cognitio non e veri dei lz partialis cognitio quam het q deus e e vera cognitio tota tn cognitio quam het q deus e s. non e trinus cum alijs no e veri dej ¶ Est dubium in solu ad Primum argumentum qz difficile vr dico ideo q lz aliquod peccatum sit ex genere grauius tn pot aliquod quod erat minus graue illo ex genere q propter circunstantias illud pot fieri grauius nam lz infidelitas sit grauius ex genere adulterio tn pot ee q adulterium propter aliquas circunstantias fiat grauius vt pp maximum scandalum quod sequitur vel maxima multitudo adulteriorum erit aliquando grauius peccatum q infidelitas et sic pot ee aliquando q multa peccata moralia sunt grauiora q infidelitas vnde si multa furta possunt ee grauiora q vnum peccatum infidelitatis, pot ee vnum furtum in quo tantum auferetur sicut in omnibus illis ee grauius q infidelitatis Peccatum //

Articulus 4°.

¶ Vtrum quelibet actio infidelitatis sit Peccatum ¶

Prima con q infideles no possunt here gram nec opera meritoria

2a Conclu q infideles no peccant in omni opere suo nec omnis actio eorum e peccatum; ~~3a conclu q aliquando faciunt opera laudabilia vt dare eleemosynam~~; 3a conclu quicquid agit infidelis ex infidelitate e peccatum; ¶ Notandum e q s. thom. hic concedit q homo pot agere opus moraliter bonum ex suo genere sine concursu dei spiali et ita flm e quod putant aliqui q s. thom. lz cu grego. arim. q ad omne actum morale bonum exigitur auxilium spiale dei pro quo ¶ Est notandum q infideles sunt in duplici differentia quidam qui cognoscunt verum deum vt Judei et de istis nulla e controuersia quin possint bene moraliter agere vt si Judeus det eleemosynam propter deum qui e deus Abraham, deus ysac.

deus Jacob similiter Sarracenus, Alij sunt qui nō cognoscūt verum deum nec colunt ✓ et de his ē in proposito agendum an hij possint bene moraliter agere vel utrum omnis eorum actio sit peccatum. De hac q̄ ē singularis opio Gregor. arim. in d° 41a 2i seniarum ubi facit longam disputationem Qui tz q̄ illi qui non cognoscunt verum deum nec colunt omnes actus illorum sunt peccata ita q̄ idolatrę si dent eleemosynam Peccant et et quodcunq; opus faciant ~~[illegible]~~ semper Peccant et ~~[illegible]~~ argumenta Gregorij Pōt quis videre etiam apud Capreol. qui recitat illa in d° 40 et 41 2i seniarum Gregorius qui etiam tz q̄ non ē dare actum indifferentem inter bonum et malum sz q̄ omnis actus huius ē bonus vel malus hoc supposito arguit pro sua singulari opione sic ¶ ad actum bonum requiritur q̄ omnes circunstantię quas hēt sint bonę ita q̄ si una sit mala totum sit malum ut dyonis. dicit c. 4° de diuinis nominibus s. Relationi ultimū finem ē circunstantia necessaria, ad hoc q̄ omnes circunstantię sint bonę sz qui nō cognoscunt deum nō hēnt circunstantias bonas de ultimo fine g° ij illi actus illorum qui non cognoscunt ultimum finem sunt omnes mali quando quidem nō dantur actus indifferentes. ¶ ~~[illegible]~~ 2m argumentum ē quicquid nō diligit propter deum diligit propter creaturam sz diligere creaturam propter se ē peccatum mortale g° infideles qui non cognoscunt deum peccant mortaliter diligendo prolem Quando volunt reddere debitum uxori ad generandum prolem qz diligunt prolem propter se ipsam prolem et sic de omnibus alijs rebus et probatur minor quia nulla recta rō dictat q̄ aliquid sit diligendum propter se nisi solus deus et omnia alia propter ipm. ¶ 3° arguitur sic si vos dicatis q̄ lz

✓ cum vel quia nullo mō cognoscunt deum vel quia flos deos colunt

mundi.

sententia gr. arim.

diligere dare eleemosynam propter se quia ē quodam bonum quod libet istorum contra etiam diuitie honor fama cum de se sint bona licebit dilligere illa propter se, cons ē flm et contra b agustinum dicentem domine ille non te amat qui tecū aliquando amat quod non propter te amatur cōnia pz quia equalem ~~bonitatem~~ bonitatem hent; ¶ 4° arguitur ex agustino qui dicit q̄ non hent gentiles veras virtutes ergo nec bonos actus morales; cōnia probatur quia ex istis actibus generantur ille s. virtutes ¶ Sz cōis opinio o omnium theologorum ē in contrarium et tenetur in his duobus propositionibus ¶ Prima propo infideles non in omni actu suo peccant ¶ 2a infideles possunt hēre aliquos actus bonos moraliter et etiam contra opinionem Gregor. arim. ē determinatio ecclie in Concilio Constantiensi sessione 15 contra Joann. hums. Determinatum m. ē q̄ non quicquid homo vitiosus agit agit vitiosse ¶ Sz pro solutione istorum argumentorum ē digladiatio inter Caietanū in 1a 2e q. 100 ar 10 et 1a 2e q 109 artlo 2° et 4° et 7 et inter Capreolum ubi s. in 2° d. [illegible] 40 ¶ et Senia Capreoli in 4or propositionibus consistit. Prima propo ad actum moraliter bonum non requiritur aliqua rellatio in deum ita q̄ possum dare eleemosynam sine eo q̄ refferam illam in deum vel ultimū finē nec formaliter nec hitualiter. ¶ 2a propo ad actum moraliter bonum sufficit bonitas objecti et aliarum Circunstantiarum ita q̄ nulla sit mala Circunstantia ita q̄ reddere debitum uxori ē bonum moraliter etiam si non heat aliam bonam circunstantiam ultimi finis ¶ 3a propo q̄ pro tempore pro quo nullum occurrit preceptum Juris diuini ille qui ē in peccato mortali siue sit fidelis siue infidelis nō peccat in actu suo &c. sz non refferat in deum nec virtua

sententia capreoli

virtualiter nec formaliter nec desinit esse actus ejus bonus moraliter
¶ 4a propo quod pro tempore pro quo occurrit aliquod preceptum
juris divini tunc quando aliquis implet illud preceptum divinum
tenetur refferre in deum formaliter vel virtualiter actum suum
ut si occurrit preceptum de danda eleemosyna si non det peccat
et si dederit tenetur refferre in deum formaliter vel virtua-
liter ¶ 5a propo si quis implet preceptum divinum non refferendo
in deum peccat peccato omissionis ut si do eleemosynam existenti in seca
maxima necessitate et non retulli in deum tunc datio eleemosy-
ne bona est si pecco peccato omissionis quia non retulli in deum
¶ istud pot videri in s. thom. 3o sentiarum de 40 q. 1a ar. 5o ad
7m tractans illud Pauli omnia in gloriam dei facite quod dicit
posse intelligi 2r uno modo negative ut nihil faciatis quod
sit contra gloriam dei et sic est preceptum vel positive ut quan-
cunque operabimur dirigamus opera ad deum sic non est preceptum
Alio modo pot intelligi quod refferamus virtualiter in deum hoc est dice-
re quod quando aliquis retulit in matutina omnia opera in deum et
proposuit facere in gloriam dei tunc illa opera virtualiter refe-
runtur in deum ¶ ex hoc sequitur quod si quis diligit deum super
omnia si postea non peccet tunc omnia opera sequentia refferuntur in de-
um ut si ego quando confessus sum dilexi deum super omnia
tunc opera sequentia refferuntur in deum, ¶ dicit 9o thom. ibi
quod quicunque non reffert aliquo modo vel actualiter vel virtualiter
in deum peccat, ¶ ex quo infertur a Capreolo quod si quis existens
in peccato mortali dat eleemosynam non refferens in deum formaliter
vel virtualiter peccat graviter contra preceptum pauli idem s. tho.
1 2e q. 100 artio 3o et 10 ad 2m ubi tractans illud verbum

diliges dominum deum tuum tenet q̄ quilibet tenetur refferre in deum omnia opera sua. vn̄ si quis veneratur p̄rem nō ppr̄ deum peccat nō contra preceptum de venerandis parentibꝰ sꝫ q̄ preceptum de dillectione. ¶ Item s. thom. in 2º dᵉ 41 qᵉ 1ª artiᵒ 2º ad 4ᵐ. et questionibꝰ de malo qᵉ 2 arᵒ 5 ad 7ᵐ ¶ ex his infert Capreolus vltimā conclusᵐ vbi inquit q̄ quiq̄ honorat parentes vel agit aliud bonum virtualiter si nō refferet in deum peccat mortaliter contra dilectionem. ¶ Sꝫ dico q̄ 4ª et 5ª propoᵒ eius sunt falsę et probatur moraliter quia illa opinio eet valde periculosa quia quilibet posset dubitare si sua opera retulit in deum et ideo putaret q̄ peccavit vt quando ieiunavi Quadragessimā scio q̄ non retulli actualiter in deum nec sum certus q̄ habitualiter quia nescio an tunc eem in gra igitur sꝫ cons ē contra vsum bonarum mentium. ḡ nec ē dicendum q̄ eet inijcere magnum laqueum ¶ 2º arguitur sequeretur q̄ quicunq̄ eet in peccato mortali deberet confiteri et conteri de quicquid nō retulit in deum q̄d ē absurdum ¶ 3º arguitur sequeretur q̄ existens in peccato mortali quandocunq̄ occurreret aliquod preceptum oporteret q̄ contereret de peccato suo q̄ eet graue ei sequella pꝫ q̄ quandiu existit in peccato nō pōt refferre actum suum in deum nec formaliter nec virtualiter et tenetur refferre ḡ. sequitur q̄ nō pōt adimplere preceptum vel si adimpleat peccat ¶ 4º arguitur sequeretur q̄ peccatoribus nō eet consulendum q̄ impleat preceptum aliquod quia per Capreolum peccarent lꝫ eet minus malum adimplere tn̄ de per se nō debet aliquis adhortari ad minus malum ¶ 5º arguitur si ita eet sicut capreolus dicit q̄ tenetur refferre in deum eet maxime ex illo diliges deum tuum ex toto corde tuo, sic arguo nam Paulus inquit omnia in gloriam dei faciti sꝫ vos intelligitis actus qui sint

sub precepto tenemur refferre ex illo, Paulus aut omnes precipit
nec facit distinctionem quam vos facitis s. q solum de preceptis
intelligitur ¶ 6° arguitur ex illo omnia in gloriam dei facite nō tene
mur distinguere inter precepta diuina et humana sicut Capreo
lus precipit omnia nec excludit humana g° ¶ dico g° q ex nullo
precepto tenemur refferre actus nros in deum nisi solum pro tpo
re pro quo tenemur diligere deum ita q si ego teneor modo
diligere deum teneor modo refferre actus meos in deum nā hoc est
teneri refferre actus in deum quod ē diligere deum itaq si ego
teneor diligere parentes in isto instanti et diligo nō propter deum
hic ē peccatum quia nō retulli actus meos in deum pro tempore pro
quo occurrebat preceptum de dilectione, si tn tempore quo teneor
honorare Parentes honoro illos et nō reffero in deum illum actum
Pecco quidem non tn sunt ibi due omissiones, Altera de nō
refferendo opus in deum, Altera de non diligendo deum, sz tn
ē vnum peccatum nō quia omitto refferre illam actionem in deū
sz quia omitto diligere deum super omnia ad quod pro tunc tene
or ¶ Resolutio g° ē q virtualiter debere refferre actus nros in
deum ē dicere q tenemur diligere deum super omnia et quando
non teneor diligere deum super omnia non pecco faciendo alia
opera sz illa nō refferam in deum vn Sarracenus pro tpore
pro quo honorat parentes nō tenetur si nō refferat ~~si honoret~~ ac
tum suum in deum qz tunc nō tenetur diligere deum nō peccat
et qz vis illa veneratio nō sit meritoria tn ē moralis in gene
re itaq quando istud nō occurrit nō tenemur refferre aliquē actum
in deum. s. Thom 1 q 44 artic 1° ad 1m dicit q preceptum
de veneratione nō cadit sub Charitate. i. nō tenemur refferre
actum illum in deum q peccat contra dilectionem dei, ¶ sz s.

ēt in 12e q. 100. ar 10 ad 2m
vbi inquit qq honorat parē
tes et nō refert actū in deū

thom: Sane intelligendus ē ita q̄ non intelligit q̄ tunc actualiter peccat omissiue tn̄ quia ē in peccato mortali et quando cunq̄ mortaliter peccat Peccat contra dilectionem dei q̄ in quolibet precep° includitur preceptum de dilectione. Sz non ē intelligendus q̄ cum peccator honorat parentes peccat contra Preceptum de dilectione dei. Caietanus Aliter q̄ Capreolus et q̄ cōis opio loquitur de hoc et ponit Sententia caietani.

S: dicta circa istam mam ¶ ~~Peccatum~~ primum dictum ē q̄ sicut in causis naturalibꝰ agentia sunt subordinata ita fines sunt subordinati 1. ut cause 2e et 1a subordinantur ita quidam ē finis proximus immediatus. Alius ē aut ultimus v. g. volo laborare pp pecunias volo bn̄ facere propter gloriam consequendam vn̄ patet q̄ unus finis ē propter alium ¶ 2m dictum ~~quod ē notandum~~ q̄ deum ēe ultimum finem rerum lz possit fortasse cognosci ex lumine nāli tn̄ hoc fit per longum processum nec ē per se notum quia Aristot demonstrat illud ¶ 3m dictum q̄ diligere deum vel referre actus nros in deum hendo eum pro fine ~~[illegible]~~ contingit 2r uno modo explicite ut volo dare eleemosynam propter deum Ponendo deum pro objecto formali. Alio modo implicite quando aliquis utitur rebus creatis a deo pennes id ad quod deus illas ordinauit lz nihil [illegible] a deo; si tn̄ eo modo quo deus ordinabit hoc ē virtualiter referre in deum ut qui commedit et nō propter aliquem malum finem talis p tempore pro quo sumit cibum refert illum actum virtualiter in deum q̄ utitur illo cibo propter illum finem propter quem deus ordinabit et voluit ut commederemus ille m. fecit alimenta ad suscitandum nam humanam et ne videamur gratis dicere confirmamus exemplis nam ut Aristot dicit omne agens agit propter

finem etiam si nihil cogitet de fine ut patet de formica congregante frumentum et hoc facit propter hiemem futuram ubi finis congregationis est ut in hieme habeat pastum et faciunt propter finem quia ita deus instituit et sicut deus instituit quod ista animalia immediate habeant pro fine istas res ut formica pastum hiemis tamen mediate deus instituit et ordinavit hoc in se ita quod formica mediate agit illud habendo pro fine deum et ordinat in deum congregationem frumenti licet non cognoscat ita ergo omnis homo qui facit actum eo modo quo deus instituit esse faciendum nihil cogitans de deo virtualiter refert illum in deum ¶ 4m dictum quod homo non tenetur semper explicite referre actus suos in deum nisi quando tenetur diligere deum et diligere dum taxat tempore necessitatis. ¶ ex hoc infertur 5m dictum quod ad hoc quod actus sit moraliter bonus requiritur quod referat virtualiter in deum et sic qui utitur rebus pro eo ad quod sunt ordinate a deo refert actus suos virtualiter in deum sed hoc est bene moraliter agere ergo. Unde do respon. ad 4m quod etiam infideles qui non cognoscunt deum bene moraliter agunt et opinio eius est vera et nil est dubium et patet quia si dent eleemosynas et faciant similes actus faciunt sicut deus instituit sed hoc est actum referri [illegible] ergo agunt moraliter ¶ sed si aliquod dubium esset maxime circa illud quod dicitur quicunque utitur rebus eo modo quo deus instituit sed hoc est ~~actum referri in deum~~ licet non ~~crederetur~~ recordetur de deo refert actus suos in deum virtualiter qui modus est Caietani et sic substentabilis Ego tamen pro tota resolutione pono aliquas propositiones, ¶ Prima propositio ad actum moraliter bonum non requiritur aliqua relatio in deum nec actualis nec virtualis nisi eo modo quo ait dominus Caietanus quod sufficit uti rebus eo modo quo

necessitatis

sententia gistri.

et sm id quod sunt ordinate a deo ut dicit in 3o dicto. ¶ 2a propo e contra Capreolum posito quocunque precepto pot aliquis implere preceptum sine aliqua rellatione in deum nec implicita nec explicita quodcunque preceptum sit illud quod occurrit si loquimur cum Caietano ¶ 3a propo quicunque diligit deum post talem dilectionem omnes actus eius sequentes qui sunt boni virtualiter dirigu tur in deum etiam si nil cogitet de deo et e modus dicendi s. Thom. nam si opz q semper diceremus propter deum eet odiosa lex ro tn e quia dilectio dei quodammodo includit omnes actus in se na volo diligere deum dando eleemosynam orando etc. ¶ Ad argu ta Gregorij ad Primum respondeo distinguendo quod dicit q ad actum moraliter bonum ~~requirit~~ et tenetur refferre illum in deum distinguo explicite vel implicite. Primo modo nego. 2o modo concedo et dico q infideles implicite refferunt actum suum in deum quia faciunt opera sicut deus instituit ¶ vel sm Capreolum et opinionem eoem dico q flm e q ad actum moraliter bonum requiratur circumstantia ultimi finis nec Aristot. dicit nec cogitavit hoc Aristot. n ponit 3es conditiones s. q agat sciens eligens et propter hoc ut bn faciat et iam hoc facit qui dat eleemosynam lz nihil cogitet de deo g. ¶ Ad 2m argum quod dicebat q quicunque no refert actus suos in deum ponit finem in creaturam ultimum respondeo ~~q~~ negando q ponat ultimum finem in Creatura et si dicis q ultimus finis e quod e volitum propter se nego. Sz ille ponit ultimum finem in aliquo quod vult propter se et omnia alia propter illud et sic non contingit ponere finem in creatura Sz quando aliquis diligit creaturam et no propter deum virtualiter ponit Creaturam pro fine secundario et no ultimato, vel dico ¶ 2o q dicitur aliquis constituere virtualiter ultimum finem in creatura quando

ita diligit eam q deo prefert illam et propter illam relinquit deum
qui vere e ultimus finis dato q non omnia ordinet in illam cre
aturam et hoc fit quotienscunq homo peccat, ¶ Ad 3m respon
Primo q bonum e triplex honestum utile et delectabile unde
honestum lz velle et appetere propter se et tunc nego coniam s.
lz velle propter se bonum honestum g et delectabile vel utile
quia primum e bonum spuale utile vero no e spuale et aristot.
dicit q temporalia non sunt appetenda propter se sz spualia sunt
propter se diligenda et e bonum honestum quia e bonam animę ¶ di
co 1o q licet velle voluptates et diuitias licite dummodo no ponatur
mala circunstantia na licet marito accedenti ad uxorem velle vo
luptatem no ponendo malam circunstantiam finis unde satis e
q illud quod iste appetit virtualiter refferat in bonum ~~in bonum~~ fi
nem s. ad generandum prolem et eodem modo volo honorem sine
vana gloria et moderate licet facere et velle bonum e e notum
no ponendo malam circunstantiam quia deus instituit illa pro ho
minibus et ideo appetit pro ut deus instituit et si nihil cogitet
¶ Ad 4m de autoritate agustini q in gentibus no sunt verę virtu
tes dico q illę no sunt simpliciter virtutes na virtus e q bonu
facit hentem sm Aristot et quia illę illos existentes in peccato
non faciunt simpliciter bonos sz solum moraliter ideo no sunt sim
pliciter virtutes sz sm quid vel moraliter et hoc vult dice
re agustin. ¶ Sz arguitur contra opinionem Gregorij qui dicit q opz
refferre actus ad moraliter ee bonos in deum arguit durand in 2o
de 41 q. 1a et de 28 et Scot. et Gabriel. Sequitur q tales in
fideles nullo modo possunt saluari sz sunt ex statum salutis.
Supposito q no perveniat ad eos fides pz non possunt pervenire
ad gram quia non possunt se disponere per meritum de congruo

argumenta contra opinionem gregorij

ad suscipiendam gratiam Probatur quia Per actum peccati nullus se potest disponere ad gratiam sed omnes actus eorum sunt peccata secundum Gregorium ergo ¶ 2° sequeretur quod obligarentur ad impossibile nam obligantur ad tantum agendum sed non possunt bene agere quia secundum Gregorium omnes actus eorum sunt peccata ergo obligantur ad impossibile et per consequens non possunt non peccare quod est inconveniens ¶ 3° ~~tales arguunt~~ Tales agunt conformiter ad iudicium rectum ergo actus illorum est bonus consequentia patet quia ille actus est bonus qui est conformis iudicio vero sed talis est actus istorum quando dicunt danda est eleemosyna isti ergo non est omnis actus illorum peccatum consequentia patet cum maiori et minori probatur quia talis agit sciens elligens propter hoc prout sapiens determinavit ¶ 4° sequeretur quod isti essent perplexi ita quod non possent vitare peccatum nam si dant eleemosynam peccant, etiam tempore necessitatis et si non etiam peccant quam tempore necessitatis sub pena peccati tenentur dare ut patet per Ambrosium Quem vidisti fame morientem si non pavisti occidisti, sed non est concedendum quod aliquis viator possit esse perplexus ergo. ¶ Ultimo sequeretur quod ista peccata in infidelibus non refferendo essent omnia equalia quia omnia essent propter deffectum relationis consequens non est apparens licet ille concederet ergo. sed circa illud S. Thom. quod quando opus aliquod operatur ex infidelitate Peccant Caietan. Querit utrum liceat vendere iudeis aliquid ad suas Ceremonias necessarium? ut iudeis agnum paschalem sed ar° 11° huius q.is dicemus satisfaciendo ad istam questionem. ¶ Solum potest fieri replica in favorem Gregorii arg. sic Capio ydolatram et sarracenum et pono cassum quod ydolatra summo mane refferat omnia facienda in tota vita in honorem Iovis Alius in honorem mahometi tunc quero utrum peccent isti in omnibus operibus suis ut dando eleemosynam vel quod sic quia refferunt virtualiter in malum finem sicut omnia alias dicebamus refferri in bonum

Quando xpianus dicit in matutina q vult refferre omnes actus suos in deum ¶ R. duplicitr aliquis actus pot refferri virtualr in finem. 1o modo qz causatur effective a precedenti appetitu illius finis declaro. Ego volo peregrinari in s. Jacobum sargo mane et preparo equum et omnia alia no cogitans amplius in peregrinatione tunc virtualitr omnes actus preparandi omnia ad viam diriguntr in s. Jacobum et si nihil cogitem quia causantr virtualitr ex precedenti appetitu eundi ad s. Jacobum, tunc dico q omnis actus qui isto modo refferitur in talem finem q si finis e malus etiam actus sequentes sunt mali ut pz de gentili volente sacrifficare ydolo, tunc omnia q ad illud facit et disponit in sacrifficium et si nihil amplius cogitet de ydolo sunt virtualitr rellata in malum finem ut etia pz de mahumeto refferente matutine actus suos in mahometum v. g. ut si hodie proponat cras jejunare propter mahumetum etia si nihil cogitet amplius si jejunet peccat, Alio modo contingit refferre virtualitr in finem no quia causatur ex appetitu illius finis vel ex illo fine sz quia virtualitr continetur in illo fine ut si in principio ebdomade propono ego q volo placere deo in omnibus tota ista ebdomada et in nullo displicere, tunc si ego lego no causatur lectio mea ab illo quia et si no proposuissem legissem tn virtualitr continetr in illo fine et consimilitr de equiti qui proponit ire ad bellum et propter consequendam victoriam parat equos et arma omnia illa opera refferuntr in finem consequendi victoriam ab appetitu illius finis vel ab illo fine sz virtualitr continetur in illo sz notandum e q nunqz isto 2o modo bonum refferitur in malum nec malum in bonum no bonu in malum quia bonum particulare no continetur in malo ut si sarracenus proposuisset agere omnia propter mahumetam si det eleemosynam

Eleemosynam Nil cogitans de mahumeta non refertur in ma-
humetum Quia datio Eleemosynę non continetur Cum sit bo-
na sub illo fine malo, nec malum continetur sub bono Nam si
quis proposuit agere omnia propter deum et postea furetur non
continetur ille actus sub fine qui e deus nec etiam pot refferri ma-
lum in aliud malum. Quia mala sunt disparata; sz bonum
omne Continetur sub bono utili et ideo virtualiter refferitur
in summum bonum; et sic ad argumentum si peccet maume-ta
in casu superiori tunc si det eleemosynam Dico q si oria-
tur ex illa vollitione precedenti et causatur ab illa et ab illo
fine; tunc ille actus ortus ex illa volitione s. q voluit da-
re Eleemosynam propter mahumetum datio illa Eleemosinę e ma-
la si procedat ex illa volitione ppter mahumetum tunc aut pro-
cedit ex illa vollitione quando tempore largitionis recordari
de illo et vult dare Pro illo si tn non procedat ex illa vo-
litione no e mala no. n. procedit ex illa si tempore quo dat
non recordetur de illo nec het intentionem dandi Pro illo tunc
Quia illud opus e de se bonum et bonum no refferitur in malum
virtualiter et si dicat quicquid aliquis facit refferitur vir-
tualiter in deum postq proposuit omnibus servire ei g. e contra
Dico q verum e q bonum refferitur sz malum no //

Articulus 5.

Utrum sint Plures spes infidelitatis, Doctor Ponit 3as
conclus. Prima propo uni virtuti possunt opponi plura
vitia ~~[illegible]~~ Quia ro virtutis consistit in hoc q attingat re-
gulam; attingere regulam uno modo contingit s. tenendo me-
dium; ¶ Prima distinctio Quedam vitia opponuntur virtu-
ti per excessum quedam vero per deffectum et sic determinata
sunt vitia vel circumspicitur diversitas ex Parte objecti et sic non sunt dete-
minata vicia.

8

¶ Ponit conclusionem Principalem q̄ 3es sunt spēs infidelitatis Per hitudinem ad fidem Nam eadem spēs infidelitatis est Arrianorum et Pelagianorum Quia eidem fidei opponuntur licet diuersis articulis; 2a Conclusio Principalis q̄ ex Parte objecti vel illorum q̄ corrumpuntur sunt infinitę spēs vitiorum sic nam aliud est vitium comedendi capos in Quadragesima. Aliud est Commedendi Gallinas ff vult dicere doctor q̄ sunt certę et determinatę spēs infidelitatis sm̄ q̄ est diuersa contrarietas si sit in ex parte illorum Circa quę errat in fide infidelitates plures sunt

¶ Dubitatur Circa 2am conclum. Principalem queritur utrum infidelitates q̄ non sunt determinatę utrum distinguantur ~~ut~~ spē ~~tales~~; Rr q̄ non ~~quicitur~~ quia idem peccatum est spē arrianorum et luteranorum et sic non distinguntur spē Proprie capiendo distinctionem specificam moralem sicut dicebamus de ~~intro~~ vitio comedendi capos et perdices quę in eadem spē sunt lz objecta sunt diuersa ita in eadem spē peccati mortalis est errare Circa Primum articulum et errare Circa undecimum et errare Circa oīa fidei, Inde sequitur q̄ non est inconueniens q̄ duo hitus sint diuersarum speciei in ēē naturę dem et ejus spei in ēē morali Nam heresis Arrianorum et lutheranorum sunt duo vitia distincta in ēē naturę lz idem hitus in logica Per quem aliquis assentit. barbara. celarent. lz non idem hitus sit quo dissentitur barbara. et celarent quia bona hent unum finem ~~sic~~ quia idem est finis temperantię omnium actuum non tn̄ mala hent unum finē Sic hitus sunt diuersę heresis tn̄ idem hitus spē morali ejusdem q̄ malitię est negare primum articulum et negare 3m ¶ ex quo sequitur q̄ si solum Circunstantię quę variant spēm deberent confiteri ~~solum~~ non oporteret in quā heresim incidit

aliquis confiteri sed solum quod in heressim lapsus est hanc opinionem non teneo et sic in proposito dico sicut in 4° quod circumstantie multum aggrauantis sunt necessario confitende et sinim varient speciem et tunc si fuit heressis multum nocens tenetur dicere in particulari in confessione, secus vero si non multum nocet. ¶ Circa primam conclusionem principalem dubitatur utrum ille 3es species scilicet infidelitas Judeorum, infidelitas Paganorum et heressis sint species specialissime. Dicit quod sic Caietanus quia dicit quod una species est Paganorum et alia Judeorum et alia hereticorum. ¶ Sed contra videtur quod sint plures species quam 3es. Patet infidelitas Cathecuminorum qui non baptizabantur per multum temporis per conuersionem qui si ante baptismum recedunt a fide sunt infideles non Judei nec Pagani nec etiam heretici non. Primum qui non suscipit fidem in uniuersali, nec 2m qui suscipit in particulari. nec 3m quia non suscipit baptismum ergo. ¶ Sed rursum dubitatur. Nam infidelitas Sarracenorum videtur distingui ab omnibus tribus quia Sarraceni recipiunt vetus testamentum et fatentur quod Christus fuit legislator et disputant an Mahumeta sit maior propheta quam Christus ergo. ¶ Item de pueris baptizatis qui quam primum perueniunt ad vsum rationis non volunt esse fideles tamen non sunt heretici quia isti non suscipiunt fidem nec Judei vel pagani quia sunt iam baptizati. ¶ Item de aliquo Barbaro qui cum venit ad vsum rationis et vult esse fidelis iam tunc habet fidem et si recedit tunc non esset Judeus quia non suscipit fidem in uniuersali nec hereticus quia nec in particulari. Nec Paganus quia suscepit fidem infusam a deo ergo differt a tribus. ¶ Ad omnia ista dico primo de Cathecuminis quod habent infidelitatem Paganorum et dico quod non renititur fidei susceptae quia hoc vocamus suscipere fidem quod fiat scientiam et baptizetur

et ideo non est hereticus sed secte cuius antea erat ¶ de Sarrace
nis Dico quod habent infidelitatem Paganorum quia nunquam susceperunt
fidem nec veteris testamentum sicut Judei dato Concedant
Moysem verum scripsisse sed alcoram, ¶ de Pueris baptizatis
qui relinquunt fidem dico quod sunt heretici quia iam susceperunt fi
dem et si capiatur aliquis baptizatus inter Sarrazenos et du
coretur et fiat Sarracenus dico quod est hereticus ¶ de Alio qui
erat Paganus Dico quod manet Paganus quia licet ille susceperit fidem
infusam quia tamen quando predicatur ei non vult credere et est
christianus ideo iam in eadem specie infidelitatis in qua ante erat nec
est hereticus quia nullus est hereticus nisi qui suscepit fidem in par
ticulari s. per susceptionem baptismi ¶ in 1a 2e in materia de diffini
tione peccati disputavimus de peccatis et distinctione Peccatorum
nam aliqui dicebant intemperantiam esse privationem actus boni tem
perantie ad quem aliquis tenetur et sic de aliis sed nos dicimus
aliquod vitium esse peccatum quia contrariatur virtuti et non
sic dicebant illi ratio est quia alias non possent plura vitia opponi
eidem virtuti quia omnia vitia privant rectitudine quam
homo tenebatur habere in actibus virtutum, sed ideo aliquid
est peccatum quia habet contrarietatem ad virtutem et quia diver
sa diversas habent contrarietates ideo diversa vitia opponuntur
uni virtuti dato quod eadem rectitudine privent, ita infidelitas pa
ganorum et Judeorum et hereticorum eodem bono privent s. virtute
prima et tamen non habent eandem contrarietatem quia maior est con
trarietas hereticorum ad fidem quam Paganorum vel Judeorum ideo sunt
3es species infidelitatis distinctae specie //

Articulus. 6.

Utrum infidelitas Hereticorum sit maior quam Paganorum

Prima Propositio maior infidelitas hereticoꝝ qꝫ Paganoꝝ sic̃ videtur in hac qꝫ fidei remittitur ab remittitur; 2ª propo maior alia infidelitas Judeoꝝ qꝫ Paganoꝝ etiam isto modo; 3ª Propo plus errant Graviori ꝛ Paganoꝝ expc̃ pluralitatis obiectorum qꝫ alia Omnia ista intelligenda sunt in genere ꝛ cum loquendo nã non posset de infidelitate alicuius Pagani grauior qꝫ alicuius heretici ex circunstantia ꝛ non sm se ꝫ ex circunstantijs quando infidelitas Paganoꝝ ꝛ grauior qꝫ alia nam si aliqu Pagani viderunt magna signa ꝛ magnos contionatores Arriani autem alequi sequebantꝫ heresim qui videbant suos episcopos predicare heresim ꝛ signa hebant quem interrogarent de fide concedendum ꝛ qꝫ fit grauior nam magis excusatur ille ignorans hereticus qꝫ gentilis Qui vidit multa signa nam vo s thome tenet vel ruim negendo ꝛ sm se ꝛ nõ ex circunstantijs ꝛ

Articulus 7º.

Vtrum sit Publice Disputandum Cum hereticis Qꝛ Ponit distinctionẽ Postea conclus, 1ª Primaꝛ Si quis disputat de fide timꝫ dubijs de fide peccat graviter qꝫ exercitij vt theologi faciunt laudabile ꝛ, 2ª Conclusio Coram Sapientibꝫ laudabile ꝛ 4ª conclus coram simplenbus disputare de rebus circa que nõ sunt solicitati ab hereticis. vltra suim ꝛ Si nõ sunt solicitati ab hereticis laudabile ꝛ Ista que dicimus sunt [illegible], Nam hebit de verissimo hystoria ꝛ regum 18. qꝫ prouocauit omnes prophetas malos ad disputandum Item de beato Siluestre hebit testimonium qꝫ disputauit Coram constantino cum gentibꝫ qui facit ex necessitate ꝫ sic etiam de beato dominico Patrem nro qꝫ disputauit cum hereticis ꝛ nõ solum ꝛ disputare ꝫ audere ingredi ronem si conbertantꝫ obiꝫ Sic etiam de Athanasio hebit qꝫ sub Julio gentilium disputauit contra hereticos Arrianos ꝫ in Pulpito nõ ꝛ disputandum coram

simplicibꝰ et pꝫ ex determinatione doctoris qui dicit ꝙ nõ ad quẽ
libet licet disputare ut hetur 24 qe 3 c. cum quibꝰ in iure ca
nonico ubi prohibentur disputare simplices et libro 6o de hereti
cis c. quicunqꝫ ubi prohibentur layci disputare dummodo sciant
bñ illam doctrinam et etiam in illo c. quicunqꝫ glª mouet dubiũ
utrum laicus peritus et clericus idiota prohibeantur per illud cm
sꝫ dico ꝙ laycum peritum licet disputare ut pꝫ ex concilio floren
tino ubi agebatur de processione s. sti dicit b. antoninus ꝙ quidã
medicus fortiter disputauit contra hereticos nec etiam prohibentur
clerici et hetur in c. de epis et clericis in lege quis item c. qui
dignior 24 qe 1a et c. quis nesciat de 9 et c. nos ad fidem pro
hibetur laico ne audeat disputare de fide nisi quando eet vir
peritus quia tunc licet sicut fuit Picus mirandulanus ¶ Est etiã
notandum circa dicta doctoris ꝙ 1a pe qe 3 artlo 8o dicit s. tho.
ꝙ si infidelis cum quo disputandum erat si nil lege admittit de
fide dicit ꝙ cessandum a disputatione ita qꝫ nõ opꝫ disputare ꝯ
illum sꝫ solum opꝫ respon re, ad argu ta illius infidelis contra negan
tes principia s. articulos nõ e disputandum, ¶ Et idem s. thom.
1a pe qe 3 2 artlo 1o dicit ꝙ nõ e disputandum cum Sarracenis de
particularibus articulis fidei sꝫ de tota fide. Nec e predicã
dum de particularibꝰ artlis eis sꝫ de tota fide probandum ꝙ
credendum e fidei xiane, Simile e circa hoc quod doctor di
cit ꝙ qui non sunt theologi nõ debent disputare ¶ Iheronimꝰ
etiam dicit de quodam gentili pho qui venit ad epos qui dixit
ego legi euangelium et dum totum euangelium fuerit verum
ego credam tantum Apolonio qui fuit magus quidam nam di
cebat de tis mihi aliquid quod fecit xꝰ ꝙ non fecit apollonius.
sꝫ debebant dicere illi maiores ꝙ xꝰ suscitauit se ipm quod nũqꝫ
alius fecit in epi illi nescierunt respondere ut d. ihero. dicit

Vtrum liceat compellere infideles ad fidem, Respondit doctor per 3es conclus. Prima conclu. Pagani et Sarraceni nullo modo sunt compellendi ad fidem; 2a propo. fideles possunt impedire eos ne blasfement et ne inferant mala xpianis; 3a propo. infideles qui fidem susceperunt possunt compelli ad tenendum fidem minis penis et tormentis. ¶ Hec questio e egregia et moralis doctor dicit q qui no hucerunt fidem no sunt compellendi ad fidem a Principibus xpianis et e cois opinio doctorum in 4o sententiarum d. 4 q. 6 et Ricardus in 4o d. 6 ar. 3 q. 1a tenet eandem conclusionem. b. Thom. et vr determinatum in c. maiores ex de baptismo ubi duo dicuntur Primu q Judei nec alij infideles nullo modo compelluntur et 4 5 d. in c. qui sincera et in c. maioris fit mentio de Principe Sissbuto qui compullit infideles laudatur ep intentio eius in factum no admittitur immo improbatur, ¶ Sed pono distinctione quidam infideles sunt subjecti Principibus xianis, Alij vero sunt exempti et no subjecti xpianis, de 2is e conclusio 1a doctoris et cois, ¶ Dubitatur vel hoc prohibitum de jure diuino, vel de jure nali vel de jure positiuo vel humano si dicas q humano contra si no e prohibitum de jure diuino nullo Pacto e credendum q ecclia interdixisset quia hoc dicere e herror, si jure diuino ostendatis credo q no inuenietis aliquem locum in scriptura sacra hoc prohibentem ¶ Restat vt dicamus q e prohibitum de jure nali et sic doctores tenentes istam conclum. rone nali probant Primo Durandus hac rone, deus dedit hoi immediata regulam humanorum actuum ronem sed ad nihil quod e rone consequi et precipi no possit aliquis debet obligari, (Aliqui dicunt de insullanis q nullo modo possint intelligere Pertinentia ad ea q sunt fidei qz excedunt omnem intellectum humanum) sed rone humana non potestis ostendere q lex xpianorum sit melior qz judeorum ideo fa

faceretis iniuriam compellendo eos ¶ Sed quod sit licitum compellere
nos 1a 2e q. 9 2 artic. 1o disputauimus utrum lex ciuilis heat
facere omnes pacificos tm vel utrum officium principis sit etiam
facere bonos ¶ determinauimus quod officium principis non solum
facere homines pacificos sed bonos et felices Quia sicut lex
diuina intendit facere homines felices supernali felicitate ita hu
mana ut Aristot. dicit nam si tenet facere felices felicitate
humana et nullus malus est felix ideo etiam tenetur eos face
re bonos ergo non excedit facultatem principis compellere infide
les ad fidem Quia infideles non sunt felices ¶ Item si arguo ego ro
tus pot cogi minis a Principe ut querat salutem corporalem et
hoc iure nali Quare ergo non pot ad querendam salutem animae
¶ Propter has rones Scot. in 4o d. 4a q. 9. et ultima concedit
quod infideles possint cogi et probatur facto Sisibuti, et Gabriel
in 4 d. 4 q. 2 concedit idem adhibita tn diligentia, ne sequan
tur scandala aut reciditum ad infidelitatem ¶ Sed ego dico Primo
quod Puto quod est vera opio doctoris subtilis ita quod homo non est prohibitum
iure diuino vel positiuo cogere ¶ 2o dico quod non est prohibitum iu
re diuino nali quia non est aliqua ro probans illud ¶ Et ad ronem
durandi quando dicit non pot compelli ad id quod non pot percipi
rone humana Concedo maiorem et nego minorem quod non possit
ostendi quod credendum est potius legi xpianorum quam omnium aliorum
immo rone humana pot ostendi nam diximus quod euidens est quod crede
dum est fidei immo contra ronem humanam agunt qui credunt sectis
paganorum nam rone humana conuincebantur iudei ad credendum
quod xps erat filius dei ut fuit Centurio qui rone humana compul
sus est et ideo dico quod possunt conuinci, et si rex faceret legem quod in
fideles sint compellendi Posset ro dari de illa lege ¶ Sed ad ronem
non sunt facienda mala ut inde sequantur bona sed cogere est malum

lex intendit facere homines felices felicitate humana

e malum de se dato q sequatur bonum; ista ro nullius momenti e
nam nos diximus q cogere infideles ad xianitatem etiam verbe
ribus de se bonum e et licitum ¶ 2o dico q absolute loquendo si
cut s. thom. dicit q non sunt cogendi absolute sz vr ee contra
rietas ad dicta; sz non e contradictio nam Paulus dicit multa mi
licent q non expediunt unde quis liceat eos compellere no tn
expedit et probatur q sit indecens probatione ricardi Inde nul
lum sequeretur bonum sz inde sequerenti multa mala et ideo eet
deterior exitus nam sicut principes authoritatem hent prohiben
di scorta tn quia vergeret in deteriorem exitum no debet facere
nam Agustinus dicit tolle meretrices et omia turbatus libi
dine ¶ sz q vergat in deteriorem exitum compellere eos Primo
rone probo nam si deberent cogi a Principe infideles Postea quomo
iste Princeps sciret si ~~credebat vel~~ si credat et faciant ea q sunt
fidei ad hoc q si non faciant Puniant io lex cuius ro no pot
cognosci eat iniqua et qm fides e in mente no posset rex cognosce
re si ipi credunt vel intendunt baptizari ideo no expedit, 2o
¶ 2o quia multa mala sequerenti quia lz opponerenti converterent
tn eent ficti xpiani qz Judei et etiam eet magnum scandalum et peius est q sint ficti xpiani
alijs infidelibus. Quia cogitarent q omnes xpiani facti sumus ita
xpiani ¶ et 3o experientia video q in hispania peius viuunt
Sarraceni et nescio an bene factum sit nostris temporibus q ro
pulsi sunt Sarrazeni ad fidem, sic q precipiebant q conver
terenti aut recederent ab ~~baptism~~ hispania Quia sepe conver
tebanti sponte et modo proinde sunt mali xiani; ¶ Ego non
dubito q si totus orbis converteretur et aliqua ciuitas rema
neret q posset compelli supposito q ipi Postea non eent ficti
xpiani Ego credo q hoc liceret Quia nullum tunc sequitur scan
dalum ¶ et confirmatur quia in repu ca Sarracenorum possent

vissis miraculis converti tota repu^ca et si postea maneret ali
qua respublica posset cogere remanentes ad hoc q̄ converterentur du
modo nō sequatur hipocrisis, Si g^o turca pōt compellere suos
subditos ut ad fidem x^i converterēti a fortiori liceret hoc prin
cipi x^pi ano compellere suos. ¶ Et ad s. thom. respondetur q̄ eius
conclu^o ē vera quia nos sumus in m̄a morali et q̄ in m̄a morali
nō op^z dubitare si ē possibile vel nō quia regule morales debēt
ēē de contingentibus et non de possibili vel impossibili, et sic
moraliter loquendo Respondendum ē abso^te q̄ nullomodo sunt
compellendi q̄ vergeret in deteriorem exitum non quia deus
prohibuit q̄m deus non prohibuit sz quia non pōt fieri bene quia
vergeret in deteriorem exitum ideo nō sunt compellendi quia hoc
ē ut diximus de scorto quia humanitus nō pōt cohereri scan
dalum, ¶ Sz dubitatur utrum infideles possint cogi ad ea que
sunt iuris n̄alis ita q̄ nō faciant aliquid contra legem nature
nam vr q̄ non quia in lege sua hēnt multa q̄ sunt contra legem nature
ut sacrificare homines, Si g^o ad hoc non faciendum compellantur
tollitur eis illa lex vr g^o q̄ non possint compelli, R^eo q̄ possunt
cogi ne faciant aliquid contra ius n̄ale dummodo nō vergat
in deteriorem exitum sz q̄ nō necent hominem absolute possunt
non solum a principe etiam extraneo sz a quocunq̄ possunt
etiam prohiberi, Scriptura m. dicit eripe eos qui ducunt ad
mortem sz princeps proprius et superior nō solum ab his sz
ab omnibus que sunt contra ius n̄ale potest prohibere dummo^o.
non sequatur scandalum maius quia tunc cessandum ēēt
quia nō expediret q̄uis liceret ¶ Aliud dubium ē circa id
quod dicit in 3^a conclu^o q̄ alij sunt qui quandoq̄ fidem sus
ceperunt q̄ illi sunt compellendi, aliqui tenent oppositum
doctoris ¶ Sz est dubium de Cathecuminis qui nō sunt bap

baptizati utrum possint compelli si recederent a professione? Dicendum quod possunt compelli secluso maiori scandalo sicut de hereticis dicitur ¶ Sed circa idem dubitant utrum filij xpianorum qui nunquam fuerunt baptizati sed secreto remanserunt sine baptismo qui postea sciunt se non esse baptizatos si vellint isti esse iudei utrum isti tales sint compellendi? Dicendum quod sic quia ecclesia iam habuit dominium super patrem eius et ecclesia non perdit ius suum circa filios xpianorum quantuncunque patres eorum apostatauerint a fide ¶ Aliud dubium est contra Erasmum qui dicit quod pueri xpianorum sunt relinquendi in sua libertate cum veniunt ad annos discretionis ut permaneant vel discedant a fide ita quod dicit quod sunt interrogandi utrum vellint permanere in fide et noluit quod relinquant et tamen hoc est hereticum immo sunt compellendi ¶ Dubitatur utrum infideles sint compellendi minis et terroribus et si nolunt tunc quod soluant magnum tributum et maius quam ante Raymundus dicit quod sic quia si fiat cum cautella dicit quod directe si deducantur ad fidem non potest dare princeps aliquam libertatem xpianis quam non Sarraceni ut s. Thom. dicit opusculo 21 Dummodo non vergat in tyrannidem quia si tributa essent incomportabilia esset tyrannis et esset inuictos compellere eos ad fidem et malum factum esset tyrannide eos deducere ad fidem ¶ Aliud dubium est circa id quod dicit d. Thom. quod saltem potest compellere infideles ad hoc quod non blasfement, Dubium est Nam iudei blasfemant de xpo et Sarraceni nam blasfemia est dicere quod lex xpianorum est mala sed ad hoc dico quod aliud est de blasfemijs scriptis que non diuulgantur et aliud de his que palam proferuntur nam licet Principi constet quod in libro Sarracenorum vocato Alcoran sunt aliquae blasphemie contra xpianos et contra xpm

nõn ⁊ licet ei comburere illum Quia sicut in ⁊ra grauis pæ-
nis ⁊ illud nõ é in detrimentum xpianitatis Cum nõ Publicetur
⁊ si infideles publice blasphement contra xpianos aut xpm sicut
vergat in detrimentum xpianitatis ⁊ vt ⁊ ob suas blasphemias impe-
dreint ne Conuertantur aliqui ad fidem xpi qui prius ⁊ edebant
conuerti pót princeps prohibere blasphemias cor⁹ ⁊ punire eos sicut
quia magna fit injuria xpianitati, Supra dictis egimus de infidelibꝫ
qui sunt subiecti principibus xpianis ⁊ de non subiectis principibꝫ
xpianis dico q⁹ Princeps xpianus nõ pót compellere eos ad fidem ⁊
hñ ⁊ si sit bellum justum xpianis cum Sarracenis ⁊ acciperent ciui-
tatis ullos⁹ princeps xpianus ita vt posset interficere tunc potest
cogere minis ⁊ vt reciperet baptismum ⁊ sperare bonas exibu-
cum hoc ⁊ñ stat q⁹ ⁊ si infideles deueniunt ad subjectionem xpianoꝝ
cum conditione aliqua ⁊ vt pcta q⁹ non cogerentꝫ ad fidem xpianã
seruandã cét conditiõ quia ⁊ lex ⁊ conditio illa sit iniqua ⁊
Salomõnis ⁊ñ quia illi non sunt subjecti xpianis nisi cum
illis conditionibꝫ seruandę sunt ⁊ ⁊

Articulus 9.º

Vtrum sit cum infidelibus communicandum ⁊. Dorsoz ponit
duas Conclusiones. Dubitatur ⁊ vtrum sit de jure diuino q⁹ nõ
communicandum sit nobis cum hereticis ⁊ apostatis ⁊ videtur q⁹
sic ad Tertium ⁊ Post primã ⁊ 2am admonitionem eos deuita-
⁊ 2 Joannis c. i. Si quis ⁊ enit ad vos nõ affert hanc
doctrinam ne aue ei dixeritis ⁊ Tales sunt heretici q⁹ cum
illis communicatio prohibetur. R⁹ q⁹ nõ ⁊ de jure diuino nam
dicit ⁊ thom. q⁹ ecclia interdixit ⁊ ad auctoritatis respondẽ
q⁹ illa sunt precepta apostoloz⁹ Quia xpi apostoli in q⁹tum sunt
ecclie membra hoc precepernnt ⁊ sic possunt cẽ precepta aplor⁹

quas vide in littera

Quia non sunt xpi; 2o Dico q illa non sunt precepta sz admoni
tiones et consilia et in iure hetur ~~ex consilio~~ in c. excomunicatus
ex de hereticis q excomunicanti heretici. g° simpliciter e prohibitu
iure positiuo et non diuino ¶ Sz dubitatur utrum teneamur euitare
omnes hereticos et vr q non quia ut declaratum e in Con lio
Constantiens. et bassiliensi q non tenemur vitare excoicatos
nisi nominatim excoicatos sz utrum ita sit de hereticis videtur
q sint omnino vitandi heretici cum periculosius sit coicare
cum hereticis qz cum excoicatis nominatim et percussoribus cle
ricorum Qui quidem ipo facto precipiunt vitari, Rr q tenemur
vitare hereticos etiam si no sint nominatim declaratis, Dico q
hereticos non solum tenemur euitare rone excoicationis sz rone
criminis s. quia sunt heretici, sz quia hoc no constat ex iure, di
co ¶ 2o q non tenemur vitare hereticos nisi nominatim decla
ratos et ad ronem q Periculosius e verum e, sz dico q cum
heressis sit actus interior et possum ego cognoscere quis e percussor
clerici non tn quis e hereticus ideo dico q non tenemur vitare
hereticos qz tumcunqz ego sciam illum ee hereticum dummo non sit
periculum fidei nisi nominatim declaratos Quia als eet inijcere
magnum laquentii timidis et similiter herent scrupulum si illi
cum quibus communicarent eent heretici et per cons si incurrerent
excommunicationem, ¶ Dubitatur utrum aliqua comunicatio
cum infidelibus alijs ut sunt iudei et pagani sit prohibita de
iure diuino vel utrum sit solum de iure positiuo, vr q sit pro
hibita de iure diuino ex deuteroo 7 non comunicabis cum eis fe
dera Rr sicut tractabitur in 4o q puto q non e prohibitum iure
diuino q uxores infideles non accipiant fideles viri, sz positiuo
tm et ad authoritatem Dico q illud e preceptum morale et pticu

er ad concilium cu dicit q solu nomine liter declaratos

particulare datum a deo monitis vt de ipsis amonitis ¶ Sz dubitatur vtrum commedere cum infidelibus sit prohibitum? Dico q si non e periculum q no e prohibitum in si e prohibitum periculum e quando aut sit periculum et quando no constat ex solo rationis iudicio et quia sine periculo aversionis a fide no pot servire xpianus infideli io prohibetur expresse ne servant xpiani infidelibus sz commedere dormire is no prohibetur nisi constaret de periculo c. expressum est in 27 q 4 c. infideles q no omo e vitanda conversatio infidelium et no e dubium quin converteremus ad fidem xpi maiorem partem Sarracenorum si cum illis heremus familiaritatem //

Articulus 10.

¶ Vtrum infideles fidelibus preesse possint, Doctor ponit duas conclus. Prima con. no e permittendum q infidelis fiat de novo dns fidelium Nec imperator debet xpianis pretorem infidelium dare, 2a conclu. stando in iure divino nali hent verum dominium infideles xpianorum subditorum et ad ephesios 6. ait apostolus servi obedite principibus xpianis et sic loquendo de quibuscunqz infidelibus, 3a conclu. principalis q nihilominus eccia prohibuit certo modo constituendo certas leges q non heant dominium vide litteram doctoris // ¶ Sz dubitatur quia dicit q eccia pot privare infideles ne dominent xpianis et dicit q infideles merito sue infidelitatis merenti admittere dominium, Dubitatur g. unde hetur hoc quando quidem de iure nali divino hent dominium q illud perdant propter xpianitatem Cum constat q si xpiani turcarum terras invaderent turcas posse iure belli subdere xpianos sibi, Rr q pot quis dupliciter loqui vel de infidelibus qui sunt subiecti eccie et sic hebit verum con. doctoris q isti merito sue infidelitatis possunt privari dominio et percipere

Archi 10 cis 10 z z

q̄ non hēant huo⁹ xp̄ianos ⁊ sic pōt eos compellere ad fidem
vel grauora tributa imponere ⁊ de infidelibus Quinon sunt
subiecti ecc̄ie vtrum possit illos ecc̄ia priuare dnio, quod hēnt ⁊
xp̄ianos vt tego em reincid. an possit priuari xp̄ianis subditis
Dico q̄ r aliquis pōt fieri suus in fidelium vno modo si ipe met
xp̄ianus eat ⁊ tra dat se suum in fidelibus volutare ⁊ hunc
quia ecc̄ia q̄ē dominā non vult. tunc pōt prohibere illud; Alio
modo si fit captus iure belli xp̄ianus ⁊ tunc dico q̄ etiam ecc̄ia
pōt prohibere infideles q̄ non hēant dominium ⁊ illum xp̄ianum nō
propt̄z suam infidelitatem ⁊ propt̄z iniuriam quam faciunt vel
quas timentur facere ⁊ quia periclitarent ipsi in fide io pōt pro
hibere ecc̄ia l z non de per se ⁊ de per accidens ne infideles hēant
dominium ⁊ xp̄ianos ⁊ iure belli captos quia ⁊ ſ. Solent vexare
illos ad ⁊ ctam suam; Sumiste dicunt q̄ papa ē dominus totius
orbis ⁊ etiam imperator ⁊ pōt ecc̄ia tollere dominium infidelium
⁊ cum nō hēatur in iure diuino q̄ aliquis illoz fit dominus in toto
mundo ē ⁊ de iure humano nusquam ē quod si hoc fit aliquā pōdiet
cum ideo nimis rigoroſe dictum ē illud io melius dicatur iux doctri
nam ſ. thome. modo tactam. ll

Articulus. 11⁹.

¶ Vtrum ritus infidelium sint tollendi, Doctor ponit
3 conclus ex de Iudeis ⁊ Sarracenis. c. consuluit, dicitur q̄
Iudeis nō ē permittendum q̄ augeant maiores edificias ⁊ prohibi
sunt in italia ne conuiuia contra aduersus xp̄ianos ⁊ in clementina
de Iudeis ⁊ Sarracenis Prohibetur Sarracenis publice clamare
nomen mahumeti, ¶ Dubitatur vtrum liceat eis vendere ne
cessaria ad ritus vel fabro xp̄iano facere sinagogam. Vel ipsum
hēnt fabrum aliquem vt q̄ sic Sicut etiam meretricum domos p̄

precipiunt quando q̄ Judices fieri a xp̄ianis Ad istam conclu^em
respondit Caiet.ꝰ in art.^lo 4° istius q.^is q̄ res quę pertinent ad vsus
infidelium sunt in duplici dr̄ia Quędam res sunt quę ad nullos alios
vsus possunt seruire nisi ad ritus illos & tunc nullomodo licet
eis vendere tales res sicut sarracenis vel judeis nō licet vē
dere nouaculam: lapidem ad circumcidandum quia illa de perse
ordinantur ad malos vsus non licet xp̄iano nec sinagogam facere
Alia sunt in differ̄ia quę non de perse ordinantur ad malos vsus
vt agnus & talia sunt in duplici differ̄ia vt xp̄ianus nescit
q̄ abutitur illo & sic licet vendere nec tenetur inquirere si abuti
tur vel scit q̄ abutitur illo agno Quia sacrificauit & tunc nō
licet xp̄iano vendere agnum, ¶ Sz dico ego nihilominus q̄ si res
ē de perse licita lz ego sciam q̄ abutetur illa bn̄ possum vendere
illis vt agnum quia ego non teneor prohibere, sz si ego venderem
propter istum finem vt sacrificet tunc non licet. sz si ego solum ꝑꝑ
venditionem ago & non propter sacrifficium illorum lz sciam q̄ sacri
ficabunt non teneor vitare ecc̄ia m. permittit eos & si fiat ar
gumentum ¶ contra ego teneor non vendere gladium si scio q̄
ē ad necandum hominem. g^o etiam teneor vitare illorum sacrifi
cium; nego cōniam & rō ē quia teneor in q̄tum possum vitare
homicidium & non ritus Judeorum ||

Articulus 12ꝰ.

¶ Vtrum Pueri Judeorum sint baptizandi Patribus inuictis?
Prima Conclu^o q̄ non ē tenenda sen̄ia quę dicit q̄ pueri infideliū
sunt baptizandi inuictis p̄ribꝰ Probatur quia nunq̄ fuit talis
consuetudo ecc̄ię Qm̄ vidimus q̄ theodosius imperator hūit a
Consilijs s. B. ambrosium & m̄nunq̄ hec tentauit facere erga
infideles sibi subjectos & Constantinus hūit siluestrum qui

Potuisset hoc tentare et non fecit ergo; 2a conclusio quando filij infi
delium venerint ad usum rationis etiam invictis parentibus est eis pre
dicanda fides catholica; Questio hec est solemnis que tractatur a
doctoribus in 4o d. 4a de baptismo et s. thom. 3 p. q. 68 ar. 10.
et in 4o d. 4 ¶ Sed de illa est triplex sententia doctorum Prima totaliter
negativa ut tenet s. thom. hic et loco s. allegato et Capreol. in 4o
d. 5 q. 1a quod s. a nullo modo sunt baptizandi invictis parentibus ¶ Alia
opinio tenet aliud extremum quod filij infidelium possunt invictis
parentibus baptizari Scot. tenet eam in 4o d. 4 q. ultima et
Gabriel. d. 4a q. 2a dubio 5o quod si fieri potest secluso scandalo et
apostasia quod sunt baptizandi ¶ 3a opinio que est media est Durand.
in 4o d. 4a q. 6. que consistit in tribus propositionibus Prima pro
positio Durand. quod filij infidelium qui sunt servi xpianorum possunt
invictis Parentibus baptizari servi (inquam) jure belli vel eo modo quo
dicit s. thom. in solutione ad 3m. 2a Propo. Conformiter ad s.
thom. quod filij aliorum qui non sunt servi xpianorum non sunt baptizandi
invictis parentibus; 3a Propo. si baptizantur filij infidelium qui
non sunt servi xpianorum non tenet baptismus et quantum ad hanc
conclusionem tenet idem marsilius in 4o q. 4a et sententiam eandem videtur
tenere quantum ad primas 2uas propositiones. Caieta. in isto loco du
bitat dubitet de 3a propositione incipiamus ab ultima propositione
quam eandem videtur tenere Palud. in 4o d. 4a et Capreol. dubitat
de 3a illa loquamur ergo de 3a sed utrum illud esset baptismum videtur
durando quod non, probat quia baptismus requirit consensum formale
vel interpretativum nam si aliquis Sarracenus dormiret et xpianus
baptizaret dormientem iste non esset baptizatus Pueri ergo tunc vo
lunt interpretative quando parentes volunt sed Parentes istorum non vo
lunt ergo non est tunc baptismus, ¶ Ad hoc ego dico non tanquam certis

3 ⁊ tanq̃ probabilius q̃ cẽt 3 teneret baptismus vt puto 2 non omno id asscro ℣ ad probationem dicendo R. negando q̃ requiratur aliquis consensus 3 satis é q̃ non sit repugnantia 3 dissensus quia satis é q̃ non sit obex 3 quia nõ repugnat non ponit obicem deo é baptizatus. ⁊ baptizentur pueri infidelium 3 dicq̃ baptizatur nolens ponit obicem 3 propterea in illo nõ tenet baptismus 3 non quia requiratur consensus, 3 si arguas Contra Sarracenũ non é baptizatus ⁊ dormiens baptizatur, tñ nõ repugnat ℣ nego immõ ante hũt dissensum 3 repugnantiam quia prius cognouit deum 3 cum hoc semper voluit nõ baptizari ℣ 3, si arguas contra si aliquis qui nunq̃ cognouit deum exp̃o baptizaretur dormiens ⁊ talis nõ cẽt baptizatus 3 tñ nõ é dissensus nec hũt dissensum ℣ quia non hũt dissensum formalem aut interpretatiuum nõ é baptismus ℣ requiritur consensus R. q̃ ille nõ cẽt baptizatus quia quicquid ille non vult interpretatiue dissentit ille enim é sui juris quando quidem é adultus 3 ille ⁊ virtualiter hẽt dissensum contrarium 3 puerorum tenet baptismus ℣ Dico nego q̃ probabilius cõpio durandi 3 Rubio q̃ cẽnt rebaptizandi quia illi innuchis parentibus baptizati quando deuenirent ad vsum rõnis sub dubio tñ dicendo si non ẽt 3 ℣ 3 posset probari opio contraria quia ponamus aliquem qui post q̃ hũt vsum rõnis conuersus é in amentiam ⁊ tum ille posset baptizari, ⁊ q̃ non quia non vult ⁊ dicitur ⁊ dicerem maior infer dormientem 3 amentem 3 de dormiente 3, dicebatis q̃ non ℣. nec dicendum é de amente, 3 ⁊ vigauc q̃ in india quot quot amentes reperti sunt non baptizantur 3 omnes alij baptizantur 3 q̃ non sit remedium pro amentibus quia ⁊ tunc q̃ sunt ex statuto salutis hoc non é concedendum ℣ ille é baptizandus 3 ille non hẽt consensum formalem nec interpretatiuum ℣ opio

A sed cũ nõ sit ut de puero tenet bapt

q̄ non requiritur talis consensus ē verior, Respondeo q̄ vi
deor mihi q̄ sunt baptizandi ad consensum illorum qui hēat curam
illorum quia idem vr iudicium de amentibus. sicut si reddirent ad
pueritiam, ¶ Sz contra si eēnt baptizandi maxime eēt ad remissionē
peccatorum: sz hoc nō quia ponamus q̄ ante amentia fuit idolatria
tunc illi non remittentur sibi peccata mortalia. Qm̄ si remitterentur
deberet dari ēccia sz ex vsu ēccie nō datur ēccia g°: nec baptismus
quando quidem nō remittuntur peccata nā baptismus confert gratiam
dummodo componatur obex peccati sz iste ponit obicem peccati g°:
¶ Sz dico q̄ probabile ē q̄ isti remittuntur etiam peccata mortalia per
baptismum si non vellet perseuerare in illis quia si vellet perse
verare iam ponit obicem et dico q̄ non ē simile de hoc et eucharis
tia quia non hēt tantam vim remittendi sicut baptismus ¶ Et
aliud videlicet q̄ pueri infidelium sunt baptizandi probat Scot.
qm̄ si non eēnt baptizandi maxime eēt ne fieret iniuria parentibus sz
non fit iniuria. Quia maius ius hēt xp̄s super puerum q̄ parentes
sz xp̄s vult omnem creaturam baptizari g° nulla fit iniuria parenti
bus post q̄ puer redditur xp̄o hēnti maius ius ¶ Et confirmatur q̄
si quis hēt duos dominos vnum superiorem Alium inferiorem
potius debet cogi a Principe ad obediendum superiori q̄ inferiori g°
paritur de puero dicendum q̄ Potius xp̄o debet obedire q̄ parentibus
quem sit dominus superior Parentes vero inferiores sz xp̄s q̄ recipit
q̄ filij baptizentur g°: ¶ Diximus de hoc s̄ q̄ non ē periculum compelle
re infideles sz ne vergat in deteriorem exitum non debet fieri sic
in proposito dico q̄ baptizare pueros infidelium in victis parentibus de
se non ē prohibitum nam dico q̄ si hoc posset fieri sine scandalo q̄ bap
tizarentur et postea perseuerarent eēt benefactum et tenemus cum
Scoto ¶ Et si dicas contra fieret iniuria parentibus dico q̄ nō quia iure

belli etiam possimus necare illos vel afferre illos ab Assiria in hispani
am et baptizare illos sic hic et hoc ultimum omnes concedunt s.
quod adductos ex Assia in hispaniam quod possumus baptizare dummodo
non sequatur scandalum ¶ Sed quomodo vitabitur hic scandalum
et Apostassia nam si non demitteretur apud Parentes sequeretur magnum
scandalum et apostassia si relinquerentur cum patribus esset pe
ius quia non perseverarent ideo absolute dicendum est quod non sit bapti
zati et s. Thom. non negaret hoc et quia s. Thom. adducat illam
rationem a priori s. quod iure naturali sunt sub cura parentum tamen potius
fundat se in autoritate ecclesie et videtur quod non sit absolute prohibitum
quia si esset prohibitum non fieret sed fit ut patet ex c. ex litteris de
de conversione infidelium ibi dicit quod si mater convertatur ad fi
dem et si pater non convertatur filij sunt baptizati in victo paren
te tamen ibi iniuria patri nam ex iure naturali est quod cura patris erga fili
os prefertur curae matris et ideo videtur quod non sit prohibitum quoniam iam
mater habebit curam illius ¶ Item quia si hoc est contra ius naturale ut
dicit Capreolus sequitur quod neque iure belli possunt baptizari invictis
Parentibus Patet quia adhuc scimus quod sunt invicti. ¶ Item quia
ius belli non repugnat iure naturali ergo si iure naturali non possunt baptizari
non sufficit ius belli ad hoc quod possint baptizari hoc ergo in casu potest
fieri bene non ergo repugnat iure naturali quod baptizentur filij invictis paren
tibus ¶ Et Preterea dato quod absolute esset contra ius naturale adhuc
posset Quia quedam sunt que sunt contra ius naturale que per nullum
finem possunt fieri, Alia sunt contra ius naturale que in aliquo ca
su licent nam de iure naturali debet vir uxori debitum tamen potest
negare propter bonum rei publice, sic pariformiter sed de iure naturali
sit quod Puerorum curam feiant parentes tamen propter maius commo
dum licet subtrahere pueri curam parentibus puta propter salutem

Nam etiam de iure nali e prohibitum emere bap.m in tempore necessitatis licet. ¶ Item forssam no e de iure nae cura parentum erga liberos vel dato q eet de iure nali in princeps posset removere illorum curam a parentibus propter meliorem exitum et condere legem q postq tactati sunt recludanti in collegio, ¶ Item princeps pot vendere filios subtrahendo a parentibus g.o pot fieri q non sit contra ius nale. ¶ Item poterat olim pro crimine filium necare in modo subtracta e hec potestas a parentibus et manet apud principes g.o ¶ Item ita e de iure naturali q filij xpianorum sunt sub cura parentum sicut q filij infidelium sz filij xpianorum possunt ab eccia baptizari invictis Parentibus g.o etiam infidelium ¶ Item exemplo Primi machabeorum c. 2.o hetur q mathatias fecit circuncidere pueros Gentilium invictis parentibus et ¶ Genes. c 17 hetur q Abraham fecit circuncidi vernaculos et alienigenas g.o possunt etiam xpiani baptizare filios infidelium. ¶ Item quia ita e de iure nali q filij xpianorum sunt sub cura parentum sicut q filij infidelium. sz eccia pot baptizare filios xpianorum invictis parentibus g.o etiam filios infidelium nec valet dicere q pot illud quia sicut xpiani nam quid facit hoc ita subest filius xpiani eius curae sicut filius infidelium subest parentibus suis ¶ Item Aristot. in 2.o phisicorum dicit q ro nalium operationum e propter finem ut pluuia propter augmentum fidei tritici ita in moralibus Quando hemus expressum preceptum in sacra scriptura no e disputandum sz aliter sicut in nalibus adducendae sunt rones et quia in lumine nali videmus q e melius q isti pueri baptizentur et saluenti et no hemus precepm in contrarium ¶ Quia in illo cap. Qui sinceram d.e 4 s solum dr de adultis q non baptizentur g.o de paruulis pensandum e ex fine et ita puto q in casu ubi nullum eet scandalum aut periculum

de Apostasia q licet baptizare filios infidelium invictis parentibus et quando non est aliquis malus finis et quando est bonus s. q possunt salvari et sequitur bonus exitus ergo licet, ¶ Item ego possum antecessum rationis instruere pueros infidelium invictis parentibus in eis que sunt fidei et docere illos ergo pariter possum subtrahere illos quantum ad bap.m ¶ Et ad id quod s. thom. dicit q non est facienda injuria parentibus, Dico q qui baptizat pueros sine legitima causa facit contra jus naturale, tamen si vult aliquem interficere qui removet ab eo non facit contra jus ita qui facit ex justa et legitima causa non facit contra jus naturale in baptismo invictis parentibus pueros infidelium ne spiritualiter necent, ¶ Pro solutione argumentorum que facit Scot. Enotandum q de jure naturali pueri sunt sub cura Parentum et in hoc omnes conveniunt sed vertitur in dubium q quia abutitur pater filio nolendo q educetur in obsequium xpi si perdet jus quod habet s. filium sicut si parentes nolunt interficere filios suos corporaliter Possunt alij removere illos a parentibus, ergo pariformiter a parentibus qui volunt illos interimere simpliciter possunt pueros removere ¶ 2o noto sic q quicquid habet pretor s. servum habet rex ita quicquid habet pater juris supra filium habet deus et sic si fit injuria patri fit injuria deo nam dicit Quicquid uni ex minimis istis fecistis mihi fecistis ideo si fiat injuria etiam infideli fit etiam deo et ideo non valet iste modus procedendi s. q licet baptizare pueros infidelium parentibus invictis (qui non sunt servi xpianorum) invictis ¶ 3o quodcumque quicunque facit aliquam legem et preceptum dupliciter potest dare illud preceptum uno modo absoluti et sine limitatione ut non furtum facies, Alio modo salvis alijs legibus ut q omnes solvant tributum potest precipere rex potest tamen hoc facere salvis alijs legibus Cum limitatione sic de Pueris infide

baptizandis pot deus precipere absolute q baptizentur Aliomo
cum limitatatione s. cum voluntate parentum vel salvo ju
re nali et sic non satis e probare quod e preceptum q baptizen
pueri infidelium Qm etiam preceptum juris nalis revocavit de
educandis filijs ¶ Ultimo e notandum q non sufficit probare
q sit preceptum dei q omnes baptizentur et q merito jure infide
litatis merenti parentes privari juri suo ad hoc q debemus re
movere illos debemus probare q nos sumus etiam executores
illius pene nam licet aliquis mereatur capite plecti propter ali
quid tn ego non possunt plectere quia non sunt executor illius
legis. Sz judex qui illi preest ita pot dici tenendo opiniorem
s. Thom. in sensu in quo defendunt eam Caiet. et Capreolus
marsilius ac durand ¶ et ad argumenta scoti ad primu maius e
dominium dei g° debet auferri transeat; Sz a quo debet auferri.
Dico q non a xpianis quia dicemus q executores precepti de bap^mo
illorz parentes et no xpianos ¶ et ad aliud q princeps debet cogere pu
erum ad faciendum voluntatem superioris. nego q princeps
sit executor illius sicut in epis alterius provintie vellet pueros
baptizare infidelium istius provintie faceret sine jure ita eet
de principe qui cum non sit executor vellit exequi illud et
etiam videmus magnum ee argumentum q ecclia nunqz fecit
hoc s. baptizare filios infidelium invictis parentibus ad idem e
quod contra hoc no e aliquod argumentum q non solvatur uni
co verbo s. apostoli de his que foris sunt nihil ad me non
sumus domini infidelium in spualibus ¶ et Preterea si licet bap
tizare gravissime omnes principes xpiani peccaverunt qui po
tentes hoc facere no fecerunt et epi qui hoc no consuluerunt prin
cipibus ut facerent aliter dicere fecerunt quia erat scandalum aut periculum qz
faciliter poterant certi providere ne eet periculum ut scandalu

et etiam si dicatis q debet fieri hoc ne damnetur, ¶ Contra
Pariti possem ego propter unum mendacium saluare totam
gentem turcarum tn nō licet mihi mentiri propter saluandis
omnibus turcis. g° nec licet baptizare pueros Parentibꝰ inuictis
quod de se malum ē ut saluentur ¶ et Preterea quando xpi
ani iure belli accipiunt pueros sequeretur q nō liceret reddere
Parentibꝰ pueros pro pecuniis nam quo iure liceret reddere ut
faciant eos infideles si baptizare deberent hoc ē contra ius belli
g° signum ē q non licet illos baptizare ipsis parentibꝰ inuictis.
¶ opinio media quam tenet durand. s. q licet baptizare filios in
fidelium qui sunt sui xpianorum inuictis Parentibꝰ non videtur
rōnabilis quia si infideles non sunt subiecti principibꝰ xpianis
in spualibꝰ sz in temporalibꝰ ut dicit durandus Nam tūc
vel eēt dicendum q non licet baptizare aliquem infidelium vel
q omnes filios omnium infidelium licet baptizare; verum hoc
unum ē notandum q qu° semper q non licet inuictis Parentibus
intelligitur etiam vel inuictis illis quibus remansit illorum cura;
Deniqz dicendum ē q si iure belli acciperent Pueros vel etiam
propter iniuriam factam xpianis acciperent liceret tunc bap
tizare pueros a xpianis et Probatur quia dato opposito sequerē
q eēnt ex statum salutis qm iam parentis nō gerunt curam
illorum cum illi sint in Asia et Pueri in hispania, sz xpiani
gerunt curam illorum ideo tunc xpiani non solum possunt imo
teneant baptizare illos sz circa 3m argumentum dubitati
qua rōne dicunt sui xpianorum iudei an quia interfecerunt
xpm ¶ contra non omnes interfecerunt quia aliqui erant tunc
in hispania qui non interfecerunt et forssam dicitur q sunt sui
quia omnes consenserunt in bello Titi vaspasiani et ex vic
toria illius belli omnes manserunt sui cum fuissent victi vn

unde dominus matheus. 2o dicent eis Reddite que sunt Cesaris Cesari ubi vr aprobasse subjectionem illorum ad Romanos.//

Quio 11a de heressi.

¶ Artis 1o utrum heressis sit infidelitatis spes? Conclusio est affirmativa.//

Artis 2o

¶ utrum Heressis Proprie sit Circa ea que sunt fidei? Conclusio est affirmativa. Circa istos 2uos articulos sunt aliqua dubia. Primo quia Ponit duas spes unam hereticorum et aliam paganorum. ¶ Dubitatur 1o utrum apostata sit hereticus vel sub qua spe continentur nam apostate sunt qui totaliter fidem relinquerunt utrum ergo sint heretici, vr quod non quia doctor dicit quod qui non vult xo assentire est Paganus vel judeus sed talis vr esse apostata ergo. ¶ Sed in contrarium est quia q. 10 ar. 5o dicebamus tres esse infidelitatis spes ubi clare dicitur quod qui renittitur fidei xpiane sue cepte est hereticus sed talis est apostata cum totaliter dimittat fidem et hoc ostendit etiam ecclia quia totaliter eos punit penis hereticorum nam si non essent heretici penis hereticorum non essent puniendi sed ego vidi doctorem aliquem qui dicebat quod apostate non sunt suscipiendi ad peniam sed Caiet. dicit quod apostate sunt heretici et ad verba s. thom. dicit Caietanus quod isti etiam profitentur fidem xpianorum quia sunt baptizati, sic in bello qui afferunt signum hispanorum profitentur se esse hispanos ¶ in contrarium est si tu est in verbo heressis 2e. s. 4o quod si convertantur ad judeos sunt judei et si ad sarracenos sunt sarraceni, et idem vr dicere d. thom. q. 12 articulo 1o ad 3m quod motus summitur a termino ad quem hoc est quod sumit spem a termino ad quem.// ¶ Dubium 2m est utrum quicunque errat circa articulos in sacra scriptura principales sit hereticus? vr quod non quia aliquis potest ignorare invincibiliter fidei vel circa propositiones contentas

q xps descendit ad inferos et tn non ideo ~~sunt~~ est hereticus et pz
hoc in actibus apostolorum de Samaritanis ignorantibus q. s. s. sit
sz utrum omis qui errat culpabiliter ~~est hereticus qui errat fidem~~ circa fidem sit hereticus
Dico q non omis qui errat culpabiliter est hereticus immo nec pec
cat mortaliter si statim Conuertatur, ¶ sz utrum omis qui
mortaliter errat Circa propositiones de fide sit hereticus ¶ vr
q non nam si errat sine deliberatione non est peccatum mortale
si aut erret cum deliberatione vr q sit hereticus sz no est quandiu
pertinax no est, ¶ Dico 3o q si aliquis erret cum deliberatione
Circa fidem peccat mortaliter tn no est hereticus Quia adhuc
dicit se credere quod mater ecclia credit. vt pz de rustico Qui ex
negligentia mortali ignorat articulos vel xpm esse in ~~ecclia~~ eucharistia ¶ du
bitatur Quid requiritur ad hoc q sit hereticus ¶ Prima propo
ad hoc q aliquis sit hereticus requiritur q erret Circa ea que
sunt fidei cum pertinacia vt summitur ex illo Pauli ad Titum
3o. hereticum hoem post primam et 2am admonitionem vita vbi
nisi post 1am et 2am admonitionem dumtaxat, ita q si cui dica
tur Quid sit sanctta trinitas dicat q mulier. si corrigatur et
credat no est hereticus ¶ sz si dicas Quid requiritur ad pertinaciam
Dico q silvestr. in verbo heresis 1o. §o. 2o dicit q pertinacia
est (vt ipse notat ex divo antonino) Quando homo diu perse
uerat in tali errore vel alio Quodammodo sz non per vnum die
Consentire cum hereticis sz q diu perseuerent in illo et citat ar
chepm antoninum, sz ad hoc q hec omia Clarius appareant
Pono Propositiones, Prima propo quantumcunq aliquis disse
tiat eis que sunt fidei no est hereticus quousq sit instructus ex
aliquo principio infallibili, Sunt Prin. duo infallibilia ecclia
et scriptura sacra et sunt dumtaxat Principia infallibilia

ista ita q tota caterua theologorum non e principium infalli
bile. Dico g° q nunq aliquis e hereticus quousq sufficienti sibi
constit q illud cui dissentit e in sacra scriptura vel determinatum
ab eccia licet sciat q agustinus et iheronimus ita sentiat sz contine
ri in sacra scriptura dupliciter contingit uno modo formaliter alio mo°
q sequatur ex ea clare et euidenter vt q xps huit 2as voluntates
nam in sacra scriptura hetur q xps e homo et homo deberet here
animam et ideo voluntatem in qtum homo. Ibidem hetur q x°
e deus g° huit aliam voluntatem in qtum e deus ecce vbi in con
sequentia euidenti sequitur xpm huisse 2as voluntates. ¶ 2a pro
po° q primum constat alicui q e in sacra scriptura vel determina
tum ab eccia statim q dissentit deliberati etiam si peniteat post
possillum e hereticus et incurrit penam hereticorum et excois sen
tentiam si pronunciet illam exterius quantum cunq no perseueret
in heressim nisi per horam. Secus tn e si motu subito et in delibe
rato dissentiat quia tunc non eet hereticus. ¶ 3a propo° q uis non
sit hereticus aliquis quousq sciat q aliquid sit determinatum in e
eccia vel contentum in scriptura sacra tn grauiter peccat qui in ma
fidei vel morum dissentit determinatis ab vniuersitatibus vel a
doctoribus vt iheronimo et agustino dummo° non heat maiorem
authoritatem in oppositum quia tunc si heret rones in contrarium
non peccaret. ¶ Sz notandum q non circa omia que determinat
et agit eccia dissentiendo aliquis e hereticus vt s. omnes quos ca
nonizat eccia sint sancti qui neget lz grauiter forsam peccaret in
negando illam tn quia non e de fide q eccia errare non pot non
eet hereticus negans illam vel similes propositiones sunt etiam
alia in determinationibus eccie vt probabiliora po^ta et non deter
minata tamq de fide vt est q pueris in baptismo infunduntur vir
tutes theologice et qui tale aut simile negat non solum no

e hereticus sz nec peccat saltem mortaliter quia forte venialiter peccaret quando a sanctis teneretur, ¶ Dubitatur 3o ~~Circa quas~~ circa quas propositiones pot aliquis ee hereticus. Ro dubitandi e qz s. thom in ar. 2o dicit duo Primum q quando aliquis errat circa propositiones fidei e hereticus, 2m q dupliciter aliquid pertinet ad fidem uno modo directe et principaliter ut articuli Alio modo ~~ut~~ indirecte et 2rio. quia inde sequitur ¶ Primo respondetur q circa omnia ad que inclinat fides infusa pot ee heresis et non e heressis circa aliam propositionem nisi circa illam ad quam inclinat fides pz quia heressis et fides sunt habitus contrarij et tales hent ~~fidem~~ ex fieri circa idem ¶ 2a propositio q sicut fides ita et heressis non e solum circa propositiones contentas in sacra scriptura vel determinatas ab eccia sz etiam circa eas propositiones que ex ipa sequuntur evidenter ut pz ex exemplo Jam prelibato de processu spus sancti et q xps huit 2as voluntates nam ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis in ista xps no huit duas naturas. g no e verus deus et verus homo sz xps e verus deus et verus homo g het 2as voluntates. ¶ 3a propo pot ee ut aliqua propo inferatur ex alia de fide et q non sit nota apud nos illatio sicut qui no e astrologus bene pot scire istam luna eclypsatur et ignorare istam ex qua infertur q terra interponitur inter solem et lunam et ita etiam ex illo qui clauserit viscera quo fratri suo modo charitas dei manet in illo, infero etiam ego q etiam ex extremam necessitatem e danda eleemosyna sub precepto Alii qui ~~[illegible]~~ famem negant q ex illo inferatur illa et sic de alijs ¶ 4a propo ad hoc q aliqua propo sit de fide non sufficit q sm se inferatur ex sacra scriptura sz opz q constet nobis q infertur ita q nulla sit apparentia in contrarium ¶ 5a propositio

q quantumcunq appareat q ex scriptura sacra inferatur aliqua pro
positio quantumcunq viris doctis videatur tn si nobis non e
manifesta conia non e de fide nam ex illo Pauli non solum qui ta
tia agunt is inferunt quidem q non liceat consulere minus malum pp
maius tn non e conia manifesta et ro e quia qui consulit alteri no
consentit immo dolet si tn non darem ronem apparentem forte cem
hereticus ¶ 6a propo quantumcunq plures doctores et quantumcu
q aliqua universitas dicat aliquam propositionem inferri ex scripa
sacra si tn non e conia manifesta vel non sit determinata ab ecia
non e de fide hoc pz quia non pot fides infusa inclinare ad proposi
tionem q non nititur prin infallibili, nam dato q aliquam pro
positionem afferant inferri ex sacra scriptura omnes doctores pa
risiensis magnum e fundamentum sz tn fallibile e ideo lz gra
uiter peccarent qui non crederent universitati tn non sunt
heretici quia fundamentum cui nititur e fallibile s. authori
tas huius m ¶ 7a propo q non solum e hereticus qui negat proposi
tionem formaliter contentam in sacra scriptura vel determina
tam ab ecia sz etiam qui negat propositionem que manifeste
infertur ex illis pz quia illa e de fide ¶ 8a propo si sapientes docto
res quorum e maior authoritas in ecia ut agustin. iheronimus.
si inquam dicant aliquam propositionem inferri ex sacra scriptura
tn si non sit manifestum illud ut q sit purgatorium, inferunt
ex 2o machabeo 12. sanctum e pro defunctis exorare ut a pec
catis absoluantur et ex illo 1a ad corint. 3o saluabitur sz quasi p
ignem, Dico tn q etiam si isti doctores dicerent inferri illam ex
sacra scriptura; tn si non sit manifestum illud qui no credunt
illis non eet hereticus sz heret intolerabilem erronem ita q cogen
dus eet ut reuocet suam seniam quia talis eet suspectus, he
retici tn negant, unde ante determinationem ecie in concilio

florentino ubi determinatum e tanq̃ de fide q̃ e purgatorium
et q̃ ex sacra scriptura constat non erat hereticus qui negabat
illam propositionem s. Purgatorium, e nunc tunc ut tn eet
hereticus ¶ ex his sequitur q̃ non solum e hereticus qui negat
propositiones de fide formales sz etiam qui negat propositiones theo
logicas nam propositiones theologicę inferuntur ex ꝓpositionibus
contentis in sacra scriptura et lz hitus fidei infusus non immediate
inclinet ad illas inclinatur tn mediate fidei m. e de principijs fidei
s. articulis, theologia vero de illis quę sequuntur ex illis principi
is ¶ ex his sequitur q̃ qui erraverint circa aliquas propositiones
quę non sunt determinatę ab eccia vel non sunt in sacra scrip
tura nec inferuntur ex illis quantumcunq̃ omnes doctores oppo
situm afferant non e puniendus pęnis hereticorum q̃tumcunq̃ perse
uerit itaq̃ ad heresim nõ sufficit q̃ sit error et in rebus pertinẽ
tibus ad fidem sz requiritur pertinacia, et ultra hoc q̃ sit circa
propositionem determinatam in sacra scriptura aut in doctrina
eccię //

Artis 3°

¶ Utrum heretici sint tollerandi, Rt doctor per
2as conclus, Prima propo q̃ merito suo heretici possunt occidi
2a q̃ eccia tanq̃ mater admittit eos ad penitentiam, ¶ Circa
istam ar. sunt duo dubia Primum e quia uuiclessistę et luthera
ni dnt q̃ nullo modo sunt heretici necandi et agunt cam suam
probat ex mathe. 13. q̃ dominus mandauit zizaniam sini
crescere et q̃ non melteretur ex quo illud inferunt et etiam ex
illo predicate euangelium et non dixit cogite ad euangelium s in
¶ contrarium e ius imperatorum quibus eccia dimittit hereticos
ut interimant eos. ista dispu. fuit iactata tempore agusti
nam ipe dicit q̃ licet aliquando fuit illius senię tn q̃ experitur
oppositum melius Puta q̃ comburantur, et idem Agusti li° 3°

libro 3° contra eptam Per mimanam c. 2° et hetur 23 q 4ª
c. cumquisq; ibi d. agustin. tractat hanc mam et dicit q non
e dubitandum nisi q pena capitali debent puniri quando no
no lunt resipiscere et exponit fundamentum quod assumunt quando
dominus dicit math. 13 q non euellenda e zizania quando
sequeretur scisma et scandalum ut infertur ex verbis dni ne
arradicetis simul et triticum propter euulsionem zizanie tunc
debent tolli heretici et idem agustinus tract. 11 super Joannem
e. q. 4. et hetur 23 q 3 vel 4ª c. quando senia e eadem que in
alio cap° precedenti et dicit q quando vult deus concitare po
testates contra hereticos figurat per illud Genes. 16 ubi Sarra
verberat agar. ubi denotatur q debeant verberari heretici, i
terum b. agustin. 2° libro retractationum c. 28 scripsi inquit
librum de correctione donatistarum ubi in c. 5° in illo libro contra
donatistas dicit q sic hetur Danielis 6 et 13 contigisse accu
satoribus danielis ita contigit donatistis et c. 10 et 14 multa
dicit et ibidem dicit q si quis dicat q eet seueritas ecclie dicit
q potius e charitas ecclie et relinquere illos eet magna crude
litas. et c. 14 eiusdem dicit q sicut meliores sunt quos deiunxit
deiunxit amor ita plures sunt quos corrigit timor et salomo
prouerbiorum 29 seruus verbis no pot erudiri sz q dictis audit
et negligit et lz non sit de iure diuino q tollantur heretici
tn q leges que hoc sanxerunt sunt sapienter facte pz ex illo
deutero. 18 si surrexerit in medio tui propha aut qui somnium
se vidisse dicat interficietur quia locutus e ut auertiret vos a
deo vestro ubi videtur appertus locus contra hereticos et etiam
hetur actuum 5° q quidam occultauerat partem pecunie indixit
petrus illi penam mortis et hoc fecit Petrus in exemplum et paulus
ad Galath. 2° utinam et abscindantur de medio vri qui vos

conturbant et idem Ad rom. 13 potestatibus sublimioribus subditi
stati Qm principes non sunt timori bene operanti sed male operanti
et time si male feceris ¶ Sic argumentor ex hoc princeps pot
punire fures si multo magis nocent rei publice heretici ergo sicut
fures pot traddere morti ita et hereticos, mirum m. e. q. qui
blasfemat regem puniendus sit et si blasphemet deum no, oppo
certe e heresis no enim sine ca gladium portat ubi gladius
ad verberandum e, ¶ At aliud magis scholasticum dubium e
Qm dicit q ecclia excoicat hereticos q. e in quos cadit excoicatio
et utrum hereticus qui solum e hereticus actu interiori qui a
audivit heresim et solum consensit utrum excoicatio talem
liget et simul protulit contra fidem vr q liget istum et [illegible]
sic e. Q ista tangens illam graviorem ¶ utrum ecclia possit
prohibere actus interiores Adria in quodlibet. 8a q allegat
glossam in clementina prima de heretic. verbo ipso facto ex qua
infert q ecclia excoicet hereticos mentales et q illa e cois opio
doctorum Lanonistarum ¶ et probat quia als si aliquis sabbato
dessideraret mulierem alienam vel violaret sabbatum interi
q non violaret p tx. cons e flm ergo flitas contis ps quia nihil
ita adversatur celebrationi festi sicut culpa mortalis servitus
ergo cum dies dominica sit servanda de iure positivo sit. Sequitur
etiam q non solum prohibuit opus servile sed interiorem actum
et citat s. thom. 2a 2ae q. 122 ar. 2o ¶ 2o arguit quia
pot aliquis facere votum p solum actum interiorem et Papa
pot dispensare circa illud et Probat quia numeri 30 ubi
hetur q pater irritavit votum filij idem de uxore q pot
irritare ergo pot super votum interius ergo et papa quia als
non oet sufficienter provisum stultitie puerorum tunc sic papa
pot dispensare in voto interiori ergo het potestatem super

Nisio 3 Qs 11 q z z

actus minores ꝺ z q z c̄ plalla ꝓbat q si ante 12 annos annos
ꝺ ad arguendum in contrarium q ecclia non pōt prohibere votum
actus meritorios Quia non pōt punire pro actu contrario aliquē
qui actus meritorios precepit crimen nō pōt probari q non pōt legē
facere ēt Rᵗ adria citando Paluꝺ. z q 4ᵗ tenent q post
modū probatū q Papa nō posset exigere ullum ꝺ uotum mōn
facere plapam ꝺ ꝺicit q pōt hoc exico Quia non pōt confessor ꝺ
allegat summam rosellam ꝺ ricardus q vñ Silvest. in verbo
voto exercitato 7. ꝺ. 2. tenet oppositum ꝺ ꝺicit q summista
Silla rosella ricardus Joannem andream ꝺ antoninum florent.
ꝺicit q confitentes ipi q ꝺ 12 faciūt ꝺ occultum ꝺ q ꝺ expe
rius excusatur hiis ꝺ ꝺicit q non obstant ꝺ hostiensis ꝺ
Silla ꝺ Summa angelica verbo furtum ꝺ 2. concludit ꝺ
hostiensis mentalis nō excusatur ꝺ q ctra omnes stat rubrica
ꝺ Silla Antoni. 3 p. tit. 15 c. 4. ꝺicit q omnibus consulendum
est ꝺ 3 thom. 12 q. 91. ar. 4. probat q sunt obli
gati legi humane Quia debet pōt homo legem facere de quibꝫ
pōt judicare ꝺ non pōt judicare lex humana de actibus interio
ribus. q. debet non pōt legem facere minor pz Quia si lex humana
posset probare actus interiores Jamnd ecclia necessaria ꝺ
Primum 11 arguendum Pro opinione Adriani ꝺ Quia in clemē
tina Raimi de statu monachoꝝ nō probat actus meritorios ex
eo Quia Simoniachus dicit Romanū quem intentione
pugnandi cum superiori excusatur ex sola intentione ꝺ in ꝺ
valentia de celebratione mꝭ vbi ꝺ precep de deuotione in dicen
do officium ꝺ deuotio ꝺ actus meritorius ꝺ si quis dicat quod nō ꝺ pre
ceptum mꝭ de diuino officio exterius dicendo ꝺ q subiungit q
dicatur deuote ꝺ in duo q ex eadem ratione precipitur de dicendo offi

g° debet quis concedere q̃ illud preceptum non ē de dicendis sz
de deuote dicendis. ¶ 2m argumentum ē quia xp̃s habebat potestatem
integram super omnes actus interiores et quando dixit quorum
remiseritis peccata non limitauit quo ad actus exteriores, et loqui
tur ibi de potestate iurisdictionis g° et etiam ipse Paulus ait obe
dientes pretoribus vestris et non limitauit. ¶ item dns apostolis
dixit sicut misit me pr̃ ita et ego mitto vos sz pr̃ dedit x°, sm
quod erat homo) potestatem super actus interiores g° et xp̃s dedit
apostolis et consequenter ecclie. ¶ 3m argumentum ē solum pri
actum interiorem ut puta volo ieiunare die qua teneor
vel transgredior preceptum ecclie et peccato mortaliter
quis postea ieiunem g° ecclia de facto prohibuit actus interiores
¶ argumentum 4m ē super omnes actus exteriores quantumcunque
ferretos habet potestatem ecclia quia quantumcunque quis occulte come
dat carnes die prohibito cadit sub pena ecclie et tamen non ē aliud
discrimen inter actum exteriorem et interiorem nisi quod unus est
occultus et alius non ē occultus g° sicut iste qui committit actum
exteriorem in occulto incurrit in penas ab ecclia positas ita et alius
qui agit actum interiorem quando quidem non ē magis occultus incu
rrit penas ecclie. ¶ ad hoc argum Rent tenentes oppositum
negando conniam et dicunt quod verum est de per accidens quod ita occul
tus ē actus exterior aliquando sicut interior illud tamen de per ac
cidens contingit quod ille actus exterior sit occultus nam dicunt quod
ille actus exterior occultus de se pz sensibus humanis et de per ac
cidens ē occultus. s. quod nullus fuit presens qui videat sz actus
interior sz actus interior de se ē occultus nec pz sensibus nostris
et ideo non cadit sub potestate ecclie. ¶ 5m argumentum ē Potest homo
habere Potestatem super actus interiores g° ecclia, conia ē nota quia

g° videtur quod ecclesia habet illam super actus interiores

quia cēna hēt suprēmā potestatem, ⁊ āns probatur quia pōt
deus homo subijcere se alteri, ergo ⁊ apostoli quo ad actus inferi-
ores dicendo ea fuisse, volūt q̄ ep̄li subijcitur quo ad actus
inferiores quia sepe erat gubernando me ⁊ erat me ille quasi
expuens autem q̄ esset preceptor ei, aliquam contemplatiue. ⁊
subijcitur ei. ⁊ per eos pōt se subijcere eccl̄ę quo ad actus inferi-
ores sicut ecclia homini patienti. ⁊ m argumentum ē cara obligat
nos ad credendum, ergo credendum nā ex eo q̄ facta obligat m
ad credendum ⁊ ex eo q̄ damnat proposition obligat ad nō cred-
dum istam. ⁊ reducit ad actus interiores. ⁊ obligat aliquo ad alium in
teriorem ⁊ n quandiu ecclia posset exercere actus interiores ⁊ n
papa pōt dicere ⁊ quis consenserit ex formatione, ergo q̄ aliqs alius
absoluat peccatum. ⁊ sic de aliis actibus ⁊ consentire ē actus in
terior ⁊ pōt in actus interiores, p3 eōma quia exercere actum ⁊ q̄
exercitium ē quoddam actus ⁊ hoc solum pertinet ad o m ⁊ m
⁊ q̄ quidam adiuit eccl̄am quando crederet ē ibi xp̄s ect hēre
ticus ⁊ recipitur ⁊ illud ē actus interior ⁊ propter illud excō
municatus manet ⁊ excipit pōt quia actus interiores ⁊ huic nō obstant
duo cōia primo ē q̄ ecclia nō hēt potestatem super interiores actus
Caietanus etiam in isto loco, unde q̄ ecclia nā hēt potestatem quia actus
interiores quia dicit ē reputatus a deo ex 1. primo regum. c. 16.
homo videt ea quę patent deus aūt intuetur cor, ergo videtur
deus sibi reservare primam potestatem circa actus interiores. ⁊ insu-
per ad Corinthios 4° n nullus iudicare ante tpe quousq̄ veniat dns
qui manifestabit consilia cordium, ergo ubi prohibet iudicia. ⁊ 8. tho.
2ª 2æ q. 9 ar. 6° idem vi sentire ⁊ durand in 4. d. 17 q. 3.
dicit q̄ diminutio dedit eccl̄ę authoritatem q̄ actus interiores ⁊ ad
finem declarandum ⁊ 10 ostendo q̄ legis hēat vim coactiuam per
penam ⁊ ecclia non pōt querere finem per penam actus interiores quia nullo

modo pot sibi constare de actibus interioribus ergo et Almain in
4° d. 17 q. 1ª idem tz et dicit eam esse opinionem communem omnium doc
torum et pro ista parte maximum argumentum est quod ecclesia nunquam fecit ergo
non fecit quia non pot facere nec habet potestatem condendi preceptum
circa actus interiores. ¶ Item argumentor sic ecclesia non pot exer
cere jurisdictionem suam per actus interiores ergo videtur quod nec etiam po
sit exercere potestatem in actus interiores. Consequentia videtur esse apparens
quia quae ratio. nam sicut dicebamus sanctus xps non arctavit potes
tatem petro datam quo ad actus exteriores ergo si cum hoc stat quod
ecclesia non pot exercere actus suos et potestatem per actus interio
res. ergo non pot in illos, ans pz quia si ego sum confessor non sufficit
quod dicam in mente ego te absolvo nec mutus posset absolvere sed
nec baptizare quia requiritur quod proferat verba et similiter est
in omnibus sacramentis nec pot episcopus interius excommunicare si ergo ecclesia
et omnes hoc habent fateri quomodo poterit agere in actus interio
res puniendo, detis mihi rationem. et ideo ista opinio est tutior et
est tenenda quod non pot ecclesia in actus interiores. ¶ Ad primum
argumentum ex clementina de monachis dicendum quod non aliter illic
quam alibi s. de per accidens in quantum prohibetur actus exterior
ab ecclesia prohibetur etiam interior solum in prohibetur ibi actus ex
terior s. accessus ad ecclesiam quando est cum illa mala circumstantia
et intentione prava. ¶ Ad 2m ex c. dolentes de celebratione
missarum ubi interdicitur quod officium dicatur devote et devotio est
actus interior dico quod ibi non precipitur solus actus interior et ideo
bene pot ecclesia precipere de interiori ordinato ad exteriorem puta
de devotione que ordinatur tanquam minus principale et ad dicendum
officium. ¶ vel dico 2° quod non precipitur ibi actus interior quia illi
qui ibi accusabant astros in concilio de indevotione dico quod non accusa
bant quo ad actum interiorem quia non cognoscebat actus interiores.

eucharistia

actus illorum sed de actibus exterioribus Puta cachino et rissu
et sic in illo concilio factum fuit preceptum de actibus exterioribus
puta quod non riderent in officijs ¶ Ad 2m quod xps habuit potestatem
Concedo. Dico tamen quod non constat ecclesie potestatem Quia esset con
fusio in ecclesia quod exerceret potestatem suam per actum interiorem
immo nec ipse xps exercuisset illam per actum interiorem reperimus
sed dicebat verbo remittuntur tibi peccata tua ¶ Ad 3m quod quis
transgreditur preceptum per actum interiorem Concedo et dico
quod ille actus est malus Quia habet exterius malum objectum et sic
non est simile, non enim dicitur facere ille contra precepm ecclesie quia
actus interior sit prohibitus sed Quia exterior actus est preceptum
in istud precepit ecclesia ¶ Et ad aliud ecclesia potest circa exteriores
actus ergo dico negando conseqntiam Quia actus exterior de per accidens
est quod non pateat Quia potest patere sed interior nec patet hec potest patere
Quia etiam si ego dicam ego cogitavi talia alius credit non tamen
patet sibi nec potest patere nisi solum habet fidem et regularitatem et de per
se omnes actus exteriores patent. Licet nullo modo interiores et ista distinctio
de per se et de per accidens non est nova in materia morali nam fornicatio
non est prohibita Quia ibi sit delectatio Quia illa in se est bona
sed propter finem nemo ale educaretur proles nec valet dicere ut dicit
in artinus. De ~~temperantia~~ pono quod mulier sit interiores ut
non est periculum de prole. Quia hoc est de per accidens regularitatem de
se sequitur malus finis ideo in omni casu est prohibita eadem potest de je
iunio et de alijs dici, ita dico quod regularitas actus exterior patet. xps
in. ait quod in secreto dixistis publico predicabitur et ideo est quod ecclesia
potest super omnem actum exteriorem et non sunt actus interiores tamen
patet solutio ad hoc argumentum ¶ Ad 5m quod aliquis potest se subij
cere Alteri homini Quo ad actus interiores dico quod transeat quod
homo possit habere potestatem ergo et ecclesia nego conseqntiam Quia licet pti

particularis possit ecclia hoc non expedire q̃ omnes
vocaliter fateri Quia multis casibus quæ ad expeditionem 9. Ad 6m
ecclia obligat ad credendum explicite credendum Deo q̃ dato q̃
ecclia nõ obligetur aliquem ad nõ credendum aliquã propositionẽ fi-
cth dammel illam sine hoc q̃ obligetur ecclia si quis crederet illam
cẽt hæreticus cui negandum é q̃ detur obligetur ad credendum
et ad nõ credendum per illud Quia ecclia nõ obligat ad credendã
propositionem cõne sui sit cõne confessionis vel alt dico q̃ ex
hoc q̃ ecclia immediate determinat aliquam propositionẽ tanq̃
de fide credendam tenemur ad credendum illam sic cum é præce-
ptum Juris Divini q̃ credamus illam vel ó dictum é 9. Ad 7m q̃
ecclia pót reguare actus interiores Concedo q̃ possit et sic dicas hoc
é opus Jurisdictionis dico q̃ nego q̃ sit opus jurisdictionis sic est
non dare jurisdictionem et sic hæreticus Quando dicit valet q̃
absolvat et sic Rubrica Et dico q̃ pót regulare et reinsert q̃ hõ
Jurisdictionem nego Quia absolvere nõ é actus interior sic exterior
Quia vocalis cũ sit exterior actus 9. Et ad arguendum aliud quod
possit fieri si aliquis paret facit votum patet potuit irritare 9.
hoc potestatem pr Super actum interiorem, Rõ negando q̃ nullum sit
actus interior é in se exterior vel Rõ cum nõ sit opus
jurisdictionis sic negare jurisdictionem Cum natum filius cum nõ
é natum sine consensu patrino et idẽ nõ tenet patria nolente
cultor 9. é opus ordinis et hierarchiæ q̃ ecclia nõ facit illud sic s. prohi-
bere actus interiores nec tenet pót illud facere 9. Ad 8m aliquem
quod probat si quis non adoraret sptm in ecclia Quia nõ crederet ex
cõcordet Concedo. Nego q̃ ubi patuit actus interior sic ex-
ternus pótis adorationis omissio ad quam tenebatur simul pót ex
communicari sine et teneatur ad missam ex quo sic ad Rõ tenetur
expeles Adrianus 9. sect. dubium 9 mihi stam opinionem dicendũ é

eucharistia

q̄ hereticus meritalis qui ex terrus nil male facit ꝫ solum co
sensit v. g. cum lutheris nō é excōicatus ꝫ potē quilibet fidelis sacerdote
tē absolui ex̄ q̄re nō p̄cedunt de reali hereseos hereſi ꝫ de ex
teriori. ꝫ ꝫ dubitatur vtrum si quis exterius recederet in here
sim si ille vellet secum habere ꝫ effectiue proferret vtrum
alter incideret in penam hereticoꝝ. Quanda quidem p̄z hereſim
interiorem nō incidit et vtrum per manifestationem incidat in ex
communicationem. Dico q̄ ille si prefert assentendo illius pam incī
dit ꝫ si manifestet. Pro hoc consilium quid faciendum ad reme
dium hereseos quam habet exterius dico q̄ iste nunc si doleat nō
incidit in penam iuris quia actus ille exterior nō est. Quod an
manifestatio cum dolore ex̄ zelo fidei nō facit aliquem actum cum
dolore exteriorem de nouo. non debet adduci ad inquisitionem
nec puniri pena hereticoꝝ. Quia si hoc fieret grauiter crearet illum
puniendo ex̄ R. é quia ille prius nō erat excōicatus quia ꝗd
dicit bulla ꝗ̄. ex̄ ista prolatio é bona excōicatio utet nō ferē
nisi propter. Peccatum ꝫ ꝫ dubitatur vtrum si aliquis ha
at hereſim interiorem veniat ad confessorem. Ut dicat se
fessori assertiue q̄ non credit x̄pm é incarnatum. nō facit
aliquem actum exteriorem hereseos. Preter illum quem facit in
confessione. Quia dubitatur vtrum iste debet adduci ad in
quisitores. vt q̄ sic. Quia facit actum hereticum. ꝫ in quem
vt q̄ non. Quia talem actum exterius non p̄t adduci ad iudi
cium ecclē magis q̄ actus interior. Ad hoc dico q̄ vt certi ꝫ
talis sit excōicatus. ꝫé quia ecclia p̄t prohibere sub excōica
tione q̄ nullus in confessione reuelet alicui personam. ꝫ si quis
faceret contrarium eet excōicatus. ita ecclia absolute excōicat
omnem hereticum exterius. Pōt ꝫ dici q̄ ille é excōicatus ꝫ
ē dubitatiue. 3ª Quia dicitur q̄ per actum exteriorem efficiunt

occultum & pcta. Per hoc q̃ quis sp circuncidat incidit in
penas hereticoꝝ. vltrum ꝑ ignorantiã manifestate inquisi-
toribus peccatũ inducens p̃cludit. & vr q̃ sic quia cum sit hoc
ei⁹ vlta absolutio & reservata p̃pe aut inquisitorib⁹. R⁹ q̃
non tenet se manifestare. Sz vult conuerti ad dominum. &
non ẽ periculum aliquod ꝑsũ pendere. Quia sic ꝑ ignorantiã
potẽ aliquis ludificari. quis occultissimus debeo dicere po-
qua sit periculum, alijs sz nõ ẽ vere periculum, & dico q̃ nõ
pót absolui sine speciali licentia papę & vel inquisitoꝝ. 3 dico
q̃ debet petere secreto & ꝑ papã & vel ab inquisitoribus licen
tiam & absolutionem. & sz dicat papa q̃ nõ pót absolui de tali
occulto & vel nesciat dare licentiam & tunc dico q̃ se debet accu
sare manifeste & sz facta diligentia moralis non pót obtinere q̃ in
quam se accuset coram tali sicut cum alijs peccatis vsq; ꝑ pót post
confessionem & absolutionem sacramẽtalem & tunc edificationem &
alia sacramẽta ac nõ ẽt excommunicatus cum alibi nõ possit
facere & procuret quando alias potest. Q sz dubitabitur q⁹
vltra in & qui ex ignorantia excusa & vult recuperare priora
& ꝑ ignorantiã & vel ꝑdicat q̃ tenetur & mulier ex ignorantia
excusa & accepit ab hereticis & vltra incidat in penas he-
reticoꝝ. & vr q̃ sic quia ista ignorantia excusa nõ & vr q̃ excusset
& sed cum canonis quod q̃ ex ignorantia excusa peccauit eleemosy-
excommunicatus & q⁹ & qui incidit in hereses, R⁹ Raymundus q̃
talis nõ ẽ hereticus nec incidit in penas hereticoꝝ & ꝑ ignorã
sibi nõ hereticus ꝑ. quia error sine pertinacia. Q dicendum q̃ non
incidit in penas hereticoꝝ, secut in dictis nõ excommunicatus
hereticus & quia ignorat & pertinacia & nõ ẽ hereticus ideo ꝑ. Solu
tio argumenti. Q Dubitatur 5 vltrum qui remittit sacramẽtum
vel beneficium incidat in actum hereticum & vltrum & talis sit

excoriatus. ¶ Ad hoc vt dicere dominus Caiet. alt. dns Silvestri quod non incidit. Sed Caiet. dicit quod talis incidit in canones sicut in arthrenus papa Qui timore purificavit idolis incidit in canones et est pertinax Qui cognoscentes se tacere contra determinationem ecclesie fecit non obstante quod interius habebat rectam fidem et ideo argumentum nihil valet quod si talis non est pertinax nos in s. diximus quod quicunque scit aliquam propositionem esse contra fidem et asserit contra eam cum assertione cum assentitur ei pertinaciter nec aliud requiritur quod diu perseveret ut iam supra diximus //

Artis 4

¶ Utrum Revertentes ad heresim sint omnino recipiendi

¶ Prima propositio fundamentalis est quod ecclesia sm dilectionem domini extendit Charitatem suam tam ad amicos quam ad inimicos. ¶ 2a conclusio quod ecclesia quantum ad salutem spiritualem semper recipit hereticos revertentes dans eis absolutionem quia semper vult bona temporalia spiritualia eis. ¶ 3a propositio quod ecclesia quantum ad bonum temporale non semper recipit hereticos ad penitentiam sed relinquit eos iurisdictioni civili. ¶ Notandum est primo quod id quod s. Thom. dicit quod bonum temporale non tenemur aliis velle ex charitate nisi in ordine ad salutem eternam et eorum et aliorum debet sano modo intelligi s. non affirmative sed negative hoc est cum bona temporalia conducunt ad detrimentum salutis spiritualis illius vel aliorum non debemus illi desiderare talia bona imo quod potius privetur illis, nam aliquando debeo optare sarraceno bona temporalia ex Charitate immo etiam dare illi et tamen scio quod non conducunt ei ad salutem spiritualem et tamen si est ei in detrimentum aut impedimentum salutis spiritualis non deberem ei dare neque optare sed desiderare ex Charitate quod illis privetur. Aliud ergo est quod non conducunt et ad aliud quod sunt impedimentum salutis spiritualis Quod est notandum. ¶ Dubitati quia in 3a propositione quod non se recipiunt sed plectuntur. Dubitati qua lege plectuntur pena capitis lege

capitali vel Cruentas. Dico q̃ lege civili nam ecclia nõ bñt vltra
corpum
exsecutionem procedere. ℣ Dubitabat. vñ sz hoc ista ẽ vltra
vtrum
hanc impedit. possit dispensare. Pillos ne vacent. nam pot
imperator dispensare in uno forti ex rõnabili ca. vnus possit
cum heretico relapso ex rõnabili ca. & q̃ sic ex rõnabili ca nam
aliqui sic nõ de iure diuino. q̃ relapsus hereticus plectebat pena
capitis nec de iure can. q̃ imperator Constantinus dedit istam legem &
sanis legibus pot̃ dispensare & confirmare. Quia aliquam hu
ius nõ plectebant. & in Concilio Nycen & deportabant in exili
um. in isto m. Concilio Constantinus misit. 17 epos in exilium &
m
reuocati sunt. statur determinationi Concilij. ℣ Recorda. ẽ
Quia nunq̃ reperimus aliquem imperatorem dispensasse. & sicut ẽ q̃
requisitus. Rõ q̃ sequeret̃ maius scandalum ex hoc q̃ alij
hereticj relapsi plectent. tunc nõ deberent plecti. Istud conce
dõ. Sed dicas q̃ nunq̃ fuit factum. Dico q̃ bene fuit. Quando
fuit aliquando rõnabilis ca. ad hoc q̃ imperator dispensaret
ut dico q̃ sine facultate cãe nõ pot̃ imperator dispensare ꝙ
legis ciuilis. Cum sint ordinate ad bonum ciuile. ideo in illis nõ ẽ in
potestate principis deroga re in illa. Sed per cons necessit̃ esse sine
auctoritate Summi pontificis. Cum lex illa fit ad instructionem ca
nonum. probabile. vñ ẽ q̃ pot̃ imperator dispensare sine authori
tate. dispensare in lege illa. ꝙ sz ordinetur ad sus canon cum ꝑ
plures. vñ ẽ lex civilis. ℣ Dubitatur. Quis vocatur hereticus
relapsus. Dico q̃ qui primo damnatus. vel vehemẽter suspectus
debet esse. & postea adsciuit hereticum. & postea incidit in illam
vel aliam. tunc ẽ relapsus. & statuit in eo pena capitis &
confiscatio. & dicendum de vehementer suspecto de hereticis
ubi patuerunt. & sciendum q̃ quando dicit q̃ recipiunt
aliquando quos. vltam corpora sem intelligit de hereticis simplicib;

q̄ non da hereſiarchie Quare illi ſuntollit prima hec ſtatim ſunt
mccandi vel ſubtrahendus quia talibus nō credidit. Item Quia
cōſtat determinatum multos ſecula ſimiles talibus parere, Item Qd
notandum. Circa rationem ſtam indu Q. Que certa ſunt circa quācunq;
propoſitionem ſine cōſ determinatum ab eccia vel contentum in ſcip.
ſacra, vel inferatur exiſtis nō ē hereticus, vt ſ dximus ſz Pro hoc
nobis ē notandum q̄ non ſp̄z q̄ eccia determinet multas propoſitiones
per quecunq; dubia Quia ſequitz multa ſcismata nam circo q̄ de
terminatum ē ſpm̄ ſanctum procedere a pre & filio ſicta fuit de
quibuſdam de ſanctis pribus grecis qui oppoſitum docebant ſuſpi
cio & putabant aliqm̄ q̄ ideo receſſerunt greci ab eccia q̄m ſuperue
bant q̄ non a pre procedit Quia in ſuis doctoribus ita reperiebant &
ideo nō credidderunt eccie vbero. & Euſebius dicant q̄ quamuis nos
Celebremus paſcha dominica immediate ſequenti 14 lune q̄ ſolentes
celebrare conſueuerunt paſcha 14 luna ſicut Iudei ſz q̄ritur
papa monuit illos q̄ non celebrarent & poſtq̄ perſeuerauerunt
excōicare totam illam prouinciam immo debuerit diſpenſare Cam
Dico q̄ hoc debet fieri vbi ē multitudo nō propter vn̄ per duos
vel tres licuerit diſpenſare nec etiam propter per 100 miſe eccie maior pars pro
uincie, & ſic ſapienti inconcilio aſtitit antiquo hoc mihi conceſſum eſt
q̄ ſalua fidei in alijs cōicaret populus sub quibus ſſe
non poſſunt reuocari a tali ſenia ſine graui ſcandalo & peri
culo hereſis Quia fundabant ſe in illo niſi manducaueritis &c. & bibe
ritis eius ſanguinem &c.

Quæſtio 12. de Apoſtaſia

Artº. 1º. Vtrum apoſtaſia pertineat ad infidelitatem?

Apoſtaſia dicit importat retrocceſſionem quandam a deo nam apoſta
ſia ſz ſm̄ ſe ſit vocabulum grecum non dicat niſi retrocceſſionem
ſimpliciter & nō a deo magis q̄ ab alio nam etiam ē apoſtatare ecclie

ab hyspanis ad gallos ꝙ sumitur pro tali occasione a deo ꝑ super
illud 2° ad Thessalonicen. 2° dicit ꝙ nisi primo venerit
discessio scilicet recessus habuit apostasia ubi discessio transitio, hoc
ē ꝙ apostasia simpl dicit discessionem ꝙ pro duce sequens a deo
sumit a doctoribus unde apostasia a fide ē peccatum circa
dictas fidei ab circa fidei ē error immediate ejus ꝑ in
circa ē set ē in solutione ad 3m dicendum ꝙ in ea infidelitas
ē ad quam declinat verum ꝙ ē ꝙ eadem pena hereticus ē
ē ad quam declinat verum ꝙ ē ꝙ eadem pena hereticus ē
^a fide sed bene de apostatarum nec ē tutius in ꝑ de apostatis ab ordine vel re
apostatis ligione unde vel dicimus Caiet. ꝑ. dicit ꝙ apostasia ē in spe
cie sua Quia nō ē alia pena in ꝑ pro illo pro heretico vel ꝑ ꝑ
ꝑ Dubitatur utrum apostatare ab ordine ē peccatum mortale ē
vel utrum talis sit excommunicabilis Rn ꝙ pōt aliquis ^a postatare
^a maioribus ab ordinibus 2m vel relinquendo ministerium talis ꝙ posita
nō posset ministrare ut ē diaconus vel subdiaconus frater ju
dex ad exhibendum sanguinem vel ducat uxorem ē ille pec
cat mortaliter nec ē dubitandum de hoc ꝑ dubitatur utrum
sacerdos in ritu baptizali peccant an peccent mortaliter ut clericus
diaconus vel subdiaconus ferens ensem vel clypeum vel
nutriens barbam an tales peccent mortaliter omittendo hibitum
ecclesiasticum Caiet. ē sic licet ego cum eis Rndeo ꝙ peccant mor
taliter si non ferant hibitum ecclesiasticum ē constat ex hoc mor
taliter ^a relinquant mortaliter vel venialiter dum taxat peccant ro primi ē quia sicut
religiosus nō ferens hibitum ab ecclia in suo ordine datum peccat mortaliter
ita in sacris ordinibus constitutus peccat mortaliter nō ferens hibitum
ꝑ ꝑ utrum ꝙ si quis constitutus in minoribus ordinibus apostatet
ita ꝙ ducat uxorem vel exerceat ars sanguinis ita ꝙ
non posset amplius ministrare utrum peccat mortaliter Rn dom.
Caiet. ꝙ peccat etiam mortaliter ē ego non dubito ꝙ qui suscepit mi

minores ordines ut dum taxat liberet se a iudicio seculari ego nō
non dubito quin peccet mortaliter ut isti qui primā tōsuram
summunt ut liberent se a iudicio seculari et gaudeant preuile
giis clericorum et nō omo ministrandi in ecclia peccant mortaliter
¶ Sz si ducat uxorem biduam acolitus utrum peccet mortaliter,
quando quidem nō pōt iam ministrare quia ē iam bigamus ¶ Ca
ietanus hic in summa verbo apostasia dicit q̄ si ex humana fragi
litate id facit veniale peccatum incurrit propter suam inconstan
tiam. et tn̄ hic dicit q̄ ē mortale absolute loquendo et ita credo
q̄ se correxit in summa vel sibi ipi contradicit vel forte in suma
loquitur de illo qui primā solum hēt tonsuram; et dicit q̄ peccat
mortaliter absoluti ut s. tn̄ ego nō video vn̄ sit hoc quare
videor mihi q̄ si talis sit ordinatus bono aīo q̄ nō peccat mortaliter
et si fiat bigamus et si exerceat personam iudicis in quibuscunq̄
causis. et rō ē quia caret non adducit pro se aliquem tx.m nam nō
ē prohibitum de iure diuino q̄ nō faciat iste quod vult et ecclia
non punit sz permittit et rō puto q̄ nō peccat mortaliter nec contemnit
sacramentum ecclie vel sacramentale s. primam tonsuram imo
prius bono animo ordinatus ē et modo ducit uxorem vel fit iu
dex quia sibi vr melius ¶ Sz utrum si quis constitutus in mino
ribus ordinibus rellinquat ministerium nō tn̄ faciendo se irrigulare
an peccet mortaliter ut v.g. qui constitutus in minoribus ducat
uxorem virginem apostatando solum ab actuali ministerio ecclie
¶ Dicit siluestri q̄ nō peccat nec venialiter nec mortaliter et hēt
in 6º de clerico coniugato unico. Q̄ qui rellinquunt hītum clerica
lem vel ducunt uxores virgines si erant in minoribus ordinibus
constituti ēt gaudent priuilegio clericorum nec peccant ut dicit silues
tri quia ecclia permittit tn̄ quandiu in eo perseuerant hītu nō
pnt ministrare in ecclia vel q̄ diu hēt uxorem, et hec sēnia placet

Placet mihi quicquid dicat Caiet. q.ª peccant venialit. ℣ᵗ vtrum quicunq; dimittat habitum religionis a postata ſit. Dico q.ª non quicunq; dimittat habitum saltem dico tenentes dimittat apostata ly ſit excommunicatus. Tertio ſi habet animum resumendi hoc apostata nec incidit in pœnas apostate ℣ᵗ vtrum ſi relinquat obedientiam ferat in habitu vt ſe cat ad predicandum dupla mata & animo non reddendi ad obediendum an ſit apostata. Dico q.ª ſic & peccat mortaliter vt etiam tenet Panormit. & Innocentius & multi alij vt Caiet. & Ruigstr. hostiens. qui vna cum innocentio dicunt q.ª talis ſit vere apostata quia ecclia religionis Congruit in obedientia & non in habitu ille g.ª talis non vult obedire g.ª apostata & ex consequenti excommunicatus ℣ᵗ vtrum ille qui relinquit obedientiam animo negandi aliquantulum tporis tertio non reddendi ad obedientiam redeat. vtrum ſit apostata talis. Caiet. dicit q.ª animo non reddendi non diſcedat hoc apostata, ℣ᵗ oppoſitum dicit. Innocentius. in. c. intelligimus de cla. & qualitate ordinandoſ ℣ᵗ recta ſcta Caiet. mihi magis placet.

Articulus 2.º

℣ᵗ vtrum Princeps apostata a fide perdat dominium qd̄ habet in ſubditos. Prima con.º q.ª apostate ſicut nec alij infideles de iure diuino aut nali non perdunt dominium, 2.º ly ecclia non poſſit priuare dominio infideles qui nunq; receperunt fidem tertio poſt priuare eos qui ſuſceperunt fidem ſi apostatant a dño & hoc de iure poſitiuo hoc quod doctores dicunt non ſolum in infidelium de principibus apostatis ℣ᵗ etiam de omnibus principibus excommunicatis q.ª poſt priuari dominio ℣ᵗ con.º q.ª ſi primo aliquis de nouo fidelis apostata a fide ſubdit ejus libertati ab ejus dominio nec tenetur eis amplius obedire nam vt habetur in c. nos ſanctitatem & in c. Iuuenius q.ª q.ª non ducit particulariter de apoſtatis q.ª

ſed etiã de excomunicatis oĩbꝫ tãꝫ apoſtatis.

alijs intelligit sed non de quocunque peccatore quia sicut con
demnata est ista nullus gerit vicem xpi nisi sequatur eu in mori
bus contra ioannem hum in concilio Constantiens. sessione 15 et
sessione 8 contra ibidem damnati ista nullus est dominus ciuilis
quando est peccator et 15 pro heretica condemnatur ista quilibet ty
ranus debet et potest licite interfici a quocunque subdito suo non ex
pectata sententia judicis ideo in his non temere loquendum est. ¶ Sed an
perdant tamen ad tempus et non ad semper dominium suum ta
les apostatae vel excommunicati an solum pro tempore apostasiae
vel excommunicationis? ¶ Respondeo quod solum pro tempore apostasiae vel
excommunicationis, nec pro illo tempore valent leges ab eo latae. Sed
Dubitatur quomodo perdant dominium utrum ipso facto subdi
diti non teneantur parere vel utrum prius debeant denun
tiari et condemnari per ecclesiam? Dico quod requiritur quod per ecclesiam
declarentur ad hoc quod perdant dominium quod sunt apostatae vel
excommunicati. Nec ipso facto quod sunt apostatae vel excommunicati perdunt
quantumcunque publici sint sed requiritur quod ab ecclesia declarentur tales
ad hoc quod perdant dominium ut s. Thom. dicit.

Quio 13. de blasphemia

¶ Artio 1o utrum blasphemia opponatur confessioni fidei?
Conclusio est quod blasphemia est tribuere deo quod non conuenit deo
vel negare deo quod conuenit deo et excellentiae illius. De blas
phemia. Dico quod est grecum nam quod illi βλασφημιε
nos blasphemia ἀπὸ βλασφημιω. quod est maledicere
alicui excellenti personae et ideo principaliter est blasphemia si
quis maledicat deo. ¶ Dubitatur quid sit blasphemia, Augustinus
libro 2 de moribus manicheorum c. 11 dicit quod quamuis blasphe
mia hominibus dici posset quando eorum derogati dignitati tamen
quia de eorum bonitate dubitari posset, blasphemia est de deo ma

mala verba dicere & indigna spi deo; ℣ 3ª Quid sit blasphemia, 1. Quid requirit & sufficiat ad hoc q aliquis sit blasphemus an ℣. Sit ſlm a Judicium de deo pro hoc sit, ℣ Prima prepo. blasphemia nõ é error circa deum p3 nam pot aliquis blasphemare. Sine cuore fidei nec requirit Judicium ſlm de deo ad hoc é idea deus vult. Quia quem bien cuce bien remitga il. ℣ 2ª prepo ad blasphemiam nõ sat é q ego male apprehendam de deo vel se apprehenderem istam, deus é injustus sic ego modo apprehendo illam nõ blasphemo & illud nõ sufficit, ℣ 3ª propositio ad blasphemiam nõ sufficit prosire ſlm propositionem de deo quia ego dico verba istius pſal. dixit insipiens in corde suo nõ é deus & dissentit ista. ſ. apprehendere de deo ſlm & prosiri & judicare falsa. nam qui mentitur non hõt judicium ſlm nec oportet q apprehendat ſlm cui dicit ſlm, ℣ 4ª propositio blasphemare é ſlm asserere de deo nõ dita é intis asserere ſlm & judicare ſlm, nam pot aliquis asserere id cuius oppositum judicant & dico qui verbo dicit asserire q deus nõ é talis blasphemat dato q interius credat omia que alius credit nec é idem apprehendere ſlm & asserere ſlm. & dico. blasphemia é asserere ſlm & nõ é mere intellectu ℣ in voluntate nam quando ℣ nõ asserto ſlm illa ſlm, ℣ 5ª dubitat vel q blasphemiam asserere nõ vel q solum sit in corde nam asserere non é idem quod judicare nec é solum immediate mente, & nos dicemus q blasphemat é asserere ſlm, de deo &c. ℣ 6ª q é aliqua blasphemia que é solum in corde. ℣ 7ª dicit contra asserere é voce, dico q etiam pot aliquis loqui sic cum immediate mente & dicere in mente nõ é deus sicut angeli nõ loquunt ore ℣ mente & hoc expſſe dicit ℣ Thom hic loquit. derogat aliquis divine bõtati vel per cordis blasphemiam vel per oris blasphemiam ℣ Dubitatur circa id quod dicit doctor q Aliqua Blasphemia é in intellectu

dico Sudey asserir mesia nõ venisse

in intellectu, Aliqua e que hēt adiunctum actum voluntatis
Quero quomodo est possibile q blasphemia sit sine actu voluntatis
cum sit peccatum & omne peccatum sit voluntarium. ¶ Preterea blas
phemare e e asserere aliquid id e cum intentione affirmare aliquid
in offensam dei sz nihil pōt cum intentione proferri nisi per imperium
voluntatis. ¶ Respondeti q illa e blasphemia sine actu voluntatis
cum sit omnis blasphemia peccatum. & omne peccatum sit voluntatis
& nō vult dicere s. thom. q sit blasphemia sine actu voluntatis
nam semper debet ee aliquis actus imperativus voluntatis ad hoc
q intellectus quid agat. sz e alius actus preter imperativus actum vo
luntatis qui e quedam detestatio & iste non semper requiritur ad
blasphemiam nisi m. ad illam q e 2° modo non requiritur. ¶ du
bitatur utrum quando aliquis loquitur per verbum imperativum
ut pese a tal utrum sit blasphemia? vr q non quia per verbum
imperativum non vr q fiat blasphemia & Preterea qui blasphe
mat vel jurat per membra xpi, an sit blasphemia ut e mos cata
lanum? ¶ Reo ad primum q etiam per verbum imperativum fa
cit contumeliam deo vel intendit facere injuriam deo & sic
virtualiter asserit indigna de deo. ¶ Ad aliud utrum jurare per membra
sit blasphemia dicit dominus silvestri q nō sz q solum sunt maledici
in decretali sz hoc e contra eum quia blasphemare nihil aliud e qz
maledicere de deo & ideo hoc dicere e ignorare terminos & ideo
dicit Caietanus q illi sunt blasphemi & inter omnes blasphemos tur
pissimi quia volunt asserere ee in deo aliquid turpe, s. thom.
1. q. 76 artic. 2° dicit q etiam maledicere animantibus in quantum
sunt creatura dei e blasphemia, ¶ sz dubitatur utrum asserere
flas opiones de deo ut illi qui negant deum potuisse mundum creare
ab aeterno supposito q asserant flm vr q sit quia negant deo suam
potentiam, Rr ad hoc q qz hoc dicunt ex ignorantia invincibili

10.

non e blasphemia et etiam quia non dicunt per modum contu
mellie sed quia putant quod ex natura rei repugnet posse fieri illud.

Articulus 2.

¶ Utrum semper blasphemia sit peccatum mortale, Con
e affirmativa ¶ Dubitatur ex hoc quod dicit quod e mortale ex suo
genere nam dicimus etiam quod furtum e peccatum mortale ex genere
tamen furari rem parvam et pomum e veniale propter parvitatem
rei; videtur etiam quod aliqua blasphemia sit peccatum veniale propter
suam parvitatem, Respondeo quod aliqua blasphemia potest esse venialis ex
indeliberatione sed de blasphemia deliberata quando intelligit quid
dicat Dico quod respectu dei videtur quod nulla talis sit levis blasphemia
quia quicquid convenit deo e excellentissimum et quicquid potest
convenire convenit ideo videtur quod nulla sit levis erga deum, sed blasphe
mia de sanctis potest esse aliquando levis ut levitur derridere sanctum
et sic licet quelibet blasphemia in deum sit peccatum mortale
tamen aliqua in sanctos potest esse venialis loquor de deliberata ¶ In
argumento 3. ~~[illegible]~~ querit doctor utrum blasphemia aliqua sit venia
lis ex indeliberatione Respondeo quod sic ut qui propter malam consuetu
dinem quam habet sine cogitatu ut si dicat Pescatal id e veni
ale si tamen consideret significata verborum tunc e peccatum mortale
sicut qui ex ira occideret sedentem iuxta se mortaliter peccaret, ¶ du
bitatur tamen nam quamvis odium proprium e mortale ex genere suo videtur
quod subito potest odisse proximum, et neccare proximum sine hoc
quod advertat quod e peccatum mortale et similiter potest blasphemare
intelligens quod blasphemet tamen non advertit quod e peccatum mortale et
tunc non videtur quod peccet mortaliter Quod e contra doctoris determina
tionem, Dico quod quedam sunt peccata mortalia que sunt omnibus
nota ut quod periurium e peccatum mortale et homicidium et blasphe
mia notum e quod sunt peccata mortalia. Alia sunt mortalia que non

non sunt omnibus nota esse peccata mortalia ut aliquis heres dat
iniuriam alumno quilibet advertat se dicere iniuriam sed dicere tamen
non advertit quod illud est peccatum mortale et sic iste talis excusatur
a peccato mortali quia istius modi peccatum non est omnibus notum
qui tamen blasphemat peccat mortaliter quia licet non advertat illud
esse peccatum mortale illud est ex sua negligentia cum sit omnibus no
tum illud esse peccatum mortale et sic nihil contra doctorem in ho
enim quod aliquis advertit se facere talem actum de 1o genere pe
ccat mortaliter et sic nihil contra doctorem, in hoc enim quod quis
advertit se facere talem actum de primo genere peccat mortaliter

3 articulus

¶ Utrum blasphemia computetur inter maxima peccata?
Con. est affirmativa non quod est maximum sed utrum de maximis.
¶ Dubitatur quod est gravius blasphemia vel infidelitas? Dico
quod gravius peccatum est infidelitas quia gravius peccat qui recedit
totaliter a deo quam qui non totaliter sed ita est de infideli ergo et
confirmatur quia gravius punitur infidelitas quam blasphemia. ¶
Dubitatur quod blasphemia sit gravior fidelis vel infidelis et videtur
quod blasphemia infidelis quia procedit ex infidelitate quod est gravius
peccatum quam blasphemia ut dictum est ergo illa est gravior. ¶ Respondet
quod gravior est christiani quia alius facit ex ignorantia licet grassa iste
non et confirmatur ex 2a petri 2o melius esset eis veritatem
non cognoscere quam post agnitam retrocedere vel ire ergo gravius
peccant christiani blasphemando quam infidelis ceteris paribus, nota
da est comparatio s. Thom. in primo argumento quod bonum est
quod vel gravius peccatum est quod plus nocet ex parte objecti sic tamen
varietur objectum gravius est blasphemare de deo quam occidere homi
nem quia licet non noceat deo nec possit nocere tamen ostendit se velle
nocere deo. sed videtur quod determinatio doctoris sit contra comunem
sensum nam communiter gravius peccatum putatur occidere hominem

q blasphemare de deo et confessores leuius absoluunt blas
phemum qui blasphemauit de deo quamuis etiam millies quam qui
3es homines interimit, ¶ et confirmatur quia grauius punitur oc
cissor quam blasphemus patet quia homicida capite plectitur blasphe
mus vero per 30 dies in carcere obtruditur quod minus est, R.
R. quod inter blasphemias sunt gradus quia quedam sunt gra
uiores aliis. Dico 1o quod quando comparamus 2as virtutes ad in
uicem vel 2as vitia non oportet quod quilibet gradus unius sit ex
cellentior quolibet gradu alterius ut si comparemus iustitiam
et temperantiam iustitia est perfectior quam temperantia tamen non
oportet quod quilibet actus iustitie sint perfectiores actibus temperantie,
nec oportet quod quilibet actus iniustitie sit imperfectior et peior quam
quilibet actus intemperantie, nam non oportet comparare partem
ad partem sed totum ad totum et ita si comparemus omnes
effectus iustitie ad omnes temperantie multo perfectior est iu
stitia quia fit comparando totum ad totum et hoc patet quia
si tollas iustitiam de medio omnia confundes et similiter de
vitiis, ita in proposito si comparemus unum actum actum
blasphemie leuis ad graue homicidium peius est blasphemie
homicidium, sed comparando totum ad totum peius est blas
phemie peccatum quam homicidium et aliqua blasphemia grauius
deberet puniri quam homicidium. ut qui diceret quod Christus non est
messias magis noceret quam qui diceret occideret et sic S. Thom
ait quod qui ex paruo et malo affectu blasphemant grauius peccant
sed dico quod ille qui conuitiatur blasphemat non intendit derogare deo
et ideo grauius est necare hominem quam talis blasphemia nam
ille qui taliter blasphemat tunc etiam ~~peccaret~~ poneret vitam
pro honore dei si oporteret,

Articulus 4us

¶ Vtrum qui sunt in inferno blasphement, ¶ Dubitatur

Dubitatur quia totum quod doctor dicit de damnatis puta quod gaudent de peccatis et quod dolent de penis non est blasphemia ergo non probat quod blasphemet. Sed dico quod licet illud non sit blasphemare, tamen ex illis actibus manifeste infertur quod blasphemant nec est dubium et etiam de demonibus non est dubium quin blasphemant cum inducunt homines ad blasphemandum.

Quaestio 14 de blasphemia in spiritum sanctum

¶ Artic. 1. Utrum peccatum in spiritum sanctum sit idem quod peccatum ex certa malitia. Aliqui intelligunt quod locus est ille intelligendus quod peccare in s. s. est peccare ex certa malitia sed quod doctor dicit quod peccare in spiritum sanctum est peccare ex electione mali scienti eligendo malum sicut qui desperat vel sciens quod est peccatum et hoc non obstante facit illud peccat ex certa malitia.

¶ Dubitatur utrum hoc sit possibile quia videtur quod aliquis non possit eligere malum patet quia ut habetur 1a 2e q. 3 ar. 1 objectum voluntatis est bonum sub ratione boni ut ipsi determinati et sic diffinitur bonum est quod omnia appetunt ergo voluntas non potest eligere malum.

¶ Item Aristot. 8 ethicorum non omnia quidem amanti sed quod amavit est id autem est bonum ita quod nemo amat nisi sub ratione boni et in 3o de anima dicit quod intellectus speculativus non movet sed intellectus practicus ita quod quando aliquid presentatur sub ratione boni movet aliter non movet. ¶ Item non potest poni idem objectum voluntatis et intellectus quia potentiae distinguuntur per objecta sed objectum intellectus est ens ergo voluntatis est bonum. ¶ Item illud quod movet est finis sed finis et bonum sunt idem ergo nil movet nisi bonum, minorem tenet Buridanus cum multis philosophis, Scot. utrumque opinionem ponit dicit enim primo probabiliter quod voluntas potest velle aliquid sub ratione boni et 2o addit quod dato quod non putetur utile bonum Ocham addit quod sub ratione mali potest voluntas velle aliquid sed supposita

opinione s. Thom. et ad doctorem dico quod stat quod illud quod est malum
ex una parte puta malum honestum et esse potest utile, et alia
parte ut furari vel voluptari, vel etiam quando ego eligo aliquid
sub ratione mali, tamen illud habet aliquam apparentiam boni, ut si quis
eligat blasphemare de deo propterea quod perisset uxor eius eligit
illud sub ratione mali, tamen quia habet aliquam apparentiam boni, scilicet quod
delectatur ita blasphemando ex his potest intelligi doctor //

Artic. 2.

Utrum convenienter assignentur species Primarum in s. s.
Conclusio est quod capiendo 3 modo peccatum in s. s. convenienter po-
nuntur sex species eius. Iste articulus est bonus ad predicandum et
ad mores. s. Thom. hic loquitur conformiter ad magistrum et ad a-
gustinum. Sed Scot. in 2. d. 43 aliter videtur loqui de peccato in s.
s. ponit in 3 conditiones. Prima quod sit ex certa malitia quia illa
que fiunt ex ignorantia vel infirmitate non sunt in spiritum sanctum
quia facilius tales consequuntur veniam, ut apostolus dicit misericordiam
consequutus sum quia ignorans feci. 1. Timot. 1. et
beatus petrus fecit inquit quod per ignorantiam tradidistis agite pe-
nitentiam. 2a conditio quod sit contra precepta prime tabule
puta contra unum ex tribus primis, 3a quod opponantur ac-
tui perfectissimo qui est talis actus quod est sufficiens ad ponendum
hominem in gratia, ut est charitas et contritio et hoc quia non
videtur conveniens quod aliquod sit peccatum irremissibile quia in s. s.
et aliud maius peccatum irremissibile. Sed non videtur conveniens isti
modus dicendi quia contrariatur modo dicendi Augustini nam in e-
videntia fraterne gratie est peccatum in spiritum sanctum secundum Augustinum
immo et ille 6 species et tamen non habent illas 3 conditio-
nes. Sed dubitatur videtur quod ista 6 non sunt peccata in spiritum
sanctum quia ista 6 non oportet quod proveniant ex certa malitia
ut desperatio et ista alia non sunt peccata in spiritum sanctum

nisi quia procedunt ex certa malitia et quia regulariter et pro
maiori parte ista sunt ex certa malitia ideo ponunt peccata in s. s. et eo
dem modo sicut alexander puto quod intelligit doctor sanctus sed
possemus probari quod semper sunt ista peccata in s. s. s. quomodocunque sint
procedant ex infirmitate quia tollunt simpliciter remissionem pec
catorum nam qui desperat quomodocunque desperet tollit remissio
nem peccatorum et ista peccata sunt gravissima. Sed maius dubium
est circa illud doctoris de impenitentia ubi ait quod impenitentia si accipiatur
negative ex eo quod nunquam penituit quod non est speciale peccatum sed dicit
circumstantia peccatorum precedentium. ergo homo teneti penitere
et est speciale preceptum agite penitentiam. Conclusio ergo est quod si quis solum
unum peccatum commisit et noluit ante mortem penitere de illo utrum
commisit peccatum in spiritum sanctum. Communis opinio est doctorum quod ta
lis impenitentia est speciale peccatum ita quod nunquam aliquis damnabitur
propter unum peccatum quia si penituit iam non damnabitur si
non penituit iam committit aliud peccatum de novo quia non peni
tuit et tenebitur penitere ergo peccat de novo. Et probatur quia
si corporaliter egrotaret peccaret si non securaret. ergo cum egrotet
spiritualiter et sola penitentia sit medicina quae sanet teneti penitere. Et
preterea in evangelio datur preceptum agite penitentiam. Et preterea est
preceptum de baptismo nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto
etc. et eodem modo dicitur nisi penitentiam egeritis omnes simul peribitis
sed sine baptismo non salvabitur quis ergo neque sine penitentia. Contra patet cum
eisdem verbis utrumque precipiatur. Sed Clare s. Thom. in 2a 2ae
q. 43 articulo 3o ad 3m dicit quod impenitentia sumitur quod dicit permanentiam usque
ad mortem non est speciale peccatum. ubi vult dicere quod impenitentia capitur
duobus modis uno modo pro proposito non penitendi. Alio modo pro o
missione negative. i. pro negatione penitentie ubi ait quod impenitentia
primo modo s. pro proposito non penitendi dicit speciale peccatum in spiritum

ssum sanctum. Sed 2o modo si prout dicit solam durationem
in peccatis non est speciale peccatum sed circumstantiam omnium peccato
rum; et durans in 2o d. 43 q. 2 idem dicit quod impenitentia 2o modo
non est peccatum. Qui vellet tenere istam opinionem potest quia non age
re penitentiam non est speciale peccatum et si dicas tenetur querere aliare
media nisi observare mandata et dominus matth. 7 non dicit ite male
dicti quia non penituistis sed quia esurivi et non pavistis me. Ad argm
¶ 2m est preceptum in evangelio dico quod non est preceptum immo illo modo prohi
bitis quod quicumque peccat uno peccato pariter multis peccatis peccat
nam qui occidit peccat qui nocet proximo etiam peccat quia no
cet sibi spiritualiter necando se sed nego quod peccet quia nocet sibi spiritua
liter quia non tenetur querere vitam eternam ¶ Et ad aliud
quod est preceptum de baptismo ergo pariter de penitentia quia sunt simi
lia verba. Dico quod licet sit de baptismo tamen non est de penitentia et
si dicas ¶ Contra sunt similia verba dico quod ad baptismum requiritur
quod illa verba sunt de precepto itaque aliter non possunt esse verba
quia non potest aliquis damnari nisi propter precepti transgressionem
summo ergo Cathecuminum qui est in gratia si non tenetur ad baptismum
non ergo vellet baptizari tam quero an salvabitur si non, non nisi
quia est preceptum de baptismo si sic tam illa verba sunt falsa
ut intuenti patet igitur est dico quod alia de penitentia sunt verissima et
si non sit preceptum quia penitentia etiam si nullum sit preceptum de ea
est medium necessarium ad salutem quia ponamus quod esset de fide
quod penitentia non est in precepto adhuc illa verba essent vera quod nisi pe
nitentiam egerit qui peccat damnabitur hoc notanter dixi quia multi
nimis faciunt in hoc argumento utraque opinio est probabilis tamen contra
nostram necrationem autoritas procedit et nulla est apparentia contra
eam //

Articulus 3o

¶ Utrum peccatum in s. s. sit irremissibile; Con. est generalis

vitam eternam dico quod non tenetur quereu

Q omne Peccatum siue Primo siue 2o modo e irremissibile ex
parte sua quia difficulter remittitur. ¶ Sz dubitatur quomodo intel
ligitur q peccatum 2o modo de impenia posset aliquomodo deo remi
tti, Dico q de potentia absoluta posset remittere omnia Peccata sine
penia sz de lege nunq fecit nec faciet aliquando, ¶ Sz Contra ali
quando alicui mortuo in peccato sine penia dominus pepercit ut de
b. macharia qui inuenit caluariam alicuius mortui et iste mortuus
e sine penitentia in precibus b. macarij saluus factus e et etiam
de Traiano qui decessit in finali impenia et in precibus b. Grego
rij fuit liberatus. Dico Primo q de Traiano no e certum nam
etiam si tribuatur b. gregorio q dixerit hoc mirabile e cum dicat
Damascenus qui fuit multo an q ipe Gregorius, 2o dico sicut s. tho.
in 4o fortasse diminuta e sibi pena precibus Gregorij et no q fuerit
damnatus ad tempus ut durandus in 4o d. 45 q. 2 ad 3m dicere
vt. ¶ et de machario pulchra e historia sz nescio quomodo illud
contingat, nec e authentica historia illa et ad illud et ad aliud
quod dici solet q ihero. suscitauit 3es mortuos et egerunt penitentiam,
Dico q illud e fabulosum nam post mortem periculosum est
nam Paulus dicit q omnes apparebimus ante tribunal xi et quia
hanc historiam de sancto ieronimo tribuatur Eusebio Zozinas
ostendit q no e eusebij sz alij obijciunt de b. thom. qui suscita
uit Gentilem qui in peccato certe mortuus e et etiam dominus sus
citauit aliquos, verum e q deus potuit facere non tn e de lege
et si factum sit miraculose erit et no sunt speranda talia miracu
la, ¶ Dubitatur utrum aliquod peccatum mortale quod comittitur
in via sit irremissibile absolute, vt frem alfonsu de Castro in
libro de heressibus verbo peccatum heressi 6a. Armacanus libro 4o
de Questionibus armenorum c. 27. dicit q pot ee aliquod peccatum
mortale in viatore quod e ita irremissibile sicut peccatum mortale

nolui sine penitentia petebat. Quia pōt dē aliquod peccatum
dā gratie facere peccatum non dāf. Sz peccatum angelorum fuit
irremissibile. Ergo. Item pōt dē hominum aliquod
peccatum remissibile peccatum. Sz falsum ego dā pōt. Q multi
homines Rupertus gratiosi in seruo dr. Primus dicit. Item
hereticus dr. volebat dicere. Quia nūc hucusque nostrorum prepapa
bac es hui resistas mihi. Quod exaudiam. Sz sic arguo. Sz pecca
tum foret remissibile non prohibuisset. Item si aliud pecca
tum in s. s. Quia difficulter remittit. Patet. Dicendum dr. Sz aliquod
peccatum carnis vel est peccatum contra nam ex eo. Sz difficulter
remittit. Patet. dr est peccatum in spm sanctum. Sz dr. Ergo
peccatum in s. s. nō ultimo do. Sz. Quia non pōt remitti dicit irremissi
bile. Item pōt argui ex illo Pauli ad Titum 3. hereticū homi
nem post. am et 2am admonitionē vita. Sz. vbi patitur dicit. Sz post
admonitionē eis debemus eum dimittere. Sz. Sz peccatum est
irremissibile. ergo dicitur. Sz. Cauccemus. Addit cam. s. sciens. Sz sub
uersus est. vbi vel ducere ad litteram. Sz. talis pōt emendari. Sz
Item Joam. cano. 2. c. 4. est peccatum ad mortem. nō dico vt preces
dr. Quis. Sz. dicam est peccatum quod nec pōt remitti. Quia si possetis
multi. Pro eo est orandum. Item dicimus 1. 2. q. 79. ar. 3.
vbi loquendo de his. Sz consequitur peccatum. vbi dicit. Sz. Hinc
dr. aliquando deus indurat aliquos propter peccata sua. Sz. Hinc
sic arguo. Sz. illud peccatum est irremissibile. Sz. nō pōt quis
penitere nisi cum auxilio spūs dei. Sz. indurare. Et non dare tale
auxilium. Sz. negare. Sz. tale peccator induratus nō pōt consequi
remissionem. Sz. Ad hoc dicimus. Sz. omnes tenent. Praeter ar
machanum. Sz. nullum est tale peccatum quod totaliter sit irremissi
bile in via. Sz. Ad argumentum. Sz. peccatum angelorum est irre
missibile. dico. Sz. licet quodcumque peccatum angeli fuit irremissibile

et aliquod peccatum pessimi hominis fit grauius quam minoris an
geli. Tamen quia angelus non habet talem occasionem et non erat sibi ne
cessarium discurrere ideo peccatum angelorum de lege est irremissibile
et ut diximus in plex fuit quod in primo peccato erant ex via sicut
homo post mortem est ex via. ¶ Ad aliud S. Thom 3 p q 84
art 10 ad primum exponit illud quod obijcitur Pauli et super
illud ad hebreos 6 idem dicit et beatus Anselmus etiam idem dicit
ubi dicit quod iudei habebant multa labacra ad ablutionem peccatorum
et postea quod conuersi sunt ad fidem putabant quod etiam quotiescumque
inciderent in peccatum [illegible]ndo in illud labacrum quod remitterent sibi
peccata et Paulus quod non habebant fiduciam iam in illo labacro dicens
imple etc. Et ille locus est difficilis ex quo patet quod illa epistola ad hebreos est
pauli nam Petrus inquit in sua Canonica quod epistola Pauli ad hebreos
habet multa difficilia quorum unus est iste. ¶ Et ad aliud Hieremie
dico quod sicut dominus non decreuit dimittere peccatum antichristi ita etiam
non decreuit dimittere peccata illorum sed deus posset remittere illis tamen
quia decreuit precepit Hieremie et non amplius moraretur orando
pro illis quia frustra esset eius oratio quando quidem decreuerat non
remittere eis peccata. ¶ Ad 4m dico quod non est simile quia peccatum
in spiritum sanctum ex genere et obiecto suo est difficulter remissibile et
aliud peccatum carnis non. ¶ Ad 5m dico quod non quia talis non posset
emendari sed quia cum magna difficultate emendatur dicit illud
apostolis Tito discipulo. ¶ Ad 6m dico quod non quia non sit remissi
bile illud peccatum sed quia est irremissibile ex diuina voluntate
et peccatum illud pro quo orabat Hieremias aut quia raro remittatur
dicit Joannes ne oret. ¶ Item ad argumentum quod fiebat in 1 2e ex illo
exodi 9 in durabo corpharaonis. ex quo loco vi quod si erat indura
tus quod peccatum eius erat irremissibile. Dico quod duplex est induratio
quedam est obstinatio illorum qui sunt in inferno damnati cum qua
non stat quod aliquis conuertatur de lege ordinaria quia sicut deus

statuit quod omnes sunt in gloria sunt securi ita non remittere damnatis
Alia est indurationis quod potest esse in via ita quod deus non vult isti re-
mittere peccatum licet non fecit aliquam legem circa illud tamen propter
alia peccata in penam illorum potest non remittere illi peccata nam antex
damnabitur ut patet ex prophetia tamen non fecit deus aliquam legem
quod ille non salvabitur tamen ita mate erit illi sicut damnatis licet non
fecit deus aliquam legem circa obstinationem illius nihilominus tamen
non est minus malum antex damnari per simplicem obstinationem
quam si esset lex quod non posset salvari et sic de lege non est aliquod peccatum
quod non posset remitti et super illud Jacobi 12 dicit inclusit ho-
minem nemo est qui aperuit dicit b. Gregorius quod valde timendum est
quod dominus claudit hostium nam predestinatis dat aliqua auxilia
ad vite castigationem ut patet ex illo apocalipsis 3 Deus quos dilig-
it castigat timendum ergo ne homo veniat in simplicem indura-
tionem. Alii faciunt argumenta pro hac parte sic quanto aliquis
amplius perseveret in vitio fit habitus maior et difficilior ad hoc
quod removeri posset ergo videtur quod tamen crescat habitus vitiosus quod non habeat
libertatem relinquendi peccata cum voluntas hominis sit finite
potentie ideo habitus potest tamen crescere quod voluntas non poterit resistere
et perdat libertatem. Dico quod transeat quod possit crescere tamen habitus
quod non habeat libertatem et dico quod tunc ille non potest consequi salutem
concedo quia ille iam est amens et sicut amentes sunt iam ex
statim salutis ita etiam ille in quo crescit tamen ille habitus et ideo non
est maior tunc et ideo non pertinet hoc ad propositum quia nos
loquimur de habente rationem ¶ 2o dico negando quod possit tamen crescere
quod tollat libertatem et si habitus crescerent in infinitum quia volun-
tas est infinite resistentie in libertate sic quod non potest tolli liber-
tas ejus a causis naturalibus sicut necessarium corrumpi ratio est quia volun-
tas essentialiter est libera et sic prius desinit esse voluntas quam desinat
habere libertatem ¶ 3o dico quod si deus ordinat quod non possit crescere tamen

tm ignis q comburat omnia ita nec pot tm crescere habitus q tollat
libertatem et sic nulle cause naturales quantumvis multiplicentur valent
corrumpere celum quia passum est alterius rationis ita dico pot de volun
tate. ¶ Alij faciunt argumentum sic Grego. arimam sic ponamus q
sit unus homo qui solum posset vivere per millesimam partem hore
et in illa a principio elliciat odium dei et ille homo necessario debeat
illud continuare per illam partem millesimam hore cum quo odio
non pot stare dolor de peccatis tunc sic ille peccator est in via
quia adhuc remanet vivenda millesima pars hore et tn non
pot converti et tn adhuc habet odium et necessario continuat per
illam millesimam partem ergo est irremissibile quia non pot habere actum
contrarium s. dolorem. R. negando totum ans et dico q non
pot esse actus solus per instans ut patet experientia vel q non necessa
rio continuatur ille actus per certum et assignatum tempus sed
in quacumque parte temporis data in minore pot dimittere ¶ 2o
dico q voluntas est ita libera q pot quandocumque vult dimitte
re actum alij ut Almani respondet concedendo ans et dicunt q
non est irremissibile q tunc simul cum odio dei qui necessario na
turaliter continuatur pot esse actus liber destinationis sed hoc falsum
est quia illi duo actus sunt contrarij licet unus naturalis et alius
liber sicut albedo et nigredo semper quantum ¶ Sed unum verbum
volo admonere circa illud quod dr de iudeis. s. Thom expresse
dicit q quia idolis beneficia dei tribuebant dominus fecit
eos temporaliter puniri quia die illa ceciderunt 23 hominum
et in futurum comminatus est eis penam ego in die ultionis loquen
do de punitis iam morti corporis ¶ Volui hoc admonere quia
b. hieronimus dicit tractatu 1 super illud osee non insurgit duplex tri
bulatio dei dicit q illi qui hic puniuntur salvi sunt ita q omnes
suos interfecit deus propter vitulum aureum et omnes quos in

[illegible] Gomorre dicitur q̄ omnes ille edificate sunt ne
cessitate [illegible] q̄ propter mollitiem [illegible] dicere nō possit de eis mi
serum, dicendum ꝙ sodomite non sic peccauerunt sicut fuerunt ne
cessitate ignorantie [illegible] ꝙ [illegible] dicimus ad primum dicendum ꝙ
[illegible] dicimus ad 2m ꝙ [illegible] dicit
hoc esse possibile, ꝙ [illegible] quod dicit
de pena in Canonem de hoc in 2e 47. Sicut sodoma et
Gomorra facte sunt exemplum ignis eterni penas sustinentes
ibi dictum potest hoc exponi in 4o d. 47 ꝙ dominus ibi
dicit aliquem duplicata proportionata esse culpe et quia pena
bilis secundum proportionata culpe ꝙ finito adequabitur pe
ne. Sed si illa sit proportionata [illegible] per penam [illegible]

Articulus 4m

Circa quartum queritur Primo Peccata in spiritum sanctum
[illegible] Circa hoc dicit quod dicit ꝙ in veritis perfecte caritatis mortis ꝙ re
cedit quod dicit ꝙ in veritis perfecte caritatis mortis ꝙ re
cedit peccata ꝙ prima peccant in spiritum sanctum, et ꝙ veri perfecti
semper peccant ex malitia non peccant ex simplici fragi
litate ex ignorantia [illegible] Sed dicitur contra hoc ꝙ
quia non ignorant ꝙ [illegible] peccant peccando contra malitia ꝙ p.
peccant in spiritum sanctum. Et dicendum ꝙ [illegible] dicit ꝙ quod
libet peccatum ex certa malitia in spiritum sanctum quod sit peccatum
contra divinitatis patuipendens ea quibus post consequi remissi
onem peccatorum et ideo dicit dabo ꝙ veri perfecti peccant ex ma
litia ꝙ illa [illegible] peccatum in spiritum sanctum quia nunquam aut
raro [illegible] perfectus consequit remedia ostendi peccata et con
fessendi [illegible] et sic ꝙ primo peccant ex malitia perfecti
[illegible] ex aliqua [illegible] extrinseca [illegible] ꝙ primo [illegible] ꝙ propter
[illegible] mortificatorum [illegible] ad [illegible] ꝙ
[illegible] mortis et nemo unquam [illegible] odio habuit

Quesho .15. de [illegible]

¶ Utrum cecitas mentis sit Peccatum; Ponit doctor triplicem modum cecitatis, Primo modo est naturale vitium, 2.° est pena peccati 3.° modo est peccatum. Primo modo sunt ceci mentes sed quod aliquis nascatur ignorans est pena peccati quia si perseuerassemus in statu innocentie fuissemus instructi a deo, ¶ 3.a vero cecitas est non aduertere ad principia per que illuminamur a vita xpiana ut qui non habet Charitatem quia non aduertit ad illud principium si linguis hominum loquar et angelorum Charitatem autem non habeam nil sum; et quod isto modo non intendat continget 2.r et utroque modo est peccatum. ¶ Dubium est morale quomodo ista cecitas est peccatum quia vidimus quod nunquam aliquis confitetur de isto peccato et quid aliud est ista Cecitas quam ignorantia? nam videtur quod idem sit et si circa idem videtur superflue agere de illa modo quoniam alibi tractabit late de ignorantia, ¶ Respondet quod hoc facit ad declarandam vitam sanctorum et Primo quia beatus gregorius Ponit distinctionem inter Cecitatem et hebetudinem vel ignorantiam 21.° moral. et non dico quod differentia est inter Cecitatem et ignorantiam nam stat aliquem virum sapientem ex passione male agere tamen ille non facit ex ignorantia sed ex inadu~~ertentia~~ertentia Pariformiter dico quod quando aliquis ignorat ea que necessaria sunt ad salutem illa dicitur ignorantia, Cecitas tamen mentis ut dixi non est ignorantia sed inaduertentia eorum que non ignorat, sed quando aliquis scit quod tenetur audire missam tamen per aliquam occupationem non aduertit ut propter eundem tunc est Cecitas mentis nam ille vnum scit habitualiter et ideo non est ignorantia et si dicas nemo confitetur Dico negando hoc nam et si sub his verbis non confiteatur. s. peccaui cecitatem tamen semper aliquis confitetur pro peccatum quia primitus ludo non aduerti ad missam ire // Dubitatur 2.° utrum si aliquis ex aliqua occupatione siue naturali siue voluntaria non aduertat

ad preceptum et omittit utrum sit peccatum illa occupatio
incompossibilis ad impletionem precepti v. g. si studui tempore
quo tenebatur audire missam et non advertit nec audivi An
ille actus studij sit peccatum? Primo dictum. Dico quod dupliciter
contingit quod aliquis ex aliqua occupatione non advertat ad precep
tum. Primo quia impossibile est quod pro tunc advertat ut si
quis dormiat tempore quo tenebatur surgere ad horas matu
tinas. Dico tunc quod pensandum est ex parte causae nam si occu
patio est peccatum omissio precepti est peccatum et si occupatio non
est peccatum omissio non est peccatum v. g. de illo qui cum sit re
ligiosus qui ibit cubitum hora 5ª consueta et tempore ma
tutinali non fuit excitatus et propterea non ibit et propterea non
est peccatum quia causa quare iste non adimplet preceptum non est
peccatum; si tamen iste ibit cubitum tempore consueto et postea
non surgit illud est peccatum nam si quis tota nocte ferme lusit
et postea cubuit et in matutinis dominica antequam excitaretur
dicta est missa tempore consueto dico quod est peccatum tunc non
surgere quia causa omissionis tunc est peccatum quia tenebatur tunc
non dormire, ¶ Dico tamen 3º quod si aliquis tempore insueto
iuit dormitum et postea propterea non fuit excitatus nec iuit ad
missam tunc illa omissio et ire ad dormiendum non est nisi
tempore intempestivo. unum peccatum, Dico etiam quod dato quod quis luderet et propterea
non iuit ad missam quia non advertit si illa causa est peccatum si
ludus etiam omissio et si occupatio est venialis omissio venia
lis tamen debet intelligi hoc modo dum est mere naturalis non stata
liquem ludere et per suam negligentiam non advertere quod oportet
ire tunc ad missam et tunc omissio est mortalis licet occupa
tio venialis sit, Sed Graurus ¶ utrum si aliqua sit occupatio
quae stante impossibile est adimplere preceptum tamen si inter se

occupat. Utrum talis occupatio sit peccatum, Quando de omissione
precepti tunc non est dubium nisi quod est peccatum sed ultra
illam utrum occupatio sit novum peccatum, ut est mihi incon
veniens studere quia debeo agere repetitionem et est tempus mis
se et tenor tunc audire missam. Utrum si tunc propter illud
studium relinquo missam, utrum illud studium sit peccatum
quia de omissione est, non est dubium quin sit peccatum cum scien
ter ommittam, Dico quod si illa occupatio studij sit causa relinquendi
missam vel aliqua similis occupatio dico quod talis occupatio licet
de se non sit mala. Sed quia est causa moraliter est peccatum. Talis occu
patio est non solum omissio precepti est peccatum mortale sed etiam
illa occupatio est mortale peccatum secundum omnes. ¶ 2° dico quod
occupatio potest se habere aliter s. non causaliter sed concomitanter ut
nolo ire ad missam quia non habeo bonam togam et interdum di
missa studeo, illa occupatio studendi an sit peccatum quia illa
est in precepto audiendi missam, Dico quod talis occupatio stude
di quia non se habet nisi concomitanter non est peccatum nec dubito de
hoc et ita dico quod si aliquis dicit ego nullatenus ibo ad missam
quia nolo tunc si aliquis consulat ergo interdum stude licitum est illud
tunc consulere nec de hoc dubito quod tunc non consulit malum sed
bonum et Ad argumentum quod sit contra ex illo sequitur peccatum
ergo est peccatum distinguo antecedens causaliter nego concomitanter conce
do Quapropter dico quod occupatio quae solum est concomitans omissi
onem precepti non est peccatum quia ejus adimpleri sit incorporalis
unde tamen illa occupatio quae causaliter se habet ad omissionem est peccatum
¶ Sed arguitur contra istum articulum et sequentem sequitur quia quod
non habet dona opposita istis vitijs quod habet ista vitia et ista pecca
puta cecitatem mentis et hebetudinem, sed dona his opposita sunt
intellectus et sapientia et ista solum sunt in habentibus gratiam ergo cecitas

& hebetudo sunt in omnibus peccatoribus quod est inconveniens
sequela patet contraria sunt & in subiectis contrarijs. Ri quia
aliquis non dicitur habere cecitatem mentis quia non penetrat ea que
sunt peculiaria ad salutem sicut penetrantes per intellectum
vel scientiam nam sunt existentes in gratia dicuntur penetrare isto modo
ea que sunt necessaria ad salutem. Sed peccator dicitur habere ce-
citatem mentis quando non advertit ad ea que intelligit habitu-
aliter ad ea que lucem naturalem & per fidem possunt cognoscere.

Artic 2.

Utrum hebetudo mentis sit aliud vitium a
cecitate. Prima conclusio quod hebetudo & cecitas men-
tis differunt. 2a conclusio quod utrumque est peccatum, sicut ergo
diximus quod quando aliquis non advertit vel occupatur
occupatione mala tunc ista cecitas est peccatum sic de he-
betudine dicit quod quando aliquis parum advertit & fer-
me nil ad ea que spectant ad salutem peccat hebetudine
sed quia dicit quod cecitas & hebetudo opponuntur intellectui
dubitatur quid igitur opponatur scientie dico etiam quod ista. 2o
Nam qui male intelligit male etiam iudicat & quia intellectus
ponitur ad penetrandum spiritualis vero scientia ad iudicandum
quod hebetudine & cecitate est infectus sicut non audientis male
aut parum penetrat ita etiam male iudicat.

Articulus 3.

Utrum cecitas mentis & hebetudo sensus oriun-
tur ex vitijs carnalibus. Doctor ponit conclusionem
quod cecitas oritur ex luxuria hebetudo autem ex gula. Probat
egregie. Dubitatur circa conclusionem an omnes millicitatus
his vitijs scilicet luxuria & gula habent cecitatem mentis &
hebetudinem sensus & videtur quod sic quia oriuntur ista ex illis

Actio . 3 . lis . 15 .

in Corharum é th quia nunq̃ homo conſtituit n̄ q̃ habe
nnitia, ſ non th meminit q̃ habit Ceſtatim ℥ ſta de quib
g̃ nota ſunt eſſe, ꝛ̃ dnatione mis ℥ Pathodoro q̃
non op̃ q̃ ſit endoxa hoc ſ ſequit. n ſunt bchos ſ in luxania
℥ n̄ ſunt actiuh Circa alia q̃ pertinent ad ſalutem ℥ ꝛ̃
deo q̃ regulariter hoc é q̃ q̃ implicant ſ̃ Bonis ſunt Cecin
mediate ℥ Malis in forma ſpecialis ℥ Dochedat q̃ delectab
applicatur in ſenſione ad cam Quia non delectat quia
ex poſtemabio ꝛ̃ Plurabus intellectis ſ̃ ſ̃ rerum aliquis poſſet
Plura intelligere ſimul ℥ ſ̃ cognoſcere de bonis ℥ de malis, ſ
regiſt. in Poſterior. dicit q̃ Continuit ſcire Plurima, vt ena
thematicam Dialecticam intelligere ñ omnia Quia ſcimus
Plura nobis intelligimus omnia actuale quidem ex tha ſ̃ di
cunt q̃ impoſſibile é intelligere Plura nis ſ̃ per modum omnis
ita ℥ quando ego intelligo hoc ℥ animal hoc ſ̃ modum
omnis agendo omnia tamen ſ̃ homo é alia ℥ n̄ q̃ non
poſſum intelligere plura per modum pluriū. ſta q̃ hominem
℥ leonem n̄ poſſunt perfecte ſumptos ſimul intelligere q̃ do
cendum ſ̃ q̃ intellectus poſſit intelligere plura actum diſparata
Nam poſſum ego Plura agnoſcere ſi hominem ℥ lapidem poſ
ſum ſimul videre q̃ ℥ pariformiter intelligere. p3 coma qz
intellectus n̄ compatior é Sed obiicit ſecunda Nam exterior q̃ int
rior ℥ ꝛ̃ dicit q̃ Plures intellectiones impediunt ſe inuicem
ita q̃ ſi aliquis intelligat vnum ſolum perfectius intelligit q̃
Plura Sicut ſi ſunt Caloꝛ ℥ frigus ſimul imperfectiora ſut
in illo ſubiecto q̃ ſ̃ fiet ſolus caloꝛ vel ſolum frigus in alio
ſubiecto ℥ ad Priſtot. dicit q̃ quando dicat intelligere
vtrum vnum debet intelligere diſtincte ℥ perfecte nam ſicut di
cunt philoſophi q̃ Caloꝛ ℥ frigus non poſſunt eſſe ſimul debet alii

lligi in eo perfecto. Quia in gradibus remissis non possunt vi-
q. q. intelligere plura per modum unius non intelligamus illa
perfecte ut patet ex verbis Aristot. et sic vero q. sententia Aristo.
non differt a sententia Thomistarum. Dico q. Perfecte possumus inte-
lligere Plura per modum unius. Quia per modum unius non
se impediunt invicem lz. Plurima per modum plurimum bn
impediunt se et omnes Perfecte intelligunt. ¶ Dubitatur
utrum qui laborant vitio luxurie sint omnes Ceci et omnes
qui vitio Gule habentes. Nam videmus q. Carnales non
omnes Confitentur de Cecitate. Nec gulosi de hebetudine.
¶ Similiter ut diximus 1a 2e q. ex Aliquibus vitiis capi-
talibus Aliquando oriuntur Alia vitia Aliquando non
ita in istis vitiis Aliquando Aliqui sunt Carnales qui tn
attendunt ad spiritualia intelligentia. ¶ 2o dico q. re vera
semper Carnales non attendunt ita nec intelligunt. Nec gu-
losi sicut si non haberent illa vitia. Nam qui multum man-
ducavit etiam etiam Tunc non acta intelligit spiritualia sicut
Ante. Hoc idem dubium diximus //

Questio 16. de Preceptis Pertinentibus ad predicta 5. fide intellectum et scientiam,

¶ Artis 1o Utrum in lege veteri debuerunt dari
Precepta Credendi. Prima Conclusio q. in veteri lege non
fuit Preceptum de primo principio fidei Puta q. deus est et probat egre-
gie. 2a Conclusio q. est differentia inter legem novam et veterem
q. non debuerunt dari precepta in veteri lege de particularibus
redibilibus. ¶ R. Queritur 8 Thom. dicit q. in veteri lege non
erat preceptum de fide unius dei. Contra in veteri lege erat
Preceptum de fide nam qui non Credidisset deum esse peccasset

Peccasset tunc et nullum est peccatum nisi contra preceptum ergo
erat Preceptum de fide. Conia quod peccaret etiam confirmatur
quia illud Quod Paul. dicit ad hebreos 11º accedentem ad
deum oportet in omni lege erat necessarium scilicet Credere esse unum
deum et etiam doctrinam Qui 2 ar. 5 expresse dixit quod pro omni
etate et omni tempore fuit necessarium credere ita quod qui non
Crederet peccasset non credendo deum esse; Respondeo quod
omnes tenebantur credere in veteri lege quod deus est et quod qui non
Crederet tunc peccabat et quod illud erat contra Preceptum legis
naturae non tamen contra preceptum veteris legis et hec videtur
esse mens doctoris, sed non sufficit dicere quod erat preceptum naturae
Credere. Quia isto modo Precepta decalogi non essent precepta
veteris legis et ideo dico quod S. Thom. vult dicere quod illud
Preceptum de Credendo scilicet audi Israel etc. et alia comprehendantur
inter precepta preambula et idem dicit S. Thom. q. 22
art. 1º quod preceptum quod erat in veteri lege de Credendo pre
ambulum legis non tamen de substantia legis. ita quod preceptum pre
ambulum non ponebatur per modum precepti sed per modum ad
monitionis ad Credendum ut sunt illa exod. 2º non habes
deos alienos et Deutero. 6. Audi Israel ~~dominus~~
etc. Que omnia sunt de fide preambula ad legem. 2º dubitatur
utrum in noua lege sit preceptum quod credamus unum esse
deum. Quia doctor solum videtur negare in veteri lege hoc et
videtur quod sit. Quia ideo dicitur lex fidei et non factoris sicut
dicit Apostolus in Contrarium est Quia deum esse presupponitur
in noua sicut in veteri. Rx quod nec in noua sic nec in veteri
non est preceptum de fide unius dici sed presupponitur et ideo non
est differentia inter illam et istam nisi quod in ista noua sunt tradita
precepta de credibilibus particularibus Non tamen in veteri

q in noua p3 ex illo Joann 14. Creditis in deum et in me cre
dite ex quo dicitur in me credite datur preceptum peculiare de cre
dibilibus particularibus post preambulum s. creditis deum q
presupponit. dico m. q in noua lege sunt Pauci s. precepta de
fide, in veteri vero nulla nisi de factis. Sed Contra in ve
teri lege tenebantur Credere Totam scripturam sacram
et prophetias et tenebantur habere fidem explicitam de messia
ita q si non Credidissent Peccassent mortaliter et essent infi
deles et heretici. Sed non tenebantur illa Credere Juris
nalis q. Precepta veteris legis. Rco q non e dubium
nisi Cum s. s. loquti sunt prophete q tenebantur eis cre
dere scripturam sacram. Tn vt s. diximus Nos tene
mur Peculiariter Credere Articulos. omnes propositiones
vero virtualiter ita q lz ignorare illas alias propositiones
scripture sacre ita etiam in veteri lege licebat ignorare scrip
turam sacram. lz no oppositum tenere Nec discutere
liceret Alicui loco sacre scripture illis sic nec nobis licet,
2o Dico q quedam sunt q per se cadunt sub fide quia
vero Per accidens illa q sunt Credibilia de Diuinitate sunt
de per se sub fide et illa tenebantur Credere, sed historias
non quia de per accidens Cadunt sub fide lz non possunt
oppositum tenere, Et vel dicemus Resolutorie Cum ca
ietano hic in solutione ad 5m q de articulis fidei et de Sacra
mentis Non fuit aliquod Preceptum in veteri lege de
alijs aut minus Principalibus fidei no inconuenit. Et ita q
Sicut Dicebamus in 2a 2e q in lege noua Nullum e precep
tum quod non sit Preceptum legis nature nisi Preceptum de
fide et Precepta de Sacramentis q sunt Protestationes
fidei et ideo vocatur a Paulo lex Nature lex fidei

Quia propter precepta Juris nalis non sunt in ea nisi precepta de fide et de sacramentis Protestatis ecclesia, Addit pauca precepta Que conveniunt ad Gubernationem populi xpiani, //

Articulus 2°

¶ Utrum in lege veteri Convenienter dentur Precepta Pertinentia ~~ad intelligentiam als~~ ad intellectum et scientiam, Dicit doctor quod est Preceptum de scientia et intellectu in lege veteri, Contra Ut quod quicunque est in peccato mortali Peccat etiam quia non habet sciam et intellectum ideo frangit preceptum de scientia et intellectu, Ri quod preceptum de scientia et intellectu, non est preceptum obligans sub pena peccati mortalis semper sed sub veniali vel mortali et ideo dicendum quod forte ita est quod qui Peccat aliquo Peccato mortali peccat et saltem venialiter Non habendo intellectum vel scientiam ex negligentia ad Consequendam salutem, 2° dico quod et si in dubio sit Preceptum de scientia et intellectu in non Requiritur quod Quando habemus Precepta de Particularibus non Requiritur nunquam quod Adimpleamus illa precepta Per illa dona et illas virtutes et ita licet sit preceptum de intellectu et scientia an non requiritur quod adimpleamus illud preceptum habendo illa dona sed saltem intelligendo in illis donis ita quod sufficit ad non frangendum illud Preceptum advertere et intelligere ea Que sunt necessaria ad salutem et hoc pot adimplere existens in Peccato Quantum ad substantiam actus et Ad nihil Aliud obligatur //

De spe de qua magr in 3° d. 26 Magr Ponit propositiones 1ª est spei diffinitio est spes est Certa expectatio futurorum vel future etc. 2° quod est spes de invisibilibus, 3ª quod fides de bonis et malis spes de bonis. fides de Preteritis

& futuris spes solum de futuris, 4a Propo q in xo non fuit spes, 5a q in patribus no fuit spes,

Questio 1a de spe. Articulus 1us

Utrum spes sit virtus? Conclusio e affirmativa. Conclu e q spes e vera virtus quia attingit primam regulam qe ipe deus. Primo dubitatur quomodo spes attingit regulam, qe ipe deus. Nam si tanqz obm per blasphemiam attingit deum ut obiectum tn blasphemia non e virtus si vitium igr ratio nulla. Dico 1o q sic ut illud attingit ronem quod e conferre legi & dictamini ronis sic ille attingit deum qui e conformis legi divine. & quia deus promisit se daturum beatitudinem ut in multis locis dicit non sm opera justie que fecimus nos sed sm misericordiam suam & is ideo qui sperat hoc quod deus promisit aliquid ponendo pro medio s merita sua ille attingit spe deum quia fit conformiter ad legem dei. Item cum spes dependeat totaliter a deo ut s. Thom. artlo 4o & 5a hujus qis dicit & quia ab ipo nil malum e spes virtus e 9. durandus in 3o d 2 q 6 q 1a sic dixit de fide 3o d 23 q 6 e qui differt ab alijs dicendo q spes non perfecta virtus na virtus facit actum perfectum. Actus aut spei inquit e dimidiatus & imperfectus quia speramus que oculus non vidit, nec in cor hominis ascendunt, Coes tn doctores alij dicunt qe una de perfectissimis virtutibus & multo perfectior virtutibus moralibus, & ad argumentum durandi rit s. Thom hic in respon ad 3m unde doctor dicit in summa q quando arist.

Aristot. dicit q virtus facit actum perfectum non debet intelligi perfectissimum, sed attingentem regulam suam et quia spes attingit regulam suam perfectissime in suo genere pro isto statu e virtus. ¶ Sed circa id quod dicit d. thom. q ubicunque e actus bonus e correspondens virtus humana quia volo ee felix e bonus actus quia naliter aliquis inclinatur ad volendam suam beatificationem g° bonus? Sz nulla virtus correspondet ei. Nam quando e sufficienter homo inclinatus potentia ejus ad aliquem actum tunc non generatur habitus qui sit virtus quia ad generationem virtutis requiritur difficultas et quia ubi e sufficiens inclinatio no e difficultas et ro videtur q non correspondet virtus. ¶ Et confirmatur sm s. thom. in voluntate sunt virtutes morales que solum sunt circa bonum proprium et ro e quia volens non patitur difficultatem circa illa quia nulla e difficultas q voluntas vellit sibi ee. ¶ Item bn nulli comedere velle. et etiam pot ee nullus talis actus volo comedere et tn non opz q illud sit in voluntate lz bn in appetitu et cum ille actus sint boni sequitur q non ubicunque sunt actus boni correspondet virtus humana ¶ Respondeo q licet ille actus sit bonus volo beatificari tn distinguendum e de actibus moralibus quidam sunt ppr quos laudamur ut datio eleemosyne. Alij sunt universales actus propter quos non laudamur ut e actus quoquis sperat beatitudinem talis actus e et quo vult suam ee qui quidem actus no e perfecti bonus ad hoc q homo laudetur ppr illum actum licet sit bonus prout distinguitur a malo et quia dictum s. thom. intelligitur q ubicunque e actus humanus ppr quem oppz hominem laudari, tunc e virtus humana respectu illius ideo ejus dictum e verum ¶ 2° dico q quando

dicitur actui bono correspondet virtus humana Dico quod
verum est quando subiectum est capax quia patitur difficul
tatem et quia velle beatitudinem est habens aliqua difficul
tatem quia ad illud attingendum requiruntur media ideo dice
dum quod illi actui correspondet aliqua virtus et dico quod quamvis
non ponitur virtus ad volendum beatitudinem in universa
li quia nulla est ad hoc difficultas tamen quia difficile est sperare
beatitudinem nostram in deo existentem ideo in nobis ponitur
virtus spei. ¶ Dubium est utrum spes consistat in medio
Scot. in hac d. 26 in 3 sententiarum disputat hoc unde
dupliciter potest aliqua virtus medium habere uno modo ex parte
obiecti et isto modo virtutes morales habent medium ut
temperantia habet medium ex parte obiecti comedendo de epulis
sibi conveniens pondus et habet extremum ex parte obiecti
summendo sine excessum vel deffectum et isto modo spes non
dicitur existere in medio nec in extremo non enim potest dici
aliquem male sperari quia speret malum aut parum sed
solus deus est obiectum spei, alio modo virtus habet me
dium et extrema ut quando aliquis existens in peccatis
suis speret beatitudinem et in hoc quod agat penitentiam vel quando
nullam habet spem salutis sed si speremus beatitudinem per auxili
um dei et interpositis meritis dei sic non habet excessum, si faci
amus quod opus fieri ex parte nostra, sed tunc erit actus meritori
us de hoc vide Caietanum quaestione hac art. 5 ad 3m.

Articulus 2.

Utrum obiectum spei sit beatitudo eterna

Conclusio est quod obiectum spei est vita eterna, Dubium est de
qua beatitudine intelligit doctor cum duplex sit beatitudo
quedam obiectiva quae est ipse deus, alia formalis quae

visio ipsa que non est ipse deus et ut quod loquatur de forma
li ex eo quod dicit quod Debemus sperare vitam eternam
que est gloria et visio. in contrarium est quia ipsa quod obiectum
virtutis theologice sit ipse deus. Dico ad hoc quod beatitudo
formalis que est visio est immediatum obiectum et ipse deus est
immediatum obiectum. Nec sunt duo obiecta, sicut enim
istorum actuum desidero pecuniam et desidero habere pecuniam
et ita desidero deum et desidero habere deum idem est obiectum
istorum et sic idem est obiectum et unum est obiectum spei et
sic beatitudo eterna est principale obiectum spei et immediatum
sive beatitudo capiatur pro deo sive pro visione
dei principale inquam quia minus principale et mediata obiecta
spei sunt etiam alia ut surrectio corporum et eorum
glorificatio. Sed dubitatur quia dicit quod beatitudo consistit
in fruitione cum in 1a 2e dixerit quod in visione ut quod contra
dicat sibi, Respondent aliqui thomistae quod quia hic non trac
tabat principaliter quod non habuit curam vel quod concomittantur
quando consistit in fruitione, sed primum hoc non sufficit
quia in eodem libro curasset et sequi sententiam idem autem est
liber 1a 2e et 2a 2e et ideo dico quod idem est dicere frui re quod
consequi rem et ita frui vino est consequi vinum et ita sic con
sequamur deum videndo oculis oculi fruuntur deo et sic
amplectendo brachia fruuntur et quia sicut diximus quod frui
tur gustus vino desiderato per voluntatem ideo volun
tas fruitur vino per organum gustus et sic dico quod frui deo
non est deum velle, nec frui est actus voluntatis sed ut
dixi fruitio est assequutio rei sive per manus sive per oculos
sive per aures et per quamcunque potentiam aliquid
teneamus illo fruimur quia ut diximus 1a 2e frui aliqua

re. Non est aliud quam habere illam et consequi illam
cum delectatione sive consequamur illam per actum vo
luntatis sive non. Unde voluntas dicitur frui musica per
auris; sed dico quod visio latine loquendo est fruitio quia
est consequutio obiecti sm. s. Thomam cum delectatione. Tamen
si per oculos ego consequerer Dominum visio illa est fruitio
verum est quod fruitio est actus voluntatis sed est actus per quem
consequimur obiectum. Tamen dicit ordinem ad voluntatem
quia ipsa est quae fruitur dato quod fruatur per actum alterius
potentiae. Sed quia doctores dicunt quod obiectum spei est bea
titudo nostra cum sit bonum infinitum quomodo ergo unus
beatus ~~habitus~~ est altero beatior, sequitur ex hoc quod omnes
beatitudines erunt equales quia unum infinitum non est
maius alio. Sed ergo beatitudo eterna est infinita sequitur
quod omnes beati habent equaliter de beatitudine, Respondet s. Tho.
1. 2. q. 5. ar. 2o in solutione ad 2m quod beatitudo potest con
siderari ex parte obiecti et sic omnes habent equaliter quia infi
nitum deum, alio modo potest considerari ex parte modi
habendi quia unus videt deum perfectius quam alius
et ideo est beatior alio. Dubitatur circa id quod
dicit quod spes est de eterna beatitudine. Tamen spes sit solum
de illa, videtur quod sic. Contra possumus habere spem de aliis
rebus. Dico quod hic solum loquitur de spe theologica et etiam
illa est propria spes quae sperat aliquid arduum ad
attingendum et ideo respectu istius spei scilicet beatitudinis
aliae spes non sunt propriae spes ego enim non patior
difficultatem per hoc quod sperem me hodie comesturum et
ideo tempora respectu vitae eternae nullius videntur diffi
cultatis ideo spes proprie est respectu beatitudinis eternae

¶ Articulus 3. Utrum possit sperare Beatitudinem eternam Alteri. Con. e q. Alteri sibi unito per amorem bene pot. Quis sperare licet non unito per amorem et ita pr. sibi sperat filio bonum lz non inimicus inimico possit sperare et quia omnes proximi sunt nobis diligendi sicut nos ipi. ideo nos dicimur sperare beatitudinem et proximis nris. Scot. in 3. d. 26. movet questionem utrum possimus sperare alijs et relinquit in solutam. Almain in moralibus cap. de spe tenet cum s. Thom. dicit q. possumus sperare alijs et non reddit rationem lz s. Thom. reddat rationem quibus possumus rationem dare. et quia sperare e desiderare. Non dicit q. speramus bonum nobis et proximis et probatur quia ex charitate tenemur diligere non solum nos ipos sed proximos et diligere proximum ex charitate. Non e nisi velle ei bonum sz principalius debemus desiderare eis bonum spuale qz temporale ut s. diximus et cum beatitudo sit bonum spuale et maximum tenemur summis viribus desiderare illis illam et per cons. sperare et quia difficile e sperare alijs vitam eternam sicut et nobis ideo ad sperandum alijs requiritur spes infusa sicut ad sperandum nobis.

non possit

alij. ideo

Articulus 4.

¶ Utrum aliquis possit licite sperare in homine? Premisit distinctionem et dicit q. spes duo respicit s. bonum quod speramus et auxilium dei. Bonum aut illud e tanq. ca finalis. Auxilium aut tanq. ca efficiens. Prima propo. Non licet sperare beatitudinem principaliter per auxilium humanum nisi per divinum. 2a con. q. sic speramus spe alia preter beatitudinem ita etiam beatitudinem possumus sperare auxilio humano s. sanctorum

Quia Gregorius dicit q nra Predestinatio Juuatur ab illis
In articulo Precedenti tractabamus q Poteramus spe
rare beatitudinem non solum nobis sed Proximis et
dicebamus q Per eandem virtutem infusam Per quam
speramus nobis Per eandem etiam speramus Proximis et p
nam Propterea ponitur in nobis infusa Quia e arduum spe
rare et Propter arduitatem illam et dico q pari rone ppi
arduitatem q e in sperando beatitudinem proximis inundi
gemus virtute infusa Circa istum arti 4m Notandum
e q sicut dicebamus Proprie loquendo no e medium et
extremum ex in spe ita q spes sm se et sm suum obiectum no habet
medium bn tn sm nos Tn Aliquando Considera
do spem e medium et ex parte nra ita in sperando in
hoc e medium et ex nam omnium medium extremum est
q heretici noui dicunt q nullo modo e sperandum in oronibus
sanctorum lz non immediate tn no mediate et error istorum
damnatus e contra vigilantium et s Thomas de religione
ostendit q sancti possunt orari et sperari in oronibus
eorum minus Principaliter Est Aliud extremum q
sunt superstitiosi et maleficiati dicendi illi qui dicunt q
dixerunt oronem de las onze mill virgines nullo o
possunt damnari illud e superstitiosum Nam lz miru
in modum admonet nos sancti tn opz Principaliter pe
bere a deo beatitudinem sperare in deo qz gram et glori
am dabit dominus et qui vult saluari. Fuit principa
liter mandata et si delliquit Penitiat et tunc poterit
reuertere ad sanctos qui multum Juuant illos qui colunt
illos et sic tenendum e medium in his. //

Articulus 5

Utrum spes sit virtus Theologica // Con

e affirmativa Q. Cum spes habeat deum pro obiecto e vir
tus Theologica dixi in 1a 2ae Quid importet hoc nomen
virtus Theologica Nam non invenietis hoc nomen in scrip
tura sacra nec in doctoribus antiquis sed in magro solum et
in sequentibus sed Dico quod hoc importat virtus Theologica
quod e habere deum pro obiecto et virtus quae e circa deum
sanctus Thom. et non aliud Querit hic de spe nisi si e talis vir
tus, Notandum quod sicut e fides infusa et acquisita ita
quod heretici credunt multa non per fidem infusam sed per acquisi
tam ita e spes infusa et acquisita et ideo remanet dubium
circa probationem s. Thom. et ideo sic arguo quod spes ac
quisita habet deum pro obiecto. Tamen non e virtus Theologi
ca ergo minor patet quia sequeretur quod plures quam 3es essent vir
tutes Theologicae. Scot. in hac distinctione concedit quod
theologica spes acquisita e virtus quia virtus Theologica habet de
acquisito habere deum pro ob um pro obiecto ideo concedit illud Scot. Sed Caiet. dicit quod quia virtus Theologica oportet
quod habet deum pro obiecto tanquam finem vel tanquam aliquid
supernale ita quod e ad actus ad quos non possumus ex na
tura et ideo minor e virtus Theologica, spes acquisita quia
non habet deum pro obiecto supernali sed naturali quod non
sufficit quia alias metaphisica esset virtus Theologica
quia habet deum pro obiecto eo modo quo naturaliter deus
a nobis attingi potest Quod dicit Caiet. de spe acquisita
intellige tu etiam de Caritate et fide acquisitis quod sunt
virtutes Theologicae et ita intelligitur s. Thom.
Sed dubitatur Rursus spes acquisita e virtus quia
facit bonos actus, tamen non e naturalis nec intellectualis
alias nec Cardinalis ergo Theologica, Rr. sicut de fide
et charitate acquisita Q. Proprie loquendo de virtute

spe acquisita non e virtus qz de rone virtutis e q
Proficiat hentem et faciat bonos actus et qz spes ac
quisita non sufficit ad speriandum ymo beatitudinem non
e Proprie virtus sicut nec fortitudo q non sufficit ad
audendum contra hostem sine virtute infusa et vir
tutes iste spes fides charitas non sunt vere virtutes
quia non perficiunt hentem cum illis n sine infusis non
possumus hero necessaria. ¶ Sz contra Aliquis pot
sufficienter sperare spe acquisita ergo non requirit infusa
ans pznam infusa sperant sarrazeni et Judei et procu
to hent se consequturos vitam eternam et no per infusa
qz non hent illam ergo Respondet [illegible] Scot in
hac 26 d 3 et Durand in 26 [illegible] huius et
idem in p° sentiarum d 17 et Moderni cum [illegible] dicunt q no
e natura virtus spei infusse. Ad sperandum sed ad
metius sperandum, sed valde arduum e et difficile est
sperare quod occultus non videt et ideo e necessaria ad
metius sperandum no tn ad simpliciter sperandum e nece
ssaria spes infusa sm istos, ¶ Sz dico sicut s. Thom
ait q simpliciter e necessaria spes infusa. Nam opposi
tum accedit et e propinquum errori Pelagiorum ideo dico
q homo no pot sperare ~~beatitudinem~~ sine spe infusa et
probatur ex dictis illorum. Contrarij dicunt q e arduum
sperare beatitudinem ¶ Arguo sic tam arduum e
sperare beatitudinem ergo defficeremus sperando et ideo si
cut in via difficilitatis transeundi non solum ad facilitatem
pertranseundum illam indiget auxilio ita etiam non so
lum ad facilius sperandum ~~sz ad facilitatem vel facilius spera~~
~~dum~~ sz ad simpliciter sperandum indegemus auxilio spirali

sed ad simpliciter ꝑ transeundu

lz sit ita q sit possibile sperare aliquando sine auxi
llio spei infusse. Tn quia e valde difficile im possibile est
quin sepius defficeremus in sperando cum sint maxime te
tationes et ideo indigemus auxillio spiali dei et e impossibi
le per totam vitam sine auxillio spiali perseverare et
ego hic dico q in omnibus actibus in quibus ad perfectione
requiritur spialiter auxillium dei opz ponere habitum infusum
et virtutem infusam io necessaria e spes infusa; Est etiam
maius dubium ex Durando in hac d. 26 q. 2 qui dicit
q Charitas immediate het deum pro obiecto; sz q spes no hnt
n. Pro mediato obiecto deum quia immediate inquit speramus
beatitudinem creatam mediate autem et principaliter deum speramus
Sz contra videtur s. Thom. lz non exprimat et idem
expresse Marsil. in 1 Scriptur q. 3 q immediate het deum
pro obiecto et Scot. et Gabriel et Almain in hac d. 26
qui respondent sine distinctione cum s. Thom. Probat aut
Durand. quia inquit spes e amor concupiscentie. Nam cum
per amorem amicitie amemus aliquid propter se ut amo
frem propter se. s. frem amore aut concupiscientie amamus ali
quid propter aliud nam pecunias amo non propter se sed
propter me. i. sz cum per spem non amemus deum propter se ipm
quia tunc nihil differret a Charitate sz propter nos est
amor concupiscentie bonus, sz non licet amare deum amore
concupiscentie. i. propter aliud, q. sz spes e actus bonus
spes non e hens deum pro obiecto, et idem speramus quo
delectamur in pria sz in pria delectamur in visione dei q
vr quia spei obiectum sit visio dei et non ipe deus et ob
iectum spei e bonum hominis, sz bonum immediate hominis
non pot ee separatum ab homine. Nam quando aliqs
appetit bonum illud e mediante delectatione gustus sed

dere deum no e ipe
probat apertius q2

ds e separatus ab homine ita q non pot ee immediatu
bonum hominis g deus no e immediatum obiectum spei et
proprie delectamur in Pria non de deo sz de visione g idem
speramus, ans patet nam Dominati de dei privatione no tris
tantur sz de eius visionis privatione g. Durandus hec
de 1 seniarum et aliis locis citatis et multa alia que
hic citat Caietanus et Lapreol in 3 de 26 q 1
¶ Sed ad eum respondetur possemus concedere q e obm
immediatum spei deus. Nec apparet q oppositum dixerit
s. Thom. et 1a 2e q 3 ar 1o videtur ponere illam
distinctionem dicendo q Beatitudo capitur duobus modis
uno modo pro re ipa in qua ponimus ultimum finem alio
modo pro ipa consequutione ultimi finis et 1o modo est
aliquid increatum, 2o modo e aliquid creatum
et sic possemus concedere totum quod dicit Durandus
et dicere q immediate spes het pro obiecto visionem
creatam dato q principale obiectum eius sit ~~dominus~~ dei
2o et melius possumus dicere ad Durandum conce
dendo q dominus e obiectum immediate spei et ad arg
per spem non solum speramus deum sz immediate speramus
videre deum g non speramus deum sz videre deum, nego coniam
nam Rz beatitudo q e videre deum et dominus dei no sit
idem quia unum creaturae aliud creator tn
non sunt 2uo obiecta nam dico q obiectum imme
diatum spei e videre deum et obiectum immediatum
e ipe ~~dominus~~ dei sicut idem obiectum e quando desidero
videre bibere aquam et desidero aquam, ita idem est
desiderare deum et desiderare here deum et ideo di
co q sicut Beatifica visio et obiectum immediatum

spei ita et immediate deus est obiectum spei, ¶ Et ad primum argumentum Quando oppositum probat dicendo spes est amor concupiscentie Concedo, et quando ponit differentiam inter 2 uos amores nego ipsam illam differentiam sed dico quod differentia essentialis est quod per amorem amicitie dilligimus aliquid sibi et per concupiscentie alteri. Nam per amorem amicitie volo aliquid petro et sic quando ego dilligo proximum propter deum volo Proximo et non Alteri beatitudinem propter deum tamen equum et agrum volo mihi ~~alt arg agrum~~ et non equo nec agro volo ejus fructus sed mihi et hoc non oportet quod fiat propter finem ¶ Ad argumentum non licet dilligere deum propter aliud transeat Quia propter spe volumus deum immediate nobis et non propter nos et Probat Caiet. quod sit differentia inter ista duo s. Velle nobis et propter nos, nam dominus ita dilexit mundum ut daret filium unigenitum suum mundo tamen dedit illum mundo nam nobis datus Nobis natus ex intacta Virgine ut ecclesia canit. Tamen non dedit propter nos tanquam si essemus finis ita possumus velle deum nobis sed non propter nos et Pono exemplum Nam idem vt de dono sicut de desiderio sed Possumus dare Alicui donum non propter se sed sibi ergo Pariformiter possumus desiderare aliquid alteri. Sed non propter ipsum Alterum de dono Patet ex exemplo ergo dedit deus filium suum mundo et inquit Carius Caiet. quod Possum ego desiderare aliquid Alicui tanquam medium propter finem ut divitias Petro quae sunt medium Propter hominem Nam aliquid Utile alicui Possum velle tanquam medium ordinatum ad ipsum hominem, sed quando ego volo Homini Aliquid Quod non est medium ordina

ordinatum ad hominem tanquam in finem sed tanquam finis
hominis. Tunc volo homini illud bonum non tanquam in finem
sed tanquam finis et sic patet solutio argumenti quod ego desidero
deum alteri non propter alterum itaque spes est amor concupis-
cientie et nego quod volo beatitudinem propter alium s. propter
petrum sed volo ~~illam~~ Petro non ordinando illam in Petro
sed e contra. ¶ 2° dico concedendo quod ~~amatur~~ omne quod
amatur amore concupiscientie. Pro aliquo volo et de-
sidero illud illi propter illum ~~bonum~~ tanquam in finem et dico
quod licet mihi desiderare deum propter retributionem quae crea-
tura, sicut ~~doctrina~~ David dicit inclinavi cor meum ad
faciendas justificationes tuas propter retributionem et si
arguas non licet diligere deum propter creaturam, ergo non li-
cet diligere deum amore concupiscientie. Quia diligere deum
propter creaturam est plus diligere creaturam plus quam deum
Respondet Gabriel hic negando conclusionem ultimam et
sic arguas. Contra qui diligit aliquid propter aliud
magis diligit illud aliud quam medium. Per maximam Arist.
Respondet Gabriel quod si hoc esset precise propter creaturam ita quod non
diligere nisi quia daturus est beatitudinem hoc esset verum
sed ~~quia~~ dico quod absoluti diligimus deum nos super omnia
nec illud est ordinare deum ad creaturam s. diligere deum
propter creaturam sed est ordinare aliquem effectum ejus ad cre-
aturam et non ordinamus ipsum ad creaturam et sic possum
diligere deum propter creaturam ita quod creatura moveat me
ad diligendum deum et creaturas propter deum. ¶ Ad
argumentum aliud quod idem est obiectum spei et delectationis
in Patria transeat sed delectatio in patria est de visione ego

hominem

Ego nego et in hoc omnes errant Putantes quod Propter solam
visionem delectantur Nam viatores Plus diligunt deum
quam se ipsos quod etiam beati et per consequens Plus delectantur de ~~immorta~~
~~litate dei~~ bono diuino quam de bono proprio et ideo delectatio firma
Quam beati habent est cognoscere summam beatitudinem dei et
ejus immortalitatem et Plus delectantur de immortalitate dei
et ejus gloria quam de propria immortalitate Quam diligunt deum magis
quam se ipsos et sic non est summa delectatio delectatio visionis sed delec
tationis summe dei cognitionis et illa delectatio summa habet deum
Pro obiecto et non visionem et talis delectatio summa causatur
ex amore amicitie Quem habent beati ad deum et non ex amore
concupiscentie // ¶ 2o dico quod non loquendo de summa beatitu
dine sed de Alia adhuc illa habet deum pro obiecto nam idem
obiectum est delectationis quod sequitur ex actu et ipsius actus, ut
Quando ego audio musicam non est illius delectationis obiectum au
dire musicam sed musica nam in delectatione non est actus reflexus
et ideo dico quod deus est obiectum visionis beatifice et delecta
tionis quod sequitur ex illa visione ¶ et ad aliud quod dicit
delectatio habet visionem Pro obiecto immediato Transeat
quod non deum, nego conseqentiam; Quia dato quod beati delectentur de
visione dei sed hoc ipsum obiectum est deus nam non est Aliud
obiectum ut dixi ~~prius~~ ipsius actus et delectationis quod sequitur ex
actu ~~sed~~ s. visione; et sic dato quod obiectum delectationis in
prima sit visio beatifica non sequitur quod dominus non sit immedia
tum obiectum Quia si per auditum Tenerem deum idem obiectum
auditus esset ~~delectatio~~ deus et audire deum ipsum ¶ et ad aliud
Argumentum quod bonum immediatum alicujus debet esse subiec
tiue in ipso cujus est bonum sed dominus non est subiectiue in nobis.

Nec in beatis q. Ret Caietanus negando maximam nam ad hoc q aliquid sit bonum immediatum alicui satis e q heat illud bonum vn moueat appetitum eius et sic peccunia e bonum immediatum vtilis hominis qz peccunia het in se aliquid boni vn appetitu moueat. hec opperatio qua appeto peccunia e bonum immediatum meum sz ipa Peccunia, et sic ds e bonum totius orbis. inquit Aristot. 12 metaphisice et non e mediatum bonum qz non e per aliud bonum orbis q p ipm et per cons e bonum immediatum et sic concludo q spes e virtus Theologica et het deum immediate Pro obiecto qui e bonum immediatum hominis cum heat in se vnde moueat appetitum, Circa solutionem 2 argumenti e notandum quod ibi S. Thom repetit quomodo spes qe virtus Theologica non het medium secus de illa q e passio ||

Articulus 6.

¶ Vtrum spes distinguatur a fide, et Charitate ff

Con e affirmatiua de ista materia lz nunc omnes conueniat in vna conclu e tn fuerunt diuerse opiones et in summa 4or vel oppiniones Fuit quedam opio dicentium q spes non distinguitur a Charitate nam cum 4or sint ex Charitate dilligenda s. deus. Corpus nrum aia nra et proximus et sic dicit q spes e pars Charitatis quia actus spei e solum velle beatitudinem et sic dicunt q non distinguitur a Charitate et probat nam desiderare gram mihi aut Proximo e actus Charitatis q desiderare mihi charitatem l proximo e actus Charitatis et S. Thom 1 q 23 q ad 2m dicit q obm principale Charitatis e beatitudo nra et idem e spei q no distinguitur a fide qz actus spei e actus fidei quia credo q

quinq

distinguunt alia opio fuit q spes

dabitur mihi beatitudo ergo et confirmati quia desperatio est non
credere quod dabitur mihi beatitudo ergo sperare est credere et Alma in
dicit oppositum hanc esse probabilem et dicit quod licet istud Judicium Ego
saluabor non sit actus fidei tamen ait quod tenemur credere illud
et illud pertinet ad spem et tamen potest esse falsa propositio illa quia impo
ssibile est quod a fide sit actus falsus igitur est in hoc bene dixit quia ille
actus est non est a fide, Alij dicunt quod spes est agregatum ex fide
et Charitate quia dato quod aliquis desideret beatitudinem si non
credat illud esse possibile non habet spem ergo non est solum in volun
tate nec in intellectu quia quantumcumque credat se posse saluari
tamen si non desideret non habet spem, Alia est opinio Ochani quod
libet 3 q. 1 quod licet ista 3 opinio probet quod non est solum spes in
intellectu nec in voluntate tamen adhuc est falsa quia sequeretur
ex illa quod non essent nisi tamen duae virtutes Theologicae, sed
4a opinio est eius et dicit quod est quidem spes actus creatus a fide
et Charitate distinctus tamen ab illis qui quidem non est aliud
quam quedam tendentia voluntatis in beatitudinem quod sequitur
ex hoc Judicio Ego possum habere eam et ex desiderio eius sed in
contrarium arguit Alma in quia sequeretur quod si mere
naturale et necessario sequitur posita fide et Charitate non est ponenda
spes 3 s. virtus infusa Patet consequentia quia si ex illo Judicio et
ex desiderio sequitur naturaliter actus spei ergo iam non patitur vo
luntas difficultatem ergo non indiget habitu infusso immo nec aliquo
habitu spei Alia est opinio communis modernorum quod spes est actus vo
luntatis solius et distinguitur a fide et charitate sicut eius
habitus distinguitur et si arguas quod velle beatitudinem est actus
Charitatis et idem est actus spei ergo Ad hoc Scot. in hac
d. 26 quod beatitudo potest considerari Non in quantum est quoddam
bonum absolute in se et sic est actus Charitatis desiderare illam. Alio

Alio modo Pot considerari in quantum est quodam bonum quod
est commodum nobis et sic desiderare illam est actus spei sicut si
ego volo Proximo Peccunias in quantum est bonum est actus amicitie
sed in quantum est commodum mihi est actus amoris concupiscentie
Ego ~~certe~~ non facile intelligo istam differentiam quia quomodo beatitudo
Primo modo ut dicit Scot est bonum absolute non tamen quomodo
sit bonum respectu nostri quod velle beatitudinem absolute vel no
bis ad eandem Charitatem per Thom 22 q 25 ar 1 et 1.28
q 40 artic 1 Ponit differentiam inter spem et desiderium et dicit
quod spes supra desiderium addit elevationem animi et conatum
Nam quando spero Pono conatum et ad spem requiritur
aliqua arduitas, nam aliquis desiderat aquam tamen non spe
rat quia ibi non est quid arduum et ideo spes dicit tendentiam
cum ~~charitate~~ sed desiderium non dicit nisi complacentiam
quandam itaque aliquis desiderat bonum sive sit arduum
et possibile haberi sive non sperat tamen solum arduum possibile
haberi, et sic Pro argumento dico quod beatitudo Pot consi
derari uno modo absolute in quantum est bonum quodam et
sic spectat ad Charitatem sed considerando beatitudi
nem alio modo in quantum est quodam arduum possibile
haberi posita illa circumstantia Jam non spectat ad Charitatem
sed ad spem nam sicut dicimus quod ad Charitatem spectat ve
lle mihi victoriam considerando in quantum est quodam bonum
mihi tamen in quantum est arduum consequi illam non sufficit chari
tas sed requiritur fortitudo et etiam velles mihi spatium spec
tat ad Charitatem quod ad quid ibi Ponitur magnanimitas quia
est difficile consequi spatium illum propter conditionem et si spes
non distinguatur a Charitate eodem modo argumento Probaremus
quod Nec temperantia nec fortitudo nec alia ex hujusmodi

non quo desidero regnum non pono conatum

arduitate

Virtutibus distinguantur a Charitate et sic exemplifico de Jeiunio. Nam Jeiunare est opus charitatis tamen propter arduitatem ponitur temperantia vel abstinentia et sic velle beatitudinem licet spectet ad charitatem, tamen in quantum bonum simpliciter consideratur. Nam in quantum quodam arduum ad spem et sic spes est concupiscentia quedam beatitudinis efficax. nec tamen est quodam arduum beatitudo ipsa atque ut res ardua presentata //

Articulus 7.

¶ Utrum spes precedat fidem; Con. 9. Thom. Quia fides est prior spei. Nota quod quando dicitur quod per spem introducimur ad Charitatem. hoc est verum tamen regulariter aliquando potest esse actus charitatis sine spe. Nam licet non esset daturus vitam eternam potest quis amare deum. Conclusio principalis est intelligenda quantum ad actus ita quod actus fidei precedit actum spei quia quantum ad habitus simul infunduntur ut supra diximus 22e

¶ Almain 3 d. 26 q. unica arguitur quod possum habere actum spei sine actu fidei nam ad hoc quod ego sperem expatium requiritur quod credam sed sat est quod habeam apparentias sicut aliquis infidelis potest sperare beatitudinem et tamen stat quod non credat firmiter quod beatitudo est homini possibilis ergo quod possit sperare patet quia potest efficaciter desiderare se esse beatum et nihil aliud importat actus spei ergo spei actus non necessario presupponit actum fidei sed actus ~~eius non potest habere~~ cois opinio est in contrarium. Dicemus quod spes theologica nec est actus eius non potest habere sine fide firma ita quod non potest sperare beatitudinem ex meritis et gratia si non habet fidem de hoc. et pro certo judicet quod potest illam consequi ex meritis et gratia nec sufficit quod habeat probabilitatem. Tunc enim erit spes humana et non infusa sed utrum possit manere spes infusa sine fide utraque pars est probabilis, sed melius est quod non potest, In articulo 8 solum est notandum

quod dicit S. Thom contra durand. Quia quanº aliquis vult sibi beatitudinem vel bonum aliquod tunc amat illud bonum amore concupiscentie. Item dicit q ille qui sperat intendit aliquid sibi optinere ergo amor concupiscentie non e ut ait durand ergo amat unum propter aliud sz e velle illud nobis ut diximus //

Quio 18 de subiecto spei

¶ Articulus 1º utrum spes sit in voluntate. Conº e affirmativa, ¶ dubitatur circa illud quod dicit q homo non e capax dei sz sm partem sensitivam. Nam ipse met S. Thom dicit q temperantia infusa e in parte sensitiva sz temperantia infusa vr q heat deum pro obiecto quia cum temperantia infusa et acquisita sint distincte spe debent here diversa obiecta sz non vi quomodo aliter heant diversa obiecta nisi q temperantia infusa het deum pro obiecto ergo et eius opz q regulatur regula divina. Nam q ego temperer a cibis in quadragesima hoc fit propter deum et ideo regulati regula divina sz illud causatur a temperantia infusa ergo temperantia q e in appetitu sensitivo no het deum pro obiecto. Rr concedendo q aliqua virtutes morales infusse sint in appetitu sensitivo et tn nego q heant deum pro obiecto nam lz aliam regulam heant infusa q acquisita tn obiectum eius semper e aliquid sensibile ut vlz moderatus cibus ut diximus 22 circa 2m argumentum; ¶ Circa solutionem 2 adhuc remanet dubium quomodo distinguantur spes et charitas. Nam volo mihi beatitudinem e actus charitatis et actus spei non poterit quis distinguere ab illo nam actus spei et e velle aut nolle quia in voluntate no e nisi volitio

aut nollitio si g. bonum beatitudinis non videtur q pertineat nisi ad charitatem et sic disputauimus in 22. Vtrum idem actus numero possit esse bonus et malus successiue saltem et ~~[illegible]~~ vt q sic Nam ista actus volo commedere carnes qz indigeo et delectabile e commedere carnes g. volo commedere 2o modo e idem no 1o modo in esse naturae lz no in esse spei s. volo beatitudinem suarduam, et charitatis etiam volo beatitudinem ut e bona saltem propter illud, ¶ Ret Caiet. 12 q. 48 referendo se ad Primam, 2o q idem e actus spei et charitatis in esse naturae sicut m. diximus s. q actus non variantur in esse nae spe dummodo non varietur obiectum lz varietur ro et sic concedimus totum, et ro e quia cum representatur mihi beatitudo sub rone boni tunc e actus charitatis tn quando sub rone ardui representatur, desinit inclinare charitas et dominus prouidet virtutem spei sicut in quadragessima ad non commedendum carnes inclinat temperantia tn incurrente infirmitate desinit inclinare temperantia ad illud actum ¶ et resolutorie dico q idem actus e in esse naturae velle beatitudinem ut bona e et velle illam ut ardua e als indifficile esset assignare differentiam in esse naturae inter illos actus, ¶ et ad illud argumentum quod fit q non e necesse ponere spem quia voluntas e inclinata satis ad volendam beatitudinem de se dico q considerando in quantum e quodam arduum no satis e inclinata et tn quantum e quodam supernale, lz bn in quantum e quodam nale et simpliciter bonum ¶ Resolutorie g. dico q ad volendum beatitudinem in comuni no indiget homo habitu spei si considerata in quantum per opera nra debet consequi et sic quia difficile e bn viuere opus e habitus spei

moris pariformiter m videtur idem actus numero esse spei

Nature g. actus charitatis no dif saltem

ad operandum beatitudinem // Articulus 2
¶ Utrum spes remaneat in Patria // e Cois opinio q
non manet sicut nec fides, Unus solus Gerson dicit q anima
non perdit ibi virtutes Qz sunt Perfectiones Animae
et dicit q Pot ibi spes a here aliquos actus conditionatos s.
q si non heret vellet dico q fme Quia deus ~~dominus~~ et na
Nihil faciunt frustra et ideo non e dicendum q manet spes
sicut enim Alicui Per totam vitam existenti in tene
bris non e Perfectio here Potentiam visiuam; ita nec henti
totum quod vult habere spem ¶ Solum arguit de rapta beati pa
uli Qui tunc videbat deum. g° videtur q tunc no he
ret spem Cum spes sit circa aliquid facturum ¶ Ret. s.
Thom. 1. q. 175 art. 3° ad 3m. dicit q in Paulo erat sicut
tunc spes sicut et fides et ad argumentum quod solet fieri
q non erat facturum dico q. b. Paul. iam videbat q illud e
rat Per modum Transitus et ideo hebat spem q post vitam
heret illam beatitudinem sicut Alij Perpetuo ¶ Argu
m 3m e egregium Quoniam Presupposito quod diximus ar° 3° q ea
dem spe speramus nobis et proximis beatitudinem, g° videtur
q Cum beati sperent beatitudinem nobis q manet eadem spes
Qerat in via in eis in patria, ¶ Ret q non sperant nobis beati
tudinem spe sz Charitate Qm cum in via eet aliquid ardu
uum non poterat Charitate sperare, Tn quia ibi Presentati
eis beatitudo sub rone arduj sz solum sub rone boni ro per
Charitatem Per quam volebant nobis beatitudinem per ean
dem sperant nobis beatitudinem ¶ sz Contra beatitudo spata
viatoribus het ronem arduu in ordine ad ipos beatos g° indiget
ad huc spe ad sperandum nobis ans pz Quia re vera e arduu

illum viatorem Pro quo sperant beati venire ad beatitudinem, Qz in euangelio e q impossibile e diuitem intrare in regnum dei, Tn diuitis sperant beatitudinem et cognoscunt q difficile e illum diuitem intrare in regnum celorum g in illis e spes. Rr qz licet beati cognoscant arduum e diuitem intrare in regnum Tn non e arduum et difficile beatis sperare illam beatitudinem illi qm cognoscunt deum ee misericordem euidenter et q habeat amorem erga homines et q vult omnes saluari et ideo non e difficile q sperent a deo beatitudinem viatori, 2o modo dico q Cum viatores debeamus omnibus velle beatitudinem tam sarracenis q Judeis, Tn beati no volunt omnibus beatitudinem, Nam beati ut inquit Augustinus totum quod volunt hent et si minimus viatorum vellet mihi beatitudinem, sine dubio obtinerem Qz dominus no frustrat illos fdo desiderio et ideo beati Alicui diuiti Prauo non volunt beatitudinem Nam illi sperare beatitudinem arduum e et beatis. Sz tunc permittunt Judicio dei, Sed videns beatus q isti e bonus vi[illegible] q sancti viuit, sperat illi beatitudinem et non per spem Qz Jam cum no e arduum ei sperare. ¶ Sz Contra dictis sancti non desinunt orare Pro maximis Peccatoribus. et Paulus saluus factus e Pro omnibus s. Stephan. et sperabat illi beatitudinem et tn difficile erat stephano sperare, Quia paulus erat Persecutor ecclie. g indigebat spe s. Stepho. ¶ Dico q sancti non orant pro aliquo nisi spiritualis motione dei qm solum volunt quod deus vult, et ideo qu orant Pro peccatoribus tn semper supposito q talis e voluntas diuina et ideo non frustratur Aliquis beatus sperans Pro Aliquo //

Articulus. 3. Utrum indonatis sit spes? //

¶ Artiº 3. Utrum in Damnatis sit spes? Conclu
e q multo minus q in beatis non e Dubitandum q habitus spei q
e virtus non e in damnatis ¶ Sz utrum possit sperare vr q
sic nam possunt errare et cogitare q liberabunt post diem iudicij
g in damnatis e saltem actus spei ¶ Et pre confirmatione diximus
q manent peccata sz fuerunt aliqui heretici qui huerunt
hunc errorem q omnes damnati aliquando liberabunti ¶
Ideo g in illis postea in infirmo manet spes q liberabunti et ideo
¶ dicaq dz dat intelligere omnibus damnatis q nunqz liberabunt
et ideo nullo modo sperant q liberabunti a penis inferni sicut
beati q non amittent ¶ Sz dubitatur utrum in Purgatorio sit
spes dicit luthrus q non immo q sunt propinqui desperationi
Rursus q pruasset pena cum ibi non ledanti ab igne sz solum
detinenti ab eo sm viam s. thom. si scirent (inquit) q salui
fient certe et sine dubio gauderent et leti eent. Rº q aie
que sunt in Purgatorio sunt certe sua salute et sunt secure
Nec dubitant q hebunt beatitudinem et hent ibi fidem quam
hic hebant als eent heretice sz homo sanctus in via erat certus
q impossibile e q anime exentes in Purgatorio damnenti g illud
iudicium no perdit postq morite et it ad Purgatorium ¶ Sz est
maius argumentum probando q non iam sunt ex statum
peccandi et si vellent non sperare vel desperare non possent
g non e illis arduum sperare quandoquidem no possunt despera
re sz ad hoc q sit spes requiritur q sit cura aliquid
arduum g in illis no e spes ¶ Rº q licet non possint despera
re et licet sint certe de sua salute tn arduum e eis sperare
Nam sicut si ego sum certus q deus e trinus et unus tn
ad huc e mihi arduum credere. Sic illis arduum e sperare ideo.

ideo est spes ponenda in eis quia non habent evidentiam sed fidem
et cum fides non tollat arduitatem ideo arduum est eis sperare
¶ Circa solutionem 2 argumenti nota quod quamvis damnati po
ssunt habere actum fidei acquisitae sed non spei quia cognoscunt quod beati
tudo est sibi impossibilis //

Artic 4

Utrum spes viatorum habeat certitudinem? Conclusio est
affirmativa fides nostra est certa quia non est frustra cum sit certum
judicium verum, sed spes sequatur illud judicium certum ergo spes
nostra est certa. ¶ Sed dubitatur quia spes ut ait doctor sequitur
firmitatem fidei. Dubitatur quod judicium est requisitum ad spem an s.
judicium quod sequitur spes sit istud ego salvabor, et probatur quia
si quis haberet contrarium judicium non posset quidem sperare dico quod videtur quod istud judicium
sed esset desperatio, et rursum sic arguo quia quodcunque ali
ud judicium ponatur preter illud potest quis desperare cum illo
nam non potest poni nisi unum ex duobus judicijs s. ego sal
vabor vel istud beatitudo est mihi possibilis ex meritis et gratia
sed cum 2o potest quis desperare ergo minor probatur quia cum illo
2o stat istud ego non salvabor quia sicut cum isto ego possum
esse rex stat istud ego non ero rex stat pariformiter illud ego
non salvabor, stat inquam cum illo beatitudo est mihi possibilis
ergo illud judicium non sufficit ad sperandum s. beatitudo est mihi possibilis
et confirmatur quia potest aliquis esse christianus et fidelis et
cum hoc stat quod possit desperare ergo stat aliquem assentire huic
beatitudo est mihi possibilis et quod desperet ergo etc. ans patet quia
non quicunque desperat est infidelis vel hereticus ergo illud judici
um non sufficit ad desperandum sed primum sufficit s. ego salva
bor. Dico 1o quod illud judicium ego salvabor non sufficit patet
ponamus casum de Juda nam Judas aliquando habuit
illud judicium tamen falsum erat in illo illud judicium ergo non erat

sufficiens et confirmo quilibet tenetur habere iudicium
sufficiens ad non desperandum sed sperandum sed nemo tenetur
ad illud iudicium quia illud potest esse falsum. Item si teneretur
quilibet illud iudicium habere sequitur quod tale iudicium erat de
fide consequens est falsum quia fides est de certis ergo. Item 2° dico quod ad spem
requiritur illud iudicium scilicet beatitudo est mihi possibilis ex me
ritis et gratia quia illud est de fide vel infertur de fide et ideo dicit
S. Thomas quod spes participat ex fide unde est argumentum eius con
tra opinionem dicentem quod illud iudicium non est de fide, et ad
argumentum, contra cum illo iudicio stat quod aliquis desperet
concedo ergo illud non sufficit nego consequentiam et dico quod illud iudici
um non est desperatio si stat simul et illud sufficit dummodo non
ponatur contra illum iudicium, et confirmatur quia non teneor ha
bere illud iudicium ego salvabor quia non possum habere firmas pro
bationes quod ego salvabor et ideo non requiritur illud sed requiritur
aliud scilicet beatitudo est mihi etc. Item sed dubitatur utrum
liceat mihi habere illud iudicium ego salvabor ita quod habeam pro
certo vel quod non quia videtur quod temerarium sit et presumptuosum
habere pro certo quod salvabor, et confirmatur quia ut ait sapiens
nemo scit an sit dignus odio vel amore, et etiam Job. ve
rebor de omnibus operibus meis et Paul. nil mihi conscius
sum, sed non in hoc iustificatus sum, 1e cor. 4. Item inquam est quia
bene sequitur ego servabo per totam vitam precepta ergo ego sal
vabor sed antecedens licet mihi pro certo credere et consequentia est bona ergo
et consequens consequentia patet ex evangelio si vis ad vitam ingredi
serva mandata etc. sed antecedens patet beatus Paulus nemo inquit poterit
me separare a charitate ergo licet mihi credere pro certo antecedens
cum auxilio dei patet quia ex gratia dei licet proponere quod obs

Q observabo Precepta eius; ¶ Dico q non e temerarium
sz Pium Credere firmiter q servabimus Precepta dei lz non
requiratur q habeamus illud Judicium et dico q licet habere illud
Judicium ego salvabor et e meritorium Quando habens Judicium
habet Propositum servandi precepta, Si tn iste perseveret in peccatis
esset Presumptuosum ¶ Dubitatur Utrum sit desperatio
q aliquis dubitet de salute sua vr q sic Quia cum illa
Dubitatione non e spes cum spes sit Certa expectatio de salute
sz in contrarium e Quia hoc e Dubium et licet ciaq habere dubium
g et Confirmatur Quia licet dubitare de salute Alterius
g de mea ans pz Quia licet Dubitare de salute epi Qui nunqz
versatur in epatu suo; ¶ Item licet Timere de salute g licet
dubitare de salute mea Nam dubitare e in neutram partem
inclinare ans pz Dubitare nam Timor non e sine dubio
¶ Dico q pot dici q non licet dubitare ¶ Ad argumentum hoc e
dubium Dico q licet sit dubium tn illud e ex culpa nra
Quia si proponimus Observare Precepta no dubitamus de salute
nra et Quia non Proponimus ex culpa nra dubitamus et io
tenemur Proponere ut ps Roma 3o ¶ 2o dico q licet dubi
tare Quia Aliquando licet commovere alios ad Timorem
servilem qui provenit ex dubio salvationis Nam si ego non du
bito de damnatione ego non Timeo damnationem io licet dubita
re et hoc e probabilius ¶ Et ad argumentum dico Quando dicis
non stat illud Cum spe. Dico q non Teneor semper sperare
Quia Cum preceptum de spe sit affirmativum io licet dubitare
homini et pro Tempore pro quo non obligat preceptum de spe
pot xpianus licite sperare de sua salute ut a peccatis retrahatur
¶ Vel dico 2o q Cum illo dubio adhuc stat spes habitualis Qz

spes e certum desiderium quod habet certum et firmum fun
damentum s. q. beatitudo e mihi possibilis ex meritis et
gra et q. si ego volo non condemnabor nam e lex sancta
q. si ego servabero precepta dei salvabor et ideo cum dubio
stat spes ||

Quio 19 de dono timoris

¶ Articulus 1o Utrum dominus possit timeri
g. Con. e affirmativa dominus pot timeri non tanqz
malum quod timemus qz in ipso non pot esse malum sz
tanqz a quo pot nobis provenire malum pene || ¶ Q
videtur q. non debeamus vel q. non possimus timere deum
quia non omne malum possibile debemus timere nam rex pot
me necare tn ego non timeo nec debeo nec possum time
re illum qz non eminet mors g. nec deum a quo nullam nobis
eminet periculum et confirmo qz non debemus nec possu
mus timere nisi mala q. non possumus evitare sz in potes
tate nra e evitare omnia mala q. possunt provenire a deo qz
semper deus nobis facit bonum et non malum si servaremus
precepta sz possumus servare precepta g. ¶ Ad argumentum
8 Thom. 1a 2ae q. 42 art. 1o ad 3m dicit q. non omne possibi
le malum e timendum ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ quia quod nullo modo pot vitari non
e timendum et ideo dico q. quia cum magna difficultate
possumus vitare penam ideo debemus timere deum diffi
cultatem tn ostendit quando ait arcta e via &c. ¶ Sz que
ro quis actus voluntatis circa deum e actus timoris, di
co q. e nollitio vel volitio cum illo iudicio q. e difficile
vitare damnationem et q. nollem damnari nec pati penas

2o dicit q. illud malum e timendum q. cum magna difficultate vitatur

Quas dominus pot infligere; Artiº. 2º. Utrum sufficienter Diuidatur Timor in filialem ~~[illegible]~~ et Con. e affirmatiua ex magro in 3. Seniarum d. 34. Primum qd e aduertendum in ma ista de Timore q intelligamus Quid discriminis e inter istos Timores; 2m ubi hentur in scriptura sacra et ideo dico q magr ellegit istos Timores ex scriptura sacra in qua implicite cotinebantur, et D. Agustin. etiam agit de istis in libro de spu et littera ad marcel. c. 29. ait super illud q multa multitudo dulcedinis tue etc. Psal. 30. etc. ubi inquit multa de Timore et 14. de ciuitate c. 9. Item in libro de Questionibus utriusq Testamenti q. 1. ait Aliquando diligi ult. aliquando timeri. s. timore Pene qm e seruilis, Item tractatu super Joannem 4º tractatu 85. duo sunt timores Castus et seruilis e Timor ne Patiaris Penam, et e Timor ne perdas justiciam. Item in libro de gra et libero arbitrio super Esayam 11º Requiescet super eum spus domini etc. ubi loquitur de Timore filiali de quo xº Plenus e Item idem Agustin. de timore mundano de Quo dicitur nolliti timere eos qui occidunt corpus etc. Tractat scribens ad Valentinianum 8. pe suorum operum. libº ante penultimo 18. ubi late persequitur istam mam ¶ Item super Canone Joannis tractatu 9. ubi dicitur Perfecta Charitas foras mittit timore q ibi loquitur de Timore initiali, et etiam ibi initium sapienie Timor domini psalº 110 in eodem loco ait Agustin q quando dicitur Timor domini sanctus Permanet etc. Loquitur de amore filiali siue Casto. quod idem e et deseruili ¶ Dubitatur hic de Timore filiali Quia doctor non vr ita clare loqui de illo sicut de Aliis et ideo ex dictis. s. Thom. vr q quicunq bene facit vel quicunq seruat Precepta vr q illud facit ex Timore, Probatur nam Quicunq obseruat Precepta vel

Vel illud facit ne damnetur et sic hēt timore seruilem vel
obseruat ne offendat et sic facit ex timore filiali q. Quicunq
seruat Precepta facit ex timore, ¶ Sz in contrarium est opinio omnium
doctorum; Rco quod non quicunq seruat Precepta facit ex timore
et ad argumentum s. Thom. 12 q. 42 dicit quod non quodlibet ma
lum sufficit ad hoc quod timeamus. Nec timemus illud quod
nollumus facere propter euitandum periculum vt nolle nauiga
re sz proprie timor est de illo malo quod cum difficultate
vitatur et ideo quando imminet periculum de offendendo deo
et difficulter euitatur tunc proprie est timor filialis sz ex ti
more culpe vitetur et similis sz timore pennarum, sz tamen
nullum sit periculum eminens siue custodiam Precepta ex amo
re aut propter pennas vitandas non pertinet ad aliquem ti
morem seruare tunc Precepta, Durand. in 3o d. 34 q. 4 dicit
quod s. Thom. non bene intellexit quid sit actus timoris quia sm s.
Thom. obiectum timoris filialis est malum culpe s. nolo offende
re deum, sz dicit durand. quod non est illud obiectum timoris sz quod
dominus ipse est obiectum timoris, sz dicit quod nollo offendere deum
est effectus timoris ita quod sm ipm actus timoris est time apri
uari l. nollo penam damni et nollo offendere deum effectus eius et
non sicut nos diximus quod actus timoris filialis est iste nollo offe
dere ts. quomodo s. timeo offensam dei quia cum diligo.
Rr quod opinio Durandi est contra comem sentiam omnium doctorum
nam timor semper opz hēat malum pro obiecto et non bonum
Nam ego timeo quod ego saluabor quia saluari est bonum et io
duo quod cum in deo non possit esse aliquid malum cum ipse sit
summa bonitas ob id nullo modo est dicendum quod deus sit
obiectum timoris sz malum culpe est obiectum timoris fi
lialis, malum vero pene timoris seruilis ¶ et ad argum

ejus respondeti quod dupliciter contingit vitare peccatum uno modo obiective scilicet nolo peccare nolo offendere hoc est quando offert se in appetitu materia peccandi et est malum imminens. Ego quia diligo deum nolo peccare illa nollitio est actus timoris filialis et habet pro obiecto malum culpe quod fugit homo et ita non est effectus sed actus illius timoris. Secundo autem modo potest homo executione vitare peccatum scilicet quod non occidet et iste actus est imperatus a timore illo nihil quod habet Durand. Quos [illegible] in actu exercito, sive servando precepta dei et timor filialis habet pro obiecto malum primo scilicet volo evitare malum nolo offendere deum. Et sic est quod quando sequitur magnum augmentum meaus operum si juravero falsum et magna erit destructio eius. Sed non juravero falsum et possita hac difficultate posita etiam omni commodo juro verum tunc illud jurare veritatem est effectus timoris filialis //

Articulus 3o

Utrum timor mundanus semper sit malus.

Due sunt conclusiones. Prima conclusio est quod amor mundanus semper est malus, et hoc patet ex eo quod causatur ex amore mundano. Tota difficultas in hac materia est intelligere quis est amor mundanus et timor mundanus. Nam doctor ait quod amor mundanus est qui mittitur mundo tanquam fini ultimo, sed quomodo sciet aliquis quando amor quem habet circa creaturas est mundanus. Ostendam aliquibus propositionibus. Prima propositio. Nullus amor cujuscunque creature vocatur mundanus nisi sit malus. Et hec propositio patet ex doctore dicente quod omnis amor mundanus est malus et etiam omnes doctores asserunt hoc sed nullus amor bonus est malus ergo nullus amor bonus est mundanus. Secunda propositio omnis amor creature prohibitus est mundanus ita quod amor uxoris aliene

timor mundanus est malus

e mundanus amor et sic quicunque inheret rei prohibite
habet amorem mundanum patet. Nam constituit in aliqua
re creata ultimum finem. Quicunque autem ab ultimo fi-
ne qui est deus, et quicunque inheret rei prohibite, talis se-
habet. Ergo quicunque amat rem prohibitam habet amorem mundanum
Et 3a propositio. Amor rerum humanarum quae de se non sunt pro-
hibitae de per se. Talis amor non est mundanus nisi opponatur
ei aliqua alia circumstantia mala, vel dicere non est
prohibitum amare pecunias immo licitum et ut Paulus
admonet, et dico quod quantumcunque aliquis ardentissi-
me amet illas non est peccatum saltem mortale nec per
consequens amor mundanus. Quia ad hoc quod sit amor mun-
danus requiritur quod sit peccatum mortale. Et Bartholomaeus
quod quantumcunque mater diligat filios si propter illum amo-
rem non transgreditur aliquod aliud preceptum
non est amor mundanus. Quia ut diximus tunc est amor
mundanus quando aliquis se avertit a preceptis dei et in-
heret alicui rei creatae et ideo non est ille amor mundanus nec
est peccatum mortale propter quem non transgreditur aliquod
aliud preceptum, et probatur quia sicut est preceptum di-
ligere deum super omnia ita est prohibitum diligere creaturam
super omnia deum vel equaliter cum deo et ideo non est prohi-
bitum quantumcunque diligere creaturam, dummodo non
diligatur citra deum, nam quantumcunque aliquis
diligat honorem tamen si non vult transgredi aliquod
preceptum aliud propter honorem plus ille diligit deum
quam honorem. Et per consequens ille amor non est mundanus et con-
firmatur quia ita licitum est amare honorem sicut timere con-
tumeliam quia idem est quantumcunque aliquis nimis
timeat contumeliam nihilominus tamen si nunquam duratur

amare bona temporalia sicut timere mala quia tam licitum est amare

vsq; ad contemptum Preceptorū dei ꝙ ad eoꝝ transgressionē
non ē Peccatū mortale ꝙ quantūcunq; aliquis amet honorem ꝑ Propīs illud non transgrediat Aliquod aliud precep
tum non ē a meo mandatum nec peccatum mortale ꝫ posset ee ve
niale, ⁊ ita fuit cōsummatus ex augustino 14 de ciuitate
ē 2 8 amor sui crescens vsq; ad contemptum dei contempti fecit ciuitate ser
sui fecit ciuitatem celestem vbi ꝫ ꝙ amor dei crescens vsq; ꝫ venā amor dei cres
ad contemptum dei ⁊ ejus preceptoꝝ ē peccatum mortale ⁊ nō cens vsq; ad
Venia, Ad ꝫ dico ꝙ licet amor meus intensus qui in nocere
tē vsq; ad contemptum Preceptoꝝ dei ſ ꝫ talis non sit pecca m
mortale tñ potest ee tam intensus ꝙ sit peccatum veniale
dilligerem me in
(libro sed vi vel adiurpec) ciale; immo ē Preceptum Pauli, R ꝙ
de se non ē peccatum ꝫ periculum periculum. Quod ex illo amore ita
intenso ⁊ equatur ille amor ē peccatum veniale. ſ. Propīs peri
culum quod ē vt propīs intensum illum amorem transgrediā
tur Preceptā, ⁊ Paulus ait Qui volunt diuites fieri incidunt
in magnas tentationes ⁊ in laqueum diaboli ⁊ ideo propīs pe
riculum quo se constituit ad merendum in mortale peccatum
obligatio magna ē Peccatum veniale Aliquando ille intensus
amor diuitiarū vel Aliarum creaturarū ſ ita ē graue peri
culum ꝙd mortale vel ꝙ dicendus. ℣ 4ª Propo. amor humana
rum rerum ⁊ ē de se non sancti prohibitas ꝙ faciunt offendere
deum, solus ille ē mundanus ⁊ mortalis ita ꝙ ille amor qui
ē Causa transgressionis Preceptoꝝ ille ē amor mundanus
ita ꝙ ꝫ amore filioꝝ quos fruitur non solum illud fortius ē
peccatum ꝫ Aliud ⁊ quando sunt ue malitie ⁊ peri
culum mouendi etiam ille amor intensus filioꝝ propīs quem mouet
ad fruendum faciendum Peccatum mortale ē mundanus amor ℣ propo.
ꝙ quis amet de se subsidium ſ si siquis expertus ē ꝙ ex tali
amore ⁊ ejus occasione vehemēter perducitur ad trās
grediendum preceptum vel precepta dei vel ꝙ ex illo trans

Transgreditur Precepta Tenetur sub pena Peccati mortalis mo
derari illum vel relinquere illum amorem, Exemplum lici
tum est velle Aliquas divitias ad Conservandum statum
Tn experitur quis quando se vult conservare in illo statu
furatur, Tenetur relinquere illum amore divitiarum Vel clarius
si aliquis amat amicum et expertus est quando auxiliatur
isti amico Transgreditur precepta occasione illius licet sit lici
tum simpliciter auxiliari amico Tn Tunc Tenetur relinquere
illum amicum propter experientiam quam habet de occasione
Peccandi Pz quia qui amat periculum is. Et Probatur ista
propo Tm peccat qui offert se manifeste periculo peccati mor
talis sicut si actualiter ageret illud opus ut tm peccat
qui per platem Jacit periculose ~~fugam~~ sicut si actualiter infi sagittam
geret vulnus alicui sua sagitta quia cum periculo Jacit
et probatur ex autho evangelij, si occulus tuus scandali
zat te abscide illum ubi ad litteram illa debent intelligi quod
sunt occulus vel pes Q quamvis de se licita sint tn fiunt
occasiones et Pericula ex illis ad peccandum Q summo
studio vitanda sunt ¶ Ultima propo quod ad hoc quod aliquis
relinquat vel teneatur Relinquere Amorem rerum
humanarum non sat est quod Aliquando incideret propter
illas res in peccato mortali Nam licet faciendo semel occa
sionaliter amico Peccavi mortaliter Tn si non est rixosus
Amicus ut Puto quod amplius non occurret tale pericu
lum, Tunc non teneor Relinquere amicum Quantum
cunque Aliquis occasione amici bis vel tri inciderit
in peccatum Tn pot iste ita firmiter constituere quod lz amicus
sit rixosus Tn quod eduebit ipse a periculo peccandi firmiter
statuendo quod nullatenus franget preceptum occasione eius
Tunc non teneor Relinquere illum; et pariformiter dico
quod si quis habeat Puellam Q serviat domino Cum qua perpe

Perpetrauit Semel peccatum tn si hoc fuit semel persu
assione demonis et postea Proponit se non amplius here
accessum cum illa sz Penitet maxime huisse tunc non te
neor eij cere illam a mynisterio sue domus; ¶ Vltima e
distinctio Caret. Q quan Aliquis ex amore mundano
transgreditur Preceptum Pot ee ille amor mundanus duplex
Alter quidem se malus et prohibitus e et tunc sunt
ibi duo Peccata distincta vt quando Aliquis qui
diligit concubinam odio het vxorem ibi sunt 2uo peccata
et hoc contingit quando amore rei prohibite transgreditur
vel e Paratus transgredi Aliud Preceptum; sz qu
Aliquis ex amore mundano als licito transgreditur pre
ceptum dei ibi non e nisi vnica malitia vt quando ali
quis amat statum suum vel honorem et rone illius perjurat
ibi solum e vna malitia Puta malitia Perjurij ¶ de 2a
Conclusione nihil hemus dicere nisi sicut diximus de amore
itaq timor qui e ca transgressionis Preceptorum dei est
malus et ille oritur ex amore mundano; sz qui non e ca
transgressionis no e malus et quando sunt 2ue malitie
et quando vna cognosces ex distinctione Posita.

Articulus 4us

Vtrum semper timor seruilis sit malus? Prima co
clusio e q timor seruilis procedens ex illa seruilitate
q nollet facere nisi coactus e malus, ¶ 2a Conclusio q
timor seruilis qui Procedit ex timore pene no e malus
nisi Principaliter Propter Penas timeat, itaq dupliciter
contingit timere penas inferni vno modo v.g. nolle
adimplere hoc Preceptum nisi quia timeo penas inferni
et hoc non e de contra timoris seruilis quia iste actus notu
e q e malus; sz 2o modo possum timere pena no tamq

Tanqꝫ Principale malum sꝫ Timeo infernum et ex hoc
seruo dei Precepta itaqꝫ Tandem ordino Timorem illum
in deum Quia Principale malum quod Timeo ē offensa dei
et Tunc ē et pōt ēe cum charitate ¶ ē difficultas quā
mouet Dyonisius Chartuensis in 3° d. 34 q. 3ª an actus
Timoris seruilis sit bonus vel malus et ipe dicit q̄ est
malus Quod Probat sic nam actu Timoris seruilis magis
Timeti quod minus ē Timendum et minus Timeti
Quod magis ē Timendum g° ē malus ans Probat nam
Quecunqꝫ culpa magis ē Timenda qꝫ quecunqꝫ Pena sꝫ
actu Timoris seruilis magis Timeti pena g° ē malus, Al
tisiodorensis in 3ª Tract. 8° arguit sic si aliquis dillige
ret Aliquam Creaturam nō resferendo ipam dillecti
onem in deum ille amor ē malus g° a simili si Aliquis
Timeat aliquam Creaturam et nā propter deum ille timor
ē malus sꝫ Timore seruili Timeti pena q̄ ē creatura et
non Propter deum g° Timor seruilis ē malus, Lutherus
etiam in artlo 6 dicit q̄ actus Timoris seruilis ē semper
malus et Probat sic non pōt ēe cum Charitate g° ē sem
per malus Probat conīam ex 1ª Pauli ad Corint. 13 si
Linguis hominum loquar etc. Charitatem aut nō hūero ni
hil sum, Qꝫ aut non possit ēe in Charitate Probat ex 1ª
Joann. 4°. Timor nō ē cum charitate, Ratione pro
bat sic nam actus Timoris seruilis quo quis Timet pe
nam sibi infigendam pro peccato non fit ex Toto corde
immo dicit q̄ qui hēt Talem Timorem facit hypocritā.
et Primum actus contrarius Charitati ē semper malus
sꝫ actus Timoris seruilis ē contrarius Charitati g° maior pꝫ
ex illo q̄ Charitas compatiti secum omnem actum bonū

Minor Probatur quia contraria sunt que mutuose expel
lunt, sed Perfecta charitas foras mittit timorem ut habetur
1 Ioa 4 g. ¶ Sed in contrarium sunt multe authorita
tes. Primo est authoritas Proverbiorum 1° Per timorem decli
nat omnis a malo et ecclesiastis 1° initium sapientie timor
domini et psal° 118 a iudicijs tuis timui et psalmo 2°
servite domino in timore et exultate ei etc. sed ille timor est
servilis g. Preterea ad philipens. 2° Cum metu et tri
more salutem vestram operamini, sed g° separatio a malo est
bona que causatur a timore timor quoque bonus erit
nam illud bonum est cuius actus bonus est, et Hieronimus et
b Augustinus superillud Roma. 8 non accepistis et sic
dicunt quod timor servilis est bonus, et Chrisosto superillud
mathei Nolite timere eos etc. sed timete. ait quod timor ser
vilis est bonus et Probat quia iste actus est conformis rationi rec
te s. timere penam g° bonus. ans Probo et pz nam time
re penam est de obiecto bono et non includit malum circuns
tantiam g° est bonus. ¶ 2° sic nullus actus conformis rationi
et inclinationi naturali est malus sed actus timoris servilis quo
quod pena timetur est conformis inclinationi naturali g°. ¶ 3° modo
sic nunquam est preceptum dei nisi de actu bono, sed est precep
tum dei de timenda pena nam expresse Xpus mathei 7° time
te inquit eum qui postquam occiderit etc. ¶ 4° sic actus quo
quis vult adimplere precepta divina est bonus sed per ti
morem servilem aliquis vult adimplere precepta g°
est bonus, Pz nam quicunque timet penam vult vita
re illam sed quia non invenit aliud medium nisi ob
servantiam preceptorum per istum timorem quis adimplet
precepta ad vitandam penam ¶ 5° sic arguo Joannes bap

Baptista sumpsit hunc medium s. timore penarum
ad inducendos homines ad penitentiam g° timere penas
est bonum ans pz ex eo quod dicebat Genimina viperarum
quis vos separabit a charitate ventura ira ¶ Et ad
Responsiones Lutheri Respondeo 1° ad id quod dicit
quod quicunque actus bonus est compossibilis cum charitate et
timor non est compossibilis Dico quod non quicunque actus qui
non est compossibilis cum charitate est malus nam actus fidei
informis bonus est tamen non est compossibilis cum charitate ¶ Et
ad authoritatem Pauli quam addicit quod si charitatem non habeo nihil
mihi sum Dico quod Paulus vult dicere quod actus qui non
sunt cum charitate non sunt meritorii licet veri sint boni
¶ Et ad illud quod dicit quod qui timet penam facit hypo-
crytam dico negando illud immo ille actus disponit ad hoc quod
quis agat penitentiam et potest esse ex toto corde vide late rosen-
sem ar° ubi impugnat istam heresim quam etiam ego vidi
damnari Parisiis ¶ Et ad rationes Dionysii Primo quando
dicit quod timore servili magis timetur quod minus est timendum
Nego quia ille actus licet non formaliter tamen virtualiter refer-
tur in deum ¶ Et ad rationes Altisiodorensis dico quod potest quis
habere dilectationem patris sine bona hoc quod actualiter referat
illam in deum tamen illa dilectatio erit bona quia saltem vir-
tualiter refertur in deum ita dico de timore 2° potest concesso
antecedenti negari comma quia non est simile de dilectione et
de timore quia timor dicit fugam mali quod licita est
de se sed dilectio dicit persequutionem quod de se si non habet bonum
obiectum est mala; 3° concesso toto potest negari quod subsu-
mitur quia licet non semper qui timet timore servili referat actum
suum in deum actualiter bene tamen virtualiter ex hoc quod sic timet

tunc amittere aliquid quod maxime diligit s. deum
¶ Dominus ~~Durandus~~ adriang in quodlibet q. 4 super illud cofige
timore tuo carnes meas a iudiciis m. tuis timui inqui
rens de quo timore proprie loquantur doctores; dicit q. 2
aliquid potest fieri ex timore unomodo ex timore in
clinante non obiective sed per modum habitus et per suam essentiam
iuxta quemmodum dicit gl. super illud 1. corinthior. 9. dicit
qui arat in spe, arare non pro spe ita (inquit) potest aliquis
facere opus ex timore penae non propter vitandam penam
ita quod vitatio penae sit tanquam obiectum et finis, sed per modum
quoquis hilarior factus libenter donat aliquid et tristior fac
tus denegat si quid petitur ab eo et hoc modo (inquit) actus
potest esse bonus si alias sit de bono obiecto. Ut si quis non propter
penam inferni sed inclinatus ex illo timore dat eleemosynam
vel facit aliquod aliud bonum opus, vel implet aliquod
preceptum; et potest hoc probari quia talis actus habet obiectum
et nullam malam circumstantiam ergo est bonus. ¶ 2o potest aliquid
fieri ex timore obiective propter vitandas penas et hoc modo
inquit) actus est malus et sic nec honor nec divitiae sunt suffi
ciens finis virtutis. ita nec vitatio penarum et ideo qui sic o
peratur agit inordinate et peccat ex contra non dicit si peccat
venialiter aut mortaliter quia non semper est mortale peccatum et
adducit ad hoc authoritatem Augustini dicentis quod qui timore prae
ceptum implet aut aliquid facit alias quam debet facere ac propi
tiea non facit et habetur in regulis iuris li. 6. Item probatur
autho. phi. in 3o ethicorum ubi inter plures modos fortitu
dinis ponis hos dum cives pericula subeunt propter infamiam
et honoris puta honoris gratia, et ob suggerendam vituperationem; Dum pennarum metu aliqui pericula subeunt, militum
enim consuetudo est retrocedentes ad aciem cogere quos ideo

deteriores appellat quia non pudore sed metu adducti id
agunt. Nec dederis sed penas suggerunt ubi appertissime
dicit illum actum qui fit propter timorem malum et mor
dinatum esse. Unde arguitur sic operari ex timore circa
materiam fortitudinis vincit actum nec est meritorie operari ergo
servare precepta propter timorem non est actus bonus. Et adducit
aliquas authoritates pro ista opinione. Primo ad philip. 2°
dicit operamini vestram salutem cum metu et timore et
in psal. 2° dicite servite domino in timore et exultate
ei cum tremore. Ubi tremor timoris magnitudinem
judicat ergo licet ex timore aliquid facere aliquando.
Item b. Gregorius tractans illud deuteronomii 4° non accipi
es loco pugnatoris inferiorem et superiorem molam. Dicit quod su
perior est inferior, mota sunt spes et timor spes ad alta
subiicit timor vero cor inferius premit et una mola
sine alia inutiliter habetur quia in vanum misericordiam
quaerit et sperat sed justitiam non timeat et in casu summe
huic qui non considit ergo licitum est propter penam ex justitia de
infligendam actus preceptorum facere; sententia ergo domini adria
ni consistit in his duobus conclusionibus. Prima conclusio quod facere
actum precepti ex timore pene habentis se tanquam quodam
motivum seu inductivum ad servandum preceptum nihil mor
dinationis aut malitie arguit. Secunda conclusio quod quid fit
ex timore pene habentis se tanquam obiectum est malum et est
peccatum, sed Almain in moral. c. 3° sequitur est dio
nisium qui distinguit in fine, 2° dicit in quod dupliciter con
tingit vitare peccatum ex timore. Primo quantum ad
executionem peccati et non quantum ad complacentiam
sicut si quis timore damnationis non vult furari sed tamen
complacet sibi furtum, i. habet aliquam voluntatem

conditionatam qua vellet furari nisi timeret damnationem
tunc dicit certum est quod peccat, 2° quantum ad effectum et com
placentiam simul et absolute ita quod propter penas infernales vitan
das non vult furari et nullam habet complacentiam et adhuc
inquit) Peccat quia refert actum bonum in finem indebitum
et sic probatio ipsius concludit cum probatione domini Adri
ani, Circa hoc quod mihi videntur probabiliora paucis
expediam, Dico ex S. Thom. in hac quaestione quod de ratione et suffici
entia istius timoris servilis est fuga penarum 1. ~~timor cuius~~
~~obiectum est malum penae~~ nihil est timor servilis secundum substan
tiam nisi timor penarum 1. timor cuius obiectum est malum
penae. ¶ Dico 2° quod ex tali timore penarum imperatur
fuga peccati vel exequtio precepti per modum quo supra dixi
mus quod timor causatus habet pro obiecto immediato malum
culpae vel offensam dei et ex illo ~~timore~~ imperatur fuga
alicuius peccati fornicationis. ¶ Dico 3° quod excitationem
peccati propter timorem penae potest concomitari bonitas vo
luntatis qua quis dolet quod tales penae infigantur et qua
vellet peccare si non essent tales penae. ¶ Unde sequitur
quod triplex est timor servilis. Primus est qui est timor pena
rum absoluta 2° qui cum hoc est actus declinandi a malo culpae
3° qui cum hoc est actus declinandi a malo culpae propter evasi
onem penae futurae cum actuali promptitudine non declinandi
a malo si non esset pena futura. his suppositis pono conclusiones.
Prima est contra lutheranos, aliquis timor servilis non
est peccatum sed est actus bonus patet efficacissime authoritatibus
sacrae scripturae quae non possunt intelligi de alio timore
quam de servili in quibus laudatur et commendatur timor servilis
Primo quia psalmo 118 dicitur servite domino in timore etc.

Item Psalmo 2°. a Iudicijs tuis timui, ¶ Item pro
verbiorum Primo initium sapientie timor domini Item 1°
Joann. 14 perfecta charitas foras mittit timorem Item
Esaye 26 a timore tuo concepimus. Item mathei 10
Nolite timere eos qui occidunt corpus. Item authoritate
sanctorum p3 Beatus namque iheronimus super illud ad romanos
8 Timor est principium salutis et idem dicit beatus Chrisos
tomus super matheum et beatus Augustin. Qui de hoc
multa dicit super illud idem roma. 8 et quod ista debeant
intelligi de timore servili sancti omnes volunt inter quos
est Precipuus l. Augustin. Qui de hoc multa dicit in
multis locis ex quibus sunt multa apud magistrum seniarum
in 3° d. 34 et specialiter alibi. ¶ Primo super primam
Canonicam Joa. tract. 3° dicit ecce quid promittit deus vitam
eternam ecce quid minatur deus ignem eternum Quod illis
ad dexteram constitutis venite benedicti patris mei math.
26 Quid stantibus ad sinistram ite maledicti in ignem
eternum, Item super eandem optimam tractatu 9 circa
finem super illud mortificate membra vestra que sunt super
terram (inquit) quam bene mortificant isti qui timore ce
perunt diem Judicij membra sua super terram bene surgunt
et roborantur membra celestia membra (inquit) terrestria
super terram sunt avaritia inmunditia et alia opera
nequitijs plena, Membra autem celestia sunt inquit omnia
opera bona et surgentibus membris celestibus ceperit homo
desiderare Quod prius timebat nunc veniret dominus
et inveniret impium quem damnaret. Jam incipit
desiderare ut veniat dominus ut coronet quem pius
inventurus est, Jam cum ceperit desiderare ut veniat dominus

anima casta xpm venientem q desiderat amplexus sponsi
renuit ab adulterio sit interius virgo fide spe et charitate
Si g° qui cepit timere diem judicij perfectam haberet charitatem
inquit ibidem circa illud timor non est in charitate quia
perfecta charitas perfectam faceret justitiam et non haberet q
re timeret Si Unus quare desideraret ut transeat
iniquitas et veniat justitia et regnum dei g° timor non
est in charitate Si in charitate non inquoata in qua ergo pos
q perfecta foras mittit timorem incipiat g° timor quia
initium sapientie timor domini, Cum g° reperit habitare
charitas pellitur timor qui preparavit locum quantum
in illa crescit tantum illa decrescit et quanto interior illa
sit tanto illa magis foras mittitur, ubi maior charitas
ibi timor est minor et ubi minor charitas timor est maior
Si autem nullus sit timor non est qua charitas intret sicut p
se tantum introducit ita timor primo occupat mentem non aut
remanet ibi timor quia ista intravit ut introducat charita
tem et de hoc videatis s. thom. in 3 d. 39 art. 4° ad 5m
Item in eodem cano. tract 3° Quid minatur inquit potens
homo? Carcerem cathenas ignem tormenta bestias nu
quid non exorrescit ignem eternum quem minatur omnipotens
et amat quod poticetur ¶ Item super illud in hoc est perfecta
dilectio ut fiduciam habeamus in die judicij ejusdem cano.
tractatu 9° (inquit) qui timet non habet fiduciam in die ju
ditij et non dum est in illo perfecta charitas, Nunquid
tamen desperandum est in quo vide (inquit) initium despera
tionis et finem audi scripturam initium sapientie timor
domini ubi timorem judicij dicit initium sapientie
¶ Rursus ibidem inquit sunt homines qui propterea ti

timent ne mittant in gehennam ne ardeant cum
diabolo igne eterno et iste timor introducit charitatem
sed sic venit ut exeat, sed in adhuc penam times non
desideras bona sed times mala cum aut bona desidera
ris ceperis erit in te castus timor ubi latissime de
timore loquitur ex his ergo cum aliis que magis adducit
in 3 d. 34 p3 servilem timorem aliquem bonum esse
immo super illud psalmi Confige timore carnes meas
expresse dicit Augustin quod timor servilis est bonus et uti
lis quia ex eo fit homo paulatim iustus et fit consuetudo ius
titie. Et p3 exemplo beati Jo. bap.te qui tali timore homines
inducebat ad penitentiam dicens genimina viperarum et simul
ta in scriptura sacra reperiuntur ad hoc propositum ut s.
tm timore futuri iudicij reuocentur homines ad penitentiam et
a peccatis avertantur ergo est bonus p3 hoc etiam per rones stati
positas in littera a. s. per 4or rones. Et 2a conclusio que se
quitur ex prima timor servilis sm se sive timor pene
absolute sive captendo pro modo sive tactu bonus de se et vir
tuosus hanc solutionem tenet Paulus 3 d. 34 q. 3 et dura
dus in eadem d. q. 4 et Alexand. de Ales in eodem loco
et p3 quia talis timor non differt a nali timore quo quis
naturaliter fugit omne nocivum immo ut fuisse in xpo talis
timor ergo est bonus, et confirmatur quia omne est prohibitum
fugere penas inferni immo hoc est preceptum ergo non est peccatum
timere penas inferni et s. Thom. in 4o d. 34 q. 2 ar. 2
dicit quod fugere penas eternas est bonum et in solutione ad 2m
dicit quod timere deum propter penas quas infligit non est ma
lum sed bonum, et in solutione ad 3m dicit quod timor qui
est nalis quo quis timet omne nocivum non est malus sed aut

aut inordinatus et in eodem ar. q. 2 dicit quod cum servilitas
timoris habitui accidat ex imperfectione subiecti non oportet
quod actus eius semper conditiones servilis secum habeat, sed poterit
habere bonitatem proportionatam subiecto sui habitus nat. sed meri
toriam sic nec habitus habet bonitatem gratuitam et quia hi
bitus non habet perfectam rationem bonitatis ideo deffectus alicuius boni
tatis in actu suo deordinatio aliqua non repugnat substinta
re actus et ideo inquit timoris servilis actus aliquando
est bonus non est ex amicitia et amore gratuito, nec ex amore
libidinoso sed ex naturali amore, unde patet illa 2a conclusio pro utraque
parte. Sed de qua dubitant aliqui Quantum veram reputo
est quod timor servilis 2o modo 1. velle adimplere precepta dei
propter vitandum penas inferni non est malus sed bonus quia patet
ex precedenti conclusione quia velle vitare penas ex dictis est
bonum et iudicium quo quis iudicat quod ad vitandum penas
est necessarium adimplere precepta dei est verum ergo necessario se
quitur volitio quia volo adimplere illa precepta imperata ex
volitione quia volo fugere penas, si ergo volitio imperans est bo
na volitio et imperata etiam erit bona, et agregatum ex
utroque est bonum et etiam volitio equivalens illis duobus est
bona. Si volo adimplere precepta dei ut vitem penas infer
ni et confirmatur quia solum est malus timor servilis quando timet
penas tanquam principale malum. Quando procedit ex amore
sui tanquam finis ut ait S. Thom. in ar. 6. huius quaestionis sed propter hoc
quod volo adimplere precepta divina propter penas vitandas
non fugio penas tanquam principale malum. Sic nec propter hoc quod vo
lo implere precepta propter bonum meum, non pono finem in amore
meo vel in bono meo. Nam si volo bonum Petro propter Jo
annem non ideo pono ultimum finem in Joanne et universaliter
sicut non constituitur ultimus finis ut dictum est ar. q. in creatura

Propter quemcumque illius nisi ex illo transgrediamur aliquod
preceptum ita ex hac quoque pena fugiatur non est putandum quod fugi
atur tanquam ultimum et principale malum nisi ex hoc tamen
grediamur aliquod preceptum si enim non constituitur ulti
mus finis in bono proprio ergo nec timor nocivi proprio bo
no est malus sicut fatetur s. thom. ar. 6. ¶ Item pz quia
talis actus est de bono obiecto et non habet malam circunstan
tiam ergo est bonus hanc conclusionem tenet quoque b. bonaventura
in d. 34 3 q. 2 artic. 2 ubi dicit expresse quod si quis
apprehendit per fidem penas eternas mortali peccato debitas
et ideo habet propositum non peccandi propter illas penas insisten
do ibi non habendo propositum conditionatum peccandi s. si non
sequeretur pene totalis timor licet non sit meritorius est tamen
bonus naturaliter et est utilis. Gabriel in 3 d. 35 q. unica
sequitur b. bonaventura ¶ Item pz quia contritio est bonus
actus et tamen videtur esse dolor de peccatis propter quem
penas inferni vel saltem ille est unus modus attritionis
ergo ille actus timoris est bonus. ¶ Item pz aliquis est
timor servilis qui introducit charitatem et est initium sapien
tie ut dicit Augustin. s. in probatione 1. questionis et
est bonus sed non potest esse alius quia si addatur alius finis propter
deum aut propter eius offensam est in charitate et pertinet
ad timorem castum et certe non est vr alius timor qui
possit esse dispositio ad charitatem nisi ille quo quis vult
vitare peccata ut vitet penas inferni ergo iste bonus et
confirmatur quia nullus est alius timor servilis qui
possit esse utilis et ex quo paullatim fiat consuetudo iustitie
sicut dicit Augustinus ibi s. nisi iste ergo iste est bonus huius
modi ergo et sic est bonus. ¶ 4o conclusio est quod timor servi
lis 3o modo i. cum sua servilitate ut s. declaratum est

e semper malus et peccatum mortale. Si volitio conditio-
nata sit de peccato mortali, Pz quia includit volitionem
mortalem s. illam conditionem et illa solum e proprie servilitas
ut ait B. bonaventura. ¶ ex his pz quid dicendum sit ad opinio-
nem Adriani et ad opinionem Almain sive Dyonisij
quia distinctio Adriani bona sit de morte faciendi aliquid
ex timore s. formaliter aut obiective sz non ad propositum
necessaria. Quia sive timor maneat formaliter sive obiective
semper e actus bonus si non sit actualis complacentia pecca-
di conditionata ut dictum e. atque ideo timor 2o modo
captus de quo procedit 3a conclusio de quo e difficultas numquam
e mortale quia velle adimplere preceptum propter vanam
gloriam venialem non habet malitiam mortalem ut suppono
Pronunc si non sit alia mala volitio ergo velle adimple-
re precepta propter penas vitandas non habet malitiam morta-
lem quia non e peior finis vitare penas quam vana gloria, imo
arguitur ex hoc quod nullum sit peccatum quia si velle
adimplere preceptum propter vanam gloriam sit peccatum
tamen aut malum malitia formali illius finis ergo mutato illo fine
malo in finem non malum sed bonum actus manebit bonus.
¶ Ad argumenta ergo Adriani dicentis quod actus qui ex
timore obiective e malus, R. ad primum dicendum quod licet
bonus finis sit finis debitus alterius boni s. propter deum
i. alterius finis quia non e ultimus finis et postquam vitare
penas inferni e quodam bonum abstinentie non peccato sit intra
religionem ut abstinenti nec oppz ad refferendum
unum bonum in aliud motiri quod illorum sit maius
sz indifferenter licet alterum refferre in alterum, ¶ ad 2am
ex Augustino dicendum quod intelligitur de timore 3o modo

s. cum complacentia in Peccato. vel q̃ non implet preceptum
bene i. meritorie. ¶ Ad 3m ex dicto phi dicendum q̃ tales
hent volitiones conditionatas malas vel q̃ plus intelligit q̃
nõ hent actus perfecte fortitudinis cum dictis. Tn stat q̃
qui timore precisse implet preceptum nãtiter et ut in pluribus
hẽt tales volitiones conditionatas et ideo ẽ periculosũ
illud. Et tenendum ẽ g° q̃ timor servilis ẽ bonus et quo ad
habitum et quo ad actum ut tz. s. Thom. in 3° d. 34 et
b. bonaventura ibidem ut dictum ẽ s. et Alex. de ales in
3a parte q. 76 membro 3°. ubi 2as recitat opiniones
et tenet q̃ actus timoris servilis ẽ bonus et ad authoritatem
Augustini s. q̃ timore servili nullus bene utitur, dicendũ
ẽ q̃ intelligitur meritorie et impugnat ibi aliam opinionẽ
q̃ tenet q̃ actus timoris servilis si ẽ malus lz habitus sit bonus
et q̃ quando dicitur a doctoribus q̃ ẽ bonus intelligitur quo
ad substantiam, dupliciter in (inquit) illa opinio pot considera
ri talis actus. Vno modo quantum ad substam et entiam
eius. Alio modo quo ad servitutem de quibus facit
mentionem s. Thom. loco citato q. 2 ar. 2° ¶ Sz pnt mo
veri multe alie difficultates sz pronunc tangam breviter
aliquas. et Primo an timor servilis sit virtus, 2°
Quis ẽ actus eius? 3° An velle adimplere precepta ppter
vitanda damna temporalia vel propter commodum
temporale an sit malus timor? ¶ Ad primum an
s. timor servilis sit virtus. s. Thom. in 3 d. 34 q. 2
arti° 1° q. 3a dicit q̃ quamvis timor servilis sit bonus quod
tn nunquam attingit rationem virtutis. Probat sic nam virtus
semp inclinat ad faciendum aliquid quia honestum vel ad
vitandum aliquid quia turpe; sz timor servilis solum

solum inclinat ad vitandum aliquid quia penale sed non est virtus eandem conclusionem tenet Durand. in 3o d. 34 q. 4 in fine q. 1s dicit quod de ratione virtutis est operari aliquid quia honestum vel vitare quia inhonestum sed timor vitat quia penale, eandem Pelud. in 3o d. 34 q. 3 conclu. 3a art. 1o eandem sed bonaventura in eodem 3a d. q. 2 principali art. 2o et Alexander tenet eandem, et sed non obstante eorum opinione oppositum potest probari quia si timor servilis non esset virtus pariter nec esset donum sed est donum ut patet ex s. Thom. superius ad Romanos 8o et glossa ordinaria et ratione probo quia timor servilis est actus conformis dictamini prudentiali et in hoc consistit virtus ergo est virtus antecedens patet nam dictat timere penam quod est conforme dictamini prudentiali et est de obiecto bona s. de pena ut probat s. Thom. ar. 4o q. 19 sed ad quam virtutem, questioni huic satisfaciens Scot. in 3o distinctione 34 q. 1a quod pertinet ad virtutem temperantiae sed in specie sed ad humilitatem que est species temperantiae et ad 2m de eius actu dico quod duplex actus potest considerari timoris servilis unus est quod fugiendum est peccatum propter penam eternam qui actus cum sit respectu alicuius mali futuri non pertinet ad temperantiam sed ad cautionem que est pars prudentiae sed est alius actus eius puta volo vitare peccatum propter penam eternam et iste dicit Scot. quod pertinet ad temperantiam et mea ad humilitatem, sed an actus eius sit bonus vir quod non nam agustin. ait libro 83 q. 1um quod timore nullus bene utitur, sed pro huius solutione sciendum est quod Alexander in 3a p. q. 76 membro 3o ponit 2as opiniones contra istam difficultatem 1a dicit quod in timore servili 2uo

2uo possumus considerare unum est essentia habitus, Aliud est
servilitas. Et ita dicunt quod quando dicitur quod timor servilis
est bonus intelligendum est de habitu nam servilitas est mala est
non intrat essentiam habitus, Sed quod actus timoris servilis semper
est malus quia semper dicunt servilitatem quae mala est
esse de ratione actus timoris servilis ita quod non potest separari
ab eo, Sed istam opinionem impugnat Alexander loco citato
et ponit suam opinionem quae talis est quod actus timoris servilis
est bonus et probat quia habitus timoris servilis est bonus et
probat sed de ratione habitus boni est quod elliciat actum bonum et
det ei quod habet. Cum actus dependeat ab eo et ideo sic servili
tas non est de ratione habitus timoris servilis nec etiam erit de ratione
actus eius qui dependet ab eo et ideo actus ille erit bonus
sic et habitus. Eandem conclusionem tenet S. Thomas in 3 d. 34
q. 2 Principali ar. 2o et ad authoritatem B. Augustini s.
quaes. 2a eandem tener bo nab. eadem d. q. 2. princi pali ar 2o
quod timore nullus bene utitur dico quod intelligit meritorie, quod
Ad aliud dubium s. an liceat uti timore servili Palan
tho vitando malo temporali, eandem tenet Palud in 3 d. 34
q. 3 dicit quod nunquam est licitum adimplere Precepta dei ad con
sequendum aliquod bonum temporale. Quod sic pro
bat ordinans adimpletionem Preceptorum ad consequutionem
alicuius temporalis boni habet Perversum ordinem quod male
facit quia Potius sunt adimplenda Precepta quia sunt
Precepta quam ob aliud. Oppositum tenet Bernard. de Canuco in ea
dem d. q. 5 quam Probat sic Judei adimplebant Precep
ta Propter commoda temporalia sed in hoc non peccabant
quod maior manifesta est ex exod. et minor Probatur quia
solum damnati Propter hoc quod non adimplebant quod Eandem

Eandem Conclusionem tenet Adrianus in Quodlibetis Quod. 9 ar. 3 Quod vlz licitum sit adimplere Preceptum propter aliquod commodum temporale immo quod licitum sit dare denarium alicui Propter hoc quod adimpleat Preceptum et ideo conclusio est quod timor servilis est virtus et ejus actus est bonus.

Articulus 5.

Utrum timor servilis sit idem in Philosophia necessarium. Sed est difficultas in hoc quod dicit quod malum culpe est obiectum timoris filialis Nam sicut virtus inclinat ad persequendum obiectum proprium ita ad fugiendum oppositum sic quod est naturale hoc cuique virtuti Cum ergo quodcunque malum culpe sit contra rationem oportet quod opponatur alicui virtuti et per rationem videtur quod superflue opponatur timor servilis ad illud Quandoquidem virtus cui opponitur malum culpe inclinat ad fugiendum illud. Secundo est difficultas nam ad hoc quod aliquod malum sit obiectum timoris requiritur quod tale malum sit arduum sed malum culpe non est arduum ergo maior patet ex 1a 2e q. 42 ar. 4o et minor Probatur Quia malum culpe est in nostra potestate sed illa que sunt in nostra potestate non est dicendum quod sunt ardua nobis ergo ulterius est difficultas Quia Altissiodorensis in 3o tract. 8 q. 4 dicit quod impossibile est esse duos species timorum et ratio sua est hec dicit Quamvis aliis timoribus qui non sequuntur fidem sed sumendo eos timores qui sequuntur fidem dicit sic Quicunque ordinate vult aliqua Prius debet velle finem quam ea que sunt ad finem sed mediante fide aliquis apprehendit deum ut est bonum nostrum ergo Prius debeo velle deum quam timere illum Cum timere sit medium sed volitio dei sit Cum charitate ergo prius debet esse aliquis in charitate quam timeat sed cum charitate non

non Pot stare timor servilis ergo superflue Ponitur. ¶ Est
Alia difficultas quia diximus ex opinione Scoti et nomi
nalium quod dona non distinguuntur a virtutibus, ex hoc sic arguitur
dona non distinguuntur a virtutibus sed timor est donum ergo idem
tificatur alicui virtuti sed nulla virtus habet sub se plures
species. ergo si timor identificatur alicui virtuti non habet sub
se plures species. ¶ Alia difficultas est ad quem istorum timorum
Pertineat timere penam et culpam, ratio dubii est quia si ad
utrumque illorum Pertinet illud sequitur quod isti timores non diffe
runt specie quia possunt unum et eundem actum Producere
sed hoc etiam repugnat quia sic videtur quod ad Alterum illorum
pertineat ergo dubitandum est. ¶ Ad primam difficultatem
sciendum est quod 2ᵘ pot considerari malum culpe uno modo
Prout contrariatur alicui dictamini Prudentiali dictanti
de opposito et rationi recte. Alio modo prout est separatum
ab ipso deo, si Primo modo consideretur scilicet prout est contra
rationem nullus timet malum culpe. Patet est actus ab ipsa ratione
elicitus malum culpe ergo. 2ᵘ modo considerando est con
quod est obiectum timoris patet quia timor non est nisi respectu
Alicuius mali sed malum culpe 2ᵒ modo est malum nobis ergo
ans patet quia si unum bonum nobis est ipse deus ergo ipsum quod
separatur a nobis ipsum est malum nobis et hanc tenet Thom.
in 3 d. 34 q. 2ᵃ pt. ar. 3 q. 1ᵃ. ¶ Ad 2ᵃᵐ difficulta
tem dicendum est quod si malum culpe consideretur secundum quod est in
potestate nostra sic dicendum quod si malum culpe consideretur
secundum quod est in potestate nostra sic dicendum quod malum culpe non est obiectum
timoris sed quia malum culpe potest habere aliquas causas
extrinsecas ut occasiones societates et expectationes habet

^ clo est quod malum culpe non est obiectum timoris probo quia per hoc quod est contra rationem

hēt difficultatem. Sic pōt malum culpe ēe obiectum timoris
s. thom. 1ª 2ᵉ qᵉ 42 arᵒ. dat hanc solutionē ad istam difficul
tatem. ¶ Ad 3ᵐ difficultatem de opīone Altiosiodo. Qui di
cebat q̄ non Poterant ēe 2ᵘᵒ spēs timoris Cum timor sequatur
Charitatem, Dico q̄ doctor ille non Ponit rectum ordinē timoris nā
etiā si timor Presupponat fidem tn̄ in Processu ad rectam
vitam Prius ē actus timoris q̄ actus charitatis. Primus m. actꝰ
in detestatione Peccatorū ē ab ipo deo iux illud Threnorū vlᵒ
conuertenos domine & Conuertemur; 2ᵘˢ actus ē actus fidei
Quo aliquis credit q̄ Pena & Culpa separant ab ipo & q̄
propter Culpam deus pōt infligere penam ex quo actu fidei sequitur
immediate, 3ᵘˢ actus qui ē actus timoris seruilis Pōt hunc se
quitur 4ᵘˢ qui ē charitatis. 5ᵘˢ ē timoris filialis. ¶ Ad 4ᵐ
dicendum ē q̄ 2ᵘ pōt timeri culpa Vnomodo precisse propter pe
nam; Aliomodo propter se & etiam simul Propter penam
Si g°. Primomodo timet ille actus mixtus Pertinet ad solum
timorem seruilem; Si vero 2ᵒ modo. Talis timor erit ab vtro
q̄ timore .i. seruili & casto Nec ex hoc sequitur Quod tangebatur
in rōne q̄ s. non differant spē. Sic nec in nālibꝰ ex hoc q̄ produ
citur idem effectus. s. altem in spē a diuersis causis: s. Calor ab igne
& a sole Sequitur q̄ cause non differant spē sic g°. hēmus q̄ ti
mor seruilis Precedit spem & charitatem, & ad aliam difficulta
tem nominalium Dico q̄ Qtum vis ita sit q̄ dona identificentur
virtutibꝰ tn̄ nihilominus sub eadem virtute Possunt ēe plu
res spēs virtutis sub temperantia, Alia ē temperantia
Circa delectabilia gustus. Alia Circa delectabilia tactus
& sic hēmus ex isto artiᵒ q̄ timor seruilis & filialis.

Articulus 6.

Vtrum timor Seruilis Remaneat Cum charitate
Prima conᵒ loquendo de timore Quo timeo Penam tanq̄.

Principale malum his timor est servilis Nec est compossibilis
Cum Charitate, 2a Con loquendo de timore quo timeo
separari a deo quem volo tanquam bonum mihi et iste est cum
Charitate, Prima difficultas est Circa illud quod dicitur in 3a
q. Qui timor 3o modo manet cum charitate nam vr quod ille
timor sit malus et quod non maneat cum charitate nec possit esse. g.
2a difficultas est Circa id quod dicitur quod timor ex amore
¶ Sed Circa Primam difficultatem est Una opinio que dicit quod timor
Pot Considerari uno modo quantum ad substantiam. et sic dicit
hec opinio quod timor pot esse cum charitate. Loquor de servili
Pz quia cum loquor de charitate nam subiectum timoris servilis
est timere penam sed extra in charitate. Pot timere penam g.
¶ 2o modo pot considerari quantum ad defformitatem. et sic oio
non pot stare cum charitate quia timet penam tanquam principale
malum, sed ista opinio non pot stare quia dicere quod hitus ille qui
dirigit ad pellendum Peccatum quod adveniente charitate pel
lat vr derogare dono s. s. quod est timor servilis et ista
innuit Alex. de ales. in 3a p. q. 76 membro 1o; ¶ Est alia
opinio que dicit quod timor servilis nullo modo pot stare in charitate
Quam probat nam fides est donum Perfectum et tn propter in
perfectionem annexam quam het quod est cognitio Eemigniatica non est
compossibilis fides cum visione clara dei g. eodem modo timor
servilis propter imperfectionem quam het non poterit esse cum chari
tate Propter perfectionem charitatis etiam ista opinio videtur
derogare dono spus sancti Propterea est 3a opinio / ¶ bona
nens. in 3. d. 34 q. 2 pti. ar. 3o ubi dicit quod in timore servili
3a possumus considerare, unum est substantia ipsius timoris et
objectum ejus. 2m est formale et competibile ipsius timoris
Quo timet penam. 3a est quod het voluntatem malam et per

& Peruersam annexam & dicit q Primo mo pot ee in chari
tate & hoc etiam innuit s. Thom in corpore istius articuli ad
2am difficultatem. ¶ Notandum q eo modo se het obiectum
aliquod actus vel hitus vel passionis quo forma rerum nalium
vel artificialium ita q sic res nales specificantur per formas ita
actus vel hitus spificantur per obiecta & distinguntur per
obiecta Et vlterius quicquid fac ad distinctionem obiecti fa
cit ad distinctionem actus vel hitus 2o aut faciunt ad
distinctionem obiecti vnum e efficiens quod causat illud obm
Aliud e dispositio malis, exemplum in infirmo. dispositio
malis facit conueniens appa vel disconueniens cibum gustui
qui cibus e obiectum gustus. Nam ex eo q het talem dis
positionem apparet sibi delectabile & ex eo q aliam amarum
& Pariformiter de affinitate. Sic obiectum timoris spificatur
2o vnum e potestas potens. Aliquid malum infligere ali
ud e dispositio mea nam si ego non dilligerem Palium non
timerem q Aliquis auferret a me Palium & ideo timoris
obiecti dispositio e amor // Artis 7.

¶ Vtrum timor sit initium sapientie, Que Conclu
Prima q initium sapientie e fides quantum ad substantiam sapie
tie & hoc pz quia sola fides e q regulat vitam nram quia
ex hoc q aliquis credat q ille regule s. q sunt arti li sunt dicta
te a deo sm illam regulam vitam suam. ¶ 2a Conclu bi
membris e q Aliomodo timor seruilis e initium sapientie
Aliomodo filialis. nam seruilis e tanq ca extrinseca regula
di vitam humana. filialis vo tanq effectus primus &
Notandum q s. Thom in 3a pe q 85 ar 5 notat q vt
dicebamus in resurrectione a peccato. Primus actus e ipius dei
2o fidei. 3o timoris. 4o spei quo sperat Primum. 5o e

Charitatis quo diligit ipm deum tanqz Premiatorem. 6º est
timoris filialis, ex his manifeste pz q Primus effectus
in ordine quo sapiens regulat vitam humanam, sic timor
filialis, ‖ Articulus 8º

quo timor separavit a deo quem sup oia diligit et iste

¶ Utrum timor initialis et filialis sint idem, sm substantiam? Questio e q non differunt quantum ad substantiam sz solum quantum ad statum perfectionis eandem tz s. tho. in 3º dᵉ 34 qᵉ 2 arº 3º qˡᵃ 2ᵃ quam probat suppoᵗᵒ q timor initialis hēt 2ᵘᵒˢ actus unum ellicitum: Aliud imperatum et quia actus quo timor initialis timet separari ~~ab summo~~ ipso deo tanqz ~~ab ipso deo~~ summo bono. ille actus e Primus et principalis timoris initialis ~~qui~~ et dicitur ellicitus 2º aut actus qui e imperatus ab ipo timore initiali e timere penam qui committatur Primum actum, et dicitur imperatus; Eandem tz Altisiodo in 3º tract. 8º qᵉ 1ᵃ de timore gratuito 8º. ¶ Sed est prima difficultas circa hoc ex Duranº in 3º dᵉ 34 qᵉ 5 ubi tenet oppositam conclusionem. doctor iste et impugnat Probationem eius et Probatur sic, timor initialis et filialis hent diversa obiecta g° differunt spe, ans pz nam obiectum timoris initialis e timere separationem ab ipo deo et penia Alius tm separatione g°. Probat Rursum q hēat diversa obiecta qz pōt Aliquis ~~vitam~~ vitare eodem actu aliquid propter diversos fines ut qui vitat fornicationē qz turpe e nālit et quia Prohibitum a deo. sz sic se hēt timor initialis q eodem actu vitat. 2º s. malum culpe, et pene ad probandum vlm ¶ Rursum. sic arg. 2º actus intelligendi nō pnt ee in intellectu g° nec 2º appetendi simul in voluntate. sz timor ptinet ad voluntatem g° impossibile e Ponere 2ᵘᵒˢ actus timoris simul in appetitu. maiorem probatam a s. Thom. censetur qz

Quia Pariter inquit) possunt esse infiniti ut Arist. dicit in 8º phisicorum dicens quod si 2º corpora possunt esse in eodem loco ergo et infinita sic si 2º actus in voluntate ergo et infiniti sed hoc non ergo eodem actu vitat illa duo et per consequens habet illa duo pro obiecto. Sed filialis non habet illa duo ergo habent diversa obiecta et per consequens differunt secundum substantiam, ¶ 2ª dubitatio est quia circa istam sententiam doctoris sancti est diversitas opinionum quia est quedam que dicit quod isti duo timores differunt etiam quantum ad substantiam quod probant initialis evacuatur in propria filialis non evacuatur ergo differunt quo ad substantiam quia idem secundum substantiam non potest manere et non manere ¶ istas opiniones impugnat bonaventura in 3º d. 34 q. 3 ar. 1º. ubi primo impugnat opinionem doctoris nostri quia dicit quod ex illa sequeretur quod quodlibet aliud donum deberet distingui secundum ~~substantiam~~ statum generis a nemine concediti ergo. Ulterius sic arguit si donum timoris deberet distingui secundum statum sequeretur quod deberent esse 3es timores distincti cum sint tres status, ¶ 2am opinionem impugnat quia sequeretur si distinguantur quo ad substantiam quod possent esse infinita dona. ¶ 3ª opinio est eius quod timor initialis et filialis non distinguuntur quo ad substantiam quia sunt eiusdem speciei propterea quia unus se habet per additionem ad aliud quia timor initialis timet culpam sic filialis culpam et cum hoc ~~pena~~ penam ergo non distinguuntur secundum substantiam, et dicit etiam quod non distinguuntur quia unum se habet tanquam materiale et aliud tanquam formale sed quia taliter se habent non dicuntur distingui secundum substantiam ergo. ¶ Sed dic quod distinguuntur penes modos timendi quia filialis timet offensam initialis offensam et penam in quo coincidit cum s. Thom differt tamen quia s. Thom. solum culpam ponit obiectum initialis, penam vero concomitantem sed bonaventura utrumque ponit cum

obiecto initiali Et ad respon^es Durandi negamus q̄ sit diuersum obiectum filialis & initialis immo vnum Quia q̄uis initialis addat Timorem penę dico q̄ illud non causatur ab initiali sed imperatur ab eo dum taxat, & Ad aliud quod dicitur q̄ 2º actus intelligendi non p̄nt ēē simul in intellectu Distinguo Quia qu^o 2^uo actus intelligendi ordinantur ad diuersa & sic verum ē vel ad vnum actum & sic fl^m ē; immo p̄nt ēē in intellectu quan^o ordinantur ad eundem actum illi 2^uo actus & pariformiter etiā in voluntate //

Artiº. 9º.

¶ Vtrum Timor sit donum spūs sancti, Prima propo^o ē q̄ timor mundanus nō ē donum s. s. pz Quia secluso q^o ē q̄ donum supercelestē Aliquis pōt timere mala & damna temporalia g^o. 2ª Propo^o timor seruilis ē a s. s. hn non ē donum s. s. hanc conclu^m Probat s. Thom. 1 2 q^e 68 ar^o 5. vbi probauit q̄ dona spūs sancti non p̄nt ēē sine gra & Probo spūs sanctus nō adiuuat aliquem nisi mediante Charitate vt pz per id Paul. ad Roma^os per spūm sanctum qui datus ē nobis dona spūs sancti ad hoc sunt necessaria vt subiuuati deo ad eius notionem sed non subijciti quis nisi mediante Timore filiali & reuerentiali g^o hec vide 1 2 q^e 68 ar^o 1º & 2º, ¶ Prima difficultas An timor seruilis sit donum spūs sancti Bonauent^a in 3º d^e 34 q^e 1ª ar^o 1º dicit q̄ seruilis timor ē donum spūs sancti & Probat sic fides informis ē donum spūs sancti g^o conīam Probat quia eodem modo sic fidem hēns informem nō existit in charitate & hēt voluntatem malam ita hēns Timorem seruilem g^o & rursum hēt effectus spūs sancti qui ē emolitio cordis & retractio qui solius dei ē vt pz per id nisi dominus // ¶ Eandem tenet Altisiodorens loco allig^o

s. q̄ Timor servilis ē donum. Ulterius ē difficultas an in xpo fuerit Timor. Quia Esayas vr de eo loqui cum inquit et requiescet super eum spus domini spus Timoris &c. ¶ Sed ad oppo ta s. Thom respondet in q. 6 8. ar. 5. in solutione ad Primum in 2e ubi satisfacit bonaventure et Altisiodorensi. Sic ubi dicit q̄ verum ē q̄ Timor servilis ē ab ipo deo quia ē gra gratis data nō tn ē donum spus sancti quia donum nō pōt ēe nisi cum charitate ¶ Ad aliam difficultatem de xo vr q̄ in eo non poterat ēe timor quia nō de malo culpe nec pene nec etiam de aliquo alio. q̄ in oppo m ē authoritas Esay. ē. et requiescet super eum spus timoris domini. Notandum q̄ deus et si sit summa bonitas tn quia pt aliquam penam ē obiectum Timoris. hoc supposito q̄ cum xps ab instanti incarnationis fuerit comprehensor hēt securitatem et ideo non hēt Timorem de amittendo deo nec etiam de culpa nec de pena. Ulterius dico q̄ eminentia divina pōt dupliciter considerari uno modo absolute et in se et sic non ē obiectum Timoris sz Amoris. Alio modo prout pōt infligere aliquam penam et sic 2r Primo sm quod pōt et nō vult infigere aliquam penam. 2o ut pōt et vult infigere aliquam penam et sic dico primo mo q̄ deus consideratus ut pōt et vult infigere aliquam penam ē sufficiens obiectum timoris et sic considerando illam fuit Timor reverentialis in xo sz considerando prout potens ē et vult infigere penam et sic considerando in xo non fuit timor. Ulterius dico q̄ quia in pe sensitiva xpi fuit et fuerit tristicia ut pz ex illo [illegible] ē anima mea &c. ita fuit in ea pe timor in aia xpi. Ulterius dico q̄ cum in xpo fuerit scientia visionis dico q̄ potuit pars inferior xpi considerare mortem futuram abstrahendo a certo vel incerto et cum timor

sit de malo futuro Potuit aia xpi qtum ad partem inferiorem timere mortem futuram no considerando illam cum certitudine vel incertitudine //

Articulus. 10.

Utrum Crescente Charitate Diminuatur Timor; Prima Conclu. Timor filialis Crescente charitate magis augetur pbo. Quia augmentata ca augetur effectus sz timor filialis e effectus charitatis g. 2a conclu. q timor servilis augmentata charitate non diminuitur qtum ad substantiam sed diminuitur qtu ad servilitatem immo removetur ¶ Primu dubium e Durand. in q. vl. d. 34. 3 seng. ubi duo facit Primo tz oppositum Prime Conclu. 2o solvit ronem q. s. thom. illam Probat. Primo Argumentatur sic Quanto magis aliquis apprehendit separatiom ab aliquo minus possibili vel difficiliori tanto minus timet sz Quanto magis e in aliquo de Charitate tanto magis apprehendit difficilem ee separationem ab ipo deo g. quanto magis e in aliquo de Charitate tanto minus timet et ex eo dicit q no tenet verum conclu. doctoris nec eius Probatio; 2o e difficultas propter diversitatem opionis. Quantum ad solutionem arguor Durand. Notandum q separatio ab ipo deo pot apprehendi 2i uno modo Quia timet illam tanqz malam sibi et illa oritur ex amore concupiscie. Alio modo pot apprehendi qz e mala in se quia malum e carere summo bono et hoc oritur ex amore et hoc notum e Quia Cum ego amem me propter deu e mala mihi 2a separatio; ¶ Ulterius advertendum e q loquimur de 2a separatione a deo Primum supponendum e q ad hoc q Aliquid sit obiectum timoris 2uo requiruntur s. q sit malum et q sit possibile et quocunqz istorum augmento augmentatur timor nam augmento malo augmentatur timor et sic

et sic de possibili. ¶ Ulterius supponendum est quod cum alicuius timoris dicendum quod malum est obiectum timoris de per se possibile aut sm quid ut si ego apprehendo mortem mihi imminentem quis difficiliter imminentem et apprehendo abscissionem capillorum facilius tn eminentem magis timeo mortem quis difficiliter possibilem quam abscissionem capillorum quis faciliter possibilem et ideo malum appsum ut maius malum facit de per se ad augmentationem timoris possibile aut faciet de per accidens, Primum dico quod obiectum timoris idem est quod sit simpliciter malum vel apparenter bonum, His suppositis ad rationem durand. facilis est solutio nam quando dicit quod augmentata charitate apprehenditur separatio ut minus possibilis ~~[illegible]~~ est verum est quod augmentata charitate minus timetur separatio, nego conseq. quia cum augmentata charitate apprehenditur deus ut magis bonum ab eo separatio apprehenditur ut magis mala. et quia malum de per se est magis augmentum timoris ideo quanto magis apprehenditur ut maius malum tanto magis timetur. ¶ Quantum ad 2as difficultates est opinio prepositivi qui dicit quod augmentatio habitus ~~2a difficultas~~ et faciliter impugnatur quia cum habitus non cognoscatur nisi per habitus ubi est intensior actus et habitus est intensior et est contra opinionem tn nostri doctoris impugnatur bonaventura in q. 2 q. 3 phis d. 34. 3 sentiarum et arguit sic timor filialis habet anxietatem et penalitatem quod cum b. Joann. in distinctione loquitur quando ait perfecta charitas foras etc. tandem ponit suam opinionem ubi inquit quod timor filialis habet unum actum quo quis considerat suam fragilitatem, Alius actus est quo quis ex consideratione providentie divine magnanimitatis eius et fragilitatis sue reuereretur deum. Dicit quod quantum ad primum actum diminuuntur augmentata charitate quam vero ad 2m augmentatur ti

timor filialis augmentata charitate, Articulus 11.

Vtrum timor maneat in Patria?

Prima conclu° e q timor seruilis non erit in pria Pz quia de rone timoris seruilis e pene timor sz talis non maneat Pz quia vt in 1a 2e q 5 ar 4 Probauit S. Thom. de rone beatitudinis e securitas, 2a conclu° e q filialis timor e manet in Pria, Circa istum arm sunt due difficultates Pa cum Alia dona remaneant in pria 2a difficultas e an hitus vitiosi acquisiti; ¶ Quantum ad Primam S. Thom. 1a 2e q 68. artlo 6. dicit q dona qtum ad hitus remanent in pria Quantum vo ad actus dicit q dona q Pertinent ad partem speculatiuam manent no tanqz ad actum manent q pertinent ad vim appetitiuam, Ad 2am difficultatem Gilleimus a cham. de 34. 3 q ultima dicit q remanent Quia cum aia sit subiectum hituum et non dependeat a corpore Quantum ad illos dicit q ille hitus male generati ex actibus malis remanent in de beatis et boni acquisiti ex actibus bonis remanet in damnatis, et sic dicit q Aliquis damnatus e studiosus et aliquis beatus vitiosus, sz non e hec opio vrrissimilis qz Cum dicatur qz difformitates corporis removebuntur ¶ Et propa Palud. in 3o de 34 q 1a ponit 3es conclues, Prima con° e q hitus boni generari, 2a conclu° q in Purgatorio et in lymbo. Patrum remanent hitus boni et corrumpuntur hitus mali ppr displicentiam, 3a conclu° q in beatis corrumpuntur hitus mali generati ex actibus malis //

Questio. 20. de desperatione

¶ Articulus. 1o. Vtrum desperatio sit Peccatum?

Con° e affirmatiua q s sit Peccatum, Primum pot dubitari

de illo principio quod assumit quod omnis actus qui sequitur judicium verum est bonus etc. Potest dubitari utrum omnis actus sequatur judicium verum si ~~malus~~ bonus et falsum si malus nam videtur quod non ut tractabimus 1a 2e quia cum isto judicio fornicatio est delectabilis potest aliquis fornicari velle immo ~~amare~~ et in actuare talis actus quod est peccatum mortale licet illud judicium sit verum quod fornicatio est delectabilis, et confirmatur quia angelus et primus homo peccaverunt prius quam errarent ut dicunt omnes doctores ergo aliquis actus est malus et peccatum qui non correspondet judicio falso et primum aliquis dicit ego teneor dare eleemosynam cum hoc quod non tenetur et tunc si dat ille actus est bonus tamen illud judicium est falsum quia ille non tenebatur dare eleemosynam; ¶ R. quod s. thom. non locutus est generaliter quia differt dicere omnis actus bonus est conformis judicio vero vel omnis actus quia est conformis judicio vero est bonus et sic de falso nam de ista oppone videtur quod non possit dubitari actus quia est conformis judicio falso est malus et istam ponit s. thom. non aliam, ¶ et ideo argumenta isto modo manent soluta quia s. thom. non dixit quod omnis actus bonus est conformis judicio vero et ideo stat aliquem actum esse bonum qui non sit conformis judicio vero et patet ~~ex argumento alio~~ ex exemplo adducto in argumento de dante eleemosynam ¶ 2o dico quod in utroque sensu sunt ille propositiones vere et primo quod omnis actus verus est conformis judicio vero, dicit Aristot. in 2o ethicorum ubi dicit quod ad hoc quod aliquis operetur actum virtutis oportet quod operetur sciens eligens et conformiter ad judicium sapientis et similiter est vera alia propositio de actu malo, ¶ et Primo terco non potest esse actus bonus vel malus nisi deliberatus unde dico quod actus bonus dupliciter potest capi uno modo quod sit ultimate deliberatus et pro lene alio modo non pro lene i. non ultime deliberatus

Primo modo ut bonum est ingredi religionem, 2° ut bonum est mihi ingredi religionem. Sed de Judicijs Praticis dico quod quedam sunt ultimate parata ic. Alia vero non ultimate i. uno modo in genere. Alio modo in particulari in genere ut Pecunia est delectabilis mihi. Unde dico quod omnis actus sit est ultimate deliberatus et conformis judicio vero est. Vanus 3° dicendum est quod quando dicimus quod omnis actus bonus est conformis judicio vero etc. non est intelligendum quod in illo quod facit talem actum sit conformis judicio vero. Sed quod simpliciter sit conformis judicio vero nam iste actus volo dare eleemosynam est conformis judicio vero non existit in me sed iste judicio vero non bonum est dare eleemosynam sive existit in me sive non et pariter de malo et sic loquitur S. Thom. hic et 1° 2°. ¶ Sed est maior dubitatio quis actus est desperatio an sit actus intellectus vel voluntatis. Pro hoc suppono quod omnes actus contrarij oportet quod sint in eodem subiecto. Tunc etiam dico quod nullus est actus in appetitu qui non possit habere contrarium loquendo de actibus non naturalibus. Nam aliquis bene potest velle suam beatitudinem et non habere contrarium tamen ille est naturalis. Unde dico quod desperatio est actus voluntatis. Patet quia spes est actus voluntatis et desperatio sibi contrarianti et contraria habent fieri circa idem ergo etiam est in voluntate. ¶ Sed contra aliquis desperat sine actu voluntatis ergo non est in voluntate. Ans. pz quia sunt aliqui qui credunt se non habituros beatitudinem licet desiderent et ibi solum est habitus intellectus. ¶ Ad hoc Almain concedit totum cum suo Dionysio et ad argumentum quod faciebamus quod desperatio contrariati spei: sed contraria habent esse in eodem subiecto ergo cum spes sit in voluntate etiam debet esse desperatio in voluntate. Rr quod tripliciter potest esse desperatio

in particulari ut pecunia est delectabilis

Vno modo omissiue s. nec sperando nec desperando et tunc
est peccatum desperationis, Alio modo Priuatiue ut ille qui
habet talem actum in intellectu s. ego non habeo beatitudinem
quia ille priuat se actu spei. ¶ 3o pot aliquis desperare positiue
et contrarie ut quando aliquis dicit ego scio quod si non relinquo
alienum non consequar beatitudinem. Tn malo non consequi quam re
linquere alienum et isto modo 3o maxime loquitur s. thomas
lz tribus modis sit peccatum. ¶ Dico tn quod omnibus tribus mo
dis est desperatio in voluntate quia illa omissio est in voluntate
et etiam illa Priuatio sicut et contraditio non aliter non est peccatum
¶ Preterea dubitatur Curaid quod dicit quod omnis actus appetitus
conformiter se habens in intellectu falso est sm se malus, Queritur
Posito illo iudicio falso ego non habeo beatitudinem possit aliquis
sperare. pz Quia cum illo falso iudicio pot aliquis efficaciter de
siderare beatitudinem. Probatur hoc quia quantumcumque ali
quis impediatur ab aliquo actu pot efficaciter desiderare illum
actum; exemplum si ego detineor ut non interficiam inimicum
quem iam volebam interficere. Tunc ego habeo iudicium quod non
possum interficere et tn habeo desiderium efficaciter interficiendi
quod manifestum est ex eo quod illa voluntas iudicatur esse peccatum
ita sicut si interfecissem, ¶ Ad hoc respondet Albmain
dicendo primo quod duplex est bonum quodam est bonum quod
non est in potestate alicuius Aliud est bonum quod est in potestate
Tunc dicit quod loquendo de bono quod non est in potestate mea dicit quod
cum desiderio efficaci obtinendi stat iudicium quod non obtinebit
ut ille qui habet desiderium interficiendi inimicum cum iudicio
tn quod non interficiet quia non est in potestate eius, tn loquen
do de bono quod est in potestate nra dicit quod implicat quod efficaciter
desideremus iudicemus quod non obtinebimus ut de infirmo desideranti

a quam p3 utrumq; ¶ Et ad argumentum dicit q impo
ssibile e q ego efficaciter desiderem beatitudinem et q iudicem
q non hebo Qz si desidero efficaciter Ponam media et posi
tis medijs e in potestate mea Consequi beatitudinem, sed
Ponamus de Aliquo Qui peccavit in spm sanctum q desi
deret efficaciter beatitudinem, tunc ille, et confirmati
Quia sequitur q illi qui sunt in inferno possunt efficaciter de
siderare als sperare et ideo ad argumentum Quo dicis qd
Cum illo iudicio ego no hebo beatitudinem Pot Aliquis effi
caciter desiderare; Dico q e impossibile q cum illo iudicio
Possint efficaciter desiderare lz bn possint conditionaliter et
remisse, Articulus 2.

¶ Utrum desperatio Possit esse sine infidelitate
Conclusio e affirmativa; Et hi dubitatur Quia videtur q s
Thom no recte excuset desperantes a Peccato infidelitatis
Quia si ille het iudicium istud Beatitudo no e mihi possi
bilis Sic arguo illa propo e heretica q ille qui het illam
e hereticus? Ans p3 Quia eius opposita e de fide s Beati
tudo e mihi possibilis Quia sequitur ex una de fide ~~[illegible]~~ ex ista silicet
Omni viatori Beatitudo e possibilis et confirmati Quia si
quis diceret isti homini no e possibilis tibi beatitudo ille eet
hereticus Qui illud diceret Respondetur ad hoc q si quis
Probaret q quicunq desperatur e hereticus Pariter heret
Probatum Quod quicunq Peccatum mortale Committit
e hereticus 2o dico q desperantes facile excusantur ab
infidelitate Qz Pot ee q illud iudicium sit verum in des
peranti s ego non hebo Beatitudinem, Primo tercio dico q si
cut supra dicebamus no sufficit ad hoc ut aliquis sit
hereticus Requiritur q non solum Propositio Circa quam

errat inferatur ex una de fide sed quod aduertat illam
ee de fide quia desperans non aduertit an inferatur ex fide
ideo non est infidelis, sic dicebamus q agricola quia errat
circa articulos peccat ex negligentia tamen non est infidelis sic
dicendum de desperatione, ¶ Vel dico q illa propo beatitudo
no est mihi possibilis, facit istum sensum i. frustra spero beatitu
dinem quamdiu sum peccator &c.

Artio 4o

¶ Vtrum Desperatio sit maximum peccatum &c.

Dubitatur circa id quod dicit q si posset ee conuersio a bonu
commutabile sine auersione a deo quam e bonum comunicabile
quis eet inordinata non eet peccatum, In 1 2 tractaui
mus vtrum si deus tolleret omne preceptum vtrum eet
peccatum furari vel necare vel non venerare parentes
vel an eet aliquid peccatum mortale; ¶ Aliud dubiu
sequitur ex hoc vtrum quis possit here ignorantiam in
vincibilem q deus e quia qui ignorat inuincibiliter q non e
deus pot putare q non e lex diuina et per consequens non
peccaret necando nec furando ille talis sz vtq aliquis
possit ignorare inuincibiliter q non e deus quia e intra sarra ce
nos et facit quod in se e tn ignorat per aliquod tempus g.
¶ Respondetur q impossibile e q sit peccatum nec mortale nec
veniale ita q actus non dicit bonus nisi quia conformis legi
diuine, nec malus nisi quia dissonus illi et istud tz s thom
1a 2e et ut pz etiam ex diffinitione agustini q peccatum est
dictum factum aut concupitum contra legem dei, ¶ ex quo
infertur correlarium q stando in opione que dicit q deus
pot tollere omnem legem et q pot percipere odium dei q pot
aliquis viator adulterare et necare et non peccare sz nos

Sed nos non tenemus quod isti supponunt quod s. deus possit tollere omnem legem; Immo dico quod deus de Potentia ordinata non potest tollere omnem legem. ¶ Ad 2.m Dubium dico quod Probabile est quod non possit peccare. Ad argum. dico quod nullum est malum Quod non possit dimitti per ignorantiam invincibilem, 2.o dico quod ille qui invincibiliter ignoraret deum esse non haberet ossum rationis, 3.o dico quod talis licet habeat ignorantiam de deo invincibilem tamen non habet ignorantiam de lege naturali Quia lex naturalis scripta est in cordibus nostris et Quia contra legem naturalem est intelligere vel non venerari parentes ideo semper illud est Peccatum.

Articulus 4.us

¶ Utrum desperatio ex accidia oriatur. Ponit s. Thom. istas origines Peccatorum Propter duas utilitates Prima est ut sciamus reducere omnia Peccata ad 7 Peccata Capitalia, 2.a utilitas est ut non solum sciam evitare Peccata sed Pericula que ex illis sequuntur, Conclusio est quod desperatio magis Proprie oritur ex accidia quam ex luxuria nam quod sit bonum et arduum non est ita proprium spei sed quod sit possibile habere est Proprium spei et Quia luxuria revocata spe tanquam a bono arduo ita accidia revocat a spe tanquam ex parte Possibilitatis Quia reputat impossibile ideo magis proprie oriri ex accidia quam ex luxuria; ¶ Sed dubitatur utrum libidinosi Peccent semper duobus Peccatis s. luxuriae et desperationis, et Pariter utrum luxuriosi accidiosi peccent semper Peccato accidiae et desperationis. Dicendum quod non Quia non semper oriri desperatio ex luxuria vel accidia sed Potest replicari Si quis scit quod quando cumque it ad locum scorti

scortatur ille non solum peccat quando scortatur sed quando
it ~~illuc~~ illuc quia sponit se periculo illi g° cum desperatio
sepius oriatur ex luxuria vel accidia; videtur quod qui peccat
peccato luxurie vel accidie exponit se periculo desperationis
et per consequens videtur quod tunc peccat peccato desperationis, ¶ R.
quod non semper peccat aliquis quando exponit se periculo ut
si aliquis ignorans veniat ad aliquem locum ubi invenit
periculum ut scortum non ideo tunc peccat quia expo
nit se periculo quia iste ignorabat se venire ad locum peri
culi; 2° dico quod non peccat aliquis mortaliter quando
se exponit periculo nisi probabiliter sciat se non evasurum
periculum, sed si tamen sciat se evasurum periculum quia resistit
tunc si exponatur illi periculo sciens probabiliter quod evadet
quia alias restitit tunc ille non peccat saltem mortaliter ~~dis~~
exponendo se periculo licet forsan venialiter; et pariter
si aliquis habet famulam domi cum qua si habuit semel vel
bis copullam si tamen postea peniteat et nollit amplius acce
dere non teneri eijcere illam extra domum. Propter pericu
lum sic dico, ¶ Sed dico quod quando aliquis cum magna difficul
tate potest abstrahi a libidine; ex eo quod est nimis involutus in ea
tunc ~~[illegible]~~ ille est in periculo desperationis, //

Questio. 21. de Presumptione

¶ Artic. Primus utrum presumptio inititur
deo an proprie virtuti. Presumptio potest uno
modo summi quando nimis inititur virtuti sue et non aliene
et tunc non est peccatum in spiritum sanctum nec opponitur proprie
spei sed opponitur magnanimitati. Sed alio modo potest sumi
quando inordinate nititur virtuti divine et hec est proprie

spes Peccati in spum sanctum & proprie opponitur spei
¶ Dubitari pot utrum volens perseverare in peccato usq
ad mortem nolens restituere vel aliquid simile facere
si ille vellit salvari utrum peccet Peccato presumptio
nis nam si non vult salvari peccat Peccato desperationis
ergo si vult salvari Peccat peccato Presumptionis sed dice
tis iste non dicit quod vult habere gloriam sine meritis & quod
inde licet non habeat volitionem & se habeat negative
virtualiter habet illam volitionem quod vult ire sine meritis
virtualiter ad gloriam & ideo pariter peccat sicut si haberet
formaliter illam volitionem sicut dicebamus de illo qui di
cit ego volo ire ad missam & Alius qui scit theologi
am non dicit non ibo ad missam in vult ire; ita quod pri
mus habet formaliter volitionem, sed iste habet se solum pri
vative in ita bene Peccat iste. 2º sicut Primus ¶ Sed
Pot dubitari utrum absolute desiderare vitam eternam
non possitis me dgs & non posito pro medio adiutorio dei utrum
sit presumptio, Dico quod non quia licet non dicat ille formaliter
quod vult cum adiutorio dei sat est quod virtualiter vult
illum medium //

Artic. 2º

¶ Utrum Presumptio sit Peccatum, Conclusio
est affirmativa, Dubitatur Quia dicitur quod Presumptio est pec
catum mortale utrum Presumptiosi Perdant virtutem
spei vi quod non Quod Probo Quia qui Perdunt virtutem
spei desperant Sed Presumptiosi non desperant ergo. Sed
in contrarium est Presumptio opponitur spei sed unum quod
expellit aliud contrarium suum ergo dico quod Presumptio est peccatum

Peccatum mortale expellit virtutem infusam spei si sit veniale non expellit, ¶ dubitatur etiam circa id quod s. thom. q desperatio e grauius Peccatum q Presumptio. ¶ Contra presumptio no pot ee sine infidelitate desperatio pot ee sine infidelitate. g. ans pz Quia qui presumit no credit deum vti iusticia; Dico q illud quod Presumptuosus credit no e Proprie infidelitas cogitans q beatitudo e sibi possibilis sine meritis et gra. Secus tn si inuniuerse cogitaret illud. //

Articulus 3º

Vtrum Presumptio magis opponatur Timori q spei. Conclu e q Presumptio potius opponitur spei q timori. iste articulus solum conducit ad intelligendum per quid debeat aliquis reuocari a Presumptione, nam quando volumus aliquem Reuocare a presumptione no debemus inducere ad timorem q forsam induceremus ad seruilem sz debemus inducere ad spem dicendo vide q si vis consequi gloriam debes ponere media necessaria; //

Artiº 4º

Vtrum Presumptio Conatur ex mani gloria; Ex istis articulis possumus elicere q huiusmoi Peccata grauiora vt presumptio nunq veniunt sola sz concomittantur illa alia peccata //

Quio. 22. de Preceptis Pertinentibus ad Timore & spe

¶ Artiº. 1º. Prima conclu e q Precepta q sunt de substantia legis illa in scriptura sacra ponuntur Per modum preceptorum vt non occides. non furaberis. Precepta aut q sunt Preambula vt Preceptum de fide et spe ista talia non ponuntur Per modum Preceptorum dicet ideo q in scriptura sacra huiusmodi precepta de fide ponuntur Per modum admonitionis Preambule

Quia si aliquis non crederet nec speraret frustra eet ponere alia Precepta illi. Sed Postq aliquis credit et sperat et imponunt sibi Precepta decalogi, Dicendum q tunc etiam imponunt spialia Precepta de fide et spe itaq si quis no observat illa credendo et speriando comittit spiale peccatu

¶ Dubitatur Circa id quod dicitur in q q tenemur sperare sub precepto videtur q non sit illud determinatum in scrip^a sacra et etiam dubitatur Quando obligat tale Precep^m. Respondetur q illo Precepto obligamur sicut alijs affirmatiuis ad nunq faciendum Contrarium illi precepto ut dilliges deum illo Precepto obligamur ad nunq odiendum deu et sic de alijs affirmatiuis Quibus obligamur ad no faciendum Contrarium ut etiam s. Thom tangit in solutio^e ad 3^m argumentum Unde tandem concludo q Precepto de fide aut de spe obligamur nunq discredere aut nunq desperare, Unde dico q Precepta affirmatiua sunt data ad prohibendum solum actus contrarios ad quod obligant Pro semper et stat nos nunq adimplere ista Quan^o cassus non occurrit ut q non dilligat actu aliquis proximum si nunq occurrit sibi cassus ita stat aliquem si no occurrat Cassus non oportere q formet actum spei, 2° Pot dici sicut diximus de fide Q tunc aliquis obligatur credere Quanto citius pot. itaq si sunt Preceptores Qui vellint docere aliquem xpianum Qz Primum venerit ad ossum ronis non Pot differre doctrina articulorum itaq si ex negligentia rellinquat tenetur cofiteri illud peccatum sic de spe dicendum q qz primum aliquis audit q e alia vita teneti sperare Quia vr q difficile eet servare precepta

sine spe Premij sz dices verisimile e q multi no spe
rant q primum pot tn non formant conscias nec confi
tentur illud, Respondetur q non e verisimile q aliquis
si credit q e aliqua alia vita quam desideret illam
quia illud e homini nate et ideo non e opus formare consci
entiam, 3o. dico q sicut dicebamus q postq semel cre
didit actualiter sufficit credere habitualiter i q sciat et sic in
actu Primo quoiusq occurrat necessitas ita dico de spe q
postq semel in initio speravit satis e q postea virtualiter
spem habeat dummodo no occurrat necessitas nam si sit pec
catis agitatus, tunc tenetur forsan se revocare spe vel
timore a Peccatis &c. ¶ dubitatur Primum terca utrum pre
cepta de spe obligent omes utrum vlz illos quibus fac
ta e revellatio de sua damnatione ut dns dixit Judeis
in Peccatis vestris moriemini et dominus inde ve illi
&c. Melius fuisset si natus no fuisset et videtur q teneri
sperare quia propterea q damnabiliter non dispensatur in illo
in Precepto aliquo, in 2m e quia si aliquis het Judicium
q damnabiliter non pot sperare g multo minus si sibi e revel
latum cum certior sit revellatio, hoc dubium het duas
partes Prima utrum sit Possibile q alicui fiat revellatio
de sua damnatione, ¶ Pro solutione istius dubij notandum
q 2x pot ee revellatio una exterior q e voce scripto vlz
signo ut quando dominus Petro revellavit negationem quo
dixit ter me negabis. Alia e interior quando deus movet
mentem et intellectum et sic facta e revellatio Prophetis na
revellatio interius no e aliud q q deus moneat intellectum ad
assentiendum alicui propositioni de occultis, ¶ Item ad

Adhuc duplex est reuellatio quedam absoluta, ut quod anti
xps erit absoluta debemus credere et quod damnabitur nam
non debemus credere quod post tm tempus erit antixps vel
cum tali conditione sed absolute; Alia est Reuellatio con
ditionata quae non est proprie Reuellatio ut si deus Petro dixis
set si volueris ter me negabis et de illa dico quod non est
propria sed est alia quae licet absoluta sit in verbis tamen in sensu
conditionata est ut patet de reuellatione quae facta fuit Ezechiae
Regi quando 4o regum 20 et Esaye 38 et 2 paralipo.
32 Dixit ex reuellatione dispone domui tuae: morieris: mihi
licet Reuellatio illa in verbis absoluta sit tamen implicite intel
ligitur conditio morieris, scilicet nisi deus aliter disponat. Istos sup
posito quero utrum possit alicui fieri reuellatio de sua
damnatione loquendo de reuellatione conditionata; Prima
propositio est quod potest alicui fieri reuellatio conditionata et commi
natoria de sua damnatione ut patet ex eo nisi penitentiam egeri
tis omnes simul peribitis quia ex tali nullum inconueniens
sequitur nec tollit spem. Sed loquendo de absoluta et interio
ri utrum vel deus possit mouere intellectum alicuius ad
assentiendum huic propositioni ego damnabor; 2a pro
loquendo de lege ordinata nunquam facta est neque fieri potest alicui
talis reuellatio de sua damnatione quod patet quia tunc
sequerentur multa pericula. Primo quia stante illa non posset
aliquis sperare quod esset contra preceptum de spe. ita cum
desperatione difficile esset obseruare ista precepta nam si non
speret quomodo caueret a peccatis. Et si deus reuellaret
alicui suam damnationem esset magna tentatio, Deus autem
tentator malorum non est ipse autem neminem tentat ut habe

ut habetur Jacobi Primo, §. ¶ Loquendo de absoluta exteriori videtur quod possit fieri revellatio alicui de sua damnatione ut de Juda de quo dictum est melius fuisset si natus non fuisset ille homo, et Judeis in Peccatis vestris moriemini, ¶ 3a propo revellatio absoluta exterior potest fieri alicui de sua damnatione saltem de lege absoluta. Probatur quia nullum est inconveniens de potentia absoluta quia sicut de potentia absoluta videtur quod deus revellare possit omne verum et sic ista propositio secundum omnes est vera. ¶ 4a propo loquendo de lege ordinata videtur quod non possit fieri alicui revellatio absoluta de sua damnatione etiam exterior et hoc s. Thom. in 1o sentiarum dist. 48 ar. 4o ad 2m q. 1a unica dicit ibi quod positio quod ponit revellationem fieri alicui de sua damnatione est quasi impossibilis. Si tamen fieret talis revellatio posset credere esse secundum comminationem et non secundum prescientiam, ¶ ex istis verbis patet quod loquitur de revellatione exteriori et non interiori et de conditionata et non de absoluta quod patet quia si ponatur revellatio interior non est in potestate alicuius credere quod non est verum quia si ego assentior quod sum damnandus non possum credere oppositum et sic quando dicit quod potest credere quod est comminatoria loquitur de exteriori, et quando dicit quod est quasi impossibilis loquitur de lege ordinata et de revellatione absoluta sed loquendo de interiori absoluta, ¶ 5a propo probabile est quod non potest alicui fieri revellatio interior absoluta de sua damnatione de quacumque potentia loquendo istam tenet Altissiodorens. lib. 2o c. 97 et Bonaventura in 1o distinctione 48. et Ricard. in 1o dist. 38. Dico tamen quod hoc intelligendum est de viatore quia in inferno bene potest alicui fieri revellatio quod nunquam exibit sed de viatore si fieret talis revellatio videtur quod postea non est in potestate ejus

.14.

q̄ saluetur cum deus non possit mentiri ¶ Item sperare beatitudinem, vt q̄ sit preceptum legis naturę sicut est illa, accedentem ad deum &c. g° vt q̄ deus nō pōt reuellare alicui suam damnationem. Reuellationem inferiori alias interiori absoluta. ¶ 2ª Propositio Probabilior ē communior q̄ opinio q̄ deus pōt alicui facere talem reuellationem etiam in particulari de potentia dei absoluta istam adam in q° 6 3ª sententiarum et olchot in q° 22 et Aliaco Almani Gabriel. Quod probant quia talis reuellatio ē unum verum g° deus pōt de potentia absoluta illud facere. Et ad inconueniens quod sequitur q̄ non ē in potestate nr̄a sua saluari dico q̄ illud ē ex culpa sua quia quia nisi deus sciret q̄ ille ex culpa sua damnabitur deus nō reuellaret illi suam damnationem immo existenti in gr̄a pōt reuellare quia Judas aliquando stetit in gr̄a vt s. Thom in q. 6 de veritate q° 23 ar° 8 dicit idem s. q̄ pōt alicui fieri reuellatio interior de sua damnatione et tamen hoc nunq̄ deus fecit nec facit tamen pōt facere et hoc tenetur ab istis doctoribus tanq̄ indubitatum ¶ Queritur de 2ª p° dubij vtrum facta talis reuellatione vtrum aliquis posset desperare vel vtrum teneatur et obligetur p° cepto desperare. ¶ Prima propo° dico q̄ posita tali conditionata reuellatione siue exteriori siue interiori teneti aliquis sperare quia conditionata non tollit spem et ē ibi conditio nisi faciat penitentiam q̄ ē in potestate illius. Sed maius dubium ē de absoluta et Primo de exteriori absoluta vtrum possit et teneatur sperare. ¶ 2ª propo° sicut s. Thom dicit primo 1° d° 48 ar° 4 q̄ talis cui facta ē talis reuellatio deberet credere q̄ talis ē comminatoria et conditionata Probatur quia teneti vitare peccatum g° teneti credere et q̄ pōt

vitare et ideo tunc dico quod tenetur sperare facta tali
Reuellatione. ¶ Sed arguitur sic contra hanc ponamus quod Jude
facta fuerit exterior absoluta de sua damnatione sicut Judeis
facta fuit absoluta tunc illa est absoluta quo iste tenetur crede
re absolute. ¶ Respondeo negando conseq̃am quia licet absolute
ezechie in verbis fuerit facta absoluta tamen credidit condi
tionate et sic de ninivitis. ¶ Sed contrarium potest esse quod inte
tio dei reuellantis sit absoluta ut ve homini illi etc. quo iste
tenetur credere absolute quod damnabitur. Respondeo negando conseq̃am
sic petro facta fuit absoluta tamen non credidit absolute sed
conditionate cum dixerit si oportet moriar pro te. ¶ Sed contra
replicatur si dicatis quod tunc non tenetur credere absolute
sequeretur quod eodem modo liceret mihi non credere absolute de
alijs reuellationibus absolutis absolute ut quod erit dies Judicij
vel ex hoc quod absolute non teneamur credere sicut non tenebatur
petrus credere absolute quod negaturus erat quia non videtur
maior ratio de uno quam de alio. ¶ Respondetur a doctoribus quod reue
latio absoluta de futuro potest esse talis quod habeat preceptum in
contrarium et tunc non tenetur credere absolute ut reuela
tio Jude facta quod traditurus esset xpm quia habebat precep
tum in contrarium dirigens. Diliges dominum deum tuum ideo non
tenebatur absolute credere illi reuellationi. Sed reuelatio quae
non habet in contrarium preceptum debet credi absolute ut quod
dies Judicij erit non habet preceptum de contrario ideo debe
mus credere illam absoluti. ¶ Sed contra hoc replicatur
quia filij israel crediderunt moysi dicenti quod quilibet
commodato acciperet vasa argentea ab vicino et omnes
dicunt quod non peccauerunt. Sed contra non debebant credere

absolute moysi Quia hebant precepta de Contrario s. ne que
ras res alienas; Sed in contrarium e Quia non peccauerunt
g° ubi e preceptum in contrarium adhuc pot quis credere reuelati
oni absolute. ¶ Dico q quando aliqua reuelatio de
aliquo de cuius opposito hemus preceptum debemus credere
illam conditionate si ibi pot cadere conditio ut de reuela
tione Petri ibi cadit conditio tn quia in illo iudeorum non
cadit conditio io non tenebantur illi credere conditionate
si tn possit cadere conditio deberet credere conditionate
¶ Sed dubitatur si facta reuelatio interiori absoluta an aliquis ta
lis teneatur t. possit sperare cui facta e talis reuelatio
¶ Prima propo stante tali reuelatione in sensu composito
talis non pot sperare nam cum illo iuditio ego damnabor
non pot se compati desiderium efficax beatitudinis etiam
si heret desiderium inefficax illud no e spes. ¶ 2a propo
Q talis non teneti desperare nec cogitur ad desperandum
desperatione positiua 3o modo. ¶ 3a propo q facta tali
Reuelatione alicui talis non tenetur velle suam damna
tionem immo peccaret volendo suam damnationem et hoc
pz Quia si ego desiderarem alicui Sarraceno Quem scirem
damnandz damnationem Peccarem. g° si mihi vellem pecca
rem, hoc tenet s. thom. 1e de veritate q. 23 ar. 8 dicta
3a propo e Contra Gregorium armine 1 Semiar. d. 48 Sed apo
s. thom. 1a 2 q. 19 artic. 10 disputauimus utrum qui
libet teneatur conformare voluntatem suam voluntati
diuine. ubi dubitauimus Q non semper. Quia si
deus Reuelaret mihi q pr meus damnabitur ego no teneor
velle illud. Sed rogare deum q pr meus non damnetur

¶ Sed quia diximus in sensu composito utrum stat quod deus ab eterno sciuit antexpm damnandum et antexps non damnabitur ista non stat in sensu composito tn absolute loquendo stat quod deus ab eterno sciuit Petrum negaturum et quod non neget, ¶ Sed ponamus quod Petro vel Jude: deus reuelet quod damnabitur interius reuellando; utrum tunc ille teneatur sperare et possit sperare facta tali reuellatione absolute. Dicunt omnes doctores quod non pot. et quod non tenetur sperare facta tali reuellatione quia jam adempta e illi potestas, et dicunt quod deus dispensat cum illo in precepto de spe // Sed ego sepius impugnaui illud. ¶ Sic arguo in contrarium illorum iste pot saluari g° pot sperare ans pz e viator g° pot mereri et demereri vitam eternam nam si e in gra pot non perdere si in Peccato pot peniteri g° pot saluari. nam ex hoc quod facta e reuellatio non cogitur frangere precepta ¶ et confirmatur hoc quia licet Paulus erat liber ad Peccandum nihilominus reuelauit ei suam salutem ubi dixit, sufficit tibi gra mea, ita dico de damnatione, quod facta quacunque reuelatione interiori pot aliquis sperare quia pot facere quod no fuerit sibi reuelatum g° pot sperare conia e nota et ans probo quia pot saluari cum sit viator g° pot facere quod non fuerit sibi reuellatum, ¶ Item ponamus aliquem qui solum heat peccatum desperationis et non aliud Peccatum ut fuit quedam mulier. Parisius. tunc deus reuelet illi suam damnationem tunc suppono quod quando facta fuit reuellatio. ad huc non desperauit tunc vel ille teneti sperare et heo intentum quod etiam pot si non tenetur sperare g° dato quod desperet non Peccat et tn damnatur g° propter Peccatum desperationis et sic pot et teneti sperare,

Articulus 2°

Utrum de timore sit datum aliquod Preceptum, 2ue conclues Prima con° e quod de timore non e ponendum Preceptum

VICTORIA UNIVERSITY

VICTORIA

Victoria in 2.2

Questio 23. de charitate

Magister Postquam tractauit in d. 26 in isto 3 seniorum de spe Nunc in 27 incipit disputare de charitate et in isto Prima d. Ponit 8 Propositiones. ¶ Prima propo quod in xpo fuit charitas. Et illo maiorem charitatem nemo habet. Joa. 14 Sed xps posuit animam suam pro amicis. ¶ 2 conclusio est quod Charitas ex qua inferuntur 2 mandata // ¶ 3 propo quod non oportet ponere 2as charitates unam qua deum aliam qua proximum diligimus sed una est charitas qua deum et proximum diligimus // ¶ 4a propo quod differunt quia deum propter se sed proximum aut non propter se sed propter deum diligendus est // ¶ 5a propo debent homines diligere se sine medium et terminum ¶ 6a Propo quod diligamus deum toto corde et ex totamente non potest adimpleri in via tamen Proponitur illud Preceptum ut semper tendamus in maiorem dilectionem et ut intelligamus quomodo diligemus in patria // ¶ 7a Propositio ad declarandum unam authoritatem quando dicit Paulus qua Qui diligit proximum adimplet preceptum et finis Precepti charitas qua intelligit de dilectione Proximi // 8a Propo quod non omnia sunt diligenda ex charitate sed solum illa que nobiscum habent aliquam participationem //

Articulus Primus

¶ Utrum Charitas sit amicitia. Conclusio est quod charitas est amicitia hominis ad deum ut patet ex distinctione amicitie ¶ Primo dubitatur quia in scriptura sacra multa nomina dicuntur de hominibus in ordine ad ipsum deum. Primo dicuntur filius dei aut pater ipse Pastor nos oues ipse sponsus anime sponse. Tamen ista dicuntur Per quandam translationem

nisi Prius aliquid boni communicauerint et mutua beneficia
fuerunt inter illos et ideo dicit quod oportet prius esse communicationem et
inter eos et sic antecedenter intelligitur requiri communicationem sed quod
causatur ex communicatione. ¶ 2° requiritur ad amicitiam nimia
Conuersatio et communicatio bonorum et beneficientia tanquam effec-
tus quia non potest in aliquos mutua beniuolentia nisi sit beneficientia
quia beniuolentia per beneficientiam conseruatur. Videatis ista
apud Aristot. 8. ethicorum et 9. ethicorum 5°. et in 8. Thom.
dicit quod perfecta amicitia est secundum virtutem. ¶ Sed quia diximus
quod communicatio bonorum requiritur ad amicitiam, non quod diligamus
amicos propter beneficia sed propter se ipsos. ¶ Dubitatur quia
inquit Aristot. non omne quidem amabile sed bonum ipsum et
unusquisque amat summum bonum ita quod si deus non esset in nobis
summum bonum sed in se sit summum bonum non possumus amare
ipsum si ergo non possumus diligere amicum nisi propter bonum
proprium sequitur quod cum amicus non sit bonum proprium
nostrum ratione sui ipsius erit ratione beneficiorum ergo non potest amicus ama-
re amicum propter ipsum sed potius propter se ipsum. ¶ Respondetur
amici sunt nobis bona propria non quod recipimus ab ipsis beneficia
sed quia ipsi met sunt bonum honestum nobis et ita dicit Arist.
8 et 9 ethicorum et patet quia equus est bonum meum ergo multo
magis frater meus ut amicus et ego malem perdere bona
temporalia quam fratrem. ¶ Dubitatur quia dicit Arist. in eodem
8°. quod ad amicitiam requiritur iustum quodam et quedam equa-
litas et largitio ad inuicem beneficiorum, cum ergo nos non possumus
habere talem amicitiam cum deo quia nichil possumus ei dare
equale. ¶ Respondetur quod est quedam equalitas excellentie
que est equalitas proportionis ita quod unusquisque det prout est sua
facultas et sic sicut deus dat nobis beneficia ita damus nos

equalitate cum deo
vel quod non possumus ha-
bere talem

Quod hemus quia ipse corde contentus erit, et ex illo filium
Prebe mihi cortum. Alia amicitia que est simpliciter equa
litas erit inter fres et ista non est inter deum et nos sed p. Q
rit Caiet. Quia est quedam amicitia inter principem et subiec
tos alia inter pres et filios. Alia inter maritum et uxorem
Querit ergo quem locum habet amicitia inter deum et hominem
inter omnes istas amicitias excellentia an sit sicut regis
ad subiectos. Rr. quod licet omnes iste conveniant inter
deum et hominem tamen magis proprie amicitia que est inter pnm
et filios. Sed dubitatur quia quod requiritur communicatio
bonorum quia nos non habemus bona propria que demus deo quia
ipsius sunt bona. Rr. quod sunt quedam bona dei que sunt ejus
perfectiones et illa non possumus dare sed solum debemus
gaudere quod deus habeat talia bona ut complacet quod sit omni
potens. Alia bona sunt que deus dedit nobis et talia
dicuntur esse ad deum sicut priora dicuntur esse in deo et ista
debemus desiderare deo ut s. gloriam et obedientiam
et etiam bona temporalia quorum deus nos fecit domi
nos donando Pauperi damus deo p. mathei 25.

Articulus 2

Utrum Caritas sit aliquid creatum in
anima; movetur particulariter ista quia magister sentiarum
tenet quod Caritas non est aliquid creatum in anima sed est ipsemet s.
factus spus et in 3 de 23 multipliciter intendit probare
quod licet spes et fides sint aliquae formae existentes in anima tamen
Q. Caritas non est tumor ideo dicit quod est ipsemet spus fac
tus et moveti ex d. augustino et etiam excellentia cha
ritatis. Doctor tamen impugnat magistrum quod plurimis rationibus
et ponit suam conclusionem. Con. doctoris est quod Caritas est habitus

hitus a deo infusus. Pz quia s. q. 6. ar. 1. ponitur fides infu
ssa. Quia credere e super nam hominis sz dilligere deum sup
omnia ex charitate excedit facultatem hominis g. ops po
nere eam. ¶ dubitatur 1. in quo gradu reponenda e opio
magri an sit heretica et erronea. R. quod non e heretica
Qz non pot impugnari ex scriptura facta. Nec e erronea
Quia illa solet ee erronea q e intolerabilis ista tn substen
tabilis e cum sint authoritatis apparentis ad illam corrobo
randam tn. Cum teneamus de fide et ipse q sunt forme
tenendum e de charitate q e forma infusa. ¶ Dubitatur
etiam circa Probationem s. thom. pro quo potestis videre
Capreol. in 1. d. 17. Quomodo intelligi q dilectio dei super
omnia excedat nalem facultatem voluntatis. Qui optime
declarat. ¶ Sed dato q ita sit sicut dicit doctor q dilectio
excedat nalem facultatem voluntatis humane no sequitur
q requirat in aia forma creata. Qz excitare mortuum
excedit nalem facultatem tn ad illud non debet deus
sanctis formam creatam sz auxilium spiale g. nec ad dillige
dum requirit auxilium spiale al spuale. ¶ Et confirma
Quia deus pot facere q voluntas sn forma dilligit eum sup
omia g. ¶ Sed ad hoc respondetur si inspiciatur in littera q si
ad dilligendum no daret forma aliqua non eet suaviter or
dinatum Quia ad actum virtutis requiritur hitus conalis
homini ut operetur delectabiliter, si g. actus charitatis no
causaret ex aliqua forma creata non operaret illam ho
ppote et delectabiliter cum non haret aliquid conalem in
se. ¶ Sed adhuc arguitur q dilectio dei super omia no exce
dat facultatem Quia oppositum tenent omnes doctores et

et eo quod sic posuimus et ut supra diximus credere arti
culis fidei sine fide infusa ut heretici credunt ita pote
rimus diligere deum super omnia sine charitate infusa
¶ Rr quod est valde difficile quod diligere taliter quod relinquat
patrem et matrem est quod sine habitu infuso sic dixi de fide quod
dato iste posset credere unum ad quod alterum articulum si
ne auxilio spirituali quod datur per fidem infusam non tamen
omnia necessaria ad salutem ita nec diligere deum super
omnia mente sic impossibile est cecum ramam ire sine duce
licet possit per aliquot passus est ita difficile quod possit nullus potest
credere illa nec esset possibile quam aliquis operaretur quod
sue saluti sine habitu infuso a deo et hoc dicitur moraliter
impossibile ita et quod renuntiem omnibus propter deum est
ita difficile quod moraliter loquendo excedit naturalem potentiam
et moraliter est impossibile et etiam non posset operari volun
tas propositi et ita ratio dato quod moraliter loquendo non esset im
possibile tamen ad hoc indigeremus habitu ad propositi dillige
dum ¶ Sed contra hoc ultimum arguitur potest acquirere
habitum acquisitum ad diligendum et ille posset operari
propositi et delectabiliter quod non requiritur alius habitus s.
infusus ¶ Rr negando consequentiam quia ad acquirendum
illum habitum requiritur multum tempus quia iustus in tem
pore subitaneo fit amicus dei et tunc requiritur quod diligat
deum statim prompte et delectabiliter et cum statim non
posset habere talem habitum acquisitum post suam coner
sionem ad prompte operandum requiritur infusus habitus
¶ ~~Dicitur~~ Preterea quia alias melioris conditionis esset pec
cator habens acquisitam quam iustus carens illa nisi infusa sit

¶ Dubium est circa id quod dicit doctor quod Charitas facit propitius et delectabilius operari quam alie virtutis et pre terea hoc est contra sententiam modernorum qui hoc negant de omni habitu infusso et pro sunt duo pueri unus baptizatus et alius non et veniant ad cussum rationis et uterque putat se esse baptizatum tunc uterque operati delectabiliter et equaliter inclinantur ad opera virtutis tamen unus non habet habitum infusum ergo illud est falsum. ¶ Dubitatur ergo primo quia non experimur talem promptitudinem ut peccator postquam convertitur tam habet charitatem tamen tunc non experitur tantam promptitudinem ad actum charitatis, sicut ad alios actus quos exercuit ante tum etiam quia dicit quod non solum facit promptitudinem sed maiorem promptitudinem ¶ Contra promptitudo ut aristot. dicit in ethicis est proprium virtutibus sed proprium non recipit magis et minus ergo videtur quod charitas non habet maiorem promptitudinem nec etiam ratione sue intensionis quia charitas non est intensior quam fides ¶ Respondeo quod charitas ratione sui est virtus quia intelligit de se deum et facit actum virtutis de per se; Alie autem virtutes firmiter charitatem non faciunt actum perfectum sed ratione charitatis ita quod alie virtutes non sunt perfecte virtutes nisi per concomitantiam charitatis et ideo dicendum quod magis promptum agit charitatis habitus et magis inclinare dicitur ¶ Sed dato quod illud sit verum quod alie virtutes non sunt proprie virtutes nisi ratione charitatis ideo non videtur quod faciat maiorem promptitudinem dato enim quod sit perfecta et alia sine illa non tamen hoc habet ex fine et ex obiecto et non ex parte voluntatis et ita non videtur quod magis inclinet voluntatem quam alie virtutes. ¶ Ideo respondet Caiet. quod inclinatio

Non est nisi quidam amor, ut fortitudo amat pericula
sed quia sola charitas est proprius amor et actus aliarum virtutum
non sunt proprie amores, ideo charitas facit maiorem promptitu
dinem nam iustitia non est amor potest enim esse quod fuerit iustitiam
cum inimico ideo non tantum inclinat sicut charitas. Et sic opposita
possumus dicere aliter quod charitas plus inclinat quam alie virtutis
quia plus inclinat aliqua virtus ad suum actum quae est de maio
ri bono ut magnitas cum sit de maiori bono plus inclinat
ad suum actum quam modestia quia est de maiori bono et ita est
magis inclinat appetitus rationalis ad suum actum quam appeti
tus sensitivus ad suum actum quia est de maiori bono itaque
cum charitas sit de maiori bono quam quecumque alia virtus
de summo bono et ideo magis inclinat. Et sed ad argumenta
Primo quando dicitis illud non experimur. Respondeo secundum Caiet.
quod intelligitur quod charitas de se facit maiorem inclinationem
non tamen intelligitur quod charitas faciat maiorem inclinationem
subiecti ad suos actus quia impediti propter subiectum in quo
est nam si non impediretur propter passiones subiecti charitas
maxime inclinaret. Tamen quia impeditur propter habitus et
passiones inclinantes in contrarium quia caro concupiscit
adversus spiritum ideo non magis inclinat subiectum nec experi
mur. Nam si iste luxuriose vixit et convertitur in
funditi habitus castitatis, tunc illa non inclinat tantum sicut
si esset in aliquo qui prius non habuit actum contrarium
Et confirmatur hoc quia eadem charitas quae est in via
remanet in patria. Sed in patria maxime et perfecte inclinat
quia non impeditur ergo etiam in via si non impediretur. Et sed
Arguo in contrarium quia quando habemus habitus acquisitos
experimur delectationem operandi. Ut quando aliquis habet

habitum acquisitum dandi Eleemosynam. Tn adhuc sunt passiones carnales ergo illa non est ideo quare in nobis non experimur inclinationem charitatis. ¶ Respondetur quod sicut supra diximus sic in patria ex actibus virtutum remanentibus alias remanentium non generabitur habitus aliquis acquisitus quia illi actus sunt supernales et ita de actibus virtutum infusarum non generatur aliquis habitus acquisitus quia sunt tales actus quodammodo supernales, et ideo dico quod ex actibus habitum acquisitorum sequitur delectatio in nobis et ideo eam experimur. Sed ex actibus habitus infusi non sequitur ea delectatio quae distinguitur ab eo ¶ et in 1a 2e dixi ideo dico quod aliter quod est differentia hic inter habitum infusorum et acquisitorum quod actus virtutis acquisiti non solum generat habitum in sua perfectione sed tollit omnes et malas qualitates contrarias. Postquam iam est in sua perfectione habitus acquisitus ita quod habitus acquisitus quando peruenit ad gradum suum non potest compati secum qualitates contrarias. Tn habitus infusus non expellit qualitates contrarias et ideo propter impedimentum illarum non sentimus dilectionem in actibus virtutum infusarum sicut sentimus in actibus acquisitarum, 2o dico quod falsum est quod non sentiamus dilectionem in actibus virtutum infusarum immo sancti et isti viri in modum delectantur exercendo actus illarum virtutum et plus delectantur in actu charitatis quam aliarum virtutum acquisitarum ¶ Et ad argumentum quod fit quod proprium non recipit magis et minus ego nego quod proprium accidentale non recipiat magis et minus nam quod proprium non recipiat magis et minus intelligi de proprio essentiali. Sed cum proprium ad propositum sit proprium accidentale ideo recipit magis et minus et ideo dato quod illud sit omnium

omnium virtutum tn Perfectior etiam virtus Promptius fa
cit operari et quod proprium accidentale recipiat magis et mi
nus pz de Calore proprio ignis qui est magis Calidus uno tpo
re alio

Artic 3

¶ Utrum Charitas sit virtus. Con affirma

¶ Artic 4. Utrum charitas sit virtus spiritualis. con affir.

Artic 5

¶ Utrum Charitas sit una virtus. Conclu est
Q non possunt esse Plures tpis charitatis ¶ Circa 3m argum
Est dubium utrum omnis Charitas sit virtus i charitas
sm omnem statum sit virtus proprie loquendo Nam Q
dam est charitas remissa Q videtur quod non sit virtus ¶ Item
charitas Q est cum vehementibus passionibus vr quod non sit
virtus Quia virtus debet facere prompte et delectabiliter
operari et Quia illa Q est cum passionibus vehementibus no
facit prompte et delectabiliter operari vr quod Charitas Q est
cum talibus non sit virtus proprie ¶ Preterea temperantia
Remissa non est virtus licet sit bonus habitus ergo et ¶ Preterea for
titudo Cum vehementibus passionibus non est virtus ergo nec ai
tus charitas Quia unde habet Privilegium ¶ Et confirmati
Quia dicebamus quod fortitudo nisi sit cum Justicia et temperantia
non erit virtus. vr ergo quod charitas Q non est cum aliis virtuti
bus non erit virtus ergo male dicitis quod si charitas posset infun
di sine aliis virtutibus sola quod est virtus Postquam fortitudo
sine aliis et semotis Passionibus non esset virtus respondetur
¶ Rr quod omnis charitas est virtus Quia una charitas Q est
in una dia licet videatur remissa et respectu alterius tn
in se satis intensa est Quia dei perfecta sunt opera et io

Q quilibet actus infusus e intensior quocunq; habitu acquisito
quia largitor illius qui e deus omnia dat perfecte et ideo
semper charitas quandiu manet faciet ponere vitam
pro amore dei et relinquere patrem et matrem ad quod se
clusa charitate omnes alie virtutes non sufficiunt et hoc
opus e maioris intensionis ¶ Ideo dico q deus ex sua liberalitate
dat omnem virtutem infusam intensionem q e quelibet acqui
sita ¶ Et ad rationem in 2m dico q quantumcunq sit cum pas
sionibus vehementibus semper e virtus et non e simile de
charitate et fortitudine quia fortitudo pot vinci a passio
nibus non tn charitas. Si chas manet non pot vinci a qua
cunq passione, 2o etiam dico q in habente charitatem puta
in eo qui surgit a peccato et ab habitibus vitiosis non sunt
vehementes passiones pot eas reprimere per charitatem et
non tantum inclinant illi habitus vitiosi sicut si non essent
charitas ¶ Et ad aliud dico q charitas non e sine aliis
virtutibus si tn sit sine aliis virtutibus ad hoc esset perfecta
virtus. Et e dicta quia alie non sunt de fine et chas sic
quia habet pro obiecto deum ideo pot esse virtus sine aliis sz
alie non sine illa. ¶ In ar 3o argumento primo movet S. Thom.
Q. ex Aristot. utrum amicitia sit virtus et vi q
sic quia e laudabilis, in 2m e quia virtus requiritur q sit in
potestate nra cum tn amicitia non sit in pote quia cum
requiratur ad amicitiam q sit benivolentia mutua comunicas
bona non e in pote nra q aliquis bene vellit nobis et comunicet
bona sz cum charitas sit virtus requiritur q chas non sit
amicitia vel non e virtus. S. Thom. dicit q Aristot. re
linquit sub dubio et pot dici q e virtus moralis amicitia

ipa o. non e in potestate nra Eodem modo Probarcti q nec
Justicia e virtus Quia si alius non vult accipere peccu
niam no faciet actum Justicie, idem de liberalitate, 2o
Dici pot q amicitia non e virtus Quia consequitur omnes
virtutes et supponit eas Sz Charitas het ex obiecto q
sit hitus virtus Quia Perficit hentes et ultra hoc e ami
citia, De amicitia potestis videre Capreol. d. 27 q. 1 circa
Primam conclum q. 2 et 1a eadem d. et S. Thom eadem
d. 27 q. 2a ar. 2o ad primum 3 et Palud. eadem dist.
et Buridanus 8 ethico q. 3 / Circa 4m articulum ¶ du
bitatur Quid e dicere q deus e obiectum Charitatis in qtum
e obiectum beatitudinis Quia vr illud non est benedictu
et S. Thom. sepe repetit hoc ¶ Rr q debet intelligi q
in qz e quodam bonum supernale et obiectum Charitas
et in Quantum e cognoscibilis a nobis supernaliter hoc est
dicere q bonum divinum e obiectum Charitatis in qtum be
atitudinis, hoc dicitur ut distinguamus hitum infusum de
lectationis dei ab hitu acquisito ejusdem dilectionis Qui hi
tus differunt spe Nam hitus ille infusus facit dilligere
deum in qtum agnoscit cognitione supernali hitus et ille
acquisitus facit dilligere deum in quantum cognoscitur cog
nitione nali et in gentibus Judeis et Peccatoribus Qui dilligunt
deum ex illis actibus generatur hitus qui pot dici Charitas
acquisita sz nos per infusam amamus bonum supernale
¶ 2o modo pot dici q deus in quantum obiectum beatitudi
nis e obiectum Charitatis hoc e e obiectum Charitatis in
Quantum deus e nam si fieri posset q non eet omni potens nec
immortalis adhuc eet obiectum Charitatis Quia deus e

Quia deus est et quia beatificat et non quia omnipotens
vel propter aliud attributum ita quod per impotentem beati cognosceret
deum dum taxat taliter quod non cognoscerent quod sit omnipotens
vel sapiens vel aliquod aliud attributum adhuc essent be
ati sicut ante et esset obiectum beatitudinis et charitatis ita
nam deus ut obiectum beatitudinis scilicet ut deus est obiectum
terminans charitatem. Circa 5m articulum dubitatur utrum
quare diligere proximum propter deum et deum propter se
est una virtus eadem ratione dicendum esset quod temperantia
qua volo vivere temperate propter deum et una virtus
cum charitate. Respondeo quod charitas non amare tamen temperate
vivere non est amare et ideo licet uterque amor sit una virtus
tamen temperantia vel alia quelibet virtus moralis non est ea
dem cum charitate quia tales virtutes non sunt amor a
liquis. 2o dico quod quod charitas habet deum pro obiecto ita quod proxi
mus non est sufficiens obiectum charitatis nisi ponamus obiectum
propter deum et ubi unum propter aliud ibi tamen unum est
Aliis tamen virtutes morales sequuntur propria obiecta et
si non sit propter deum, et ideo dato quod nihil cognoscat de deo iu
stitia habet obiectum circa quod potest exercere actum, sed charitas
ad nihil potest inclinare nisi sit deus vel propter deum. Quod du
bitatur utrum actus quo diligimus deum et quo diligimus
proximum distinguatur specie quia videtur quod non cum ab eadem
virtute ~~conservetur~~ causetur scilicet a virtute. Respondeo quod distin
guitur specie quia habet diversa obiecta quia unus habet deum
alius habet proximum pro obiecto et ideo dico quod saltem differunt specie
in essentiae licet non in essentia moris et sic tenet s. Thom. 1 q. 2
s. articulo primo.

Articulus 6.

Utrum charitas sit excellentissima virtutum?

Prima conclu° e q inter omnes virtutes theologicae sunt
excellentiores // 2a Conclu° q inter theologicas cha
ritas e excellentior aliis q° hec non solum pertinet ante li
gendum speculativa sz pratica vel tn q no e hic locus dis
putandi Quia e con° omnium q Charitas e perfectissima
omnium virtutum ut ex apostol 1° Corint. 13 ad sci
endum Circa quam virtutem opz nos versari conducit
hec q° in contrarium e Quia lutherus Pestilentissimus
dicit q fides e excellentissima ut ostendit Rosensis ar°
15 ubi dicit hanc ee opinionem lutheri q totum quod nos
tribuimus charitati debet tribui fidei; et adducit lo
ca Primum mathei 9 fides tua te saluam fecit tanq
mathei 16 si habueritis fidem tanq granum sinapis tc
et Paulus ad roma 3° arbitramur Justificari hominem
per fidem et ibidem dicit q Preputium tc et ad Roma°s
5° Justifica per fidem. et ad roma 14° omne quod non e
ex fide e peccatum et ad hebreos 11° sine fide impossibile
e Placere deo et accedentem ad deum opz credere. et
actuum c. 15 fide purificas corda et verbum domini q
Crediderit et baptizatus fuerit saluus erit ibi no dixit
Qui amaverit. et ad roma°s 4° Credidit Abraham deo
tc. sed cum hemus Pro certo q non e contraditio in scriptu
sacra et hoc sit de fide quid. Respondebit lutherus ad
illud ad Corint. 13 hoz maior e charitas. et si linguis
hominum loquar tc. Item ad Colosens. 3° Super omnia cha
ritatem hete, et ad galath. 5° postq dixit Justificationem
fieri per fidem declarati q fides sine charitate nihil prodest.
et io dicit q per charitatem operati et 1° ad timot. 3°
finis precepti Charitas Item adducimus totam Canonica

Joannis ubi ex professo de charitate magnificat et Joa. 14
Si quis diligit me sermonem meum servabit et ad eum venie
mus non dixit si quis credit mihi. Joann. 15 hoc est preceptum
meum et 1a Joann. 3 qui non diligit manet in morte qui est
locus expressissimus et 1e Corint. 10. Pz g° quod maioris meri
ti est versari in operibus charitatis quam fidei. Sz scholastice
pot argui Procedendo quod charitas non sit perfectior aliis vir
tutibus quia martyrium est perfectior actus quam dilectio dei
sz martyrium causatur ex fortitudine g° fortitudo est perfectior
charitate maior Probatur quia martyrium habet maiorem pri
uilegium quam dilectio itaque ibi remittuntur omnia Peccata, ita quod
non requiritur quod habeat contritionem sz securius moriti et melius
est quod moriatur quam quod dicat volo viuere ut conteram de peccatis
quia ibi remittuntur omnia Peccata, ita tum etiam per marty
rium Remittuntur Pene Purgatorij et datur laurea pro marty
rio quod non pertinet dilectioni. Nec dilectio dei remittit peccata
Dato quod Scotus et Alij dicant quod sic, quia dominus non dixit
nisi dilexeritis sz penitentiam egeritis. Quod contra R. quod conce
sso antecedenti negenda est conia Principalis quia sz aliquis
actus fortitudinis sit Perfectior aliquo actu charitatis compara
do partem, tamen tota charitas perfectior est multo quam fortitudo quia
sine charitate non possumus mereri et charitas est fortior omnium
aliarum virtutum ut pz. 1. 8. Sita dico quod aliquis actus
charitatis est perfectior martyrio ut in virgine maior. et
in 6 Joanne Euangelista. Qui profecto Per actum charitatis plus
meruerant quam multi martyres et erant parati ambo ad ponen
dum mille vitas si haberent pro xpo. 3° pst dici concessa
maiori ad minorem quando dicitur quod martyrium est actus for
titudinis dico quod etiam est martyrium imperatum a charitate
et perfectio quam summit ex charitate est maior quam illa quam

sumit ex fortitudine quia Charitas facit illum actum esse me-
ritorium et dignum laurea et esse martyrium et si non opera-
reti ad delectationem dei non remitteret peccata et Dico quod dilec-
tio facit quod martyrium sit perfectissimum omnium actuum nostrorum
ut patet ex ante dicti maiorem hac dilectione nemo habet ut
animam suam etc. Ubi ostendit dominus quod dilectionis ac-
tus qui est imperativus martyrii est maior dilectio quam quecumque
alia dilectio et si non poteretur iste propter deum, ita quod impe-
retur ex amore dei non esset martyrium. Neque remitterentur
peccata ergo. ¶ Sed quoniam potest esse aliqua dilectio ferventior
in aliquo quam non patitur martyrium quam in alio qui non patitur
martyrium et intensior ergo dilectio imperativa martyrii
non est perfectior quacumque alia, ans patet si martyrium pa-
titur cum dilectione ut 20. Alius habet ut 100.
¶ Dico quod maior est illa dilectio martyrii qui dat vitam
pro deo quantumcumque tepide faciat quam dilectio illius qui nihil
dat quia est ibi maior difficultas ut habet martyr ille et
habet dilectionem remissiorem in gradibus sed non sequitur quod
teneat imperfectiorem quia non tota perfectio actus solum
attenditur ex intensione sed ex obiecto et operibus et difi-
cultate obiecti. Nam si quis diligat ut 100 alius ut
50. et hic det eleemosynam propter deum alius non hic po-
tius dicitur diligere deum quia obras son amores non propter
hoc, ergo ego quod in aliquo possit crescere tamen charitas ut
s. beata virgine quod superet dilectionem martyris et me-
ritum ferventis actus martyris sed dico quod non tota perfectio
actus sumitur ex intensione actus sed ex bonitate obiecti. Unde
quanto obiectum est perfectius ceteris paribus tanto actus est me-
lior et sic dato quod aliquis actus sit intensior non attingit
perfectionem remissi quam habet ex obiecto //

¶ Articulus 7º Utrum sine Charitate Possit esse Aliqua virtus? Conclusio est absolute loquendo quod non potest esse aliqua virtus sine charitate et si quis dubitet utrum Justitia vel temperantia sine charitate sit virtus. Dicere potest quis quod non est perfecta virtus sine charitate vel dico quod distinguo. Potest dici quod si capiatur virtus prout dicit dispositionem perfecti ad ultimum bonum et sic sine charitate non est virtus. Si tamen capiatur prout dicit dispositionem perfecti ad bonum et sic potest esse virtus sine charitate loquendo in diffinitione virtutis de bono Particulari. ¶ Sed an absolute sine distinctione posset dici quod fortitudo sit virtus in Peccatore s. Thomas dicit quod non. Et Probatur conclusio quia virtus facit bonos actus in habente sed in existenti in mortali non est aliqua bonitas simpliciter est inimicus dei ergo in eo non est aliquis habitus qui faciat bonitatem simpliciter nec virtus. Non negamus tamen quin in Peccatore et Gentili sint habitus qui inclinent eum ad hoc quod prompte et delectabiliter in omni eventu regulariter occurrente operetur quod est certum. ¶ Sed an illae virtutes vi dispositionis de nomine et melius est distinguere ut dixi, sed theologice loquendo vi quod sine charitate non sit aliqua vera virtus. nam absolute et simpliciter aliquod est tale. Sed diversas causas consideratas naturales quod tamen non est tale sed causas supernaturales. ¶ Et ideo absolute loquendo dico quod ethiops qui est albus. Sicut dentes non dicitur albus ita virtus absolute loquendo sine charitate esse non potest ita quod nullus habitus absolute loquendo est virtus sine charitate. Ratio est quia si queratur in philosophia naturali utrum astra sint entia necessaria utrum sol necessario oriatur. Respondebit philosophus sine distinctione quod necessario orietur quia philosophus naturalis non habet disputare nisi de causis naturalibus et ideo non tenetur distinguere quod naturaliter necessario

orietur Non tn supernaliter et tn si sequatur theo
logice utrum sol orieti necessario in ordine ad cas supernales
Dicemus q non. unde dico q theologus tractat de fine sup
nali et sic non tractat de virtute nisi in ordine ad finem
supernalem qui e Beatitudo et ita loquendo theologice the
ologus respondebit absolute q sine charitate nulla e vera virtus
et sic quando queriti an temperantia vel fortitudo sine
charitate sit simpliciter virtus. Rr q non quia virtus no
consideratur a theologo nisi sm q per eius actus homo ordinat
ad deum et pot consequi Beatitudinem per eos quia sine
charitate homo non pot here actus meritorios ideo absolute the
ologus dicit q sine charitate non e aliqua virtus, vera sz
per hitus morales non considerat aliquid de ultima beati
tudine et ideo considerat de veritate non sm q homo or
dinatur ad bonum supernale sed nale, et ideo e q. Utrum
tn ille qui e in peccato mortali loquendo sm phiam nalem
qui tractat de virtutibus prout ordinat ad felicitatem huma
nam utrum inqz talis heat vel here possit veras
virtutes. Rr q etiam loquendo sm phiam moralem nullus
exns in Peccato mortali het veras virtutes Pz quia vtus
e q bonum facit hentem Peccatori non e simpliciter bonus g
Q 2o pot dici q tales hitus pnt ee virtutes morales in parte
ut virtutes ex genere quia faciunt hoem bonum qz tum ad
bonum morale q absolute non faciat als non fiat bonus nec simplr
sint virtutes. Vr certe disputatio de nomine vel prout
dicit S. thom. in 3o de 27 q 2 ar 4 3o ad 2m argumentum
Q Prudentia sine charitate non e virtus loquendo de virtutibus
infusis que sunt ordinate ad merendum ubi vr ponere di

distinctionem inter virtutes infusas et acquisitas morales
quia infusa est ordinata ad merendum et sic infusa virtus
sine charitate non est simpliciter virtus quia sicut malus si
non sit in dispositione quo possimus uti ad illud ad quod est
ordinatus non est simpliciter malus ita virtutes infusae quae non
sunt in dispositione ad hoc ut possimus uti illis ad finem ad
quem sunt ordinatae non sunt simpliciter virtutes et quia
sine charitate virtutes infusae differunt a suo fine nec habent
dispositionem ad finem nisi sint cum charitate ideo non sunt
virtutes simpliciter sine charitate. Acquisitae vero virtutes
quia sine charitate sufficienti attingunt finem ideo sine cha
ritate sunt et simpliciter loquendo virtutes quia faciunt
bonum actum sic fides sine charitate simpliciter loquendo est
vera virtus quia attingit suum finem scilicet credere sic et di
alectica scientia sine charitate est vera virtus quia attingit suum
finem. Dubitatur quia dicimus quod non est virtus quae non
facit delectabiliter operari ut qui non dat libenter non est
simpliciter liberalis sicut dicebamus in 1a 2e quod in aliquo sunt
tres gradus unus continentiae quae adhuc sunt passiones
in aliquo qui quando paulo ante exivit a peccato et ille
dicitur gradus incipientium. Alius est gradus perficientium
et est eorum qui habent tam sedatas passiones. Alius est perfecto
rum et est iste eorum qui cupiunt dissolui et esse cum Christo; et iste
gradus dicitur heroicus. Et dicebamus quod virtutes in 1o
gradu scilicet quando sunt vehementes passiones non sunt sim
pliciter virtutes quia non prompte operantur sed in gradu tem
perantiae sunt virtutes quia prompte operantur. Hoc sup
posito queritur utrum sufficeret ad hoc quod aliquis dicatur esse
vere temperatus vel alia virtute munitus quod habet charita

ut si aliquis erat concubinarius et dolet de peccatis
et relinquit concubinam et est iam in charitate utrum
tunc statim erit vere temperatus vel quod non. Quia temperat se
cum difficultate, virtutes tamen morales faciunt prompte
et delectabiliter operari. Ergo sequitur quod virtutes infusae quan-
tumcumque sint cum charitate non dicantur virtutes, et
confirmatur quia iste non est in gradu incipientium. Qui est
gradus continentium. Ergo non sunt in illo vere virtutes quia
habet passiones vehementes impedientes eum ne delectabiliter
operetur quod est de ratione virtutis. Respondeo loquendo de mo-
ralibus virtutibus quod morales infusae quantumcumque sint cum
passionibus sunt vere virtutes ut si aliquis non oratus assu-
etus ieiunare incipit ieiunare propter deum ille et si passio-
nes vehementes patiatur tamen in illo est vera virtus temperantiae
et si dicas contra non delectabiliter operatur propter passiones.
Dico quod si aliquis quantumcumque avarus sit libentissimo dat
amicae quam dilegit, ita iste qui ieiunat vel caleopus
operatur quantumcumque vehementes passiones patiatur tamen
propter charitatem quam habet delectabiliter operatur per auxil-
lium charitatis. Quia licet pro illo tempore quo sunt in
illo qui est in charitate passiones non sentiat delectationem
tamen postquam vicit passiones sentit maximam delectationem
in operando. ¶ 2° dico quod virtus infusa in praesentia charitatis
quantumcumque habeat passiones contrarias et licet non delec-
tabiliter operetur tamen est vera virtus et actus eius est merito-
rius. ¶ et 2° dico quod finis illarum non est facere quod homo mereatur
temperate vivat sed est ordinare in vitam aeternam ita quod vir-
tus infusa ponitur ad hoc quod homo mereatur ad hoc ordinatur et
temperantia infusa ut mereatur et non ut temperate vivat.

Et ideo dico quod sunt vehementes Passiones si iste temperate agit meretur et hic est finis temperantie infusse et tunc est perfecta virtus; Utrum tamen temperantia acquisita vel alia virtus acquisita si sit cum passionibus vehementibus in existenti in charitate. ¶ Utrum sint vere virtutes Respondeo quod virtutes tales acquisite quia sunt ordinate ad faciliter operandum et ideo si sunt cum passionibus vehementibus quantumcunque sint cum charitate non sunt vere virtutes quia impediuntur a passionibus ne attingant suum finem qui est delectabiliter operari lege solutionem ad primum argumentum // et 2m et 3m //

Articulus 9

Utrum Charitas sit forma virtutum. Dicimus quod dare Eleemosynam propter deum est in specie misericordie tamen si detur propter libidinem variant species quia forma est quae dat speciem et ideo est in specie intemperantie et ideo patet dicendum est quod cum finis det quodammodo speciem virtutibus, charitas quae ordinat illas ad finem dicitur esse forma illarum quia forma dat species. ¶ Dubitatur quare charitas dicitur forma virtutum omnium. Respondet Almain et alii quia facit actus omnium aliarum virtutum mereri ideo dicitur forma aliarum virtutum et ita dicit Almain in moralibus quia dicitur forma quia facit actus aliarum virtutum meritorios, sed hoc impugnari potest quia in propria charitas erit forma aliarum virtutum non tamen facit illos meritorios quia facit actus omnium aliarum virtutum perfectos ideo etiam aliqua virtus dicitur virtus quia est cum charitate ut sicut albedo est forma albi ita virtus est virtus per charitatem et resolutorie dico quod ex eo charitas dicitur forma virtutum quia in propria

in patrio ergo et ideo potest dici quod charitas dicitur forma

Quia facit actus aliquarum Perfectos in via vel perfectos et meritorios //

Questio 24.

¶ Artiꝰ 1º. Utrum voluntas sit subiectum Charitatis

Conclusio est affirmativa potest fieri argumentum Quia dicit quod bonum spirituale non potest esse obiectum appetitus sensitivi. Contra temperantia est in appetitu sensitivo et tales infusse sunt in appetitu sensitivo sed tales videtur quod habeat aliquod obiectum supernaturale. Quia alias non distinguerentur ab acquisitis ergo ratio s. Thom. nil valet. s. quod appetitus sensitivus non potest esse subiectum charitatis Quia non potest habere aliquid supernaturale s. deum pro obiecto ut fortitudo belli. Respondeo concessa maiori licet aliqui negent illam negando minorem immo omnes tales habent res naturales pro obiecto, et ad argumentum dico quod fortitudo infusa et temperantia habent idem materiale obiectum quod temperantia et fortitudo acquisite sed non formale nam Quando s. Tho dicit quod charitas non sequitur rationem i. non sequitur rationem humanam Quia non negat Quin charitas operetur per rationem

Artiꝰ 2º

Utrum Charitas causetur in nobis ex infussione

Conclusio est quod charitas causatur in nobis per infussionem ab ipso deo. Videtur ex hoc falsum quod dicunt omnes excepto s. Thom videlicet quod ex actibus charitatis infusse generatur unus habitus qui est charitas acquisita et dicunt quod illa acquisita producit dilectionem dei super omnia et eiusdem speciei cum ea que a charitate infussa produceretur quod habitus dicunt quod perfectius facit diligere deum quia facit

de stabilitus op exeri & bonus charitatis infusse. quod si
cet ~~verum sit~~ q̃ fides practica charitatem infusam destruit ita
q̃ non alia charitas infusa faciat hominem gratum deo nõ
tñ acquisita. Videtur tñ pot quia ~~quia~~ charitas nulla
acquisita. Cum finis debitus operari non sit aliquid
tum deo. Sed dicendũ quia deus ita ~~vult~~ habeat hoc ita ec. hõ
nil ~~valet dicere~~ aliquid de ~~charitate~~ charitate infusa
quo d non pot charitas acquisita esse infusa gratum. Et ar
guit sic Simon. Aliqua peccata non confessio q̃ non acqui
sita remittit. Sm omnes Pelagiani nõ ofrõ quare deus non
accepet nos per acquisitam, ~~Sm~~ Probabile est quod dixit di
cunt ~~vel~~ ~~sic~~ ~~quod~~ in 2. d. 27 q. 1ª ad argumenta ~~contra~~ ~~ad~~ ~~ad~~ ~~ad

dicit idem et in ma de contritione et pena tractans
late, videlicet utrum resurgens a peccato resurgat ad
maiorem gratiam, dic quod illud fit sm quantitatem liberi
arbitrij. ergo male dicit in isto ar quod infunditur sm voluntatem
spiritus sancti. ¶ Sed contra si dicatis Querendo quare
deus fuit sanctificare Joannem baptistam in utero et
non b petrum, non poterit dici sm quantitatem liberi arbitrij,
sic etiam dicitur non ex operibus justitie que fecimus nos
sed ex sola voluntate dei quod petro adulto detur gratia ut io.
et Joanni ut b et non sm liberum arbitrium io. ¶ Quod
quod dicit s. thom. quod quantitas gratie dati sm motum liberi
arbitrij sed dic quod licet maior gratia detur a spiritu sancto ita
quod maior gratia fuit data Paulo resurgenti a peccato quam alijs
resurgentibus et licet eam mediata fuerit maior dispositio tamen
quam maiorem dispositionem habuerit Paulus quam alius hoc solum
fuit ex voluntate divina s. quia deus dedit illi quod magis
se disponeret ideo debet reduci in dei voluntatem eam quam
in ultimam eam ¶ Sed Queritur utrum sit idem dicere
dispositus se magis maria magdalena quam alia peccatrix
quia deus voluit ac si diceret quod auxilium spirituale dei
Requiratur ad hoc quod aliquis se disponat vel maius auxilium
ad hoc quod magis se disponat, et videtur quod sic ex s.
thom. dicenti quod hec maior dispositio proveniret a monitione
spiritus sancti quia videtur quod illa vocatio spiritus sancti sit movere
sed illa motio solum est concursus spiritualis alias spiritualis spiritus
sancti ergo. Respondeo quod ita est quod est illud dicere quod unus dis
ponat se et non alius vel quod unus magis se disponat
quam alius i. quod unus spiritualiter adiuvatur vel magis iuvatur

Secundum maiorem motum liberi arbitrij tamen ille motus datus fuit

Alio tz aliquid ultra et altius vult etiam dicere s. tho.
Nota de predestinatione. ¶ Pro quo est notandum quod predes
tinationis nulla est causa sed sola voluntas dei est causa predestina
tionis et hec est sententia beati Pauli 9. ita quod causa quare deus
predestinavit Jacob et non Esau non est quia dicit Jacob erat
futurus vir sanctus Esau vero peccator et hec est opinio
sanctorum antiquorum et sic quare deus voluit dare gratiam isti
et noluit dare illi et quare Paulo et non Cayphe qui
occidit xpm est quia voluit deus ex mera liberalitate sua
et hec est sententia quam tz hic s. thom. et sancti antiqui qui
super hoc scripserunt, ecce primum dictum s. thome et
quare deus dedit ~~[illegible]~~ abel quod mereti et non cam quia
deus predestinaverat abel et non cam et non quia cam erat
futurus malus et alius erat futurus bonus quia merita se
quentia sunt effectus predestinationis et non causa predesti
nationis et sic predestinatio est causa meritorum quod ei data est gratia
et non Esau quia Jacob erat predestinatus non esau ideo
gratia est effectus predestinationis et ideo opera bona. ¶ duo est
quod sic prius est quod vellit deus dare isti vitam eternam quam ve
llit dare illi gratiam ita prius est quod deus vellit dare gratiam vel
maiorem gratiam magdalene quam alteri peccatrici quam quod vellit
dare dispositionem ad surgendum a peccato vel quam quod vellit
disponere illam ad maiorem gratiam nam omne agens a propter prius
vult finem quam media et quia est sicut finis in dispositionis sic
prius est quod architectus vellit agere domum quam emat ligna et
necessaria ad domum ita quod istius voluntatis quare deus vo
luit dare gratiam Paulo et non Cayphe nulla est causa ex parte
creature licet ex parte illius dei causa illius est quia deus voluit

Predestinare ita est deus movit magdalenam ad maiorem
gratiam quia voluit dare ei maiorem gratiam quam alteri meritri
ci et quare dedit ei maiorem gratiam quia predestinavit
ad maiorem gloriam et hic est modus loquendi qui debet
teneri et sic tenet s. Thom. et non sicut moderni dicunt
magdalena habuit maiorem gratiam quia plus se disposuit
et hoc quia magis ipsa est libero arbitrio, quod si contra hoc
argumentorum dicebat s. Thom. in 4° de contritione quod stat
quod ille qui cecidit a gratia ut 100 resurgat ad 15. et ille qui
cecidit a gratia ut 15. resurgat ad gratiam ut 100 et hoc di
cit quod debet imputare negligentiae illae quae surrexit ad
maiorem quam antea quia non magis disposuit, tunc sic argu
hoc videtur contrariari apperte huic loco quando quidem ibi dixit
quod non oportet quod peccator resurgat ad maiorem gratiam sed quod si cado
a gratia ut 100 si postea resurgo et per totum conatum dati
tota illa et aliqua alia etiam si per minorem conatum non
dati tota a qua cecidit imputetur in quod non habeo totum cona
tum, et hac solutione videtur quod ratio non datur mihi gratia ut
100 quia non me disposui, Respondeo ad hoc quando dicitur quod
quod videtur quod negligentia quam minus se disposuit a causa quod res
gat ad maiorem gratiam Dico quod sapientia dei attingit a fi
ne usque ad finem et disponit omnia suaviter ita quod stan
te concursu dei non stat quando ego agam quando deus con
currit mecum ad hoc quod agam v.g. non potest fieri quin ego
loquar quando deus concurrit mecum ad hoc quod loquar
et tamen cum hoc stat quod deus relinquit in libertate mea
quod loquar vel non loquar hoc mirabile facit deus et hoc
habemus de fide ita quod non stat me loqui quando deus prius

concurrat mecum concursu generali. Et cum hoc ego li
bere loquar similiter in alijs. ita dico quod deus vult quod
resurgat magdalena ad maiorem gratiam quam alia et ideo movet
ipsam ad maiorem dispositionem ita tamen quod relinquit in potestate
sua quod magis vel minus disponeret se et si minus dispo
neret se esset ex culpa sua. hoc ita disposuit deus et ideo
dico quod quantitas gratie reducenda est in voluntatem domi
ni eam, scilicet quia deus voluit huic dare maiorem gratiam
movit ad maiorem dispositionem et hoc quia voluit
sed cum hoc stat quod relinquit libertatem liberi arbitrij quod po
sset minus conari et ita similiter est verum illud Vieno
rum ultimo convertere nos domine ad te et convertemini
et illud Zacharie 1° convertimini ad me et ego convertar
ad vos. Quia opus est cum deus nos disponit et mo
vet auxilio spirituali quia nostrum liberum arbitrium non re
pugnet quod quidem posset. ¶ Sed arguitur contra con
sic in naturalibus ita est quod sol magis illuminat aerem uno tempo
re quam alio et non est illud ex parte solis sed ex parte maioris dispo
sitionis subiecti. ita quod quanto maiorem dispositionem inve
nit magis illuminat. ergo cum gratia et alia dona gratuita
imittentur nam secundum quod maior est dispositio naturalis et capacitas
ad illas suscipiendas magis ac magis deberent infundi
quod est contra dicta doctorum ¶ Respondetur quod licet gratia imi
tetur nam et licet in naturalibus agens agat magis uno tempore
quam alio secundum quod maiorem dispositionem invenit et quod illud est ex
parte dispositionis tamen aliquando non ita est quod agens magis a
git ex parte maioris dispositionis quam invenit sed aliquando
ipsi met agens dispositiones introducit immo regulariter ita
fit ut prius de igne siccante ligna ad introducendam for

formam et ita deus ipse met disponit aiam ad gram et
dispositio ad gram est a voluntate dei et non a subjecto
et ideo quanta est dispo a deo tanta datur ab ipso gra
Ad 2m dico quod nalia agunt quantum pnt. Sed gra dependet ex
voluntatis agenti et libero qui est deus et ideo opus quod deus
det tantam gram quantam pot capacitas subjecti here
sicut agentia nalia que non sunt libera sed agunt necessario
quatum possunt et ideo non est simile, hoc tangit S. Thom.
in solutione ad 2m hoc est 3m argumentum quod S. Thom.
ponit in isto artic. Ad 3m arguitur quia in 1a p. S. Tho. dixit
quod angeli suscipiunt maiorem gram et dona sm maiorem
capacitatem sed homines et angeli videntur ordinari eodem
modo ad beatitudinem quia dicitur de hominibus erunt sic
angeli dei vide solutionem ad 3m argumentum S. Thom.
in hoc ar. circa solutionem. Tn quam ponit S. Thom in hoc
3 argumento quod s. angeli susceperunt maiorem gram sm ma
iorem conatum, sic arguitur angeli fuerunt creati in gra ergo
sic Joannes baptista quia sanctificatus fuit in utero non
sanctificatus sm maiorem connatum ita nec angeli suscipere
potuerunt tunc sm maiorem conatum. Ad Rr. a Caiet.
quod angeli et primus homo fuerunt creati in gra non tn sic
sanctificati in utero quia angeli et primus homo dispo
suerunt se ad primam gram et ego aliquando fui illius
opionis quod angeli et primus homo fuerunt creati in gra ad
quam se disposuerunt, sicut peccator resurgens a pec
cato disponit se ad gram, sed mutavi sentiam in 1a p. q. 62
ar. 3 et q. 95 artic. 1. Sed dico quod illud est falsum immo
quod deus dedit ade gram sicut dat puero rone sacramenti

gratis. ¶ Et Primaro pro hoc etiam probatio est quia si homo
non suscepisset gratiam ante quam se disponeret. Sequeretur quod
cum potuit se non disponere quod potuisset manere sine gratia
Quia si deus moveat hominem motu speciali ex auxilio ad
hoc quod se disponat et ita de angelis hoc tamen salva rerum
libertate. ergo Poterant se disponere et non disponere et per consequens
potuerunt manere sine gratia. 2a 3a et 4a ratio sunt in margine.
¶ 2a ratio quia si adam recepit gratiam ex dispositione ut dicit
Caiet. Jam non fuisset creatus in statu filii, si autem non dispo-
suisset se ad gratiam Jam non haberet gratiam in sua creatione quo
modo ergo potuit transfundere peccatum originale ad posteros
Quia justitia originalis dependebat a gratia. Si ergo non disposui-
sset se ad gratiam non habuisset justitiam et per consequens dato quod
peccaret filii non haberent debitum habendi justitiam. ¶ 3a
Quia si angeli non primo instanti habuerunt gratiam ratione dispositio-
nis sui quod non meriti sunt in primo instanti. patet ratio quia gratia
non cadit sub merito. ¶ 4o Quia tunc non erant creati
in gratia sed in puris naturalibus. patet si homo in instanti creationis
nunc haberet gratiam ratione dispositionis diceretur quod creatus in naturalibus
et ratio dico quod Probabilior est opinio dicens quod creati sunt in
gratia tamen dispositione aliqua sed quod ex mera voluntate dei
sunt facti dare eis gratiam sine dispositione habendo respectu
ad naturalia et ita voluit dare maiorem superiori et mi-
norem gratiam inferiori conformiter ad sua naturalia non tamen propter
naturalia. ¶ Et licet multi tenent ut magister adam et mai-
silius quod primus homo fuit creatus in puris naturalibus et non
in gratia tamen non negant illi quin in illo instanti potuerit con-
vertere se et suscipere gratiam disponendo se ad gratiam
et dico ego quod deus dat angelis gratiam quam postea merue

meruerunt sm quod magis vel minus meruerunt sic
susceperunt maiorem vel minorem gratiam et meruerunt
magis vel minus sm quod vel conformiter ad naturalia et
de hoc gratia dicit S. Thomas quod hominibus iam conformiter
ad naturalia et non de ea in qua creati sunt. Sed queritur
licet etiam sit quod deus non habet respectum ad naturalia tamen utrum
sicut deus ex mera voluntate sua dedit in angelis ma
iorem gratiam habenti meliora naturalia, utrum etiam in homi
nibus dedit ex mera voluntate sua maiorem gratiam sm
naturalia, videtur quod sic quia ille qui ex natura sua temperatus
ieiunat plus quam alius qui non est. Ergo videtur licet non immediate
tamen mediate ille qui habet meliora naturalia cum faciat me
liora opera quod suscipiat maiorem gratiam et sic quia na
turalia multum faciunt ad bene operandum si iste naturaliter est
propensus ad temperantiam temperate vivet ergo dei
condigno meretur vel merebitur augmentum gratie ergo naturalia
faciunt hoc licet deus non detur propter illa sed quia vult
ut in angelis naturalia occasionaliter multum faciunt ad
hoc quod rectius vivat et ad augmentum gratie. Sed contin
git sepe quod qui habet peiora naturalia melius operatur et qui
meliora peius propter libertatem voluntatis et deus ita
ordinavit et hinc est quod naturalia non faciunt de se ad maio
rem gratiam sed sola voluntas dei. Ergo R. quod ego non nego
quod habens meliora naturalia faciat meliora opera et per consequens
suscipiat maiorem gratiam sed hoc est ultimate referendum ad
deum et licet aliquis habeat meliora naturalia contingit quod ne
gligentius se habeat circa illa quam alius qui non habebat tam bo
na naturalia. Quia sepe videmus multos qui non habent tam
bona naturalia sicut alii quod sanctius vivant quia vincunt

Passiones et si sentiant difficultatem ¶ Sed dubitatur
utrum bona naturalia tollant aliquid de augmento gratie
et videtur quod sic patet quia tollunt aliquid de merito ergo antecedens patet
Quia ponamus duos amicos qui sunt boni et equaliter
dicunt eleemosynas unus tamen sit tentatio tenacioris nature
quam alius tunc videtur quod ille qui est tenacior a natura videtur quod plus
mereatur ex difficultate quam tenacius quam minus habebat quia
dedit duo vincula videtur quod plus meruit ergo videtur quod in illo qui
erat liberalior bonum naturale quod habebat minuit meritum
Quando quidem amicus eius qui minus habebat tamen bona natura-
lia equaliter operando plus meruit. Respondeo quod ille qui est
liberalis ex natura sua non est peioris conditionis quam alius quia
si aliquis a principio sentiebat difficultatem in iuvando et
postea faciliter per consuetudinem se quereret quod plus mereretur
in principio quam in fine. Si illud probat argumentum esset verum
et per consequens quod melius esset illi ad plus merendum non se ipse ie-
iunare nec fieret habitus facilitans ipsum. ¶ Preterea b. Virgo
secundum omnes habuit optima naturalia ergo esset peioris conditionis quam tu
ad meritum. Ideo naturalia nihil tollunt de merito ¶ Et ad argumentum
difficultas auget meritum dico quod difficultas que se tenet ex
parte operis et sic verum est et illa que se tenet ex parte subiecti
et sic falsum est de difficultate que se tenet ex parte operis patet quia
si sunt duo equales in naturalibus et unus ieiunet et alius bo-
Contineat se perpetuo a libidine plus meretur secundus quam primus
Quia continere est difficilius opus. Et difficultas que se tenet ex
parte obiecti facit ad meritum. Semper intelligo ceteris paribus
sed difficultas que se tenet solum ex parte subiecti i. operantis
imputatur ei et non enim facit ad meritum talis difficultas.

Articulus 4us

Utrum Charitas possit augeri. Conclusio est affirmativa

De hoc utrum charitas possit augeri non est dubitandum
si utrum in via charitas possit augeri in aliquo tantum
quod non plus possit proficere in Charitate. ¶ Et respondetur
quod non est in clementina ad nostrum de hereticis damnata
est quidam [illegible] opinio dicens illud. Quia sequeretur
quod si duo pervenirent ad summam gratiam ¶ Et videtur
quod ille error non est sine fundamento quia alias sequeretur
quod aliquis pervenire potest ad tantam gratiam quantam habet
b. virgo immo sicut etiam Christus quod concedens certe
lapidaretur. Sed contra pars quia si in via non est status in ag
augmento gratie. Pono quod iste semper crescat in gratia donec
pervenit ad equalem virgini. ¶ Et illa posset collocari sicut
deus predestinavit Paulum ad certam gloriam ergo est ad cer
tam gratiam ergo postquam pervenit ad illam non potest habere maiorem
ergo sequitur alias quod predestinatio dei mutaretur [illegible] deficeret
aut non esset certa. ¶ Respondeo quod sicut deus ordinavit quod iste
non habebit nisi tot gradus gratie ita ordinavit quod tot merita
et non plura haberet et sic de lege ordinavit quod iste non ha
bebit quod gratia virginis esset maior quam aliorum omnium excepto
Christo ita et merita salva tamen libertate cuiuscumque solum
habet ex hoc quod non habebit plus quia moveretur statim postquam per
venit ad illam gratiam. ¶ Ad 2m dico quod sicut deus predestina
vit me ad tantam gratiam ita ordinavit quod non habeam ni
si merita sufficientia ad illa. Salva libertate circa 3am
argumentum potestis videre s. Thom. Quodlibeto 9 arg.
14 13 ubi declarat. ||

Articulus 5.

Utrum Charitas augeatur per additionem

Prima conclusio quod charitas millesimo potest augeri per additionem
gradus ad gradum. 2a conclusio est quod charitas sic et alia accidentia

accidentia augetur per hoc quod Perfectius participatur a subiecto. Quia si perfectio charitatis est in ordine ad subm maior perfectio erit etiam in ordine ad subm hec ma est tractata in 1a 2ae et Preterea Capreol. in 1o de 17 q. 2a latius tractat illam q. solet tractari in 3o phisicorum. Quomodo fiat intensio formarum accidentalium. Sunt opiniones que maxime tractanti a phis. unii est quasi singulis que est domini Burulei afferentis intensionem sic fieri. quod si vis scire Quomodo maius lumen est modo in aere quam antea dicitur ex eo quod illud lumen Quod antea erat in aere tollatur tollitur et aliud novum introducitur. ita quod in quolibet instanti incipit esse qualitas nova in subiecto. ¶ Sed contra hoc sunt argumenta coia Quia quando dicit quod lumen illud corrumpitur Queritur a quo corrumpitur, non ab alio lumine Quia nihil corrumpit id quod est eiusdem speciei cum ipso nec defectu conservantis Quia manet aer, Nec potest dici quod corrumpitur a sole Quia sol potius producit lumen et non corrumpit ¶ Item sequeretur ex illa quod infinita accidentia corrumperentur et produceretur in quolibet tempore infinita instantia et in quolibet instanti sm ipm corrumpitur unum accidens et corrumpitur illud et introducitur Aliud accidens et per cons in quolibet tempore corrumpuntur et producuntur infinita accidentia, ¶ Preterea sumamus remissionem Quomodo fit dicit Burulens quod aqua est calida ut 6 et incipit remitti calor in quolibet instanti produciti remissio caloris quam ut 6 a quo ab aqua cum aqua non potest producere calorem et pono quod non sit ignis ¶ Item sequeretur quod aliquod accidens nec intenderet nec remitteret

infinita dico quia in quolibet tempore sunt

Pz Quia quero si fiat intensio caloris in subiecto quis
Calor intenditur nō Qui an erat Quia Iam ē corruptus
nec ille qui nunc ē Quia iste nunquam fuit antea et sic argu
endo de quolibet certe ista argumenta videntur demons
trare Durandus in 1° d° 17 q° 7 late tractat hoc et vr
incidere in opinionem burulei ut mihi vr ¶ Alia ē opio
doctoris subtilis in 1° d° 17 et ē opio omnium nominalium
Q intensio fit per veram amissionem additionem gradus
ad gradum dicunt namque q ex eo calor intenditur in aq
Quia erat iam introductus unus calor et Postea adue
nit alius calor ex illis fit unus calor quos appellant
gradus et hanc ipsi Probant Quia omnes alij modi sunt
impossibiles et intelligibiles g° restat q ista ē intelligibilis
et vera ¶ Alij probant eam experientijs Puta si po
nantur duo luminaria ex opposito et in medio fit fora
men taleti q veniant ambo ad penetrandum idem fo
ramen ex opposito tunc ut pz ex prespectiua ē maius
lumen ibi hoc aut dicunt isti corroborare hanc opinionem
¶ Item faciunt ex perspectiuam q si sursum eleuetur ocu
lus prospiciens lumen vr q videat duo lumina et isti
dicunt q ibi causati due visiones ro ē quia spes Que
veniunt ad utramque oculum nō concurrunt ad hoc q
causetur una visio tunc volo q ponantur oculi ite
rum tunc solum remanet una visio clara et inte
sior q erant ille due visiones ita visio ē intensior
Per hoc q una illarum visionum priorum addita ē alteri g°
intensio fit per additionem ¶ Sed contra hanc solet primo
fieri argumentum sicut illi faciunt Prima opio altera ē

e falsa et non intelligibilis ergo opio s. Thom e vera
¶ Et sic argumentor Quando introductus e unus calor
in aqua et postea introducitur alius impediat decis ne illi
faciant unum tunc Quero quomodo efficient alia acciden
tia relicta suis naturis? unum hoc etiam videtur magis
intelligibile Quia licet due aque faciant unum per con
tinuationem tn de accidentibus non pot intelligi Quomodo
faciant unum Quia non pnt continuari ¶ Item si deus
pot facere ex duabus Quantitatibus unam quam non
poterit ex duabus angelis unum facere Angelum?
Quia non het maiora Priuilegia accidens q substantio
et Preterea Quomodo Probaretis q ex duabus anabus
non fiat una? ¶ Item 2o et Principaliter pot argui
Contra illam opionem. Ponamus q in aqua fuerunt 8.
gradus caloris Qui no faciant unum Quia deus im
pediat utrum tunc illa aqua sit calida, ut 8 vr
q non Quia ibi nullus Calor e nisi ut unum tn si
illi 8 faciant unum fiet aqua q erat calida ut unu
calida ut 8 sine acquisitione noue Qualitatis quod e
inconueniens ¶ Item mirabile e Quod isti dicunt q si
in aqua sint 100 gradus caloris si non faciant unum q
non calefacient plus q si eet unus solus gradus et
si faciant illi gradus unum q erit calidissima Quid
facit hoc q faciant unum vel non? ¶ Item sic argi
2o. accidentia ejusdem spei in eodem subiecto non faciunt
unum ergo presupponitis unum flm, ans Probo quia
ipi concedunt q notitie duorum ouorum in eadem anima no
faciunt unum ergo pr e de accidentibus corporalibus, ¶ Iti
sequeretur q non posset dari ro Quare calidum ut 4or

non pot agere in calidum ut s. licet nos bene demus ro
nem quia nihil agit ultra suam perfectionem sed isti
dicunt quod si accedat unum calidum ad aliud nihil agit
nisi producere unum gradum caloris. Quare ergo calidum
ut 4or non poterit producere unum gradum in illo cali
do ut 5o quia non poterit dicere quod ageret ultra sua
perfectionem, ~~quia illud calidum habens quinque gradus~~
quia ille gradus qui producit est minus perfectus quam
4or qui remanent. ¶ Item si sunt in illo calido ut
5o illi quinque gradus distincti quare non poterit producere
~~unum gradum in illo calido~~ ut s. quia non pot dici quod
ageret ultra suam perfectionem quoniam illud calidum habens
5 gradus distinctos non dicitur calidum ut unum ergo calidum
ut 4or pot ibi producere tres actus caloris et si sic etiam
poterit illi quinque faciant unum. ¶ Item sic arguo quod
calor ignis remittit frigiditatem aque que habet 7 gradus.
Quare prius corrumpit a gradum quam b gradum cum
sint in equali propinquitate et equalis resistentie dicunt
isti quod hoc est quod maximum et quod ex hoc cognoscitur quod sit
deus quia cum nulla sit causa naturalis quod faciat quod prius co
rrumpatur a quam b quam ponere causam universalem que
illud agat et ideo dicunt quod quia deus vult quod prius co
rrumpatur a quam b ideo prius corrumpitur a quam b sed hoc
nihil valet quia deberet dare causam naturalem, sed nos di
ceremus quod prius corrumpitur a quam b quia non potuit ig
nis corrumpere b quam a sic etiam dicimus quod si igni
ad dexteram ponatur una stupa alia ad sinistram in
illa produceret formam a et in forma hac c ex natura
sua quia in tali subiecto et tempore non potuit pro

Producere aliam. ¶ Item sic arguo introducatur postquam
est a. Qualitas in subiecto introducat b. gradus tunc
quero quid intendit ibi non a. quia a. non est unus gradus
sicut ante; nec b. quia b. non est etiam nisi unus gra
dus si dicas quod aggregatum ex utroque quod non fuit antea
illud aggregatum; ¶ Item sic arguo habet quis scientiam de
ista propositione luna habet epiciclos que sit intensa ut
8. et adducantur rationes topice que intendant illam per unum
gradum et sit ut 9. Tunc sic arguo tunc ille gradus
novus est evidens vel inevidens si dicatis quod est evidens hoc
est in magnitudine quia rationes inevidentes non producunt evi
dentem habitum ¶ Item si esset evidens adhuc sequeretur quod
ille totus habitus ut 9. erit evidentior quod non concedit
isti sed solum quod forte intensior. Si inevidens est illud novum
sequitur quod totus ille habitus est evidens et inevidens quod
negant; Melius est eis dicere quod rationes topice non intendunt
sensum scientificum ¶ Sed contra hoc replico saltem fides
facit certiorem quia ponamus quod sit in scriptura sacra
quod luna eclypsatur et habeam antequam legam in sacra scriptura
scientiam de illa quod sit intensa ut 8. et postea legam illud
in scriptura et tunc non est dubium nisi quod fiet intensior
ex antecedenti et sit tunc ut 9. tunc ille novus gra
dus vel est evidens vel inevidens si evidens sequitur
quod authoritas inevidens faciat evidentiam et quod fides causat
evidentiam quod est inconveniens nec potest dici quod est evidens
quia alias assensus scientificus esset aggregatum ex gra
dibus evidentibus et inevidentibus, hec sunt argumenta
contra eos, contra nam non procedunt quia nos diximus quod
non additur per fidem novus gradus sed qualitas illa inten

intenditur per hoc quod magis perficit subiectum ¶ Item
sic arguo Ponamus quod aliquis habeat scientiam de illa scilicet dicta
propositione et eliciat Parum Conatum scilicet ut 4or tunc
ille elicit assensum euidentem ut 4or et Pono quod postea
elliciat Conatum ut duo tunc si ille conatus ellicitus ut
20 est euidens Quod necessario est dicendum sequitur quod illa
scientia sit euidentior sed nec est falsum quia maior conatus non facit
euidentiam ¶ Preterea confirmatur Quia non est edicta ratio
quod faciat euidentiam ¶ Item pono quod conatus sit circa con
clusionem et non est circa premissas si conatus facit eui
dentiam ergo possent esse conclusiones ita euidentes sicut pre
misse ut si ille est euidens et non facit euidentiorem sequitur
quod gradus euidens additus aliis euidentibus non facere eui
dentiorem Quod est contra istos nec poterunt dicere quod est
inuidens Quia ibi est demonstratio et ille conatus est illici
tus per solam demonstrationem. ¶ Et Preterea si esset ine
uidens sequeretur quod assensus scientie est aggregatus assen
sus ex euidentibus gradibus et inuidentibus Quod est ab
surdum, erat etiam quidam doctor magister meus fe
narius Qui dicebat quod verum est quod dicunt nominales.
Aliquomodo ita quod re vera Quando ignis produxit ca
lorem si amplius applicetur plus producet de calore in
dicit quod illud quod Postea produciti non debet distingui ab
alio calore preexistenti Quia calor additus non est unus et
preexistens alius sed simpliciter est unus habitus calor sic
nec ego Cum intelligo petrum habeo infinitas notiones Petri
Dato quod illa notitia haberet infinitos gradus ¶ Sed opinio s.
thom. est quod intensio est per maiorem erradicationem in subiecto
per hoc quod habet perfectius esse in subiecto vel per maiorem

Participationem subiecti ita q̄ in intensione nihil de nouo acquiratur. ¶ Tn̄ non omnes Probant illam ad mentem s. Thom. Pro quo ē considerandum Quid ē illud rone cuius albedo facit album? hoc ē quid ē albedinem facere album Quia hoc necessarium ē ad sciendum Quid ē calorem intendi & remitti Quia idem ē & Primo ad hoc q̄ substantia fiat Alba ab albedine requiritur q̄ utrumq; sit simul Quia si sint separata Albedo nō faciet substantiam albam, Nec sufficit q̄ sint simul Quia nisi calor sit simul in subiecto Puta aquam nō faciet aquam calidam nec hoc sufficit p3 Quia si duo corpora sint penetratiue accidens unius nō perficit aliud corpus Quia nō inheret illi q̄ ut subiectum perficiat per accidens ops q̄ accidens inhereat subiecto & hoc declarat per analogiam ad substantiam, & ad hoc videndum ē per quod aīa rōnalis facit hominem Quia eodem modo fit unde dico q̄ sicut aīa rōnalis facit hōem per hoc q̄ inheret corpori ita per hoc q̄ accidens inheret substantie facit quale ita etiam per hoc q̄ magis accidens inheret subiecto vel minus dicitur here perfectius ē in subiecto nam albedo per hoc q̄ inheret lapidi facit lapidem album & per hoc q̄ perfectius inheret facit perfectius album, sicut si anima una perfectius inheret subiecto q̄ altera tunc illud dicitur perfectior homo. Sicut determinatio Parisiens. Concedit de q̄ anima eius in ēentialibus perfectior ē q̄ + anima Iude. Quis m. dubitauit q̄ si diues ē qui hēt diuitias qui perfectius hēret easdem diuitias ut magis securas magis diues diceretur, ideo pariter dicendum q̄ si albū ē quod hēt albedinem perfectius album & magis album dice

diceretur quod perfectius heret Albedinem eandem
nulla albedine de novo acquisita. nec intelligo q magis
Radicari est firmius et permanentius esse in subiecto sz hic
declaravi s. Quia Perfectius inheret et magis Participat
Subiectum est accidens esse magis intensum //

Actio 6.

Utrum Quolibet actu Charitatis Augeatur charitas

Prima pars conclusionis est q non quolibet actu charitatis au
getur Charitas Quia actu remissiori non augetur. 2a
est Q licet non quolibet actu charitatis augeatur Charitas
tn non sunt frustra illi actus Quia saltem disponunt ad
Producendum proprius actum charitatis, Aliqui voluerunt
imponere opinionem commentatoris s. thome de augmen
dicebat namq commentator q si debeat augmenta
ri Puer non continuo augetur dic q in ipse q augmenta
tio non est motus continus. sz s. thom non tenet illam sz
dic 20 p. q si auget per operationem non opus q in quolibet
parte anni augeatur; 2o dicit q si augetur per horam
Continue augetur in illa hora in 1a 2e q. 52 tractamus is
tam questionem si quis voluerit latius videre
videat Que ibi diximus etiam s. thom
in eodem loco 1 2 q 114 ar 8 et q 52 ar 3 s.
thom. clare dicit q charitas non augetur per actus non
intensiores ipsa vel remissiores. istos actus non augeti
ut si quis het gratiam ut 10 et actus ut 9 per istos
actus illa gratia non augetur. Est Quedam opinio que
dicit q charitas non augetur per suos actus et ut opinio
antiquorum p. Sed durand in 1o d. 17 q 8 et 9 et

et doctor subtilis in 4o et Ricard. 16. d. 2. tenent cum
s. Thom. ¶ Opinio modernorum quod remissio actus non impedit au
gmentum charitatis et ideo per quemlibet actum augetur ut
tenet Gabriel in 1o d. 17 et Almain in moralibus de cha
ritate c. 10. tenent quod propter quemlibet actum meritorium
quantumcumque remissum augetur charitas sed probatio opi
nionis quam ponit in 1a 2e q. 52 ar. 3 s. Thom. est quia
videtur quod similiter fit augmentum in habitibus infusis sicut in ac
quisitis non augetur per actus remissos sed intensos ergo maior
probatur quia si charitas augeretur per suos actus remissos non
oporteret quod augeatur a deo sed minor probatur quia inquit
Aristot. simile non agit in simile nec in illud quod est maioris
inequalitatis nam aqua calida non facit calidior per minus
calidam vel tepidam sed durand. licet sit opinionis s. Thom.
tamen non est conformis in hac probatione cum s. Thom. quia s.
Thom. dicit quod sicut in humanis aliquis si non comunicet cum
amico sicut antea sed minus non augetur amicitia ita in chari
tate si aliquis tepide operetur non apparet quod in illo auge
atur charitas preterea experientia quod prius operabatur fer
vente ex charitate et modo remisse minus promptum se inve
nit ergo charitas non augetur. Item d. Bernard. dicit quod amor
non est occisus ita quod quod si in isto per actus remissos charitas
augeatur Item non ita lente operetur quia charitas magis
inclinaret ad operandum et hoc argumentum procedit contra
durandum de habitibus acquisitis quod non per actus remissos a
augeatur cum iste non sit promptior quam ante non ergo quilibet
actus auget charitatem ¶ Sed quando quidem per actus re
missos non augeatur charitas tamen utrum augeatur gloria

habitibus sitis

1. Q dabitur per illos maior gloria Pz Quia durandus
et Scot dicunt q sic et s. Thom 1 2e q 52 ar 3o
in solutionibus ad vr idem dicere. Item dubitatur Quomo
intelligitur Q quilibet actus Quantumcunque remissus disponit
ad augmentum, Utrum videlicet si actus ut s. auget
Charitatem paritur multi actus remissi Qui equivalerent uni
ut s. augerent Charitatem, Aliqui Thomistae dicunt q
sic et etiam s. Thom in corpore articuli dicit q Per actus
remissos disponit ad percipiendum in actum ferventiorem
Sz non dicit Q quilibet actus Charitatis eam intendit nec
Q remissiores augeant Charitatem, Quamvis Thomistae
vellent gl. 4a. ¶ 3o dubitatur utrum si unus hominis
multos actus remissos Qui equivaleant vlz ut 10 et
statim post illos elliciat unum ferventem ut 20 utrum
Computetur ad augmentum illi decem et an illa Charitas
augeatur Per triginta gradus aut solum per 20 et ex
hoc oritur aliud dubium. Dubitatur utrum si aliquis tepi
de operetur semper usque ad mortem utrum in fine vitae
augeatur in illo Charitas. Scot concedit q sic sz egones
cio Quare an non est data sz ex istis dubijs oriri solent
et possent multa dubia Alia q isto modo adducam in
ista Relatione hoc Anno.

Articulus 7o

Utrum Charitas augeatur in infinitum. Conclu
e q Charitas in infinitum pot augeri Pz Quia non habet
terminum ex spe sua nec ex parte dei Qui e infinitus nec
ex pe anime Quia aia semper fit capacior. Quanto magis
augetur Charitas Pot go in infinitum augeri nec e simile

de Qualitatib9 alijs // 2o Quia charitas sm se e participa
tio diuine voluntatis Qe infinita g° non pot tm participare
Quin plus restet participandum, ¶ sed utrum s. thom
in conclu loquatur de lege absoluta dei vel de ordinata Qd
dicit q chas pot augeri in infinitum, Nam quando s. thom.
loquitur utrum possit potentia creandi comunicari creature
loquitur ex ordine reis ita intelligit hic utrum ex ordine
reis possit augeri in infinitum et dicit q de lege non datur cha
ritas q non possit ee maior ¶ sed dubitatur de qua charitate
loquitur hic de charitate viatoris vel comprehensoris ¶ di
co non e dubium nisi de charitate viatoris Quia charitas
Comprehensoris no pot Proprie augeri Quia non pot mereri
et hoc pot videri ex solutione ad 3m argumentum et ut cons
tat ex dialectica infinitum pondus fortis portare / 2o pot
exponi vnomodo sic aliquantum pondus fortis pot portare
et non tm pot portare Quando maius posset portare vt pot
portare mille libras g° ~~[illegible]~~ activitas excedit existentiam tpius
ponderis. et per cons cum excessus sit diuisibilis si addat
aliquid Priori Ponderi adhuc activitas fortis excedit exis
tentiam illius et hoc e exponi negatiue, ¶ Alio modo pot a
ffirmatiue sic aliquod Pondus s. pot portare, et sic e im
possibilis hec infinitum pondus s. pot portare Quia dati pon
dus quod s. non pot portare Quia no pot portare turrim
vnde de Charitate loquendo. Aliquanta charitas pot ee
in viatore et non dati aliqua Charitas q non possit ee
in viatore, isto modo fla ~~[illegible]~~ e illa pro
positio infinitum charitas augeri pot, Primo Quia no e verum
Qd detur charitas infinita 2o Quia data infinita no pot dari aliq

or no dat aliqd pondus qd no possit portare

Que sit maior ro exponentis sunt fl̄e affirmative expo
nendo. ¶ Sed Alio modo aliquanta charitas pot ee in via
tore et nunq pot ee tanta charitas viatoris quanto
possit ee maior et sic e vera. ¶ Sed contra hoc ultimum
Scot. in 2o d. 17. q. 4 arguit q sit fl̄m q charitas viatoris
possit augeri in infinitum. Quia ut pot in augmento chari
tatis devenire ad aliquam q in infinitum distet ab alijs fini
tis. vel no nq pot dici q sic. Quia dato illa no posset ee
maior sino g° intentum. ¶ Ad hec dico q conta no valet
sicut in infinitum deus pot facere creaturam perfectiorem q asi
nus et tn nq q illa in infinitum excedit perfectionem asini
et ro respondeti q non pot devenire ad aliquam q distet ab
alijs quia nos non dicimus q deveniet ad aliquam charitatem
infinitam lz q q quantacunq data pot dari maior. ¶ Item
arguitur quantacunq charitatem deus pot dare successive vi
atoribus pot dare simul sed pot successive charitatem unius
augere in infinitum g° pot dare simul infinita. ¶ Re distinguen
do. Cons concessa maiori et minori. Quia q pot dare simul in
finitum ad istum sensum q non tantam qn maiorem et si
cut verum e aliter no. i. potes dare infinitum no cathego
ce sz sim cathegorematice. ¶ Sz si arguas quia deus no pot dare
infinitam absolute quantam g° poterit dare ita q no possit dare
maiorem. ¶ Reo q argumentum no procedit quia no datur
aliq q maior no possit dari. Sic no pot dari perfectio creature
quam deus possit maiorem facere etiam sm Sco. ¶ 3m argumen
tor omnem charitatem quam pot dare successive pot simul
sed infinitam pot dare successive g° simul totum. Concedo
contra ponatur in ee. Reo q non debet poni in ee p unam

sicut valet quotcunque partes continui deus pot diuide
re successiue pot simul apponatur in ee tunc erunt infi
nite diuisse, Rco quod non debet poni in ee per unam sed pro
pluries istam diuidit et istam ist. ¶ Item aliter sic arguit
Quantumcunque charitatem deus intelligit pot deus creare
sed nullam intelligit infinitam ergo non pot dare infinitam, ad
hoc eadem solutio sicut ad precedens, ¶ maius dubium e in
3o argumento doctoris quod in istis scotistis et possemus respon
dere ad argumentum sic sco. concedendo quod posset chari
tas alicuius viatoris augeri et tantum quod adequaretur
charitati comprehensoris immo immo ut excedat illam
Quia non e dubium nisi quod beata virgo heat maiorem
charitatem in via quam aliquis comprehensor immo forsan
maiorem quam nunc het. s. petrus s. Quia hoc videtur repug
nare euangelicis verbis quod qui minor e in regno celorum et
ss. io aliter respondet s. thom. quod non sunt eiusdem rationis cha
ritas vie et patrie et e eadem immo quia dicit paulus
quod charitas nunc excedit ergo e ~~[illegible]~~ eiusdem rationis
dominus caiet. facit in hoc longum processum et facit unam
comparationem de lumine matutino et meridiei quod lumen
matutinum crescit in perfectione tamen nunquam attingit perfectio
nem luminis meridiani tamen sunt eiusdem rationis et simi
liter dato quod puer semper crescat nunquam attingit perfectionem
iuuenis manens puer, ¶ Sed ego clarius unde primo dico quod
charitas vie et charitas patrie sunt eodem modo, 2o quod cha
ritas vie pot ee ita intensa sicut charitas patrie, primum
notandum e et 2m. immo secundum eoem opionem non intenditur
charitas vie in patria ad minus an resurrectionem sed differunt

in multis. Primo quia charitas est amicitia ad quam
spectat quod amici communicent sibi bona in patria. Ergo cum ibi sit per
fecta communicatio bonorum etiam perfecta amicitia. Et cum non possit
maius bonum communicari ergo nec perfectior amicitia. Ergo. Dico
quod charitas patriae habet multas perfectiones quas non potest habere cha
ritas viae. Quia una de perfectionibus amicitiae est charissi
me communicatio quam habet charitas quam habet charitas patriae ubi de
us communicat bona sua et loquitur facie ad faciem, charitas viae
non potest habere hanc perfectionem. Secunda est quod licet charitas
viae potest producere ferventem amorem tamen non ita ferventem
sicut patriae charitas. Tertia differentia est quod charitas patriae nunquam cessat
ab actu sed charitas viae non semper elicit actum et illic per
fecte implebitur preceptum. Diliges deum ex toto corde tuo
et mente. Item ibi amor in patria erit perfectior quia ibi
semper colloquemur de deo. Item differunt etiam ex parte
obiecti quia multa cognoscemus de deo ibi quae faciant quod plures
amemus. Item ibi poterimus videre deum quod non posse
mus in via. Ex istis motivis S. Thomas dicit quod charitas viae
et charitas patriae sunt diversarum rationum isto ergo modo differunt
et non alio. Sed si dicatis quod haec differentia est ex parte actus et
non ex parte habitus. Dico quod quando actus perficitur et habitus
perficitur cum sint ea actus nam si dilectio est perficitur et
ipsa charitas perficitur ad hoc quod possit elicere perfectiorem
actum. Dico ergo quod ista differentia etiam est ex parte habitus quia
charitas patriae perfectiorem actum potest producere quam in via
et ideo est perfectior. Et charitas viae potest esse ita intensa sicut
charitas patriae concedo sed non sequitur ergo est ita perfecta
quia aliunde potest habitus perfici quam ex intensione sic non

sic nō augetur intensione charitas viæ in patria tn longe
magis Perfectior citi ¶ 2m argumentum s. thom. ē no
tandum et videndum ē quod ē dicere q capacitas aīæ
augeatur nō ne aīa ē in actu obedientiali g. quomodo ē vn
quod s. thom. dicit q capacitas creaturæ rōnalis augetur p
charitatem. R. q supposito q charitas nō recipiatur in aīa
de lege chās nisi sit actus liberi arbitrij qui sit meritorius
ita q per hoc quod anima disponit se elliciendo maiores
et maiores actus meritorios liberi arbitrij, Per hoc augetur
in ea charitas et ideo dicitur animæ capacitas extendi et ideo
q̄uis quelibet aīa hēt capacitatem obedientem ad recipien
dum quamcunq charitatem deus infundit, s. thom. to
quitur de lege in qua nō infunditur charitas nisi secundū qualita
tem motus liberi arbitrij et sic non in quocunq actu pōt aīa
Quantamcunq charitatem recipere, Quia nunc v. g. cū
charitate pōt conari ut 100. ut et dat ei charitas ut
100. cum illa pōt conari ut 150. ut recipiat charitatē
ut 150. et sic ē verum q charitas auget capacitatem animæ
in via,

Articulus 8º

Utrum Charitas in hac vita Possit ēē Perfecta?

Prima conclu. q nullus charitas creaturæ pōt ēē perfecta ex
parte diligibilis, Dubitatur utrum charitas 2º modo
sit semper intensior q̄ 3º modo? Vr q sic quia ille homo
qui totum studium suum Ponit ad vacandum deo vr
q sit magis amicus dei Q̄z ille qui habitualiter diligit deum
Preterea Quia si nō ēēt intensior vr q nō posset ēē perfectior
g. intensior nec ē simile de charitate viæ et patriæ nam
etiam si charitas viæ sit aliquando intensior tn patriæ est

Perfectior ut dixi ar° 7°. Aliunde m. hēt q sit perfectior
ut dixi // in contrarium vr quia ille 3° modo se hens
Pōt aliquando agere maiora opera q qui 2° modo se
hēt nam licet 2° semper vacat deo. et alius 3° nō
semper nō quando vacat deo agit cum tanto Conatu
q superet illum qui semper vacat deo g. non semper cha
ritas 2° modo ē intensior. Respondetur q licet regulariter
intensioremi hēt ille qui relinquit studium rerum ad vacan
dum deo tn si alius qui 3° modo se hēt licet nō relinquat totū
studium suum tn aliquando exit ad actus ferventiori modo
Quia 2° nō ē dubium nisi q pōt superare charitatem illius
2i qui licet semper vacet deo tn nō ita ferventer sic
alius qui 3° modo se hēt. et iō pōt hēre charitatem inten
sioremi 3° sz regulariter charitas 2° modo ē intensior //

Articulus 9.

Utrum Convenienter distinguantur tres Gradus
Charitatis: incipiens, perficiens & perfecta; iste
articulus ē egregius nō solum pro predicatoribus sz etiam
ad bn operandum et istum dis. Ponit Aristot. in Ethi
corum q sunt 3es gradus incipientium. Proficientium et perfec
torum. Qui dicuntur ab Aristot. continentes temperati et
heroyci. Continentes sunt qui adhuc sunt inter passiones
temperati qui licet aliquas hēnt passiones tn facile vin
cunt illas. Alij heroici qui omnimode hēnt sedatas
Passiones //

Articulus 10.

¶ Utrum Charitas Possit diminui; Prima ro
ē q charitas ~~nō diminuitur~~ quantum ad Perfectionem quam
capit ex obiecto quod ē deus non pōt minui, ¶ 2a conclu

Q charitas non diminuitur Per cessationem actus ~~si non~~
si non interveniat Aliquod peccatum, Ro est quia licet
habitus humani corrumpantur per cessationem ab actu licet non
habeant contrarium actum ex eo quia aliquid per easdem
cas conservatur Per quas requiritur et ideo illi habitus acquiruntur
per actus debent conservari, sicut non est ita de charitate
Quia illa causatur a deo et ideo conservatur a deo ¶ 3a propo
q peccatum mortale non diminuit charitatem nec deffective
nec demeritorie sed totaliter corrumpit. ¶ 4a propo
Q Peccatum veniale non minuit nec corrumpit charitatem
nec effective nec meritorie ¶ 5a propo est q directe charitas
non pot diminui ut patet ex littera ¶ 6 propo q indirecte di
minuitur Per multa Peccata venialia, ¶ Dubitatur circa
4am propositionem circa quam est opio Altisiodorensis tenentis
q Peccata venialia diminuuntur charitatem et per cons glo
ria et Probatur Quia omnis amicitia minuitur per offensam
et si sint multe leves offense, Cum ergo charitas sit amici
tia dei et hominum et peccata venialia offense ergo per
Peccata venialia minuitur charitas ¶ Sed contra istam o
pinionem est argumentum s. Thom. q si peccato veniali
~~mul~~ minuitur chas, tanta possent multiplicari q tollerent
charitatem, cons est impossibile Quia hoc non pot fieri per
Peccatum veniale, conia tn nota est per calculationem
Quia si per unum veniale tollitur tanta charitas
et per alium tanta tandem omne finitum per ablationem
finiti consumetur ¶ Ad hoc argumentum est una solutio
negata conia ad calculationem Dico q unum peccatum
veniale non tollit tm sicut aliud sed per partes proportionales

3 sic nunq3 totaliter tollit 3 hoc e similis Alteri
Solutionis in 7 argumento huius q3 q3 charitas per primu
meritum augeat obiectum 3 per q3 aut dimidium 3
sic consequens 3 cum infinitis partes proportionales
les no3 pot augeri nisi 3 sit ad certum gradum Sed contra
Replicat3 m Peccatum pot3 esse tale grave vel gravius q3
primum 3 sic esset gr3 contrariu minuit 7 m sicut primu
S R3 ad illos q3 licet contrariu minuat 7 m sicut 3
tr3 quos deuicit ad hoc q3 no3 habeat ultimu gradu
equalem corrupto per alterum veniale 7 tunc si per 3
hunc Peccatum veniale corrumpat ultimum gradum charitatis
ibi erit veniale sed mortale Quia 7 nec habet consistere
in ullum gradum charitatis 3 no3 fac3 S ad hec soluendu
habet valet quia ob3 e preceptum q3 iste no3 habeat ultimum
gradum S 2o arguit sequit3 q3 qui occidit peccat de
obit Peccatis, Primo contra Preceptum no3 occidet 2
Qua 7 tenebit per te Conservare gratiam 3 no3 facit 3 Pa
tet arguit sequit3 q3 tenemur Confiteri de
veniali Quando quidem nescimus Per quod veniale
est ablata omnis charitas 3 Qua per quodlibet venia
le ponit se in periculo Perdendi charitatem 3 Rursus
ponamus q3 aliquis ignoret q3 Peccatum veniale minu
at charitatem 7 tunc ille Quando deuenit ad ultimum
gradum, Quero si peccet mortaliter corrumpendo illum
nullo modo pot3 dici q3 sic Qua excusat3 per ignorantia
Qua ignorat 7 inuincibiliter 3 si tollit charitas vel
non 3 non Peccat mortaliter, vel q3 est tunc gratia vel
non. 3 Primum q3 Peccata venialia no3 remittunt cha
ritatem q3 sit bng no3 obligat3 ad no3 mentiendum socrose sub mortali nec tenet
conservare gratiam vel habitum q3 2o ar2 forsitan bos dicitis q3 qui peccat qui est in ultimo
gradu charitatis sit mortale 7 quero quomodo potest scire q3 e in tali gradu profecto nullo m

p mentiri iste socrose
bi habes q3 modo iste
obligat3 ad mortale
contra si haberet duos
gradus charitatis si mentiret
socrose esset veniale p hoc
conservare gratiam vel habitum

charitatem Quia si de fide remittunt dato quod iste ignoret invincibiliter nihilominus auferetur charitas et sic habebo quod charitas non est in aliquo Qui tamen non mortaliter Peccavit et ideo qui vellet tenere cum Altisiodorensi aliter deberet respondere; ¶ Et ideo respondeo ad argumentum principale quando dicitur quod Per 2m tantum minuitur sicut per primum et sic contra, Respondeo negando quod tantum minuatur et ideo est quia si tantum minueretur sequeretur quod magis Puniretur per 2m quam per primum et sic consequenter quia sicut Plus meruit vetulla Quae misit in gazophilacium duo minuta quam alii qui mittebant multa et ita grave est Parum habenti Perdere parum sicut multum habenti perdere multum: ita Gravius est ex duobus gradibus charitatis perdere unum. et ideo gravius Puniretur qui ex duobus perdit unum quam qui ex decem unum et ideo nego quod tantum Perdatur Per decimum Peccatum veniale de charitate sicut per primum et 2m. et sic licet Primum veniale tollat unum gradum et 2m alium gradum si veniamus ad ultimum gradum ergo dico quod non Potest tolli per venialia; et sic maius est mereri vitam eternam quam mereri augmentum vitae eternae, ita Quantumcunque sit parva Charitas. maius nocumentum esset perdere totaliter Charitatem quam si perdat infinitos gradus Charitatis si tamen manet aliquando de ea ut v. g. si ego non haberem nisi unum occulum maius nocumentum esset quod tolleretur mihi quam si eruerentur a duobus hominibus singuli ~~ho~~ o oculi in quibus manerent singulariter ita oportet respondere secundum Altisiodorensis opinionem quam non ~~credo~~ credo utinam non sit vera; ¶ Sed relicta illa opinione Quero utrum aliquo

Per peccata venialia minuatur Charitas, nam omnes doc
tores dicunt quod Prius deberemus pati mortem quam Peccare
venialiter. Tunc Pono quod sit Petrus qui Caveat mortalia
et Paulus qui venialia et mortalia. Tunc non esset Justum
quod tantum daretur et non Plus Paulo quantum daretur de gloria
Caventi solum mortalia, Sed dices quod ille qui commisit ve
nialia Punietur in Purgatorio. Sed hoc nihil valet. Quia per
diplomata Possunt remitti pene et ideo si non remittuntur aliquo
modo videtur quod non oportet esse ita solicitus ad vitandum venia
lia. Quia si non tollunt de charitate ergo nec de gloria ad
hoc. ¶ ad hoc S. Thom. in 4.o d. 16 vel 17 et de malo
q. 7 ar. 2.o ad 4.m et 16 argu. dicit quod licet peccata
venialia compatiuntur secum actus charitatis et habitus tamen
quod diminuunt feruorem charitatis. feruor charitatis est
frequentia actuum et intensio actuum Charitatis et quo
ad vtrumque minuitur feruor Per peccata venialia, ¶ Et
Qui Peccat venialiter non est ita intentus ad eliciendum
actum charitatis Remittunt etiam intensionem, Quia quidam
Eleemosynam: cum aliqua vanagloria non habet ita intensam
actionem Charitatis, ¶ dic etiam quod diminuunt habitum cha
ritatis, Quia Perfectio habitus charitatis est in diuina inclinare
ad suos actus, et si aliquis habet habitum vanaglorie qui est
venialis ille habitus vanaglorie minuit inclinationem habitus
Charitatis: et facit illam imperfectionem, v. g. iste ex
habitu charitatis inclinatur ad dandam Eleemosynam propter deum
et alius propter vanam gloriam Quia hoc veniale gra
uat habitum malum ille habitus impedit ne promptus det
propter deum; ¶ dicit etiam quod cum habitus sit difficile

mobilis ex Predicamentis Peccatum veniale facit habitum
charitatis de facili mobilem et ideo oportet cavere a venialibus
volenti cavere a mortalibus Quia qui assuescit venialibus
et habet habitum malum quia ille est difficile mobilis cum magna
difficultate venit ille, ut non propter vanam gloriam
sed propter deum exercear opera charitatis etiam venialia
dicunt minuere charitatem Quia disponunt ad mortalia
Qui in minima negligit Paulatim decedit ut ait Salo-
mon ¶ ex omnibus istis sequitur quod Peccata venialia sunt
causa quod aliquis habeat minorem charitatem et minorem gloriam
Patet quia si non haberet venialia eliceret Plures actus chari-
tatis et sic haberet maiorem charitatem et per consequens gloriam
ergo es ergo sensit quia habet venialia dicit remissiores et par-
viores actus charitatis et per consequens venialia sunt causa quod
habeat minorem charitatem et gloriam licet ipsa non directe
minuant charitatem ¶ Dubitatur Quia s. Thom. dicit
quod effective et meritorie utrum effective corrumpatur
et realiter charitas ipsa Per peccatum mortale Quia s. Tho.
dicit quod sic eo modo sicut frigus calorem sed videtur quod non chari-
tas enim non potest produci a Creatura ergo neque corrumpi a
Creatura ¶ Preterea est aliquod Peccatum mortale quod
est pura omissio ergo est imaginabile quod a peccato mortali quod est
Pura omissio corrumpatur quia nihil est ergo non potest habere actio-
nem quod corrumpat charitatem ¶ Preterea charitas est qua-
litas supernaturalis ergo non potest corrumpi a peccato ¶ non datur
naturaliter Quomodo ergo potest ab agente naturali corrumpi ¶ Et
Preterea si posset corrumpere peccatum effective charitatem
hoc esset actione sua naturali vel supernaturali nam si corrumpatur

a lege supernali et diuina quam deus statuit hoc est effectiue
de meritorie sed nos videmus quod est verum dicit mere effectiue
ergo illud erit ex natura sua per actionem supernalem ipsius datam
a deo Quia non est imaginandum quod deus det peccato virtu
tem agendi ad hoc quod corrumpat charitatem ergo si corrum
pit est per actionem naturalem. Sed quod hoc sit falsum Probatur
de peccato omissionis ex natura sua non agit cum nil sit et p.
sic arguo idem actus non potest esse primo venialis et postea
mortale sed quando erat veniale non poterat corrumpe
re. Quia aliquis actus per hoc quod sit malus non habet maiorem
actiuitatem. sed Ans patet quia si aliquis vellit cohire cum
aliqua propter delectationem putans quod est sua et postea dicat
sibi quod non est sua et adhuc perseueret ¶ Preterea tanti
virtutis est actus meritorius ad agendum charitatem sicut
mortale ad minuendum sed actus meritorius effectiue non
auget charitatem sed meritorie ergo mortale solum de meri
torie tollit charitatem ¶ et preterea idem actus in
esse materie, potest esse primo meritorius deinde peccatum morta
le, Arguitur sic cum erat ~~mortale~~ meritorius nullam
actionem habebat quod possit corrumpere charitatem ergo nec cum
est mortale ideo est communis opinio quod mortale non effectiue iuxta
naturam ipsius corrumpit charitatem sed de meritorie ex lege
ordinata dei ¶ et ista opinio est noua et est caietani quod est
peccatum mortale ita effectiue corrumpit charitatem sicut
intemperantia temperantiam et puto verum hoc esse
Probo Quia charitas ex natura sua potest corrumpere illam
Quia quelibet res potest habere contrarium et ideo amicitia natu
raliter corrumpitur per inimicitiam et cum peccatum mortale

sit odium dei et inimicitia ejus et ideo dicendum est quod
quod Peccatum mortale directe corrumpit charitatem que est ami
citia dei; et Caiet. dicit quod cum charitas sit accidens quod non
potest esse nisi in subiecto; peccatum cum sit dispositio contraria
cum qua est impossibile quod se compatiatur charitas nec corrum
pitur adveniente Peccato mortali et declarat hoc Caiet. exem
plo quia sicut ignis dato quod immediate non habeat contrarie
tatem cum anima uniti tamen quia agit in corpus et est dispo
sitio contraria propterea corrumpit animam; ita Peccatum mor
tale est contraria dispositio et effective corrumpit charita
tem; ¶ et ad argumenta in contrarium est dicendum quod non
Probat aliquid non sequitur chas est forma data in deo so
lum et tamen potest naturaliter corrumpi; ¶ ad 2^m dico quod o
missio est causa effectiva, nam qui amittit subenire amico ubi
oportebat illa dimissio est causa effectiva quod amicitia dissoluatur
¶ ad 3^m dico quod ita est quod idem actus prius potest augere charita
tem deinde effective tollit eam et si argumentum vale
ret dato enim quod ille actus ex natura sua non tollit habet quod sit
mortale hoc dependet ex lege dei. sed tamen dato semel sit mor
tale ex natura sua repugnat charitati et effective tollit
eam, et si argumentum procederet vel valeret pro
baret quod actus intemperantie agit intemperantiam et non
tollerit eam. Pono m. Primo quod iste tempore debito vo
luit comedere carnes ille actus est a temperantia ut auget
eam postea contineat usque ad tempus Prohibitum ille
actus in esse nature est idem sed per te si habet eandem actionem
auget temperantiam quod est impium et sic dico quod dato quod

g° non habet contrarium ia declaravi quomodo aliquid potest esse a deo

ille actus ex nā sua nō sit actus intemperantiæ ~~et~~ effectiue
tollit temperantiā. v. g. Iacob si aduenienti 2ª vo
luisset accedere ad liam actus ille qui erat prius tempā
tiæ eēt modo intemperantiæ et effectiue tolleret cha
ritatem et dico q̄ sic quando ego efficio aliquē actum
qui placet amico si fecero eundem actum Quando si
bi displicet, ille idem actus qui prius augebat amicitiā
postea tollit amicitiam, ita ē circa deum et opinio
Caietani ē s. thom. licet thomistæ aliti glossent
¶ in solutione ad 2m s. thom. declarat vnum q̄
comuniter nō intelligitur ~~nisi autem~~. dicit enim q̄ cum
aliquod amati in Peccato ~~mortali~~ veniale amati propter
deum habitu et si nō actu arguitur contra hoc ille Qui
scient venialiter nō amat Peccatum veniale propter deū
actualiter nec refert in deum actualiter Preterea id quod
amat homo Peccando venialiter Puta superfluus potus
nō ē referibile in deum g°. dico q̄ nō ē idem q̄ aliquod refe
ratur in finem virtualiter et habitualiter sed pm ē q̄ procedat
ex Priori dilectione dei dato q̄ modo non cogitet de
deo sed 2m ē ē q̄ iste amet illud et hēat habitum Quo
possit deum dilligere Qui g° peccat venialiter amat ali
Quid propter deum habitu q̄ habitualiter dilligit deum et mō
peccat venialiter ¶ in solutione ad 3m ē notandum pro mā
de sacramentis q̄ vbi in homine ē maior dispositio cum suscipit
sacramentū ~~sanctitatem~~ hēt maiorē effectum ex opere operato v. g.
conati vt 10. rōne actus datur illi grā vt 10. et rōne
sacramenti grā vt 8 quia g° venialia faciunt actus cha

sed supp
mel sit
rantiæ

vt 10 ersi haberet
actū vt 8 sacm nō
dedisset nisi grāz

charitatis sint remissi, ex conti faciunt q sacramenta nõ dent tantam gr̃am; nõ dico q si quis accederet ad sacramentum in venialib9 non daret gr̃a. Puto m. q hoc sit fl̃m. Quis caret ita vr̃ dicere //

Articulus 11°

Vtrum charitas semel hita possit amitti, Charitas pot considerari vel ex parte dei et sic nõ pot amitti quia ipe dat omib9 affluenti et non improperat, vel ex parte ipius charitatis et sic etiã non pot amitti quia si nos amittimus illã ipa nõ hẽt culpam, vel ex parte subiecti et sic lz nõ possit amitti in beato in quo charitas replet totam capacitatem voluntatis, sz tñ in viatorib9 pot amitti, vñ hi bñ hũt q non possint amittere dixi in 1ª 2ª q. 4ª ar. 4°. Quomodo ex vissione necessitatur ad diligendum deum sume etiã quo ad exercitum io non pñt peccare hoc conuenit eis rõne vissiõis ex nã rei. ¶ Sed dubitatur vtrum in confirmatis viatoribus posset amitti absolute, quia possunt etiam peccare confirmati tñ non pot in illis amitti de lege sz dico q absolute illi sunt liberi et non necessitanti in suis actib9 ita etiam absolute ~~illi sunt liberi~~ possunt peccare et perdere charitatem, //

Artic° 12°

Vtrum charitas amittatur per vnum actum peccati mortalis, Conclu° e q per vnum peccatum mortale perditi chãs cum contrariati ipi quia licet hitus acquisitus qui dependet ex suis actibus nõ deperdati per vnum actũ tñ hitus infusus cum dependeat a deo per vnum actum deperditi rõ quia quodlibet mortale contrariatur charitati preterea e inimicitia dei nõ g° perseuerat cum mortali ami

amicitia dei Que ē charitas nec nec aliquis debet dubita
re de conclusione. ¶ Sed hinc occurrit Jacobus faber Qui dicit
q̄ non ē dicendum q̄ per unum mortale solum aliquis dami
netur, tn illud ē hereticum & ē nō solum ignorare theo
logiam sz ex phiam Quia angeli per solum unum peccatum
mortale ardent in inferno & peccatum mortale ro dicitur qz
occidit aiam totaliter tollit vitam spiritualem q̄ ē per
gram ¶ 3m argumentū ē s. thom. ē notandum ubi dicitur
q̄ charitas tollit per unum peccatum mortale & nō fides
vel spes Quia Peccatum mortale ē odium dei & charitas ē
amicitia sz fides vel spes nō fiunt amicitia dei & ro chas
tollitur per ~~amicitiam~~ unum Peccatum mortale & nō fides
vel spes // ¶ Sed ē mirabile quod dicitur coitur q̄ dempta cha
ritate tolluntur virtutes morales infusse. Quero quare
magis tollunt virtutes morales ablata charitate q̄z fides
vel spes // Dico q̄ virtutes morales infusse dantur per con
comittantiam ad charitatem & ro tollunt ablata illa qz
rōe charitatis dantur sz fides & spes dantur rōne sui & non
rōne alterius ro dato q̄ tollatur charitas manent //

Questio 25. de obiecto charitatis

¶ Artiº 1º Utrum dilectio charitatis sistat in deo.
An se extendat etiam ad proximum, Conº ē q̄ eadē
charitate diligimus deum & proximum Quia superius
q. 23 ar. 4º & 5º. dixit q̄ charitas ē virtus & ē una vir
tus: ita q̄z si proximum nō diligerem propter deum sz propter
se eēnt distincte, Pro quo notat Caiet. q̄ licet virtutes
acquisite sint diverse sm modernos non tn infusse ita q̄z

dicunt q circa quodlibet obiectum e sua temperantia acquisita circa pisces una. circa carnem alia. sz in infussis dicunt q sufficit una temperantia quia e altioris ordinis ita dicunt de charitate quia e altioris ordinis et a deo infussa ideo extendit se ad proximum et ad deum, sz caiet. notat q hoc non e proprium charitatis sz commune e omni amicitie humane q non solum dilligat amiccus per eandem amicitiam sz e trina pertinentia ad amiccum notat caiet.o q ex amicitia humana 3 possemus dilligere, primo et principaliter amiccum ipm / 2o amiccos amici quia non solum debeo dilligere amiccum sz etiam illos qui conjungunt ipi et amiccum ac ipius amiccos eadem amicitia et eodem habitu dilligo / 3o dilligimus ea que possidet amiccus ut iquum quem habet amicus hoc etiam fit eodem habitu quod pz quia si non dilligerem amiccum nec etiam bona ipsius, ita dicendum e de charitate q e amicitia hominis cum deo et ideo per eandem dilligit homo deum et proximum et amat bona temporalia proximo. ¶ sz e dubium qr doctor dicit q eadem spe e vissio quabi deo ~~hominem~~ lumen et colorem. ¶ sic argumentor in contrarium q ille vissiones distinguantur spe, quia si illud eet verum sequeretur pariter q vissio albedinis et nigredinis eent eiusdem spei cons e flm g. sequella probatur quia quecunqz sunt ~~uni~~ eadem uni 3o sunt eadem inter se quecunqz etiam sunt eadem spe uni 3o sunt eadem spe inter se sz ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ g. vissio albedinis et nigredinis sunt ~~sunt~~ eiusdem spei inter se ¶ 2o argumentor sic dicere q idem e actus quo aliquis fert in obiectum et actus quo ferti in rationem eius sic arguo capio obiectum istud conclusionem

sed vissio luminis et albedinis sunt eiusdem spei ita q vissio alb: est eiusdem spei cum vissione luminis

Geometricam et rationem ejus que est medium tunc sic non est
actus ejusdem rationis quo ferat in conclusionem et in ejus rationem
Qui est medium ergo, ans Pz Quia Aristot. dicit quod actus princi
piorum et actus conclusionum differunt specie. ¶ Ad hoc dubium
Respondendum et notandum quod secundum veram philosophiam
Aristot. omnis actus qui est circa medium fertur etiam circa
finem et ideo omnis actus qui ferti circa aliquod obiectum
ferti in rationem obiecti declaro illa Propositio propter quod unum
quodque et illud tale illud magis non solum applicati premi
ssis sed conclusionibus et non solum actibus intellectus applicati
sed etiam actibus voluntatis ita quod non solum est tum quod ego
amo finem aliquem sed media que sunt ad finem ita quod non solum
mereatur Qui vult navigare propter divitias non solum amat
navigationem sed etiam plus divitias etiam si nihil cogitet tunc
de illis divitijs ut etiam Aristot ponit exemplum quod Qui
furati propter ~~mediam etiam~~ mechiam Quando furati si nihil
cogitet de amica cum qua fornicabitur tunc magis amat for
nicationem quam furtum et eodem modo Quando aliquis assenti
ti conclusioni etiam si nihil tunc cogitet de premissis magis
tunc assentiti premissis. uno modo formaliter in finem et in
media ad finem. tunc illi actus distinguntur specie nam si ego
formaliter assentior premissis et formaliter conclusioni tunc
illi actus distinguntur specie et non intelligit sic. S. Thom. ad
propositum, Alio modo ferri aliquis formaliter in medium ad
finem et virtualiter in finem ut quando aliquis furatur propter
maliciam nihil cogitans de malitia et tunc virtualiter
ferti in maliciam nil cogitans de malitia. et tunc ille actus
Qui fertur in medium formaliter et in finem virtualiter sunt

sunt idem actus in spe, ita in proposito: Quia ego fero virtualiter ad videndum lumen et formaliter ad videndum colorem, tunc dicit S. Thom. non oportet quod sint 2ue visiones sed est una visio. Sic etiam idem est actus quia sentio conclusionem formaliter et virtualiter premissis. Sed etiam isto modo loquendo ad hucnon concludit quia possumus diligere deum nihil cogitando de proximo vel proximum nihil cogitans de deo vel formaliter utrumque et sm mentem S. Thom. deberemus concedere quod charitas qua diligimus proximum formaliter et deum formaliter deberent distingui spe; Notandum tn est quod non est inconveniens quod aliqua sint ejusdem spei in uno genere et diversarum specierum in alio genere sicut si aliquis Cartusianus dicat Ego volo commedere carnes die dominica et etiam aliquis laycus dicat idem, tunc illi duo actus sunt ejusdem spei in genere naturali tn sunt diversarum specierum in genere moris. Quia carthusiani est intemperantia alterius temperantia. ¶ 2o est notandum quod aliud est materiale in obiecto, aliud formale. Formale est id ratione cujus potentia tendit in materiale et solum formale facit diversam speciem non tn materiale, ita in proposito est notandum quod illud quod est materiale in obiecto non variat speciem nisi illud quod est formale. Nam formale vocatur illud ratione cujus potentia fertur in obiectum nam quod vellim commedere pisces et quod vellim comedere lentes non variant speciem. Ferra etiam et etiam visio qua video lapidem album et ovum album sunt ejusdem speciei quia ille 2ue albedines sunt ejusdem speciei licet materialia que sunt subiective differant spe. Dico quod etiam

·17·

dicti colorem nihil faciunt ad visum aliquod ita Q. ita
Q. dicta que sunt albedinem et nigredinem de per accidens
in ordine ad visum quia non videtur quia albedo sed quia
calor et ita de nigredine et ideo dicendum est quod visio qua
video albedinem et qua video nigredinem sunt eiusdem
speciei quia licet illi colores differant specie tamen illa dicta ut
diximus de per accidens se habet ad visionem et ideo dico quod
licet visio albedinis et nigredinis distinguantur specie in
esse naturae in quantum sunt duae qualitates naturales tamen sunt
eiusdem speciei in esse visionis quia illa differentia specifica al-
bedinis et nigredinis de per accidens se habet ad visionem
et hoc s. Thom. in 3. d. 27 q. 3 ar. 1 et 1. 2. q. 54
articulo 2. et 3. et in aliis locis expresse quod visio albi
et nigri sunt idem et eiusdem speciei et ut dicunt quod nota
cia quam ego habeo de lapide et angelus similiter de lapide
sunt eiusdem speciei ita dico quod eadem est specie charitas qua dili-
go deum et proximum Q. eadem est ratio diligendi utrumque
Q. 2. dubitatur cum dilectio proximi sit sm. s. Thom.
solum propter deum utrum inquam possim diligere proximum
pro tempore pro quo non diligo deum. Loquor de dilectione
Q. procedit ex charitate infusa et videtur quod non dico ego quod non
solum possum diligere proximum quando actualiter diligo
deum sed etiam quando nullomodo actualiter cogitem de deo
sic possum assentire conclusioni etiam si nullomodo actualiter
putem de premissis nihilominus tamen assentior conclusioni
propter premissas sic etiam nihil cogitans de deo potest diligere
ex charitate infusa proximum ut hic caiet. qui movet hoc du-
bium //

Artic. 2 q. 25 a. 5

Utrum Charitas sit ex charitate diligenda. Et videtur quod charitas sit proximo volendum. Quod debemus velle nostro. Sed proximo non possumus velle quod sit charitas ei. Ergo charitas non est ex charitate diligenda. Praeterea charitas est virtus qua diligimus Deum et proximum. Sed virtus qua diligimus Deum non est ex charitate diligenda, quia sic esset in infinitum. Ergo nec charitas est ex charitate diligenda. Praeterea charitas est amicitia quaedam, ut dicitur VIII Ethic. Sed amicitia non est ex charitate diligenda. Ergo nec charitas. Sed contra est quod Augustinus dicit in libro de Trinitate, quod charitas est qua diligimus fratrem. Sed fratrem diligimus ex charitate. Ergo charitas est ex charitate diligenda.

Respondeo dicendum quod charitas est ex charitate diligenda. Cum enim charitas sit amicitia quaedam, ut dictum est, amicitia autem consistit in communicatione, communicamus autem unusquisque alteri secundum quod aliquid operatur in eo, oportet quod charitas sit ex charitate diligenda, secundum quod aliquis operatur in nobis charitatem. Et hoc est quod Augustinus dicit in libro de Trinitate, quod charitas est qua diligimus fratrem, quia scilicet charitate facimus fratres.

Ad primum ergo dicendum quod proximo volendum est bonum charitatis, non quidem ut charitas sit in proximo, sed ut proximus habeat charitatem qua Deum diligat.

Ad secundum dicendum quod virtus qua diligimus Deum non est ex charitate diligenda, quia Deus non est propter aliquem finem diligendus, sed propter seipsum. Et in hoc consistit ratio charitatis, quod propter Deum diligatur.

Ad tertium dicendum quod amicitia quae est virtus non est ex charitate diligenda, sed ex aliqua alia virtute, sicut et alia moralia virtutes. Sed amicitia quae est passio, est ex charitate diligenda, non quidem ut amicitia sit passio, sed ut homo habeat amicitiam ad hominem propter Deum.

Artic. 3

Utrum creaturae rationales sint ex charitate diligendae. Dubitatur utrum homo debeat diligere ex charitate omnia ea quae homo potest habere sub hac vita. Videtur quod non. Quia serpentes et bestiae videntur quae sunt diligenda. Sed contrarium est quod Deus creavit et erant valde bona. Non solum autem bona de illis quae Deus immediate creavit, sed etiam de illis quae ex illis postea producta sunt. Videtur quod omnia rationalia sint propter aliquem finem et sint bona ex quo videtur quod omnia possit amare homo ex charitate. Sed dubitatur utrum liceat nocere irrationalibus vel cervis. Respondeo quod si irrationale est utile homini licet uti illis ita quod bonum alterius rei est conseq

finem, & ita cum sua creatione ultimi sit vltimus homi-
num, bonum illo vltimo vltra quod excedat proprij valo-
rem hominis immo vltra quod excedat, & virtutem sit beatitudo
huic priuilegiata intellectiua vltra bruta. Dico quod non requi-
rit determinatum praemium in specie vlla, quod sit peculiare
vltra alia. Primo declaro. Si aliquis daret sine
vltra alia & aliquis esset
vltra quod esset. Secundo declaro. Si aliquis daret sine respectu
ad hoc quod esset
vltra quod esset. & Dico tertio quod sine respectu ad hoc quod
vltra quod esset
vltra quod esset. Primo declaro. Si aliquis daret
vltra quod esset. Secundo declaro. Si aliquis daret

Debemus diligere Proximum, 2° con° q̄ nō debemus dili-
gere corpus quantum ad corruptionem & passiones sed potius
odio hēre hic repetenda ē distinctio q̄ ex charitate dupliciter
aliquid amatur 1° tanq̄ amicus. 2° tanq̄ bonum quod vo-
lumus amicis. ¶ Dubitatur g° quomodo intelligitur q̄ debemus
diligere corpus nrum, an tanq̄ amicum, vel tanq̄ res irra-
tionales amare? vr q̄ 2° modo quia irrationalia nō diligi-
mus ex charitate tanq̄ amicos sed corpus nrum ē irratio-
nale vt distinguitur ab aīa. ¶ R. q̄ debemus diligere
corpus nrum nō solum tanq̄ bonum amici sed tanq̄ amicum
quia licet corpus nrum nō sit rōnale nec hēt conationem nobis-
cum in bonis spualibus tn propter vnionem quā hēt ad aīam
ē aliquomodo capax beatitudinis quia ē capax 4° dotum
& ideo ē diligendum corpus nrum ex charitate plus q̄ irrationalia
volendo ipi bona puta glorificationem. ¶ ex isto loco infertur q̄
nō licet homini abscindere propria membra nec nocere corpori
nec ē similis rō de corpore nro & de alieno q̄ ex illo loco quo
dicitur q̄ nō licet nocere proximo. ¶ nō infertur q̄ nō licet nocere corpi
nro quia alterinorendo facit iniuriam nobis aut nō possumus
facere iniuriam quia vt inquit Aristot. libro ethicorum nō
pōt fieri iniuria volenti sed pecco quando noceo corpori meo
quia teneor diligere corpus ex tota charitate & non facio;
¶ sed dubitatur si teneamur corpus nrum curare ab egritu-
dinibus & nō male tractare, vr ex hoc q̄ sic quia teneor
diligere corpus nrum ex charitate g° nō licet illi nocere nec scin-
scindere digitum. Respondetur q̄ nocere corpori sine alia ma-
iori vtilitate peccatum ē quia teneor diligere corpus nō so-
lum quo ad spualia sed etiam quo ad temporalia quia dicitur

Joannis. Qui viderit fratrem suum et ideo dico quod tene-
mur velle corpori nostro non solum spiritualia sed etiam temporalia
et curare ne egrotet vel detrimentum patiatur. 2° dico quod
qui graviter non caret corpori peccaret mortaliter ut si quis abs-
cinderet sibi digitum vel egrotaret graviter ex industria
vel ex magna negligentia ut quando vult sumere potionem
qua possit curare peccaret mortaliter faciens hoc sine maiori
utilitate aut bono spirituali quia tunc tractat corpus ita quod
non potest eo uti ad bona opera. ¶ 3° dico quod propter maiorem uti-
litatem i. propter bona spiritualia licet nocere corpori dum modo
naturaliter fiat ut nobile curare ab egritudine propter salutem
animae vel se flagellare vel aliquid huiusmodi facere
licitum et similiter abstinere a carnibus propter spiritualem bonum
dato quod sciam non me habiturum tantam valetudinem vide relec-
tionem de homicidio.

Articulus 6.

Utrum peccatores sint ex charitate diligendi. 1a
Conclusio peccatores quantum ad naturam debemus diligere ut
debemus eis bona velle naturalia et spiritualia. 2a conclusio
Quoad culpam peccatores sunt odiendi. ¶ dubitari potest
utrum teneamur diligere omnes peccatores, utrum s. infide-
les et Judeos videtur quod sic quia Judei non desistunt nec desinunt
esse homines ergo debemus eos diligere in contrarium est quia ca-
uemus a conversatione illorum et si odio habemus eos non
confitemur quod non amamus Judeos ergo non tenemur eos di-
ligere ex charitate respondeti quod sic quia sicut supra dixi-
mus ista precepta affirmativa saltem obligant ad non ponendum
actum contrarium et ideo tenemur non odio habere illos et non

et non est Peccatum quod non confiteamur quod non diligimus
illos sine odio habeamus // ¶ Et 2° dico quod licet non di-
ligamus eos in particulari, sed saltem diligimus eos in
universali et etiam aliquando in particulari. Quando
in Rema totius Populi orati pro illis nec potest homo par-
ticularis excludere eos ab oronibus comunibus et etiam
in extrema necessitate tenemur diligere Iuxta eos et omnes
homines, si viderem etiam in flumine Pereclitantem lucem
Peccatum mortaliter si non subuenirem eum cum possem.
¶ Dubitatur utrum Peccatorem cuius damnatio est reuella-
tio est damnatio ut antexpm teneamur diligere, vt
quia si quia non liceret mihi interficere antexpm nisi au-
thoritate Publica et teneor ei velle bona temporalia
et spiritualia sicut alteri proximo. ¶ Preterea tamen possumus
ei velle quod non tamen peccent et 2° etiam antexps potest
aliquando existere in gra quod possumus etiam tunc velle
quod conseruetur in gra. Quia adhuc est capax beatitudinis
et preterea et potest saluari. Quia de antexpo est reuellatum
quod est filius perditionis. ¶ Sed solum est dubium utrum tene-
amur eum diligere ad beatitudinem et vt quod non quia
si antexps saluaretur vt quod scriptura fla ect. sed non
licet desiderare cons quod nec ans. et Preterea illud de-
siderium ect frustratorium. ¶ Et confirmo quia non licet ora-
re pro damnatis quod nec pro antexpo de quo constat quod est
filius Perditionis, nec valet dicere quod est viator. Quia
ita constat de damnatione illius. ¶ Item reuellatio illa
de damnatione antexpi est absoluta quod non licet petere quod

eius salutem quia debemus petere quando petimus
tulexitates. ergo nec licet optare; ¶ in contrarium est quia
ipse tenetur desiderare vel spectare vitam eternam et ob
seruare precepta ergo non est quare nos non possumus ei velle
beatitudinem. Dico ad hoc quod orare pro antexpo videtur quod sit
peccatum nescio an mortale et credo quod esset mortale orare
pro illo quia sequeretur quod si ipse saluaretur quia scriptura
sacra sit falsa et sic quia orat pro illo credit quod potest salua
ri. ¶ et dubitatur de scriptura quod mortale est. ¶ et ad
argumentum dico quod quia in liberalitate sua erat quod pre
dicaret contra xpm vel non et in potestate sua habet quod sal
uetur. ¶ Item tenetur diligere se ex charitate et ex
esperantia sed non est in potestate nostra quod saluetur quod est ideo licet ante
xpo orare pro se immo licet orare pro isto homine demons
trato antexpo quia nescio si iste est vere antexps. Item
non licet mihi absolute orare pro eo scilicet antexpo immo ipsi
met antexpo non licet orare pro antexpo absolute, licet
bene pro se ipso, ¶ in solutione ad 2m soluit unum bo
num dubium doctor circa quod dubitatur utrum pe
ccatori de quo non est spes penitentie liceat optare mortem
quia semper de nouo peccat, videtur quod sic quia si modo
moriatur minus peccauit et pugnietur minus ergo. ¶ Ri
quod necessarium est omnino ~~desperare~~ sperare de conuersione peccatoris
de nullo fidelium quantumcumque sint magni peccatores
licet aliter sit de infidelibus. Item de fidelibus ipsi quod liceat
timere quod dampnentur. Item non omnino desperare de eo quia
est viator ergo potest saluari. Preterea potest deus dare illi gratiam

q̃ non debet aliquis statuere apud se iste non solum saluabitur
sed licet quidem monere vide quid agis ego dubito de
tua saluatione. ¶ 2º dico q̃ quia non licet optare mali vt
inde euiniant boni ideo non licet optare absolutam mortem peccatori
bus magnis si non est in detrimentum rei publicae, et probatur quia
si egrotat possumus ei subuenire et ideo non bene agunt qui
dicunt de peccatoribus egrotantibus q̃ dominus subtrahat eos
a vita; Si viuit cum detrimento ~~charitatis~~ dico q̃ licet comunitatis
optare mortem, in solutione est ad 3m soluit aliud bonum
dubium et nota q̃ solis Perfectis licet conuersari cum pecca
toribus vide Caiet. Circa hoc //

Articulus 7º

¶ Vtrum Peccatores Dilligant se ipsos. artiº ad
conuiuandum distinguo est q̃ amare se ipsum triplicitur capitur
vel litteram vbi dicit doctor q̃ Peccatores non dilligunt se
ipsos. Circa hoc Dubitatur vtrum Peccatores Qui dilli
gunt hominem exteriorem et Querunt voluptates illicitas
Peccent duobus Peccatis et videtur q̃ sic quia adulterat
Peccat contra Preceptum de adulterio et contra Preceptum
de dilectione proximi Quia induceo Pro me ipsum ad peccatum
q̃ odio me // 2º Quia si iste inducerit alium ad peccandum
si ex intentione hoc facit vt alius peccet sicut si inducat
mulierem ad fornicandum vt illa peccet sunt ibi duo peccata
fornicatio et contra charitatem proximi q̃ similiter si in
ducat se peccat duobus Peccatis, ¶ R. q̃ non peccat duo
bus Peccatis tunc adulter si non faciat ex intentione no
cendi animae suae. sicut ille qui adulterat inducendo mulierem

ad Peccandum si non inducat ex intentione nocendi animae
suae. si illius mulieris non peccat contra Preceptum de dilectione
proximi sed solum contra Preceptum de mechia, nec est ibi
duplex peccatum bene. Tamen si illud ex intentione nocendi proxi
mum faceret peccaret duplex Peccato ita quod si quis induce
ret se vel alium ad fornicationem non solum ut delectetur
sed ex intentione noceat animae Peccatae duobus Peccatis alius
non.

Articulus 8.

Utrum sit de necessitate Charitatis ut inimici diligan
tur. Ponit conclusiones in isto articulo sunt multa dubia contra cum
articulo et ideo movebimus in 9.

Articulus 9.

Utrum sit de necessitate salutis quod aliquis signa
et effectus dilectionis inimicis exhibeat. Dupliciter
potest aliquis benefacere inimicis uno modo in universali
non excludendo illos ab universalibus signis et sic conclusio
est quod in universali tenemur bene facere inimicis ut quando
dicimus missam pro populo non debemus excludere inimicos
Secunda conclusio est quod non tenemur bene facere in particulari ut
invitare illos. Quia hoc facere perfectionis est nisi in casu ex
tremae necessitatis quia tunc etiam beneficia particularia
debemus eis. Dubitatur moraliter utrum aliquis possit sub
trahere omnino colloquium ab inimicis postquam remisit illi in
juriam vel an teneatur salutare eum. Et ad hoc respon
det Caiet. Ponendo conclusionem quod secluso scandalo non tenemur
colloqui inimicis ita quod si inimici sunt seddati et faciunt
hoc populares non debemus cogere illos ad colloquium in bonum

tn bonum eet si posibile eet et adducit Caiet illud de
David qui voluit q absolon no videret faciem eius ¶ Sz
in contrarium e quia vi q saltem videmur teneri ad re
salutandum salutantem quia resalutare resalutantem vt ec
comune ¶ ad hoc dominus Siluestr in verbo charitas 3o
6 dicit q licet no tenear ire ad colloquendum cum inimi
co tn teneor ad no ostendendum signum rancoris quia
si hoc facio facio actum contrarium ad dilectionem, sz qui
non resalutat resalutantem vi q ostendit signum rancoris
g et ¶ Preterea no pot priuare amicum bnfficijs comuni
bus sz inter bnfficia coia e q resalutem salutantem me g
teneor resalutare inimicum, sz dico cum dno Caietano
q licet ita sit sicut dns Siluestr dicit melius tn dico q
si no resalutat inimicum salutantem si tn non odiant se in
vicem. Puto q mo e peccatum saltem mortale, semper intel
ligo seclus oscandalo. ita q si no possumus optinere ab aliq
q resalutet inimicum nihilominus no debemus negare ei ab
solutionem et eucharistiam, nec e cogendus a confessore ad
comunicandum ¶ Dico tn q tutius eet si comunicaret et
resalutaret ¶ Sed dubitatur vtrum inimico petenti veniam
teneamur remittere iniuriam et ostendere aliqua signa di
lectionis in particulari et an teneamur hoc impendere inimi
co volenti satisfacere et petenti veniam ¶ Rr q tenemur
remittere iniuriam et si no petat remissionem hoc dico interius
nec pot aliquis se velle vindicare de inimico, quantum g
ad culpam teneri statim remittere ¶ 2o dico q no tenemur
remittere satisfactionem iniurie quam fecit aliquis nobis ita q

Possunt agere coram publico ut ille puniatur et suspendatur et
ut satisfaciat mihi immo aliquando est malefactum quod homo re-
vultat satisfactionem iniuriae quam ut si aliquis occidit patrem
meum quod licet iniuriam tangeret tantum propriam personam
tunc satisfactionem iniuriae quam facit nocendo patrem remittere
bonum esset sed quia iniuria illa etiam est patris non bene faceret
filius remittens satisfactionem et aliquando etiam quando
iniuria tantum est sibi ad reprimendum temeritatem alia
est benefactum dezir que no le quiero hablar porque estoi eno
jado del. ¶ Dubitatur gravius utrum liceat optare mor-
tem inimicis in aliquo casu videtur quod non quia esset velle
habere inimicitias cum inimicis. Respondeo quod sunt inimici in multi-
plici differentia. Quidam sunt publici ut Sarraceni et tunc
licet interficere illos cum facultate regia et similiter quando
est iustum bellum cum aliquibus licet velle mortem illorum sed non
omnibus sed nihilominus licet desiderare mortem sicut etiam licet
eos occidere eos sed non licet hoc facere. ¶ Alii sunt inimici qui
sunt privati et isti sunt duplices. Quidam qui non nocent nec
possunt nocere et talibus non licet optare mortem sic nec inti-
ficere. // ita quod si ego sum potentior inimico et probabiliter
scio quod non nocebit mihi non licet optare mortem ejus patet. Sunt alia
media defensionis quod. ¶ Alii sunt inimici qui querunt noce-
re nobis ut habemus probabilitatem quod si non perierit inimicus
necabit me et tali inimico licet optare mortem patet hoc quia
si ego non habeo aliud medium ad cavendum meam mortem licet
mihi interficere illum et querere illum ad necandum ¶
et etiam illi qui iniuste vult mihi auferre patrimonium licet

optare mortem illi immo dico quod interficere si invadit me ad
auferendum res meas. Si aliter non possum deffendere quod hic quam
licet perfectius esset ignoscere. Tamen quantum ad Preceptum satis est
quod reconcilienti amici inimico ejus. Quando inimicus non vult
nocere sed quando vult nocere nobis si aliter non possumus eva-
dere illam licet interficere. Itaque si intentat mihi mortem inimi-
cus et non possum aliter evadere vel difficulter tunc licet eum
interficere, et non solum quando aliter revocat me sed etiam licet
mihi querere illum et interficere illum antequam ipse interficiat
me. Nam si ipse querit me armatus, ego in nemore et
cum satelitio si ego video eum antequam ipse interficiat me
non me potero dire interficere illum. Prius quam videat me certe
non est dubium nisi quod licet mihi interficere illum prius quam ille inter-
ficiat me. ¶ Circa ista nota quod deus disponit omnia suaviter
et 2o quod non obligat nos ad omnia possibilia sed ad facilia imple-
tu, illud quod preceptum dilligite inimicos. bene facite sed quantum
pertinet ad Perfectiones ita est quod est faciendum sed quod teneamur
dilligere eos et convenire esset rigidum preceptum ideo dico quod quo-
libet teneri reconciliare amicum suum. Sm illud mathei 18.
nisi remisseritis de cordibus vestris, itaque si ego volo nolo
illi malum etiam non facerem dato quod possem dico quod sed duo or-
dine ad Justiciam quod ex justicia possum petere satisfactionem
si tamen habeo illa duo sum reconciliatus nec teneor ad beneficia
communia ut loqui. ¶ Sed dicetis contra vel tu potest fugere
Sed tamen constat quod debeamus fugere ideo dicendum quod licet inter-
ficere illos et desinere fugere. Circa hoc vide Gabriel.
in 3. d. 30. q. unica ubi ponit 5. conclusiones quas ponit
doctor Subtilis. ¶ Sed dicit 1o doctor Subtilis quod non licet odium

here de bonis spiritualibus inimici mei ex quibus nullum dam
num mihi sequitur ut quod dat. Eleemosynas nec licet gaude
re de malo spirituali inimici; ¶ 2m dictum eius est quod possum
odire illum quoad bona temporalia non simpliciter necessaria
propter finem bonum ita quod possum gaudere de infirmitate ini
mici mei propter bonum finem et facere hanc consequentiam
ego possum velle mihi malum temporale propter bonum
finem ergo possum velle malum inimici mei. ¶ Sed ic vera
Conix ista nihil valet. Quia ego possum velle mihi malum
temporale propter bonum finem tamen non sequitur quod possum
velle illi inimico meo malum temporale. Quia volenti non
fit iniuria. Quia licet ego habeam ius in rebus meis et possim
amittere ius meum tamen cum non habeam hoc ius in rebus inimici
non inde sequitur quod possum velle malum inimici ¶ Tamen dico quod
sub aliquo titulo possum velle malum inimici ut paupertatem
i. ad hoc quod comprimatur a vitiis vel ad hoc quod non noceat
mihi. ¶ 3m dictum est quod illis qui nocent xpianis et sanctis
viris non licet mihi optare mortem absolute Quia non licet mi
chi optare mortem alicuius nisi quia est pernitiosus mihi et
Alteri sed ob hoc etiam non licet optare mihi absolute mortem
illius sed licet mihi optare quod mihi iste non sit pernitiosus et quo
licet mihi mortem optare illud est conditionate s. supposito
quod puto quod non contrarietur, nam de beata Anastasia legitur quod
scripsit ad chisogamum martyrem de viro suo persequente
illam dicens quod ostabat quod deus contrarietur illum vel quod de
leret de hac vita et isto modo licet solum optare inimico
mortem sic ista s. conditione supposito quod non contrarietur
nam sicut dominus dicit nollo mortem Peccatoris sed magis

Artic 9 q 15 a 2 c e

vtrum inuertatur ordo charitatis per hoc quod aliquis preponit bonum proximi bono suo. Et videtur quod sic. Quia bona corporalia sunt nobiliora quam bona spiritualia. Sed quidam preponunt bona corporalia proximi bonis spiritualibus suis, sicut patet de illis qui dant eleemosynas ut habeant laudem humanam. Ergo videtur quod multo magis liceat preponere bona corporalia proximi bonis spiritualibus suis. Praeterea, bona spiritualia sunt magis unita nobis quam bona exteriora. Sed quidam preponunt bona exteriora proximi bonis spiritualibus suis, sicut patet de illis qui furantur ut eleemosynam faciant. Ergo videtur quod multo magis liceat preponere bona corporalia proximi bonis spiritualibus suis. Praeterea, bona corporalia sunt magis manifesta

ut xpiano. Qui huit Parentes Sarracenos vel Judeos
utrum liceat diligere illos? Dico q ad vitam eternam no
licet diligere illos damnatos sive nec demones. Quia hoc est
velle aliquid contra justiciam dei et scripturam, sed utrum
liceat diligere xpiano q parentes ejus fuerint damnati qz
hoc videtur pertinere ad pietatem; R^i q no absolute
dolere q ille sit damnatus. Quia illud e contra justiciam
dei q doleam absolute q damnati puniantur // 2° dico
q licet dolere q aliquis fuerit mortuus in peccato et ex
conti q sit damnatus. ¶ Sed utrum ista dilectio que
facit me dolere de damnatione illius sit ex charitate duo
q illa dilectio no e ex charitate infusa. Quia charitas
solum inclinat ad diligendum deum vel amicos. Et si
dicas contra propter illum amorem merentur g° illud e ex
charitate, R^eo negando coniam et dico q illud e ex
amore summo et no ex charitate elicitive, sicut actus tem
perantie e meritorius no tn elicitus a charitate sat e q
heat homo charitatem; ¶ Et dico q charitas diligit proxi
mum propter deum et qui e inimicus dei si g° aliquis sit
inimicus dei jam no diligit ex charitate, et qui dolet de
pena damnati diligit amore humano quia no e prohibitus
io id licitum e et si quis arguat pro trajano oravit S.
Gregor. g° diligebat illum qui tn erat in inferno, R^i
q illud erat licitum quia erat sibi revellatum //

Articulus 12

Utrum convenienter enumerentur quatuor ex
charitate diligenda s. deus. Proximus. corpus nrum.
& nos ipi, //

Conclu° e Dubitant Aliqui in Quo membro computati ex his Quatuor x° in quantum homo respondet beatus Agustin. Primo libro de doctrina xiana q in quantum homo e e diligendus sub rone Proximi Quia ipe vocauit se amicu nrum voca et fratrem nrum in epta ad hebreos et alibi voluit per omnia fribus assimilari, //

Questio 26 de ordine Charitatis

Artis 1°. Utrum In Charitate sit ordo, Con° e q e ordo in charitate Quia Primo e diligendus deus et postea alia ¶ Sed dubium Quod mouet Caiet Circa illud Quod dicit doctor q ubicunq e ordo e Prius et posterius Quia in trinitate e ordo Quia e Prima persona 2° persona et e Principium. s. Pater filij et pr et filius et spus sanctus ut pz ex 1a pe s thom. et tn no e prius nec posterius ut ex symbolo Athanasij et ex sema s. thom et antiquorum Qui no ponunt ibi prius tempore nec na. R. q quicquid dicitur de deo et creaturis dr analogice. tn perfectius dicitur de deo q de creaturis Quia bonitas de deo perfecte Quia nemo bonus nisi deus tn dicitur de creaturis per participationem et no perfecte 2° Quicquid conuenit deo et creaturis dic perfectione et imperfectionem. Sz conuenit deo remota om imperfectione, et creaturis in Quantum dicit imperfectionem et ita in Proposito dicitur de deo in perfectione. i. no e confussio sz distinctus ordo in creaturis. 2° dicit imperfectio.m

Posterioritatis et de ordine Charitatis vº agust. libro 1º de doctrina xcana c 27 unde dico q̄ Quando loquimur de ordine charitatis nō intelligimus Prioritate naturę nec Prioritate temporis itaq̄ quando dicimus q̄ debemus Prius diligere deum q̄ creaturas nō debemus intelligere de Prioritate temporis vel naturę sed in charitate ē Prioritas perfectionis q̄ dicit magis Perfectum et minus Perfectum ita q̄ Quando dicitur q̄ ex charitate debemus Prius dilligere deum q̄ Creaturam volumus dicere q̄ magis debemus diligere deū q̄ creaturā nō intelligitur de prioritate temporis Quia nihil refert q̄ Prius tempore diligamus deum q̄ nos aut ē contra //

Articulus 2º

Utrum Deus sit magis Dilligendus q̄ Proximus?

Conclu° ē affirmativa, Tn̄ quia deus ē Principium Charitatis g° super omnia dilligendus? 2º q̄ Propter deum diligimus omnia alia g° deus ē Plus diligendus ¶ ante omnia Ad declarationem totius questionis Queritur q̄d intelligitur Per hoc diligendus Quando dicitur q̄ deus est maxime dilligendus? Iam scitis q̄ ista Gerundia multos sensus important Quia quando dicitur hodie feria 6ª nō sunt comedendę Carnes hēt duplicem sensum q̄ bonum ē nō comedere carnes hodie vel q̄ tenemur hodie sub Precepto nō Comedere carnes, ¶ Ad hoc dubium Caiet. 1 q 44 ar° 8° dicit q̄ ordo charitatis ē ex debito Quia Quando dicitur Q̄ tenemur Prius diligere deum q̄ proximum illud intelligitur ex debito Quia si nō ēet ex debito

Artic° 2 Qis 26. 2ae 2ae

Non teneremur diligere deum Plusq̃ Proximum & sic dicit q̃ iste tt° Querit utrum ex merito debito teneamur diligere plus deum q̃ proximum & nõ utrum sit conueniens diligere deum Plusq̃ proximũ, ¶ Et q̃ vellit hoc s. thom. non videtur sz sensus quem Pretendit s. thom. e utrum conueniens ordo sit diligere deum magis q̃ proximũ sz nos utrunq̃ sensum tractauimus q̃ uis s. thom. hic Putet Q. tm̃ querit Conuenientiam ꝛ aut de debito q° 44 ¶ 2° Dubitatur de ly magis quid importet Dico q̃ importat q̃ dilectio dei debeat ee maior q̃ proximi dic q̃ sic, ¶ Pro quo e notandum q̃ una dilectio pot ee maior alia tripliciter Vnomodo ex p° obiecti ut si ego volo uni amico episcopatum Alteri Canonicatum, Prima dilectio e maior 2ª ex parte obti voliti ¶ Aliomodo pot ee una dilectio maior alia effectiue siue appetitiue siue extimatiue ut si Ego diligo frem & prem taliter q̃ si operet me renunciare Alteri amicitiam & prius renuntiarem amicitie fratris q̃ pris tunc maior e dilectio pris ¶ 3° modo dicitur una dilectio maior alia intensiue, vn stat q̃ aliquę due dilectiones sunt Equales, Primo modo & 2° modo & q̃ intensiue sit una maior alia ex maiori conatu et pot aliqua dilectio ee maior intensiue q̃ sit minor effectiue ut in mulieribus vl e ꝯ ut si diligo proximum intensione & ut 20 & deum ut decem tn̄ maius bonum volo deo ¶ 2° e notandum q̃ quedam e dilectio absoluta, alia Comparatiua Quia comparo deum ad omia alia superquere

ut quo dico volo plane deo in oibus et q̃ nulla displicere illa e comparatiua

diligo deum ipm absolute si diligo deum et Proximum sine
comparatione aliqua e g° dilectio absoluta mihi q nil com
paro ut ego volo fri meo vitam eternam, vn etiam est
sciendum q in ar° 3° Queritur idem quod in isto 2° virtualiter
sub hoc quesito. s. utrum deus sit diligendus super omnia
uterq includit ¶ Pro quo notandum e q lz in scriptura
sacra no recipiatur istud Preceptum expresse diliges domi
num deum tuum et cs. super omnia. sub his verbis
s. super omnia. tn reperitur sub alijs ut luce 10 27
et deutero: 6 diliges dominu deum tuum ex toto corde
tuo et cs. ut exponit s. thom 1 q 44 artic° 4° ad
2m. Et luce 14. si quis diligit prem aut matrem et cs.
super me no e me dignus, Quod id e preceptum vnde
ad q^em utrum sit ordo diligendi deum super omnia conue
niens Pono Propositiones ¶ Prima propo° Deus e dili
gendus super omnia omnib9 illis tribus modis ita q co
veniens ordo Charitatis e ut diligamus deum super
omnia omnib9 illis tribus modis. s. ex p^e obiecti et effectiue
ita q firmius et intensius et ex maiori Conatu ita q
Omnibus modis Quibus vna dilectio pot ee maior debet
Diligi hec propo° Probatur Quia ut dicit Aristot.
9 ethicorum amabile quidem bonum g° quod magis amabile
magis amandum g° cum deus sit magis amabile e ma
gis diligendus tanq maxime bonus Et confirma
tur Quia isto modo quanto magis Participat de obiecto tanto ma
gis e in potentia eius cuius e obiectum et Perfectius ut sol

respectu visus sed deus magis participat de bonitate quod
e obiectum charitatis ergo magis participat de charitate ergo conve-
nientissimus ordo e quod diligatur deus super omnia. ¶ 2 propo
omnis dilectio dei que procedit ex charitate servat illum ordi-
nem quod e dilectio dei super omnia omnibus illis tribus modis ia-
dictis si sit precisse ex charitate infusa, quia ita intelligo semper.
Probatur hoc quia cum charitas sit perfectissima virtutum
facit perfectissimum ordinem sed iste e perfectissimus ordo ut
perfectius faciat amare id quod e principium charitatis. ¶ Et
confirmatur hoc quia si creatura diligit precisse ex charitate
diligitur propter deum si ergo ita e propter quod unumquodque
tale est magis diligendus deus quam creatura quecunque omnibus modis
quia primo modo et 2o modo non e dubitandum quin sit ma-
ior dilectio dei quam proximi s. ex parte boni quod volumus
deo et ex parte affectionis; ¶ Sed 3o e dubitandum an s. sit
intensior pro quo e 3a propo. ¶ Q. Probabile e quod dilectio dei
que procedit ex charitate intensior e quam proximi. Patet hoc quia
cum charitas sit perfectissima virtus facit perfectum ordinem
sed iste e perfectissimus ordo ergo. ¶ Et confirmatur hoc quia
possumus diligere deum et proximum simul tempore et separa-
tim. Sic tunc argumentor talis vr ordo quando dilec-
tio dei et proximi sunt separatim sic quando sunt simul
simul sed quando simul sunt intensior intensior e dilectio dei
ergo. ¶ Et confirmatur quia plus assentio huic principio terra
interponitur inter solem et lunam quam huic conclusioni luna eclis-
psatur etiam quando nihil cogito de principio sed tantum de con-
clusione ergo cum sic e in speculabilibus ita in praticis debet esse
et per consequens sequitur quod plus debeam diligere deum quam proximum.

Quem diligo propter deum, ¶ Sed quia ista 3a propo non
est ita probabilis in conclusionem sic arguo, Charitas cum
maiori conatu quam cum minori plus agit et simile est in omni-
bus habitibus, sed aliquis potest in uno tempore plus conari
ad dilectionem proximi quam alio tempore ad diligendum deum
ergo sed dices forsan quod charitas non promittit hoc sed hoc non valet
quia hoc est peccatum ¶ Ideo ad hoc argumentum dico quod licet
charitas magis inclinet cum maiori conatu quam cum minori
tamen charitas cum equali conatu facit intensiorem dilecti-
onem dei quam proximi. Quia virtus habet inclinare prout sa-
piens determinaverit sed quia sapienti fit quod cum equali
plus dilligat deum quam proximum, Et ideo ad argumentum
dico quod licet charitas cum maiori conatu magis possit incli-
nare ad dilectionem proximi quam dei tamen hoc est diversorum
obiectorum, tamen cum equali conatu oppositum est dicendum
sed quod magis inclinet ad dilectionem dei, sed nota quod potest esse
tam remissus conatus circa dilectionem dei et potest esse tam
intensus circa dilectionem proximi quod magis dilligat pro-
ximus quam deus in diversis temporibus. Quia superius dictum
est quod charitas augetur per quemcunque conatum quia sic
remissus non auget. Unde licet 1o et 2o modo maior sit dilec-
tio dei quam proximi. tamen non oportet quod 3o modo sit maior dilec-
tio dei quam proximi. s. Quo ad intensionem. ¶ 4a propositio
quod probabile est quod dilectio dei ex charitate sit magis intensa
gradualiter quam quicunque alius actus virtutis acquisitae ut
quam actus temperantiae acquisitae. v. g. si charitas cum
conatu ut 4or elliciat suum actum intensiorem actum fac-
quam acquisita virtus cum equali conatu. ista propositio

s. diligere proximum in aliquo tempore cum maiori conatu non

Artic. 2 Q. 26 2.2

Probatur quia deus dat omnibus affluenter et ideo probabile
est quod virtus infusa cum equali connatu producit intensiorem
actum quam acquisita, Hec probatio prima est ex parte causae quia
deus ex sua mera voluntate dat et ps. Quia sicut superius
dicebamus quando obiectum est perfectissimum ergo facit maiorem
perfectius virtus facit maiorem inclinationem sed obiectum cha
ritatis est perfectissimum ergo facit maiorem, ut s. s. Thom.
dicit aperte michi ar. 2. 23 q. dicit quod charitas facit maio
rem inclinationem, ergo cum equali connatu producit maiorem
actum et per consequens actum perfectissimum et sic habemus quod con
veniens ordo sit diligere deum super omnia. ¶ Sed in alio sensu
sic utrum teneamur diligere deum super omnia ex precepto
divino conveniens autem est scire ad maiorem indagationem pre
cedentis quaestionis. Queritur ergo utrum teneamur ex precepto di
ligere deum super omnia intensive. ¶ Et propositio non videtur nece
ssarium ex aliquo precepto divino dilligere deum super omnia
intensive. istam ponit Gabriel in 3. d. 27 et 29 et aliaco
in 1. d. 21 q. 2 et Almain ubi gabriel. ¶ Et probatur
ista propositio quia precepta dei debent esse talia quod sint
nota creaturis nam precepta non sunt data solis theologis
et peritis sed omnibus et ideo debent esse talia quod omnibus intelligi
possint quia preceptum dei lucidum illuminans oculos
psal. 18. Quia precepta debent esse talia quod non solum
intelligamus quod precepta sunt sed quando implemus illa vel
quando non, Non dico evidenter sed quod sumus conten
ti quod implebimus quia tamen nullus potest de intensione etiam
theologus quia deus est pater misericordiarum, sed tale preceptum

Quo obligamur diligere intensive non posset cognosci q. Probo
tr assumptum nam si tenemur diligere deum intensive quo
in quo gradu non pot dici, et si dicatis dico q sat e in tali
gradu q diligam supra proximum. ad huc hoc non e appertu
Quia si ego non teneor diligere deum sub certo gradu
non facerem ei iniuriam diligendo s ipm proximum; Sed
Dico q possumus cognoscere q diligamus deum super omnia
Quia attributa ipius non volumus creaturis sz ipi et
etiam possemus cognoscere q diligamus ipm 1 et 2
modo sz 3 modo s intensive non possumus cognoscere
¶ et confirmatur Quia hoc cum commendetur nobis dilectio pro
ximi et dei in scriptura sacra deberemus nimia si hoc
ita esset Quaere ne diligeremus Proximos nimis ne for
te magis intense diligamus ipos q deum ¶ Item etiam
Contra opinionem S. Thom. et Scoti sequeretur hoc corro
larium q Per omnem dilectionem dei augeretur Charitas
vel per nullas proximi augerete Charitas Quod e contra
S. Thom. et Scotum de hoc s q 24 ar 6 Quod
pz Quia si dilectio dei e augens charitatem ut 11 di
lectio proximi eam intendens tunc opz q dilectio dei
sit intensior q ut 11 ad hoc q charitas ut 10 augeat
per illam Quia tunc augetur sic dilectio dei ex charitate et intensiori
q ut 11 et per cons omis dilectio dei intendit cha
ritatem vel si dant dilectionem dei q non intendat illa
Cum omis dilectio cois proximi sit perfecte remissior seqr
q nulla dilectio proximi intendit charitatem Quorum u
triusq e contra S. Thom. et Scot. S. Thom. etiam

S. Thom. etiam in 4° d. 17 q. 1 art. 3° Dicit de contritione Q. debet ee maximus dolor nō quidem maximus in intensione sz comparatiue ita q debeamus plus dolere de Peccato qz de Quacunqz alia re; Tunc sic argumentor Dolor de peccatis debet ee maximus Quia maxime debemus diligere deum sz non debet ee maximus intensione g. nec amor dei ex Quo causatur, non debet ee maximus intensiue Qum ut dicit S. Thom. in 4° d. 17 q. 2 ar. 5. Q. dolor si capiatur comparatiue s. Dolor Peccatorum debet ee maximus ita Q. Ego Dicerem doleo q. false iuraui sz magis sensissem dolorem si interfectus fuissem, tunc peccarem Quia comparatiue maximus Debet ee dolor de offensa dei sicut et dilectio dei absolute tn nō requiritur Q. dolor de peccatis sit maximus intensione nam S. Thom. De dolore sensitiuo ex quo cantur lachrume dicit q. debet ee moderatus ne sequatur tantus dolor q. interficiat hominem, et notum e q. iste dolor causatur ex interiori dolore g. interior in intensione nō debet ee maximus, ne causet in sensibus tantus dolor q. homo moriatur nam tunc eet malus g. contritio debet ee maxima nō intensiue sz appretiatiue et similiter amor a quo e attritio et contritio sm. S. Thom. nō dicunt pennes intensionem nam si sic attritio posset fieri contritio sz differunt pennes obiecta Nam Quicunqz dolor de peccatis propter deum cuiuscunqz intensionis sit e contritio g. nec dilectio dei acquirit intensionem certam // Item Confirmatur hoc quia si Quod supra dilectum nō eet verum sequeretur Q. dolor qui nō e contritio posset fieri contritio quod eet per intensionem, Quod e Contra S. Thom. Qui dicit q. a

attritio nullo modo Pot fieri contritio ex eo q̄ hent Diuersa
obiecta nam attritio het pro obiecto rōnem mundanam Con
tritio vo het deum pro obiecto Nam attritus delet propter
inferni Penas Contritus vero Propter deum ¶ Scot. in
in 3° d. 27 q. vnica dicit q̄ dilectio dei super omnia debet
hōre certum gradum intensionis & limitatum, Doct. egregius
limittat Scoti opionem & s dicit q̄ sm Scotum si quis inten
siue diligeret plus proximum q̄ deum eet Peccatum veniale
Quod probat Quia omnes dicunt q̄ e aliquod Peccatum
veniale quia aliqui Plus diligunt filios & ff. q̄ deum sz
non pot ee 1° vel 2° modo, ~~Sed Almain dicit~~ Quia illud
iam eet mortale g° debet intelligi 3° modo, Sed Almain
Dicit q̄ ex eo ~~quod~~ dicunt aliqui excessiue diligere filios q̄
delicate nutriunt eos, Almain in hoc insequitur opionem
s. Thom. vel Quia comittunt aliqua Peccata venialia
Propter filios quia volunt eis Prohibita venialiter, ¶ Cum
e q̄ iste modus dicendi intensius diligere nō semper eodem
modo capiti a doctoribus Quia ab antiquis intensiue tantum
valet sicut appetitiue Quia si ego diligerem deum super
omnia illud eet antiquitus intensiue & si eet cum paruo co
mmati Quod moderni aliter intelligunt Quia gradualiter Ga
briel in 3° d. 27 intensiue capit pro eo quod e ~~affec~~
~~ne ali~~ affectiue vel appretiatiue. & Aliquando dicit s.
Thom q̄ tenemur magis diligere deum intensiue intelligit duobus
Primis modis & non gradualiter si ex parte ~~obiectiue~~ & a
ffectiue & nō gradualiter ~~intensiue vel~~ intensione ¶ Sed
Queritur Vtrum liceat simpliciter diligere plus Creaturam

q deum supposito q non teneamur plus diligere deum gradualiter. Dico q nō est ratio quia licet ita sit q una qualitas dilectionis sit ex parte intensionis gradualis maior q alia. Sed tn semper e maior affectiua ex alia parte et simpliciter maior e excessus effectiuus q gradualis q quis dilectio proximi sit intensior q dei: tn quia dei affectiue e maior ideo absolute e maior dilectio dei q proximi. ¶ Si ideo caueant predicatores dicere q possumus diligere proximū plus q deum absolute et clarum dico q intensiue nō tenemur, diligere deum plus q proximum. ¶ 2o confirmo quia dilectio dei ad quam tenemur oportet q sit maior effectiue, sed q e maior effectiue simpliciter e maior q absolute nō e id concedendum. ¶ Sed an primo modo ex parte boni voliti teneamur deum super omnia diligere. ¶ 2a propo q tenemur diligere deum super omnia primo modo s. ex parte obiecti quia maius bonum volumus ei q cuicunq creature s. omnipotentiam sapientiam etc. ¶ 3a propo q tenemur diligere deum super omnia effectiue. i. q tenemur perdere omnia bona propter deum si opus e, et recordare de amore creature. ¶ Sed prius q declaremus illam quo q dilectio ista qua tenemur diligere deum super omnia effectiue dices q debes relliquere omnia si opz propter deum, si si dicas quomodo cognoscam si diligo deum super omnia effectiue, pro hoc e reuocanda in memoriam distinctio illa q dupliciter possumus diligere deum, uno modo absolute, alio modo comparatiue. Unde dico ad q.m

Q. Possumus diligere deum super omnia effective vo
modo Capiendo comparationem s. volo placere deo et
pro nullo displicere ut Augustin. li. 1 de moribus
als. de moribus eccie dicit Cape exemplum de dilectione
a Beato Paulo Quis nos separabit a charitate dei
an famis an sitis &c. et Petrus si oportuerit me mori
tecum non te negabo. et Dicit Augustin. q omnino ista
dilectio e formalis et e Clarior modus diligendi s. mo
dus diligendi Comparativus e etiam Exemplum ma
thei 26. si oportuerit et q dilectio comparativa dei
sit super omnia Probatur Quia si ego malo Placere pri
q fri sequitur q magis diligo prem q frem et si malo perdere
amicitiam fris q divitias q magis diligo divitias q
frem et e. g. si ego malo perdere alia omnia q amici
tiam dei sequitur q diligo deum super omnia, comparative
et Quando sic diligimus deum super omnia comparative
s. volentem placere deo in omni eventu e vera dilectio
dei effectiva, ¶ Sed Dubitatur dato q ita sit utrum
omnis talis actus comparativus sit dilectio dei super
omnia. s. q volo placere deo et Pro nullo displicere
et vi q talis volitio non semper sit dilectio dei super
omnia pz. Talis volitio pot esse in peccato mortali et si
talis volitio non posset esse cum mortali Sequitur q cum ego
possem experiri q Propono deo placere in omnibus et in nul
lo displicere q esset argumentum bene possem cognoscere
Q. Sum in gra. Sz dilectio dei super omnia non pot esse in pecc
mortali g. maior Probatur Quia ego non dubito Quin

sint multi Sarrazeni qui habeant talem volitionem
s. volo placere deo meo in omnibus et pro nullo displicere et
similiter Judeus et hoc est magnum argumentum quia multi
illorum ponunt vitam pro lege sua quam putant esse legem dei
et similiter heretici sed maiorem charitatem nemo habet quam ut
animam suam ponat etc. ergo habent talem volitionem Paulus
ad romanos 10. testimonium quidem illis prohibeo quia
emulationem dei habent 1. dilationem sed non secundum scientiam
Ecce solebant placere in omnibus et dominus in Evangelio
Joannis 16. veniet hora quando qui vos interficiat putet
se obsequium prestare deo sed minor probatur quia dominus
dicit Joan. 14. qui diligit me sermonem meum servabit
et contra qui non diligit me sermonem meum non servabit
et ita in Cano. c. 2. qui servat mandata dei diligit et vere
charitas dei est in illo ergo existens in peccato mortali non diligit
deum et in 4 c. si quis dicit quod diligit deum et fratrem suum
odio habet mendax est et in c. 5. hec est dilectio dei ut ser
vet precepta, et ad romanos 8. scimus quoniam diligentibus
deum omnia cooperantur in bonum, ergo dilectio dei super
omnia non est in peccato mortali, ex quibus patet quod illa volitio
non est dilectio dei super omnia sed et dato quod quis habeat illam
volitionem non est tutus in conscientia ¶ ad hoc ergo argumentum
Dico quod talis volitio volo placere deo in omnibus et pro
nullo displicere et quecumque alia volitio potest esse cum
peccato mortali saltem cum ignorantia quia stat quod aliquis
habeat talem volitionem et quod non sciat in quibus debeat
placere deo et ideo dicit qui putat se obsequium prestare

Prestare deo ita q̄ Iudeus Putat se Placere deo, R.
g° q̄ talis volitio q̄ ē cum peccato mortali nō ē dilectio
dei super omnia. Confirmati Quia ad Sacram scripturā
in locis citatis ¶ 2ª propo° q̄ talis volitio volo placere
deo seclusa ignorantia ē dilectio dei super omnia et
absoluta volo placere deo in omnem euentum Pz hec pro
positio quia non stat q̄ sine ignorantia aliquis heat ista
volitionem Ego volo Placere deo et in nullo displicere
et q̄ non vellit seruare precepta dei ad placendum deo.
g° illa ē dilectio dei super omnia ¶ Preterea illa ē efficax
g° qui cognoscit precepta dei sequitur q̄ impleuit ¶ Pretere
a experientia pz q̄ qui hēt illam voluntatem et scienti
vult peccare remittit illam et tollit. g° ē possibile q̄ ego
heam illam voluntatem et q̄ scienti faciam ꝯ deum g° omis
talis volitio seclusa ignorantia dei ē dilectio dei super
omnia ¶ 3ª propo° q̄ illa volitio ē dilectio dei super omnia
nisi impediatur ab extrinseco quia si aliquo modo cum
illa volitione ē Peccatum mortale Iam nō ē dilectio dei
super omnia licet absolute capta illa volitione sit dilec
tio dei super omnia ¶ Sed vtrum sit alius modus ab
solutus diligendi super omnia Preter hanc dilectionem com
parativam diligendi eum super omnia vt q̄ sic vt pz de
Rusticis et vetulis respondeti Pz q̄ aliqua dilectio
dei ē super omnia etiam si nō sit cum illa comparatione
Quia nō omnes faciunt comparationes et boni et simpli
ces tm illi sunt mihi Chāte quia qui diligit me man
data mea seruabit sed illi seruant mandata g° ¶ Sed dicetis

q̄z cū nō habeat igno
rantiā scit q̄ de
ber seruare precep

Quomodo cognoscamus q̃ dilectio dei absoluta sit super omnia et ꝺ̃ distinctam ab aliis. Rñ. Aliqui q̃ sunt due dilectiones absolute dei ꝺ̃ una ꝺ̃ super omnia, no alio modo in hoc differunt bonte ex obiecto quod ꝺ̃ idonnee ex parte voliti nec ex parte intensionis ꝛ ex natura sua vnquaque bet una illarum q̃ sit dilectio dei super omnia, ꝺ̃ alia q̃ non sit super omnia, ¶ Sed quom sit necesse illud ex nia sua Probabile quia nos tenemur diligere deum super omnia ꝛ cognoscere non possumus q̃ dilectio quam habemus sit illam. cor dilectionem intensam quia nõ ex parte obiecti nec intensionis nec comparationis qua absoluta. ꝺ̃ Preterea si sit ego dilectionem dei q̃ nõ sit super omnia. Quomodo efficiam q̃ illa dilectio sit super omnia quia nõ possum ad parandã quia presupponimus q̃ sit absoluta et illud licet mutare obiectum hec potentia maiorem Conatum quam sup ponimus supra dicta q̃ intensiones Gradualem nõ requirunt ad dilectionem dei super omnia ¶ ꝺ̃ Ideo dico q̃ aliqua dilectio dei ꝺ̃ absoluta ꝺ̃ super omnia ꝺ̃ aliqua nõ ꝺ̃ super omnia quia aliqua ꝺ̃ cum peccato mortali q̃ illa nõ ꝺ̃ super omnia, ¶ Preterea dico q̃ aliqua ꝺ̃ dilectio dei absoluta q̃ ꝺ̃ sine mortali ꝺ̃ talis ꝺ̃ super omnia. Dico q̃ q̃ ꝺ̃ sine mortali q̃ licet ꝺ̃ super omnia ꝺ̃ nulla alia. Dico ꝛ q̃ aliqua dilectio absoluta dei sit super omnia ꝺ̃ q̃ aliqua nõ sit super omnia. Prouenit ad extra sacram nam ex eo q̃ aliquis adimplet mandata dilectio qui ꝺ̃ absoluta ꝺ̃ super omnia, sino adimplet precepta nõ ꝺ̃ super omnia. Sita si absolute ego diligo deum quomodo faciam q̃ sit super omnia. si seruem mandata dei. Vnde iuxta conclusiõ

Q quicunq; adimplet precepta hēt dilectionem dei super omnia et qui nō adimplet nō diligit super omnia, et duplicitā pōt aliquis diligere deum super omnia vel quia vult in omnibus deo placere et in nullo displicere vel quia absoluti diligit deum et servat eius mandata. ¶ Sed dubitatur utrum illa dilectio qua diligo deum et nō super omnia sit mala, i. an magis diligere creaturam q̄ deum sit malum? Vt q̄ sic quia si tenemur diligere deum super omnia. ¶ Prima propo omnis dilectio comparativa qua diligimus deum minus q̄ creaturam vel creaturam plus q̄ deum omnis talis dilectio ē peccatum mortale ista propositio ē clara nam qui dicit ego malo servare honorem q̄ deum peccat mortaliter. ¶ 2a propo q̄ aliqua dilectio absoluta dei pōt ēē mala. Ponit hanc s. thom. in questionibus de malo q° 2° ar° 1° ad 3m et 3° ar° 4° ad 2m q̄ aliqua dilectio dei absoluta pōt ēē peccatum et hoc ē quando ē ea peccati, nam sicut studere ē bonus actus tn̄ si propter illud relinquo officium divinum die dominica illud ē peccatum, Ita si ego qui teneor legere propter diligendum diligo deum in tempore legendi ita q̄ impedit dilectionem illa dilectio ē peccatum licet de se ēēt bona. ¶ 3a propo q̄ quecunq; dilectio dei absoluta q̄ nō ē ea peccati etiā si nō sit super omnia pōt ēē bona de se ita q̄ Sarracenus pōt ēē diligere deum absoluti et q̄ ex illa non sequatur aliqualiter aliquod peccatum et illa ē bona tn̄ nō ē dilectio dei super omnia. R̄ quia ē cum peccato mortali si omnis talis ut dixi nō ē super omnia. ¶ Sed dubitatur Quia diximus q̄ dilectio dei super omnia quam

ergo qui diligeret creaturā plus q̄ deū peccaret et videtur q̄ oīs dilectio dei quę nō ē sup oīa sit mala postq̄ tenemur diligere deū sup oīa

deberemus habere debet esse affectiue cum proposito quod si
oporteret me mori dimittere amorem et omnium aliarum
rerum vel dei Plus relinquere omnia, Contra istud est bo
num quia nunquam potest hoc contingere immo si diligo deum
Debes etiam diligere te et proximum ¶ Et 2° probatur quod
non possit contingere quia illud quod maxime debet optari
Proximo est beatitudo et istud desiderium nunquam relinquere
debeo et istud desiderium ex lege non potest contingere quod te
near relinquere propter deum immo deus obligat me ad vo
lendum proximo vitam eternam ergo vt sophisma dicere
quod illud ita debeamus velle ¶ Dico quod nunquam contingit ex
lege quod teneat relinquere ea etiam R. quod possibile bo
num quod debemus optare nobis est beatitudo et quod non
debemus relinquere istud desiderium propter deum quia
deus vult quod hoc vellimus, Tamen dico quod etiam ex cha
ritate possumus velle vitam et temporalia et ideo dico quod
quandoque oportet me relinquere amorem vite mee et tempora
lium propter amorem dei vt agebant martyres ita dicit
Euangelium nisi quis relinquat patrem et matrem propter me
et sic itaque si oportuerit Debeo aliquando relinquere ista
propter deum ¶ Patres et temporalia Qui tamen ex charitate
amantur // vt si ego cogor ad periurium sub pena mortis
teneor Potius relinquere vitam ne deum offendam
¶ Sed dubitatur vtrum debeamus admonere et require
re istam volitionem ab hominibus vt sint confessores et
Predicatores vtrum debeant admonere homines ad tale
Propositum Postquam diximus quod ista preparatio animi est bona
et quod ista dilectio comparatiua est facillimus modus diligendi

diligendi Deum super omnia Dico q̄ debemus admonere
ad dilectionem comparatiuam in vniuersali omnes ho
mines ita q̄ hēant dilectionem Placendi deo in omnibus
et pro nullo displicendi et qui consulunt debent ad hanc
adhortari, Alia ē dilectio dej comparatiua in par
ticulari vt proponat aliquis Prius pati mortem q̄ semel
Iurare flm̄ vel q̄ nō obseruare Iuramentum propti dilec
tionem dej et hoc nō ē exigendum ab infirmis quia hoc
ē perfectiōis nec aliquis debet hoc proponere in particulari
S. Thom. in 4° d. 17 q. 2 ar. 3 ad 4m argumentum
simile dicit de Contritione Debemus Proponere Non
amplius offendendi deum pp toto in vniuersali tn̄ in
Particulari nō ē exigendum ab ipis imperfectis et vul
garibus q̄ Prius patianti mortem vel q̄ Proponant
Prius relinquere omnes diuitias q̄ credere in ulla peccati
lz in perfectis pōt hoc ēe et ē maxime perfectionis sz ab
imperfectis dolor de peccatis nō debet exigi in particulari
sz tantum in vniuersali Nam si isti cogitant in p
ticulari offerret se occasio an faceret ponit se in piculo
et ita in dilectione hēmus g° q̄ debemus diligere deum
super omnia nō intensiue sz effectiue, et illo modo intelli
git S. Thom. q̄ debemus prim Plus diligere q̄ extra
neum s. effectiue isto modo ē intelligenda omnis compa
ratio dilectionis. //

Articulus 3°

Vtrum Homo debeat ex Charitate Plus dili
gere deum q̄ se ipm̄, ¶ Dubitatur vtrum homo
Rellictus suis nālibus inclinet ad diligendum Deum

Artis 3 Qis 26 22

super omnia et contra se videtur quod sic in littera, Bona
ventura in 3° sentiarum d. 17 et Gabriel d. 29 q. 1 ar.
1° in sequens eum dicit quod natura et charitas non semper ea
dem via procedunt sed natura inclinat ad ~~bonum~~ unum et cha
ritas ad aliud natura inclinat hominem ad diligendum se
plusquam deum, et charitas ad diligendum deum plusquam se
¶ Nam tempore persecutionis natura inclinat ad conserva
dam vitam quam debebat ponere pro deo et hoc patet quia
dominus tempore mortis dicitur quod cepit tedere et ~~[illegible]~~ pauere
et probat hoc gabriel quia appetitus sensitivus inclinat
ad insequendas voluptates ad quas fugiendas inclinat cha
ritas et dicit Gabriel quod quando dicunt doctores quod natura
inclinat ad bonum debet intelligi quod quia sunt in nobis scrip
te leges naturales secundum illud pauli quod scripta est in cordibus
~~[illegible]~~ nostris quae sunt prima principia, ita quod si sequa
mur nos precepta nota per se iuris naturalis non peccabimus, imo
addit Gabriel quod ita est intelligendus hic s. Thom. quod natura incli
nat ad bonum secundum illam legem naturalem et principia, quae sunt
per se nota, alias non. sed isti perfunctorie legunt s. Thom.
nam ipse s. Thom. in 3° d. 29 q. 1 in ar. 3° dicit quod homo naturaliter
inclinatur ad bonum et ad diligendum deum plusquam se et
id dicit s. Thom. 1 p. q. 60 ar. 5 ¶ et ista opinio probatur
quia illa quae sunt ex naturali inclinatione tribuuntur deo ut
dicit Aristot. in 8 phisico quod gravia et levia moventur
a generante. si ergo deus inclinaret nos ad diligendum nos ipsos
plusquam ipsum deum illud tribueretur deo sed ille amor est
peccatum ergo peccatum tribueretur deo. ¶ Preterea ratio
maior est inclinatio naturalis quae est data a deo quam inclinatio actualis

q̄ ē data ab ipo. Sz si deus ē nāli inspiratione faceret
q̄ ego plus me q̄ ipm diligerem siue ēt bonum siue ma
lum tribuerem deo, sed maior ē inclinatio nālis q̄ motus
ille particularis. ¶ Et confirmatur quia hic fatetur q̄
melius ē diligere deum q̄ se. ergo non ē dicendum q̄ postq̄
potuit dare inclinationem rectam homini q̄ nō dedit nam
si nō fecit cum posset ēt invidus, ut arguit Aristot.
vel quia nō potuit et sic nō ēt omnipotens. ergo etiam arg.
nullatenus ē dicendum q̄ deus cum potuerit dare
quancunq̄ inclinationem voluerit q̄ dedit malam sz ad
diligendum se plusq̄ deum. Et mirabile ē q̄ deus dede
rit inclinationem contra virtutem, et ita melius ē tenere
opinionem S. Thom. q̄ homo ex nā sua inclinatur ad dili
gendum deum plusq̄ se. ¶ Et argumentum quod fe
cit q̄ dominus quo ad nām refugiebat mortem. Dico q̄
duplex ē appetitus hominis unus rōnalis. Alius se
nsitiuus, et dico q̄ appetitus sensitiuus nālis inclinat
hominem ad diligendum se plusq̄ deum, et appetitus
sensitiuus nō ē proprie appetitus hominis in q̄tum homo
nam fl̄m ē dicere q̄ in homine sunt duo appetitus con
trarij proprij hominis nō sensitiuus nō censetur ēt ho
minis. Et ideo quando dominus debebat pati mortem
fl̄m ē q̄ quantum ad appetitum intellectiuum habuit vo
luntatem absolutam nō moriendi. bene potuit ēt volui
tas. Sz si habuit voluntatem absolutam moriendi et
si tristabatur erat ab appetitu sensitiuo et ejus inclina
tione. Item in ejus voluntate potuit ēt tristitia de
morte non tamen causata a volitione sz a sensitiuo

unde p3 q̄ sensitiuus solum naliter refugiebat mortem ista
opinionem tenet Durand in 3º d. 29 q. 2 et Scot. in 3º
d. 27 et Almari in ista dist. et in moralibus
Durand. ¶ Tn durand. impugnat unam ex operationibus
quam ponit s. Thom. illam s. de vi politico qui ponit vi
tam suam pro republica quia dicit q̄ ille vi qui ponit vitam
pro republica qui preponit bonum comune particulari, sed du
rand. dicit q̄ non preponit comune particulari immo dicit q̄
nullum bonum perdit immo acquirit bonum virtutis quod
est maius q̄ bonum utile pro quo patitur, et hoc etiam concedit
s. Thom. q̄ ille acquirat maius bonum ergo non postponit bonum
proprium bono reipublicae. ¶ ad hoc certe respondetur q̄ ita est
q̄ fortis politicus maius bonum acquirit ponendo vitam q̄
perdit quia acquirit vitam eternam sed ipse non ponit vitam
pro vita eterna sed solum pro republica dato q̄ ex consequenti
sequitur illud maius bonum non tn ex intentione eius nam
non enim intendit pati nisi pro reipublicae incolumitate, immo
sm sentiam theologorum et si non esset alia vita post istam
vir fortis teneretur ponere vitam pro re publica ubi non acqui
reret maius bonum q̄ perdit ergo s. Thom. bene probat q̄ que
libet res plus amat deum q̄ se. ¶ Et si quis diceret q̄ acquirit
maius bonum q̄ perdit quia acquirit virtutem dico q̄ si
non esset alia vita virtus quoque cum ipso corrueret et
ratio non posset dici in tali casu q̄ acquireret maius bonum. ¶
Scot. etiam utranque comparationem impugnat quia inquit
et si pars exponat se pro toto illud non agit pro bono totius
sed pro bono proprio quia non potest suare bonum proprium quam
bonum totius sufficit. et similiter de viro politico qui est

Pars totius rei publicae. Non tamen est eadem ratio
in bono nostro et dei quia bonum divinum distinguitur to
taliter a bono creaturae ideo dicitur non est ad propositum quia
deus non est bonum quod contineat nos nec nos sumus pars illius
¶ Sed ad hoc respondet Durand. quod licet bonum divinum
distinguatur formaliter a bono creaturae. Tamen non potest esse
bonum particulare nostrum sine bono divino et ideo dicit quod
non minus dependet homo a deo quam pars a toto et sic eminet
bonum nostrum continetur in deo. ¶ Martinus de magistris di
cit quod si pars se ponat pro toto ut manus pro toto corpore
inquit quod illud non fit a manu sed a toto et ideo manus vo
lentati ad ponendam illam in periculo sed possumus ponere
pro martino. Aliud exemplum quia aqua ascendit sursum
pro bono totius ut patet in ecclesiastica tamen non potest dicere quod
totius orbis venit ad movendum ipsam aquam et ideo di
cendum quod aqua se met ipsam sursum movet propter bonum
totius et etiam de manu dicendum est quod moveri naturaliter et
non violenter nec contra inclinationem suam ad salvandum
totum quia manus facta est pro bono totius et non propter
se ergo deus dedit ei inclinationem convenientem toti et non
ipsi. ¶ Et confirmatur Durand. ista conclusio principalis quod da
to opposito scilicet oppone bona veritatis sequitur quod qui non habet
charitatem non teneri diligere deum super omnia proba
tur quia non inclinatur homo ad illud ex natura sua. ¶ Ad hoc po
test dici quod ipsi fatentur quod tenemur diligere deum iure naturali
divino non positivo. Sed contra hoc potest esse replica
quia si ex lege naturali tenemur plus diligere deum ergo videtur
quod appetitus rationalis debeat esse conformis illi iudicio non

aut contrarius? ¶ Dicit doctor in eodem artic.lo q etiam
animata bruta animalia diligunt deum plusq se suo modo ¶ Contra
bruta animalia et multo minus inanimata non agnoscunt g
non diligunt deum et per cons non diligunt deum plusq se
Conia nota est ex autho. Agustini nihil volitum quin prius
cognitum? R. q etiam bruta et inanimata non cognoscunt
finem quidem. Sz ut diximus omnia agunt propter finem
ut hirundo facit nidum propter pullos tn non cognoscunt
finem sz ut inquit Aristot. opus naturae est opus intelligentiae
et ideo deus vult q illae creaturae agant illud propter finem
et si non cognoscunt finem et illud faciunt propter bonum
totius orbis et quia bonum totius orbis magis est propter
deum q propter se quia deus omnia propter se fecit ideo dicunt
de Primo ad Ultimum agunt propter deum et sic diligunt
deum omnes creaturae naliter plusq se et ita dico q deus
dedit mihi inclinationem aquae ut ascenderem sursum qz
aqua diligit plus bonum totius q particulare et cum
bonum comune plus sit propter deum q propter se aqua dili
gendo bonum comune diligit deum plus se. ¶ Dubitatur
utrum illa comparatio in qua dicitur q quelibet pars debet
potius velle bonum comune q proprium an in q illa com
paratio sit solum intelligenda de bonis temporalibus vel
an etiam de spualibus utrum illa teneat semper verum
vel debeam ponere bonum spuale particulare pro bono
totius spuale ut v.g. fit casus q sum ego in civitate
Sarracenorum in qua si perseverabero predicando convertin
tur omnes cives et salvabuntur ego tamen damnabor ibi
perseverans si tn discedam ego salvabor quidem omnes

tn cives damnabuntur utrum in tali casu debeam
proponere salutem illorum spiritualem salutem meam et ibi ma
nere. ¶ Pro utraque parte vr apparentia Primo quod debe
am illud agere vr ex litteris S. Thom. ibi non excepit spiri
alia et confirmatur quia exodi 32. Moyses orans
pro populo (inquit) aut dimitte populo noxam vel de
le me de libro vite, et Paulus ad Roma. 9 optabam
anathema esse pro fratribus meis Quod nihil aliud est quam ve
lle perdere gratiam pro fratribus ¶ in contrarium est quia sequitur
si hoc esset verum quod deberem iurare falsum pro salute po
puli et peccarem mortaliter ne isti v. g. sacrilegium
committerent. Quod est implicatio contradictionis quia non
solum non licet peccare mortaliter sed nec venialiter pro salu
te totius orbis quia est implicatio manifesta supposito quod
omne peccatum est illicitum nam bene sequitur licet pecca
re ergo licet agere illicitum quod implicat Capreol. in 3.
d. 27 in solutione ad 2m. Durand. 9 3am conclusionem dicit
Quod comparatio ista quam facit S. Thom. tenet etiam in
spiritualibus ita quod aliquis teneatur ponere bona spiritualia propria
pro bono spirituali totius et hoc ait Capreol. in 3 d. 27
Ad argumenta Durandi respondemus ubi dicit quod tenemur
quia illud est iuris naturalis ¶ 9m tz. Caiet. et ad argumenta 9
illud est de iure naturali quod pars se ponat pro toto dic quod potest esse
Aliquid pars alicuius totius in aliquo genere et non in alio
v. g. Ego sum pars studii Salmanticensis in his que spectant
ad studium tamen sum pars rei publice Salmantice in
his que sunt rei publice et sic in diversis generibus et sic
dicit quod etiam si simus pars rei publice quod ad bona tempora

tantum quantum ad spiritualia non sumus non sumus Pars
rei publicae sed quo ad hoc dependemus a deo nec voluit ipse
quod quo ad hoc dependeremus a republica et ideo manet solu-
tum clare ad argumenta. ¶ Et Preterea in bonis tempora-
libus non est comparatio nisi inter me et rem publicam ita quod si
Ego non ponerem temporalia pro republica esset damnum rei
publicae, sed in spiritualibus est alia comparatio inter me et deum
quod debeam ponere bonum meum pro republica sed bona spiritualia
que sunt bona dei non debeo ponere pro republica nec offendere
deum pro tota republica, nec est simile de temporalibus quia
non est solum quod ego peccem nisi respu. sed est amicitia dei
et Prevalet rei publicae. ¶ Sed utrum debeamus preferre
bonum commune bono particulari ad istum sensum quod si Ego
assistam Populo licet persistam in gratia. Tamen sic non possum
habere tantam sanctimoniam sicut in heremo utrum teneat
Relinquere heremum Pro populo ad hoc quod augeam devotio-
nem populi supposito quod Ego perseverem in gratia ¶ Respondeo quod
pium est dicere quod melius esset in tali casu quod Perseverarem in illo
Populo ad hoc quod prodessem illi populo quia augmentum gratiae est
si sine me perseverarent in gratia. Tamen ut magis augeatur gratia
totius rei publicae etiam si me aminus augeatur, an bona
spiritualia modo necessaria ad salutem teneat postponere
pro spiritualibus rei publicae. Sed ad illud de moyse Dico quod aliqui
Dicunt quod moyses Peccavit venialiter et quod nesciebat quid
Petebat et male petebat sed hoc non videtur asserendum quia
scriptura laudat moysem, Regula est Agustin in libro
de doctrina christiana pulchra quod quando recenset nobis vita
sanctorum si ibi sit aliquid reprehensibile designat illud s-
criptura ne imitemur. Sed quando scriptura non designat

si indifferenti hetur de vita ejus. Tunc non proponitur illud ut caveamus ab illo sed ut illud insequamur sic moyses aliqua fecit mala et aliqua bona sed illa que male facta sunt reprehenduntur a deo. Cum ergo illud quod moyses dixit ibi non sit reprehensum quid dicendum cum non sit peccatum. ¶ Et ideo aliqui dicunt quod loquebatur cum deo tanquam cum amico hinc pro certo quod non deberet hiperbolice. Alij dicunt quod dominus habebat illum scriptum in libro ut esset dux et quod petebat quod deleret illum de libro quo ad illud officium ducatus et quod non esset dux si non perceret. ¶ Et ad illud de Paulo dicunt quod quo ad tempus volebat separari a christo pro bono populi sicut faciebat hic martinus et ita puto esse intelligendum ex quo non habetur alius nisi quod bonum spirituale proprium quod non est necessarium ad victum spiritualem simpliciter est postponendum bono spirituali communi.

Articulus 4⁹

Utrum homo ex charitate magis debeat diligere se ipsum quam proximum. Conclusio est quod in ordine ad spiritualia plus debet se homo diligere quam proximos et plusquam patrem et matrem immo etiam plusquam bonum communitatis spirituale difficultas. Tota istius articuli est in 2° argumento vide litteram circa solutionem 2ⁱ argumenti et primum. ¶ Dubium est utrum sit perfectionis preponere bona temporalia amici proprijs ita quod si ego possim recipere mercedem a rege utrum si illud procurem pro amico non magis indigenti an vel sit opus virtutis vel sit opus prodigalitatis. Cum ille non magis indigeat quam ego. Respondeo quod illud potest bene fieri et potest male fieri. Potest bene fieri si

si fiat conformiter ad regulas rōnis nam si aliquis sine
justa cā daret diuitias homini occurrenti prodigalis eēt
ille, ¶ 2° dico q dato q illud eēt Prodigaliter factum
tn nō eēt peccatum mortale supposito q nulli alteri fa
cit injuriam; Puta nō remouet ab uxore nec a filijs quia
non hēt. tunc si faciat sine injuria alicujus tunc non ē
peccatum mortale et si nō faciat propter deum tn si face
ret cum injuria alicujus forsam eēt Peccatum mortale sic
dissipare ea sz supposito q nō facit injuriam nō ē mortale
et si ludat, ¶ 3° dico q laudabile ē pati detrimentum ge
neraliter Pro amico si ē sub aliqua rōne et amicitia ¶ sz
Dubitatur utrum licet alicui ponere vitam ex virtute pro
amico ad illum liberandum a Periculo; Q ē grauis et ē
apparentia ex utraque parte et Primo vr q non licet qz
Proximus ē nobis diligendus sicut nos ipi et amabile quidē
bonum potius aūt proprium ¶ in contrarium ē s. thom.
dicit q quoellibet detrimentum debet aliquis Pati pro ami
cio et etiam in Primo artic° dicit q non debeamus Ponere
spūalia g° Per locum ab oppositis sinō spūalia bene tempo
ralia et in 3° d° 29 q 1 ar° 5° argumento 3° ubi facit
argumentum q inter gentiles laudantur damō et Pilades
orestes qui contendebant quis poneret vitam Pro alio v
bi dicit q merito laudantur et si dicas g° magis diligebat
amicum q se ipm nego cōniam immo faciendo illud plus
Diligit se qz proximum quia acquirit ibi bonum virtutis
et non loquitur ibi de persona Publica sz de amicis pri
uatis, sic in cōne et puto q sit probabilior opio q licet
ponere vitam pro amico et uxore et ego deffendi aliqu
illam affirmatiua et s. thom 1 q 32 ar° 6 ubi inquit

Iuge et amico

q necessarium pot capi dupliciter. Uno modo sine quo
aliquis esse non pot et de illo nullo modo e facienda
Eleemosyna g° vi q nec possit ponere vitam pro amico
sz posset aliquis qui vellet contrariu deffendere dicere
q S. thom no dicit q no licet de necessitate exhibere
tempore necessitatis sz ex necessitatem Alterius alitz bi
tn diceret si alius eet in extrema necessitate et S. tho
in 4° d. 15 q 2 ar 1 q 4a ubi dicit q dare existenti in
extrema necessitate de necessarijs nae dicit q e contra
ordinem charitatis et 22 q 64 ar 7 dicit q plus te
neti homo providere vitae proprie q vitae alienae sz pro
fecto nescio quid possit ipse ad illud quod dixit in 4° de
Gentilibus q laudabile e Ponere vitam pro amicis et
ideo ad id quarti Possumus dicere q licet ego melius fa
ciam subveniendo in tempore necessitatis q proximo tn
no faciam Peccatum qui facit contra charitatis ordinem
semper quia no semper ordo charitatis e sub precepto et
ro no e Peccatum ponere vitam pro amico et ista opio e
nra quam Puto probabiliorem et si alia sit probabilis
pz ex Aristot. 9 ethico c 9 dicit maximam ee honesta
tem vitam ponere pro amicis et in eodem libro c 2 dicit
q Potentibus alimenta Prebere e honestius q sibi ipi, q
tunc sic arguo si filius in extrema necessitate poneret
vitam pro salvanda vita pris et hoi e laudabile nec
auderem reprehendere g° licet ponere Pro matre et pro
fratribus et amicis et si dicas no valet quia Plus le
beo pri q amico, Contra aliquando aliquis amicus
forsam egit plus pro me q pri q et etiam Jo. 14 domi
nus maiorem charitatem nemo het q ut aiam suam po

Artic⁹ 4. Lis + 26.

Ponat pro amicis suis, ꝯ Joa. c 3 et nos deberemus a-
nimas nras pro fribus nris ponere nr intelligit de bono spu-
ali vtpz ex sequentibus vbi loquit de temporalibus
qui hent subtam hui⁹ mundi; Item medicus tenet pestis
vel amicus vel frater pot visitare egrotantem ꝯ sipul
tet ꝯ moriat ꝯ exhortet ꝯ absolvat coniugi periclitanti
ꝯ si pulsat ꝯ moriat ꝯ m ē missa. ℣ Item beatus a-
gustinus in libro de amicitia ꝯ sanctus libro de just⁹
c 13. vbi inquit q in naufragio aliquis hēns tabulas
pot dare tabulam amico ꝯ salvabilis ponendo vitam
suam pro illo, sed possemus dicere ꝯ sic ponere aliam
poralia ex justa rōne pro amico ꝯ salvabilis, ēt sal-
vabilis vel si pro salvatione ponerem vitam ēt quodam mo-
dum ꝯ forte ad hoc nō ēt mortale ꝯ sed in contrarium ē
Quia ex ordine charitatis tenebiquis Vult se diligere ꝯ
Proximum ꝯ non tenebimur ponere vitam pro proximo; di-
co sic dicat ꝯ vbi ꝯ non debemus ponere vitam spiri-
lem pro amico vel proximo vz vbi possumus ponere vitam
corporalem pro proximo ꝯ dato ꝯ hoc sic pcedi vbi
hui⁹ corruptio vel actus pro nocio absolute ē simplicita-
maris me deligo ꝯ ℣ argumentum valeret probaret
ꝯ nec pro re quod vissot negat ꝯ Quidam dicit ꝯ
quilibet teneat ponere vitam suam quando tenet pot Proba-
Quia sibi ipsi non ēt quare dicit ꝯ si aliquis vellet vellet
sumere medicinalē tempore periculi peccaret mortaliter
si periret non sumendo medicinam ꝯ aliquis parat se
ēt comedere panem quando tempore necessitatis pot sibi
obviare vitam ꝯ si in casu quo amicus ꝯ ego sum⁹
in extrema necessitate ego hēo panem possum servare vitam

f

humanitas ꝯ f.

ita esse laudabile
ponere vitia ex ra-
tionabili causa in si
ego sine ratione vellem
ponere vitā pro aliquo
qui vellet interficere
no

treme egeo

ergo teneor. Pz quia aliter non probaretur quod teneat ~~adire~~ edere
quando ex ~~necessitate~~ ergo. ¶ Respondeo negando maximam
quia falsum est quod semper quilibet teneatur servare quando potest
vitam quia qui patitur martyrium non tenetur cavere mor
tem non martyrium. Aliquando est in consilio et si posset
licite et qui venit ad bellum sciens quod ibi moriturus est non
tenetur non ire et sic totum argumentum dependet ex fi
ne illo propter quod est oppositum. ¶ Item si latro invadit
me in via sm omnes graviores doctores si vult me inter
ficere melius faciam non deffendendo quam defendendo ut Ca
ietanus tz q. 6 ad 7 q. tenet quod perfectionis est potius pati
mortem quam defendere me a latrone interficiendo illum quia
forsam ille convertetur postea ab illo peccato immo dato quod sciam
quod non converteretur illi ad dominum possum non deffendere
immo argumentum est pro nobis licet ponere tunc pro la
trone vitam ergo etiam pro fratre. ¶ 3 argumentor ego tene
or preferre fratrem meum extraneo tunc sic arguo si frater
et extraneus sunt in extrema necessitate non possum ponere
vitam fratris pro extraneo ergo etiam teneor subvenire mihi po
tius quam extraneo vel fratri est argumentum hoc apparens. ¶ Rr
Concesso ante negando consequentiam quod si teneat potius subve
nire mihi quam extraneo et ratio est quia non est iuris mei vita
fratris et quia teneor subvenire fratri in extrema necessitate
potius quam extraneo non possum cedere iuri fratris sed etiam
teneor deffendere illum quia quos adducunt ad mortem
inquit dominus liberatis, sed non est ita de me quia ego
possum iuri meo cedere et non deffendere me a latrone in
vadente me tamen non possum cedere iuri fratris mei sed teneor

Teneor deffendere illum et subuenire illi in extrema necessitate. Si tamen frater dicat mihi non vacidas hunc latronem qui vult me occidere cedit iuri suo tunc licet mihi non occidere latronem. ¶ Item sic arguo sumus tres in extrema necessitate: ego et pater meus et amicus meus et sumus in naufragio et solus ego habeo tabulam tunc non est dubium nisi quod ego possum retinere, sequitur quod possem etiam dare tabulam illam mihi ergo postquam sine iniuria patris possem retinere sequitur quod possem etiam dare tabulam illam amico Rellicto patre sed hoc est contra ordinem charitatis ut dicemur ar. ~~[illegible]~~ g. l. 8. g. hec opio falsa est. ¶ Forte quis concederet ~~[illegible]~~ secus si ego sum non egens extreme quia tunc teneor potius patri subuenire quam extraneo sed quia ratio non est prium Rr quod si ego haberem talem tabullam Nego consequentiam quod possim rellicto patre dare extraneo quia quamuis ita sit quod absolute possim retinere tamen conditionaliter s. cum conditione quod daturus sum tunc teneor potius dare patri quam extraneo quia tunc habeo ius meum et ideo cum conditione quia habeo quod s. daturus suum debeo dare patri Dico quod est ista opio quam ego deffendi parisius et vera dato quod consequentia sit probabilis s. quod non licet ponere vitam proprium ~~[illegible]~~ bene tamen publico s. rege tt. c. l. comuniti &c.

Articulus 5

Vtrum teneamur plus diligere proximum quam corpus proprium, i. vtrum teneamur plus diligere vitam spiritualem proximi quam corpus nostrum, Conclusio est affirmatiua, Sed vos dicetis si hoc esset verum sequeretur quod te

Tenerer Ponere vitam Pro vita spuali proximi hoc
tangit doctor, 3° argumento dico q verum e de illis quibus
e data cura aiarum non tn aliis. Sed quia doctor dicit q no
quilibet teneti here curam de salute nisi in casu dubita
ti quid e dicere nisi in casu, Ad hoc pono aliquas Propo
sitiones. ¶ Primum dictum q ille qui no het curam aiarum
non teneti Ponere vitam Pro saluti spuali Proximorum
extra
in tempore necessitatis, ut v.g. e unus Predicator q
non het curam aiarum Qui faciebat commodum uni ciuita
ti. Predicando tn no e necessarius quia alij Predicant qui
si Perseuerauerit in ciuitate necabitur ab hostibus no teneti
Perseuerare, et idem e dicendum in casu q eet aliquod
Scortum in ciuitate cui si predicaberit conuertiti ipe tn
non accideti. ¶ 2° dico q illud e licitum et perfectionis s.
expectare ibi mortem et expectare predicando Proximis
licet non teneati expectare et iam dixi q non tenetur
Predicator recedere dato q Pere clititi de vita et e perfecti
onis tunc Predicare. ¶ 3° dico q in extrema necessitate
quilibet teneti Ponere vitam pro spuali vita proximi et
corporalem
si tales no heant Curam aiarum. Et si dicas contra no
e talis necessitas extrema ~~necessitas~~ in spualibus. Dico q
si aliquis hereticus veniret ad Predicandum sectam xpi
anis licet illi possint perseuerare tn si puto q no perseue
rabunt illa dicti extrema necessitas, tunc si possum pro
desse ad perseuerantiam illorum Predicando tenetur expec
tare ibi. Cum Periculo mortis sicut B. Sebastianus
ut si lutherani vellint hic heresim Predicare si possum

Si possum prodesse xpianis teneor predicare tunc ¶ 4m dictum est quod qui habet curam animarum teneti assistere xpianis quos habet in cura et si non sit extrema necessitas et cum periculo mortis vel tempore pestis habens curam animarum teneti assistere animabus cum periculo mortis etiam si saluarentur sine assistentia ipsius tamen nec privetur spiritualibus consolationibus tenetur assistere vel ponere alium qui ita bene sciat ministrare sicut ille quam si non sit ita sufficiens non satisfacit sic quod si non assistat peccaret mortaliter. Ratio quia iste recipit stipendium sicut milles in bello ergo similes teneti assistere sub pena mortis dato non sit extrema necessitas sicut dux qui recipit stipendia a rege tempore necessitatis si fugeret a castris violenter evitare propriam mortem peccaret mortaliter qui tunc teneti assistere gerti et exercitui cuius curam gerit etiam si sciat ibi se periturum, immo dato quod non esset extrema necessitas peccaret ipse fugiendo //

Articulus 6.

Utrum unus proximus sit magis diligendus quam alius. Doctor hic ponit doctrinam de omnibus proximis et postea in particulari de omnibus. Et primo notandum quod quando dicit quod debemus diligere unum proximum plus quam alium intelligendum est affective; ita quod ego teneor plus diligere patrem quam amicum affective quia malo benefacere patri quam amico vel extraneo. Conclusio in s. Thom. patet quia deus est causa quod diligatur proximus ergo propinquiores deo sunt magis diligendi. Preterea principium dilectionis est homo diligens ergo propinquiores illi magis debet diligere quam alios extraneos ¶ 2o est notandum quod ex parte necessitatis hoc est verum sed in gratuitis tamen non plus

Tenetur bene facere ex ordine charitatis. Nec plus diligere
unum proximum quam alium, ita quod si ego volo dare equum
gratis amico. Relicto pre si non habet pr necessitatem nec aliquis
non facio iniuriam pr dando amico. Et non illi sed tamen non est contra
ordinem charitatis et si est peccatum est prodigalitas, neque ingra-
tuitas non est contra charitatis in precepto. Sed si pr egeret da-
to quod non extreme peccarem si darem amico. Relicto pre licet
in tempore necessitatis debeo. Primus subvenire propinquiori-
bus in argumentis exposuit egregie S. Thomas verba augustini
sed conformior est ultima expositio in primo argumento solutionis.
Dicit primo quod omnes homines equaliter diligendi quod
bene facere non omnibus tenemur sed propinquioribus con-
iunctis personam. Dicit quod ex parte boni voliti debemus velle
beatitudinem equaliter omnibus proximis, 2o ex parte mo-
di volendi magis diligitur unus quam alius. Potius debeo ve-
lle quod damnetur extraneus quam pr, si alterum est necessarium.
Primum dicit Augustinus quod omnes homines tenentur equaliter
diligere. Quod non licet excipere unum ita quod non diligam eum
non tamen negat quin possim ego diligere magis quam alius bene
facere, sed non equaliter tenentur quia non omnibus tenemur bene
facere.

Articulus 6.

Utrum magis debeamus diligere meliores quam nobis con-
iunctiores. In ar. hoc vult querere quod si fr meus non est studio-
sus et alius sancte vite quem illorum debeam magis diligere.
Ro dubii quia in ar. 6. dicit quod dilectio provenit ex hoc quod est
propinquius deo, ut propinquius nobis. Ponit S. Thom. 4or
conclusiones. Prima conclusio quod ex parte boni voliti non equaliter

debemus omnes diligere Quia omnibus debemus velle beatitudinem licet maiorem beatitudinem melioribus quam Propinquioribus ¶ 2ª conclusio est quod quantum ad affectum magis debemus diligere Propinquiores quam meliores ita quod si frater vel sanctus vir debeat perire in eternum Plus debeo velle quod salueti frater quam alius ¶ 3ª conclusio quod Propinquioribus debeo optare maiorem beatitudinem quam melioribus Quia Possum velle quod Propinquiores mihi fiant sanctiores quam illi qui meliores sunt ¶ 4ª conclusio quod simpliciter Plus debemus diligere Propinquiores quam meliores extraneos Patet quia diligimus eos ad maius bonum Preterea quia habemus ad illos amicitiam licitam que potest ordinari in deum ergo ¶ Circa argumenticulum istum 7m est discrimen cum Durand in 3 d. 29 q. 1 ubi impugnat istam Primam conclusionem doctoris et etiam tertiam et Durand dicit quod non licet optare maiorem beatitudinem ex charitate uni quam alteri Probat Quia ex 1º ad Corinth. 13 charitas non emulatur i. non est acceptrix Personarum ergo non debemus esse acceptores Posernarum ¶ Item sic arguit ex charitate debemus alicui tantam beatitudinem optare quantum est capax sed tantum beatitudinis est unus capax sicut alter ergo ¶ Item debemus optare quod unus tantum seruiat deo sicut alter Quia velle oppositum est facere iniuriam deo ergo cum velle id sit optare non tantum unus et cetera ¶ Item sic arguit videtur quod 3ª conclusio et Prima repugnant ad inuicem Quia potest ~~inuicem~~ esse quod extraneus sit melior quam propinquior ergo non debeo maiorem beatitudinem optare propinquioribus postquam in Prima dicitur quod melioribus maiorem gloriam velle debeo ¶ Item est dubium utrum hoc solum de ordine quem ponit S. Thom. intelligatur inter maiores vel possimus comparare ad

sanctos beatos. An s. eet charitatis opus q̄ ego maiorem
gloriam vellem fri q̄ beato Ioanni baptista ¶ Pro hoc e
Reuocanda illa distinctio de dilectione comparatiua et ab
soluta et distinctio de dilectione generali et spiali hoc
supposito s. q̄ vna dilectio e perfectior alia ¶ Dico q̄ du
plex e dilectio comparatiua et absoluta 3ª quia quelibet
harum pot ee in generali et in particulari ¶ Sit primum dictum
Dico q̄ loquendo de dilectione comparatiua generali debemus
intelligere primam conclusionem. Q̄ meliores heant maiorem
gloriam quia e conformiter ad iusticiam quia hec e volu
tas dei q̄ meliores heant maiorem gloriam et sm charitatem
expectat velle impleri voluntatem dei g°. ¶ 2° dico q̄
loquendo de dilectione absoluta in generali, no faciendo com
parationem omnes debemus ex dilectione velle ee beatos
equaliter ¶ 3ª Propositio q̄ loquendo de dilectione compara
tiua in particulari propinquioribus debemus velle maiorem
gloriam q̄ extraneis etiam si extraneus sit sanctior et
quando dicit q̄ melioribus debemus velle maiorem gloriam
intelligitur in vniuersali in prima propositione dictum e ¶ 4ª
Propositio ~~dictum e~~ q̄ volitione particulari et absoluta con
veniens ordo charitatis e q̄d maiorem gloriam vellim propin
quioribus q̄ extraneis melioribus quia si ego vellim gloriam fratri vt
10. et extraneo vt 100. facerem iniuriam ~~mi~~ fri si conve
nit q̄ fri vellim vt 100. extraneo vt 50. etiam quando
non facio comparationem ad inuicem. ¶ 5ª Propo q̄ no vem
mur facere illas comparationes nec sunt necessarie nec e vti
le facere comparationem cui ego opto maiorem gloriam quia
ad quid prodest? ¶ 6 propositio q̄ faciendo comparationem
solum ex parte obiecti velle maiorem gloriam extraneo no e

Peccatum mortale nec forsam veniale lz melius facerem si vellem oppositum s. maiorem Propinquiori tn non e timendum de mortali nec forsam de veniali si e contra velem ex parte boni voliti. ¶ 7a Propo e q aliquis Pot facere comparationem ex parte affectus s. volo vitam eternam fri ut extraneo si mallem q saluaretur extraneus q frater forsam peccarem mortaliter ita q si eet necessarium ut alter illorum no heret gloriam tunc si prefero extraneum Pecco mortaliter quia affectiue potius debet diligere frem. Secus aut ex parte boni voliti ut declaratu in 6a sz de alio Dubio utrum possim optare maiorem gloriam fri q Ioanni baptiste ut alius. 2 Thom. dicit q de gloria xpi et virginis non e loquendum quia ad illam nemo pot pertingere propter legem factam. ¶ Dico q forsam eet vanum optare maiorem gloriam fri tn non e contrarium Preceptum nec e peccatum mortale nec forsam veniale optare fri maiorem gloriam q Ioanni baptiste nec e superuacuum facere istam comparationem et absolute ego possum desiderare q pr meus heat gloriam ut mille cum tn baptista no het nisi ut 500. hoc intelligo de illis ubi non e facta lex q nullus perueniat ad gtram tantam no liceret velle q pater meus heret tantam gloriam sicut xps et sic beata virgo propter legem factam

Articulus 8

Vtrum sit magis Diligendus ille Qui magis a iunctus sm Carnalem originalem; // Coniunctos hic vocat non solum sm carnalem originem sz etiam sm amicitiam aut Quocunq modo sint Coniuncti et vr Comparare omnes coniunctiones inter se. ¶ q in naturalibus et p^a conto ijs que pertinent ad nam Plus debemus diligere cosanguineos

¶ 2a conclu° q in alijs que non spectant ad nam Plus debe
mus diligere coniunctos alia coniunctione q consanguinitate
vt in bellicis plus commilitones q fratres. ¶ 3a conclu° q lz
ita sit q in alijs que non spectant ad nam Plus debeam dilige
re alia coniunctione coniunctos q consanguinitate coniunctos
tn perfectior e simpliciter amicitia consanguinitatis et inte
sior io e quia omis alia dilectio inuenta disolui pot et a
micitia etia per solum silentium sz amicitia consanguineorum
potius crescit cum sunt absentes vide Aristot. 9. ethicorum
c. 2o notandum q ante omia cum superius notauimus q ex
necessitatem siue extremam siue no extremam no obligamur
in prebendis beneficijs Potius vniq alteri sz in necessitate
obligamur coniunctiori sz tn etiam ex necessitatem e con
uenientissimus ordo quod magis coniunctos magis diligamus
in suo genere vel consanguineorum ¶ sz quia sunt aliqua
dicta in ar° Q debemus considerare illud in quo fundati
Coniunctio nra Nam coniunctio quam heo cum fratribus
meis carnalibus fundati in rebus humanis sz Coniunctio
quam heo cum fratribus monasterij fundati in spuali bono
et io in humanis Plus debeo diligere fres humanos et plus
debeo comari et curare bona frum Carnalium sz in spuali
bus Plus debeo diligere fres monasterij mei q fres carna
les. 2m dictum doctoris Q comparando coniunctos co
sanguinitate ad coniunctos alia coniunctione no e facile
respondere sz opz considerare sunt comuna talia et
que comunicanti vtreq coniunctioni debent tunc pre
ferri consanguinei ceteris paribus Si tn plura bnfficia
accepi ab amico pot ee q debeam in casu subuenire ami
ceo q fri cum quo stat q stabilior sit amicitia fris. ¶

¶ 3m dictum e. Q comparando coniunctos Carnali origine ad
inuicem priori coniunctione coniunctos Plus debemus diligere
Etiam alie coniunctiones sunt quandoq; meliores q; que fundantur
in nalibus. Dubitati 1o quia doctor dicit q non solum licet com
parare diuersas coniunctiones: sz consanguineos. Dubitati qui
vocanti consanguinei, Vtrum omnes qui descendunt ex eadem
stirpe? Dicendum q no vt probat Aristot.; sz dubitati
Qui vocanti Vtrum omnes hentes eandem denominationem?
vt manrrichez: mendozas. belascos Dicantur consanguinei?
Dicetis q no Quia illi possunt coniungi matrimonio vn prouenit
q consanguinitas? An vlz sit de iure positiuo vel naturali
hoc e an sit ex na rei? vr q non quia Olim erant cosangui
nei in septimo gradu modo no g. Dubitati quare modo non
sint consanguinei qui descendunt ex 4o auo vel 3o Ret
q s. thom in 4o d. 40 ar. 1o dicit q consanguinitas nil aliud e
q vinculum et fundamentum societatis et amicitia preueni
ens vel contractum ex aliqua similitudine ex virtute ge
nerativa Contracta. Declaro hoc q animalia taliter se hent
Q simile diligit simile et quia consanguinitas causati ex
quadam similitudine io diligunt se. sz quia no quelibet si
militudo sufficit causare consanguinitatem. sz solum illa q e
Contracta vel proueniens ex virtute generativa et io est
Consanguinitas inter fres ex virtute generativa patris e
Quedam similitudo etiam et nepotes here similitudinem ex
auo. sz non tantam. et consanguinitas e determinata ex
iure positiuo quia in iure Canonico pertingit vsq; ad 4m gra
dum et in ciuili vsq; ad 8m Quod idem e et q excedit
istum gradum 4m non dicitur consanguineus et dico q que
transit vltra quartum gradum pot subueniri in extrema

necessitate Potius extraneo q̃ coniuncto ultra quartum
gradum. ¶ Dubitati 2º utrum possit ee aliqua amicitia
tanta Perquam Potius debeam subuenire amico q̃ fratri
meo. v. g. Ego heo amicum qui tempore necessitatis sub
uenit mihi et postea contingit q̃ frater meus et ille amicus
sint in extrema necessitate et si uni subuenio alterinon
possum. An possim rellicto fre amico illi subenire? qui plura
in me beneficia contulit q̃ frater? vel consanguineus intra
4m gradum. Dico q̃ subeniam tunc amico rellicto consangui
neo nam pot ee talis amicus q̃ possim preferre illum forte fri
et io respondeti q̃ no e dubitandum q̃ aliquis amicus e pre
ferendus consanguineo. de hoc s. thom infra q. 31 ar. 3º
ad Primum et ad 3m argumentum. Q dominus etc. dicit
tandem q̃ pot contingere q̃ ex nei sint magis sucurrende
q̃ consanguinei. vº litteram ex qua constat solutio istius
dubij ubi solam prem preponit cuiq; amico. ¶ ex hoc infi
ti corrolarium Q quando dicit s. thom q̃ potius e subue
niendum consanguineis q̃ amicis intelligenda e illa propositio
regularite ceteris paribus ita q̃ magna consanguinitate co
iunctus Preponendus e magno amico quando magnus amicus
pot Aliquando preponi parua consanguinitate coniuncto
¶ 2º e notandum Q comparando consanguineos ad ami
cos diria tm parua q̃ non inducit obligationem ceteris
Paribus nam licet conuenientissimus ordo e q̃ prius subenias
fri q̃ patrueli vel paterneli Propinquiori q̃ remotiori vel
patrueli q̃ amico sz diffria tam parua q̃ no cadit sub
obligatione et aliquando Potius debeo agere e contrario
sz saltem homini sine peccato possum preferre quem voluero

etiam in extrema necessitate ex tianeo P. 4. 7. 3 sed aliqui
e tan magna quod inducit obligationem ceteris Paribus ¶ dubi
tatur ex Buridano 9 ethi. q 3 Quod si sit casus quod possi
vitam amicus possuit in Periculo Pro me et sic frater et sic
pater Dubitatur cui potius istorum debeam subuenire in nece
ssitate extrema existentibus, v. g. pater meus etiam redemptor
vitae meae Periclitanti in bello cui potius subueniam ¶ di
co quod comparando quemlibet amicum vel consanguineum
demmpto patre et filio redemptori vitae Plus debeo illi redem
ptori quam aliis amicis vel consanguineis subuenire excepto
patre patet Quia pellem pro pelle dabit homo Pro anima vita est
sumum bonum et ille dedit vitam vel posuit in periculo
pro mea vita ergo magis teneo illi quam omnibus consanguineis
excepto patre ¶ 2° dico quod comparando illum redemptorem
vitae meae Plus patri Plus debeo subuenire patri quam illi redemp
tori vitae Quia ut Aristot ait 1° 9. et 8. ethicorum quod po
tius debeo subuenire vitae patris quam vitae meae sed Potius est sub
ueniendum vitae meae quam etiam vitae redemptoris mei ergo potius
Debeo subuenire patri meo quam redemptori vitae meae ¶ Ali
qui negant hanc conclusionem sed quod tunc potius est subueniendum
redemptori vitae quam patri, Quia hic voluntarie dedit mihi
vitam pater, forte non; sed propter delectationem suam aliquando
generauit ¶ oppositum vult Dicere Aristot ut dixi
mus ¶ 3° dico quod comparando redemptorem vitae meae filio
vult quod potius debeam subuenire filio quam redemptori Quia fi
liis habemus obligationem quandam naturalem quae non debet amo
ueri per obligationem superuenientem. Et confirmati quia
adhuc dubitati inter philosophos cui potius debeam subueni
rem extrema necessitate. Patri meo vel filio meo ergo vult quod

Pari passu currant pater et filius ergo si patri potius debeo
subvenire quam redemptori pariter filio quam redemptori quia idem
jus vi habere filius quam pater, Respondeo quod hoc est dicendum possum
omnino eligere filium vel redemptorem vitae quia est locus
gratificationis. ¶ 4° videtur quod pari passu currant filius et
redemptor vitae. De hoc videtur Silvestrum in verbo de
Eleemosyna, sed ego dico ad declarationem istorum quod istaque
diximus quod consanguinei sunt preferendi amicis et pa
tri consanguineis et filius post patrem omnibus aliis di
co quod hoc debet intelligi dummodo non meruerit perdere con
sanguineus hanc beneficientiae rationem. Nam si filius fu
it inobediens patri potest potius subvenire tunc pater
extraneo quam filio in extrema necessitate. Patet hoc quia
sm jura iste pater potest abdicare hereditatem a filio illo
si tamen hoc esset contra jus naturale non posset per jura facere
ergo de jure naturali potest iste illi filio in necessitatibus preferre ex
traneum. ¶ Sed quia dicebamus quod prius debemus subve
nire patri quam redemptori Gerardus et Buridanus qui cum
adducunt 9 ethicorum q. 3 tenent contrarium et est ar
gumentum pro eis id quod supra. Quia amicus voluntarie
pro me dedit vitam pater non sic sed propter delectationem
ergo jam dixi ad hoc supra sed replicat contra hoc et facit
unum argumentum ad hoc probandum. Quia ait ponamus
casum quod liberavi semel patrem a periculo mortis ponendo vi
tam meam periculo tunc si rursus periclitetur pater
meus et redemptor vitae meae vel inquit quod potius debeo
subvenire redemptori vitae quam patri quia patri jam solvi quod
debebam ponendo semel vitam pro illo, Ad hoc pater
solutio ex S. Thom. in loco citato ubi inquit quod nullo modo

Debemus relinquere Parentes unde S. Thom. 1 q. 31 ar. 3 ad 4m dicit quod in articulo extreme necessitatis potius licet Relinquere filios quam parentes dato quod amicus pereclitatus est in vita pro me non possum in extrema maiori pro eo relicto pre. vide Buridanum ¶ Dubitatur quia dicebamus quod in spiritualibus Plus debeamus subuenire amicis spiritualibus ut fratribus meis ordinis quam amicis humanis ut s. fratribus humanis quos non debemus preponere amicis spiritualibus in spiritualibus, sed in humanis queritur utrum hoc semper sit verum, Quia videtur quod pri. Pereclitanti in vita spirituali potius debeam subuenire quam fratri mei ordinis non nimis cognito et S. Thom. mouet hoc in 2o argumento, Rit. quod debet considerari amicitia et comparare singula singulis quia licet plus debeam prouidere saluti spirituali prioris mei quam primei Quia est detrimentum fratrum quod iste obiret sed tamen stat quod Potius debeam subuenire pri. quam alteri fri. mihi non multum familiari et Solutio S. Thom. est intelligenda ubi omnia essent paria preter hoc quod iste esset consanguineus alius filius spiritualis ut patet in epo. et parrocho tenetur in spiritualibus Potius subuenire subditis ¶ Sed Postea pot. esse tam parua necessitas in spirituali filio et tam magna in consanguineo, unus est in periculo non magno Consanguineus in Periculo heressis vehementi. Potius teneor subuenire consanguineo in illa necessitate spirituali sed dubitatur ¶ Faciendo comparationem diuersam an vlt. si sit pater meus in extrema necessitate humana ita quod si non subuenio ad dandum panem morietur et si sit amicus meus spiritualis simul in extrema necessitate spirituali vel

vel frater ita q̄ si non subueniat Peruertiti ab hereti
cis Cui potius debeam subenire si ambobus nō possim
Dico q̄ si pater ē ē in graui necessitate sz nō morieti ē
frater fiet hereticus ē tunc potius ē subueniendum fri
Si econtra pater ē in graui ē frater Periclitati de here
si sz tn̄ non ē in magnum Periculum Potius subueniendū
ē pri q̄z fri ē ideo respondeti q̄ ista debemus Pensari
iudicio Prouidentis ut bene declarat Buridanus 9
ethicorum q̄ ē 3 nam si sit aliquis amicus in tam magna
necessitate spuali q̄ si derelinquam eum eundo ad sub
ueniendum pri Q̄ Periclitati a fide tunc potius subue
niam illi necessitati spuali q̄z uiti temporali patris.
¶ Dubitatur Preterea utrum si ego debeo alicui rōne
mei tui pecuniam ē ē aliquis consanguineus meus in extrema
necessitate ē venit tempus Soluendi creditori an
debeam subuenire pri vel coniuncto meo qui in extre
ma necessitate ē cum illa pecunia vel potius reddere
creditori Petenti qui tn̄ nō ē in tali necessitate respon
det q̄ si aliquis sit in extrema nō solum consanguineus
sz licet sit extraneus ē nō pōt subuenire aliquis illi vel
tunc teneor potius subuenire illi existenti in
extrema necessitate ē rō ē quia in tali tempore omnia
sunt comunia Potius inquā q̄z reddere creditori ē pete
ti nisi ille vellet q̄ debeo sibi recuperare ad distribuē
dum existentibus in extrema necessitate Quia tunc
melius ē q̄ ille sua bona distribuat q̄z ego sz si ipse nō
vult distribuere Peccarem reddendo illi diuiti ut sup
pono ē si per furtum ab ipso acceperim sz debeo subue

nire extreme indigenti Quia alias facerem iniuriam cum tunc omnia sunt comunia, Et confirmatur quia in tali tempore licet nō teneret tn̄ liceret furari a diuite pecunias si possem sine scandalo et subuenire in extrema necessitate existenti q̄ possum retinere ad dandum egenti extreme ¶ Sed dubitatur An pr̄i existenti in extrema necessitate vel ipsi met creditori existenti in extrema necessitate vel mihi debeam potius subuenire, Dico q̄ si creditor ē in extrema necessitate et ego etiam sum in extrema necessitate tunc posum Potius subuenire mihi q̄ creditori si tn̄ Debitum quod debeo nō accepi ab ipo furto vel Rapina Quia tunc aliqui dicunt q̄ teneor illi restituere etiamsi ambo simus in extrema necessitate; Sed ego dico q̄ probabilius ē Q̄ non teneor illi tunc restituere rō ē quia deus nō obligat nos ad omnia possibilia et quia tunc restituere cū Periculo vitę meę ē valde difficile iō nō teneor restituere etiam si hēo ab illo furto; Sz dico Q̄ si ambobus existentibus in extrema necessitate. Sz s. illo et me si tunc accepi ab illo panem. tunc teneor restituere illi quia ē mutatio facta in re;

Articulus 9º.

Vtrum Plus Debeamus diligere Pr̄em q̄ filium?

Sunt 3es conclues. 2a et 3 ē notanda quia in ~~Patria~~ patria forte erunt aliqui qui non loquentur in vita sua sibi invicem et ista conº ē intelligenda de amore per charitatem Quia amore nāli forte magis ego diligam pr̄em in gl̄ria q̄ petrum, Preterea quia ibi Posunt ēē amicitię humanę et ita coniunctus pot Prius ibi diligi; //

Artiº 10. Vtrum Debeamus Plus diligere Pr̄em q̄ matrem?

Conclu° e q per se loquendo Plus debemus diligere
Artis 11 Prem q matrem ¶ utrum debeamus Plus diligere uxorem
q parentes, Ad hoc prima conclu° e q si attendamus
ronem dilectionis ex parte obieti magis debemus dilige
re parentes q uxorem, 2a conclu° e q rone coniun
tionis magis uxorem //

Articulus 12

Utrum Plus debeamus diligere Benefactores q bene
fficiatos? Conclu° e Prima q rone boni plus debemus
diligere benefactores. 2a conclu° q ex parte diligen
tis Plus debemus diligere benefficiatos Circa articulos
~~[illegible]~~ istos dicemus aliqua dubia et adhuc et adhuc
Circa 8m Dubitatur an si sit creditor meus in extre
ma necessitate et ego non sum in extrema in hoc prez
et filios qui sunt in extrema necessitate. An debeam
tunc potius subuenire creditori vel an potius paren
tibus et filijs? s. thom. 1 q 31 ar 3 ad 8m dicere
videtur q potius debeo restituere creditori existenti in ex
trema necessitate q subuenire parentibus ¶ Sed dico ego
q quia inquit Aristot. q honestius subuenire ~~[illegible]~~ parentibus
~~[illegible]~~ q nobis ipsis et quia posum ego Potius mihi subue
nire q creditori Pariter vr q possim subuenire parentibus
qui currunt pari passu mecum q creditori et idem vr di
cendum de uxore et de filijs quia s. thom. loco cita
to Dicit q nullo modo licet diserere parentes in de filijs
et uxore licet forsam possem subuenire creditori re
lictis illis in probabilius vr q debeam subuenire
uxori et filijs in de alijs consanguineis loquendo pro

Profecto videtur q Potius debeam subuenire creditori existenti in extrema necessitate q alijs consanguineis et ita mihi videtur q creditori de re sua potius q ab. lz de fre pot dubitare ¶ Circa ~~argumentum~~ ticulum 9m dubitati absolute Quid debeamus diligere Plus filios vel parentes quia doctor absolute no determinat. Buridan. s. ~~[illegible]~~ ethi q. 16. dicit q absoluti Plus debemus diligere filios q parentes et Probat quia in extrema necessitate videtur q Plus debeamus diligere filios subueniendo ipis potius q parentibus et adducit alias rones s. q e etiam inclinatio naturalis ad diligendum potius filios et quia talis inclinatio e data a deo g. et Preterea ipe met Aristot. dicit q magis diligunt filij g. signum e q e inclinatio naturalis ad hoc sz in contrarium e quia Aristot. dicit q Plus debemus subuenire parentibus q nobis ipis sz no filijs g. ¶ Sz ad hoc dicit Buridanus q Aristot. quando dicit q Plus debemus diligere vel subuenire parentibus q nobis vel filijs intelligit extra extremam necessitatem. Quia in extrema licet debeamus diligere plus filios tn extra extremam abundantius debemus suppeditare alimenta parentibus q filijs vel etiam vestimenta quibus teganti et honeste ambulent sz s. Thom. contrarium dicit q extra extremam necessitatem potius debet homo subuenire et thesaurizare filijs sz in extrema e contrario sz ad hoc bonaventura et Gabriel dicerent q aliud e ordo naturalis. aliud e ordo Charitatis et tunc dicerent q ordine nali licet debeamus diligere plus filios tn ex ordine charitatis Plus parentis

atq; ex Precepto charitatis. Tn contra hoc ¶ ar quia
inclinatio nalis e a deo et io sordo naturalis no pot repugna
re ordini charitatis. Quia tanc unum quod e a deo con
trariaret alteri quod e a deo / 2º quia Aristot loqui
tur in naturali lumine. ¶ Sed dando solutionem veram
et conformem. S. Thom. dico q in extrema necessitate
Potius debemus subuenire Parentibus q filijs qui qua
liter ageret in lumine nali eet dignus vituperio. Tn ex
extremam necessitatem posum potius subuenire filijs et
debeo extra extremam potius filijs. et Pz quia nullus
increpat quia non moritur pro filijs et tunc in lumine na
turali vituperetur q in extrema necessitate no Poneret vitam
Pro parentibus g°. ¶ 3ª solutio e q ista duo simul stant
q debeam vel q liceat mihi diligere alterum plus et q
heam maiorem obligationem diligendi alium ab illo ut stat
Q ego debeam creditori centum aureos et q mallim illos
100. pro fre meo q assem pro creditore preter illos 100. au
reos quos debeo et hoc pz Quia in necessitate Potius debeo
Ego subuenire benefactori meo existenti in illa extrema
necessitate q fri meo; et q subueniam illi Potius q fri
licet dilligam potius frem q illum et bnfficiatum plus di
ligo q benefactorem nalitr et tn si uterq; indigeret
omo debeo subuenire bnfactori potius q beneficiato et
creditori plus q patrueli; hoc S. Thom. ar° 12 ad 2m
ita in proposito plus diligimus filios existentes in extrema
necessitate q parentes. Sz cum hoc stat q potius debemus
subuenire parentibus existentibus in extrema necessitate

q̃ filijs quia hemus maiorem obligationem illis et nos no
llemus tunc here talem obligationem quia plus diligimus
filios et benefacimus diligendo plus filios et volendo q̃ po
tius euadant filij, sed nihilominus debemus ex obligatione
potius subuenire parentibꝰ q̃ filijs in extrema necessitate
ita q̃ hic ē ordo. Cons ē regula notanda q̃ ut ordo iste cha
ritatis sit in principio als in precepto opus ē q̃ difficultas sit mag
na et hoc ē certum q̃ nunq̃ ē mortale putare istum ordinem
inter parentes uxorem et filios sed dico adhuc q̃ peruer
tere ordinem istum ita q̃ si potius subuenirem in extrema ne
cessitate filijs q̃ parentibus in tali peruersione ordinis cha
ritatis vel no peccarem vel nō peccarem mortaliter propter par
uam coniunctionis distantiam inter illos immo dico q̃ etiam
si melior ordo seruetur subueniendo parentibus q̃ coniugi
tn̄ si potius subuenirem uxori vel viro q̃ parentibus
vel nō peccarem vel non peccarem mortaliter et eodem modo
comparando coniuges ad liberos. et hoc ē certum q̃ morta
le non ē et dico q̃ sic si darem quinquaginta aureos quos
debeo creditori et darem centum consanguineis ex liber
tate quos cum illis quinquaginta lucratus sum, ex heredi
tate quidem potuissem illos dare etiam creditori aliorum qui
quaginta, sed ex iustitia si darem volo potius debere da
re propinquis q̃ illi ¶ Sed comparando uxorem ad liberos
profecto ego nescio quem debeam preponere ex ordine cha
ritatis et ideo propter paruam difficultatem possum quibus volo
illorum subuenire, nec peccarem mortaliter nec venialiter p
uertendo ordinem, in hoc considerando ceteris paribus q̃

Si heam multos filios in extrema necessitate et uxorem
melius eat subuenire multis filijs quam uxori et potius de
beret tunc filijs si tn eet tunc subueniat vel
uxori vel filio ¶ Sed in extrema necessitate cum potius
debeam subuenire benefactori meo vel beneficiato meo
Profecto non est dubium nisi quod debeam potius subuenire
benefactori meo et potius teneor subuenire bnfactori
qui in me contulit beneficia quam ius magis diligo beneficia
tum vt ait aristot. et bene facio ¶ Sed dubitati
Comparando propinquum meum malum extraneo bono
Si iste propinquus meus vel frater meus inuadit alium
inocentem sine rone et frater meus est fortis et interficiet
alium ego tn heo tot vires sicut frater meus Quid
tunc faciendum est quia est obligatio ex scriptura ad de
ffendendum inocentem et infortem, non occides exodi 23.
et eos qui ducunt ad mortem ergo videtur quod tunc teneor
occidere frem si aliti non possum deffendere inocentem
et pz si inuaderet ab extraneo tenerer occidere eum
sz propinquitas humana non tollit talem obligationem
ergo etiam teneor occidere frem inuadentem sicut extra
neum vel latronem sz aliti non possum eruere inocen
tem, ¶ in contrarium est quia vr graue quod pro extraneo
interficiam frem, et pariti sequeretur quod deberem inti
ficere prem Pro saluando extraneo si pater inuaderet
quod est absurdum s. quod teneor occidere prem sz con
sequentia pz quia etiam quod sit pater non de obligatione
ab eo precepto potius quam quod sit frater, / Dico quod si ego

Possem deffendere illum extraneum non interficiendo fra
trem verum e q deberem defendere et teneor, 2o di
co q nescio an tenear interficere latronem et extraneum
si aliter no possim deffendere inocentem qz hebatur in iure q q
interficeret aliquem et se defendendo eet irregularis lz pos
tea sit aliter determinatum ¶ Nota q tempore s. thom.
qui occidebant in uassorem erant irregulares licet modo non
ut pz per iura noua ¶ Et io vr q non teneor deffendere illu
inocentem necando alium quia ego no teneor occidere vn
q cum no sim militaris nam in bello teneor / Item non
teneor deffendere inocentem cum periculo vite mee ino
centem intelligitur sine damno meo vel alterius nam cum
periculo vite ~~mee~~ aliene no teneor, et hoc puto verius
vel dico 2o q licet teneor deffendere vitam inocentis
tn. pot ee tanta propinquitas ex alia parte ~~qz~~ non teneor
quia interficiendo prem aut ~~matrem~~ fratrem aut propinquum
no teneor Quod probo quia cum graui damno meo no
teneor deffendere inocentem ita q si scirem q defendendo
illum amitterem brachium no teneor tunc g. cum maius da
num meu sit perdere prem aut frem aut amicum io no teneor
cum tanta iactura mea deffendere illum et hoc puto ee
certum q cum morte pris vel frais vel magni amici propin
qui. vel magni amici no teneor quia na aborret hoc ¶ Et
in contrarium e dum eo ad defendendum priam si pater
meus e hostis ex alia parte tunc ~~sit vel~~ si it contra
ecciam persequendo illam dicit s. thom. q ille talis pr
mereti perdere amicitiam filij et propinquitatem ita q tunc
non teneretur potius illi subuenire q extraneo g. sic licet

sed dubi dato q no teneor defende re inocente interfi ciendo patrem vel fra trem vel amicum tn vtrum liceat defende re interficiendo parentem ¶ videtur q no qz si no teneor ego nescio quomodo licet

interficere extraneum ad defendendum inocentem ita licebit etiam patrem qui taliter se habet quia tunc demeritus est ordinem charitatis et ideo videtur quod liceat interficere patrem deffendendo inocentem. ¶ Sed contra est quia ubi est apostata a fide vel pugna esset contra patriam licet quidem tunc possum occidere et teneor ubi non esset alius tamen mirum est quod ego licite occidam patrem ubi non cogor precepto divino sed sicut dicebamus s. potest contingere quod pater vel frater taliter se habeant quod demereantur amicitiam meam et non teneatur illi potius subvenire quam alteri ita videtur quod si pater meus est unus tiranus et persequitur ecclesiam tunc videtur quod liceret quia mereti ut diximus tunc perdere amicitiam et propinquitatem pater meus et ita dico quod si Pater meus invaderet homines et inocentem et ego possum occidere patrem Dico quod non condemnarer de mortali id facere nec etiam si non occiderem tunc patrem non condemnarer de mortali quia est pater. o. Pater est malus quia est hereticus dico quod faciat justicia illud quod ad ipsam pertinet ¶ Sed idem de extraneo utrum teneatur deffendere inocentem interficiendo extraneum invadentem inocentem si potest sine suo detrimento Dico quod non est dubium nisi quod liceat interficere si aliter non potest liberare eum tamen non puto quod teneatur nec condemnarem ego interficientem nec desinentem interficere intelligo quod non teneri ubi non incumbit illi ex officio suo quia si sic bene teneretur deffendere ¶ Sed quod illorum sit melius interficere invadentem vel non interficere Almain in 3. d. 27 et 28. et 29 dicit quod melius esset si duo pugnarent deffendere malum quam alium alium (in quam) si sit

Artis 12 Qis 26. 22e

si sit bonus ¶ Contrarium tn dicit S. Thom. 22 q. 64
art. 6. ad 2m. propter quatuor rones quas ibi assignat q
si debemus deffendere meliores et q alius qui damnetur e
de per accidens ¶ Sed dubitatur si rex invadat iniuste prem
meum An possem deffendere prem contra regem. Dico q no
e dubium nisi q si iniuste invadat licite deffenderem prem
immo quicunq alius extraneus licite iuvaret prem meum contra
regem iniuste invadentem, sz si rex iuste agit contra prem
non licet mihi deffendere prem sz iniuste dico ¶ Sed in ca
dubia An teneor adiuvare regem vel prem. Dico q tunc
nescio ego tamen potius adiuvarem prem q regem nam quo
iniuste agit rex etiam extraneo licet deffendere prem ubi
g. res e dubia maior e obligatio filiorum ad prem g. filius de
bet potius agere cam patris ¶ Sed dubitabamus an si de
berem creditori 100 vel 10 aureos et si reddam illi illos
sz non moriar tn maneo in maxime in honoratus vel si illi
reddeo non potero liberare prem ab aliqua magna infamia
q tn no e extrema necessitas An videlicet tenear tunc
reddere pecuniam illi creditori petenti vel subvenire illi
magne necessitati q tn no e extrema pris mei vel mea
ut si solvo modo ego vel pr meus debemus cedere bonis
vel manere sine statu et cum magno dedecore. Dico q e
distinguendum Q vel heo pecunias illas iusto titulo sic
ita q mutuo accepi ab illo vel heo iniusto titulo quia
furto vel rapina accepi ab ipso quam dis. S. Thom. ponit
1 q. 31 ar. 3 ad 3m. ubi appetite Ponit 2aus propositionis
Prima e q homo teneti Reddere debitum licet sit in

Qualibet necessitate ¶ 2ª propositio ē Q. tunc solum
non teneti reddere quando ē in extrema necessitate in qua
liceret rapere alienum ad subueniendum illi necessitati ex
treme. vn constat q̄ quantumcunq̄ egeat si nō ē in ex
trema necessitate teneti reddere; Tunc sequitur corrolariū
ex hoc q̄ non licet subuenire pri meo sz potius teneor
reddere creditori q̄ nec etiam licet subuenire mihi si
etiam nō extreme egeo sz potius teneor reddere debitum etiā
si perdam statum ¶ sed hec sententia nō placet mihi ia dico
Primo q̄ si pecuniam hēt aliquis iustitiae et hēt magnā
necessitatem ita q̄ si reddat pro tunc manebit inhonora
tus tunc pōt differre solutionem ut non dare illo pro illo
tempore usq̄ ad tempus in quo sine iactura honoris vel
substantie possit reddere. Dummodo creditor sit diues t.
non sit in extrema necessitate simili nec sit propter ea in
eam ventura ¶ 2º dico q̄ dato q̄ sit iste in tali statu q̄
sine maxima iactura non pōt reddere ^ mihi nec postea nō tenet reddere ^ illi illud, semper
intelligendum ē nisi alius patiatur ~~iniuriam~~ talem quia
iste non reddit sz vn dico q̄ creditor teneti pati aliquā
iacturam vt aliquid reddat ita q̄ si antea hēbat duos
alumnos postea hēbat vnum vt ille aliquid paulatim
reddat ¶ 3º dico q̄ non teneti iste debitor perdere suum
statum vt illi reddat sz potius pōt conseruare suum hono
rem q̄ non reddere vn vt aliquid det debet diminuere
honorem taliter vn q̄ non videatur postea perdidisse
suum statum hoc vn intelligo semper dum modo creditor
non sit in extrema necessitate vel in periculo deperdendi

suum statum Quia tunc teneor reddere etiam cum
detrimento mei status. Si sinon e in consimili necessitate
non teneor et probatur quia sm. omnes si ego accipere
furtive Puta decem aureos quos si restituam v.g. pro
me vel per alium omnes scient quod ego feci et ita incurro
damnum maximum in honore tunc non teneor restituere
nec per me nec per alium usque ad tempus in quo possim
g. et ego cum iactura status et honoris non teneor res
tituere debita sed intelligo ego quando iusto tt.o ego hui
peccuniam ¶ Dico etiam quod si status parentum vel
filiorum perdetur si non subueniam illis cum pari passu me
cum currant tunc non teneti reddere sed illis subueni
re ad conseruandum statum vel honorem illorum pro supposi
to tamen quod non patiatur detrimentum honor creditoris nec sit
in consimili necessitate ¶ Et ad S. Thom. dico quod ipse solum
dicit quod Potius e reddendum debitum quam bene faciendum
propinquis. Sed mihi possum retinere ad subleuandum ne
cessitatem grauem et si mihi possum g.o et prem possum ser
uare a necessitate graui ¶ De aliis aut propinquis Dico quod
potius debeo reddere peccuniam creditori quam subleuare gra
uem necessitatem illorum. Sed quid dicendum si creditor
excoicet debitorem dico ¶ quod si iste non teneti reddere
pro tunc non e excoicatus in foro conscientie quia excoicatio
non e nisi pro peccato precedenti. Si g.o iste non peccauit non
restituendo non e excoicatus. hoc de debito quod iusto tt.o po
ssideti intelligendum quod si tale debitum non pot reddere si
ne Perditione status g.o non peccat mortaliter non reddendo pro
tunc g.o non sunt excoicati. Nota quod non semper excoicatio

ligant in foro conscientie licet Iudex bene procedat in fo
ro exteriori ¶ Sed dubitatur Quid dicendum si sit aliqs
qui hēat paruum statum et constituit se in magno statu fur
to / de illo non ē dubium nisi q̄ teneti reddere quia in Ius
to tt° hēt pecuniam et statum et io mereti perdere sta
tum quem in Iusto tt° acquisiuit et restituere nō obstante
q̄ perdat honorem ¶ Sed maius dubium ē de alio qui ha
buit satis magnum statum et tn̄ furto accepit aliquam
Pecuniam et contingit q̄ deffendit ad talem statum
quem antea Iusto tt° hūit An teneati tunc restituere
als resistere? vr q̄ non quia non teneti aliquis restituere
alicui cum infamia et detrimento sui honoris, ex alia pte
videti q̄ quandocunq̄ accepit aliquid furto teneti restitu
re io ego nescio quid dicendum ego tn̄ si mecum confitere
tur absoluerem illum si ille nollet restituere sed de illo qui
iniuste hēt statum et pecuniam si nollet restituere in illo
casu ego nō absoluerem illum ¶ Sed ē dubium si aliqs
in agro inuenit mille ducatos et postea scit cuius sunt
et cum illis acquisiuit statum an ille teneati reddere
Dico q̄ cum detrimento honoris et sue fame nō teneti
licet licite pōt differre solutionem ad tempus supposi
to q̄ ille qui amisit illos sit diues et non indiget similr
intelligo. q2 si indiguisset non liceret differre solutionem
licet teneretur ad restitutionem alius; //

Quīo 27. de Principali actu Charita 15

¶ Articulus 1°. Vtrum charitatis sit magis amari
q̄ amare Proprium; /.

Conclu. negatiua Dubitatur Qm in amicitia humana ma
ius bonum e q aliquis amet nam amicus debet here cura
q amet et non q ameti sz in amicitia diuina no videti
q debeat ee ita Quia amicitia diui maius bonum e q ame
mr a deo qz q amemus deum nobis ipis, g non bene assimilat
s. Thom. amicitiam diuinam ad humanam, Reo q da
to q ita sit q maius bonum e q amemur a deo qz q amemus
deum et quo ad hoc non sit simile in amicitia diuina et
humana, tn dico q charitas non debet velle maius bonum
nrum sz maius bonum regis celestis vel dei Quia illud e
proprium amicitie q e in charitate s. velle maius bonum
amati s. dei qz amantis s. mei sic in amicitia humana lz
maius bonum sit q amor ego a rege qz q amem regem
tn non e propria amicitia illa qua volo q magis amet
a rege qz amem illum, Quia vera amicitia querit amare
et no curat amari, licet gaudeat amicus dum redd amatur
et io bene applicat s. Thom. amicitiam diuinam ad huma
nam, Charitas no querit que sua sunt 1 corint. 13
¶ Sed contra quia non e simile in charitate et amicitia huma
na quia in humana amare e melius qz amari vt pz in mora
libus sz arguitur quia melius e q deus amet nos qz e contra
sz charitas potius amat maius bonum g potius pertinet ad cha
ritatem velle q ameti ad hoc dico q charitas e amicitia
io ad eam potius pertinet q amet et q sit solicita de bonis
amici s. dei, Et ad argumentum dico q charitas Potius
amat maius bonum, Distinguo in ppo homine ita e q amor
dei no e bonum hominis io non opus e q magis charitas vellit

illa s. amari quam amare. Sed amici dei ex charitate debent esse soliciti ad amandum deum et quod ejus precepta custodiantur. Potius quam ad hoc quod deus amet eos sicut verus amicus regis est solicitus ut amet regem.

Articulus 2

Utrum amare sit idem quod Beneuolentiam.

Artic. 3. Utrum deus sit propter se ipsum etc. Conclusio est affirmatiua. Prima conclusio quod tribus primis modis deus non est diligendus propter aliud. 2a conclusio quod bene possumus diligere deum propter beneficia ab eo suscipienda dispositione. ¶ Circa articulum 2m quod amor includit beneuolentiam sed dubitatur utrum omnis amor includat Beneuolentiam ita quod amare sit semper velle bonum alicui videtur quod sic quia ex verbis doctoris. ¶ Item quia non possumus explicare quid aliud sit amor cum sit actus voluntatis quam bene velle. ¶ In contrarium est in appetitu sensitiuo est amor qui videtur quod sit simplex complacentia et simplex actus ille amor appetitus sensitiui. ¶ Et confirmatur quia bruta habent actus complexos s. non habent talem actum volo salutem filijs. De hoc Almain in 3 d. 27 q. unica ponit 2uos amores complexum et incomplexum. Complexus inquit est qui sequitur notitiam complexam ut amor quo desidero valetudinem amico. Sed incomplexus qui sequitur notitiam incomplexam ut qui vidit mulierem pulchram et amat ille amor est incomplexus quia ille qui amat illam non vult illi bonum. ¶ Sed quia Almain ponit in voluntate solum velle vel nolle nescio quomodo

talem amorem quia amant filios tamen non habent

Poterit in voluntate Ponere amorem incomplexum.
¶ ad idem difficile erit explicare quis actus sit illa compla
centia simplex voluntatis. ¶ Dicendum ad hoc quod non solum in appe
titu sensitivo sed etiam in voluntate est amor incomplexus quod
sit in appetitu sensitivo non est dubium sed quod sit in voluntate
satis probabile est quia sicut in appetitu est quedam compla
centia ita in voluntate est quedam complacentia qua amamus
visum pulchrum tamen non volumus ei bonum. Sic vero
quod Primo sit in beatis ista talis amor incomplexus quia
cum in deo sint infinite perfectiones non vult beatus qua
libet illa esse amore aliquo complexo. Volo deo omnipotentiam
volo deo sapientiam; sed est quedam complacentia in pura in
beatis de his que deus agit et egit que complacentia est amor
incomplexus. ¶ Sed quidem licet ista opinio placeret mihi si
esset clara tamen quia non est clara quia si beatus vult compla
centia aliquid vult et si aliquid vult iam ille actus e
rit complexus. ¶ Secundo dicendum quod est cum alia opinione quod in
voluntate non est amor incomplexus licet sicut in appetitu sed est a
mor complexus. Quia et ideo omnis amor includit beneuoleri
tiam et ad aliud de vis amulierie. Dico quod ille amor est
in appetitu dumtaxat vel si vellemus dicere quod est in vo
luntate tunc dicendum est quod ille amor est complexus et si
dicas quod non vult ei bonum nego ideo vult ei salutem vel
aliquid simile si amat illam aliquomodo. ¶ Preterea dico
quod inter illos est amicitia licet mala non vult bona spiritualia
puelle sed temporalia habet ergo amorem complexum. ¶ Sed
Dubitatur quia dicit Aristot. quod si pugnant duo incogniti mi
hi et uni volo victoriam et uni volo est beneuolentia

Si pugnant duo quorum tamen unus est amicus meus et vo
lo illi victoriam inquit quod est amor. Contra isti actus
sunt ejusdem speciei ergo vel ambo sunt amores vel ambo
beneuolentiae vel quomodo differunt. Dicendum quod bene
uolentia et amor non differunt ab intrinseco sed ab extrin
seco solum ex extimatione quia reputo istum fratrem meum
vel amicum tanquam unum mecum illud est amor tamen si vo
lo isti salutem non. Presupposita talis unionis extrinsi
cae extimatione ille non vocatur amor nam si ego volo
salutem Petro et postea unitur mihi per aliquam quod sit
inter illum et sororem meam tunc illud quod antea erat
beneuolentia post unionem dicitur amor, et ita differunt bene
extrinseco pennes commotationes. Nam amare dicitur bene
uolentiam commotando quod proueniat ex mutua unione
et ubi quod omnis amor includit beneuolentiam. Sed arguitur
sic impossibile est quod sit aliqua beneuolentia quin sit amor
quia Arist. in 7 ethicorum inquit bonum est quod omnia ap
petunt unusquisque autem proprium et S. Thom. amica
bilia ad alterum sunt propter amicabilia ad se ita quod ad
hoc quod aliquis amet alterum oportet quod prius amet se ergo ubi quod
non possum bonum alicui velle nisi quantum ille est bonum
meum ergo non possum habere beneuolentiam alicui nisi inquantum
est bonum meum et unitur mihi et habemus ex S. Thom.
quod ipsum deum etiam qui est summum bonum non possum amare
nisi inquantum est mihi bonus ut S. Thom. tangit q. 26
Precedenti ar. 3 ad 3m ergo impossibile est quod vellem alicui
bonum nisi putem id esse bonum meum ergo non distinguitur bene
uolentia ab amore per hoc quod beneuolentia non presupponit

unionem effectus ideo respondetur quod impossibile est quod ego habeam beniuolentiam ad alterum nisi reputes illum tanquam bonum meum ita est etiam ad exemplum Aristot. de pugilibus incognitis ubi habeo beniuolentiam quia erga alterum quod non est bonum meum quia placet mihi ille pugil quem volo victoriam etc. Tamen aliud amplius est in amore quam in amicitia non solum quem amo reputo tanquam bonum meum sed etiam ipsius bonum reputo bonum meum et tanquam unum cum meo quod tamen non contingit in beniuolentia Quare dicit quod quando ego gaudeo de bono alicuius et penitet me de malo eius et reputo ipsum tanquam unum mecum est tunc verus amor; hec circa 2m ita quod requiritur ad amorem quod reputem amatum tanquam unum mecum et bonum illius unum cum bono meo ¶ Circa articulum 3m sciendum quod licet a principio moueatur ad diligendum deum ex beneficijs tamen postea promoueo propter dei bonitatem. Dubitatur utrum liceat diligere deum non solum propter premium modo dato sed seruire deum et seruare precepta dei propter premium eternum habendo respectum ad illum vel propter premia temporalia quia lego in beato Paulo quod diligentibus deum omnia cooperantur in bonum et ideo si volo seruire deo solum ut det mihi hic diuitias vel honores in isto mundo, an liceat et videtur quod non liceat S. Thom. 3 q. 19 ar. 4o ad 3m argumentum Dicit quod amor meritorius est qui diligit deum propter bona temporalia etiam contrariatur charitati et ideo semper est malus mercenarius ¶ Item in 3o d. 29 ar. 4o dicit quod non est contra

seruire deo Propter bona temporalia siue directe siue
indirecte vel reflexe siue propter bonum spirituale siue
temporale non solum non est Peccatum sed etiam talis actus
est pz nam pono malam Circumstantiam et obiectum est bo
num ergo actus sunt boni Pz quia obiectum hoc volo ser
uire deo est bonum, et desiderare salutem corpora
lem et temporalia Non est mala circumstantia ergo
5° ¶ Dico quod multo melius est quod velle seruire deo propter
deum ipsum quam propter vitam eternam vel quam propter bo
na temporalia et actus quo diligitur deus propter se
est perfectior nec indiget probatione quia melius obiectum
et meliorem finem habet ergo 2° quia ille actus est amicitie
Quo diligo deum propter se non ille quo propter bona tempo
ralia ergo ¶ Sed videtur quod nullo modo liceat velle dilige
re deum vel seruire deo Propter bona temporalia ut
Probat durand in 3° d. 29 q. 3 arguit sic per illam
dilectionem magis diligitur creatura quam deus ergo ille amor
est malus Probatur ans quia propter quod unumquodque ta
le illud magis sanamque volo medium propter finem magis
volo finem Si ergo diligo deum propter temporalia magis
temporalia ¶ Ad hoc argumentum Respondetur quod sicut
supra diximus debemus diligere deum super omnia obiec
tiue et effectiue et istis duobus modis solum tenemur
diligere deum super omnia et tunc ad argumentum
Tali dilectione Plus diligitur creatura quam deus vel
istis duobus modis ~~vel etiam~~ et sic nego vel aliquid
Alio modo et sic non est conueniens quia solum affecti
ue et obiectiue tenemur plus diligere deum ¶ 2a

Reflexe ut volo diligere deum quia s. q. 25 ar. 2
2° diximus quod non solum diligimus deum sed etiam diligi
mus ex charitate. Qua distinctione / Dico primo quod sicut doctor
Dicit licitum est diligere deum indirecte vel reflexe propter
temporalia ita quod volo diligere deum ita quod ista voli
tio nascitur ex recordatione beneficiorum ita quod ly propter quo
Dico propter beneficia non dicam causam similem sed causam
motivam ¶ 2° Dico quod si ly propter ponatur in obiecto
tanquam propter finem dubium est an liceat velle diligere
deum propter vitam eternam vel velle placere deo
Propter vitam eternam Dubium inquam est an liceat
diligere deum Propter temporalia si ly propter dicat
causam finalem ita quod ponatur in obiecto bonum temporale
tanquam finis Quia omnes iste volitiones sunt reflexe
et habent pro obiecto immediato bona creata et istorum
est dubium An liceat diligere deum propter beatitudi
nem et vi ex s. thom. quod non qui dicit quod deus non
est diligendus Propter alium finem in contrarium est quod
ecclesia illud facit quia facit missas et sacrificia prop
ter pluviam et temporalia et ille est finis. Preterea pro
bati argumentis factis ¶ Dico 3° quod si velle servare
precepta Propter bona temporalia tanquam propter finem
est peccatum non est peccatum mortale Probo quia si ego
volo servare precepta dei absoluti bonus actus est tamen
si ego pono circumstantiam venialem si volo servare
precepta Propter gloriam humanam tunc nemo damnat
illud de mortali si quidem gloria mundana veniale est
et non mortale ¶ 4° dico quod talis actus quo volo s

100 sic cum diligo deum propter temporalia utrumque bo-
num hēo nec perdo ideo l3 ¶ Sed arguit s. thom dicendo fa-
cerem iniuriam amicitie quam hēo ad petrum ut si diligerem
eum propter bona temporalia ¶ Dico quod si ego diligerem
solum propter bona temporalia facerem iniuriam ei et si
principaliter amarem propter illa esset contra rationem amicitie
sed non facio ei iniuriam si amo amicum propter se ipsum et 2°
propter aliquod comodum meum. Cum tamen principaliter amo
amicitiam cum propter se ipsum ita si tamen propter temporalia
diligerem facerem iniuriam amicitie quam hēo erga deum
sic etiam in amicitia humana facerem iniuriam amico diligen-
do ipsum solum propter commodum temporale sed hoc debet
esse minus principaliter / ¶ 2° dico quod s. thom vult dice-
re hoc solum hic et in 3° dicendo quod iste actus quo diligo deum propter
temporalia vel creaturam ut finem non est actus charitatis
infusse sed est actus amoris humani et naturalis quia actus cha-
ritatis est quo diligo deum propter se tamen illa quo diligo deum
propter bona temporalia non est charitas sed nihilominus potest
esse bonus actus aliunde ¶ Dico etiam 3° quod non solum amor
reflexus quo deum volo propter bona creata sed etiam amor
directus quo diligo ipsum propter bona creata ut finem l3 non
sit actus charitatis tamen est actus bonus ut volo deum esse
misericordem quia dabit sic mihi beatitudinem esse gu-
bernatorem ut det mihi alimenta ita quod ultra ponatur in ob-
iecto non facit actum malum patet obiectum est bonum et non
habet malam circumstantiam ¶ Dico 4° quod diligere deum
propter quancumque creaturam solum et principaliter est
peccatum mortale ut s. thom et bonaventura dicunt sed

¶ 2a solutio est negando quod tali dilectione magis diligatur creatura quam deus et ad regulam Aristot. Dico quod illud intelligit Aristot. Quando propter illam solam rationem diligimus media modo tamen quia licet diligimus deum propter creaturam tamen non solum diligimus deum propter creaturam sed etiam propter se ipsum quia temporale bonum non est tota causa diligendi deum si esset ego fateor quod esset malus actus sed cum illo actu ego habeo amorem absolutum dei vel habitualiter ego diligo deum propter se ipsum. ¶ Vide Almain et Gabriel in 3o d. 29 qui tenere videntur idem nam sum ipsos per speciem amamus deum propter nos et tamen non sequitur quod magis amemus nos si licet amare deum propter nos ergo etiam propter bona temporalia, Sed adhuc est argumentum ex loco quo citamus S. Thom. quod amor mercenarius semper est malus, Dico quod bona ventura in 3o d. 29 q. 2 declarat S. Thom. quod amor mercenarius est quando aliquis servit deo propter bona temporalia Principaliter tamen minus Principaliter non est conveniens quod diligatur deus propter bona temporalia. ¶ Sed adhuc arguit quia referre maius bonum in minus est peccatum quia est contra ordinem naturalem sed qui refert sacrificium misse ad salutem temporalem taliter agit quod diligere deum propter temporalia est peccatum quia refert deus in minus. ¶ Respondeo negando quod referre maius bonum in minus bonum Perdendo in maius bonum est peccatum, sed dico quod qui refert maius bonum in minus bonum Perdendo maius bonum est peccatum ut patet de Esau qui perdidit maius bonum s. benedictionem et primogenituram propter Pilentam fecit peccatum sed ordinare maius bonum ad consecutionem minoris non est peccatum non est peccatum quia non perdo maius bonum nam mercator ponit in periculo 1000 auros propter consequtionem

100 Sic cum diligo deum propter temporalia utrumque bo-
num habeo nec perdo ideo licet. ¶ Sed arguit S. Thom. dicit quod fa-
cerem iniuriam amicitie quam habeo ad petrum ut si diligerem
eum propter bona temporalia. ¶ Dico quod si ego diligerem
solum propter bona temporalia facerem iniuriam ei. Et si
principaliter amarem propter illa esset contra rationem amicitie
sed non facio ei iniuriam si amo amicum propter se ipsum et 2°
propter aliquod commodum meum. Cum tamen principaliter amo
amicitiam cum propter se ipsum ita si tamen propter temporalia
diligerem facerem iniuriam amicitie quam habeo erga deum
sic etiam in amicitia humana facerem iniuriam amico diligen-
do ipsum solum propter commodum temporale sed hoc debet
esse minus principaliter. ¶ 2° dico quod S. Thom. vult dice-
re hoc solum hic et in 3° d. quod iste actus quo diligo deum propter
temporalia vel creaturam ut finem non est actus charitatis
infusae sed est actus amoris humani et naturalis quia actus cha-
ritatis est quo diligo deum propter se tamen illa quo diligo deum
propter bona temporalia non est charitas sed nihilominus potest
esse bonus actus aliunde. ¶ Dico etiam 3° quod non solum amor
reflexus quo deum volo propter bona creata sed etiam amor
directus quo diligo ipsum propter bona creata ut finem licet non
sit actus charitatis tamen est actus bonus ut volo deum esse
misericordem quia dabit sic mihi beatitudinem esse gu-
bernatorem ut det mihi alimenta ita quod ultra ponatur in ob-
iecto non facit actum malum patet obiectum est bonum et non
habet malam circumstantiam. ¶ Dico 4° quod diligere deum
propter quancumque creaturam solum et principaliter est
peccatum mortale ut S. Thom. et bonaventura dicunt sed

sed si dicas quod est diligere deum Principaliter Propter
creaturam Dico quod est quando ego solum amo deum propter
bonum temporale ita quod est causa sine qua non et pono in ob
iecto universaliter tanquam finem precisse creaturam ut si
ego dico volo placere deo solum precisse Propter bona tem
poralia vel solum precisse ut det mihi vitam eternam
et ille amor est Peccatum mortale quod ille actus sit Peccatum
mortale patet Quia includit unam negativam ut patet per
exponentes nam illa volo placere deo solum propter tem
poralia exponitur sic volo Placere propter temporalia
et non Placerem si non sperarem temporalia etiam illud
est Peccatum mortale, ergo Preterea quia hoc est contra amorem
affectivum Ego enim super omnia teneor diligere deum a
ffective, sed si principaliter et solum diligam temporalia
magis affective temporalia ergo Peccato ultimo Dico quod iste
amor solus dicitur mercenarius ideo est Peccatum ¶ Sed circa
2m dictum probandum facit quod dicitur de timore servili
quod est bonus secundum substantiam eius et servare Precepta
ut vitem penas Ponendo pro fine causas Dico quod volo servi
re deo ut vitem penas inferni est actus bonus ergo dicendum
quod si ille est bonus etiam iste est bonus volo servire deo ut
consequar vitam eternam si iste actus est bonus volo occi
dere ut non Perdam bona mea et ne confiscentur ergo sed hoc
quod est non perdere bona temporalia et non confiscari est bonum
temporale Si ergo illud bonum facit quod ille actus sit bonus ergo
iste actus erit bonus volo servire servare Preceptum
de non occidendo ut habeam bona temporalia erit bonus
¶ Preterea iste actus est bonus nullo occidere ne perdam

diuitias ergo velle seruire deo ut habeam diuitias erit bo
nus actus et sic vt dicendum quod non solum est actus bonus
diligere deum et seruare Precepta Propter deum sed etiam
Propter beatitudinem et propter temporalia //

Articulus 4º

Vtrum Deus in hac vita possit immediate amari?
Conclusio est quod charitas que est in homine diligit deum in me
diate alia vero a deo mediate et contrario est in cognitione
Quia Creatura cognoscit deum mediate, Creaturas vero
immediate // 2ª pars clara est ex illo ad Romanos 1 inui
sibilia dei a creatura etc. sed prima pars etiam patet quia
ex charitate non diligimus Creaturas nisi propter deum
ergo Prius diligimus deum vbi est dubium Quomodo deus
immediate ex charitate ameti Quando quidem vt ame
ti Prius oportet quod intelligatur ¶ Sed est argumentum quod
tangit S. Thom. in 1º argumento Pro quo est notandum
Quod in 1º sensu tangitur an de deo possumus habere aliquem
conceptum absolutum vel an omnis notitia quam habe
mus de deo sit complexa et connotatiua Dico quod de
deo Puto quod non possumus habere conceptum absolutum sal
tem incomplexum de deo sed solum connotatiuum sed
Probatur Per Dyonisium dicit Dyonis quod quando dicimus
de deo quod est immortalis dicitur aliud per terminum complex
um Quia de deo non habemus aliquem terminum nisi di
centem negationem vt immortalis infinitus vel emi
nentiam vt omnipotens quod omnes isti sunt connotatiui
Ro Quia omnis notitia dei causatur ex creaturis ergo omnis
talis includit connotationem Creature ¶ Sed arguitur sic

Q ille terminus deus e terminus absolutus g° correspondet
talis conceptus in aia. Quia ea q sunt in voce ff. i. perier., vel
si dicitis q e connotativus. Quid connotat? non dabitis quid
connotet si g° absolute significat deum et immediate correspo
det aliquis terminus synonimus et ille e absolutus et inco
plexus in oratione g° ¶ Respondeti q ille terminus deus sit
terminus absolutus et incomplexus g° correspondet talis
conceptus absolutus in mente, Nego coniam quia de multis
e instantia ut de hoc termino michael qui e absolutus in vo
ca tn illi no correspondet absolutus ~~immediate~~ vel in mente
quia Per illum no ego cognoscerem michaelem sz si viderem
formarem alium conceptum g° signum e q ille conceptus no
erat absolutus sz connotativus quia si fuisset absolutus
Per illum cognoscerem michaelem et idem de isto concep
tu Roma, Et idem de isto Conceptu roma. Et confir
mati Quia dato q ego intuitive viderem micholem non
cognoscerem illum nec possem dicere iste e que ego putabam
ee michaelem per istum conceptum et io no e dicendum q
ego heam conceptum absolutum de illo / Duo etiam q in
hilominus pot aliquis imponere aliquem terminum ad
significandum aliquid absolute ut istum terminum deus
ad significandum Primam cam licet illi impositori no sig
ficet absolute quia satis e q alicui significet absolute puta
beatis. Hoc supposito q vlz no hemus conceptum ab
solutum de deo licet quilibet talis conceptus connotat
aliquid nobis de creaturis tunc sic arguo voluntas
non diligit aliquid nisi sm q accipit ab intellectu sz ab
intellectu accipit creatorem vel infinitum g° diligit ipm

tamquam Creatoris et tunc conia non valet diligit crea
torem et creator est deus ergo diligit deum ut est non va
let quia Ego non cognosco deum ut deus est Quippe con
sequentia ista odio interfectorem patris mei et iste est inter
fector patris mei ergo odio istum. Sic ista conia qua facit Arist.
video Corruscum et Corruscus est veniens ergo video veni
entem non valet et ideo quia Ego ignoro minorem s. quod
iste petrus sit interfector patris mei ergo non valet dilligo pri
mam eam immediate ergo diligo deum immediate Quia ego
non cognosco deum ut deus est sed ut creator vel infinitus
et sic ¶ Respondetur quod si ego cognosco quod petrus est
interfector patris mei non stat talis conia odio interfectorem
et petrus est interfector tamen non odio petrum licet bene stet cum
ignorantia Quia ignoro quod Petrus est interfector patris mei ita
etiam dico ad propositum si Ego non scirem quod Creator est
deus conia non valeret tamen si Ego scio quod creator est deus
non stat quod diligam immediate Creatorem quin diligam
deum immediate vel saltem possum / Preterea diximus
Quod deus est obiectum charitatis non quia omnipotens nesciens
sed quia deus et sic deus in se habet quod voluntas immediate
potest eum amare quia immediate in se est summum bonum
In solutione ad 3m solet dubitari Quid est Perfectius dilec
tio dei vel cognitio dei? Thomistae habent concedere quod sal
tem in via dilectio dei sit Perfectior quam cognitio tamen quod in
patria perfectior est cognitio dei quam dilectio Quia ponit s. tho
beatitudinem in cognitione, sed argui solet contra thomis
tas dilectio considerata et solet dici a s. Thom. sm quod
est in re dilecta sed cognitio sm quod est in cognoscente ergo in patria

sequitur q̄ Perfectior sit dilectio q̄ cognitio p3 q2 ~~sufficit~~
ibi si considerati dilectio dei sm̄ q̄ ē in deo et cognitio sm̄
q̄ ē in beatis manifestum ē q̄ Perfectior erit dilectio q̄ cog
nitio vel sic ille actus ē perfectior ē qui magis nos unit deo
sz iste actus ē amor dei Quia voluntas tendit in deum
sm̄ se ipm̄ g°. Dico ad hoc q̄ licet ita sit in via tn̄ in
p̄ria cognitio dei et visio beatifica non solum considerati
sm̄ q̄ ē in cognoscere sz sm̄ q̄ ē hēre quodam sicut sentire
musicam nō ē solum cognoscere illam sz quodammodo hē
re illam. ita videre deum nō solum connotat cognoscere
deum sz quodammodo hēre deum et iō perfectior actus
erit visio in p̄ria vt. s. thom. in solutione ad 2m̄ mo
uet iō qui tendit in deum immediate et per visionem te
nemus deum iō ē beatifica quia facit q̄ videamus obie
tum in quo consistit beatitudo n̄ra //

Articulus s⁹

Vtrum Deus Possit totaliter amari in hac vita
in conclu. 3 dicit q̄ deus nō pōt totaliter diligi quantum
ē diligibilis etiam in p̄ria Circa quod quidem solet dubita
ri de anima xp̄i quia cum equali connatu illa dilectio ē
maior q̄ magis adiuuati ab hitu sequitur g° q̄ cum in xp̄o
fuerit infinita Charitas infinitum actum dilectionis poterat
dicere cum quocunq̄ connatu et infinite intensum potuit
g° infinite diligere deum Quantum ē diligibilis? R̄r ne
gando q̄ in xp̄o fuerit infinita Charitas l3 verum sit
q̄ fuit infinita gr̄a et dico q̄ ē error in theologia dicere
Q gr̄a et charitas sunt idem gr̄a in xp̄o fuit infinita ita
dicit s. thom. sz consequenti tenet q̄ distinguitur a cha
Charitas in xp̄o fuit finita neq̄ potuit hēre actum infinitū

Non video nã quomodo non sit dilectio xpi infinita si charitas fuisset infinita, / 2º dico q dato q eet infinita charitas in xpo tn non infinite Poterat amare deum, nec quãtum deus pot amari Quia adhuc e alius modus perfectior quo deus pot amari ab ipo xpa s. quantum xps e deus. & sola illa dilectio diligit se deus quãtum e diligibilis s. dilectio e q e ab ipo deo, Varro dicit q hec solutio parũ valet quia hoc implicat q creatura diligat deum quãtum e diligibilis //

Articulus 6

Vtrum Diuine dilectionis sit aliquis modus hen

Artiº 7º dus ¶ Vtrum sit magis meritorium diligere amicũ q inimicum, Prima conclu q ex parte obiecti melior e dilectio amici q inimici, ¶ 2ª conclu q ex parte dilectionis rõnis melior e dilectio inimici q amici & magis meritoria. Propter 2as rones quas proponit s. thom in littera, 3ª Conclu q absolute loquendo melior e dilectio amici q inimici //

Articulus 8º

Vtrum Dilectio dei sit magis meritoria q Proximi

Circa argm ibi 7 dubitatur q dilectio sit magis meritoria s. thom dicit q dilectio amici e magis meritoria q inimici Durand tn in 3 de 30 q ultima dicit q magis meritoria e inimici, 3ª opio e Scoti & Gabrielis qui dicunt q si dilectio amici & inimici sunt ex equali charitate & equali connatu sunt equales q vo ex maiori Connatu e eqli tn charitate e magis meritoria & quia regulariter Connatus e maior ad diligendum inimicum io dicunt q dilectio inimici e magis meritoria s. tho in 3º de 30 q 1ª ar 3º vt tenere Contrarium ad id quod

quod in hoc loco tenet. Quia ibi considerabat dilectionem
ex parte comatus, quod ideo dicebat ibi quod dilectio inimici est
magis meritoria, tunc autem ex parte obiecti ideo ubi revo
care quod in 3° dicit. Sed dico quod licet possimus 3as opinio
nes tamen non videntur multum differre quia qui dicit differre
quod dilectio inimici est magis meritoria ex parte vera est
et etiam aliae ex parte sunt vere. Pro quibus conciliandis
Pono propositiones. Quarum nullus dicit quod omnis dilectio
amici est magis meritoria nec eque. Prima propositio nulla est
dilectio amici ita meritoria quin possit esse aliqua dilectio
inimici eque aut magis meritoria. Secunda nulla est inimi
ci ita meritoria quin possit esse dilectio amici eque aut
magis meritoria. Gabriel ubi supra 2° conclusionem 3 ad 6am
ad litteram ponit hanc conclusionem. Probatur quia
quanto actus est melior tanto est magis meritorius quia
ut disputavimus 1a 2e actus ideo est meritorius quia bonus
et ideo magis quia melior. Sed in dilectione amici potest con
siderari melioritas etiam in dilectione inimici quia si
sit ex maiori charitate est magis alius actus meritorius
alias melior, et eodem modo si sit ex maiori intensione
vel quanto obiectum est difficilius licet difficultas que provenit
ab aperto facit ad meritum; sed secus est de illa que provenit
ex parte obiecti actus est melior ceteris paribus, sicut ac
tus fortitudinis est melior quam temperantie propter pericula
mortis et quanto dilectio amici est actus est ex maiori co
natu tanto melior, et cum actus ergo dilectio amici po
ssit esse ~~[illegible]~~ vel in remississimo gradu et dilectio

inimici intense pot ee magis meritoria qz amici vt
e contra. Si e maior connatu diligam amicu qz inimicu
tunc dilectio inimici e magis meritoria. Sz tn Quia
cumqz dilectio inimici data etiam cum maiori vel mag
no connatu. Pot ad hue dilectio inimici ee cum maiori
connatu et cum maiori difficultati et sic e magis me
ritoria qz amici. ¶ 2a propo q e s. Thom e qz per
se loquendo et regulariter dilectio amici e magis merito
ria et melior qz dilectio inimici contra Durand et
Scot et Gabriel. Probatur Quia comparatio non pot
fieri ex parte connatus vel intensionis vel ex parte
charitatis sz solum ex parte obti. Quia illa sunt
de per accidens et io falsum e dicere qz maiori connatu
diligit aliquis inimicum qz amicum immo cum toto
connatu diligit aliquis amicum et io si quis querat
Quid e magis meritorium orare vel ieiunare dicendu
qz orare et si dicas contra aliquis pot ex maiori co
natu ieiunare qz orare. Dico qz illud e de per accidens
et ideo licet quando e ex maiori connatu ieiunium
magis meritorium e qz oro. Tn de per se melius e orare
qz ieiunare. Quia comparatio debet attendi ex obto et
in universali: ita in proposito de per se melior etiam
per consequens magis meritoria e dilectio amici qz ini
mici de per se et ceteris paribus intelligo ex parte
obiecti non de per accidens. Secus e sic tam rapide pot
aliquis diligere deum qz dilectio proximi sit maior
sz intense aliquis diligit. ¶ 3a propositio si dilectio es

sunt ex eadem charitate et cum equali connatu re
gulariter melior est dilectio amici quam inimici patet quia si
cetera sunt pria ex parte obiecti melior est dilectio amici
quam inimici. Dixi regulariter quia si ex maiori charitate
sit inimici dilectio quam amici. Potest tunc etiam cum equali
connatu esse ita meritoria. l. magis dilectio inimici. s. si
sit ex summa charitate. ¶ 4a propo si dilectio amici
et inimici sunt ex eadem charitate et cum equali conatu
dilectio amici erit intensior. Probatur ex natura potentie
quia cum obiectum voluntatis sit bonum potentia voliti
ua magis inclinatur ad diligendum amicum qui est magis bo
nus quam inimicum, et probatur quia ex ordine charitatis
magis inclinat charitas ad diligendum amicum quam inimicum
et ideo cum equali conatu facit intensiorem dilectionem
amici quam inimici. Quia charitas magis inclinat in melius
obiectum. Charitas enim facit perfectissimum ordinem in suis
actibus. Sed perfectius ordo est quam circa perfectius et melius
obiectum magis inclinet ergo cum equali conatu producit
intensiorem dilectionem amici sicut cum eodem conatu
ut diximus superius intensiorem producit dilectionem
dei quam proximi quia deus est perfectius obiectum. ¶ 5a
propo etiam si dilectio inimici sit cum maiori connatu
quam amici regulariter dilectio amici est melior, Probatur circa
contra Durandum quia bonitas obiecti plus facit ad
bonitatem actus quam connatus ut si quis relinquit tepide
sine magno connatu et dedit patrimonium totum propter
deum et aliquis ex magno conatu dedit aureum plus
adhuc meretur ille qui dedit totum patrimonium cum

Paruo Conatu quam unum aureum cum magno conatu
quia ex bonitate obiecti excedit ille. ¶ Et etiam si di
lectio amici cum equali conatu est magis meritoria
quam dilectio inimici cum eodem conatu ergo per aliquam
latitudinem excedit dilectio amici dilectionem inimici
quo ad meritum, sit ergo dilectio amici cum conatu ut
4or et dilectio inimici cum equali conatu tunc
sit dilectio inimici meritoria ut 4or dilectio amici quae
est magis meritoria excedat. Tam sit illa ut 6 ut 6
tunc remittitur una millesima pars conatus dilectionis
amici tunc non est dubium nisi quod si alia millesima pars
remittatur de merito quod manet cum minori conatu et
maiori merito dilectio amici. ¶ 6 propo etiam si dilectio
amici sit ex minori conatu quam inimici adhuc erit in
tensior vel equi intensa sicut dilectio inimici probatur
ex 4a propositione quia si essent equales adhuc esset in
tensior amici dilectio ergo per aliquam latitudinem ut 6
ut 6 si ergo de conatu remittatur una millesima pars
et etiam in merito illius dilectionis tunc hoc intentum
vel clarius sit si sint ambo ex eodem conatu intensior
est dilectio amici ergo si sit una aut 3ia et alia ut 2ua
et apponant conatum maiorem ad diligendum inimicum
ut 3ia Tam sunt ex distincto conatu et inequaliter in
tense. ¶ 7a Propositio quantumcunque conatus et inten
sio sit in dilectione inimici totum poterit compensari in
dilectione amici patet quia si vos ponitis in dilectione ini
mici maiorem intensionem et conatum tunc ponam
ego vobis maiorem charitatem per quam compenseti

ex Parte amici vel ponam Pro amico Joannem bap
tistatam qui e excellentius obiectum tunc e tanta bo
nitas obieti q faciat amorem eius ita meritorium sicut di
lectio inimici procedens ex summo conatu // ¶ 8 proposi
e Contrario quantacunq sit intensio et conatus ex parte
dilectionis amici pot tn illud compensari ex dilectione ini
mici quia Ego ponam tantam difficultatem ex parte dilecti
onis inimici q compenset v g si ille inimicus interfecit
mihi utrumq Parentem et ponat parat mihi necem tunc
dilectio hec pot ee ex tali conatu erga inimicum propter difi
cultatem q sit eque meritoria sicut quelibet dilectio ami
ci // ¶ 9 propo q non obstantibus his Dico q signum
maioris charitatis e diligere inimicos q amicos et si
dicas Contra tenemur diligere omnes inimicos Dico q
illud e in generali tn in particulari Perfectionis e dili
gere illos et ad illud non tenemur ex Precepto sz ex
Consilio ro dilectio inimicorum e signum maioris charitatis
quia diligunt propter deum tm // ¶ Sed Circa pma
propositionem Dico q Capreolus vn deffendere in
hac distinctione 3o opinionem durandi in solutione argumen
torum durand Contra 3am Conclusionem ubi concedit capreo
lus Q dilectio inimici e magis meritoria si sit eque inten
sa Sed dicit 2o q pro eodem tempore non contingit q
in eodem tempore dilectio inimici sit eque meritoria
vel magis q amici quia si Ego eodem tempore ita intense
Diligerem inimicum sicut amicum facerem iniuriam a
mico et sic dilectio inimici e mala ¶ Sed Contra dura
dum et Capreolum Sequitur q si dilectio inimici sit ma

sit magis meritoria quam amici ex eo quod sunt eque intense
Sequitur etiam quod si dilectio inimici sit minus intensa quam a-
mici quod erit magis meritoria adhuc dilectio inimici sub
minori intensione. Patet corollarium quia si quando sunt eque
intense sit magis meritoria dilectio inimici quam amici remi-
ttatur dilectio inimici per parum tunc non est dubium nisi quod
etiam manebit magis meritoria dilectio inimici remissioni
quam amici. Quod est contra durandum et Capreolum
Probatur nam sint intense ut 6. et inimici meritoria ut
6. Altera ut 5. si perdat dimidium gradum adhuc
excedit per dimidium. ¶ Et eodem modo intero contra
Gabrielem et Scotum quia pono quod dilectio inimici et amici
sunt equalis intensionis tunc quia dilectio amici
est de meliori obiecto habet concedere quod est magis meritoria
sit ergo utraque intensionis ut 4^or et inimici meritoria
ut 4^or. Alia vero ut 4^or cum dimidio tunc intenda-
tur conatus dilectionis inimici taliter quod attingat ad me-
ritum dilectionis amici tunc sequitur quod dilectio ami-
ci cum minori conatu est eque meritoria ad dilectionem
inimici. Quod est contra Scotum qui ex parte maioris
conatus ponit maiorem dilectionem, et Clarius infe-
ro contra Scotum et Gabrielem dicit quod dilectio inimici
ex eadem charitate et maiori conatu est magis meritoria.
Probatur quod dato quod sit ex eodem conatu quod sit magis
meritoria nam sit dilectio amici ex charitate ut 10. re-
mittatur conatus in dilectione inimici usque ad 10. non
opus est quod meritum remittatur, remittatur ergo usque ad 11. hic
sequitur quod sunt ex eodem conatu et charitate et hi

et conatu ut 10 et di-
lectio inimici ex cha^e
ut 10 et conatu ut 12
alia autem ut 10

3 tn inimici e Plus meritoria ¶ Et Conclu° principa
lis q̄ s. dilectio amici sit magis meritoria q̄ inimici proba
tur Quia benefacere amico e magis meritorium q̄ benefacere
inimico g° diligere amicum e magis meritorium q̄ inimicum
¶ Pz Prima cōnia quia actus exterior ut benefaccio nō
addit bonitatem super interiorem, ita suppono cum s. thom.
et Durando, Preterea quia si cō dilectio inimici e magis
meritoria quia de obiecto difficiliori ita difficilius ita difficili
us e benefacere inimico, Si g° ista difficultas nō tollit quin
melius sit benefacere amico nō faciet etiam q̄ dilectio ini
mici sit magis meritoria ¶ Sed ans probo quia si sint in
extrema necessitate amicus et inimicus Peccarem si relin
querem amicum et subuenirem inimico, Sed ponamus q̄
non sint in extrema necessitate sit mihi preceptum de sub
uenienda illis nec perdam famam si perdentur ambo de
Perdenda fama tunc etiam potius debeam subuenire
subuenire amico q̄ inimico, Sz Secluso omni extrema ne
cessitate, Ponamus q̄ laberet amicus et inimicus vel
frater et inimicus Valita q̄ non sint in necessitate in qua
ego tenor de statu meo dare illis, tunc si ambobus
non possum subuenire nisi perdendo statum bene hi uni
tunc melior ordo charitatis e subuenire fri q̄ inimico pz
Quia hoc ans quia in extrema necessitate ordo charitatis e
in preceptis g° Cum extremam ille erit etiam conuenien
tissimus ordo q̄ potius subueniam amico g° q̄ melius sit
pz quia consulendum eet mihi si ab aliquo peterem con
silium cui potius subuenirem consulendum eet mihi in
q̄ q̄ relicto inimico subuenirem fri Patri vel amico g°

melius e dare amico q̃ inimico. Sed dico q̃ absolutelo
quando melius e benefacere et diligere amicum q̃ inimicum
l3 maius signum maioris charitatis e dilectio inimici q̃ a-
mici. Tn in se ipsa operatio considerata melius e dilectio
amici q̃ inimici. Artis 9.

Circa articulum 9m nihil e dicendum quia ex precedentibus
p3 q̃ de se dilectio dei i. ex parte obti e magis meritoria q̃
dilectio proximi, 2o q̃ ex aliis pot ee dilectio proximi ma-
gis meritoria. Quia pot ee tantus conatus dilectionis pro-
ximi et tam remissa dei q̃ illa sit magis meritoria. Sed
modo pot exponi sicut dixi in isto art precedenti.

Quo 28 & 29.

In his questionibus nihil e dicendum,

Quo 30 de misericordia

Artis 1. Utrum malum sit proprium motiuum
ad misericordiam. Declarans doctor quid sit mria
Dicit q̃ mria e cordis compassio de aliena miseria ut dicit
Augustinus ita q̃ ille qui pot subuenire et no subuenit non
misereti. 2m argumentum e bonum et declarantium
uum articuli. Circa cuius solutionem vide 2m libri
rethori. Arist. c 7. Artis 2.

Utrum egestas sit ratio miserendi. Conclusio e affir-
matiua. Doctor dicit q̃ no omnes miserenti nisi illi qui
patiunti deffectum in se vel in alio sibi simili sed tamen
non vult negare. Quin etiam illi qui no patiunti de-
ffectum neq in se neq in suis misereantur quia et si non
patiantur deffectum tn timent pati. Nam et si malum
Quod e indigentia adherens alicui e proprie prouocatiuum

Prouocatiuum misericordie. Quod aliquando timeti e tn etiam malu
prouocatiuum in articulo 3 nihil e dicendum ii

Articulus 4

Vtrum misericordia sit maxima virtutum.

Prima conclusio misericordia absolute et sine respectu ad subiectum perfectissima e et etiam vt e in deo 2a
Secunda conclusio si misericordia consideretur prout e in homine non e maxima virtutum. Circa tn articulum 3m dubium pot ee q miseria no sit virtus spalis vr enim q no distinguuntur a charitate sz q sit effectus charitatis nam misereri e dolere de malis amici g et confirmati q ad agendum de bonis proximorum charitas e sufficiens quia gaudium e effectus charitatis g cum eadem ro sit de dolore mali proximi vr q illud etiam causetur a charitate. Doctor q sequenti 31 ar 1o ad primum dicit q charitas respicit bonum proximi sub rone boni et etiam malum sub rone mali siue possit releuare siue non. Alio modo respicit bonum proximi sub rone boni qui indiget et quod si nolumus et respicit malum sub rone mali et cum rone releuabilis nam aliud est dolere de malo proximi et aliud e dolendo velle releuare quia crescit difficultas et io dicendum e q bonum et malum isto 2o modo respicit misericordia et non charitas quia cum habitus virtutum ponantur in anima propter difficultatem q in ipsis eet ad operandum io vbi occurrit noua difficultas spalis virtus debet poni. Dico etiam q doloi vel concomitati actu mrie

sed p sola charitate ego doleo de malis amici

vel sequitur ipsum nam ex eo quod ego vellem subleuare
in alium malum alicui ex misericordia sequitur statim vel
concomitatur illam misericordiam quidam dolor sicut amo
rem gaudium. ¶ Dubitatur etiam de misericordia ubi sit
subiective an in voluntate vel in appetitu sensitiuo
Doctor vt dicere in solutione ad 4m quod misericordia est
circa passiones sed virtus que est circa passiones est in ap
petitu sensitiuo ergo in contrarium est nam in principio arti
Dicit quod illa que est circa passiones non est virtus vbi vt
velle quod proprie misericordia est in voluntate vbi non
sunt passiones, Dico quod profecto habitus misericordie debet
poni in voluntate et etiam habitus misericordie est in
appetitu sensitiuo sicut etiam liberalitas ponitur in vo
luntate et in appetitu sensitiuo. Nam preter illam que
ponitur in appetitu sensitiuo ad moderandas passiones re
quiritur alius habitus in voluntate ad inclinandum ad actu
ita etiam misericordia que est in appetitu est ad moderandas
passiones et ad dolendum de malo sed quia ad misericor
diam non sufficit dolere ideo ad subleuandam miseriam
proximi. Ponimus habitum misericordie in voluntate qui
excellentior est quam habitus misericordie que est in appetitu sensiti
uo. Quia panim prodest dolere et non subleuare
¶ Sed circa id quod dicitur a doctore hic quod nemesis non
est laudabilis etc. Contrarium dicit. Dico quod doctor in
q. 36 a° 2° dicit quod laudabile est illud secundum regulas hu
manas sed non secundum charitatem nemesis erit laudabilis
Qua dolemus de bono malorum, ¶ Dubitatur adhuc quia

Quia vr q Aristot. non ponat misericordiam virtutem in aliquo libro ethicorum nec nemesim g° vr q non sunt virtutes. Dico q Aristot non ponit virtutes nisi circa passiones q possunt esse bonae et possunt esse malae ut ira Q. 5. Sed quia misericordia non pot esse circa mala nec nemesis ideo quia ibi non erat opus moderatione non posuit virtutes sed non opus ponere. ¶ Sed circa artm 4m arguit Caiet. Contra id quod dicitur q sm se charitas nec alia virtus e ita perfecta sicut misericordia. Contra Perfectior e charitas g° ans pz quia charitas het deum pro obiecto sed misericordia non het deum pro obiecto quia dei non possumus misereri cum non indigeat g° Cum virtutes non debeant comparari nisi ex parte obiecti Quia quod conuenit virtuti ex parte obiecti conuenit et conuenire dicitur sm se. ¶ Item Contra id quod dicitur q misericordia quia dicit influentiam ad alias ideo superior e. Contra misericordia etiam si dicat superioritatem illud e solum super illos quibus influit et non super alios g° non e perfectissima Item sequeretur q in deo misericordia eet perfectissima virtutum sed cons e flm quia perfectius e in deo q diligat se ipm q q misericordia et facit totum mundum sequela pz Quia s. Thom. dicit q in ordine ad ~~[illegible]~~ habentem misericordia non e maxima nisi is qui eam het sit maximus ita q sup se nullum heat, sequitur g° q cum deus sit maximus q in eo misericordia e maxima. R. ad hoc Q. 5 Primo ad primum Dico q omnis illa perfectio q conuenit virtuti necessario conuenit virtuti sm se ita q aliqua Perfectio conuenit sicut

supra dicebamus sm se charitati q non conuenit spei
vltra id quod conuenit ex parte obieti & ideo dico q etiam
misericordia sm se e perfectissima virtutum quia si co
paremus totum effectum misericordie ad totum effectum
alicuius alterius virtutis. Perfectior e misericordia qr e
~~reuelare~~ lenare omnes necessitates spuales & temporales & ne
go q sua perfectio virtuti debet venire solum ex parte
obieti nam licet quod conuenit virtuti ex parte obieti
conuenit sm se ei sz non solum illud nam ctus sm se
& quomodocunq consideretur e perfectior spe & tn
hent idem obietum g aliqua perfectio conuenit charitati
sm se qua e perfectior spe q tn non conuenit ei ex parte
obieti sic misericordia sm se pot esse perfectior charitate
dato q charitas hat perfectius obietum. ¶ Ad 2m Caie
tanus dicit q influere & reimbaren alias releuare no dicit
superioritatem nisi in ordine ad indigentes & ait q oes
virtutes dantur ad subleuandum alicui deffectui particu
lari sz misericordia datur ad subleuandum omnes ideo e perfec
tior. ¶ Ad 3m dico q si consideremus charitatem prout
solum e diligens se verum e q e perfectior q misericor
dia sz quia misericordia dei includit in se charitatem
ideo melior e adhuc in deo e misericordia q charitas vt
Caietanus. ¶ Dubitati quia s. Thom in ar compat
misericordiam ad charitatem, Querit vtrum sola cha
ritas sit perfectior misericordia illo modo, Dico q non
solum charitas sed etiam omnes alie virtutes p quas
vnimur deo sunt perfectiores q misericordia & ideo

fides et spes ex parte obiecti sunt perfectiores quam misericordia
sed S. Thomas in ar. comparat illam ad virtutes que sunt
in ordine ad proximum sed quia dicit quod misericordia est perfectior
omnibus aliis virtutibus que sunt ad proximum. Quaeritur utrum
sit perfectior quam fortitudo et temperantia que ordinantur
ad seipsum. ¶ Dubitatur quod sit perfectior virtus
Religio an misericordia. Puta edificare monasteria, an da
re Eleemosynam. Doctor 1 q. 81 ar. 6 dicit quod religio inter
omnes virtutes morales est perfectissima. ¶ Sed adhuc in solu
tione ad Primum argumentum videtur dicere quod misericordia
est Perfectior et magis meritoria quam religio ita quod utilius esset
et magis meritorium dare Eleemosynam quam ~~edificare~~ edificare et dice
re missas vel edificare ecclesias.

Quaestio 31 de beneficentia

¶ Utrum beneficia sint actus Charitatis. ¶ Dubi
tatur circa id quod dicit quod si bene facere sub ratione communi
boni consideretur spectat ad charitatem. Contra est ponen
dum specialis virtus. Patet quia aliquis potest benefacere extra
neo qui forsan non habet charitatem nec spectat ad amicitiam.
Dico quod illud vel facio quia eget ille extraneus et sic spec
tat ad misericordiam vel quia nolo liberaliter agere vel
magnifice. Quia et non oportet ponere aliam virtutem spe
cialem. 2° dico quod licet ita sit quod non omnis beniuolentia sit
amicitia tamen non est alius actus amicitiae et alius beni
uolentiae. Quia quando ego incipio aliquem beneuelle
est beniuolentia et quando magis uniti illo mihi ille
idem habitus qui erat beniuolentia fit amicitia ita quod ille

hitus qui non erat ante ita perfectus postq; fit amicitia fit perfectior.

Artis 2ª

Utrum sit omnibus Benefaciendum? Nota 2m argumentum quod e bonum et ejus solutionem, sed maius dubium e in 3o argumento ubi dicit q si immineret necessitas eet subveniendum hostibus vel excomunicatis. Queritur utrum teneamur subvenire hostibus rei publice. Dico q si sit legitimum bellum contra illos no tenemur subvenire illis quia sicut possumus illos persequi armis ita fame et siti immo male ageret qui subveniret illis si rex astringeret illos fame. ¶ Sed hostibus particularibus an teneat subvenire, Dico q si no possum evadere inimicum aliter nisi neccando q possum permittere illum perire fame. ¶ Sed utrum damnatis ut in carcere qui sunt damnati ut pereant fame an liceret dare frustum panis secreto. Dico q non liceret quia e agere contra ordinem justicie, tn illis bene liceret comedere et etiam si reperiret hostium apertum liceret illis fugere lz non frangere clausuras ad fugiendum. ¶ Sed lex de excomunicatis dico q ex beneficia prohibita a jure licet benefacere ipis dummodo talia beneficia no faveant excomunicationi.

Artis 3ª

Utrum sit magis benefaciendum his qui nobis coniuncti sunt. Dico q opz omnia pensare quia si extraneus sit in maiori necessitate vel si sit melior vel si recepi ab illo plura beneficia tunc opz benefacere extraneo potius q coniuncto.

Questio 32 De Eleemosyna; ¶ Artiº primus Utrum dare Eleemosynam sit actus charitatis? Conclu° e affirmativa De Eleemosyna dicitur ab ελεω. Verbo greco quod e misereor et debet scribi per duplex ee. ut scribitur apud Cyprianum latantium et alios inter xpianos latinos linguae latine Principes. Sed vr q Eleemosyna no sit a charitate elicitive sz imperative ~~[illegible]~~ sz quecunq alius alterius virtutis actus imperati etia a charitate g° videtur no magis Eleemosyna sit actus charitatis q actus alterius virtutis dico q Eleemosyna no solum e a charitate imperative sicut aliarum virtutum actus sz ~~etiam~~ sz etiam inclinative qz a charitate inclinans ad dandam Eleemosynam Quod non e in alia //

Articulus 2º

Utrum convenienter Eleemosynarum spes dividantur Conclu° e affirmativa Primum argumentum e bonum

Articulus 3º

Utrum Eleemosyna spualis sit corporali Preferenda; Conclu° e q absolute loquendo ex parte obiecti melior e Eleemosyna spualis q corporalis / 2ª conclu° e q ex parte subiecti aliquando melior e Eleemosyna corporalis Propter indigentiam et necessitatem illius qui petit, 2m argumentum e bonum /

¶ Articulus 4º Utrum Eleemosynae spuales et corporales heant effectum spualem,

¶ Articulus 5º Utrum dare Eleemosynam sit in precepto

Doctor bene probat q̄ sic; Conclu° Prima ē q̄ dare e-
lemosynam ē in precepto Q̄ hec con° generalis probati
ab ipso; 2ª conclu° q̄ principalis ē q̄ dare elemosy-
nam de superfluo ē in precepto ita q̄ omnes diuites qui
hent superfluum Q̄ non dant damnanti ¶ 3ª conclu°
q̄ dare elemosynam existenti in extrema necessitate
ē de precepto cuiouncq̄ hēnti facultatem Q̄ si non
heat superfluum; sup 4am conclum dico q̄ cum duplex
sit superfluum unum superfluum quod ē supra id q̄d
nra nā indiget, Aliud ē superfluum supra id quod
status noster requirit Q̄ de isto quod superfluit ad
statum loquitur 2ª conclu°, Quia re vera no ē verisi-
mile q̄ ego heam superfluum Q̄ non subueniam pxi°
indigenti Q̄ heam charitatem vel diligam illum
¶ 4ª Conclu° ē q̄ dare alias elemosynas ē in consilio
Circa istam mam sunt 2uo. ¶ Primo dubitati vtru
de necessarijs ad statum suum teneati aliquis dare
elemosynam Patienti extremam necessitatem, Exem-
plum sit fames Q̄ extrema necessitas inti gentes Q̄
ego heo bona q̄ si diminuam patior detrimentu status
tn non moriar quia scio officium Q̄ ex illo potero sub-
uenire mee necessitati, Tunc vtrum teneat subuenire
patienti extrema necessitatem; ¶ 2° dubitati vtru
si aliquis heat simpliciter superfluum supra necessitam
naturę Q̄ status vtrum teneati facere elemosynā
extra extremam necessitatem quia in extremis necessita-
tibus non ē dubium nisi q̄ teneati Q̄ ex extremam

tencati subuenire utraq; pars utriusq; dubij hēt
assertores ¶ Q. Primo ad utranq; Questionē vide
ti respondere negatiue dominij cano iniuste ¶ Q. p°
ad primum dicunt q̄ non obligati sz ē de consilio dare
de statu patienti extremā necessitatē ut panor. in
c. si vero de iure iur°. et felinus in additionibus super
decretum, Q. archiep̄s florent. 2 p° lib° 1° c. 14
§° 3 et Summa Pisana. Q. Summa Rosella in ver
bo Elecmosyna Q. eodem modo ff. negatiue respondet
ad 2m dubium ¶ Prima con° illorū ē q̄ dare Elecmo
synam de necessarijs ad statum Q. existenti in extrema
necessitate non ē de precepto / ¶ 2a conclu° hentes
superfluum naturę et status nō tenenti dare Elec
mosynam nisi in extrema necessitate, ¶ Alexander
de ales. ad primam Qem respondet affirmatiue q̄ precep
tum ē dare Elecmosynā de statu in extrema necessitate
nec excusati qui nō dat, de 2a dicit q̄ nō ē precepm
Q. hanc opionem sequitur gabriel in 4 d° 16 q° 4
q̄ ulz non teneti dare aliquis de superfluis status
elecmosynam ex extremam necessitatem nisi de con
silio Aliqui tenent q̄ etiam existentibus in extrema
necessitate nō ē de precepto dare elecmosynam de nece
ssarijs ad statum ¶ Ego respondeo per aliquas conclu
siones hanc mlam declarantes ¶ Prima conclu° exis
tenti in extrema necessitate opz sub precepto dare Elecmo
synam etiam de necessarijs ad statum et potius nō
nubant filię q̄ tunc dessinant subuenire existenti in
extrema necessitate ¶ 2a conclu° de superfluo sim

vitā ita q̄ tenet dimi
nuere statū et

simpliciter supra statum et dignitatem teneri aliquis dare Eleemosynam aliquando etiam extra extremam necessitatem; et quia non omnibus placent istae conclus. cito doctores. Paludanus in 4o d. 56. q. 3 ponit utranque conclusionem, hanc tamen Ricardus in eadem d. et q. Adrianus pa. questionibus super 4am ponit q. duas Prima, Utrum clericus consumens ultra victos in necessitate suos et non distribuit pauperibus peccet mortaliter. Concludit affirmative citans testimonia sanctorum quod tales qui habent superflua et non erogant pauperibus sunt fures et raptores in alia q. ubi querit an accipiens in extrema necessitate teneatur restituere. Ponit ibi utranque conclusionem et nostram et Silvester in summa in verbo Eleemosyna §. 1. et summa Taliena tamen idem. Durand. in 4o d. 15 ponit primam conclusionem ad litteram et de 2a dicit quod non audet condemnare. Sed etiam 2a est probabilior quam oppositum ad illam et Gabriel loco citato tenet primam conclusionem et negat 2am. ¶ Ego profecto non dubito plus de his conclusionibus quam de aliis preceptis divinis et Almain in q. habita in vespereis et ponit conclusionem primam de 2a nihil dicit, ¶ 2uo faciam ego Primo probabo illas testimoniis et rationibus et 2o quia summa Almain et antonius putant quod s. Thom non fuerit nostre sententie ostendam quod hec sit sententia s. Thom. ¶ Probo illas ex illo loco 1a Joannis 3o Qui viderit fratrem suum et ss. certe ex illa authoritate videtur probari utraque conclusio

Primo ex illa probati 2ª nam etiam si dicant isti doc
tores q illa extrema necessitas flm. e. sz profecto Jo.
Sanctus aliud intendit quia dicit q hēt substantiam
hujus mundi ubi per substantiam intelligit superfluum
ubi non precipit in hentibus superfluum ex quo constat
Q non loquitur solum de extrema necessitate quia de
illa etiam preciperet non hentibus superfluum nec de
hoc e dubium ¶ Item etiam q hoc intelligat Sanctus
Joannes. pz ad litteras quia si aliquis hens pauperiem
petat a diuite superfluas diuitias henti et nolluit da
re certum e q claudunt viscera sua Proximo ¶ Item
e testimonium in Euangelio Quod superēt date Elee
mosynam super quem locum legatis Catenam auream
ubi omnes doctores explanant q ex superfluo quilibz
teneti dare Eleemosynam Et q intelligati ex extre
mam pz ex verbis domini precedentibus dictis vos pha
risei pleni estis rapina Et necessitate ubi addit q sup
fluum e dare Eleemosynam et omnia munda sunt vo
bis legite doctores super hoc ¶ Et luce 7º dicitur qui
hēt duas tunicas det unam nō henti ubi Joannes
postq dixit omnis arbor q non facit fructum bonum
excideti et in ignem mittati ubi querentibus Quid
faciendum ad vitandum ignem addit qui hēt 2as
tunicas ubi apparet q sit de precepto et ex extre
mam necessitatem quia ~~quia~~ tunica nō e sume et
extreme necessitatis ¶ Item luce 16. de diuiti et
Epulone ubi non vr q lazarus fuerit tunc in extre
ma necessitate Quia poterat alibi mendicare Tamē
Epulus dicitur q damnatus e qz nō dabat Eleemosynā

Eleemosynam ex quo infertur q diues teneti dare
ex extremam necessitatem ¶ Item 1o ad corint 6 diui
tibus huius mundi precipe non alta sapere coicare libenti
exhibere ubi precipit illis ut facile prebeant diuitias
tn non vr q loquati in extrema necessitate ex eo q di
cit facile ¶ Q ante omnia facit illud mathei 25 ubi do
minus exiget ronem in ultimo Judicio a diuitibꝰ quare
no subuenerant necessitatibus pauperum ubi inquit
Esurij Q non dedistis mihi manducare nudus fui Q nd
vestitis me ex quo apparet q non loquiti de extrema ne
cessitate quia vestes non videnti q sint extreme nece
ssarie nec etiam de ospitio vr q non sit necessitas ¶ Et
Preterea si solum Eleemosyna caderet sub precepto solu
in extrema necessitate non eet tot damnati in inferno pro
bati propti hoc q non dederunt Eleemosynam sicut do
minus insinuat Quia pauce extreme necessitates occu
runt et etiam paucissimi sunt ita obdurati Qui in ex
trema necessitate no subuenirent Q non vidimus aliquē
Diuitem qui negligat in extrema necessitate subuenire cum
tn fuerit tanta multitudo damnatoꝝ. Sic dicit in eua
gelio mathei 25 videtur q illud fuit qi non dederunt
Eleemosynas etiam extra extremam necessitatem quia vr
ee sub precepto etiam extra extremam necessitatem Et D. agus
tinus in libo de verbis domini dicit super illud locum
Esuriui Q non potastis me q adulterij Q homicide
non damnabunti si fuerint pij erga pauperes quia domins
dabit illis locum penitentie, sz solum damnabunti isti impij

diuites ¶ Et facit ad hoc illud nō potestis deo seruire
Et mamone: 1. diuitijs hoc ē nō potestis implere precepta
Et seruare diuitias. Chrisosto. etiam super illud Sancti
ē camellum intrare et ss. Luce 18 exponit et dicit q
diuites quando volunt dare Eleemosynam facilius ca
mellum in tria ss. ¶ Item theophilactus super illud Luce
18 exponit sic chrisostomus ex quo sumpsit ¶ Basilio
super illud Luce 3 qui tenet 2aus tunicas idem dicunt etiā
Agustinus 14 q 4 et sumption ē excepta ejus ad macedo
nium. Et Iheronimus 42 dᵉ c hospitalem 1 Et am
brosius 45 dᵉ c fie 2º ubi dicit proprium nemo dicat
quod ē comune Agustiº sermone 219 quicquid dedit
deus est. Item Ysidorus libro ethimologiarum et tn deber
borum significatione ejus dictum. Item Ambros. de offitijs
libro 2º c. 16. vos potestis ista dicta doctorum in Cathena
aurea Sancti Thome vel apud Caiet. in opusculis in
opusculo de Eleemosyna ubi ponit istas 2as nras cō
clusiones Et probat illas late quas censeo verissimas
Quia hetis superillas doctores sacros et maiorē ptem
scholasticorum ut ē egidius romanus in 4º dᵉ 16 q 4º
et alijs locis citatis hetis etiam Caiet. loco citato et etiā
in opusculis de indulgentijs qᵉ 3 de eodem tractatu lz
moderatius probant etiam conclues ille rōne 1º per locum
ab autoti quia dicit mathei 19 diliges proximum tuum
sicut te ipm, tunc rogo capiamus etiam aliquem phi
losophm in lumine nali Et dicamus illi Ego heo bonum

censum Q e hic quidam pauper qui infirmati Q
indiget Q si ego darem repararet tn hec filios coniunge
dos matrimonio tn si esti subuenio no potero dare eis tn
tantum in coniugio s. tantum censum omnibus sic aliter
darem Profecto isti philosophus diceret mihi q ego non
herem veram amicitiam cum isto nec diligerem illum si
cut me ipm sino subuenirem Q si hoc debeo facere de
necessarijs ad statum meum vel filium quanto magis de
beret superfluus diceret philosophus q teneret Q prop
¶ Q propterea quomodo intelligi Q omnes sumus vnu
corpus Q alter alterius membra ita q diues e man
pauperis Quomodo hoc fiet si non subueniat tn illud
inquit Paulus ad Corint 12 c Q beatus Jo. 1a rano
c 3 inquit no diligamus frem verbo Q lingua sz ope
Q veritate ex quibus pz nra conclu Q etiam alter alterius
inquit Paulus honera partate ad galathas ¶ Q prete
de iure nali omnia ab initio fuerunt coia vt probat s. tho.
lz postea sint facte leges de appropriatione, Ponamus
g q non fiat talis appropriatio in aliquo monasterio vbi
erant omnia coia ante hac. Si tamen lex diceret q talis
appropriatio fieret taliter q postea si quis indiget nullus
tenereti subuenire illa lex eet iniqua Q irronabilis Q
mala quia mirabile e quomodo illa lex q preciperet ali
quem non teneri subuenire indigenti de his q superfluunt
non eet iniqua Q propterea ¶ Bona vnius regni sunt
totius comunitatis ita q bona istius regni iuste possent fieri
comunia ex consensu regis Q procuratorum regni vel con

consensu maioris partis Procuratorum regni et tn postea
facta ~~approbatione~~ approbatione coitas manet domina illorum bonorum
~~et~~ et tunc subueniendum est illis qui indigent ab
eis qui constituti sunt dispensatores quo et modo subue
nire teneti cum talis appropatio sit iure gentium
¶ Item arguitur sic Pro quo presupponi quod licet ex ordi
ne charitatis teneamur Plus diligere coniunctos quam
extraneos nihilominus quo preceptum obligat respectu
coniunctorum obligat etiam respectu extranei in simili
casu ita quod si ego in aliqua necessitate teneor subueni
re coniuncto in simili etiam teneor subuenire extraneo
si frater moriatur fame. isti qui tenent contrariam
opinionem oportet quod concedant quod non teneor illi subuenire
sicut concedant quod nec extraneo teneor. et hoc mirabi
le est. Et tamen isti tenenti concedere quod si non teneor ex
traneo quod neque teneor fratri et si non fratri quo nec patri ita
Quod etiam si videam patrem in carcere captiuum et
Ego habeam multas diuitias superfluas quod non teneor
subuenire mirabile est ¶ Sed contra Primam conclusionem
arguitur sic quia si illa esset vera sequeretur quod aliquis rex
vel princeps teneretur dare totum statum suum ad
subueniendum extreme indigenti, vel si oportet emere me
dicinam ad subueniendum illi quod constaret toto statu
regis. Cons est falsissimum quia nec sibi ipsi taliter teneri
subuenire ita quod si princeps indigeret ad salutem ali
qua re quam non posset haberi nisi daret statum suum non teneri
pro hoc duo quod aliquis potest esse in necessitate vno ex duo

duobus modis vno modo ab extrinseco Alio modo ab intrinseco ab extrinseco quidem vt si quis detineatur a Sarracenis et vellent eum interimere, Ab intrinseco vero est necessitas naturalis. Et Primo dico quod in necessitate quam vocamus ab extrinseco non tenemur subuenire vt si aliquis diceret ego habeo fratrem tuum captiuum et si non dederis mihi tot mille auros neccabo illum tunc non teneor subuenire quia illa necessitas prouenit ex malicia alterius, Alia est necessitas que prouenit ab extrinseco et in necessitate naturali et tunc teneor subuenire et ista necessitas taliter fuit ordinata adeo vt paucis possit subleuari et ad casum quem ponis quod potest contingere quod oporteat ponere statum principis pro medicina extreme necessaria non admitto casum quia ille casus non est naturalis ¶ 2° Dico quod bona principis vel ducis sunt bona communitatis et ideo non oportet bona comunia ponere pro vita huius hominis Quia si iste daret statum non solum perderetur sibi status sed etiam omnibus ministris eius et dico quod quando dicitur quod subuenire existenti in extrema necessitati cadit sub precepto ita quod oporteat ponere pro illo temporalia Dico quod verum est si loquamur de bonis particularibus vnius hominis non tamen oportet ponere bona comunia vt sunt bona principis pro vno et dico quod licet non oportet ponere statum principis pro salute priuata vnius tamen pro salute communi teneretur ponere statum suum, sed si sit aliquis detentus inter sarracenos et neccabitur an teneamur subuenire Dubium est quia est ab extrinseco ista necessitas.

¶ 2m argumentum rationabiliter ageret aliquis vir honoratus
si potius vellet relinquere vitam et poneret vitam quam
quam perdere statum quod non teneretur aliquis pro vita alterius per
dere vel ponere statum, Ad hoc respondet Silvester quod etiam si
vir honestus potius vellet perdere vitam quam statum in omni
ose tamen non vellet potius perdere statum prodendo indigen
ti quam perdere vitam ¶ Dico etiam quod nunquam contingit quod oportet
at perdere statum ad subveniendum alicui quia deus op
timus voluit quod tantum res essent disposite quod necessitas cum
parvo sumptu posset levari ¶ 3o arguitur sequeretur quod si
hoc esset verum quod etiam teneremur de superfluis mittere
Sarraceni quos scimus indigere, Probo sequelam quia precep
ta que sunt de iure naturali etiam obligant erga infideles ¶ Dico
quod Sarraceni qui sunt extranei sunt nostri hostes et non
tenemur illis mittere auxilium Qui male faciunt immo in
quocunque casu tamen interimere illos et permittere ut pe
reant fame; Dico tamen quod si aliqui Sarraceni essent inter nos
indigentes quod tenemur subvenire illis quando teneant
pacem cum republica xpiana intellige in extrema necessi
tate nam in magnis necessitatibus semper sunt xpiani qui
bus subveniamus tamen prius debemus xpianis indigentibus
Equali necessitate tenemur subvenire ordine charitatis tamen
in magnis necessitatibus que non sunt extreme non tenemur
illis mittere, ¶ 4o arguitur sequeretur quod medici tenerentur
visitare infirmos gratis si non habent censum et solvere me
dicamenta si nequeant, ¶ Dico quod verum est quod aliquo teneretur

medicus visitare infirmum gratis ut quando aliquis pe
reditatur et non habet unde solbat illi teneri medicari et
subuenire ut si quis suffocaretur sciens natare teneri
illi subuenire ¶ Sed contra etiam sequeretur quod si iste tenet
unde emat medicinam et alia que teneri illi necessaria dare, Dico
quod non solum medicus sed etiam quicumque diues qui habet facul
tatem teneri subuenire illi indigenti, Dominus ad ria.
in ma de correptione fraterna dicit adducens glam in c.
non grandis de 83. ponit istum cassum et dicit quod teneri
subuenire medicus in illo cassu ¶ Item arguit sic sequeretur
quod qui non subueniret existenti in extrema necessitate postea
esset homicida et per consequens quod teneretur de damno ad restitutionem
uxori vel filijs hoc autem videtur grauare quia teneretur restitue
re. sed quod teneatur ad restitutionem, et arguet dubium et pater quia si intel
arguit sic si aliquis deberet alicui peccuniam iuste vel fecisset equum teneretur ad restitutione
triticum et postea creditor est in extrema necessitate si non re
aderet debitori talis teneri de toto damno restituere
uxori vel filijs quod etiam diues qui permitteret alium mori
fame quod teneri alere uxorem et filios eius. ¶ Dico quod
forsam ita est quod si aliquis in extrema necessitate est et non sub
uenirem illi quod teneor de toto damno esse homicida
Quia tamen facio illi iniuriam. Sicut si accepissem quando
esset in extrema necessitate ab illo et postea non darem et
periret sed tunc teneor de toto damno ¶ preterea sum
homicida quod etiam si dato quod non accepissem si tamen non
subueniam teneor ad restitutionem ¶ 2o dico quod bonum
proximi potest considerari dupliciter uno modo in quantum repu
tatur inter bona mea Alio modo in quantum reputatur inter bona

creditoris tunc dico quod non subuenire de illis que debeo
creditori obligat me ad restitutionem si moreretur tamen
superflua bona mea quia reputanti mea si non subuenio
ex illis et moriatur aliquis ero homicida et tamen non teneor
ad restitutionem de damno illius argumentor sic ¶ etiam
contra hoc 2am conclusionem quia hoc esset damnare omnes
diuites quia dant paucas eleemosynas ferme omnes di
uites et hoc est argumentum quod mouet Alexander
ad hoc dico quod forsan facilius esset concedere hoc quod da
mnenti quod preceptum domini male interpretari quia dns
in Euangelio quid voluit ~~[illegible]~~ dicere quando
ait facilius camellum etc. Et impossibile est diuitem intra
re in regnum celorum tamen non intelligit nec intellexit de bonis
diuitibus quia propter illos dixit quod impossibile est apud homines
possibile est apud deum. Et qui volunt diuites fieri inci
dunt in laqueum diaboli et alibi in quarto in expositione
parabolle quod per spinas intelligunt diuitie que suffocant
verbum dei et mathei 7o intrate per angustam portam
eo quod arcta est via etc. Et non est quippe magnum inconueniens
concedere quod pauci diuites intrant in regnum celorum quia
etiam omnibus est difficile quia arcta est via que ducit ad
vitam Et pauci sunt qui intrant per eam et ecclesiastes
5o diuitie conseruate in malum domini sui pereunt in
afflictione pene Et ideo non est inconueniens concedere quod
pauci diuites saluentur. Et etiam de diuite epulone
non habetur in Euangelio quod propter alia peccata damnetur quia
etiam si dicitur quod manducabat splendide et induebatur
purpura tamen illa non erant peccata mortalia ¶ 2o in volumine

83 venialia

si nolumus Possumus aliter respondere negando ans. s. q
omnes diuites damnenti quia non omnes diuites hent su
perfluum Quia status hominis nō consistit in indiuisibi
li. et ideo si quis heat 4or millia aureorum et ad statum
suum sufficiant 3a millia non diceti tenere superfluum
et preterea nos nō Dicimus q statim teneati dare sz dicimus
q aliquando teneti dare qui het superfluum tn nō ne
cessario teneti dare isti qui petit vel illi sz solum damna
mus illos qui hent superfluum et rare vel nunqz dant
sz saltem nō excusanti ecclesiastici ab isto canone si heat
superfluum qz illi teneti largiti dare Eleemosynam
ita qz si manifeste hent superfluum tenenti dare illud
indigentibus, Dico tn ne videamur nimis ampliare
istam conclusionem q etiam diuites qui nō hent satis ad statu
suum tenenti dare Eleemosynas quia stat q aliquis
het superfluum et nō heat satis ad statum suum vt
si aliquis diues heat viginti. ¶ 2o arguiti q nullus
diues teneati dare de superfluo qz ~~licet~~ quilibet pōt
mutare et subleuare statum suum 9o ans pz quia si
aliquis fecit aliquod factum notabile et ideo acquisiuit
in bello Justo multas diuitias tunc lz ille antea erat
~~antea~~ pauper pōt mutare statum suum 9o. Dico q forte
sse magnis necessitatibus non licet mutare statum sz q sub
ueniat et remaneat in statu quem antea hebat qz ille
nihil perdit ibi tunc ¶ Dico 2o q etiam si aliquis
possit mutare statum non teneretur tunc dare Eleemo
synam extra extremam necessitatem tn qui nō vult

tenet dare eleemosinas de superfluo qd ht dico etiam qd sunt aliqui viri ita miseri et ignobiles qui et si habent diuitias nō possunt mutare statū

tn̄ qui non vult mutare statum etiam illi teneti dare de illo superfluo ¶ 3º arguit quia sufficit qd diues mutuet ergo non teneti dare eleemosynam ~~qz eodem mo~~ teneti gratis dico dico qd verum ē qd satis ē qd subueniat agenti etiam si mutuo subueniat tn̄ si videt q postea nō poterit soluere ob id nō debet desinere mutuare vel dare illi eleemosynam quia eodem modo teneti iste mutuare als mutare quomodo ille soluere et si ille nullomodo ~~ille~~ poterit soluere gratis teneti dare ¶ sz in extrema necessitati vtrum sufficiat mutuare Adrianus in loco citato dicit qd gratis nō teneti tunc dare sz qd satis erit dare mutuo, sz puto opinionem contrariam veriorem qz in necessitate omnia sunt communia et confirmati qz ē ipse qui patiti talem necessitatem posset succurri tunc ergo teneti gratis dare et ego ita credo ¶ 4º arguit sequeretur qd diuites tenenti reuocare ad status suos omnes illos qui amisserunt statum suum ¶ Dico qd non teneti illos qui amisserunt statum reuocare ad statum qz illi nō indigent qz tunc reputanti tanqz si nō hūissent statum licet ~~nō~~ an qz perderet in periculo tenereti si tamen postea leuaret pie factum eēt sicut si alicui scindereti manus ante scissionem teneor subuenire sz post scissionem nō opus ē restituere ¶ 5º arguit qz si diuites isti faciant ecclesiam vel basilicam videnti excusari ergo non tenenti dare ¶ Dico qd teneti dare quomodocunqz dent saltem dent illud 2º dico qd talis posset

ex alia parte minuere necessitas q etiam male factum
si Rellicto populo indigenti in extrema sua necessitate ve
llet agere ecclesiam vel basilicam Quia ut adducit b.
bernardus Dicite pontifices in sacro quid faciunt aurei &
io licet non condemnarem illos de mortali tn eo ~~de bona~~
excusarem illos qui rellictis gravibus necessitatibus faciunt
basilicas h religiosum esset etiam facere basilicas quia
diminuitur cultus divinus ex defectu sacerdotum vel
ecclesie & ideo evidens est ex qua parte imminet maior necessi
tas ex parte cultus divini vel indigentium & tunc
si pot ad utrunque subvenire faciat aliter maiori subve
niat ¶ Arguitur sic quia pot esse q non sint pauperes qui
bus divites superflua possint elargiri g. ¶ Dico q non
e verisimile q non sunt pauperes ubi superfluunt di
vitibus Quia dominus in Evangelio inquit pauperes vo
biscum semper habetis qr res sunt ita ordinate q si uni
superfluit alteri deest. ¶ 2o dico q etiam si non sunt pau
peres satis e q sermones morales sunt sm subiectam
mam que ut in pluribus het io si in aliquo particulari
casu aliquid occurrat quod impedire videatur observatione
precepti nunquam vigor ipsius precepti amittetur, Dubitatur
quid vocatur extrema necessitas Dico q quando e peri
culum de egritudine e extrema necessitas qr debemus a
lieui subvenire q prodest illi quod do postquam iam moritur
quid prodest, ¶ Dubitatur an aliquis dives qui het su
perfluum videat conciues suos in magna necessitate &

et vellet dare et subuenire alij diuitis vellent quo
qz dare sz alij nollant vtrum isti teneati subuenire
de diuitijs quas het dico qz teneti subuenire et si di
uitie sue nō sufficiant ab alijs pōt furari ad subueniē
dum si tn̄ scirent qz sufficiant nullomō debet furari
¶ Dubitati an iudex possit cogere diuites ad dandam
Eleemosynam dico qz sic vt tz Panormit. in c. si qs
de furtis et gl. c. sic 47 d. ¶ Sz an pauper te
neati orare pro dante sibi Eleemosynam dico qz si pas
citi teneti aliti tn̄ nō teneti orare si si nō agit
Pactum qz orabit ¶ Sz dubitati si aliquis sit tam
auarus qui non het vn̄ viuat tn̄ propter auaritiam
tempore egritudinis nō vult sumere ad manducan
dum gallinam vnam ex multis quas het et propterea
moriti vtrum si ego qui video illum taliti periclita
ri teneat illi subuenire dando aliam gallinam vel
necessaria ¶ Dico qz non teneor si ille het et nō vult
propter suam auaritiam comedere et suam necessitatem
subleuare ¶ modo videndum e quid senserit s. tho.
Circa istas conclu.es quia videti qz con. s. thom. sen
serit ad nr̄as conclu.es i. in isto ar. vt tenere contrariu
ad nr̄as conclu.es quia dicit qz solum illa necessitas obli
gat ad preceptum in q moriti indigens si nō subuenia
tur et tunc et ex eo quod dicit qz 2o requiriti ad
hoc qz aliquis teneati dare Eleemosynam s. qz
heat superfluum et qz sit pauper in extrema necessitate

¶ Item in artº sequenti ubi inquit necessarium capi du
obus modis ubi in declaratione inquit laudabile ageret q
ex statu suo tribus necessitatibus quas ibi numerat sub
veniret. ¶ Sed in contrarium e quod s. Thom. 1 q. 66 ar
7 ubi inquit res quas aliquis superabundat debent in
digentibus ubi non loquitur de extrema necessitate ut pz
ex verbis sequentibus q committitur arbitrio diuitis distri
butio diuitiarum illarum superabundantium tn in extrema
necessitate no committitur ejus arbitrio si vellit dare illi
vel obseruare Pro alio modo teneti dare illi extreme
indigenti idem 1 q. 87 ar. 1 ubi in solutione ad 4m.
argumentum dicit q dominus no solum dezima ptem
sz etiam omnia superflua in noua lege monet dare ubi
nunc quidem preceptum ee ostendit idem 1 q. 118 ar
4º Quereng utrum ~~amicitia~~ auaritia sit peccatum mortale
facit argumentum ex Basilio et in solutione ad 2m argm
ponit utranq conclusionem dicens q Basilius vult dicere
q aliquis teneeti dare Eleemosynam vel quando est
extrema necessitas vel quando het superfluum ubi
no ponit et sed vel idem in questionibus de malo
q. 13 ar 2º ff. idem in 4º d. 15 ar. 1º q. 4a dicit post
q posuit distinctionem quandam q preceptum legis obligat
ad hoc ut illud quod superest alicui post subuentione
perfectionis sui et suorum in utraq necessitate in Elee
mosynas expendat et subueniat alijs et in eodem ar

dicit q̄ tenetur aliquis Prius subuenire necessitati naturę
extraneorum q̄ necessitati conditionatę suorum et ibidem in so
lutione ad 4m argumentum ponit eadem verba qui isto
ar. 5. 22 q. 32 Ponendo illas duas conclu. Sed ad hoc
dicunt aliqui q̄ l3 in questionibus de malo et in 4o istam
sentiam tenuit quā nos tn hic in 22 reuocat et
retractat illam Sed hoc nō ē verisimile quia si voluisset
reuocare nō priuate reuocasset ¶ Item etiam quia s. tho.
in 4o dixit hec opio ē comunis et ab opione comuni nō ē
facile recedendum Item etiam q2 in ar. dixit eadem ver
ba q in hac 22 Item si aliquis diceret q̄ erat iuuenis
quando scripsit 4m veram ē q̄ credo q̄ nō hebit vltra
viginti et octo annos Cum hoc nihil obstat quia si pos
tea voluisset reuocare apperte dixisset, Item
hac 22 q. 31 ar. 3 ad 3m vbi inquit q̄ si propinquus
meus sit in extrema necessitate licet mihi capere ab alio
ad subueniendum propinquo Si q̄ licite possem ego ca
pere ab alio alius tenetur dare tn nō loquitur de super
fluo q̄ intelligitur q̄ etiam de statu tenetur dare in extrema
necessitate et in Tabula s. thom. in concordantijs con
cordant hec loca in fine et ideo vt concordemus istu locum
qui vr contrarius questionibus Dico subtiliter vt dicit domi
nus Caietanus in illo opusculo de Eleemosyna et primo
Circa illud quod in ar. 5 dicit q̄ sola necessitas extrema
obligat ad dandum Eleemosynam dico q̄ aliud ē determi
nare an sit preceptum de danda Eleemosyna, Aliud ē

Determinare q obligat tale Preceptum ¶ 2o e me
morie comendandum q illud quod cadit sub precepto lz
aliquando cadat sub consilio tn absolute cadit sub pre
cepto vt q aliquis teneatur Jejunare in Quadragessima
lz aliquando propter Egritudines cadat sub consilio tn
absolute cadit sub precepto ¶ Q e contrario id quod e
aliquo cadat sub precepto e consilio tn absolute loquendo cadit sub precepto tn
absolute e de consilio vt intrare relligionem licet aliquando
e sub precepto vt quando Eget quis Votur tn absolute
e sub consilio; ¶ Et ita dico q Eleemosyna lz aliquando
cadat sub consilio tn absolute e de precepto, Q e ex
emplum si Ego viderem aliquem in extrema necessitate ee
sub precepto teneor de statu dare lz eet consilium si ego
eem in Eadem necessitate mihi no subueniendo illi subuenire
¶ Vnde dico 2o q absolute henti superfluum dare Elee
mosynam e sub precepto immo dico q absolute loquendo
preceptum e dare Eleemosynam si occurrerit nunc pauper
An sit preceptum dare illi Dico q Preceptum no occurrit
nunc vel cras sz quando tu volueris Quia dare e
leemosynam e preceptum affirmatiuum, Q io sat e q a
liquis teneti dare Eleemosynam de superfluo Quando
ille qui het voluerit, Dummodo det conformiter ad rec
tam ronem et pro tempore pro quo ro ~~[illegible]~~ recta
dictat. Dico etiam q quando s. Thom. dicit in ar. 6 q la
udabiliter faceret qui daret Eleemosynam vel diuitias
ad subueniendum comunitati no vult dicere q no teneatur
facere sz q licitum e facere quia etiam dicit de persona
publica q laudabile e illi in extrema necessitate tn tenemur

sub precepto. Dico etiam q. s. Thom. Quodlibeto 9
artlo 12 inquit q. qui hēt superfluum status et naturę
si videt pauperem in extrema necessitate teneti dare
si vero nō videat signa extremę necessitatis nō teneti
dare illi qz etiam si illud superfluum quod hēt teneati
dare nō tamen huic potius q. alteri sz cui voluerit
et quando voluerit //

Articulus 7.

¶ Utrum possimus facere Eleemosynam de illicitis
acquisitis, Doctor ponit distinctionem q. s. tripliciti
sz circa membra distinctionis quā ponit non videtur sa
tis constare diffia inti p.m et 2.m membrum nec inti 2.m
et 3.m. Primo ponamus diffiam inti primum et 3.m Primū
ē Quod aliquis illicite accepit per usuras et tunc tenetur
restituere. 3.m ē q. cā ē illicita tn acceptio nec datio
ē illicita Nam Dubitati quare qui accepit ad usurā
teneti ad restitutionem et qui accepit rōne adulterij vel
fornicationis nō restituere tenetur mulier et quare teneti etiam
Qui accepit ex symonia ad restituendum pauperibus et
meretrix nō teneti cum cā q. ē fornicatio ita sit peccatū
sicut usura vel simonia Dicunt aliqui q. rō ē
quia qui dat meretrici voluntarie dat et ex proprio dat
sz qui dat in simonia vel usura nō dat libere sz in volū
tarie dat quia si posset hēre iste mutum vel benefficium
ab alio, sine hoc q. daret usuram vel simoniam eq. deni
isto nollet dare et io dico q. cā quare teneti restituere
qui accepit numos per usuram vel simoniam ē qz
alius nō libere dedit, sz re vera Ego non video dīam

c Quia sicut accipere in usuram vel simoniam est illi
citum ita fornicari nec est magis voluntarium quod dat
meretrici quam alteri quia si meretrix aliter vellet fornicari
iste non daret peccuniam; ad hoc Caietanus dicit quod quicumque
habet dominium alicujus rei tenet aliquem usum illius rei
sed non oportet quod habeat dominium ad omnes usus illius sic de
maioricatu qui licet maioricatus ~~tenet~~ et licet habet super censi
bus aliquos usus non tamen habet ad omnes usus quia non
potest vendere nec destruere fundos quos habet, ita dicit Caie
tanus quod licet usurarius sit dominus peccuniae tamen non est ad omnes
usus quia non habet jus ad vendendum peccuniam, ita etiam
licet qui habet beneficium sit dominus beneficii tamen non ad omnes
usus quia non est dominus ad vendendum et pariformiter
non est aliquis dominus ad emendum peccuniam per usuram
neque ad emendum beneficium ideo dico quod si ego dedi alicui pe
ccuniam ut daret mihi mutuo ille teneretur restituere illam
peccuniam quia ego etiam si libere dederim ei peccuniam ~~et~~
et ~~[illegible]~~ fuit mihi licitum, tamen quia non habebam dominium in peccuni
am ad hunc usum quod est vendere illam ideo non potuit perdere
dominium nec fuit licitum illi qui dedit mihi emere meam pe
ccuniam, Quia est regula generalis quod si duo faciunt contrac
tum et ex una parte non tenet contractus nec tenet ex alia
parte, et ideo si ego possum dare peccuniam usurario et mi
hi licet tamen quia ex parte illius qui propter usuram dat
mutuo non est licitum nec tenet contractus, ideo nec ex parte
meitz et ~~[illegible]~~ similiter de simoniaco. Dico quod nec ille potest vende
re beneficium nec aliter peccuniam ~~[illegible]~~ ideo restitutio debet
debet fieri, ¶ Sed dico quod non est ita de meretricio quia illa habet

omnia nedum dominium s. praeter corpus suum et contractus
est validus ita moriti et contractus valet. Queritur
differentia inter 2m et primum membrum. Sed adhuc est difficultas
Quare ille qui accepit peccuniam actione usurae teneti
restituere illi qui dedit. Sed distribuere operibus piis. doc
torponit rationem quia nec usura ille qui dat iuste dat
in simonia vero qui dat iniusto dat ex eo iniuste quia peccat
Sed arguitur sic iste qui dedit peccuniam simoniaco ad
huc non perdidit dominium g. ans pz quia ille qui accepit
non erat capax ad accipiendum illam peccuniam. Dico pro
nunc quod hoc quod est qui accepit peccuniam simoniace non
teneti restituere illi qui dedit non est de iure naturali nec diuino
sed solum de iure positiuo humano. Et ideo dico quod standum
in iure naturali vel diuino nec ille qui dedit ~~[illegible]~~ numeri propter
beneficium perdit dominium peccuniae nec qui dedit bene
fficium perdit dominium in beneficio quia ille contractus est
illicitus nec reperio textum in contrarium. Quia in c. be
niens ex de simonia reperio quod potius debet restitui ei a
quo ablata est simoniace, tamen doctores canonisti dicunt
Quod illud est de iure positiuo quod s. restitutio peccuniae debet
fieri pauperibus et non illi qui dedit simoniace sed hoc pu
to quod debet intelligi post condemnationem iudicis nam iudex
tanquam penale post condemnationem percipit ut detur paupe
ribus in pena illius qui dedit. Sed dico quod si iste cum
condemnatione iudicis daret proprio domino. i. illi qui sibi
dedit illam peccuniam credo quod postea non teneti amplius
restituere illam pauperibus. Et 2o dico quod forsam cum con

et est domina ad vendendum et ideo contractus qui fit in meretricio est validus quia sicut aliquis potest vendere patrimonium suum

peccuniam et ille qui accepit symoniace non tenetur restituere illi qui dedit

condemnatione Judicis etiam teneti dare pauperibus
Qz simoniace accepit peccuniam vel teneti dare in
operibus pijs no qz illud sit pennale sz qz eccia voluit
ita in detestationem simonie ¶ Sz plus placet prima so
lutio ¶ Jux 2m argumentum dico q etiam sine veteri
lege non poterant meretrices offerre sacrificium de acqui
sitis per meritricium tn nunc no eet aliquod incouenies
si ex acquisitis per meritricium daret aliquid pro eccia
vt calicem dummodo vitetur scandalum, ¶ Dubitati
Circa solutionem 2i an omnes qui lucranti ab hijs q
non posunt alienare teneanti ad restitutionem dico q
tenenti ad restitutionem eorum q lucranti ab ipis q non po
sunt alienare absoluti loquendo et similiter que lucrati
a monachis ¶ 2o dico q etiam si no posunt alienare tn
qz posunt consumere vt scholastici posunt consumere
numos quos pr dat ad manducandum, si q de illis q dat
pr ad consumendum aliquid ludat in ludo honesto q lu
crati no teneti ad restitutionem tn hoc qd luderet eet a
liqua notabilis quantitas q lucrati ab eo teneti ad res
titutionem nam sicut iste scholasticus no pot ex triginta
aureis quos quottanis mittit pr dare; ita nec illos .10.
ludere et q lucrati teneti ad restitutionem secus si eet
vnus 12o. ¶ 2o dubitati vtrum si aliquis lucrati ab ali
quo v. g. ille qui e minor etati vel monachus ab illo
qui pot alienare vtrum teneati ad restitutionem ille
qui lucrati. Quia vr q non cum alius possit alienare, dico

¶ 3o dubitatur utrum si aliquis lucratur ab aliquo v.
g. ille qui e minor etate vel monachus ab illo qui est
et qui pot alienare utrum teneatur ad restitutionem
ille qui lucratur qr vi q non cum alius possit alienare
Dico q non quia no e dubium nisi q sic teneti a resti
tutionem ille qui lucratur ab eo qui no pot alienare ut
s. ab illo qui non pot alienare vel qui e minor etate
ita e contrario etiam ille qui no pot alienare si lucre
tur ab alio teneti restituere per regulam generalem
q si unus contractus ex una parte no e illicitus nec ex
aliqua erit licitus ¶ Sed si aliquis cogat aliquem
Q trahat aliquem ad ludendum Doctor dicit q
teneti restituere illud quod lucratur ab ipso Quem
traxit tn dico q illud intelligitur si trahat per in
juriam ut si dicat q e avarus qr vult ludere vel
timidus vel agat minas et taliter commoveat tunc
intelligitur q teneti ad restitutionem ¶ Sed si aliquis
dicat alteri q ludamus ad pillam et tn debes mihi
dare excessum et tn alius no scit qualiter ego ludo
et io dat mihi excessum quem ego deberem illi da
re qr sum multo cautior ad ludendum ut dat mihi
3o. ad pillam putans q melius qz ego ludit tn potius
deberem illi illa triginta qr melius ludo et io cum
illa fallacia ego ludo et lucror, an teneat ad restitutio
nem Dico q no e dubium nisi q teneor ad restitutio
nem ¶ Sed illud e de jure civili s. q ludus sit pro
hibitus ut ludus aleaz qui e prohibitus et qui lucratur

in talí ludo teneat̃ ad restitutionem ꝙ S. thom. dicit ꝙ uniuersaliꝫ teneꝫ ad restitutionem ex iure ciuili qui lucratꝰ aliquid in ludo. Sed contra stando in foro diuino ꝫ malꝫ qui lucratꝰ ab alio sine fraude non tenetꝫ vt vr ex doctore ad restitutionem, vr ꝙ illud ē penale. S ꝙ ille qui talíꝫ lucratꝰ teneatꝫ ad restitutionem in foro conscientie ante condemnationem Judicis ꝙ ante condemnationē no teneꝫ qui lucratꝰ ludo ad restitutionē Quod ē contra S. thom. quia absolute loqui videtur S. tam ante condemnationem sicut post condemnationē huius opinionis ē paludanus in 4° dē 15 ꝫ summa angelica in isto tt° ꝙ ꝙ videlicet quouscq; sit damnatus no teneꝫ ad restitutionem in Contrarium vr ꝙ sit S. thom. in hoc loco Quia si solum teneatꝫ patiꝫ ē damnatus frustra ēet ista distinctio doctoris imo distinguentis ꝙ aliquis obligā ad restitutionem per leges dummodo sit subiectus illis qz si solum intenderet dicere ꝙ aliquis teneꝫ ad restitutionem solum post condemnationē frustra adderet si sit subiectus illis. Et probatꝫ idem quia si ēet penale illud statutū vr ꝙ non daretꝫ repetitio vnde Et in lex dat repetitionem vnde ꝙ. vr quod non sit penale Et Quod lex prohibet intendere ne iste qui lucratus ē possit acquirere dominium ¶ preterea quicunq; hēt ius in foro conscientie, nec ego scio male uti eo iure in foro contentioso hereticus

Donec sit condemnatio facta et ille qui petit nō habuisset
nisi in foro conscientie ante condemnationem ¶ Dico q̄ vt
tz s. thom et silvester q̄ vbi prohibet lex ludum
prohibet etiam translationem dominij et intendit o
bligare ad restitutionem et hec ē tutior opio ¶ Sed posse
mus dicere q̄ dato q̄ illud statutum nō eēt penale lex
voluit dare facultatem repetendi isti qui amisit pecu
niam ita q̄ si iste vellit repetere alius teneti restitu
ere alias si nollit repetere nō teneti restituere tn̄
admonendi sunt vt restituant dicit prop s thom
q̄ ē verum q̄ ille qui lucratus ē teneti ad restitutionē
per leges ciuiles dū modo ille leges nō fuerunt derogate
per consuetudinem eēt etiam sciendum si sunt dero
gate consulendi sunt prius consulti ¶ Alij gradus
loquntur in hac re dicentes q̄ tenentur omnes lusores ad
restitutionem vt ē quidam modernus in libro Quia
fecit de casibus confessionum, sz hic ē minus rigidus
et pauci credunt ei ¶ Notandum tn̄ q̄ nō omnes
ludi sunt prohibiti et s. thom loquitur de restitutio
ludis prohibitis Doctor preterea dicit q̄ si quis trahit
alium ad ludum aleaꝝ et lucratus ē ab illo trahente
alius qui tractus ē 100 aureos ¶ nō teneti restitue
re sz mirum ē quare iste nō teneti ad restitutionem
illius peccunie illi quia si dicas q̄ ille dignus ē vt non
recipiat peccuniam qz traxit victorem et sic
fecit eum executorem istius peccunie aliqui dicunt q̄ ē
in consilio q̄ iste det illam peccuniam pauperibus vel

vel victo vel q pot sibi retinere in isto casu ¶ 3.
Thom dicit q non debet illi restituere sz pauperibus
sz hoc no e etiam ex dispositione iuris diuini vel na
lis q iste restituat illam pecuniam pauperibus sz vel
e ex dispositione iuris positiui vel e ex equitate
iudicis taliter precipientis vt restituat pauperibus
ita q post q manifestum fuerit iudicet q victus traxit
victorem iudex pot dare pecuniam pauperibus, ¶ Et odm
dato q non liceat facere eleemosynam de iniuste acqui
sitis q debent restitui vt de vsuris et rapinis bn
facta eleemosyna ex illis vtrum teneat eleemosyna
vel an pauper postea tenebatur restituere qui ab illo
per eleemosynam accepit non e dominus vt ille qui
furatus e pecuniam no e dominus illarum pecuniarum et de
tali pecunia ille no pot facere eleemosynam et alius q
recipit eleemosynam tenetur ad restitutionem illius pe
cunie sz si aliquis eet vsurarius qui rone pecunie
mutui accepit pecuniam per vsuram ille no e dubium
nisi talis pecunie e sm aliquid dominus ita q si
ex illa emat agrum no tenetur fructus dare illi a quo
accepit pecuniam per vsuram vel per simoniam
sz no e omo dominus quia tenetur restituere et io vsu
rarius no pot de tali pecunia facere eleemosynam qz
no e dominus. Sed vtrum si ex tali pecunia fiat e
leemosyna an facta teneat qz no e dubium q no licet
facere sz an facta teneat, Dico q si populus recipiat
eleemosynam ab vsurario vt fauere illi et io non

dico q aliqua pecunia cuius ille q accepit ~~[illegible]~~ vt ille q furatus e pec ~~[illegible]~~

Non debet recipere largas Eleemosynas populares
Pauper vel monachus ab illo ne videatur favere
malo illius lz paruas bene pot recipere ¶ 2° dico q
si talis usurarius hēat multa alia bona propter q ex
ex usuris lucratus ē si faciat Eleemosynam facta E
leemosyna tz q licet recipit Eleemosynam ab illo non
teneti ad restitutionem, Dico tn q si iste non hēt
alia bona nisi illa q per usuras lucratus ē nō solum
nō licet facere illi Eleemosynam de illis verum etiam
nec tz post q facta ē sz ille qui accepit Eleemosynam
scienti peccat et teneti restituere. Quia ut constat
ex superioribus istius 22 q 31 ar 1 ad 3m per distinc
tionem quam ibi facit d. Thom. constat q ista bona q
usurarius dat non computantur inter bona illius et io
qui accepit Eleemosynam teneti restituere. ¶ Sed ē ma
ius dubium de pecunia debita rōne mutui ita q si aliquis
accepit mutuum et nō hēt aliud nisi illud quod mutuo ac
cepit. Dubitati an iste possit Eleemosynam facere. Di
co q nō ē dubium nisi q non licet facere illi Eleemosynā
de illo quod hēt debet nec sm aliud qz vergit in detri
mentum creditoris nisi sit parua quantitas Quod dat
Sed an facta teneat vr q sic quia si iste ludat nu
mmos quos debet et perdat, creditor nō pot repetere
ab illo qui lucratus ē a debitore ergo vr q etiam si det
Eleemosynam ex illo quod debet q factum tz. ¶ Dico
Q. Profecto q peccat mortaliter qui dat pecuniam quā
debet Quomodocunq det // ¶ 2° si dolo daret Puto

Puto q̄ teneretur ad restitutionem ita q̄ si dolo daret pe
ccuniam quam debet in Eleemoysinam ut postea alius
non peteret ab eo puto Profecto q̄ teneti ad restitutionem
Et puto q̄ ille qui recipit peccuniam in Eleemoysinam ab
illo qui debebat illam q̄ teneti ad restitutionem lz nō ē ad
huc manifestū tn̄ Ego non tenerem illam peccuniam quam
aliquis mihi daret in Eleemosynam si debebat illam, Di
co tn̄ q̄ quando dico q̄ teneti ad restitutionem qui rece
pit Peccuniam talem in Eleemosynam dummodo sit mag
na Quantitas Quia per paruam quantitatem pōt facere
Confessor q̄ iste det in Eleemosynam ¶ Durand in 4º.
dº. 15 qº. 8 dicit admonendo q̄ isti usurarij qui et si nō
heant omnia ex usuris tn̄ maximam partem hent ex
usuris ita q̄ illud quod hēt Proprium nō sufficit ad
statum suum dicit q̄ non ē tutum recipere Eleemosy
nas ab illis ut si aliquis heat 10 millia aureorū et octo
millia sunt ex usuris et illa duo millia nō sufficiunt ad
statum nō ē tutum recipere ab illo Eleemosynam Quia
ille facit iniuriam creditori dando de peccunia quam de
bet ex eo q̄ ille tunc intendit dare Eleemosynam de
8 millia aueris quos debet .s. Dico q̄ lz sit bonum consi
lium durandi tn̄ dico q̄ si ille faciat Eleemosynam facta
tz quia hēt vn̄ restituat ille illud quod in Eleemosynā
dedit .s. illa duo millia, Nam sicut si aliquis diues
[illegible] 20 aureos et det. 10 in Eleemosynam ex illis
de Eleemosina illa facta tz quia illud pōt computari
postea ad restitutionem ex suis diuitijs. ita ē de isto alio

cassu Q ideo etiam in illo Eleemosyna facta tz Quia pot
Restituere quod dedit ex duobus mille proprijs quos het
Sz Circa 3m argumentu e Dubium an si aliquis sit
in extrema necessitate Qui tn si mendicaret inueniret aliqu
qui sibi subueniat Q tn verecundia motus no audet
mendicare An tunc liceat capere illi secreto in domo di
uitis triticum vel aliquid furto quo sue subueniat
necessitati. Ret profecto absolute loquendo q no licet
capere isti exnti in extrema necessitati furto si inueniat
qui si vult subuenire si mendicet immo tenetur
tunc potius mendicare, 2o Dico q si iste e vir qui
huit honorem e e in detrimentum honoris sui q mendicet
tunc Dico q si iste in tali extrema necessitati acciperet
furto q Ego non condemnarem illum. Dico tn 3o q si
iste scit q si petat a quodam diuite e dabit sibi quod
fuerit necessarium ita q Postea no sit necesse sibi mendica
re Dico q tunc teneti potius petere ab illo diuite nullo
modo debet furari si scit q ille subueniet //

Articulus 8o

¶ Vtrum ille Qui e sub potestate alicuius possit E
leemosynas facere, ¶ Prima conclu Quicunq e sub
iectus de illis in quibus subiectus e no pot facere Eleemo
synam ¶ 2a Conclu quis aliquis sit subiectus
Alteri e het aliquid in quo no e subiectus de tali pot
facere Eleemosynam, hec doctrina e moralis Q bona
Primo dico q quo ad primam Conclu em excipiunt ge
neraliter 3 cassus ¶ Primo quo ex licen superioris

sui Peregrinatur tunc ex illo quod dedit ad peregrina
tionem pot facere Eleemosynam honestam Et similiter
Dico quod Scholasticus pot dare iustas et honestas Elee
mosynas Pauperibus sm iudicium prudentis, ¶ Item
in extrema necessitate pot filius familias vel subiectus
dare Eleemosynas. immo teneti Et no solum in extrema
necessitate pot. Sz etiam in graui necessitate, ut pr noster
S. Dominicus Qui vendidit libros ad subueniendum
grauibus necessitatibus Qui tn erat tunc subiectus pri
¶ 3o in his q sunt parue Elemosyne Et coes ut dare
bucellam panis pauperi existenti ad hostium pot no solum
filius familias facere Eleemosynam verum etiam alienus
Dummo non sit expresse sibi prohibitum a pre vel a dno
¶ Dicimus tn circa 2am conclusionem quod no e subiectus fi
lius familias pri si het pecculium castrense vel quasi
castrense Circa illud no subiectus filius familias pri ut
ut si seruit regi in bello. De illo quod dat rex pot dispe
dere filius familias Et si het cathedram pot disponere
de illis que lucrat in cathedra et dare Eleemosynam
Quia illud e quasi castrense et similiter si het officium
publicum Circa stipendia q ibi recipit no e subiectus pri
Et ex illis pot Eleemosynam dare ¶ De alijs autem
no pot filius familias facere Eleemosynam sine consensu
paterno. De alijs (inqz) Circa q e subiectus pri, Cir
ca 2m ~~[illegible]~~ ita q si filius cum pe
ccunijs quas dedit pater lucrarit aliquid in ludo no pot de
illo Eleemosynas facere quia posuit in periculo perdendi
peccunias pris. ¶ De uxore S. thom tangit in 2i

argumenti solutionem. Sz Circa illud quod ibi dicitur
a Caieta arguit Probando quod illud est irrationabiliter dictum
quia inquit Aristot. 8 ethicorum ca. 1° quod de illis que sunt
intra domum expectat gubernatio ad mulierem. Cum ergo
dare Eleemosinas videtur spectare ad gubernationem interiorem
sequitur quod mulier potest facere Eleemosynas potius quam vir.
Dicit quod dare Eleemosynam non spectat ad gubernationem
interiorem domus sed ad exteriorem spectat ad virum;
sed est Notandum quod licet sit de iure naturali quod uxor filius
vel filia sint subpotentes viri tamen quanto tempore filius
vel filia debeat esse subpotentes patris non est determinatum iure
naturali sed solum iure positivo. Quia ideo pariter dico quod quoad
quid uxor sit subiecta viro est limitata dum taxat
iure positivo. Et ideo respicienda est consuetudo. Quia quicquid
est de iure positivo debet servari in foro conscientie. Sed quia
multa sunt in quibus mulier erat antiquitus subiecta viro
in quibus modo non est. quia tunc poterat etiam quantum mu
lier debet esse subiecta viro non est nisi de iure positivo quod
oportet ad hoc videre. Unde dico. Quia aliquando mulieres
sunt bona habent parafrenalia scilicet bona que mulieribus ad
veniunt ultra dotem. ut si est nutrix regis filij et regi
na dat sibi aliquas res insignes. Quia etiam si haberet ali
quid proprijs viribus ista etiam sunt bona parafrenalia
Quia de istis potest dare uxor Eleemosynam etiam invito ma
rito licet debet evitare rixas. Et ideo det secreto vel si
aliter non potest nisi quod sciente marito debet dare det sciente
marito. Quia in rebus proprijs non debet tantum obtem
perare marito sed potest dare Eleemosynas de bonis para

frenalibus vellit nollit maritus semper tn debet provi
dere ut evitetur scandalum ita q si scit q si dat coram
marito erit scandalum non dat. Sz si tn scit Q
si det coram marito penitebit aliquantulum eum tn non
rixabitur det & coram eo presertim si e mulier q attulit
maximam dotem Q tot mille auros //

Articulus 9.

Utrum sit magis propinquioribus Eleemosyna danda
est notandum q si aliquis dat mihi ut dispensem aliqua
pecuniam in Eleemosynas no debeo intelligere q quando
dicitur q Eleemosynam debeo facere propinquioribus q de
beam dare mihi propinquiori sz potius propinquioribus illi
qui dedit mihi illam pecuniam ut dispensarem,

Articulus 10.

An Eleemosyna sit abundanter facienda, Conclu
e affirmativa Propterea e notandum q regularitr melius e
dare multis q uni ita q melius dare 1000 aureos multis
vel 1000 q uni si tn dico q licet illud regularitr ita sit
tn sanctissime & religiosissime faciunt Q fecerunt q
dant magnos census ad faciendum diversoria & redditus
ubi multi pauperes alantur Quia no e dubium nisi q d.
Benedictus & d. Bernardus sanctissime & prudenter fe
cerunt sumendo redditus ad fundandum monasteria ut ibi
Postea pauperibus largiter subveniretur quia hec fuit inten
tio illorum sanctorum patrum qui tot redditus in monasterijs
suis ee permittebant quia si hec intentio illorum no fuisset no
videtur q fuisset bene factum ut illud quod in multis pau
peribus poterat distribui in uno monasterio remaneret
¶ Circa articulum corrom sunt aliqua dubia, Primum di

Dicendum q̄ an extraneo malo liceat exhibere eleemo
sinam omisso propinquo bono. Dico q̄ Almain in 3o d.
29 q. 1. 7 con. dicit q̄ in casu q̄ domesticus bonus et
extraneus malus sunt extrema necessitate equaliter dicit
Q̄ tunc teneor subuenire magis extraneo malo q̄ pro
pinquo bono Quod sic probat quia quilibet tenetur ma
gis subuenire proximo in necessitate animę et corporis
q̄ solum in necessitate corporis sed extraneus malus est
in necessitate animę et corporis q̄ est in periculo mortis
et si moriatur damnabitur alius vero non quia iste
est propinquus vt supposui est bonus. Alius vero malus ergo
2o sicut charitas nra in hoc est bona et perfecta si assi
miletur charitati diuinę sed deus malis et bonis exhi
bet bona temporalia vt habetur Job 12 habundant ta
bernacula predonum et psalmo 143 filię eorum sicut
nouellę plantationes is. Item Iheremię 13 iustus est do
mine et iustam loquar ad te Quare vię impiorum pros
perantur is ex quibus constat q̄ deus peccatoribus exhi
bet bona temporalia ergo potius debemus subuenire pe
ccatoribus et hec est conclusio Almain quam non credo et
s. Thom. 2 q. 2 31 ar. q. 3 tenet oppositum et probo
Quia conclusio Almain non possit stare Quia bonus siue
domesticus siue extraneus est vtilior reipublicę ergo ceteris
alijs existentibus paribus Potius debemus subuenire
bono vt patet ex ar. huius questionis ¶ 2o probo oppositum
questionis alias conclusionis quia in foro exteriori domesticus
habet ius petendi illi eleemosynam plusq̄ extraneus ergo et
in foro conscientię plus obligor ad dandum domestico ¶
Item domesticus habet ius nale et diuinum ad petendum

g° q̄ hcat jus nale notum e q̄ diuinum p3 etiam in eo precep
to honorare Parentes s3 non perdiderit tale jus g° sed
ad extraneum solum e jus nale ¶ Item sequeretur si
illa conclusio eet vera q̄ omisso creditore bono et justo
obligaret ad dandum extraneo cui nol. cons non concedet debeo
g° ~~Conclusio Probati~~ et consequentia probati quia sicut
obligamur ad subueniendum Propinquo ita obligamur
reddere debitum creditori, s3 per conclusionem illam l3 immo
obligei ad dandum extraneo peccatore rellicto Propinquo
bono g° ¶ Item sequeretur q̄ rellicto fidele et bono obliga
rer ad dandum Eleemosynam infideli et malo. cons e con
tra authoritatem apli. s. maxime aut ad domesticos g°
fidei. ¶ Item ista opinio ~~patet~~ peruertit totum ordinem charita
tis positum a magro senia in 3°. et ab Ambros. super illo
ordinauit in me charitatem, ts. ubi dicit q̄ tenemur pro
pinquioribus ~~¶ Item~~ Origenes super Cantica homelia
2ª inquit post deum nobis traditus e ordo dilectionis
ut Primo loco parentes diligamus 2° filios 3° domesti
cos et si filij mali sunt domestici inquit boni viri eorum
diligantur et b. Augustinus h° 1° de doctrina xpiana c 33
dicit in luce summa justicia consistit q̄ potiora bona magis
et minora minus diligamus sequitur g° apperte q̄ ponen
da e conclusio opposita ad primum almain et durand
in 4° d. 15 q. 3 de Eleemosyna et bonaventura in 4° d.
15 q. inde Eleemosyna et Alexander 4 p. q. 113 omnes
isti tenent oppositum ad opionem ~~ad opionem~~ Almain
¶ Dubitatur an malus propinquus et domesticus preferendus
sit in hesibitione Eleemosyne extraneo bono et justo, Pro q

sciendum q̄ Marsilius in 3° q̄ 15 ar° 3 dubio 2° ponit
unam opionem dicentem q̄ dilectio nalis qua aliquis assi
citi ad propinqu vel domesticum dicit q̄ nō ē ex inclina
tione charitatis quia dilectio charitatis solum fertur in
aliquid quia bonum & ideo hec dilectio carnalis dicit tn
q̄ hec dilectio nō ē peccatum quia propter imperfectionem
q̄ ē in via ideo patitur cum charitate & sm opionem istam
quantum ad dubium distinguendum ē quia si loquamur
de dilectione charitativa preponendus ē extraneus
bonus domesticus malo domesticus bonus extraneo malo.
¶ Sit 2ª conclu° alias q° sm eundem quod si loqua
mur de dilectione nali & carnali q̄ si loquamur de di
lectione illa domesticus malus preponendus ē extraneo bono
Prima conclu° probatur ex eo quia charitative diligitur
aliquis quia bonus sz in extraneo reperimus illam bonitatem
q° extraneus bonus preponendus ē ~~extraneo bono~~ domestico
malo; 2ª conclu° probatur ex 10 p° ad timoth. 5 si
quis suorum & ss. & etiam ex tutho° b. augustini in libro
de vera Religione vel 1° libro de doct. xpiana in om
nibus prodesse nō possis his potissimum ss. ¶ Dico tn q̄ ista
opio licet sit verisimilis credo tn q̄ nō ē omnino vera
& Probo sic quia de ratione dilectionis charitative nō ē sem
per velle magis bonum Probo quia magis bonum ē q̄ sal
uenti ideo homines q̄ ego tn ego non teneor magis velle
q̄ saluenti illi ideo q̄ ego, q° 2° conclu° sic quia inclinatio
nalis nō ē contra charitatem nec charitas contra nam
sz posuit illam inclinationem charitas sz hec dilectio de
qua loquitur ista opio ē nalis q° non repugnat charitati

qua fert aliquis in aliū
q2 propinquus ē dilectio

¶ Ulterius 3° sic arguo quia si ista dilectio ad propinquio
res fuisset in statu innocentie sz in illo statu nil fuisset malum
g° maior manifesta, e quia tunc quilibet fouisset filium
potius q̄ extraneum, Dico tn q̄ lz illa opio sit probabilis
q̄ bonus extraneus sit preponendus domestico malo tn o
pionem q̄ lz oppositum puto veriorem, Quia dicit Beda
super illud luce, q̄ dominus dixit quicunq̄ fecerit vo
luntatem ꝛc ad dictum Ecce mater tua et fres tui, dicit
Beda nō inconuenienter extraneos domesticis prefert sz docet
Comunctionem animorum, et Augustinus libro de doctrina
xpiana idem dicit, sic g° hemus probabilitatem vtriusq̄
Quod credo tn q̄ domesticus licet sit malus preferendus
sit extraneo et bono, ¶ Dubitatur tn si sint domesticus
bonus extraneus tn melior et q̄ lz opposita sit opinio
probabilis tn credo q̄ potius teneor subuenire domestico
Quia lz si maiora bona exhibeat si domestico rellicto qui
bonus e subueniat meliori extraneo tn quia Plures obli
gationes sunt ad subueniendum domestico q̄ extraneo
Quia tam ex iure nali q̄ ex iure diuino ex quibus obli
gamur ad subueniendum domestico nō tn obligamur ad
subueniendum extraneo rellicto domestico ¶ sz e alia diffi
cultas circa corpus articuli quia filius nō teneri subueni
re Parenti nisi in extrema necessitate sz pr ex extremam
teneri filio e dubium an religiosus teneatur exire
claustrum vt subueniat pri Quia super illud mathei 15
Quare vos transgredimini preceptum dei propter traditiones
vras ꝛc dicit Nicholaus de lyra q̄ filius si e iam professus
in religione et pr extreme egeat non pot exire a claustro

in digetes cui
[illegible]ius debeo
[illegible]ire et ad

ut subveniat Parenti sine facultate superioris et con
ditionibus requisitis ad exeundum et probat ex illa
authoritate mathei 15 iam allegata ubi constat quod Judeis
dicentibus domino quod discipuli ejus non lababant manus
ipse respondit quod etiam ipsi relictis parentibus offerebant
manus ad altare ubi inquit Nicholaus de Lyra
quod Dominus non dicit illud reprehendendo illos quod male fa
cerent sed quod sicut illi faciebant illud et erat eis licitum
ita erat aliquid licitum discipulis ex quo deducit suum
intentum ¶ Item sic probatur quia filius propter assum
ptionem alterius factus est incapax ad subveniendum
parenti sed sic est quod qui ingreditur religionem assumit alius
statum ergo est tunc incapax ad subveniendum parentibus
et per consequens non teneti exire claustrum ut eis subve
niat hanc opinionem non credo oppositum etiam tenet S. Thom.
et Caiet. et tenet in 22 q. 101 ar. 4 in solutione ad
4m et ideo sua potissima ratio est quia filius teneti jure naturali et
divino ad subveniendum jure naturali et divino in extrema
necessitate Parentibus et ab illa obligatione non potest absol
vi aliquo voto ergo conclusio est quod in extrema necessitate filius
potest exire claustrum etiam invito Prelato // 2a conclusio
Quod extra extremam necessitatem non debet nec tenetur filius
exire claustrum ad subveniendum parentibus hic patet
Quia extra extremam necessitatem non teneti filius jure naturali
nec divino subvenire parentibus ergo ¶ Circa articulum
ultimum est difficultas an clerici possint dare eleemosy
nas superabundanti? Dico quod non potest dare superabundanti
bene tamen potest ex S. Thom. 1 q. 78 ar. 7 quod bene potest clericus

× et tenetur ad subveniendum parentibus exeundo claustrum

Pro suo libito dare Eleemosynam de bonis deputatis suo vsui tn ex authoritate ambrosij no pot clericus super abundanti nec propinquo nec extraneo dare de bonis ecclie sz solum pot subuenire necessitati // Sz 2o dubitatur an possit dare filiam vel sororem clericus ex bonis de q hēt per ecclam Dico q sic quia no e deterioris conditionis clericus qz laicus //

Questio 33. de correctione fraterna.

Artis 1o Vtrum correctio fraterna sit actus charitatis. Prima conclusio q correctio fraterna inqztu e remotiua damni peccantis e actus charitatis, 2a conclusio q correctio q adhibet remedium ad peccatum qd e nociuum bono comuni e actus iustie. Dubitatur quomodo intelligitur q correctio sit actus charitatis. an sit actus ellicitus charitatis et immediatus vel vtrum sit actus imperatus charitatis sicut querebamus de Eleemosyna in qe precedenti. Rr q sine dubio correctio e actus charitatis sicut e dare Eleemosynam s. mediante alio habitu s. mediante misericordia ita q e ellicitus a misericordia et imperatus a charitate. quia superius diximus q Eleemosyna e actus misericordie sz correctio fraterna e Eleemosyna spualis g correctio fraterna e actus misericordie et mediante misericordia e actus charitatis / Item etiam dare Eleemosynam e subuenire indigenti sz nullus magis indiget qz qui spualiter indiget. g 2m argumentum e bonum ex hoc articulo debemus doceri Quomodo debeamus corrigere imperiosse nec furiosse nec pretendendo nos

Bemus cor

Nos hēre sanctitatem sed cum bono zelo et cum amore nam debet procedere ex charitate &c.

Articulus 2us

¶ Utrum correctio fraterna sit in precepto.

Conclu. e affirmativa, Prima conclu. quod correctio fraterna absoluti loquendo cadit sub precepto. nō probat eam sed presupponit eam tanquam manifestam ex sacra scriptura &c. ¶ 2a conclu. quod licet correctio fraterna cadat sub precepto nō tamen pro quocunque loco et tempore quia non teneor quando scio quod aliquis est in peccato statim quaerere illum ad corrigendum sed quando scio quod frater meus est in peccatis et scio quod diligit me et quod ad correctionem meam convertetur et aget penitentiam tunc correctio fraterna est mihi in precepto ¶ Sciendum tamen est quod finis correctionis fraternae debet esse immediatio fratris ideo quando aliquis scit quod si corrigat fratrem potius irascetur et etiam non corrigetur tunc non debet corrigere nec forsan faciat quia ipsum peccare novo peccato sed debet expectare opportunitatem, ¶ Dubitatur circa articulum istum quia videmus quod non sit notum quod teneamur corrigere fratrem probatur quia si teneremur maxime ex illo matthei 18 si peccaverit in te frater tuus sed ex illo non videtur quod sit preceptum quia licet ex illo evang. videatur quod sit bonum tamen non apparet quod sit preceptum sed consilium quia in alio loco dicit si quis percusserit te in unam maxillam prebe ei etiam alteram, et si quis petierit a te tunicam da ei etiam pallium et si quis iniuriaverit te vel angariaverit te &c. omnia ista sunt sub verbo

imperatiuo tn sub consilio sunt g° vr q correctio fra
terna sit sub consilio et non sub precepto R. q no e du
bium nisi q quilibet locus sacre scripture pot pati calu
mniam et hoc modo etiam in his peccant heretici sz dominus
possuit doctores quosdam alios predicatores, vt inquit
Paulus vt interpretentur scripturam Q io interpretatur
scriptura non hendo graues doctores ecce Peccant mortali
ter Quia no e dubiu nisi q illi doctores huerant spum
sapientie ad interpretandam scripturam et debemus se
qui illos et oppo to modo interpretari sine ronibus apparen
tibus e hereticum. ¶ Item etiam q sit in precepto pz qz
tenemur cauere malum corporale fratris g° potius tenemur
cauere malum spuale, ans pz ex isto diliges proximum
tuum sicut te ipm. ¶ Sz contra conclusionem principalem sic
arguo et vr q non teneamur absolute ad corrigendum
fres Quia vr q Peccata publica no tenemur corrigere qz
vr e temerarium velle corrigere peccatum publicum
Quod e notum pastoribus ecce cum ipi si vellent possunt
agere ¶ Q confirmatur Quia non tenemur corrigere
meretricem quia res permittit illas et permittuntur a le
gibus et e senia Agustini. Q non sunt tollende qz
inquit tolle meretrices et omnia turbabis adulterijs
et libidinibus g° ¶ 2° argumentor Principaliter quia
non tenemur corrigere infideles quia ibi vr loqui solum
de illis q sunt eiusdem religionis Q totius tertius proce
ssus quem ibi ponit si non audierit dicetis ecce, modo no
tum e q est stultum si quis conquereretur apud ipm q
quidam infidelis noluit eum audire ¶ Q confirmatur

Quia apostolus dicit 2e ad corinthios 5. Quid ad me de his
q foris sunt. et ad roma. 14. Quid ad te de suo alterius
Quia domino stat et cadit ex quo pz q no debemus co
rrigere infideles. ¶ et 3o argumentatur fortius qz si aliqs
sit qui pot sibi subuenire ego no teneor etiam si sit
in extrema necessitate ut s diximus sz Peccatori pot
sibi subuenire qz in potestate sua e agere penitentiam g
Ego no teneor subuenire Peccatori correctione ¶ res
pondetur ad argumenta Primo ad illud no tenemur co
rrigere Peccata Publica Ego nego Quia si video fratrem
meum peccantem publice debeo corrigere et ad id quod
dicit dominus in Euangelio corripe eum inter te et ipm
duo Qz dominus vult nobis dicere q et docere nos
q peccata secreta secrete corrigamus tn Peccata
publica debemus corrigere quando videmus qz possumus
prodesse. ¶ et ad illud de meretricibus dico q si aliquis
sua admonitione posset reuocare omnes meretrices forsan
non deberet facere qz permittenda sunt minora ma
la ut no sequantur maiora ut pz ex Euangelio et
ex agustino et sic no liceret confessori regis consulere
regi q remouerent omnes meretrices ita no liceret ali
cui si posset exortationibus remouere omnes meretrices
ab illo meretricio in quo sunt ne maiora mala sequan
tur. ¶ 2o dico q quia semper sensus sunt inclinati
ad malum ab adolescentia io non e timendum q defficiat
meretrices io debemus admonere illas et utendum e
correctione fraterna cum illis si sit spes de conuersione
illarum qz etiam si aliquae Conuertantur multae no conuertentur

¶ de infidelibus dico q̄ tenemur corripere eos et si dicas non facimus dico q̄ illud ē qz nō speramus q̄ conuertentur Quia si speraremus conuersionem deberemus corrigere ¶ et ad aliud quando dicis quando aliquis pōt sibi subuenire ego non teneor Dico q̄ si ego nō possum sibi subuenire sine detrimento meo non teneor quando ipse pōt sibi subuenire ut si ille habeat triticum et pereat fame qz non vult comedere ego non teneor emere panem vel triticum et dare illi sz quando ego possum subuenire alicui sine detrimento meo etiam si ipse possit sibi subuenire tn ego tunc teneor subuenire ut si vult laqueo se suspendere aliquis teneor tunc subuenire illi etiam scindere si possum ficuiculum quo se suspendit ne pereat quia etiam si ille tunc pōt vitę suę subuenire non suspendendo se cum sit in potestate sua tn qz ego possum sine meo detrimento illi subuenire in tali casu teneor subuenire et iō dico consimiliter q̄ ille qui ē in peccato et patitur necessitatem spualem teneor subuenire corrigendo ipm Quia etiam si ipse met poterat sibi subuenire qz tn ego sine detrimento meo possum illi subuenire iō teneor subuenire et corrigere ipm ¶ sz quia parum iuuaret scire q̄ sit sub precepto nisi sciemus quando obligamur ad adimplendum illud preceptum qz ē preceptum affirmatiuum et nō obligat semper, Queritur quando obligat istum preceptum de correctione fraterna et quando omissio correctionis fraternę ē peccatum mortale quod tangit s. Thom. in solutione ad 2m, Dominus Caiet. vr sentire

Q quando aliquis relinquit correctionem fraternam
sive ex negligentia sive ex cupiditate ne offendat illum
et desistat benefacere mihi si non habet probabilitatem
quod si corrigerem eum emendarem, dicit Caiet. quod tunc
non peccat mortaliter. ¶ 2° dicit quod etiam si quis habeat
probabilitatem quod si corrigat proximum emendabitur
sed tamen putet ad se non pertinere corrigere fratrem non est
peccatum mortale omittere tunc correctionem fra
ternam. ¶ 3° dicit quod si aliquis habeat probabilitatem
quod posset emendare illum et non emendet peccat mor
taliter ille non corrigendo illum. ¶ Sed Queramus an si
aliquis timore mortis omitteret correctionem frater
nam an peccet mortaliter et videtur doctor ex dicto ag
ustini dicere quod sic in solutione ad 3um ubi dicit ea pro
entionis videtis, franciscus de maironis 1° de civi
tate c. 9. super augusti. dicit ex senia agustini quod
si ego possum emendare aliquam mulierem a peccato co
rrigendo. Puto tamen quod si corrigatur amicum eius ne
ccabit me et ideo omitto ne inficiat me dicit quod non
Peccat mortaliter sed solum venialiter quia ego non te
neor ponere vitam pro ea. ¶ Sed ~~ordinamus~~ adria
nus in ma de correctione fraterna dicit quod in tali ca
su peccarem mortaliter omittendo correctionem fraternam
propter ~~correctionem fraternam~~ ~~ats~~ propter timorem mortis
et quod male intellexit franciscus de maironis argumen
tum; sed b. agustinus in illo loco 1° de civitate dei c. 9
dicit quod inter alia peccata que committuntur in xpm unum est
Quia non corrigunt gentiles et paganos ex quo franciscus ma

Mairo intulit q̄ ē Peccatum veniale timore mortis omittere correctionem fraternam. Adrianus intulit q̄ ē mortale. Sz videor mihi q̄ Francisc. Mario melius intelligit mentem Agustini. Quia dicit Agustinus de xpianis q̄ non corrigunt gentiles iure inquit cum eis temporaliter puniuntur. Nec tn̄ puniuntur cum eis eternaliter damnabuntur. Dicit tn̄ q̄ etiam si hoc peccatum nō sit graue in omnibus grauius tn̄ ē in his q̄ gerunt curam animarum. Sz S. Thom. 2 q. 26 ar. 5 determinauit q̄ Plus teneti homo diligere vitam spualem proximi q̄ vitam temporalem suam tunc sic arguo. ¶ Plus teneti diligere proximi spualem vitam quam propriam corporalem, sz qui putat q̄ si corrigat fratrem emendabiti. Q̄ timore derilinquit postponit vitam spualem proximi proprie vite corporali. ergo Peccat mortaliter. ¶ Sz in solutione ad 3am in illo 5o ar. vr dicere q̄ non teneti quis ponere vitam pro salute spuali proximi. Quia hoc inquit perfectionis ē quia Perfectio graue ēet q̄ quilibet teneretur ponere vitam Corporalem Pro vita spuali proximi si non hēat curam animarum. Quia tunc teneti ut eps vel prelatus teneti. ¶ Et ideo magis Placet mihi opinio Francisci Marionis Q. s. ē solum peccatum veniale. Sz quid dicemus ad id quod dicit S. Tho. in hoc loco. Quia vr dicere q̄ Peccat mortaliter qui amittit salutem proximi Propter timorem. Dico q̄ voluit lenire verba agustini cum dixit dummodo nō

nõ ita diceret ~~aquo~~ hec ut Cur Preponantur Duo
Q debet intelligi q Quando aliquis dicit Ego malo vi
tam meam absolute q vitam spualem proximi tunc
e Peccatum mortale vel quando e necessariu pone
re vitam Pro salute proximi Ponere vitam corpora
lem et diceret quis tunc ego malo vitam meam
q salutem spualem Proximi etiã si ille sit in nece
sitate tunc Peccaret si de facto e necessarium q
Ponam vitam pro proximo taliter q scio q proximus
ex ignorantia peruertitur ab hereticis tunc Peccaret
nõ Ponendo vitam, Dico tn q quando nõ e necessa
rium Q ponam vitam meam Pro salute spuali proxi
mi tunc nõ Peccomortaliter si omitto correctionem
fraternam Propter timorem mortis bene tn quando e
necessarium ut V. ~~agustinus~~ Si aliquis e in pericu
lo Q iam peruertitur ab hereticis tunc eet cum pericu
lo mortis teneor corrigere frem meum Quia tunc e
necessitas tn Quando aliquis e in peccato mortali et
non vult agere Penitentiam tunc cum periculo vite
non teneor corrigere illum qr nõ e necessitas Unde
Dico q si in generali heret tale propositum s. q malo s
uare vitam meam q here vitam vel salutem spualem
proximi ut quando eet necessarium nõ daret vitam
suam Peccaret mortaliter ¶ Ad verba s. thom.
in illa q 26 ar 5 Dico q ipe exponit se s. nisi quan
e necessariu als nõ teneri, ut nõ teneor dare bo
na mea temporalia proximo nisi quando ipe e in necesse

¶ et. Sicut dicimus Resolutorie Quando obliget Preceptum istud Dico 1° q̄ nō obliget nisi quando venit ad talem cassum q̄ hēt probabilitatem q̄ admonitio sua proderit. ¶ 2° q̄ si omittat ex timore cadente in constantem virum et cum probabilitate Peccat venialiter sinō hēat curam illius. ¶ 3° dico q̄ si amittit ex negligentia hēndo pbabilitatem q̄ admonitio proderit Peccat mortaliter Quia Eleemosyna corporalis etiā cadit sub precepto sub pena Peccati q̄ etiam spūalis. Sed tn̄ sm̄ dictum debet intelligi si omittat eum ra^e particularis persone quia si omitteret eum ra^e unius multitudinis nō excusarer Quocunq; metu. Si video q̄ possum prodēe ut si sint heretici predicantes. //

Articulus 3⁹

Vtrum Correctio fraterna Pertineat solum ad prelatos? Dubitatur An nō plus peccet prelatus omittens correctionem frnam q̄ alius qui nō ferret curā gregis. vt q̄ Plus peccet quia dominus inquit de manu tua aīam requiram illius et hēt ex officio ¶ Sz in Contrarium ē quia sunt aliqua q̄ sunt ita comunia prelatis sicut alijs ut nō peccare. ita spectat ad alios xp̄ianos sicut ad prelatos et sunt alia q̄ spectant ad prelatum ex officio ut corripere ex justitia peccā Sz correctio fraterna vt ēē de hijs q̄ sunt cōia omnibus ut sicut omnes tenenti ēē imperati ita tenetur corrigere frēs et io dominus Caiet. in ar° precedenti in solutione ad 4^m dicit q̄ prelatus nō plus peccat omittendo correctionē fraternam q̄ alius, Sz Adrianus

in hac mā dicit expresse q̄ plus peccat prelatus omi
ttendo correctionem fraternam q̄ alius & hoc credo
ee verissimum Quia e erroneum dicere q̄ Prelatus
nō teneti ad hendum Curam unius sz ad hendum
solum curam cōitatis Quia Quid aliud e here curā
cōitatis q̄ here curam singulorū & iō credo q̄ teneti
prelatus ponere vitam corporalem pro salute spūali
unius ouis suę. Dummodo ad maius bonum non sit
necessarius Quia tunc non teneto ponere vitam; in
fert aliud Caiet. Q̄ Prelatus nō debet inquirere q̄
sint in peccatis ad hoc q̄ corrigat sz Contrarium
tz Adrianus & dicit q̄ teneti inquirere an in suo
populo sit aliqua ouis morbida vt corrigat sapienti
& tn prudenti taliti q̄ nō scandalizet oues & in
hoc mihi etiam placet plus adrianus q̄ Caiet. &
hoc ponit Quomodo s. debeat aliquis inquirere frem
ad corrigendum. S. Thom in ar° precedenti in solutione
ad 4m vbi directe vr mihi dicere contra id quod
dicit Caiet. ¶ Sequiti correlam q̄ in multis cassibꝰ
obligati Prelatus ad corrigendum frem & etiam cum
Periculo vitę in quibꝰ nō teneti persona particularis
Quia aliqua particularis nō teneti corrigere frem
vel proximum nisi heat certitudinem moralem q̄ emen
dabiti sz Prelatus nō debet spectare talem certitudi
nem sz statim corrigere etiam cum periculo vitę propię

Articulus 4ꝰ

Utrum teneati quis corrigere Prelatum suum?
Prima Conclu° q̄ non per pugnitionem penę; 2a con°

2ª conclu° é ꝙ correctio fraterna q̃ é actus charitatis
teneti corrigere prelatum licet modeste tota difficul
tas é in 2° argumento quia ex eo ꝙ correxit paulꝰ
Petrum sumunt cam heretici ad dicendum ꝙ nõ hebat
potestatem primariam petrus. Sz dico ꝙ nõ é dubiũ
nisi ꝙ Paulus extensiue tantam potestatem hebat
sicut petrus nisi ꝙ potestas pauli erat delegata & po
testas petri ordinatiua. Sz dico ꝙ si bene faceremus
corrigere superiores nr̃os publice Quia trahunt
suis peccatis populum in malum exemplum vel sua
predicatione trahunt in scandalum & in errorem
tñ male agimus quando propter peccata eorũ pas
sim murmuremus dicentes inter opifices & alios o
q̃ male agit papa nr̃ vel rex vel qua male guber
nant eccĩam Cardinales & passim sin utilitate
reprehendimus Quia tunc profecto peccamus & co
mittimus quodam genus sacrilegij //

Articulus 5ꝰ.

Vtrum Peccator debeat corrigere delinquentem
ponitur a. S. Thom. 3es conclues. Prima conclu° é
ꝙ Peccator pot corrigere delinquentem. pz quia pot
Rectum Consilium dare ¶ 2ª conclu° ꝙ hoc rectũ
Consilium quod hel ad corrigendum pot impediri pro
prio peccato ¶ 3ª conclu° é ꝙ peccator si cum humi
litate faciat pot corrigere delinquentem ¶ in isto ar°
agit de correctione fraterna secreta & nõ de publica
Qz de illa in ma de iusticia an Iudex peccator pot

Pot corrigere alium peccatorem ex Quibus doctoris
in suma eliciti conclu° principalis Q corripere ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ existentem in peccato mortali nō ē de se
Peccatum mortale istam conclu^em ponit Caiet. in hoc
loco & Adrianus in hac mā Probati sicut probat
Caiet. quia si eēt mortale corrigere exntem in alium
in peccato hoc eēt vel qz eēt indignus vel rōne
scandali vel rōne superbie faciat eē mortale ¶ sz
Primo nō ē indignitas Pro quo noto q 2^x ē indignitas
vna ē indignitas ~~gra~~ ḡia qz aliquis nō hēt jus ad
faciendum illud vt laycus ē indignus Consecrandi
hostiam qz nō hēt jus nec Peccator recipiendi eucha
ristiam sz Peccator nō hēt talem indignitatem con
trariam ad corripiendum Qz jus corripiendi nō dati
in gra vel in charitate ro nō hēt jus corripiendi rōne
gratie vel charitatis sz satis ē q hēat rectum ju
dicium & sic ex ista parte nō hēt indignitatem
Alia ē indignitas Priuatiua i. Quando aliquis nō
hēt dignitatem & isto mo^o dicitur indignus pecca^or
positiue dicitur nāq aliquis integram dignitatem hē
re ad corrigendum alium qz ē sapientior vel
melior ad corrigendum & sic peccator lz non sit
melior q alius peccator ad corrigendum pot tn eē
sapientior illo & ex hoc hēbit dignitatem corri
gendi sz potestis vos arguere sic si alijs sit
concubinarius & vellit alium concubinarium co
rrigere nō hēt dignitatem corrigendi qz ille non ē

Melior neq; sapientior Altero Quia e in eodem pec
cato Et dico q dato q ille no sit melior alio Concubina
rio tn videtur ee sapientior Quia judicat no ee
perseuerandum in tali peccato Et ro dico q non per
dit jus corrigendi Et io ex ista parte no habetur q sit
peccatum sz ad aliud impedimentum rone scandali di
co q si iste e secretus peccator nullum sequitur scan
dalum per hoc q corrigat, sz si sit publicus peccator
pot adhuc facere correctionem taliter q non sit scan
dalum quia si ille dicat Jam e tempus fr ut dimi
ttamus ambo ista peccata tunc no sequitur scandalum
sz eet scandalum si grauiter reprehenderet ut si oste
deret se inocentem Quia faceret scandalum ad hoc q
detestarentur ipm homines et etiam alios predicatores
Item no rone superbie e peccatum qz pot ille ex amici
tia vel ex amore corrigere Et tn superbia, sz
Dubitatur utrum si aliquis faciat quidem ex sup
via q corrigat alium ut ipe corrigens videatur ee bo
nus An sit peccator utrum taliter corripere delin
quentem sit peccatum mortale .1. utrum finis ille prop
ter quem corrigit .s. ut acquirat bonum nomen sit
peccatum mortale, Dico q dupliciter pot aliquis co
rrigere alium ex superbia. Vno mo concomittanti
ita q corrigendo istum no ut videar melior isto sz
ut isti prossint, nihilominus tn superue facio ita
Q reputo q si me sanctus vir respectu illius
Dico q illa superuia e Peccatum mortale nihilomi°

illa correctio bona ē de se et propter hoc q̄ concomitta
ti illam peccatum nō efficiti peccatum sz bona ē, A
liomodo pōt ēē ut aliquis ordinet correctionē frēnam
ad finem superuie et talis correctio ē peccatum morta
le. Et de hac videtur loqui dominus in Euangelio
hipocrita Quid vides festucam in oculo &c. ubi
post q̄ dominus ibi vocat hipocrytas eos qui vident
festucullam. Non loquitur de hijs qui cum sint mali
corrigunt sz si de illis ~~prebent~~ qui propter illum finem
faciunt ut appareant boni Dubitatur tn̄ dato q̄ po
sit Peccator ~~omnis~~ eo modo quo diximus corrigere frēm peccato
rem sz utrum ēēt melius cessare ex humilitate a
correctione Quamuis liceat tali peccatori corrigere
alium peccatorem eo modo quo diximus sz ~~sim~~ humiliter
et cum amore. Rr et dico q̄ si peccator pōt emē
dare alium Peccatorem correctione sua male facit et pe
ccat omittendo Pz quia facit contra ordinem charita
tis et si Justus obligatur ad corrigendum peccatorem quo
commode pōt emendare peccator nō ē melioris condi
tionis q̄ Justus et nō tenetur corrigere frēm peccator.
si pōt emendari. Nihilominus tn̄ si putat q̄ me
lius ē cessare a correctione excusatur a peccato ex
sua ignorantia. tn̄ sine dubio melius faceret corrige
do q̄ cessando a correctione; Dico etiam q̄ Judex
Qui publice debet corrigere et corripere alios siue
ipē Judex sit peccator publicus siue secretus nihi
lominus nunq̄ perdit jus corripiendi alios.

Artiꝰ. 6.

Vtrum quis debeat a correctione cessare propter timorem, ne peior fiat? Sunt due conclus. Prima conclus. quod correctio coactiua que pertinet ad iudices non est dimittenda propter turbationem ejus qui corripitur sed correctio fraterna que procedit ex charitate omittenda est quando timetur quod ad deteriora labatur si corrigatur et ¶ De correctione 2a et principali dictum est s. ar. 2o circa quam est notandum quod sicut in periculo vite corporalis peritus medicus non debet expectare periculum certum vite nec certitudinem salutis sed potest statim adhibere remedium quia satis est quod est suspicio mortis ita in necessitate spirituali non debet spectare aliquis manifestum periculum ita quod si aliquis videt fratrem quod conuersatur cum muliere tamen dubium est an cadat in peccato tunc potest adhibere remedium corrigendo nec etiam debet spectare certitudinem an corrigetur per correctionem illius ita quod frater qui videt alium fratrem vel proximum in peccato vel in periculo peccati non debet ad corrigendum spectare certitudinem nec manifestum periculum sed satis est quod habet probabilitatem quod est in tali peccato vel quod est in periculo peccati ¶ Sed dubitatur an si ego scio quod si admonuero proximum meum ut recedat a peccato quod fiet deterior peccator ut si admoneo quod omittat concubinam habebit me odio. Sed scio tamen quod per correctionem emendabitur ab illo peccato aliter manebit in illo peccato vtrum debeam corripere? vt quod non quia incidet in grauius peccatum quod est damnum proximi ad hoc, Ret. adrianus quod si ego scio quod si non admoneam morietur in illo peccato etiam si admonere quod incidat in grauius

23

Peccatum quod e damnum proximi ad hoc ¶ Ad hoc res
pondet Adrian⁹ q̄ si admonere q̄ incidet in grauius peccatum
& si ego scio q̄ morietur non admonendo : s. in odium pro
ximi q̄ nihilominus debeo corripere qz melius e q̄ iste
tandem saluetur lz incidat in grauius peccatum q̄ q̄
moriatur in illo peccato ¶ Sed arguitur sic volo probare
q̄ etiam si sciam q̄ iste tandem saluabitur si admonere
tn̄ q̄ nō debeo corrigere pz quia ex correctione mea in
cidit in maiorem offensam deo g° non debeo corrigere q̄
sequitur maior offensa dei pz quia ex casu qz statim
blasfemabit vel odiet me, ¶ hoc argumentum petit
vnum dubium quod e minus peccatum vel maius peccatum
sine penitentia vel minus peccatum mortale cum penia
& quod istorum deberet quis potius eligere si dominus
proponeret vtrumq̄ vel vt melius dicam quid potius
istorum deberet peccator quia maius peccatum vr ee
blasfemia & superueniente penia siue sit sine illa q̄
q̄ simplex furtum sine penia * Sed tn̄ quia in infer
no committunt grauia peccata et si non imputentur ad
penam ideo multo magis e euitandum simplex furtum
sine penia q̄ blasfemia cum penia & sicut dico peccata in
ferni q̄ iste committeret si moreretur sine penia q̄ ita sunt
vere peccata sicut ea q̄ committunt in via lz nō puniantur
& ideo dico q̄ debeo corrigere ipm de peccato etiam si
scirem q̄ statim committet maiora peccata qz si illum
nō corrigam damnabitur & committet grauiora q̄ ista
¶ Sed dubitatur ab adriano vtrum si aliquis blasfemet
vel committat aliquod graue peccatum in presentia mea

corrige quę ibi cōtinet

q̄ in casu euitantur

* vnde dico q̄ si post damnationē nō sequerentur alia
peccata merito dubitaret hoc qz si cōtentio sit solū
inter ista duo maius peccatū e blasphemia et etiā
superueniente penia q̄ simplex furtū sine penia sed

scio tn̄ q̄ si corrigam multiplicabit peccata et plus blas
femabit. Vtrum debeam corrigere eum? Dicit dominus
adrian9 Q quia vnicuiq; mandauit deus de proximo suo
immo q̄ si video q̄ si aliquis cum mendacio diffamat ali
quem coram me et scio q̄ si dicam q̄ nō ē verum quia
Ego scio tn̄ alij non credent. michi adhuc debeo corrigere
talem fratrem et dicere q̄ nō ē verum et hoc intellige quo
possum sine detrimento. quia si ē potens et me exagi
tabit non tenor. Sz si possum sine meo detrimento tenor
quia si tacerem viderer consentire cum illo io pariter
Dico q̄ si ego video aliquem blasfemantem de deo Quia
detrahit deo debeo corrigere eum et si nō sperem emenda
tionē ejus, et si dicat aliquid indignum deo debeo dicere
mentiris, si tn̄ nullo mo sperarēti vtilitas nō deberem
corrigere quia tn̄ hec vtilitas nō solum ē consideranda
in presenti sz debet hēro respectum ad bonum comune ideo
opz increpare quia si nullus corrigat istos blasfemos multipli
cabunti et si omes corrigeremus multo potiores eēnt tn̄
Quia videmus multiplicantē ¶ Dubitatz 3o vtrum ali
quis peccat ex ignorantia ita q̄ ignorantia illa nō excusset
a toto sz excuset a parte vt si aliquis juret et flum
juret tn̄ putet q̄ si nō juret in detrimentum proximi Qz
juramentum flm nō ē peccatum mortale vtrum debeam
admonere illum si sciam q̄ perseuerabit in malicia? Quia
vr q̄ facio illum grauius peccatum facere et si antea
peccauit mortaliter nec illa ignorantia excusabit a mortali
tn̄ non ita grauiter peccabat sicut postea q̄ correxi eum
tn̄ videtur ex alia parte q̄ debeo corrigere quia vt dt
Gregorius et hētur de regulis in c. quod quis scandalum. Vtilis9

e scandalum nasci permitti quia quod veritas doctrinae omi
ttatur et adrianus citat apostolum 2e ad corinthios
2o dicitur xpi bonus odor sumus in his qui loquuti sunt
et in his qui pereunt ubi dicunt doctores quod ex doctri
na apostolorum aliqui proficiebant. Alij vero scandali
zabantur et in maiora mala veniebant. Dico ergo quod dicit
dominus adrianus quod si aliquis facit aliquid ex ignoran
tia etiam si corrigo eum scio quod non emendabitur quod non
debeo emendare quia ante quam emendetur vel non peccat
mortaliter vel non graviter peccat postea in gravius pecca
ret. Et ideo quia plus nocerem quam proficerem dicit quod non
debeo corrigere sed tamen ut dixi semper debemus respi
cere bonum comune ita quod commode et pro tempore
conveniente debeo admonere illum ut prossim alijs da
to quod illi non prossim sed tamen facerem solum ut ostendam
me sapientem tunc deberes cessare dicit tamen a
drianus quod dato quod ita sit quod veritas doctrinae non e
tacenda adducit 11 q 3 ieronimum in c quando
vir ecclesiasticus adducit in quod adrianus quod debemus pre
dicare doctrinam xpi et cum scandalo aliquorum
quia inspiciendum e bonum comune sed tamen quando vi
demus quod nulla utilitas sequitur sed turbatur non so
lum mali sed etiam boni tunc debent cessare o predi
cationes quia nulla sequitur utilitas quia de talica
ssu inquit ieremias Ego solus sedebam et tunc
poterit orare predicator pro illo populo //

Articulus 7

¶ Utrum in correctione fraterna debeat de necessi
tate precepti admonitio secreta precedere an denuntietur

Prima conclu° q de peccato publico quod e simpliciter publicum non opz q precedat admonitio secreta; 2a Conclu° e de peccato secreto quod e sine perniciem aliorum debet precedere admonitio secreta; 3a Conclu° est q de peccato secreto quod vergit in detrimentum aliorum non debet precedere admonitio si scio q per illam admonitionem non emendabitur 4 conclu° e q si scio q per meam admonitionem a tali peccato emendabitur debeo corrigere plus secreto; //

Articulus. 8ꝰ

¶ Utrum testium inductio debeat precedere publicam denunciationem? Conclu° e affirmativa. Circa istos duos articulos 7m et 8m sunt multa et antequam illa primo e notandum q illud quod precepit matheus 18. si peccaverit in te et cetera non fuit novum preceptum sed illud preceptum iuris nalis quia continetur sub precepto de dilectione et etiam sciendum q antequam dominus diceret illum modum corrigendi fratrem etiam erat iste modus servandus et sic totum illud e de iure nali et ideo dominus voluit dare nobis novum preceptum sed docuit nos meliorem modum de precepto quod erat de iure nali. verum e q aliquis excomunicetur e de iure positivo ¶ Dico q finis correctionis fraterne e emendatio fratris ideo si non sit spes de emendatione fratris non e procedendum in correctione fraterna nec e dicendum sicut aliqui corrigentes dicunt Ego volo facere quod in me e ¶ 3° sciendum e et deducitur ex 2° q sicut medicus corporalis debet mederi cum quanto minimo pot damno ita q si pot digitum scindendo debet excu

excusare brachium vel brachij scissionem ita in spua
libus debemus corrigere cum quanto minimo damno po
test proximo et spualis ¶ 4o sciendum quod bonum spuale
e multo melius quam temporale sed in temporalibus optimum
bonum e fama et ideo in correctione fraterna si possumus
corrigere observata fama debemus observare famam
illius si autem non potest fieri nisi cum difamatione correctio
fraterna postponenda e fama correctioni spuali ¶ His
non obstantibus et notatis sciendum quod 3a continetur in pro
cessu correctionis fraterne mathei. 18 primo admonitio secre
ta que denotatur per illud corripe inter te et ipsum / 2o
inductio testium quod denotatur per illud. si te non audie
rit adhibe unum vel 2os testes // 3o e denuntiatio
que fit ecclesie quod patet per illud ¶ Dubitatur circa primum
processum de quo peccato oportet quod precedat admonitio secre
ta doctor dicit in 7o quod de peccato secreto oportet quod precedat
admonitio secreta et de publico non oportet quod precedat ad
monitio secreta quia publicum possem statim accusare
et denunciare ecclesie nec ille posset queri Quare non
admonuerim prius ¶ 2o dubitatur quod peccatum vo
catur publicum, Ret caret quod ad hoc quod peccatum
dicatur Publicum non sufficit quod possit iuridice probari coram
duobus vel tribus quia non dicitur oportet quod precedat admonitio
secreta sed solum illud peccatum vocatur Publicum ad quod
processit infamia unde etiam si ideo fuerint in uno peccato
non vocatur publicum si nulla processit infamia loquimur
de Peccatis que non sunt in detrimentum Comunitatis sed

solum peccantis immo nō debet Judex ~~[illegible]~~ inquirere de tali peccato nec eps ad pugnandum quia adhuc tale peccatum ē secretum intellige nisi sit in detrimentum cōitatis Et tn in c. de inquisitionibꝰ ex de accusationibꝰ ita q̄ etiam si ego viderem aliquem proximoꝝ committentem Peccatum mortale. in 4o. vel 5o non licet mihi denuntiare superiori nisi prius admonerem eum corrigendo et hujꝰ sentie ē Adrianus hic et Palud in 4o d. 19 et Joa. andreas et panormitt. in c. nouit de Judicijs ita q̄ si aliquis ~~dedit~~ vidit peccantem coram duobus vel 3bꝰ possum statim corrigere illum coram illis qui viderunt quia dominꝰ in Euangelio solum consuluit frem secreto ut nō infamet sz corrigendo coram eis nō infamati sz non debeo ~~[illegible]~~ sine tali correctionē denuntiare statim licet Aliqui contrariū tenent tn probo q̄ statim sine correctione non debeo denuntiare quia si non precessit infamia nō fuit scandalizata cōitas ideo nō ē cur debeamus satisfacere cōitati et cum minori detrimento quo possumus debemus eum corrigere ¶ 3m dubium mouet a durando in 4o d. 19 utrum si aliquis publice peccet et cum infamia scio tn q̄ cum sola admonitione mea possum emendare utrum teneor prius q̄ denuntiem eum corrigere, ¶ Dico 1o q̄ non teneor secreti emendare sz possum statim denuntiare et ideo ē quia in isto casu nō solum teneor subuenire detrimento fratris vm etiam damno totius cōitatis, ¶ 2o dico q̄ si nō ē tale peccatum in detrimentum publicum et scio q̄ ex correctione mea emendabitur Quantumcunqz peccatum ejus sit publicū ego non teneor ipm accusare et denunciare sz possim

denuntiare statim ¶ Ex quo sequitur aliud dubium an
de omni peccato occulto debeat precedere occulta ad
monitio. Ret s. Thom. q quando illud est in detrimentum
comunitatis ~~[illegible]~~ ut si vult succendere ciuitatem non debeo
secreto admonere sed statim debeo denuntiare, sed si ego
eem nimis certus q si ego corrigam eum secreto et admone
am ipm conuincam eum ut non comittat tale peccatum
possum ipm secreto admonere sed si non eem omnino certus
q admonitione mea cessabit a tali malo sed heam con
iecturam non debeo confidere bonum comitatis in meam ad
monitionem sed debeo statim denuntiare ¶ Et sciendum
est q prospicienda est emendatio fratris ita q etiam si ego
possem preferre bonum publicum fame fratris, ~~[illegible]~~ si ego
possum emendare frem et euitare ~~bonum~~ danum publicum denun
ciando factum et non denunciando personam non debeo
denuntiare personam ut si quis het claues ad furandum
peccunias comitatis et possum excusare illud peccatum
per hoc q dicam et denuntiem factum et dicam curiam
de peccunia hentibus in mutate claues propter tale peri
culum si sic pot adhibere remedium ne sequatur dam
num comitatis non debeo statim denuntiare, ex quo p3
Quare non seruamus istum ordinem circa hereticos quem
ponit Adrianus. Primo quia non est spes ut dicit paul.
2o q sunt periculosi ¶ Dubitati rursum dato q de
beam statim denuntiare peccatum quod vergit in de
trimentum ~~alicuius persone priuate ut si aliquis vult~~
~~necare~~ comunitatis an debeam statim denuntiare peccatum
quod vergit in detrimentum alicuius persone priuate

ut si aliquis vult necare alium, ut si Petrus Paulum
vel petrus vult furari peccuniam pauli Dicit dominus
Adrianus quod idem est judicium de bono priuato in hoc quod
est de bono publico et ideo debeo statim denuntiare illi quem
vult necare quia aliter exponerem in periculum vitam pro
ximi nec debeo prius admonere nisi sciam quod per correctionem
meam desistet sed in isto casu particulari sat est quod ego sciam
per coniecturas quod iste monitione mea emendabitur et desistet
a malo quod volebat perpetrare ad hoc quod ego vellem an
damnationem eum admonere nec requiritur tanta certitu
do sicut quando est contra bonum commune ¶ Sed adhuc dubi
tatur quia videtur quod si ego scio quod aliquis quod aliquis vult
furari peccuniam alterius vel incendere domum ejus videtur
inquam quod non debeo statim denuntiare nec ipsi domino nec judi
ci quia maius bonum est fama istius peccantis quam diuitie alte
rius proximi, Respondeo quod non est dubium nisi quod ille si vult in
terficere proximum quod debeo statim denuntiare illi pro
ximo quod caueat ab illo quia vult necare eum quia maius
bonum est vita illius quam fama alterius. Sed si vult
furari peccuniam quod non est tantum bonum sicut fama merito
posset reuocari in dubium an possim denuntiare illum parti
vel justitie vel judici Dico tamen quod liceret mihi denuntia
re in illo casu verum est quod non tenetur quia ego non sum
custos bonorum illius cum detrimento fame alterius, // 2o
Dico quod bene faciam et licitum est modo diffamare alium
ad seruandum bonum proximi etiam temporale ita quod si
quis vult furari peccuniam fratris possum statim denuntiare

denuntiare sui persone vel parti. Probo hoc quia
licet mihi diffamare proximum ad seruanda bona mea tem
poralia ergo licet mihi diffamare alium ad seruanda bo
na temporalia proximi mei. Probati ans quia si ego
scirem quod quis habet claues falsas seruorum meorum possem illum
diffamare. Item si nocte furati possem clamare
ladron. Et ad argumentum contra maius bonum est fama
illius quam bona temporalia verum est quod est maius bonum
et quod magis debeam obseruare famam illius quam bona
mea. Quando indiget ille et deberem quando indiget po
nere vitam pro illo. Sed quia tunc non indiget ideo licet
mihi diffamare illum propter temporalia. Et confirmatur
quia licet mihi interficere illum deffendendo bona mea do
to quod scirem quod solum vult rapere pallium ut dicemus
ergo etiam liceret diffamare eum pro deffensione bonorum meorum
vel proximi. Dico quod 2r. Possumus loqui de diffamatione
vel ante factum peccatum vel post. ante factum dico quod
non est dubium nisi quod licet mihi diffamare peccatorem
ut deffendam bona mea. Sed maius dubium est post
factum. Sed dico quod eodem modo possumus post factum ita
quod si non vult reddere mihi bona mea possum cum fama
ipsius bona mea recuperare. Ut si quis pararet falsum
ut faceret quod alius perderet censum debeo diffamare ipsum
ut seruem bona alterius quando scio quod falsum paratur. Sed
Dico quod licet mihi infamare aliquem ut recuperem bo
na mea vel proximi sine secreta monitione si secre
ta admonitio non sit pro futura si tamen ille vult facere quod

in se e ita q̄ non hēt modum quo restituat sz vult
quando hūerit tunc non debeo infamare; Quia quo
dicimus q̄ possumus infamare loquimur de peccatoris fa
ma; Et confirmati quia si quis acciperet pecuniam
mutuatam coram me et postea negaret et alius induce
ret me in testem possum iurare q̄ alius debet etiam cū
infamia illius ¶ Sequitur 6m dubium Quia diximus q̄
quando admonitio fraterna secreta nō e profectura q̄ nō
tenemur corrigere eum secreta admonitione sciendum e tunc utrū
cessandum e a correctione quia nō e spes de emendatione
non e cessandum profecto Quia euangelium dicit q̄ co
rrigamus et si non audierit dicit q̄ adhibeamus 2os tes
tes ex quo manifestum e q̄ eodem modo cessandum e quo
non e spes q̄ si admonuero non emendabitur sic debet fieri
quando me non audiuit postq̄ correxi sz quando me nō
audiuit debeo adhibere testes q̄o etiam quando nō e spes q̄
si admonuero secreto emendabitur debeo inducere testes.
¶ Sed dubitatur Preterea ad quid debeo testes adhibere
et quomodo. Utrum debeam adhibere testes ad appre
hendendum ipm in peccato vel an ad postea admonendum
vel quomodo debeo facere, Ad hoc durand in 4o de
19 dicit q̄ si omnino peccatum e occultum et scio q̄ per
correctionem meam nō emendabitur Dicit q̄ nullo modo de
beam adhibere testes ad corrigendum. Quod e expre
sse contradictorium ad euangelium et dicit q̄ quando
euangelium precipit q̄ testes adhibeam e quando e
peccatum occultum partim et partim publicum sz di
cit q̄ quando e omnino occultum non debeo adhibere ¶

si hoc ē flm quia Euangelium loquitur adhuc de omnino occulto ex eo quod dicitur si peccauerit in te ¶ Sed Durand probat hanc suam opinionem sic quia dicit si tu vellis adhibere testes vel vis adhibere testes ad eo in facto vel ad monendum partem nō licet quia non licet ēē exploratorem vitę alterius nec 2m quia ēēt peius quia negabit vt faciet plura peccata ¶ Rr ad Durandum 1o q̄ si secreto admonui et n vult emendari Dico q̄ possum adhibere testes vt capiam eū in facto nec hoc est explorare vitam alienam quia explorare vitam alienam ē quando ego non sum certus // 2o dico q̄ possum etiam adhibere testes ad admonendum et si dicas negabit Dico q̄ non debeo adhibere testes si nō possum prodēē et debet intelligi q̄ debeo adhibere testes in casu in quo ē profuturum ad emendationem eius et in casu q̄ testes sunt viri boni q̄ nō vel qui nō infamabunt ipm et si sufficit vnus ad hoc q̄ faciam ipm emendari non debeo adhibere plures istud ē dictum Agustini in 22 qe 61 vr etiam determinatio s. Thom. hic q̄ si semel secreto admonuero non statim debeo adhibere testes si post q̄ semel admonui nō voluit emendari debet admonere 2o quo diu erit spes si tn no erit spes q̄ nec testes proderunt cessandum ē omnino ¶ Dubitatur 8o vtrum post admonitionem secretam si ego puto q̄ Prelatus poterit prodesse vtrum liceat denuntiare prelato antequam adhibeam testes ita q̄ si ego admonui eum bis vel ter et nolluit emendari scio tn q̄ iste in tanta ver

veneratione hēt prelatum q̄ si ipe tacite admonuerit statim emendabitur melius q̄ adducendo testes An possim tunc dicere Prelato, Dico et Respondetur q̄ prelatus dupliciter pōt considerari uno modo tanq̄ judex alio modo tanq̄ priuatus homo; et ideo Primo modo dico q̄ nullo modo debeo denuntiare epo vel prelato tanq̄ judici post q̄ correctione secreta non profui, sed quid dicendum q̄ si adhibendo testes non prodero Dico tunc debeo cessare omnino. // 2° Dico q̄ considerando prelatum tanq̄ personam particularem priuatam et tanq̄ prem et non tanq̄ judicem tunc si video q̄ prelatus ē persona sanctissima predita et scio q̄ admonitione illius emendabitur secreto quia prelatus ē amicus illius et cum sua virtute et sanctitate retrahet eum possum a peccato posum tunc dicere Prelato sicut si dicerem pri et tunc prelatus nullum accepit jus ad pugniendum ¶. dubitatur 3° an si statim post primam correctionem fraternam promittat se emendaturum an statim debeamus Procedere ad 2m processum. s. ad ~~subueniendum~~ adducendum testes vr q̄ sic ex dicto domini si te non audierit adhuc testes et s. in contrarium ē s. Thom. in ar. 8° q̄ quandiu hētur spes q̄ admonitio proderit nō ē procedendum ad 2m processum et ideo dico q̄ non ē statim procedendum quandiu hēt spes q̄ proderit secreta correctio quia prospicienda ē semper emendatio fratris et ~~qu~~ cum quanto minimo damno fratris possumus emendare ipm debemus emendare et quātum ad temporalia et quia fama ē maximum bonum temporale ne perdat aliquid de fama non debemus statim dedu

deducere testes sed debemus spectare ¶ Sed dubitatur
si ego admonui semel bis ~~quod post duos vel 3es annos~~
~~emendabitur correctione~~ vel ter aliquem lationem et non
emendabitur scio tamen quod post 2uos vel 3es annos emenda
bitur correctione secreta Queritur an oporteat spectare
Dico quod quando dicebamus quod debemus expectare intel
ligitur quando res est in fieri quia si non emendetur hodie
emendabitur cras vel post octo dies sed per tam lon
gum tempus non debeo spectare, et maius damnum ipsius
est quod per tantum tempus sit in peccato quod quod perdat ali
quid de fama quia forsam interdum posset mori et dam
nari etiam ¶ Queritur si scio quod post admonitionem secre
tam non proderit inducere testes an debeam inducere
testes vel si puto etiam quod non possum adducere testes
fide dignos quid faciendum, Dico quod si non proderit
ducere testes quod cessandum est et non debeo inducere tes
tes quia semper presupponitur quod talis processus est ad
emendationem ipsius ¶ Sed queritur quid faciendum est
postquam induxi testes ad capiendum peccatorem in facto
postquam accepi eum in facto? Dico quod vel ille audit
me tunc quando monuero coram testibus et emenda
bitur et tunc non est amplius procedendum quia dicit quod
si te audierit lucratus est fratrem tuum et ideo si peccator se
emendat per admonitionem secretam vel per inductio
nem testium non debeo amplius procedere sed si noluerit
se emendare quid faciendum est? Dicas quod ~~potest~~ vidi
eum an inducere testes ad capiendum peccatorem in
facto quando mala est talis ut in fornicatione aut non

aut non potui eum capere in facto quia ma non e talis
ut quando scio q furatus e et het alienum, si g° non potui
eum testibus capere in facto tunc si non vult se emen
dare monendo coram testibus non debeo defferre ad prelatu
quia quia ille negabit coram prelato nec potero probare si
tn cum testibus capimus eum in facto ut cum amicia
tunc dicendum e prelato si putamus q emendabiti per
hoc q defferati prelato quia si sciremus q nullo modo e
mendabiti postq pugnati a prelato non e defferendus prela
to, ¶ Ser Rursum queriti si cum spe amonestationis ad
duco ad prelatum. Quid debet facere prelatus postq ego
illi adduxi s. epo. et dixi q admonui eum primo secreto.
et postea coram uno vel duobus testibus Dico q pre
latus debet vocare testes istos et ~~producere~~ de ~~als~~ proce
dere via iuridica et interrogare Primo accusanti
admonuisti eum secreto si dicat q sic. Rursum addu
xisti testes si dicat sic pot statim interrogare testes
iudex si deet aliquis processus aliorum duorum precedenti
um no pot iuridice procedere contra eum si tn dicat
accusator q adhibuit unum testem quia no inveniebat
alios fide dignos tunc accussator cum illo teste sufficit
et sufficiunt vn pz q qui denunciat accipiti testis
in hac ma quia differentia e in via accusationis et in
via denunciationis. qui e nunciator accipiti testis et
no e ita in via accussationis et io debet statim interroga
re testes et interrogatis illis debet prelatus vocare pecca
torem et admonere ipm solis verbis q emendet se et
q aliti publicabit et si se voluerit emendare non est

amplius procedendum Juridice quia finis correctionis e
emendatio fratris ideo si vult se emendare non debet ipm
pugnire, si tn noluerit emendari admonitione pre
lati pot publice vocare ad judicium et publice pug
nire ex eo quod dicat sit tibi tanqz ethnicus et publi
canus et ideo e quia maius bonum ejus e salus spualis
qz fama ejus, hoc semper intelligendum e si e spes
qd per istam pugnitionem publicam. Postea emendabitur
quia si non e spes qd nec in toto nec in parte emendabitur
qz qz fuerit secreto admonitus et coram testibus, tn si
nulla e spes qd emendabitur non debet publice pugniri
si non laborat ad huc infamia nec e diffamatus sz cessan
dum e et debent orare pro illo si tn jam e diffama
tus debet publice pugniri et etiam si non sit spes de emen
datione Quia e hoc propter bonum comune. Sz queritur
si post denunciationem factam prelato peccator promi
ttat se emendaturum utrum post talem promissio
nem possit eum secreto pugnire prelatus et vr qd sic qz
Convictus e juridice et item quia ista e consuetudo
multorum Prelatorum, Dico qd profecto qd nullo modo
pot eum pugnire nec het tunc jus ad pugniendum
ipm cum finis correctionis sit emendatio si tn
prelatus putat qd qz qz promittit emendationem non
emendabitur nisi pugniatur pot eum pugnire secreto
si tn sit aliqua spes qd illud quod promittit peccator
de emendatione adimplebit et emendabitur non de
bet eum aliquomodo pugnire nec het jus ad pugni
endum secreto quia non het tunc maius jus qz si

solus ipse sciret et debet cum quanto minimo damno ejus
pot q pena datur ad emendam aliorum vel ejus sed huic nu
illo istorum eet opus si promittit ¶ Sed dubitatur ad hucqr
diximus q si ego non possum adhibere testes ad capiendum
eum in facto quia ipse cavet tunc diximus q possumus
adducere testes ad admonendum ipm saltem ex facta
et q si non vult tunc se emendare q no possumus tunc
procedere ad defferendum coram judice quia no hemus tes
tes qui viderunt eum in facto tunc, queriti si ego scio
q si adducerem eum coram judice quia ex diffamatione
q emendabiti aliti tn morieti in peccato an possum dis
famare tunc illum, ad servandam vitam spualem ejus
et vr q non quia si solus ego scirem non deberem facere
mala ut inde veniant bona sed eet malum ejus perde
re famam g. Sed in contrarium e quia potius debeo velle
bonum spuale ejus qz famam ejus et confirmati quia si
iste vellet incendere domum alterius possem eum infamare
si aliti non possem eum revocare g. etiam propti bonum ejus
spuare, R q si ita eet q si ego timeo q morieti in peccato
suo Quia non vult se emmendare scio tn quia e hipocri
ta et si diffamavero scio q emendabiti tunc debeo dis
famere potius qz relinquere eum in suis peccatis quia ma
ius bonum e vita spualis illius qz fama ejus tn caute fa
ciendum e qz forsam si non herem testes ille infamaret me
negando Peccatum et insurgendo adversum me juridice
et io quando sequnti talia scandala non deberem face
re sed quando alij scandalizabunti quia diffamo vel qz
acusavit me q diffamavi sed ubi ego eem tanti autho

ritatis q nullum tale scandalum sequereti deberem
infamare // et ideo breuiter Dico q oblito fre in pecca
tis debeo corrigere bis vel ter et si me audierit non
e amplius procedendum et si me non audierit e tn
spes q emendabitur debeo adducere unum vel 2uos
testes et si audierit et emendeti no e amplius proce
dendum si tn non emendet se et heo testes qui vide
runt eum in facto debeo dicere prelato si non publice sta
tim puniendus e a prelato ac si esset accusatus via acu
sationis ¶ sciendum tn pro scrupulosis quia si aliquis
non seruauit ordinem et non facit illud ex malitia si ex
ignorantia tunc no e timendum de peccato mortali si tn
e talis ignorantia q ille potius voluit regi ex suo ca
pite et non consilio aliorum tunc non excusareti de pe
ccato mortali suo si non seruet ordinem illum ut v.g.
si statim dicat prelato sine correctione secreta malo zello
zelatus quia iudei etiam peccabant ex zelo et credebat
se obsequium prestare deo tn peccauerunt mortaliter si
¶ sed dubitati utrum ille qui fecit contra ordinem co
rrectionis fraterne ita q vidit frem in peccato si statim
cum stultitia sua vel ignorantia vel malitia dixit
omnibus et statim diffamauit illum utrum tunc pre
latus possit procedere contra illum peccatorem iuridice
et vr q non quia non sciuit ex processu correctionis
fraterne si vr q ex iniuria facta isti ab alio quis diffa
mauit eum no acquirit ius prelatus g non pot contra
eum procedere, Item quia si posset diffamatus agere
contra diffamatorem et conqueri de eo qz dato q dicat

ego vidi eum peccantem deberet corrigi diffamatorem
puniri quia peccauit mortaliter et ¶ Confirmatur quia si
aliquis confessor audierit peccatum alterius in confessione
vt v.g. quia furatus est calicem et statim confessor in
discreto reuelauit prelato tunc non posset prelatus eum
punire quia dato quod dicat quod sit fur quod inuenietur calix in
cella sua non posset prelatus furem illum iuridice pugnire
quia est reuelatum per confessionem sed sic hic confessor
peccat mortaliter et alius etiam sic non pot procedere
quia reuellatum ex confessione nec ibi quia diffamatur
¶ Item si prelatus vel iudex sine aliqua accusatione
acciperet aliquem et extorsione vel timore faceret
vt reuellaret peccatum tunc peccaret mortaliter si illum
pugniret ~~quia male incepit totus processus~~ et quia fecit
illi iniuriam quia ex sola suspitione cepit et ideo peccat
mortaliter quia male incepit totus processus quia est nullus
et tenetur eum restituere in statum in quo erat et confessio
eius erat nulla in ¶ contrarium est quia sequeretur quod nun
quam peccata possent puniri quia peccata vt plurimum sunt
occulta quia semper in primo saltem fiunt secrete licet
postea publicentur et si quis incipit furari et capitur
in furto non pot diffamare si vult resistere et
tamen ~~quia~~ qui comuniter diffamanti faciunt cum peccato
et pauci sunt qui peccent publice, Rr quomodo cumque
sit peccatum alterius siue iure siue iniuria postquam sunt
inditia et ~~sunt~~ est infamia tunc pot eum pugnire iudex
vel prelatus dato quod male fecerit alius diffamando quia
peccauit et pugniatur etiam ille pro iniuria quia reuelauit
peccatum occultum secus tamen est quando est reuellatus per

Per confessionem Quia tunc lz diffameti nō pōt
prelatus vel iudex punire quia ē in detrimentum
et iniuria Sacramenti et ē Sacrilegium facere iniuriā
Sacramento et ita consului ego in quodam facto simi
li. ¶ Dubitatur quid faciet testis occulti peccati pos
t q̄ cogitur a prelato ad hoc ut apperiat Peccatum
alterius ut si sumus 2uo qui vidimus aliquem in pecca
et Prelatus in virtute obedientie Precipit nobis ut
denunciemus utrum teneamur denunciare. videtur
q̄ sic quia debemus obedire prelato ¶ publice vel pri
uatim sub censuris ¶ Sz in contrarium ē quia dicit
Euangelium q̄ corrigamus eum inter nos et ipm q̄ si ipe
per correctionem secretam vult se emendare nō tene
mur dicere prelato Quando peccatum nō ē publicum
et si sciamus 2uo vel tres; ad hoc Ret. s. thom.
in ar.o 7o in solutione ad sm. argumentum ubi dicit
Q. si non precessit infamia nullo modo debemus tunc
dicere prelato quando peccatum ē occultum sz quando
Prelatus Querit a nobis de crimine illius et ē nobis du
bium utrum illud peccatum sit publicum tunc debe
mus existimare q̄ Prelatus iure optimo procedit quia
scit illud Peccatum ēē publicum. et tunc bene possumus
dicere illud peccatum Prelato. Si tamen appertesci
mus q̄ illud peccatum ē occultum non tenemur dice
re prelato. nec possumus licite dicere et etiam Item
si scio q̄ prelatus ē vir pius et doctus debeo presume
re q̄ procedit legitime tn si scio ēē indoctum dissi
mulandum ē // Sed Queriti quomodo nos expediemus
a prelato tunc; Dicimus forsam ego scio in secreto et

non possum vobis dicere publice non quia istud e de
tegere peccatum, sz tunc etiam si prelatus petat a nobis
iuramentum possumus iurare q nescimus quia intelligi
mus q nescimus ad iuridice reuelandum nec illud e pecca
tum nec mendacium quia vt dicit adrianus semper in
telligiti in foro iudiciali q ego nescio q non possum alteri
dicere vt si quis infamaret alium in presentia mea et
scio peccatum illius in secreto si taceo videor consen
tire et io teneor dicere nescio hoc non tamen ita q o
mnino affirmem non e ita sz sat e q loquamur modo
q non videamur fateri ¶ Sed Queritur si aliquis
forsam in monasterio videt aliquem relligiosum carnes
comedentem q forsam no e peccatum etiam nec veniale
vtrum tn si cogar a prelato vt reuellem si aliquid
vidi et quod vidi e occultum vtrum debeam dicere
illud prelato quod tn non e peccatum saltem morta
le vel ~~veniale~~ an in talibus rebus ~~debeam~~ leuibus de
beam seruare processum Euangelij, Rit. s. thom.
in solutione ad 4m huius articuli 4i q 33 pro quosci
tote q inter relligiosos si ego non accuso me alij accusant
et proclamant in capitulo, dicit g. s. thom. q non
opz vt de illis q quidem no sunt mortalia precedat ad
monitio secreta et illa pot prelatus punire publice
et si solus sciat per hoc non derogatur fama illius sz
si fit ad confirmationem statutorum relligionis ¶ Sed 9
Dictis dato q non sit peccatum illud s. comedere carnes
tn fres postea hent illum tanqz malum frem et ob hoc
dicit s. thom. q quando vergit in infamia illius re

uelare talia et si ~~[illegible]~~ lenio non debeo reuelare ut car
tusiensi nō ē peccatum mortale comedere carnes q̄d
quid alij dicant tn̄ si comederet putarem eum
apostatham et tunc nō licet reuelare illum prelato
qz redducat in magnam infamiam et qui reuelaret pe
ccaret mortaliter quia solum hēt verum dictum docto
ris quando non sequitur infamia ¶ sed dubitatur
si ego comatus sum emendare frem in secreto et nolu
it emendari et scio q̄ si induxero testes emendabitur
sz nihilominus nō inbenio testes idoneos et timeo q̄
illi testes quos inbenio publicabunt ipm nec inbenio
alios Quero tunc quid faciendum et etiam videtur
q̄ tunc nō sunt inducendi quia si induco infamo eū
et si non induco manebit in suo peccato vr ḡ dubium
ḡ ~~[illegible]~~, sz b. agustinus leui 5. inquit super id si quis
aīam iniurantem ꝛc. quia ē preceptum quod profecto tunc
videtur q̄ ille perplexus sit Dicit tn̄ q̄ pōt se libera
re a perplexitate q̄ sit perplexus pz quia ē preceptum
de inducendis testibus ~~etiam~~ ē preceptum q̄ nō ~~[illegible]~~ infa
mem, si tn̄ induxero infamo, liberatio tn̄ a perplexi
tate ē inducendo testes qui possint prodēe et nō obēe
si tn̄ tales inbenio qui nō possunt vr dicere q̄ debeat
cessare et orare pro eo. ¶ in contrarium ē quia diximus
q̄ si non valemus tales testes inbenire q̄ possumus di
cere prelato et q̄ prelatus pōt publice denunciare et
pugnire solum propter emendationem ḡ eadem rōne po
sum ego diffamare ipm ut emendem ¶ Dico breuiter
q̄ quando infamia non ē necessaria ad vitam spualem

fratris nō licet infamare ~~[illegible]~~ 2e alis sequeretur certe multa incō
venientia q̄ quilibet q̄ vellet pro quacunq; reposset
infamare Sed dicetis contra prelatus poterat infama
re g̃ datur aliquis cassus in quo infamiā h̄; Dico q̄ ita
ē quia tunc non pōt aliter emendari vn̄ in cassu nr̄o
pōt aliter emendari s̄ per indutionem testium ē
Contra quia si induco tales testis non fide dignos fa
uebimus peccato eorū s. q̄ diffamabunt quod ē graue
peccatum; videtur g̃ q̄ non sint inducendi s̄ orandum
pro eo ¶ Dubitatur quia diximus superius q̄ si peccatum
ē in detrimentum publicum debemus statim reuelare
Dubitatur inq̄ si imminet periculum mihi vt v. g.
si ille male me exagitabit si reuelo peccatum ejus. Quid
faciendum ē Dico q̄ tantum malum pōt ēe comunitatis
q̄ etiam cum periculo vitę mę s̄ si sum in monasterio
& video aliquem frem qui h̄et amicam vtrum tunc
debeam statim reuelare prelato quia illud est in detri
mentum comunitatis nisi scirem q̄ secreto dicendo sta
tim sine detrimento comunitatis emendabitur; ¶ Sed
dubitatur vtrum si aliquis clericus sciat q̄ aliquis vult
interficere epm vel vendere ciuitatem vtrum te
neatur denuntiare illum & vt q̄ non quia incidit in irri
gularitatem quia neccabunt peccatorem ¶ Dico q̄ tenetur
manifestare nec ob id incidit in irrigularitatem quia ille
solum denuntiat alij judices qui capiunt faciant quod
vellint quia iste nollet q̄ interficerent eum ¶ s̄ dubi
tatur si ego scio q̄ si dicam peccatum alicujus Prelato
q̄ prelatus ē ita ignarus q̄ non juridice procedet Sed

reuelare sto
ē in detri
mentum ho[illegible] par
[illegible] teneor re
[illegible] periculo

debeo statim re
velare prelato

statim diffamabit utrum tunc supposito q̄ peccatum
sit occultum ~~utrum~~ et scio q̄ aliter iste non emendabitur
nisi inducam ad prelatum utrum debeam denuntiare
tali prelato; Dico q̄ si constat mihi ex experientia
q̄ prelatus nō procedet iuridice sz statim diffamabit
eum nō teneor dicere tunc tale peccatum immo male
agerem si dicerem sz non debeo taliter existimare
de prelato nisi heam experientiā q̄ sic solet diffamare
et male procedere quia quando heo talem experien
tiam non solum non debeo defferre ad ipm. si peccatum
ē occultum sz neq̄ si ē publicum. Quia talis Prela
tus pro tantula pena quam debet daret centies magis
Sed utrum diffamatus de uno crimine debeat in
terrogari de alio crimine alterius spei de quo nō ē infa
matus vel testes qui inducunt contra ipm pro cri
mine de quo nō ē infamatus ~~Et an interrogati respondere~~
~~re debeant~~ A debeant interrogari ab alio crimine de
quo nō ē infamatus Et an interrogati respondere
debeant Reti q̄ non debet interrogari infamatus de
uno peccato, de alio peccato. Alterius spei. sz tm possit
interrogorari de omnibus illius spei de quo ē infamatus
non etiam testes debent interrogari de crimine de quo
nō ē infamatus quia faciunt iniariam Peccatori et si
interrogent non debent dicere aliquid se scire de illo
preter illud peccatum etiam si sciant; ¶ Sed dubitati
utrum si aliquis sumati a Preside pro aliquo crimine
Qui tn innocens ē Et ego scio q̄ ille innocens ē de
illo peccato Preses dat illi tormenta utrum ego qui

Qui scio quis fecit illud peccatum utrum debeam dicere
iudici quis fecit peccatum ut dimittat istum innocentem
¶ Dico Primo q debeo dicere in Generali q iste no fecit illud
peccatum Non tn debeo denuntiare alium qui fecit quia
e occultum etiam si sciam q si non dixero quis fecit interfi
ciet istum inocentem quia tunc iam no imputatur mihi cul
pa ¶ sed dubitatur utrum peccatum quod committitur simul
cum multis sit occultum ut si 10 sunt reperti in furto a
sit occultum vel si ponat prelatus excoicatione ut ma
nifestetur utrum quilibet illorum teneatur manifestare
¶ Dico q Profecto illi non tenentur manifestare quandiu
non precedit infamia si ipsi vellint satisfacere ¶ dubitatur
Quia vr q sit maius bonum q Peccata occulta revele
tur quia multa peccata q fiunt occulte non fierent si possent
Revelari et io utrum sint revelanda, Rr q nullo
modo sunt revelanda occulta quia non sunt facienda
mala ut inde sequantur bona, 2o dico q maiora mala
inde sequerentur quia si omnia Peccata occulta revelare
tur omnes inde sumerent occassionem peccandi, ¶ Dubi
tatur vlo utrum totus iste processus Correctionis fra
terne sit servandus Iudicis secularis respectu, Rr q
non e servandus quia iste processus e ad emendationem fra
tris et quia ad iudicem secularem nullum peccatum de
fferri debet nisi sit prius publicum io. Sz quia diceba
mus inter ista dubia q precepta prelatorum debent ee confor
mitur ad ius divinum et ad leges divinas io Dico q etiam
si eps precipiat sub pena excoicationis q Quicunq sciret

Qi aliquis hēt Concubinam et scit unus vel duo ali
quem ēē infamatum tn̄ non alij tunc non debeo dicere
Quia nō precessit infamia quia si precessisset infamia teneor
dicere dummodo nō sit periculum proprie persone, Et si
militi si Chanzelarius precipiat q̄ quicunq̄ scivit ali
quem lusisse et ego scio tn̄ ē occultum et nulla precessit
infamia tunc non teneor dicere nec debeo dicere / sed
Dico q̄ si fuit subversio q̄ ē soborno cathedre et chan
zelarius precipiat q̄ si quis scivit aliquem velle sub
vertere alios et loquutum ēē cum aliquibus ut darent
votum pro alio tunc non ē dubium nisi q̄ si precipit
q̄ dicam etiam si nō precipiat q̄ debeo dicere et denū
tiare Quia illud ē in detrimentum cōitatis q̄ subvertā
tur et extorqueant vota et iō debeo dicere nisi sequa
tur Periculum vite mee quia tunc si scio q̄ vapula
bo si dicam nō teneor dicere //

Questio 34 De odio,

¶ Articulus 1º. Utrū Aliquis possit hēre odiū
dei. ¶ Sed dubitati utrum si aliquis videat in
Raptu ut Paul. et tunc revelet sibi q̄ damnabitur
utrum tunc possit odire deum? Et videtur q̄ sic qi
vident q̄ ille dabit illis penas. Dico primo q̄ forsam pōt
ille odire deum et quando dicitur q̄ qui videt deum
nō pōt eum odire intelligitur de visione beatifica / 2º
dico q̄ etiam in raptu non pōt aliquis qui videt deum
hēre odium, //

Artic 2º

Utrum odium dei sit maximum Peccatorum ¶

Conclu° e q odium dei inter alia peccata e grauius qz de per se importat odium et auersionem a deo; de conclu° non dubitatur a doctoribus. ¶ Sed e notandum i° tam pro odio dei quam pro odio proximi quia sicut s diximus q e duplex amor amor amicitie et concupie Nam qu° volo mihi musicum e amor concupie sz Quando volo bonum musico e amor amicitie; ita etiam e q duplex odium, Quodam e odium inimicitie quo volo malum alicui vt volo contumeliam proximo. aliud e odium q° non volumus et abominamur aliquem vt odio cantorem non q vellim animalum illi sz quia no placet mihi musica eius et istud e oppositum amori concupiscentie et dicitur odium abominationis / ita q multiplex pot ee odium quodam amicitie aliud abominatio; Vnde dico q etiam si ego odio precepta dei quia nollem ee tot precepta illud odium lz no sit formaliter odium dei tn virtualiter e quia illud e odium abominationis, Et io si vellet tollere illa precepta quia abominatur illa vellet etiam tollere latorem preceptorum et io virtualiter e odium illud abominationis preceptorum eius odium dei, et Et inde e q dicunt virtualiter in quolibet peccato mortali continetur et includitur odium dei isto modo furator nollet q eet preceptum prohibendi furtum et sic de singulis Quia quicunq concupiscit aliquid vult tollere illa q impediunt vel prohibent illud et io in quolibet peccato mortali includitur odium dei, Dico etiam q quicunq peccat mortaliter vellet displicere deo virtualiter et quia

velle displicere deo e odium dei io in quolibet peccato mor
tali includitur odium dei ¶ Dicit tn Caiet. q quicunq
actus in intellectu e affirmatio vel negatio. hēt in volunta
te actum correspondentem q e prosequtio vel fuga Et
qui dicit ee plures deos negat deum ee virtualiter
Quia impossibile e plures deos ee Et similiter quicunq
negat aliquod attributum dei negat virtualiter ee
deum Et similiter quicunq concupiscit diuitias vel
Creaturam peccando mortaliter vult virtualiter deū
non ee Et sic e odium dei Et hoc modo in quolibet
peccato mortali includitur nec distinguitur spē, Alio
odium dei pōt ee spiritale peccatum vt si nollem deum
ee Gubernatorem mundi Et hoc e odium dei Et de gra
uissimis peccatis Et Grauius q quecunq alia peccata
mortalia tn cum hoc stat q non hēam odium amicitie
dei Quia istud odium e abominationis, Sed ad hoc
ex isto peccato oritur aliud vt q vellem facere contu
melliam deo vt si aliquis vellet blassemare vt tolle
ret gloriam deo vt faciunt damnati Et tale peccatum
proprium inimicitie dei Quod e grauissimum Et pessi
mum Et vltimum Peccatorum Et hoc lz non reperiatur
nisi raro in viatoribus tn pōt in grauissimis peccatori
bus reperiri odium dei Q vult aliquis industria displice
re deo Et hoc etiam e grauissimum peccatorum Et odiū
inimicitie Et sic abominari deum quia pugnati vel
Gubernatori vel velle malum ei vel nolle placere ei sūt
grauissima peccata // I in 2o argumento facit doctor

Comparationem inter infidelitatem et odium dei quod illorum sit grauius peccatum, ubi concludit et determinat quod quia infidelitas oriti ex odio virtuali dei quia ex odio eius doctrine oriti ideo odium dei est grauius peccatum quam infidelitas ¶ Sed in contrarium est et arguit Martinus quia dicit quod non omnis infidelitas oriti ex odio dei quia inquit Paulus quia veniet tempus in quo qui vos persequeti putet se prestare obsequium deo et ideo male vr loquutum est s. thom. ¶ Sed respondet Caiet quod s. thom. vult dicere quod omnis infidelitas non formaliter sed saltem virtualiter oriti ex odio dei quia quod infidelitas sit peccatum habet quia virtualiter vult displicere deo infidelis sed qui odit deum formaliter vult displicere deo ergo est grauius peccatum, ¶ Sed arguit martinus contra conclusionem quam facit s. thom. infidelitas oriti ex odio dei ergo grauius est odium dei. Contra ista conia nihil valet quia multa mortalia oriunti ex vanagloria tamen vanagloria non est veniale et ideo stat quod conia illa non valet quod hoc peccatum est ca alterius, ergo est grauius illo, ¶ Dico quod hoc verum est quod peccatum quod oritur ex alio ~~non habet~~ non habet tantam malitiam suam ex peccato ex quo oriti, et sic est in homicidio quod oriti ex vanagloria. tamen quia infidelitas totam malitiam suam habet ex odio dei quod includit et ex quo oriti et ideo odium quod dat totam malitiam infidelitati est grauius quam infidelitas Probatur quia velle displicere deo formaliter peius est quam velle displicere virtualiter //

Articulus 3us

Vtrum omne odium proximi sit peccatum ¶

Prima Conclu. q in proximo licitum e hēre aliquid odij
vt peccatum ejus / 2a conclu. q odium quo quis odit
nam proximi vel gram peccatum e. hic e locus distinctio
posite, q duplex e odium quodam e odium abominationis
quo odio frem sicut odio cibum nō q vellim malum illi
sz quia e grauis mihi & tale odium respectu proximi
nō e peccatum mortale licet posset ee verisimile, Ali
ud e odium inimicitie quo volumus malum proximo
& tale e peccatum mortale, ¶ Dubitatur vtrum
liceat hēre odio demones vel damnatos & vr q sic
Quia odium in tantum vr ee peccatum erga proximum
in quantum tenemur diligere illum sz damnatos non te
nemur diligere g° licet odire illos, & Confirmatur Quia
Dauid dixit inimicos odio hui & legem tuam dilexi ps.
g° ¶ in Contrarium e quia dicit s. thom. pe 1a q deus
non odit damnatos quia non ponit illos ad Condignum
& nos debemus imitari Sapientiam diuinam g°. Q non
odiat pz ex illo diliges omia q sunt & nil odisti eorum
que fecisti, ¶ Rr q proprie loquendo de odio nō liceret
hēre illos odio sz solum licet velle q executetur justa
dei diuina Sed proprie non licet odire illos pz quia
non licet facere malum illis quia quia et si ego possem
administrare ignem illis non liceret nec liceret vellecis
malum in qtum e malum, Et ad Probationem in
Contrarium nō teneor diligere illos g° licet hēre illos
odio non valet cōnia quia si ego non teneor subueni
re extra necessitatem extremam de statu tn nō licet
mihi vt penitat me quia alius faciat bonum proximo

ita damnatos non licet odire licet non teneamur diligere //

Artio 4o

¶ Utrum odium proximi sit grauissimum Peccatorum que in proximum committuntur; Prima conclusio quod odium proximi ex parte ordinationis eius qui peccat est maius peccatum quam extra; // 2a Conclusio quod quantum ad nocumentum quod proximo inferti peiora sunt exteriora peccata quam odium non respondet absolute Quod grauius esset comparando odium ad alia peccata; Pro quo sciendum est quod odium proximi potest esse duplex Quodam est odium in generali Quo desidero malum proximo tamen non determinate hoc in mentem malum quod ei valo, vel mortem, vel infamiam; sed generaliter odio tantum eum; Alio modo in particulari possumus odire proximo ut quando ex odio quod habeo proximo vellem ei mortem vel perniciem infamie vel pauperiem, Dico tunc de odio in generali Comparando ad homicidium Quod homicidium est grauius est si non occidam illum propter odium sed ut capiam bona ¶ Dico quod loquendo de odio in generali non videtur quod sit grauius peccatum Comparando ipsum ad alia peccata dempto homicidio odium vel aliud tamen videtur quod odium sit grauius ¶ Sed in particulari quando odio proximum ut vellem ei mortem ut adulterem cum uxore illius vel ut rapiam Quod odium est imperatiuum actus exterioris tunc non videtur esse tanta inordinatio voluntatis sicut quando desidero ei mortem absolute, tunc dubitatur inde Quid sit grauius velle ei absolute mortem vel occidere ipsum ex aliqua causa est hoc dubium tamen malem dicere quod est grauius occidere ex

Quacunq; cā sit q; absolute velle mortem; Articulus 5.
¶ Vtrum odium sit vitium Capitale conclu° ē negatiua // Articulus 6.
¶ Vtrum oriatur ex inuidia, hoc latius q^e 36.
Conclu° tn ē q regulariter odium oritur ex inuidia pōt tn ēē q sit inuidia sine odio vt si aliquis hēt inuidiā de altero quia dederunt illi dignitatem tn non odit illū quia postq; dederunt nollet vt auferrent ab eo sz raro contingit hoc s. q sit odium sine inuidia // ¶.

Questio 35 de Accidia

¶ Articulus 1º Vtrum accidia sit Peccatū.
Doctor ponit 2^uas discreptiones accidie & postea ponit Conclu^em, Conclu° ē q accidia ē peccatum dupliciter vno modo sm se quia ē tristitia de bono, Alio modo ē Peccatum sm effectum vt v. g. licet accidia de ~~malo~~ bono vel malo ~~accidia de bono~~ tristicia de malo sit bona tn tm pōt aliquis dolere & tristari de peccato ita q incidat in desperationem, & tunc talis accidia ē mala ab effectu & q2 agimus de vitijs oppositis charitati & primum vitium oppositum erat odium Ponit modo 2^m vitium charitati oppositum accidia ¶ Sed Primo quia accidia descendit a verbo greco accidiao, & ηη ρ^cu, non deberemus dicere accidia sz accedia sz quia iam ē vsitatum transeamus cum alijs // Sed op3 videre quid ē accidia Quia non omis tristicia ē accidia & quia hitus & virtutes ac vitia cognoscantur per obiecta videndum Quod sit obiectum eius pro quo sit ¶ Prima propositio q accidia ē de bono virtutis sic de bono spuali p3 quia

a tristitia

accidia e tristitia mala sz tristari de alijs rebus q
non sunt bona virtutis no e malum vt tristari
de amissione temporalium g accidia e tristitia de bo
no virtutis siue spuali siue temporali, ¶ 2a propo
accidia non e tristitia de quolibet bono virtutis ista
propositionem doctor ponit in 2o articlo Quia dicit doc
tor ibi q libidinosus tristatur de bono tempore per
quod vitium non per accidiam sz per intemperantiam
vn illa tristitia q e de bono virtutis contrarie e per
vitium contrarium vnde accidia no e de quolibet bono
virtutis ¶ 3a propo accidia e tristitia solum de bono di
uino, Q aliquis tristetur de bono gloria vel honore
dei vel aliquo simili et probatur quia accidia opponitur
charitati sz charitas tanqz de opto non e nisi de bono
Diuino g. ¶ Item accidia opponitur gaudio sz gaudium
no e de quolibet bono sz de bono diuino g solum g vn
Cum omnia ista volo bonum deo volo placere deo sunt
bona diuina Circa illa e tristitia, ¶ e notandum q
bonum diuinum Quod e obiectum charitatis duplex e
Quia sicut dicebamus in ma de charitate diligere aliquem
e ei bonum velle et quia dej duplex e bonum quod
possumus velle deo vnum formaliter vt q sit infinitus
mi seruor. Que bona sunt in ipo deo; Aliud bonu
e quod e in potestate mea vt honorare deum sacrificare
deo, ¶ 4a propo accidia non e tristitia de bono diuino
Primo modo de bono quod e in ipo deo formaliter et non
e in potestate nra vt si quis tristetur de omnipotentia
dei non e accidia sz forsam odium et pz quia per hoc q

ego trister quod deus est omnipotens non tollam omni
potentiam. Sed accidia est de bono quod est in potestate nostra
tollere ergo est de bono 2o modo. ~~2o modo~~ s. tristare de
de honore dei est accidia quia possumus tollere tale bonum
et istam propositionem tenet Caiet. ¶ 5a Propo accidia
est de bono diuino 2o modo. i. de eo quod est in potestate
nostra immediate. sicut tristitia de cultu diuino illa
proprie est vera et vocatur accidia dico mediate vel
immediate; et ideo S. Thom. 12e q. 84 articulo 4o
dicit quod accidia est circa bonum proprium. i. circa
bonum diuinum quod nos tenemur facere ipsum et sic non
repugnat huic loco. ¶ 6a propo videtur quod accidia sit
maxime circa materiam religionis, voco religionem statum
religiosorum. Sed omnia illa que expectant ad cultum diuinum
ut sacrificia et orationes. Probatur con quia ista sunt
que specialiter dicuntur bonum diuinum quia etiam si tem
perate viuere etiam est bonum diuinum. Sed proprie et specia
liter orare et laudare deum dicuntur bona diuina. ¶ Et
confirmatur quia in ar. 3o in solutione ad 1m dicit quod est
circa preceptum de veneratione sabbati. Sed illud est
circa bonum religionis g. ¶ sed quia quodlibet bonum
virtutis potest spectare ad cultum diuinum ad actum re
ligionis ut quod quis vellet temperate viuere non ut
subijciat corpus menti sed propter gloriam dei illud iam
spectat ~~specialiter~~ vel particulariter ad bonum diuinum
et ad religionem. ¶ 7a propo licet accidia videatur spe
cialiter versari circa bonum diuinum et materiam religio
nis tamen potest esse accidia circa bonum quodlibet virtutis

Pz quia quodlibet bonum virtutis pot spectare immediate ad charitatem ut si volo caste viuere solum ut placeam deo non spectat ad continentiam sz ad charitatem sz accidia e de illis que spectant ad charitatem g° ¶ 2a propositio accidia non e de quodlibet bono diuino probatur quia no e circa bonum diuinum quod e de consilio solum circa bonum diuinum. Quod e de precepto ut s. s. thom ar° 3° ad 2m dicit. ut si aliquis tristatur q hore matutinales sunt tan longe non e accidia pz quia accidia semper e peccatum sz tristari de hoc ad quod quis non teneti non e peccatum g° ¶ ex quo infero q accidia e tristari de bono diuino ad quod teneti aliquis et q spialiter spectat ad cultum diuinum ut si teneor dicere horas diuinas et non dicam e accidia ¶ Sed dubitatur quomodo causeti accidia et unde causati Propterea propositiones aliquas proponam; ¶ Prima propositio accia non pot ee sine alio actu voluntatis nec pot ee sola pz quia accidia e tristitia quedam sz tristitia non e actus unus per se qui possit ee solus in appetitu sz causati ex alio actu vel si nollem ieiunare et cogor ieiunare tristitia causati ex illa nollitione cum illa correctione, sicut gaudium non pot ee solum sine alio actu precedenti quia si ego gaudeo quia ibi venit felicitas precessit actus amoris quo te amabam // 2a propositio accidia causati ex nollitione vel absoluta vel condicionata boni diuini Pz quia omnis tristitia causati ex nollitione quia quando aliquid accidit nobis quod nollumus causati tristitia de bono diuino g° / dixi absolute

vel conditionati quia si absoluti nollo ieiunare et cogor
causatur tristitia et si nollem ieiunare nisi propter
verecundiam gentium quia timeo honorem tristor
illa est tristicia quia est accidia causata ex nollitione
conditionata boni diuini ad quod tenemur ¶ Sed
notandum est ante 3am propositionem quod est duplex bonum
diuinum ad quod tenemur quodam quod iam tenemus
et inest iam nobis ut teneor ire ad missam et audio
missam ¶ Vel de bono quod non inest nobis sed potest
inesse ut teneor cras ire ad missam. Unde videtur
quod accidia sit de bono 2º modo quod potest inesse et non
inest quia accidia impedit opus futurum ideo pono 3am
propositionem ¶ 3a Propositio quod accidia est circa bonum
diuinum quod inest et circa id quod non inest ut s.
Thom. ar. 1º in solutione ad 3m ut aliquis tristatur quia
frater dominicus quia vellet esse Cartusiensis et tristatur
accidia est tunc illa tristitia de bono illo quod inest.
¶ Dubitatur quia diximus quod ego possum habere tristitiam
quando nollem ire ad missam et habeo illam nollitionem
quid illorum sit accidia ¶ 4a Propositio quod accidia non
est nollitio sed tristitia Probatur quia nullus dicit quod accidia
est nollitio et s. Thom. in 1º ad 3m argumentum dicit acci
dia sequitur ex contemptu diuini boni et contemptus
est nollitio ergo accidia non est ipsa nollitio ¶ 5a propo quod no
llitio ipsa et tristicia quae est accidia non sunt duo ~~[illegible]~~ pro quo
sed unum, Probatur quia unum sequitur ex alio na
liter quia tota malitia est in illa nollitione ¶ Pro quo
est notandum quod duplex est nollitio potest concomitare acci

Accidiam una e q e ca tristitie et precedit tristi
tiam sicut aliquis qui nollet ee religiosus ibi e nollitio
q precedit tristitiam, Alia e nollitio q sequitur ex
illa tristitia ut quia ego nollo ee monachus tristor
et postea nollo obseruare obedientiam iste due nollitio
nes et illa tristitia media totum illud computatur
unum vitium; ¶ 6a propo accidia nunq e peccatum nisi
cum nollitione absoluta vel conditionata illius qui
ad quod aliquis teneti Quantuncunq ego tristor
de cultu diuino ut de missa nichilominus ego non heo nolli
tionem no audiendi missam vel absolutam q nollim
ibi ee vel conditionatam ita q irem nisi p verecun
dia, si non e una istarum nollitionum no e aliquod peccatum
Quantum cunq tristor; sz notandum e q in nollitione
conditionata pot duplex poni conditio una pot poni
qua posita aliquis non obligareti ut ego nollo ieruna
re nisi ecl Preceptum ecce ista e una conditio qua po
sita non tenetur ieiunare et accidia cum tali nollitione
nec talis nollitio no e peccatum et accidia cum tali no
llitione e peccatum ¶ sequitur ex omnibus istis con
q accidia nunq e peccatum nisi quando e omissio pre
cepti ad quod aliquis teneti vel quando e nollitio
absoluta vel conditionata modo iam declarato ut
Quando aliquis non audit missam vel audit cum tali
nollitione supra modo explicata tunc e Peccatum;

Articulus 2º

Vtrum Accidia sit speciale vitium, Prima con

Q. Tristitia de bonis q̄ pertinent ad singulas virtutes non ē accidia, // 2ª Conclus. q̄ tristitia de bono diuino de quo charitas gaudet constituit spiale vitium s. accidia, Arti⁹ 4⁹

¶ Vtrum Accidia debeat poni vitium capitale

Con° ē affirmatiua q̄ accidia ē vitiū capitale //

Questio 36. De inuidia

¶ Arti⁹ 1⁹ Vtrum inuidia sit tristitia

Conclu° ē affirmatiua; Dupliciter accipitur. Aliquis pōt tristari de bono alieno vnomo quia pōt vergere in detrimentum illius, vt ego possum tristari de bono turcarum quia video q̄ sunt potentiores nobis ad superandum, ¶ Prima con° ēt hec tristitia oriti ex timiditate nec ē mala; Alio modo pōt tristari aliquis de bono alieno in q̄tum diminutiuum proprie excellentie ¶ 2ª Conclus. et talis tristitia semper ē inuidia et ē mala ¶ 3ª Propositio corollaria de illis bonis precipue homines inuident in quibus ē gloria hoc ē 3m oppositum charitati et ideo op3 intelligere quid sit inuidia ¶ Epilogus de Accidia ¶ Questionem preteritam quia nō omnes intellexerunt Dico vno verbo q̄ accidia ē ex contemptu aliquod diuinum bonum ad quod tenemur ex precepto omittere, ita q̄ si ego omitto ire ad missam vt dormiam illud non ē accidia si intemperantia 2m consistit accidia in hoc q̄ aliquis omittit aliquod

bonum diuinum ex contemptu et tristitia ad qd
tn̄ tenebatur ex precepto diuino et nihil aliud ē acci
dia ita q̄ illud quod non omittitur ex contemptu nō atti
net ad accidiam sz ad alia vitia; Sed dico q̄ sicut
in omni re in qua contingit peccare peccato exteriori
contingit actu interiori vt qui vult neccare hominē
ex sola illa volitione ita peccat sicut qui neccaret
ita aliquis qui ex contemptu nollet adimplere preceptū
etiam si adimpleat ē accidia ¶ De inuidia iam dica
mus Dico q̄ si ego timeo q̄ hostis meus superabit me
q̄ crescit census meus eius et tristor q̄ census eius cres
cit hoc non spectat ad inuidiam sz ad timorem ¶ Sed
tristor de bono alicuius quia aduenientē bono illi di
minuitur gloria mea illud pertinet ad inuidiam vt si aliqs
in doctoratu acquirit primum gradum et ego maneo
posterior et tristor illud ē inuidia legite de hac mā
dominum Caietanum qui eleganter loquitur profecto
de inuidia ¶ Sed Martinus opponit se s. Thom. qr
Aristot. 2º ethico ponit inquit diffriam inter timorem
et nemesim et inuidiam quia nemesis ē tristitia
de bono alicuius vt tristor quia fecerunt ēpm aliquē
quem ego nolluissem fieri et hoc non pertinet ad inui
diam; Timor ē de bono alterius quatenus ē nociuū
inuidia ē de bono alterius propter ipm proximum ex
hoc martinus sic arguit, hoc ē contra s. Thom. et
sic arguit tristitia de bono alterius quatenus nociuū
ē timor sz tristari de bono alterius in quantum di
minutiuum proprie glorie vt q̄ sit tristari de bono

Alterius in quantum nociuum mihi ꝗ videti ꝙ tristi
tia de bono Alterius quia diminutiuum proprie glo
rie non ē inuidia sed timor et ipe exponit se quia
dicit ꝙ si ego doleo de bono alterius quia nō heō tantā
gloriam posthac illud inquit ē timor; et propterea
Dicit ꝙ si ego doleo de bono alterius quia nollem ꝙ
ille heret bonum illud ē inuidia sed Profecto ipe cū
passione impugnandi s. thom. obcecatus nescit quid
dicit; ¶ Respondit Caietanus quod Aristot.
Ponit 2º ethico timorem emulationem nemessim
et inuidiā q sunt 4or tristitie passiones timor
de bono alieno Quatenus nocet nobis Emulatio ē quō
Ego doleo de bono alieno non quia ipe hēt sed quia
ego simile non heō, Nemessis ē quaando doleo ꝙ
dederunt bonum nō merenti; Inuidia ē de bono ali
eno dolor quia similis vel equalis nam sutor non
inuidet doctori de scientia et scholasticus nō inuidet
doctori quia inequales sunt in scientia; sed scholasti
cus unius anni inuidet scholastico Contemporaneo
quia melius arguit; et Martinus deceptus ē quia
Aristot. quando dicit ꝙ inuidia ē dolor de alieno
bono quia proximus putat ꝙ ibi proximus capitur
sicut in sacra scriptura. tn deceptus ē quia ibi p
ximum capit pro equali vel simili Nam quando
ego video ꝙ ille qui mihi antea erat equalis in scia
modo peritior hētur et pariter arguit et magis lau
dati quia doleo tunc de bono quod accidit equali
mihi et iō ē inuidia tamen si ego video ꝙ laudati

aliquis doctor quem vel qui cum magno excessu me exce
ssit tunc non inuideo. Quod aut Martinus dicit specta
re ad inuidiam s. dolere de bono alieno. Quia proximum non
spectat ad inuidiam sed ad odium. Quare inuidia tandem
e dolere de bono alieno in quantum bonum alienum e diminu
tiuum propriæ glouæ. ¶ Et ad argumenta Martini unico
verbo dico quod 2ª bonum alienum pot extimari nociuum
mihi uno modo quia e ca nocumenti et ex illo pot pro
uenire mihi malum et quia timor spectat malum futu
rum io spectat illud ad timorem; ut doleo de bonis
que proueniunt inimico meo; Alio modo pot dolere
de malo Alterius non quia ex illo pot Prouenire ma
lum illi qui timet; sed quia bonum alterius e malum istius
qui dolet quia diminuit gloriam istius. et hoc spectat ad
inuidiam et sic manent solita argumenta Martini
¶ 3m argumentum s. thom. e bonum et pro eius solutio
tn impugnat illam martinus. Quia dicit quod pusilani
mi non sunt inuidi ex authoritate Aristot. 2º ethi.
sed dico quod ph credendus e Job. quam Aristot.; et aliud
argumentum facit quia inuidia e inter Equales sed pussi
lanimis omnia reputat magna et se multum excedit
g. in ipso non e inuidia ¶ Dico quod pussilanimus statim putat
quod si alicui tantillum bonum accidit putat quod Perdit
pussilanimus totam excellentiam et statim inuidet
et sic cadit inuidia in pussillanimos. //

Articulus 2º

¶ Vtrum inuidia sit Peccatum, Ponit distinc
tionem quadrimembrem sumptam ex Aristot. 2º ethic.

Q aliquis Pot tristari ~~dupliciter~~ uno modo pot a
liquis tristari de bono alterius quia sibi nocivum
et sic non e peccatum sz pertinet ad timorem, Alio
modo tristatur aliquis de bono Alterius no quia
ille het sz quia ego qui tristor non heo et sic ista
vocatur emulatio et si sit de rebus spualibus lauda
bilis e si vero de temporalibus aliquando e peccatum
aliquando non // 3o modo tristati aliquis de bo
no alicujus quia het indignus et illud vocatur nemesis
sive indignatio et ista no e laudabilis ¶ Sunt aliqua
dubia et Primo circa 1m modum tristitie de bono
Alterius Quia timet tanqz nocivum Dubitat ca
ietanus utrum semper liceat dolere de Prosperitate
alterius? Quando ex prosperitate alterius imminet no
bis periculum primum dictum, Dicit q ex prosperitate
Alterius pot nobis imminere periculum, uno modo in
juste ut si rex francorum vult nocere hispanis injuste et
per injuriam et isto modo sit certum q ex prosperitate
Alterius imminet nobis periculum et licet nobis dole
re de prosperitate et potentia illius, ita q si ego scio q
si aliquis querit me interficere licet mihi dolere de prospe
ritate illius dummodo ex illa prosperitate immineat mihi
Periculum et injuste immineat Quia s ex illa prospe
ritate non imminet mihi periculum et injuste no liceret
mihi dolere ¶ Si autem ex Prosperitate Alterius
imminet nobis Periculum juste non licet nobis dolere de
Prosperitate illius ut si ego sum homicida et timeo q si
judex vel rex prosperetur interficere me faciat juste no

non licet dolere de prosperitate illius ¶ Sed Preterea
dicit quod si ego sum in dubio quod aliquis postquam prosperetur no
cebit mihi vel non tunc sub dubio non licet mihi dolere
de prosperitate illius ~~etiam~~ et si aliquis sit mihi ex inimico
re conciliatus in amicum sum dubius tamen an si prospera
tur nocebit me vel non quia nescio si est vere amicus non
licet tunc dolere de prosperitate illius ¶ Circa 2m modum
tristandi qui est zelus s. quando tristamur de bono alte
rius non quia ipse habet sed quia nos non habemus quod dicit
s. Thom. esse laudabile in spiritualibus, Arguit contra
hoc Martinus qui dicit quod hoc est contra Aristot. quia
dicit quod emulatio semper est bona quia ponitur inter bonos
mores ergo male dicit s. Thom. quod aliquando est mala, Dico
quod licet emulatio sit bona de bonis spiritualibus semper et
aliquando de bonis temporalibus tamen aliquando
etiam est mala, Quia si aliquis ambitiosus desiderat
honorem non sibi competentem est peccatum ergo etiam tristitia
quod careat illo honore est peccatum, Sed aliquando emula
tio bonorum temporalium est bona quia ~~per~~ quando desiderium
bonorum temporalium bonum est emulatio bona est. Ita quod si ali
quis videat quod non habet substantiam ad alendos filios. de
siderare habere illud sicut sicut vicini habent est bonum
ergo tristari, Quia non habet est bonum. ~~et si desiderare~~
~~malum tristari~~ ita quod si desiderium est bonum tristitia quia
non habet est bonum et si desiderare malum tristari quia
non habet malum erit et ad Aristot. dico quod aristot. intel
ligit servatis regulis prudentie emulationem bonam esse

et aliter non ¶ Circa 3ᵐ modum dicendi quod illud non
pot ee tristitia de bonis virtutum et honestis quia
non pot ee quod aliquis heat virtutes et quod sit indignus
illis Quia quicunque het virtutes dignus e illis et io
non pot aliquis tristari de bonis alterius honestis et
virtutis q e indignus heat quod talia nunquam het indig
nus sed de temporalibus intelligi debet Quod aliquis dolet
quia het alius indignus ¶ Dubium e Quia s. thom.
q 30 ar 3 ad 2ᵐ et 4ᵐ argumentum dicit quod nemesis
Qua aliquis tristatur de bonis alterius quod indignus
het talis laudabilis et hic dicit Contra ¶ Item mar
tinus arguit sic probando quod illa tristitia non sit mala
Contra s. thom. quia tristitia de malo alicuius bo
ni viri e laudabilis ergo tristitia de prosperitate
indigni erit laudabilis ¶ Item sic arguit quia si
possem liceret mihi impedire ne daretur bonum sive dig
nitas indigno ergo laudabilis e nemessis Item indigni
Quando hent talia bona peiores sunt ergo licet dolere
de bono illius ¶ Profecto dico quod dolere de bono alicuius
puta quod aliquis indignus dignitatem recipiat qui vellit
tenere pot tenere et quod e laudabile ut tz. s. tho.
loco citato. et ad s. thom. in hoc loco qui arguit pro
bando Quod dolere de bono indignorum sit malum quia pro
venit ex diuina Prouidentia, Possumus negare con
sequentiam hoc prouenit ex prouidentia. ergo malum e
dolere de illo quia quod turce veniunt ad bellandum
Contra xpianos prouenit ex prouidentia tn possumus

Possumus dolere quia non tenemur nos conformari vo
luntati diuine nisi in preceptis eius hoc aut nō ē preceptum
s. vt non tristemur de bono indigni ¶ Sed dico q̄ profecto
quod hic s. Thom. tz ē probabilius pluribus rōnibus. 1. q̄
sit mala tale dolere de bono indignorū quia nō licet mihi
optare calamitates sarracenorū quamuis sunt dignissimi illis
nec gaudere de illis ergo non licet tristari de prosperitate illo
rum quia profecto videtur q̄ sint eius dem rōnis sz notum
ē q̄ non licet mihi etiam gaudere q̄ conburati domus vsu
rarij lz ē indignus illo malo ergo non licet mihi dolere de
prosperitate eius. Item non licet mihi dolere de prospe
ritate boni viri et honesti quia ē proximus ergo cum a
lius prosperetur quia ē factus indignus et non desinat ēe
proximus non lz mihi dolere de prosperitate eius. Item
si liceret mihi gaudere de damno alicuius liceret mihi si
bi optare maius malum vel damnum vt perdidit diui
tias etiam liceret mihi gaudere de illo liceret optare
q̄ perdat occulum ¶ Et ad argumentum quia dicebatis
non tenemur nos conformari diuine voluntati
nisi in preceptis verum ē, sz dico q̄ gaudere de
bono xpi ē preceptum de dilectione et tristari ē contra
preceptum de dilectione, ¶ Et ad argumenta martini
dico q̄ sicut tristari de bono digni malum ē non
quia dignus sz quia proximus conformiter dico q̄ trista
ri de bono indigni malum ē non quia indignus sz quia pro
ximus ¶ Et ad 2m dico non licet optare malum indig
no bonis non licebit mihi inferre malum, ¶ Et ad 3m
dico q̄ si fiunt peiores prosperitati dico q̄ indignatio de pros

peritate talium bonum e non quia sunt indigni sed
quia sunt nociui aliis ut q indignus prauus fiat eps
nescio tn an dolere quia aliquis indignus bonum het
sit mortale si ego no condemnarem de mortali ¶ Et ad
s. Thom. qui etiam lib. ethico dicit q nemessis e la
udabilis. sicut loco citato Respondeo Conformando
hunc locum q ~~sit~~ licet utrumq sit licitum s. tristari
de prosperitate alicuius et non tristari tn quia unu
e melius illo solum dicitur laudabile hic q melius qz
et si licitum sit non ieiunare nisi Quando e sub precep
to tunc non vocatur laudabile id. ita Dico q lz
sit licitum indignari quia mali Prosperantur propter ordi
nem nalem tn melius et laudabile e Conformari bo
luntati diuine; ¶ Pro 4o modo dicendi de tristitia q
Quis tristatur de bono alterius in qtum nocet ~~arguit~~
¶ Arguit sic martinus Quia theologo catholico
licet dolere de hoc q lutherus vel alius hereticus
sit doctior illo et hoc e dolere de excellentia alte
rius. q respondetur sic s. Thom. et Aristot. q
sicut dolere de excellentia alterius si non nocet mihi
nec alteri q non e licitum Et ad argumentu Dico q
etiam si liceat mihi dolere q hereticus sit doctior
non tn quia ille excellit me sz quia cum illa ex
cellentia peruertet plures ad suam heresim quam ego
Conuertam ad fidem, et similiter liceret mihi de a
liquo gaudere garrulo dolere si timerem q cum
sua excellentia male doceat alios et non quia plus
extimatur q ego, Articulus 3o. L.

¶ Utrum invidia sit Peccatum Mortale. Prima Conclus. q invidia ex suo genere e Peccatum mortale. 2a Conclus. q in genere invidie inveniuntur Aliqui p motus qui sunt peccata venialia. ¶ Arguit sic Martinus Contra illam conam quam facit s. tho. actus invidie e Quia eadem rone zelus sine emulatione eet Peccatum mortale pz Quia e Contrarius charitati Quia q ego deleam de bono alterius quia e doctior e Contra charitatem ~~sz~~ pater Quia gaudere q ille sit doctior e actus charitatis g. Dico q tristari de bono alterius non e actus emulationis sz tristari quia ego no sum peritus vel non heo bonum simile illi et hic actus no Contrariatur Alteri qui e actus charitatis gaudere de bono illius. Et arguit Rursum sequitur idem de nemesi. Dico q aliquis pot tristari de prosperitate Alterius Quia indignus non in qtum proximus e sz no e ita de invidia quia invidus dolet de bono proximi absolute, ¶ Sed Arguit sic Martinus si ego heo duas vestes et volo dare unam pauperi ex necessitatem e actus charitatis g. etiam contra charitatem e nolle dare, ¶ Ret Caietanus q quidam sunt principales actus charitatis ut gaudere de bono proximi velle bonum proximo actus Contrarij istis sunt mali ~~et dicit q in om Precepti~~ Alij actus sunt secundarij charitatis ~~ut velle~~ ut velle dare eleemosynam isti non extreme indigenti vel dare unam vestem et actus contrarij istis non sunt mali, Et dicit q

in Omni Precepto affirmatiuo includitur negatiuum de nunq̃ faciendo Contrarium vt in isto honorare Parentes includitur nunq̃ facias malum parentibus et sic dicam Q. licet non semper teneamur bene agere proximis sicut nec semper honorare parentes tn semper obligamur ad non ponendum actum Contrarium et ideo tenemur nunq̃ velle malum proximo nec gaudere de malo illius Nec tristari de excellentia ejus ideo inuidia est Peccatum; Artic° 4°

¶ Vtrum inuidia sit vitium Capitale &

Conclu° est q̃ inuidia est vitium Capitale; Dubitat Caiet. vtrum inuidia sit genus vel spes et ad q̃d Prodest istud, Dico q̃ ad id Quia si aliquis in confessione Dicat dolui de bono Alterius: Si sit genus inuidia oportet querere de speciebus. et Quare doluisti Et vr q̃ habeat sub se multas spes, Nam vr Q. dolere de bono proximi quia peritior et ditior differant spe Quia obiecta differant spe et etiam odio habere aliquem volendo ei mortem et dolere volendo infamiam differunt spe g°. ¶ Dicit Caietanus q̃ dolere Quia aliquis est ditior et quia aliquis est honoratior &c. Omnia sunt ejusdem spei sicut in 4ma. Commedere Gallinas vel capros sunt ejusdem spei Quia ista naliter se habent ad intemperantiam etiam sicut alia ad inuidiam ¶ Et ad argumentum velle alicui infamiam et velle mortem differunt spe illa odia Concedo g° etiam inuidie quibus doleo

Quibus doleo de honore & de vita Proximi differunt spe negat coniam Caietanus Quia odium fertur in proximum absolute solum ut male sit illi inuidia tn solum fertur in Proximum Propter excellentiam Et io in quantum spectat ad Confessiones diximus nos in 4º Quando loquti sumus de Circunstantijs etiam si Circunstantie varient spem si tn non faciat magnam grauitatem non opz Confiteri ita etiam dolere Q alius sit ditior vel doctior addunt parua grauitatem satis e Confiteri in generali q mihi dip vel hub in inuidia siue differant spe siue non Non contradicimus de odio siue illa odia differant spe siue non Quia multum addunt de Grauitate & io confitenda sunt in particulari q optauerit mortem vel q optauerit infamiam ita q se per respiciendum e ad grauitatem siue differant specie siue non //

Questio 37. de discordia

¶ Articulus Primus utrum discordia sit Peccatum. Prima conclus. q discordia e Peccatum in Quantum Contrariatur ~~discord~~ concordie & mortale. 2ª Conclu. q ex intentione discordare a bono diuino vel a bono proximi e peccatum mortale ¶ 3ª Conclu. q discordia a bono diuino vel a bono proximi q non prouenit ex intentione non e Peccatum ¶ ex quo infertur Corrolarium q discordia quando q e ex peccato vnius tm, & Quandoq Quando ex Peccato vniusq ¶ Dubitatur Circa 2am Conclusionem moraliter & tn utrum Contradicere bono proximi & scienter & ex intentione vel bono diuino sit peccatum mortale; vr ex conclu. q sic; in contrarium e

Quia Non tenemur ad ea q sunt de consilio ita q si no
llunt Aliqui q augeant ieiunia et illud e in potestate
mea et dicam ego q nollo utrum sit peccatum. et vr
q non quia hoc e de consilio g nullus teneti velle illud
Quia si teneremur velle tam est de precepto ¶ Primo
dico q non semper e Peccatum Quia supponamus q
simus duo in quorum potestate e ponere istud ieiunium
vel Eleemosynam ciuitatis ita q det ciuitas pro pascha
te tantam Eleemosynam tunc etiam si alius dicat
deti ista Eleemosyna ego si dicam q nollo dare quia e
in potestate mea supposito q non e magna necessitas nullum
vr ee peccatum si ego nollem et non Quando e in consilio
no videti ee Peccatum et ad doctorem qui videti
dicere in 2a parte q e Peccatum mortale Dico q doc
tor declarat se quia tunc aliquem discordare a bono di
uino vel proximi e Peccatum vt ipse inquit Quando de
bet Consentire .i. Quando e sub precepto et io Quando
e sub Consilio non e peccatum mortale. Si forsam erit
mortale si dicam sine rationabili ca Ego nollo et eodem mo
si alicui qui vult in testamento Eleemosynam relinque
re vel diuersorio qr illud e sub consilio si ego dicerem
non dimittas illis si da filijs. quibus tu scis relinquit tuc
Dico ego dicerem q illud eet verisimile taliter con
sulere nec ego damnarem de mortali ¶ Dico tn q si
aliquis impediret ne opus consilij adimpleati s. ne
det Eleemosynam vel ne dimittat pauperibus aliquam
Quantitatem eet Peccatum mortale ita q si ille vo
caret scribam vt in testamento dimitteret talem

Eleemosynam pauperibus Ego aut dicerem scribe q non
Poneret illud in testamento vel dicerem q nõ e in ciui
tate scriba et ob id desineret dimittere illam Eleemo
synam Ego qui hoc opus impediui Peccaui quidem mor
taliter propter impedimentum Quod posui. Secus tn
si solum Consulerem Quia tunc vt diximus non est
peccatum mortale, Dicit Caietanus circa illud quod
dicit s. Thom de discordia Quam orrui fecit inter sa
duceos et phariseos Quia videtur q non bene fecit qz
Concitauit Saduceos ad hoc q deffenderent sectam su
am contra phariseos Pro parua quidem secta erat, ¶
Dicit ad hoc q Paulus non intendebat Ponere discordia
inter illos. ad hoc q Saducei seruarent suam sectam
sz ad hoc q Saducei dimitterent Paulum et pharisei
offenderent illum //

Articulus 2º.

¶ Vtrum discordia sit filia inanis glorie; Dicit
doctor q sic et ideo debet quidem Cauere quilibet ne sit
singularis inter alios ita q quando Alij volunt lege
re ille bellit recitare Quia totum illud e vanagloria //

Questio 38. de contentione

¶ Articulus 1º. Vtrum Contentio sit Pecca
tum mortale. Prima Conclusio q scienti contendere
Contra veritatem et impugnare illam verbis scienti
e Peccatum mortale / 2ª Conclusio q qui impugnat
veritatem nõ tn scienti sz impugnando Concedit in me
illud nõ e Peccatum mortale sz veniale; / De prima
Conclusione quam doctor ponit Dubitati vtrum hoc

sit generale utrum semper impugnare veritatem sci
enti veritatem cum inordinato modo intelligati esse pecca
tum mortale; et an intelligati esse peccatum mortale et
an intelligati de qualibet virtute, Dico 1° quod conten
dere contra veritatem que spectat ad fidem vel ad mores
eo modo est peccatum mortale // 2° dico quod etiam si ali
quis impugnaret scienti veritatem ~~scienti~~ pertinentem
ad ~~fidem~~ doctrinam est peccatum mortale excedendo in
modo ut si scienti impugnarem unam propositionem
veram in phia quam puto esse veram in scienti impug
no illam est peccatum mortale quia nocerem proximum
faciendo eum putare quod doctrina est falsa; sed intelligen
dum est quod licet impugnare veritatem circa fidem vel
circa mores semper sit mortale si circa disciplinam
non est semper peccatum mortale ut quando materia disci
pline est parua quia sicut licet furari de per se est peccatum
mortale si furari unum pomum non est peccatum mortale
propter paruitatem materie ita impugnare unam pro
positionem parui momenti non erit peccatum mortale
etiam ad sensum datum // Sed contra sequitur quod quo
argumentamur in scholis contra propositionem de fide
et peccarem, Dico quod illud non est impugnatio quia illud
non est velle falsitatem persuadere // Dico in quod si scien
ti aliquis ~~sufficiat~~ substineret aliquam propositionem
contra fidem vel mores in scholis semper est peccatum
mortale si facio cum intentione persuadendi alijs et
si est contra fidem est hereticus, // Sed dico quod substine
re aliquam propositionem falsam non ex intentione sua

suadendi sed ut videatur in quo consistat ejus falsitas non eet mortale; ¶ sed dicit Caietanus Q impugnare veritatem; Alio modo stat dupliciter uno modo formaliter s. Quando scienti volo impugnare veritatem; Alio modo interpretative. Et io dico q sicut p.m e peccatum mortale ita 2.m s. impugnare veritatem alicujus doctoris ut doctrina s. thom. lz non faciat ex intentione e peccatum mortale quia illud e ex magna negligentia impugnantis et facit magnum detrimentum doctoribus et illis qui legunt doctores in scholis. ¶ in solutione ad 3.m doctor declarat aliquam ex suis his que nos diximus ita q isti juris periti qui persequuntur litem ut prolongent tempus scienti q non hent jus neq hebunt seniam peccant mortaliter //

Articulus 2.o

¶ Utrum contentio sit filia inanis glorie; Conclu.o e q pariter contentio sicut discordia e filia inanis glorie; //

Questio 39.

de schismate //

¶ Articulus 1.o Utrum schisma sit peccatum speciale; Prima conclu.o q peccatum schismatis directe et per se apponitur unitati, / 2.a conclu.o Q peccatum schismatis proprie quando aliquis intendit se separare ab eccia etiam si non erret circa fidei articulos. ut si aliquis dicat Q sumus pontifex e vir prauus et io vult ee subjectus lz tn dicat Q credit firmiter ea que sunt fidei / 3.a conclu.o q schismatici dicuntur qui subee renunt sumo pontifici

Dominus Caiet. mouet 3a dubia qui tractat hanc
mam subtiliter ¶ Primo dubitatur in quo consistit
ista unitas ecclie et qui schismaticus e Aliqua
unitate separetur, // 2m dubium e Quomodo intel
ligitur q istam unitatem ecclie faciat charitas ~~Quia~~
~~ad Primu~~ a 3m dubium e Quomodo schisma appo
nitur illi unitati ad Primum dubium Caiet mul
ta tenet. sz nos breuiter Dicemus Pro quo e notan
dum Q ex pluribus simpliciter non pot fieri unum
per aliquod absolutum, sz opz q sit per aliquod
Quodammodo relatiue ut si duo homines sint nigri
per hoc q fiant albi non fit ex illis unum nec ex
isto ~~capite~~ et alio unum. quia ex duobus absolutis sepa
ratis no fit unus sed semper debet fieri per aliquid
Quodammodo Rellatiuum ut quando multi disci
puli audiunt ab uno magro. omnes illi vocantur
unum quia hent unum magistrum, sicut eccia co
poniti ex pluribus simpliciter quia ex pluribus xpianis
ts. g. ad hoc q ex istis pluribus sit unum opz q fiat
per aliquid quodammodo rellatiue in eccia dicit
3a inueniuntur coia xpianis Primum e virtutes
s. spes. fides charitas. sz eccia non dicitur una quia
hemus unam fidem vel spem vel unam charitatem
Quia ista sm se sunt absoluta sm q e coe xpianis
sunt sacramenta. sz etiam propter sacramenta non
dicuntur unum xpiani Quia me baptizari no dt
rellationem ad alios xpianos vel me recipere eucha
ristiam. et sic nec virtutes nec sacramenta sufficiunt

facere unam ecclesiam Quia sunt 3m in quo concamus xm
e Quia hemus unum caput et unum pastorem, neq
hoc sufficiat ad faciendum com ecclesiam ex xpianis
Quia no sufficit ad faciendam unam rempublicam q ha
beant unum caput, sz opz q heant aliquam rellatio
nem, Aliud quod xpiani hent comune e actionem
et possesionem: et io dicit Caiet. Q omnes xpiani faci
unt unam ecclesiam per hoc q agnuunt et patiuntz ad
inuicem ut ego sum penitam ab uno et illeme ab
soluit io ecclia no dicitz una nisi quia partes conuer
tuntz inuicem inter se in ordine ad unum caput per
influentiam et actionem, a passione Quia omnes ad in
uicem agimus et patimur ad inuicem, et omes etiam re
cipimus influentiam spiritalem ab uno capite. ita q oni
mus omes Pro inuicem et pro tota ecclia et sumus pon
tifex pro omibus tanq caput influendo, 2m du
bium e quomodo ista unitas causetz a charitate Quia
videmus q etiam illi Qui sunt in peccato mortali sut
de unitate ecclie capiendo ecclam un opponitz schis
mati. Ret Caiet. q intelligit doctor q charitas fa
cit unitatem Quia charitas inclinat ad unitatem
non quin possit ee unitas ecclie et sicut charitas
non eet in christianis sicut diximus Q Eleemosyna e
a misericordia q e effectus charitatis in pot ee
Eleemosyna sine charitate; ¶ 3m dubium erat quo
modo schisma tollit istam unitatem Ret Caiet.
q duplicitz contingit peccare contra unitatem ecclie,
uno modo per simplicem intellectionem no credendo q

in ecclia hemus unum caput ut faciunt lutherani
Qui negant unum ee caput vel non credendo q sit
ordo unius fidelis ad alium sz q quilibet se
het ac si solus eet et tale peccatum no solum eet
schisma sz heressis et tale peccatum antecedenti
tolleret unitatem ecclie; Alio modo contingit
Peccare contra unitaz per solam voluntatem, et
hoc dupliciter Uno modo ex intentione ut si quis
credat q in ecclia e unum caput, tn machina re
ti per voluntatem q in ecclia eent multi ~~sme~~
summi pontifices vel pont ee ut faciunt aliqui
doctorculli qui ut noua dicant ex ambitione
q pnt ee duo pontifices unus in orientem et
Alius in occidentem Cum oppositum credant et
tales proprie sunt schismatici et propinqui here
si vellet eosdem ee taliter q unus no dependat
ab alio nec ambo ab uno 3o et etiam Cardina
les Cum credant q non possit ee in unum caput
Jure diuino. si ex intentione vellent retinere illam
potestatem sibi et non elligerent papam eent schis
matici. Alio modo Contingit per voluntate
peccare, ut sibi aliquis ex intentione quidem no
llet ee diuisionem in ecclia tn si persisteret, tantu
in aliquo facto q ex opere illius sequereti, diuissio
illa; eet schismaticus de per accidens ut si aliqs
rex taliter resisteret pape et preceptis eius q popu
lus separaret se ab obedientia pape eet schisma
ticus dato q ille non intenderet illud tum 9o ad

Dubium quando schismaticus tollit unitatem dico
q̄ de per se tollit quando ex intentione curat ut eccia
non sit una quia eccia ē una per hoc q̄ unus est xp̄s
et alij subditi unus confiteti et alius absoluit qui
g° perturbaret ordinem seruandum eccie ex intentione
de per se tolleret unitatem eccie sz non de per accidens
quando non intendit illud sz sequitur ad aliud factum
¶ sed dubitatur utrum schismaticus re vera diuidat
eccam vel solum sit schismaticus quia intendit diui
dere eccam et videtur q̄ schismatici re ff. non diuidant
eccam quia semper ē una eccia xp̄iana et ex artic.lo
credo unam sanctam catholicam eccam ff. Item
sepius sunt schismatici et alij cogunti ab eccia censu
ris ne persequanti eccam; g° adhuc exntibus schisma
ticis ē una eccia dicit Caiet. q̄ schismatici nō ~~dicunt~~
~~nec~~ diuidunt re eccam nec possunt quia ut
Paulus ad Romanos 12 et 1e Corinthio 12 omnes
unum corpus sumus et alterius membrum sz nitun
ti diuidere eccam io dicuntur schismatici // ¶ 2° dico
q̄ ipsi non obediunt eccam sz separant se ab eccia re
re. re. quia non recipiunt gubernationem eccie et io
non solum pretendunt facere separationem sz separant
se ab eccia et ~~ambros~~ a membris ejus re vera nō so
lum per intentionem sz re ipa pro quo Notandū
ē q̄ ut diximus unitas eccie conficitur ex comunione
actionis et passionis quia ego doleo aliquem aliquid
quod pertinet ad diuinam et ipe me docet aliud oro.

Pro eo et ipse pro me ista omnia in quibus fundati isti
unitas et inde sequitur quod ista unitas recipit magis
et minus. et ideo dico quod maior est unitas inter existentes
in charitate quam inter peccatores et ex hoc provenit illud
quia sunt plures actiones que communicant inter bonos que
non communicant inter malos et ex hoc quando doctores
vocant separatos peccatores ab ecclesia qui tamen sunt
membra ecclesie nam quia isti tollunt aliquas actiones
quia si non observant precepta ideo dicunt quodam
modo separati licet non separentur ab unitate sed si
aliquis vult recipere sacramentum et non obedire
aliis preceptis pape vel e contra esset schismaticus
sed dico etiam quod schismatici non possunt omnino subtrahere
se ab unitate ecclesie quia semper participant aliquos
actus ecclesie communis quia etiam recipiunt gubernationem
ecclesie quia reguntur ab uno capite quia qui ligant
ab illo et excommunicant ab eo et tenentur obedire et
peccant non obediendo // 2o dico quod separant se
quia nollunt obedire uni capiti; sed dubitatur
utrum summus pontifex possit esse schismaticus quia
semper in concilijs procedunt contra eum tanquam con
tra schismaticum; Ret. Caiet. quod papa potest esse schismati
cus in opusculo de potestate pape et hec opinio est proba
bilior quam illa de turre cremata qui dicit quod ipso fac
to quod est hereticus non est papa et probo quia papa potest
esse hereticus ergo potest esse schimaticus // 2o probo quia
papa possit esse schismaticus et si non esset hereticus quia

si papa tolleret se totaliter a guuernatione ecclie
dicens nolo iam operari in Guuernatione ecclie sz volo
ee rex eet schismaticus ¶ Item si papa operaretur ad
diuisionem ecclie eet schismaticus vt si diceret ego pre
cipio vt postq ego moriar alligant 2uos papas vnum
pro oriente Et alium pro occidente in sequendo opioez
ecclie eet tunc quippe schismaticus ¶ 2m argumentum
e bonum vbi vr probare q omne peccatum e inobedien
tie per hoc q non distinguatur schisma ab alijs peccatis
Pro quo notandum q aliquis pot tripliciter Conuenire
ecclie et ~~tunc no e schismaticus~~ preceptis eius vno mo
materiale vt si aliquis ieiunat die ieiunij in hoc
facit quia famescit et non quia pretendit contrauenire
ecclie et tunc no e schismaticus; 2o pot aliquis
formaliter ee inobediens ecclie nihilominus manens in tra
vnitatem ecclie vt si aliquis diceret nolo obedire pa
pe sz bene scio q caput meum et heo eum pro capite
meo sz nihilominus Quia e inimicus meus nolo obedire
et si imperator hec diceret adhuc no e schismaticus /
3o modo pot aliquis Contra venire no recognoscens offici
um pape vt si nollet ee papam in eccia, dicendo nolo
obedire pape. Quia nolo eum here Pro capite meo iste
Quia directus facit contra officium papatus. iste eet schis
maticus alias no eet schismaticus ¶ in 3o argumento doc
tor petit aliud dubium; vtrum possit ee schisma
sine heresi? et vr q non Quia qui intendit se separare
ab vna eccia non credit vnam eccam quod e non
Credere artlos fidei g. Primo dico q de facto ita e q
semper schismatici solent ee heretici, // 2o dico q pot

pot ee q aliquis sit schismaticus & q non sit hereti
cus ut rex gallorum qz ad reddimendam vexationem
suam nolluit obedire pape Julio faciens Concilium
Contra papam in Gallia qui tunc erat schismaticus
no tn hereticus pz quia mortuo illo statim obedibit
alteri pape Electo; & etiam rex anglie e schismaticus
modo quia in regno suo non obediunt pape sz non e
hereticus. / Item si aliquis fateretur ee veram eccliam
tn diceret hanc no ee illam veram eccliam sz alliam
quam illi constituerent illi licet nullam heressim he
rent si eent schismatici & ita lutherani putant
apud illos ~~etiam veram~~ ee veram eccliam & io
sunt schismatici licet non herent errores nec heresses
quas hent //

Articulus 2º

¶ Utrum schisma sit grauius peccatum infi
delitatis, // Prima Conclu° q peccatum infidelitatis
ex genere suo maius e q schisma; / 2ª con° q pot
eet & contingere q aliquis schismaticus grauius pe
peccet qz aliquis infidelis rone alicuius circunstantie
ex his manifeste pz q stat q aliquod peccatum ex
suo genere sit grauius alio sz q nihilominus aliud
quod ex suo genere e minus graue rone circunstan
tiarum fieret grauius ut et si homicidium ex suo gene
re sit grauius qz adulterium tn si aliquis adulteraret
cum regina in magnum detrimentum regni grauius pe
ccatum eet qz interficere unum hominem nec e dubi
tandum de hoc, sed dubitatur circa hoc quod doc
tor dicit in argumento sz q e q infidelis se het per
additionem ut dicere quia omis infidelis sit schismaticus

Contra pot aliquis errare circa sacramentum eucharistie qui tn credat unam ee eccliam q. non omis infidelis sit schismaticus. Dico q omis infidelis e schismaticus. & Dico q quicunq no credit artlos fidei tollit fundamentum unitatis eccie & io omis hereticus est schismaticus quia no vult here unam fidem q e fundamentum unitatis.

Artio 3o

¶ Utrum schismatici Heant Aliquam potestatem, Prima Conclio q schismatici non perdunt potestatem consecrationis ita q sacerdos qui sit schismatico si dicat cum intentione consecrandi verba consecrationis vere consecrat. & eps schismaticus vere pot dare ordines licet peccent consecrando & signum est quia si reddeant ad eccliam non iterum consecrantur 2a Conclio q Potestatem Jurisdictionis nullam hent.

Artio 4o

¶ Utrum sit conveniens Pena schismatis ut excomunicet, Prima Conclio q conveniens schismatici puniunt per excoicationem & conveniens ~~schismatici~~ q traddant brachio seculari, ¶ Dubiu e utrum ipo facto quo aliquis separat se ab eccia actu exteriori perdat potestatem quia de actu interiori probabilius e q per solum actum interiorem non perditur potestas, Dico q ipo facto schismaticus perdit potestatem quam het in eccia ut determinant doctores quia statim perdunt potestatem sine alia declaratioe ¶ Sed dubium e quia vr q jura non disponant q sint priuati statim sua potestate sz q debent priuari ut hz

de 23. c. in nomine domini et etiam ex tt° de schisma
ticis c. 2°. ubi non videntur deponi ipso facto sed quod sunt
deponendi et ex ar° 2° vr nam hoc e comune omnibus
excoicatis quod ipso facto perdunt potestatem ergo vr quod
schismaticis et hereticis non e peculiare quod ipso facto per
dant potestatem cum conueniat hoc omnibus excoicatis
et sic heretici et schismatici vr quod perdant quia cons
tat ~~prius~~ nisi prius quod ipso facto sunt excoicati non perdent po
testatem excoicati et ~~nisi~~ de hereticis quod ipso facto sunt excomunicati
appertum e ex c. excoicamus ex de heretic. sed de schis
maticis non vr an iure. Ex quo loco omnes schisma
tici sunt excoicati; Siluestr. Archieps florentinus.
in c. nulli 19 de. dicit quod ex illo c. sunt excoicati ipso
facto omnes heretici et schismatici sed non expresse ibi vr
sed vr quod ex illo c. non sunt ut panormit. ~~sed~~ hic p. c. 13
de electione ubi hetur quod quicunque gesserit se papa cum
non legitime sit electus ipso facto sit excoicatus ipse et
qui ipm sequatur ex quo infert Panormit. quod schis
matici in ipso facto sunt excoicati quia nollunt obedire
vero Pontifici sed quomodocunque illud sit intentio ecclie
e quod schismatici sunt ipso facto excoicati etiam si nu
lla declaratio fiat. // ¶ 2° e notandum quod perdant
statim potestatem iurisdictionis pot intelligi vel quod per vel quod perdant
dant potestatem exercendi officium sed non e dicendum
quod perdat titulum per hoc quod fiat schismaticus quia
postquam conuertitur non iterum elligunt ~~ipsum~~ nouum ~~titulum~~
titulum sed perdit vsum iurisdictionis ut qui excoi
catur non perdit titulum sed perdit vsum nec pot exer

exercere vsum epatus vel curatus sz manet titulus
Quia postqz absoluuntur ad hoc q reddant ad vsum non
datur nouus tt. et ita e de schismaticis ¶ sed e dubium
e quia doctor dicit q eps prop q e excoicatus perdat bn
fficium, Pro quo e notandum q duplex e consecratio;
vna e de iure diuino vt consecratio sacerdotis vel si
vellitis etiam epi et talis non e mirum cum maneat
talis potestas manente re, sz alia e consecratio de iure
positiuo vt consecratio templi vel consecratio calicis
et io dubium e Quia lz eccia non possit tollere ab
epo q non consecret sacerdotem quia illud e de iure diui
sz vr q pot eccia tollere a schismaticone consecret
calicem vel eccam et io videtur q non manet in schisma
tico tota potestas consecrandi cum eccia auferat ab
illo omnem potestatem quam pot auferre. io e dubium
an schismaticus consecraret eccam an maneat consecra
ta et etiam dubium e Quia subdiachonatus e de iure
positiuo vt credo. // Dubitatur q an si schismaticus
qui eps erat ordinat aliquem an debeat iterum consecra
ri et vr q sic quia eccia tollit omnem potestatem
consecrationis a schismaticis a quo eccia abstullit po
testatem vr q non sit ordinatus. in 9m e quia omnia
consecrata ab eis recipit eccia tanqz vere consecra
ti nec iterum consecranti. Dico q e verum q doctor
dicit tollit potem a schismaticis consecrandi sz dico q
eccia lz posset tollere omnem potestatem q e de iure
positiuo tn non tollit talem potestatem ab eis qz
solum abstulit potestatem q poterat nocere s. potestatem

cu q ille sit cose
crat ab epo schisma

Jurisdictionis quo ad vsum. 2º dubitatur Circa is
tam mam de schismate Quid deberet facere aliquis
si injuste premereti a papa vt si papa iniuste preci
peret sub pena excoicationis vt daret vnum regnu
imperatori regi francorum An debeat appellare ad
Consilium imperatori tunc vel tollere obedien
tiam vel vocare Concilium; Rr q senia injus
ta si constat q e injusta in foro conscientie e nulla
et sic si e certum omino q papa injuste excoicatio
premit aliquem q illa senia omo no e tenenda nec
ligat. / 2º dico q cauendum e ab scandalo et io
moderati supplicandus e papa Q non ferat talem
seniam Qz eet scandalum populo si rex no obediret
Quia diceret phiphus Jam tollit obedientiam pape
3º dico Q non sunt facienda mala vt inde sequa
tur bona 4º dico Q nullo modo e appellandum a
papa ad Concilium etiam si Concilium sit supra
papam etiam si papa injuste sententiet Quia illud
e hereticum nisi Quando eet Concilium actualiter
Congregatum Quia tunc bene liceret appellare no
tn lz vocare concilium etiam si injuste premitur
Dico vlº q qui ita injuste premit a pontifice et
Constat q injuste facit pot non obedire pontifici cum
Quanto minimo scandalo poterit; ¶ Sed dubitati
Quid faciendum e Quando Elliganti 2uo pontifi
ces dato q vnus heat maiorem partem Cardinaliu
si tn alius probat quia qui sunt ex parte hentis ma
iorem partem sunt multi Simoniaci vt tepore Eugenij

et felicis, Dico quod tempore talis schismaticus si certus
est quis est verus pontifex non est dubium nisi quod ille est seque
dus sed si dubitatur quis illorum sit melius melius est nullum
illorum sequi quousque determinetur quis elligendus sit vel
sequi debemus illum de quo probabilius est quod sit pontifex
Circa istam quam diximus in suma quod schismatici sunt qui
descendunt ab ecclesia vel a capite // ¶ Dubitatur utrum
Qui separant se ab ecclesia particulari vel ab ecclesia sal
manticensi vel separant se ab epo quia nollunt eum he
re pro epo vel si aliqua parrochia separaret se ab
obedientia epi utrum essent schismatici et videtur quod sic
Quia faciunt diuisionem a capite et peccarent et no
videtur Quomodo alio pacto ergo. ¶ in contrarium est Quia
in Iure ex de schismaticis 27 distinctione nulla fit
mentio nisi de illis qui separant se ab uniuersali
ecclesie vel capite omnium papa, Dico primo quod qui
faceret separationem ab unione ecclesie particularis vel
ab obedientia epi Peccaret mortaliter peccato schismatis
licet non ita grauiter sicut si separaret se ab ecclesia uni
uersali, et Probatur Conclusio Quia schisma nihil
aliud est quam unionis ecclesie diuisionem facere Qui ergo
separat se ab epatu vel a relligione aliqua separat
se ab ecclesia ergo peccaret peccato schismatis qui separat se
ab aliqua ecclesia particulari vel epi obedientia vel
etiam ab relligionis obedientia ut si aliqui pres alicuius
monasterij vellent se separare ab una prouincia
et vellent per se facere caput et capitulum essent schis
matici et probatur quia in ecclesia unio prouenit excoicatio

actionis et passionis Qui ꝯ tollit unitatem istam
siue in toto siue in parte peccat peccato schismatis quia
tollit aliquas actiones comunes xpianis ut comunica
tiones sacramentorum // 2° Dico ꝙ pene q sunt consti
tute contra schismaticos sunt solum pro illis Qui
discedunt ab eccia uniuersali vel a sumo pontifi
ce sed non pro illis qui discedunt ab epo vel ab eccia
Particulari nec ligant istos duos ~~excomicatos~~ schismati
cos ille pene quia isti qui non discedunt nisi ab eccia
Particulari facile possunt reparari et io isti ipso facto
sunt excomicati ex istis ut ꝙ qui sine ronabilica
eximunt aliquam partem populi vel aliquam eccia
Dico (inqz) Q si faciant sine iusta ca ꝙ peccat pecca
to schismatis. Quia et si papa pot separare isto modo debet intelligi clauenō citati
Qz etiā si papa sine legitima ca separaret omnes clericos a iurisdictione
epoꝝ etiam eet schismaticus tunc ipe papa sed dico ꝙ
si papa separat aliquos a iurisdictione epi alicuius
peccat ipe papa grauiter et etiam petentes ab illo et io
Cauendum e ne talia petamus, a papa Quia qui taliter
eximunt se vel alios peccare peccato schismatis, sed
Dicebamus in 4° ar ꝙ schismatici no statim perdunt
titulum prelati ~~[illegible]~~ inquā schismatici Qz qz perdant vsū
¶ sed dubitatur utrum sit ita in secularibus an prin
ceps secularis perdat statim titulum Quando debe
nit in peccato schismatis vel an iudicandum sit si
cut de potestate ecclie de potestate etiam seculari
Dico ꝙ sicut diximus de ecclesiasticis ita dicendum de
secularibus, unde dico Primo Q de hoc non e alia

Pena q̃ aliorũ excoicatorũ & dico q̃ perdant ossum & subditi non tenenti parere nec obedire tali principi 2º dico q̃ non amittit principatum & dignitatem 4º Dico q̃ si sit contumax pot priuari regno a papa, sz si ~~resipiscat~~ resipiscat postea debet restitui regnum illi & debent subditi obedire illi si non diu sit pertinax //

Quio 40. de bello.

Ante q̃ videamus litteram sancti Tho. sunt videnda duo in ista q̃ Primum ē ubi tractati ista materia de bello. Quia non tractati ab omnibus doctoribus. nec in eodem loco, Primo tractati a Vincentio Balbensi in suo speculo morali libro 3º parte 5ª d. 15 a quo fere accepit s. Thom. quicquid hic dicit ē videndus dominus alexander de Ales in 3ª pᵉ suę sumę q̃ 47 membro 3º & henricus de Gandauo q̃ vlª quodᵗᵒ vltimo & dominus Gabriel in 4º d. 15 q̃ 4 & Adrianus super 4ᵐ in q̃ de satisfactione cassu 1º & si doctores aliquid tractant de bello ē occasionaliter in mª de restitutione, precipue ē videndus sapientissimus magr nr victoria in sua rellectione de iure belli apud Canonistas etiam tractati ista mª in 2ª parte decreti per totum cam 23 ubi sunt videndi omnes doctores & summistę tractant hoc in verbo bellum, & etiam ē videndus Cornelius aggripa in libello suo de laudibus belli, & Erasmus ē videndus in suo adagio Dulce bellum inexpertis in detestationem belli // 2º ē videndum Quid

significat nomen bellum et unde deducati de hoc sunt videndi latini. Aliqui dicunt quod bellum est a belluis quasi proprium sit belluis bellare. Aliqui dicunt quod bellum dicitur per antifrassim diminutiuum a bono quasi sit malum et vocati bonum. Alij dicunt quod dicitur bellum a bono simpliciter quia est bonum bellare pro patrie deffensione.

¶ Articulus 1us utrum bellare sit semper peccatum. Ad quam quem respondit s. Thom. duabus conclusionibus. Prima est quod bellare non est de se bonum malum. Quam conclusionem probat argto. Sed contra auto. agustini. ¶ 2a conclu. est quod ad bellum justum tria requiruntur. Vlt. authoritas principis ca justa et recta intentio. Que omnia probantur clarissime in littera a s. Thoma. ¶ De prima conclu. s. Thom. conueniunt omnes doctores vere catholici et tanquam manifestam. Relinquunt eam sine probatione, sed de hac conclu. videbimus 4or 1m errores circa istam conclusionem; 2o Probabimus eam. 3o Respondemus argumentis hereticorum; 4o mouebimus aliqua dubia si que fuerint. ¶ Quantum ad 1m est notandum quod tempore Tertuliani aliqui tenebant bellum non esse licitum xpianis et ad hanc semiam et vt facere et inclinare Tertulianus in libro suo de Corona militis xpiani. 2o manichei dicebant quod bellum nullomodo poterat esse licitum et reprehendebant vehementi moysem qui ferebat bella et potestis etiam

apud Agustinum libro 22 Contra faustu c 74
et infra et in 2o libro Contra manicheos, 3o ubi clessus
etiam tenuit q bella non eent licita maxime xpianis
ut refert Ubaldens. in libro de sacramentalibus tt. vlo
c. penultimo. 4o. Nostra tempestate Martinus lu
therus ut refert Roffensis. ar 33 et 34o tenuit Qi
non licebat bellare xpianis et q peccabant bellando
Contra Turcas, Quia hoc e resistere deo flagelanti
iniquitates nras per illos Quod optime impugnati a
Roffensi Primo quia sm lutherum in ar 36: dicit q
in nobis no e liber: arb. 9o. 2o quia sequeretur q xpiis
non liceret resistere fame et siti Quia omnia ista
sunt data in penam peccatorum ¶ 5o Joannes Colampa
dius ut refert frater Alfonsus de ~~victoria~~ Castro in
suo libro de heressibus dicit bella non ee licita et si
Ollim licuerit judeis. fuit ex particulari dispensatione
diuina, Postremo dominus Erasmus ut refert illus
trissimus Comes Carpensis in suo libro 21. tz q bellum
nullo modo sit licitum maxime xpianis et q no licet
xpianis pugnare Contra Turcas et impugnati opti
me ab illo doctissimo viro et quia sunt aliqui putantes
Erasmum tenere contrarium. citat loca Erasmi in qui
bus non pot glossari. Primus locus e in suo methodo bella
christianis que licita erant ~~xpianis judeis~~ no licet et institutione
principis xpiani dicti pontificie leges non improbant
omne bellum, vide ibi et in eodem loco et tractatu
dicit q non licet xpianis bellum inferre Turcis et in
suis annotationibus luce 3o et 22 expresse damnat

bella et hoc de primo ¶ de 2º Puncto huius co
clusionis e notandum q̄ bellum ~~deffensiuum et~~ defensiuum offensiuum
~~aggressiuum~~ ||. bellum deffensiuum e quo utimur
ad deffendendum priam nram ~~et e bellum aggressi~~
~~uum~~ et probati, quod primum bellum e licitum.
Arguiti sic unicuiq; licet se deffendere g° mul
to magis reipublice et principi sz hoc no pot fieri
sine bello g°. ¶ 2º probati ex illo coissimo dicto ~~ju~~
~~ris principis~~ juris consulti vim vi repellere licet
g° bella deffensiua licent rei publicis et principibus
¶ 3º probati quia deus et na dedit hanc inclinatio
deffendendi se no solum hominibus sz ceteris animan
tibus g° hoc e bonum et consonum inclinationi nali
¶ Sed contra hoc pot quis argumentari quia pa
ulus ad romanos 12 dicit non vos deffendetis
charissimi sz date locum resistere malo et etiam
mathei 26. Grauiti xps reprehendit petrum qz
voluit se deffendere mitte gladium tuum et ss.
¶ Ad istas authoritates solet comuniti dari q̄
intelligunti de consilio et non de precepto, sz contra
hoc pot argui ¶ quia certe in omibus illis locis vr
ee preceptum et no consilium quia mathei 26 non
tam grauiti xps reprehendit petrum et etiam mathei
5º dicit xps nisi abundaverit justicia vra plus q̄ scri
scribarum et phariseorum non intrabitis in regnum celorum
et declarat in quibus debemus abundare nam anti
qui resistebant malo. vos non et in loco pauli pot
intelligi q̄ sit de precepto et ~~Pa~~ a arguiti contra preterea

t s. ira. g° ss. et mathei s. nolite.

Contra istos Quia satis inconueniens eet q̄ bellum
eet contra perfectionem Euangelicam. Quod videti
absurdum ¶ 1o Aliti respon. ad argumenta et primo
ex Paulo dico q̄ debet legi nō vos vindicantes cha
rissimi sz dantes locum ire; vel ita debet intelligi et
pz ex sequentibus ubi diciti quia scriptum mihi
vendictam et ego retribuam et in greco ita hetur vtro
biqz vt notat Erasmus et Laiet et greci ¶ Ad ali
as authoritates Ret s. Thom. in littera ex
mente Agustini. ¶ Sed nunc probati Quod bellum
inuassiuum et offensiuum sit licitum Quod certum e
q̄ bellum inuassiuum nō e intrinsice malum pz Quia
deus precipit illud Judeis et multi sancti bellarunt
Tunc arguiti sic bellare nō e intrinsice malum et
non e prohibitum jure nali. et jure diuino positiuo g
bellare de se manet licitum Conia e nota cum maior et
probati minor q̄ bellare non sit prohibitum jure nali
¶ Primo quia nusqz hetur talis prohibitio immo heti
oppositum cum tam boni q̄ mali bellauerint. ¶ 2o
probati stando in solo jure nali injuria e pugnienda
et resistenda et e jus ad propellendam injuriam sz
hoc q̄ aliquando non pot ee sine bello vt pz de inju
ria illata principi et republice, ¶ 3o arguiti ad pri
cipes spectat de jure nali deffendere suos et punire
malefactores sz hoc non pot fieri aliquando sine bello
g bellum e licitum aliquando conia e nota cum mino
ri pro Probati maior Nam dato opposito sequeretur
innumera inconuenientia in mundo; ¶ Et si ad ista arg ta

Dicati Q concludunt si non ēet Judex superior
sz quia ē imperator ad quem ē succurrendum non
licet bellare ¶ Ad hoc respondeti q̄ stando in Jure
nali Principes nō hēnt unum superiorem et dato nos
hemus imperatorem modo non tn̄ omnes principes
fuerunt illi subiecti, et 3º dato q̄ sunt omnes sub
iecti illi non perdunt suum Jus nale et 4º q̄ dato q̄
perdant suum Jus nale imperator non posset punire
eos sine bello; De pontifice omnino dicendum est
idem signanti Quia pontifex nō hēt gladium nale
super principes iō non hēt de se componere paces.
¶ Jam probati q̄ non sit prohibitum bellare de Jure na
li diuino positiuo Primo qz bellare nō ē prohibitum
Jure nali g. non ē prohibitum Jure nali vel lege euange
ca ans ē notum ex precedentibus Probati cōnia quia in
lege euangelica preter precepta fidei et sacramentorum
non sunt alia et probati hoc Quia propti hanc cam
mathei 11º dicit de lege xpi Jugum meum suaue ē
et onus meum leue et propte hoc Esaye 51. et 31.
dicit Q ē lex scripta in visceribus nostris quia ē lex
nalis insita in cordibus nris // ¶ 2º arguiti in toto
nouo testamento non pōt ellici tale precepm q̄ non
licet bellare g. non ē dicendum q̄ lege euangelica ēet
prohibitum bellum ~~vel bellare~~ ans pz qz omnes au
toritates q̄ possunt adduci sufficienti glossanti a sa
ctis Cōnia probati quia non sunt ponenda precepta
nisi necessitas cogat ¶ 3º arguiti in lege euangelica
non ē expresse prohibitum bellum g. bellum ē licitum

e licitum ans e notum. Probo coniam Quia omnia illa q
erant mala et licuerunt aliquando Judeis ex dispensatione
Postea Prohibita sunt ut pz mathei 5°. de malicia Judeorum
et de libello repudij q ~~Judeis~~ Judeis licebant. ¶ 4° arguitur
in nuo Testamento non solum non reprehenditur bellum sz
sz etiam commendatur vel saltem permittitur, conia e nota
et probatur ans aliquibus authoritatibus sacre scripture
Primo luce 3° cum Joannes minaretur peccatoribus in penite
tibus damnationem Petentibus millitibus Quid faciemus dt
Joannes neminem etc. et contenti stote ~~spe~~ stipendijs vris
unde si bellum non eet licitum Joannes non daret eis leges
Quibus optime uterentur in bello; hunc locum male inter
pretatur Erasmus in suo methodo solum ne faueret nre
opioni, unde dicit Erasmus q Quia non dum apparu
erat Euangelium et illi non erant xpiani Joannes per
missit illis ee in illo peccato, Unde Contra Erasmum
Arguitur sic nam in eodem loco publicanis petentibus quid
facerent ut consequerentur vitam Eternam prohibuit illos
a peccatis et dedit optimas leges quibus viuerent g.
sic millitibus ¶ 2° arguitur Joannes predicabat veram
peniam g. non parcebat peccatis eorum sine penia ¶ 2° lo
cus est luce 22 ubi xps iussit discipulis ut vende
rent saculos et peras ut emerent gladios unde cum
dixisset duo gladij sunt hic dixit xps sufficit in quo lo
co omes doctores dicunt q in eccia e gladius malis et
etiam hunc locum male interpretatur Erasmus ¶ 3° locus
e mathei 8° ubi nimium comendatur Centurio sanctus
ad celum extollitur fides eius q non fieret si bellum no eet

26.

licitum unde in sermone de puero Centurionis Probat
Agustinus bella esse licita, ¶ Alius locus est actuum 10. ubi
Commendati alius sanctus Centurio et missus est petrus ut
baptizaret eum et non relliquit officium, ¶ Alius locus est
ad Romanos 13. ubi comendati gladius principis et quod
optime affert illum ¶ 5º Arguitur sic Principaliter in primi
tiua ecclesia ubi maxime vigebat perfectio et sinceritas xpi
ana et intellectus legis maxima pars xpianorum erant mi
llites ergo signum est quod bellum est licitum. Conia est nota et an
tecedens probatur ex legione Tebanorum cuius dux erat di
uus Acatius et etiam patet de beato sebastiano qui erat mi
lles et erat sanctus et per multum tempus mansit in millitia
et patet de beato Martino qui post confessionem mansit in mi
llitia ad preces populi et patet etiam de sancto Tritogano.
gergio Gregorio leone Crisomo et cetera. ¶ 6º probatur nra con
multis autoritatibus sanctorum et Grauissimorum pontificum
que habentur in decreto c. 23. ¶ 7º Probatur ista con
latissime a b. Agustino in multis locis vel 3 epla 5. mi
sericorditer n. si fieri possit bella exercerentur a bonis et cetera.
et epla 48 versus principium dicit quod Princeps habet
authoritatem ad arcendos et puniendos hostes et in epla
194 ad bonifacium expresse hoc dicit quod licet in bellis uti
insidijs et etiam contra faustinum libro 22 c. 74 75
et 76 expresse probat nram Conclusionem et primo
Arguitur sic 2º regum 7 dauid prohibetur edificare
templum domini quia erat bellator ex quo colligitur
vel quod bellum est illicitum vel quod in nro tempore non debet

er in questionibus veteris
testamenti lib 6º q. 10

diuersus 5. conclusio
em nram in qua te
emus bellum esse li
citum.

cē bellatores; ¶ Et 2o probatur Esaye 2o. et hiere 4o. hetur conflabunt ss. assignatur q in nra lege non debent ēe arma ¶ 3o Esaye 11o. dicit non nocebunt nec occident in universo monte meo ubi per montem sanctum intelligi ecclia ¶ 4o arguit Quia multa sunt loca in nouo testamento q prohibent contentiones rixas et multo magis bella, unde Paulus multum indignatur q in eccia sit aliqua cā propter quod sit adeundus iudex, ¶ vlo arguit Quia sancti passim reprehendunt bella, Pz quia. b. martinus post conuersionem suam dixit michi aut cum xpianus sim pugnare nō licet ¶ Respondet ad omnia ista argumenta. Ad primum Respondet q David fuit prohibitus ab edifficatione templi propter misterium et non quia erat bellator, Quia sicut pater celestis non erat edifficaturus templum nisi cum suo filio pacifico ita etiam ss. 2o quia deus noluit sibi edifficare templum nec domum quousq Populus ysrrael eēt pacificus ¶ Ad 2m argumētum omnes sancti dicunt signanter. Iheronimus q ille locus ē intelligendus de pace illa magna facta sub Augusto octauiano tempore xi regis pacifici unde in euangelio adducit ista prophia quo dicit Q nascituro domino in describebat totus populus ¶ ¶ Ad 3m argumentum dicit q ante locutus ē Esayas de feris dicens q in aduentu messie habitauit lupus cū agno et pardus cum edo et de istis qui sunt mali nō facient malum in monte sancto suo, vel pōt intelligi q loquatur de cello ubi erit tranquillitas, ¶ Ad 4m argumētum S. Thom. Elleganti respondit ad omnia loca que possunt a

que possunt adduci ex nouo testamento, ad que Rit.
optime; ¶ Ad 5m non damnant sancti bella q mala
sz quia male exerceantur ¶ Ad martinum dicunt aliqui
q ex maxima simplicitate dixit illud ¶ 2o pot dici quia non
bellum sit malum sz quia communiter sanctis non licet
minus perfecta sz magis perfecta ¶ 3o dicit q talle
bellum erat iniustum quia sine authoa principis ¶ 4o
pot dici q illud dixit martinus forsam volebat renuncia
re seculo et forsam emisserat votum ut intraret
relligionem vel eet heremita; ¶ Circa 4m punctum
e modo primum dubium utrum bellum taliter sit licitum
xpianis q semper conueniat vel q nullo modo expedi
at xpianis et si sic utrum sit melius relinquere bellum
q bellare et utrum bellare aliquando cadat sub pre
cepto xpianis Probati quia ex bello sequuntur innu
mera mala et vix tam sanctissime pot exerceri quin
sequanti maxima peccata, Confirmati ex euangelio
Quia mathei 5o dicitur q multo melius e no resistere ma
lo ¶ in Contrarium e quia Alexand. alensis loco cita
to dicit ex agustino q bella non tm licent xpianis sz
aliquando cadunt sub precepto ¶ Ad hoc dico primo
q non e dubitandum nisi q in veteri testamento fuit iu
deis melius bellare q no et hoc capio spualiter et fuit
sub precepto ¶ 2o dico q in lege euangelica dato q sim
pliciter loquendo sit melius et maioris perfectionis no be
llare q gerere bellum ut pz ex illo mathei 5o nihilo
minus tn dico q aliquando bella licent xpianis et

l. nullo s. modo christia
s expediat bellare

cadunt sub precepto, hoc probati primo de bello defensi
uo quia cuilibet persone priuate ē maximum bonū bello
deffensare se. g° etiam principibus xpianis non solum ē maxm
bonum deffendere se et suos bello sz sepius cadit sub pre
cepto. Probati conia quia magis teneti princeps deffende
re suos qz persona priuata defendere se, Preterea de bello
offensiuo melius ē punire peccatores qz relinquere eos impu
nitos, et multiplicarenti peccata g° etiam in republica aliq°
erit melius punire bello hostes qz relinquere eos impuni
tos ¶ Videndum ē Jam de 2ª conclusione in qua dicit s.
Thom. qz 3ª requirunti ad justum bellum. Pro quo ē notan
dum qz a diuersis doctoribus diuerse assignanti cause justi
belli unde dominus Alexand. dicit qz sex cause requirū
ti ad justum bellum ex parte principis, 2º authoritas
et effectus ex parte militis, Alia duo conditio, et inten
tio; Conditio qz sit secularis et non clericus et qz heat
bonam intentionem; ex parte illius pro quo geriti bellum
requiriti justa cā, ex parte persone contra quam fit bellum
Qz mereati Dominus Gabriel et Adria. loco citato col
ligunt ex juristis 5 conditiones ad bellum justum, Persona.
res. cā. animus. autoritas. Sz Gabriel et Mayo. in illa
dᵉ. 15. qᵉ. 2º dicunt qz tantum requirunti 4º cause seu
Conditiones, s. autoritas. justitia. causa. et recta intenᵒ
et moderamen inculpate tutelle. hostiens. dicit qz tm
requiriti una conditio q ē autoritas ¶ B. Thom. ex omni
bus Conditionibus colligit 3ᵉˢ. vel quia sunt potissime
vel quia omnes alie redducunti ad illas de quibus ordina
tum agemus ¶ Prima Conditio ad justum bellum requi

requiritur autoritas principis. Circa quod dubitatur 1°.
utrum respublica q̄ non hēt principem ut venetorum
possit indicere bellum, et vr q̄ non quia sm̄ s. Thom
requiritur autoritas principis ad justum bellum, ¶ Rr
ad dubium q̄ respublica nō hēns principem optime pōt
agere bellum sicut respublica hēns principem. Probatur qz
tota autoritas principis ē a republica ergo hēt autoritatem
indicendi bellum sive hēat principem sive non probatur ans
Quia de jure nāli nec divino nō ē aliquis princeps et s.
Thom. dixit q̄ requiritur autoritas principis. Quia omnis
quelibet respublica hēt principem vel quia omnes resp.
hēnt et preelligunt aliquem locum principis vel sena
toris ¶ Cetera vide infra ubi. Sed circa primam ss.
de militibus. Quia de illis quos fides invenit milites
permittendi sunt quousqz sit opportunitas removendi
illos a militia. id. beatus Joannes baptista licet dixit
illis ut eent contenti stipendijs tn̄ ait nō consuluit
aliis ut assumerent militiam // Sed dico q̄ licet ter
tulianus fuit vir gravissimus et tn̄ erravit in mul
tis et forme usqz ad heresim et forsam isto ē unus
locus et id tenendum ē Q. ecclia hēt ex consuetudine
Q. inter xpianos sint milites licet periculosum ē nec
ego in particulari consulerem alicui cui bene vellem ut
versaretur in militia licet in generali gaudeo q̄ sint milli
tes ad bella justa et sic forsam voluit intelligere Ter
tulianus. Sed nō ē dubium nisi q̄ xpianis ē licitum be
lligerare quia aliter sequerentur multa damna ¶ Sed
circa primam conditionem in qua dicit q̄ requiritur auto-

s. in ultima linea hu
jus paginae

Principis Quid intelligit per principem an dux Albanus posset gerere bellum et vocetur princeps vel ille vocetur princeps qui non hēt superiorem supra se et vr q̄ quicūq̄ hēt superiorem non pōt gerere bellum vt dux albanus Cum comitte beneuentano non pōt gerere bellum Qui a hēnt superiorem apud quem posunt res suas petere iuridice, ¶ Sz in Contrarium qz in littera doctor diuidit principem a persona priuata g° vr q̄ etiam persona publica q̄ hēt superiorem vt dux pōt gerere bella et confirmatur quia vt doctor dicit ad illos spectat gerere bella aduersus hostes exteriores sz isti duces pnt interficere hostes interiores g°

[margin: ...s spectat in + ...e hostes inte...]

¶ R° q̄ ad deffendendum se ab hostibus et a bello q̄libet populus hēt ius et potestatem iure nāli quia aliter populus pateretur multa mala; et iō etiam nō expectato iussu regis si Salmanticenses inuaderentur ab vallisoletanis possent se deffendere ¶ 2° dico q̄ omnis potestas regis ortum hūit a repu^ca et iō eadem potestas ē et tanta ē in principe et in repu^ca et nec plus nec minus, Sed notandum q̄ hec ē diffrīa inter personam publicam et priuatam q̄ persona priuata hēt ius deffendendi se et sua sz nō hēt ius recuperandi sua nec suam iniuriam vindicandi propria auto^e ita q̄ anteqū alius raperet a me mea bona vel anteqū faceret iniuriam licitum erat deffendere sz post accepta et rapta bona vel facta iniuria nō / Res publica nō solum hēt potesta^m deffendendi sz etiam recuperandi sua bona et suam iniuriam quia aliter multa sequerentur inconuenientia Quia aliter multi auderent

inuadere rempublicam Cum nullum periculum timerent
posse prouenire sibi a republica si ipa non posset vindica
re et ideo respublica habet iniuriam vel bona recuperandi
potestatem ita quod si galli fecerunt iniuriam hispanis rex
hispaniae habet tantam potestatem sicut rex gallorum supra
ipsos gallos ad vindicandam iniuriam illam et ideo iuste
potest rex hispanorum Pugnare tunc gallos sicut si essent
sui subditi, ¶ Sed dubium est Quid vocatur respublica
An salmantica dicatur respublica // Sit 3m dictum quod ut
dicit Aristot. 1 polit. respublica vt proprie quae est sibi suffi
ciens et non dependet ab alia ita quod respublica perfecta est
illa quae habet ius ad vendicandum et deffendendum se sed quae
est illa; Dico quod est illa perfecta respublica quae non est pars alterius
rei publicae nec dependet ab alia; vt regnum hispaniae est
vna respublica perfecta et regnum napolitanum est alia
respublica perfecta dato habeant vnum principem, quia vna
non est pars alterius et ad argumentum an dux mediola
nensis habeat potestatem deffendendi se dico quod etiam quia
est vna respublica quae non est pars alterius ideo potest illa deffen
dere se et deffere bellum ad vindictam vel ad recu
peranda bona iusta 2am conditionem ¶ Dubitatur
vtrum sit iusta causa belli mouere bellum propter amicum
vt si dux mediolanensis est amicus regis castellae et illi
fit iniuria a rege gallorum ad vtrum sit iusta causa ad hoc
quod possit rex castellae mouere bellum Contra regem gallorum
ad vindicandam illam iniuriam amici? Dico quod non est du
bium nisi quod est iusta causa, quia amici, ¶ Sed vtrum sit ca

justa belli deffendere subditos si patianti injuriam, a prin
cipe suo dico q̄ si. ¶ Est dubium q̄ juste aggrauat rex
suam republicam tunc subdito non liceret alteri principi juua
re subditos illius regis aduersus regem / 2º dico q̄ si constaret
de inimicitia ita q̄ rex francorum injuste vellet rapere patri
monia a suis subditis posset rex hispanorum deffendere sub
ditos regis francorum ab ipso regi francorum quia in quocunq; ca
su subditi hent bellum justum aduersus principem suum lici
te possunt juuari ab alio rege extraneo et ista e una justa
ca quare possit juste moueri bellum ¶ Sed cura idem dubi
tati an sit ista ca belli quando dubia e injuria q̄ fit vt si
e res dubia an ducatus mediolanensis pertinet duci q̄ e
modo mediolanensi vel regi gallorum An liceat regi hispa
norum adjuuare aliquem illorum ¶ Sit regula generalis q̄ in
re dubia melior e conditio possidentis et hoc in rebus mora
libus q̄ in alijs ita q̄ si dubito vtrum iste pagus sit me
us nec ne teneor adhibere diligentiam an sit meus t.
alienus et si semper sum sub dubio non teneor reddere
alicui illum, Aliud e vtrum teneatur componere ita
dico in rebus bellicis ille qui justo tt° possidet principatu
vel ducatum. et non raptu q̄ diu res e dubia cujus sit pri
cipatus ille vel ducatus pot licite se deffendere, et io
Dico q̄ licet tunc sub dubio juuare possidentem justo
tt° et non licet adjuuare inuadentem ¶ Sed dubitati de
subditis vtrum teneati scire justam cam belli vt licite
possint progredi ad bellum cum principe suo vel an satis
sit q̄ vocenti a principe et videti q̄ teneati ee be scire
llum justum quia si sufficeret vt vocarenti a suo principe

dubito

opporteret excusare millites pro utraq; parte. Quia ex
utraq; parte vocanti a suo principe ut omnes galli et
hispani qui sequuntur suos principes et tunc male fieret
occidendo se invicem quia sunt innocentes, // Sed in contra
rium e quia ipsi non sunt judices solum debent parere
judici et als oporteret ut rex redderet rationem omnibus
Quomodo bellum e justum ¶ Et io dico primo q si sub
diti sciant bellum ee no justum no licet eis persequi
nec tenenti parere non solum q sponte eunt oyendo
el atamboi. Sz etiam nec si cogerenti obediendum eet
Quia hic locum het illud quod obedire magis opz deo
q hominibus et ro e quia vult occidere innocentes et
Qui sequerenti eum innocentes occiderent. Et ita si sciant
no ee justum bellum: no lz parere, ¶ 2º dico q subdi
ti plebei qui no hent authoritatem aliquam apud reges
non tenenti inquirere de justicia belli; Posunt credere
principi et sequi eum ad quodcunq; bellum jusserit
nisi constaret ee injustum. Et Probati quia als no
posset res bene geri. Sz oporteret Principem omnibus re
ddere rationem. ¶ Sed 3º dico q magnates regni et qui
hent authoritatem cum rege tenenti scire justiciam bel
li quia sunt bone partes reipublice et consilij regis et
ad eos spectat admonere regem ne persequanti injustam
cam et non satis e eis scire q rex indixit bellum, ¶ 4º
dico q subditi in re dubia posunt sequi secum principem dubitantes an
juste persequanti ut dubito Quando etiam ad capie
dam neapolim eat Dubito an licite eat non constat
an sit injustum vel non tunc subditi debent sequi pn

Principem et magnates Pz hoc quia quando e dubiu
s quando sunt inter duo pericula vel sequendi iustum
bellum vel defferendi regem suum Quia si sequantur bellu
videntur exponere se periculo persequendi rem iniustam
et si non exponit se periculo (produnt et non deffendunt)
Perdendi et defferendi regem suum Quod e grauius
vr q sit in perplexitate Quid faciet quia res bellice sut
necessarie reipublice? Ad hoc dico q sit regula moralis
¶ 1o e regula logica Quando aliquis e inter duo pericula
debet sequi minus malum; ¶ Item subditi non tenentur
inquirere de iusticia belli. Quia als non posset gubernari
~~Ut~~ respublica si omnes subditi deberent scire cas et pro
bati quia si in re dubia non deberent sequi principem oporteret
q omnes bellatores eent certi si sicut dicunt doctores
in ma de ignorantia Pot ee aliqua ignorantia crassa vt si
aliquis vbi rex suus nullam apparentiam het iuris dubi
taret et diceret Ego dubito cum nullam heat apparentiam
tunc si ~~erra~~ eat ad bellum malam het excusatio.
Quia isti incipiunt dubitare moti passione vel amore
Principis vel studio et claudunt occulos intellectus vo
lendo sequi principem. Quicquid sit male facerent nec
excusarentur tales vt si rex gallie vellet venire ad ca
piendam hispaniam non solum rex peccaret sz et subdi
ti sequentes ipm Quia illud dubium eet crassum q po
sunt sequi, Dico q intelligimus ~~Quando~~ q pnt sequi qu
e dubium probabile vt de Nauarra quia sunt roes
pro vtraq parte et recte tunc facerent hispani sequen
tes regem suum et Gasconi sequentes regem suum ¶ Sed Dico q

Quando aliqui cum apparentia aliqua dubij insequuntur
regem suum in bello bona fide et postea cognouerunt
Quod bellum erat injustum tunc si ex bello facti sunt diuitio
res et tenent diuitias captas in bello tenenti restitue
re sed si comederunt vel combusserunt non te
nenti restituere quia tunc licite sequebantur regem suum
Quia comedebant diuitias illas vel combuebant sed si
facti sunt diuites ex diuitijs illis non tenenti de damno
sed solum tenenti ad restituendum ablata; sed si retinet
post bellum factum aliqua tenenti restituere ¶ Duo et
Quod si sint parati ad insequendum bellum justum vel injus
tum peccant mortaliter et tales puto Quod semper sunt
in peccato mortali vt si sint parati accipere stipendium
a quocunque rege siue justum sit bellum siue injustum
semper peccant mortaliter Quia tales non subditi sunt
et ideo non cogunti sequi et hoc faciunt Elbecij et
Germani Dico etiam quod auxiliares qui non sunt sub
diti regi belligeranti non debent auxiliare illum regem
sub dubio sed examinata causa vt isti germani non tenenti
sequi principem Qui est amicus eorum nisi examinata causa
habita magna probabilitate quod bellum sit justum Quia hoc
tunc possunt sequi alias non ¶ Sed quia diximus supra
Quod melior est conditio possidentis Dico quod licet sit dubium
de re quod ista ciuitas quam possidet rex hispanorum sit
sua vel regis Gallorum tamen non est dubium quod licet deffende
re illam bello quandoquidem possidet et ideo in tali casu
licite ex nei possunt auxiliari sicut possidentes juste
Quia aliud est esse dubium de re et aliud est esse dubium de

an liceat in interficere di licet quia no causa portat ... et sicut interiores ... ...

de justicia belli ¶ Sed maius dubium e utrum postq sunt spoliati hostes nec imminet aliquod periculum ab illis plusq si essent mortui Quero utrum tunc post illam victoriam liceat insequi illos et interficere ipsis millitibus vel mandato principis vel sua voluntate. Dico q etiam post victoriam licet interficere illos quia ut s. dixim9 rex in bello quod justi gerit idem jus het super hostes sicut super subiectos suos et quia non solum het rex jus recuperandi res suas ab inimicis intraneis sz etiam puniendi ita et apud hostes non solum het jus recuperandi res suas sz puniendi illos nece e morte et hoc io e qz injuria accepta ab ipsis rex eandem potestatem het super illos sicut supra suos, sed nihilominus dico q non e generalis licentia interficiendi omnes hostes quia crimen non e vindicandum occisione omnium sic m. si omnis civitas Comitteret crimen lese magestatis Contra suum rege non interficere licet omnes cives ita nec omnes hostes licet interficere regi ut si galli venirent et facerent saltum in hispania predando navarros ioso liceret regi hispanie omnes illos interficere sed deberet ca examinari an aliud si p^m bellum quod comisserunt vel ne quia aliud e si veniant ad predandum pamplonam aliud si veniant ad pinciam quia maior ca interficere aliquos aliorum eet veniendo ad pinciam qz ad pamplonam. // 3° dico q ubi e probabile q hostes bona fide pugnaverunt Dico q tunc post peractam victoriam postq no imminet periculum ab illis non licet illos interficere quia sunt inocentes ut si rex hispanie invaderet civitatem Bayonensem

bona fide. Dico q si ciues non deffenderent eent prodi
tores et Peccarent Dico g tunc q si res cepisset illam
ciuitatem non liceret interficere illos peracta victoria ut
credo ee erroneum dicere q tunc liceat interficere Dico
nunq peracta victoria quia si postea immineret pericu
lum ab illis liceret interficere illos licet bona fide bellasset
et etiam inti pugnandum liceret interficere illos als
tn ut dixi non licet intificere nullo imminente periculo
¶ Sed e dubium an liceat absolute interficere inocetem
Quia Aliquando ego contendi Cum quodam de consilio
regis qui dicebat q sic et q ita erat consulendum re
gi Dico q in hostili Terra omnes qui possunt sumere
arma reputanti inocentes quia licet non pugnent tn
tn crediti fauere suo regi et io possunt interfici nisi
Constet q non faueant ¶ 2o dico q de per accidens lz
interficere inocentes .i. Quando non possumus intificere no
centes sine inocentibus et Quando no pot victoria
obtineri nisi illi interficianti ut si oppugnamus ciuita
tem et mittimus bonbardas ad destruendum inocen
tes et etiam intificet bombarda innocentes ut pueros
illud e de per accidens et io Taliti de per accidens lz
interficere inocentes quia als non possemus gerere be
lla ¶ 3o dico q nunq ex intentione licet intificere ino
centes quando possumus interficere nocentes separando
inocentes ut si post partam victoriam immineret
Periculum et si vellet rex q intificerenti inocetes
non licet intrare et omnes gladio percutere quia tunc
non liceret interficere pueros, feminas, relligiosas, et oes

ecclesiasticos quia tales reputanti inocentes quia nō pnt
capere arma licite et presumendum ē q̄ nō capiunt
et io non licet interficere illos ut pz per illud. exod.
23. inocentem et justum nō occides, ¶ Item si occidunt
inocentes ē pro vindicta si inocentes non meruerunt a
liquid quare ab illis exquirati vindicta, io ex intentio
ne nullo modo licet interficere illos ¶ ex isto dubio oritz
aliud dubium utrum liceat dare ciuitatem a saco
mano y a fuego y a sangre in bello justo in predam
et spolium vr q̄ sic quia vr q̄ illa sunt justa et nō
aliti bene pōt obtineri quia millites sine illa spe prede
non multum se disponunt ad bellum. et etiam si nō lice
ret parum timerent hostes et io permittendo predam
hostes valde timent et millites reddunt alacriores, // si
in contrarium ē quia si datur gladio Pereunt multi i
nnocentes, Dico 1° q̄ si non ē omnino necessarium ē gra
uissimum peccatum dare ciuitatem in predam quia sequ
ta multa mala et interemptiones inocentium quando in
differenti occidunti et hoc tunc fit ex intentione et
non de per accidens ¶ 2° dico q̄ si aliti nō pōt ciuitas
optineri licet dare ciuitatem in predam tn ipi duces de
bent dicere millitibus q̄ non licet interficere inocentes et
Quauis ipi putent q̄ millites interficient inocentes etiam
non peccant postq̄ ē edictum et predixerunt, ne interfi
ciant illos si solum eos quos inuenerunt armatos ut inti
sarracenos si bellum sit justum cum eis quia eis non
licet infferre bellum quia sarraceni sunt sed quia te
nent nra ¶ sed considerandum ē q̄ dominus mathei.

13. dicit per parabolam sinite crescere zizaniam ne
simul erradicetis triticum 1. Quandoq; permitten
di sunt nocentes viuere ut non tollantur cum eis simul
inocentes. et S. Thom. in 11 q. ar. 3. ad 3m. dixit
supra q permittendi sunt potius heretici q; q occasione
interficiendi illos intificianti inocentes. ita q licet illud
posset fieri sicut propter victoriam licet occidere hos
tes. et etiam peracta victoria ad timorem aliorum
tn pie factum eet nunq; dare istam licentiam ut oes
intificianti saltem indifferenti licet aliqui posunt inti
fici et quia in qualibet ciuitate sunt multi inocentes
no multum xpianum e ciuitatem aliquam permittere
in predam millitibus. ¶ fiebat tn aliquan argumentum
Quia Saul precepto domini iussus e q intificeret omnes
tam nocentes q inocentes et intifecit multos ciuitatis
illius amalech. et laudatus e immo quia relinquit
aliquos Cominatus et Samuel dixit illi q perditur
eet regnum g. etia licet ducibus hoc facere, in bello q
ut si licet omnes intificiant, ¶ Dico ad argumentum
Q licet Saul interfecit multos inocentes precepto domini
et erat sibi licitum tn non ex hoc sequitur q licet inti
ficere inocentes sine precepto domini. Quia deus e mor
tis et vite dominus et io pot percipere ut interficiat
inocentes et forte tunc commutauit in melius Quia
Qui erant inocentes nocentes facti sunt mactores. ut
dicit ihero. naum primo sz sine precepto illius non
licet intificere illos quia si deus aliquos inocentes occi
dit illud erat propter melius quia in sodoma pueri et femine

multe erant inocentes tn interfecti sunt a deo quia
deus e dominus omnium, b. Ambros. narrat q theo
dosij imperatoris jussu civitas thesalonicensis data e
in predam et necem. et b. ambrosius excoicavit illum
ob id quod jusserat q io non permittit intrare eum
in ecclam donec ageret penam, sed non e dubium
nisi q bellum quod gerebat erat justum sz nihilomi
nus quia non dedit [illegible] et editum ne interfi
cerent inocentes io male egit et io postea egit penam
ex eo quia permisit ut tam nocentes q inocentes
interficerent ex quo sequitur q non licet in bello inter
ficere pauperes agricolas quibus constat ee inocentes
et maxime qui sunt consimilibus bellorum, ita ¶ me
lius q ego canis mei. et ut ego possum sine peccato
occidere canem meum ita ille pot omnes occidere sz no
bis non licet sub precepto domini et ita timendum e val
de illis qui hoc faciunt ¶ sed dubitatur utrum sal
tim liceat interficere inocentes de quibus creditur q postea
erunt nocentes vel de quibus [illegible] q erant ut dubitatur
si capimus quandam civitatem sarracenorum utrum
liceat interficere illos ut ei ex determinatione posita
q non quia sunt inocentes ¶ sed in contrarium est
quia non sumus de illis quia post adultam etatem in
minet nobis magnum periculum ex eis ¶ Dico profec
to q non licet interficere pueros sarracenorum quia sunt
inocentes quia propter peccatum originale no licet neq

beberare illos. 8 ¶ Sed utrum liceat spoliare inocen
tes dato quod non licet corporaliter nocere. 1. utrum liceat
capere ab agricolis armenta &c. ¶ Rr quod licet capere
ab hostibus illa que possent impedire victoriam nostram et
si [illegible] et si constat nobis quod illa sunt in nocumentum
ut si bello justo eamus in galliam licet tollere arma
Greges et armenta hostium et est regula quod licet tolle
re et agere omnia que sunt necessaria ad victoriam
optinendam. ¶ 2o dico quod Quando aliqua respublica
est innocua quo ad personas sed solum respublica
illorum accipit a nobis spolia et predam. et nihil ma
li egerunt in personarum interemptione tunc licet nobis
ire in rempublicam illorum et spoliare illos etiam inocen
tes ut si milites Gallie spoliaverunt hispaniam
et non vult restituere rex illorum licet hispanis ire
et spoliare illos usque ad satisfactionem ex omnibus
illius rei publice et non solum bona communia sed privata
et rapere ubicunque inveniat, et capere etiam civi
tatem si non ~~vult~~ restituere ut si rapuerint
5000 millia ducatorum Galli ab hispanis potest impera
tor mittere hispanos ad bayonam ut totidem
capiant si noluerit rex Gallie restituere et quia
culpam bayonenses non habebant ideo id quod hispani rapuere
ab eis rex illorum tenetur illis restituere ~~[illegible]~~
¶ Sed dubium est utrum omnia que capiuntur durante
1. Justo bello fiant victoris ut si imperator justo bello eat
in Galliam et nollit convenire rex gallie post quod est victus

Primo et 2º et 3º et non vult quiescere utrum
omnia q̄ capiunt durante bello fiant imperatoris, ut
si durante bello attingat usq̄ ad ciuitatem parisius
¶ Rr q̄ hoc tangemus infra q̄ 66 ortlo 8. Sed
Pro nunc dico Primo q̄ non ē dubium nisi q̄ si spolia
verunt illi ciuitatem aliquam nr̄am licet tantundem
capere ab eis usq̄ ad satisfactionem rer̄ ablatarum
et si capiunt greges licet tot capere, ¶ 2º dico
q̄ licet tantum capere ab hostibus in bello iusto non
solum q̄tum illi abstulerant sed etiam ultra id quantum
sufficiat nobis pro impensis bellor̄ p̄z Quia alias nocet
¶ dicimus ad equalitatem et ipi tenentur ad expensas
illas soluendas ¶ 3º Dico q̄ ultra diuitias ad equali
tatem captas et et ultra impensas belli licet eis alia
addere punitionem ad vindictam iniurie quam nobis
fecerunt sumendo a nobis spolia 1 pro iniuria facta
nobis susceperunt 1000 millia ducator̄ non solum li
cet ab eis capere tantundem et omnes expensas. sed
etiam addere ut soluant alia 6000 millia ducator̄
in vindictam ut princeps puniat male factores suos
vl̄ id quod debeant, g̃ tantundem pot contra ex
teriores cum eandem potestatem habeat ¶ 4º dico q̄ nō
licet capere ab hostibus Quicquid venerit ad manus
nobis ita q̄ licet rex hispanie possit quandiu durat be
llum iustum quod gerit contra regem Gallor̄ capere ab
illo vnam et aliam partem regni ~~pot~~, ¶ Sed quia in
Theologia debent ee regule generales io dicendum q̄ nō

liceret regi hispanie sumere regnum francie et tenere
illud ex eo quod sumpserunt Galli aliqua armenta
hispanie. ¶ 6. dico q quandiu durat bellum justum
fiant vr q bona mobillia ~~fiant~~ victorum q capiuntur ab ipsis
victoribus nec videmus q illa restituant. Primo sup
pono q bellum erat justum. Potestis videre Adrianum
in 4o. in ma de restitutione et etiam ille dicit q illa
jure gentium sunt victorum q sunt mobillia. ¶ Sed
tn sciendum e semper q si Galli spoliaverunt aliquam
civitatem hispanie et dicat rex hispanie regi gallorum
ut cogat illos ad restitutionem et illi nollit pot indicere
bellum, sed postq ipi hispani susceperunt sufficientia
no licet amplius capere, ¶ ~~Sed~~ dico q licet bona
mobillia capta in justo bello sunt victorum tn non bo
na immobilia nec licet retinere illa ut si Galli spo
liaverunt aliquam partem hispanie. ¶ 8o ~~Sed~~ dico
q aliquando licet retinere bona immobilia aliqua
in vindictam injurie. ut si Galli spoliaverant his
panie pot si non faciat restitutionem rex Gallie pot
inq rex hispanie indicere bellum et capere, ¶ Sed
Dubitatur utrum homines capti in bello justo liceat re
tinere illos ipis victoribus. Dico ¶ q etiam et jure
gentium retinent omnes qui capiunt in bello, ¶ Sed
utrum omnes q capiuntur in bello possunt interfici ut
qui capiuntur in congressu, ¶ Dico q no e dubium
in si q si ex illis imminet periculum licet intificere illos
¶ Sed utrum liceat capere et retinere inocentes ¶

¶ Dico q licet capere illos et retinere illos quia capti sunt iure belli, ¶ Sed utrum sint serui omnes capti in bello iure belli, et liceat vendere illos, ¶ R. q apud romanos imperatores omnes capti in bello iure gentium efficiebantur serui, ¶ 2o dico ut dicit palud. in 4 d. q. q non sunt serui xpiani capti iure belli, sed captiui secus e de Sarracenis qui si iusto bello capiantur sunt serui, tn videndum e q sit in iusto bello, ¶ Dico tn q capti in bello etiam iusto si habeant locum possunt fugere. et talis facultas data e iure gentium ¶ Sed dubitatur vlo utrum liceat nobis inferre hostibus damna no profutura nobis ut conburere domos et ciuitates illorum; ¶ Dico i q illud e diabolicum ponere igne hostibus capta ciuitate illorum nec e audiendum intr xi anos ¶ 2o dico q si hoc e necessarium ad summam belli ad conterrendum illos licet aliquibus domibus ignem apponere Sed dubitatur de obsedibus belli et inducijs quas ponunt reges utrum si ponat aliquis rex ut rex Gallorum obsides cum pacto et fidere q si non adimpleat quod promittit interficiantur obsides; utrum liceat interficere illos si rex non adimpleat; ¶ Dico q nullo modo licet interficere obsides etiam si rex eorum non adimpleat pactum quia isti non poterant obligari, ¶ 4m argumentum querit utrum sint licite istae meditationes bellorum et vi q non quia multi pereunt in illis. ¶ Respon q non e dubium nisi q lz exercere istas meditationes belli ut hastiludia et s.

Artic. 2o

Utrum Clericis & epis licitum sit pugnare

Artic. 2° Qis 40. 22

concl° est negatiua

Primo. Quia ad officium istorum Pertinet magna quie
tudo s. ad orandum & contemplandum; ¶ 2° quia
clerici sunt deputati ad ministerium Altaris ubi re
presentati passio xpi, & eius sanguinis effusio &
ideo non competit eis effundere sanguinem, Conclu° e
g° negatiua q clericis no licet militare ¶ Dubitatur
Quia doctor probat 9es autorita, Euangelij q clericis
no licet militari. ¶ Dubitatur utrum sit illud pro
bitum iure diuino ¶ Dico q no e prohibitum iure di
uino nec nali & ex illo mathei 26. solum hetur
q e conueniens Q clerici non bella gerant propter hoc
q inquietantur 2° dico Q de iure nali & diuino
e indecentissimum Q clerici generant bellum sz non
e prohibitum iure diuino nec nali ¶ sz ex hoc dubi
tatur Rursum utrum papa possit dispensare, cum a
liquo clerico ut gerat bellum ¶ Dico q pot papa dis
pensare illud & etiam q dux sit in bello clericus
23 q. 8. c. clerici & c. conueniens ubi hetur q
clericis non licet militare & io solum e de iure po
sitiuo humano & io papa pot dispensare cum illis
& etiam hetis, Q nolluit q doctor da
uid edifficaret domum domini Qz effudit sanguinem
& tn ex illo no heti q sit prohibitum iure diuino qz
ibi tanqz conueniens fuit Consultum illud ¶ sed
utrum omnibus clericis sit interdictum An etiam hen
tibus solum Primam Tonsuram, Vr q no ex consuetudine
sz vr ex alia parte Q omnibus Clericis sit prohibitum
sz dico q fortasse isti qui eunt ad bellum hentes minores

ordines non peccant mortaliter; sed hentes maiores or
dines peccant mortaliter ¶ ex ista determinatione
doctoris sequitur quod in bello non licet interficere cleri
cos neque nocere illis neque spoliare illos dummodo non
constaret quod etiam ipsi pugnant sed dico quod licet non
liceat nocere illis tamen si spolia ipsorum noceret ad victoriam
saltem licebit tunc spoliare illos sed non licet interfi
cere illos nisi ipsi clerici militent quia si militant
clerici in ipso conflictu belli licet clericos interficere
quia iam ponunt se in periculo, sed dico quod post
victoriam partam non possumus clericos interficere
et si constet quod ipsi fortiter aduersus nos dimicauerint
primo quia pena clericorum non est mors neque pena ca
pitalis et 2º quia traddendi sunt iudici proprio
ecclesiastico ad hoc quod puniantur ¶ 4m dubium sed
dubitatur utrum liceat in bello iusto spoliare vel incendere ecclesias
¶ Dico quod bona hostium secularium etiam si sint re
posita in ecclesia licet capere ¶ sed bona ecclesiastica non
licet capere ab ecclesia quia illa non sunt hostium quia
illa sunt dicata proprie deo ideo non licet capere bo
na ecclesiarum, intellige nisi illa debeant cedere in de
trimentum victorie nostre quia tunc bene lice
ret capere bona ecclesie nec impedirent nobis victoriam
quam insequimur ut si hostes abuterentur ecclesia
deffendentes se in illa tanquam in arce et non possumus
aliter in iusto bello consequi victoriam tunc lice
ret nobis deturbare ecclesiam quia culpa est illorum et
non nostra et etiam si scimus quod in aliqua ecclesia deffendet se

Possumus preuenire et diruere illam ecclesiam sed
aliter diruere vel spoliare ecclesias est magnum sa
crilegium nec audiendum inter xpianos ¶ sed est
dicendum si non possumus aliter consequi istam vic
toriam nisi ponendo machinas et mittendo ignem
sed si mittamus ignem scimus quod combureret eucha
ristia utrum tunc licet ponere ignem illi ecclesie
in qua sunt hostes scientes quod combureret eucha
ristia ¶ Primum dictum dico quod necessarium sacrilegi
um est xpiano inflamare ecclesiam et eucharistiam si
non est omnino necessarium licet sit utile quia uti
lia propter irreverentiam aliquando sunt relinquen
da; 2o dico quod si est omnino necessarium conside
randum est quod xps non potest pati ab igne quia est immor
talis et impossibilis. nec maius nocumentum ei fit
quam in stomacho licet ille species panis comburantur ¶ 3o
Considerandum est quod ipsi hostes sunt sacrilegi et
nephary qui abutuntur ecclesia et ponunt illam in
periculo inflamatorum quia saltem deberet tollere
eucharistiam ¶ et ideo dico quod si est omnino necessarium
comburere ecclesiam et eucharistiam dico quod licet po
nere ignem; quia sicut de per accidens et sine inten
tione potest quis in bello intificere inocentes si aliter non
potest consequi victoriam ut quando mittunt bom
bardas in ciuitatem et intificiunt tam nocentes
quam inocentes; ita et de per accidens et non habita inten
tione conburendi eucharistiam licet ponere ignem
ecclesie dato quod comburatur eucharistia, ¶ 5m dubium

¶ 5.m Dubium e utrum clerici possint pugnare ad defensionem rerum suarum; Dico quod possunt clerici pugnare ad defensionem rerum suarum ecclesiasticarum in necessitate et nec e tunc timendum de irregularitate et non solum licet eis pugnare ad deffensionem rerum ecclesiasticarum in necessitate sed etiam laicarum et interficere dummodo sit necessitas, verum e quod Caiet. dicit quod clerici qui pugnant in bello etiam deffensivo sunt irregulares, tamen illud ego non puto verum ¶ Sed dominus ~~Caiet.~~ Silvester dicit quod clerici si pugnent in necessitate pro deffensione rerum suarum vel reipublice. quod non sunt irregulares et licet aliquando habebat quod Caietanus dicit tamen postea determinatum e in ecclesia quod ecclesiastici in necessitate possunt pugnare ad deffensionem et non incidunt in irregularitatem ¶ 2.° dicit Caiet. quod etiam in bello justo quod ad consequendam victoriam non licet clericis pugnare quando non e in deffensione ¶ et dicit Silvester quod etiam anti bellum licet exortari clericis ipsos millites ut quando fuerint in bello fortiter dimicent nec incidunt per hoc in irregularitatem; sed in actuali dimicatione non licet clericis exortari millites quia illud e interficere et tunc incidunt in irregularitatem sed quando sunt jam in pugna exortanti ipsos quia illud e tantum ac si diceret interfice ipsum quo cum ~~[illegible]~~ certas quod e clericis illatum ¶ 7.m dubium e utrum ipsis qui habent dominia temporalia ut episcopo qui e dominus Coloniae licet incidere bellum; Dico quod licet episcopis non licet bellare tamen licet incidere bellum ad deffensionem vel recuperationem rerum sui dominij temporalis ¶ 8 dubium e utrum laici qui interfuerunt bello et demicationibus possint recipi ad sacros ordines an ex eo quod interficere bello: sint inhabiles ad

et irregulares. ¶ Dico q per hoc q interfuerunt bello
si nō imposuerunt manus in aliquem per hoc non sunt i
rregulares. ¶ 2º dico q qui in bello justo fuerunt ad pug
nam posito q ipsi manu nullum interfecerunt licet alij inter fecerint dico q nō
sunt irregulares. ¶ 9m dubium sit utrum clericis in bello
justo liceat quid rapere? Dico q dato q militibus lice
at rapere in bello justo tn clericis nō licet rapere q solū
illis licet in bello rapere quando aliqua ciuitas data ē
in predam quibus data ē facultas pugnandi si cleri
cis nō ē data talis facultas sic nec alijs qui nō sumunt
stipendia. ¶ 10 dubium ē de confugentibus hostibus ad
ecclesiam utrum liceat illos extrahere et interficere dico q si ex ecclesia pugnant nō ē dū nisi q licet extrahere et interficere si
si solum illi confugiunt ad ecclesiam ad diffendendum
vitam suam tunc nō licet illos interficere qui videntur
q gaudeant priuilegijs ecclesie sic ut hostes intrinseci q
fugientes ad ecclesiam gaudent priuilegijs ecclesie nec interfi
ciunt q diu sunt in ecclesia nec extrahunt ut interfici
ant sic etiam nō licet interficere illos hostes qui solum
ad conseruandam vitam suam fugiunt ad ecclesiam dū intellige
modo postea non sint nobis futuri in nocumentum et im
pedimentum victorie consequende quia tunc si scimus
ex eis nobis prouenturum aliquod periculum licet extra
here illos et interficere. //

Articulus 3º

¶ Utrum sit licitum in bellis uti insidijs? Pri
dicendum ē ¶ Pro quo dubitatur circa id quod dicit non
seruare promissum semper ē illicitum utrum si hostes
egerunt aliqua pacta nobiscum quod etiam

frangunt ipi unam conditionem pacti utrum licet nobis
absoluere nos ab omnibus alijs, et nullam aliorum obseruare,
ex eo quod ipi inceperunt transgredi illas. Dico quod non est dicendum
nisi quod si unam conditionem pacti illi frangunt nos postea
nullam tenemur obseruare, sed procedere illis perpetratis
tanquam si nullum esset Pactum dummodo rationabiliter fiat
ne Queramus occasiones absoluendi nos a pactis ¶ 2º
dicendum est utrum sit seruanda fides hostibus quando
vergat in detrimentum reipublicae. Dico quod seruanda est
fides proximo quamquam vergat in aliquod detrimentum reip.
Quia si deti hoc quod possit esse pax inter nos et hostes ~~quia~~ liceat hostibus frangere fidem et non seruare fidem illis nunquam
Quia si rex francorum caperetur captiuus si putamus quod non
obseruare teneretur fidem nunquam laxaremus eum quod est
inconueniens ita sequeretur magna inconuenientia quod non
obseruaretur fides hostibus et ideo etiam cum detrimento reip.
obseruanda est fides hostibus, ¶ 2º dico quod si est magnum de
trimentum reipublicae non est seruanda fides hostibus. nam si
Galli caperent regem hispaniae ne vellent eum laxare ni
si pacisceretur Quod daret quandam eximiam quantitatem et
Cum tali pacto dimitterent illum ad nos si postea vide
mus quod si illud pactum adimpleatur destruitur ferme totum
regnum hispaniae non teneretur ~~tunc rex~~ obseruare fi
dem illis cum tam magna iactura regni nec illi debent
velle portionem regni ¶ sed dubitatur utrum teneatur
quis seruare Pacta comissa timore cadente in constantem
virum ut quando rex Galliae captus est ab hispanis cap
tiuus utrum teneatur seruare ~~[illegible]~~ pacta timore caden
te in constantem virum facta × Quia ro. Quare aliquando
non tenetur obseruare pacta quis timore cadente in cons

dico quod tenetur seruare pacta quae egit timore cadente in constantem virum

constantem virum dicta e a nobis in ma de matrimo
q si quis cogit ad matrimonium tunc si intificatur
ducit uxorem illam quam sibi per minas mortis coniu
gunt no tenet matrimonium quia fit sibi injuria mi
nando sibi mortem. Si si talis jure optimo interficiendus
erat a judice. Et si ducat aliquam in uxorem promi
ttunt ei vitam tunc si ducat eam in uxorem tz ma
trimonium quia tunc nulla fiebat ei injuria minan
do sibi mortem si non duceret eam in uxorem quia
jure optimo debebat mori, ita dico q si aliquis fecit
pactum timore cadente in constantem virum postq
captus e in bello quia nulla fit injuria ei tunc cogendo
eu ad illud pactum io teneti facere illud pactum tunc seruare
etiam si egerit illud timore cadente in constantem vi
rum cum fuerit captus in justo bello nec fit sibi inju
ria tunc per minas ipm cogendo ad pacisciendum.

Articulus 4°

¶ An in Diebus festiuis liceat bellare. Prima
Conclu° q cum necessitate pot pugnare in die festo.
2a Conclu° q sine necessitate non licet pugnare in die
festo, ¶ Sed dubitati utrum pugnare ex cassum nece
ssitatis in die ~~bello~~ festo sit peccatum mortale; dicit ca
ietanus q non e nisi veniale quia pugnare non e
opus seruile //

Questio 41a de Rixa

¶ Articulus 1° ¶ differa e inter contentionem rixam et
Quia contentio e in verbis ut ait paulus nolli conten
dere verbis, si rixa in factis et ista e prima conclu°

¶ Q. rixa semper e peccatum, Q. facit contra charitate 2a conclo in inuadente semp e peccatu mortale
¶ 3a Conclu. q in eo qui se deffendit etiam repercutiendo
alium pot ee sine peccato et pot ee veniale et pot ee
mortale. ¶ et in isto articulo nihil e disputandum solu
intelligendum; ¶ Quare dicit q in eo qui inuadit e peccatum
mortale? de deffendente aut dicit q si sit ius vendica
di ex leui motu e peccatum veniale et si ex magno mo
tale, vr q etiam deberet distinguere de inuadente
qui ex leui motu percutit puerum. et ex subito motu
tunc non sit peccatum mortale. et etiam si e parua lesio
non vr q sit peccatum mortale. vt Quando vnus fr
alium a crinibus sumit ibi non vr ee peccatum mortale
Quia ibi obest odium Dico q verum e Q non e negan
dum etiam de inuadente quando possit ee peccatum mortale
veniale quando s. facit animo no deliberato vel quo
e parua lesio; nec dicit doctor q in inuadente semper e
mortale sz Quando iniuste et inordinate inuadit cum
magno motu et ita fres etiam hentes vsum rationis non
Peccant mortaliter et doctor non distinguit de inuadente
sicut de deffendente Quia non occurrunt toties subiecti
subiti motus in inuadente sicut in deffendente quia ipe
inuadens lz tempus ad deffendendum liberandum sz quia
dicit de deffendente q e veniale si lesio no sit grauis
Quia quando lesio e grauis e peccatum mortale; ¶ e
Notandum Q aliquando lz lesio non sit grauis ex
parte detrimenti corporalis vt quando dat alapa
tn si e vir honoratus quia fit lesio grauis in honore lo
e peccatum mortale dare alapam viro graui et appellare

cum mendacem si sit vir honestus et hens partem reputationis in republica lz inti rudes et rusticos non eet mortale dare alapam vel dicere mentiris ¶ Sed de percutientibus hentes primam tonsuram qz dicit Q sunt excoicati illud intelligendum e Quando lesio e grauis vt quando e peccatum mortale quia nunqz pot aliquis incidere in excoicationem nisi rone peccati mortalis; et io pueri et famuli parue conditionis etiam si percutiant se inuicem hentes coronam et extrahant sanguinem no reputanti excoicati quia non e mortale; ¶ Similiter de socijs scholasticis qui bene sibi vellunt in rixanti aliquando extrahunt sanguinem percutiendo se inuicem ibi Qz abest odium ~~etiam~~ solum e ira et non e mortale //

¶ Articulus 2º An rixa sit filia ire, ex istis inferti corrolarium qz ille qui inuaditi het facultatem ad deffensionem sui; Pro quo e notandum sicut in precidenti qz lesio non solum dicit grauis qz nimis nocet in corpore sz etiam quia nimis detrahit in fama lz parum in corpore ita Dico qz ille qui inuaditi no solum pot deffendere corpus sz etiam famam et pot percutere illum qui pergit ad detrahendum famam eius sicut si pergeret ad percutiendum eum quia sicut pot deffendere se ille qui inuaditi a lesione corporis ita pot etiam armis deffendere se ne ledati in fama / hoc dico quando sumus in actuali conflictu quia si vult dehonorare me et no possum deffendere honorem meum aliti possum dare Colaphum vel vna

cuchillada et hoc credo ee verum et licet mihi vole
ti rapere pallium infligere vulnus in ipo actu et ro postea
ita etiam ad deffendendum honorem lz //

Quio 42 de seditione opposita paci //

¶ Artiº 1º. Utrum seditio sit spiale peccatum?
Conº e affirmativa, sciendum e q quando dicit q seditio
e spiale peccatum vult dicere q e unum peccatum distinc
tum ab omnibus alijs peccatis q non vocantur seditio sz hent
Alia nomina neq e curandum an seditio sit ejusdem spei
cum bello vel cum alio peccato quia quando dicimus q e
spiale peccatum nolumus dicere q est una spes sz sicut mo
diximus distinguitur seditio a bello, et rixa quia rixa dr
inter duos vel 3es, seditio vero inter plures unius reip.
et sicut e peccatum //

¶ Articulus 2º. Utrum seditio sit mortale peccatum?
Conº e affirmativa q seditio ex suo genere e peccatum mortale
Qz seditiosus facit injuriam alijs et e contra charitate
sz dupliciter, pot dici ee mortale uno mo in ijs qui sunt
capita factionum, 2º etiam en los allegados quia e el prin
cipal pariente o de aquel linaje vel quia es de los be
lascos in eis e mortale, ultra etiam e notandum q qui
deffendunt se in istis seditionibus non peccant si hoc e
verum q seditio semper e peccatum mortale et no solum
seditio e actualis pugna sz preparatio, vt q illi qui het
vandos semper sunt seditiosi et in peccato mortali,
Qz semper sunt parati ad pugnam. ¶ in contrarium
e quia ipi confitentur et censentur xpiani ut isti de truxillo

& vizcaya. Dico q timendum q forsan semper sunt
tales in peccato mortali nec tales faciunt opera xpianorum
& fere semper damnanti. Tales qui hent vandos,
tn non credatis q isti solum propter seditionem & scii
tionem eunt ad inferum quia hent multa alia peccata
immo re vera tales non sunt xpiani quia semper vo
lunt malum proximi & multis nocent & fugiunt pacem
& ideo non e mirum si damnenti quia semper impediunt
bonum proximi alterius & multis nocent alterius factio
nis. ¶ 2o dico q si per illos stat q non componatur pax
& separetur seditio no e dubium nisi q semper sunt
in peccato mortali & huiusmodi sunt capita q nolunt
aufferre seditiones quas pars contraria vellet tollere
& abolere omnino & huiusmodi semper sunt in peccato
mortali qui propter honorem volunt semper ee in sedi
tionem etiam si nollent malum alteri factioni, si volunt
heri seditionem ut heant honorem afferendi secum tot
homines & millites. Tales semper sunt in mortali ¶ 3o
Dico q illi qui sunt seditiosi tamen sunt parati ad pace
& vellent ut auferantur seditiones ab eis tn quia co
trarij nolunt ipi quoq perseuerant in pugna & exeunt
ad deffendum suos. Dico q tales non peccant deffende
do suos nec optando mortem contrarijs qui nolunt con
ciliare pacem ut diximus q si quis querit intificare
me posunt posum illi desiderare mortem si aliter non
possum me deffendere posum optare ei mortem ¶ in 2i
argumenti solutione unum bonum dicendum si quida
tiranizauit ciuitatem. & aliqui insurgunt ad tolle

ad tollendum tiranum Alij ad deffendendum an lz facere talis seditionem ¶ Dicit doctor quod licet tollere tiranum & concitando seditionem in populo tn si e maius malum talis seditio in populo quam tiranus oportet potius permittere talem tiranum in populo degere quam seditionem quia maius malum e concitare tn ad tollendum maius malum ut dixi bene licet concitare seditionem in populo ut dicit Paulus concitauit seditionem inter saduceos & phariseos ut ipse ~~salutus~~ saulus euaderet sed quomodo & cui & quo licet intificere tiranum? Dicemus in ma de homicidio Quia e difficultas etiam in Concilijs iactata, quod diximus de urbe ibi e tiranus Dicendum e de urbe ubi sunt heretici Quia si per hoc quod morientur 100. aut 1000. expellentur tandem heretici licitum erit predicare & mouendo talem seditionem als no

Questio 43 de scandalo

¶ Articulus 1º utrum scandalum Recte diffinitur sicut e dictum vel factum minus rectum prebens alteri occasionem ruine, Conclusio e affirmatiua El tropieco se llama scandalo, //

¶ Artis 2º utrum scandalum semper sit peccatum, Ponit distinctionem & postea Ret, scandalum e 2r quodam e actiuum Quodam e illud Quod prouocat aliquis alicui ad peccandum & tale scandalum semper e peccatum in eo qui scandalizat ¶ Aliud e scandalum passiuum e quo aliquis ex exemplo alterius incidit in peccatum

¶ Articulus 3º An peccatum scandali sit peccatum spiale // Ponit doctor distinctionem precedentem

de scandalo actiuo et passiuo et dicit quod scandalum
passiuum non est spirale peccatum, ut si aliquis exemplo
Alterius peccat frangendo Jejunium ibi solum est pecca
tum intemperantie. Sed de scandalo actiuo dicit quod aliquo
capite de per accidens, ut quando aliquis non intendit
ruinam proximi ex suo peccato causare et qui frangit
Jejunium et alios scandalizat tamen non intendebat
alios scandalizare et tunc scandalum non est peccatum
spirale sed solum est ibi peccatum intemperantie. aliquando
autem scandalum sumitur de per se, ut quando aliquis
ex suo peccato intendit ruinam alicuius, ut quando aliquis
facit quod alius cenet die Jeiunij cenando ex intentione ut
alius cenet et tunc est duplex peccatum si tamen non per
se intendit sunt duo peccata si alius prouocet sed est cir
cunstantia aggrauans sed quando intendit est duplex
peccatum patet quia qui furati ut alius furetur facit fur
tum et etiam facit contra correctionem fraternam quia
procurat peccatum quod est ex odio ¶ Sed circa totam
istam materiam oportet scire quod tota difficultas est de scandalo
actiuo quia scandalum passiuum non est spirale peccatum
sed solum est illud peccatum quod fit tunc et non aliud
¶ 2o notandum quod scandalum actiuum est actus ordinatus
ad inducendum et prouocandum proximum suum ad
peccatum sed quia in isto 3o ar. dicit quod scandalum acti
uum non est spirale peccatum nisi quando talis intendit
prouocare alium ad peccatum ¶ Dubitati circa
hoc quia videtur quod tale peccatum quo aliquis intendit
prouocare proximum ad peccandum non repercutit in homine

sed in demonibus solum quia nullus e homo qui velle videatur ut alius peccet, // Dico q non e dicendum nisi q aliquis pot ex intentione inducere aliquem ad peccatum ex invidia et ut non heat sanctior illo et hoi e peccatum in spum sanctum s. invidentia fraterne gre qz ex ista mala intentione pot quis inducere alium ut peccet ¶ Alio modo ~~q [illegible] aliquis inducat aliquem ad peccandum ut si ego induco aliquem ad cenam in die Jejunij~~ tanqz ad malum dupliciter uno modo formaliter ut in casu posito et hoc rarum e ut si quis vellit alium inducere ad offensam dei quia e demon, Alio modo q mali inducat aliquis alium ad peccandum ut si ego induco aliquem ad cenandum in die Jejunij quia ego nollem ut peccaret tn propter societatem invito ad id quod scit ee peccatum et sic sepe contingit ut qui inducit puellam ad stupum nollet malum ejus spuale sz propter delectationem solicitat, sz utroq modo tam maliter qz formaliter e peccatum et scandalum // Sed adhuc de isto peccato scandali e dicendum quia etiam prohibemur inducere alios ad Peccandum ut paulus ad romanos 14o prohibemur fugere isto Peccato tanqz comune et contingens tn pauci inducunt aliquem ad id quod sciunt ee peccatum //

¶ Articulus 4o utrum scandalum sit Peccatum mortale. Ponit 2uas conclues de passivo et duas de activo, Prima conclo q scandalum passivum aliqu pot ee veniale // 2a conclo q si per accidens alius inducatur ex facto alicujus e veniale si aliud quod ipe

× pot intelligi q aliquis intendat aliu inducere ad peccandu

facit e veniale; ¶ 3ª conclu° q si intendat adduce
re alium ad veniale erit veniale 4ª Conclu° si ad
mortale erit mortale ¶ Dicemus q scandalum no solu
e quando aliquis intendit inducere alium ad peccandu
sz etiam quando maliti inducit e Peccatum scandalum
per se et propria spes peccati ut si aliquis Jeiunium fra
geret ex Contempto vel alio modo scandalo alium
inducat ad peccandum lz non intendat eum inducere ad
peccatum Dico q aliud peccatum quod iste scandaliza
do committit e peccatum nouum preter intemperantie
Peccatum, et quia nale hoc vr q non sit illud de quo
toties admonemur in scriptura maxime in nouo testamen
to. et vr q scriptura loquitur Quando ex intentione
unus mouet alium vel quando materialiter unus pro
vocat alium ad illum actum nihil cogitans an illud sit
Peccatum sz de eo quando s. ex facto meo sine hoc q
ego traham eum vel inuitem solum per hoc q videt
me peccare moueti ipe ad peccandum et de isto vl°
videtur dum taxat loqui scriptura, multa sunt loca
in nouo testamento ubi admonemur cauere scanda
lum et in eplis 1 ad romanos 14 Paulus quis scie
bat q licitum erat in lege euangelica Comedere carnes
suillas et alia prohibita in lege moysi. tamen aliquo no
comedebat ne Judeos scandalizaret ita q si tunc ali
quis comedisset Carnes suinas coram infirmasset recenti
Conuersus a Judaysmo Comedisset contra Consciam
et cum Peccato quia Judei videntes paulum come

Comedentem tales carnes comedissent contra conscie
tiam quia putarent q̄ agerent contra legem moysi, et
¶ 2° dicerent q̄ xpiani eent illusores qz nō seruarent
legem moysi et ideo videntes q̄ xpiani omnino relinquerent
legem moysi ipi quoq; retrocederent a lege euangelica
dicentes isti xpiani sunt impositores relinquunt legem moy
si relinquamus nos et suam, et etiam licet erat licitum
etiam in initio nascentis ecclie immolata idolis commedere
tn quia Judei hoc abominanti ideo qui coram nouiti conuersis
manducasset contra consciam ageret nō erat licitum in
initio nascentis ecclie commedere immolata ydolis ne Judei
scandalizenti nouiti conuersi ad fidem. 2° ne Gentiles
putarent suos vt contra bonos ee et a xpianis appro
bari, et ideo dicit paulus ad romanos 14° caue ne prop
ter scandalum perdas opus dei item 1e ad Corinthios
8° si scandalizatus fuerit in me frater meus nō comedam
carnes in eternum et dominus in euangelio necesse est vt
scandala veniant vt aut hoi etc et mathei 18 et
luce 17 qui scandalizauerit vnum de pusillis istis etc.
Item de didragma mathei. 17 dicit vt nō scandalize
mus eos vade ad mare, etc. item mathei 18 si occu
lus tuus scandalizauerit unde vt loqui etiam de facto
alius et preter intentionem scandalizat ¶ et ideo dubitati
quando aliquis facto suo malo vel hente spem mali
preter intentionem scandalizat alios ducendo ad occasio
nem ita q̄ si iste het concubinam et tn nollet q̄ alius
heret tn exemplo eius filij quoq; eius hent concubinas
licet ipe nollet vtrum tunc preter peccatum intemperantie

Quod comittit aliud spiale peccatum comittat, et
vt q non ex verbis s. thom. ar. 3. in corpore vbi
dicit q illud fit taliter prouocare alios no spiale pecca
tum quia illud e de per accidens. lz ex ea circustan
aggraueti, idem in 4o d. 38. ar. 2o q. 2a. expresse
dicit Q scandalum quo preter intentionem aliquis
inducit alium no e spiale peccatum sz e circunstantia
aggrauans peccatum ¶ in contrarium e quia hic s. thom.
arti. 1o ad 4m argumentu dicit q dictum vel factum al
terius pot ee alicui dupliciter ca peccati vno modo per se
s. quando peccato suo alium intendit inducere ad peccandum
vel etiam et hoc e notandum non solum quando intendit in
ducere sz quando peccatum quod agit publice e tale qd
e malum vel het spem mali et hoc non e inutile dicere
et scire maxime pro eis qui dicunt q quecunq circuns
tantia varians spem e confitenda ¶ nam pro tali opioe
quam aliqui s. thom imponunt opz scire quando scan
dalum mutat spem, circunstantia no opz q confiteati ¶
Caietanus in isto loco distinguit q 2r pot aliquis scan
dalizare alterum facto preter intentionem scandalizantis
Primo Quando aliquis agit aliquem actum qui als e
malum si per illum scandalizet non variat spem sz mam
sz mam in eadem spe licet e noua circunstantia vt qu
aliquis het concubinam et ex illo inducit alium
ad hendum concubinam quia here concubinam als
e malum et iste scandalizat alium tunc solum e
peccatum intemperantie lz sit circunstantia aggrauas
et hoc dicit s. thom. ar. 3o ad 3m ¶ Alio modo pot

vel no qz dicunt q si no mutat spem

pot aliquis inducere aliquem ad scandalum preter intentionem quando actus quo inducit als non e malus sed solum quia scandalizat tunc scandalum e spiale peccatum ut Cartusienses comedere carnes no e malum qz non obliganti ex aliquo precepto ad illud sz solum hent penam si comedant et tn si coram aliquo comederent et scandalizaret peccarent peccato scandali quod novam spem constituit et probatur q illud sit nova spes peccati quia illud e peccatum et non e peccatum intemperantie quia ille actus no e de se malus g e peccatum scandali Probati conia quia aliter sequeretur q eet peccatum et q non eet in aliqua spe, Caiet probat dictum suum ex s. thom. ar. 3. ad 3m. Silvesti verbo scandalum // 2º Dicit q aliquis frangendo Jejunium vel aliquem alium malum actum agendo et preter intentionem alium scandalizet dicit q ibi preter intemperantiam e novum peccatum scandalum s. et hoc tenet contra summam pissanam et contra Caietanum qui tz cum suma pissana id quod recitavimus tz tn Silvesti q si aliquis scandalizat Preter intentionem facto suo malo hente spem mali alium peccat duplici peccato et probat ex s. thom ar. 1. ad 4m. // sz dico q parum refert scire an scandalizare alios sit alia spes peccati q ille actus malus quo scandalizat quia saltem omnes isti doctores concedunt q illud peccatum quod comittit iste addita illa circunstantia scandali multo gravius e et plus q in duplo gravius q antea erat et io solum phisica scire an sit illa spes peccati nec ad aliquid deservit quia si dicatis q pro confessoribus et confitentibus dico q falsa e illa propo. Probati qui quod dicit q ille circunstantie q mutant spem sunt confitende et q solum ille illa regula e falsissima sz hoc unum scire debemus

Q. Circunstie que aggrauant peccatum siue mutent spem
siue non sunt confitende: et dico q. inducere alium ad pe
ccandum suo peccato etiam preter intentionem aggrauat pecca
etiam e confitenda illa Circunstantia et si no mutet spem
quia ut diximus in 4o Q. quecunq Circunstantia
aggrauans siue mutet siue no e confitenda ¶ Dico etiam
Q. opio siluestri e vera quia si aliquis etiam preter intentio
nem suo Peccato scandalizat alium et prouocat ad pec
candum peccat alia spe peccati preter intemperantie pecca
quod comisit Q. probo contra Caietanum quia si aliqs
videt clericum hentem concubinam et ex hoc inducitur ad
fornicandum Q. e famulus illius et dicit sicut herus
meus fornicatur ita ego possum furari Arguitur tunc
sic non ne clericus ille peccat tunc peccato furti Quia
e ca furti, g. actus eius e in duplici spe Item arguitur
etiam sic Quia etiam sm Caietanum in omnibus alis
peccatis si quis quantumcunq preter intentionem ex negli
faciat. gentia aliquod malum peccat ut si aliquis ex negligentia
interficiat hominem et preter intentionem e homicida et
si clericum e excoicatus quia non requiritur intentio formalis
ad hoc q. peccat in aliis peccatis g. similiter e de peccato
scandali contra Paluda. dicentem q. no e scandalum ni
si intendat formaliter scandalizare ¶ Arguitur sic ad
hominem quia dicit Caietanus q. si ego commedo
Carnes quia heo facultatem a Prelato et aliis secula
ris putans q. non heo facultatem dicit sic q. iste frangit
preceptum prelati comedendo Carnes sicut seculares,
ego igitur volo transgredi preceptum ecce et comede
dere carnes in quadragessima dicit Caietanus q. pecco

Peccato scandali si fiat tam mihi preceptum de non comedendo et etiam si inducam aliquem ad comedendum carnes in quadragesima quis diceret sicut dicit Caietanus quod per hoc quod est preceptum de non comedendo tolliti malicia illius actus quo primo erat peccatum scandali quod augeti sic sed quod tollatur nullus diceret. Dico quod si predicatorum frater vel carthusiensis comedendo carnes quia eas sibi comedere non est peccatum tamen scandalizat alios et etiam preter intentionem inducit alios ad peccandum et ad comedendum carnes tempore prohibito. Peccat uno peccato preter intemperantiam et hoc s. Thom. ar. 4 11. et sciendum est quod s. Thom. 1e 2e q. 19 ar. 6 7. dicit quod peccatum dupliciter est in aliqua specie uno modo formaliter. Alio modo materialiter dicit quod peccatum formaliter est in illa specie propter quem finem agit, ut si aliquis adulterat ut fureti ille potius est avarus vel fur quam adulter et secundum s. Thom. peccatum est in aliqua specie ut homo formaliter dicitur a forma. ita illud peccatum dicitur a fine et sicut formaliter est illud peccatum in specie furti. sed materialiter est in specie que non est intenta s. adulterij, nam licet talis non intendat delectationem tamen imputatur ei et sic dupliciter est aliquis actus in specie peccati formaliter in illo quod intendit materialiter in eo quod non intendit sed accidit. ita dico in proposito quod quando aliquis preter intentionem s. inducit aliquem ex suo concubitu ad peccandum ~~vel concubinatu~~ preter intentionem; Dicit s. Thom. quod non peccat novo peccato ego credo quidem formaliter quia si est intemperans p. 1. habet concubinam et est scandalum. alius est temperatus

uia formaliter
in ea specie
le formaliter,

formaliter, et materialiter scandalum, et imputati vere
ei scandalum, ut si fures occidant, ut furenti etiam si
nollunt occidere sunt vere homicidae, ita ille peccat pecc.
habenti duplicem maliciam; ¶ idem in 4° d. 18 q. 2 dicit
Q. hoc diximus in hoc loco. ¶ ex ista determinatio sequuntur
aliqua quae faciunt ad declarationem istius quod scandalum
non est ex obiecto sicut alia peccata sunt ex obiecto quia
furtum habet pro obiecto rem alienam et ideo dicitur furtum
scandalum non ex obiecto sed ex fine ~~et ita de furto est scan-~~
~~dalum non~~ habet esse peccatum quia adulterium potest esse scan-
dalum non ex obiecto sed ex fine et ita de furto est scan-
dalum non ex obiecto sed ex ~~furto~~ fine formaliter vel inter-
pretative ac ex intentione. ¶ 2° sequitur quod nullum scan-
dalum est scandalum de se quia de se potest esse talis actus
absque hoc quod sit scandalum ~~vel~~ ut si quis forniceti et ex
illo nullus scandalizeti sed ex fine vel ex intentione
sed adulterium de se est adulterium similiter alia peccata.
¶ 3° notandum quod alia peccata habent certos habitus a quibus
dicuntur ut furtum habet certum habitum a quo eliciti et
sic de aliis sed scandalum non habet quia aliquando furtum
oriti ex scandalo quando ex homicidio sed nihilominus
imperati ab odio quod opponitur Charitati a qua correc-
tio fraterna imperati cui opponitur scandalum. ¶ Du-
bitatur ex ista determinatione posita, ut sequitur quod qui-
cunque solicitat mulierem ad stuprum vel adulterium
vel fornicationem peccet duobus peccatis. et ut quod sic
in contrarium est. ¶ Quia nunquam de hoc aliquis confitetur
nisi solum de peccato intemperantiae quia si aliquis habuit

Coitum cum muliere non confitetur dicens quod trahendo
eam et habendo concubitum, sed solum de concubitu
et quoties concubuit ¶ Dico quod inducere alium ad peccandum
stat dupliciter vno modo extrinsice vt quando aliquis
frangendo ieiunium quadragesimale inducit alium ad
frangendum inducit extrinsice quia peccatum istius pot
esse sub peccato alterius, Alio modo pot quis induce
re alium ad peccandum intrinsice vt quando peccatum
istius non pot esse sub peccato alterius vt quando aliquis
vult fornicari et inducit puellam vt quod non possit peccare
vnus sine alio licet vt quod tunc non sit nisi noua species nec
noua malitia; Dico ergo quod quando aliquis inducit ad pec
candum feminam secum quia alias non erat parata ad pec
candum quia non est ita de illis que sunt parate ad illud
tunc de illa quia alias non erat parata dico quod ibi sunt due
malitie licet sint vnum peccatum et quia illa circunstantia
est nimis aggrauans tenetur iste confiteri quia plus pe
ccauit iste inducendo puellam non paratam quam committendo
stuprum; et quando dicis non confitenti nego immo pro
uidus confessor petit si induxit puellam non paratam
quia grauius multo peccatum est ¶ 3° quia diximus quod
si aliquis inducit alium ad peccandum preter intentionem
actu quia alias non est malus sed habet spem mali ¶ dubium
est quis actus habet spem mali? Dicendum quod ille qui vt ma
lus ab hominibus et reuera non est malus heretici scanda
lizanti quia fratres non ducunt vxores et ieiunant ipsi
An tales actus dicanti habere spem mali ¶ S. Thom. ad
Romanos ad romanos 14° respondet ad hoc dicendum est

Q ille actus dicitur habere speciem mali licet alias non sit malus
qui scandalizat et apparet malus infirmis qui sunt
intra ecclesiam et qui apparet malus illis qui sunt extra
ecclesiam et sunt indurati et obstinati quia si ego Jesu
no et hoc apparet malum alicui qui est induratus cum
nulla circumstantia mali sit ibi ille actus non dicitur ha
bere speciem mali quia sunt aliqui etiam intra ecclesiam
tam mali qui ex malicia sua dicunt statim esse hypocri
tam quem vident bene agere. ¶ Dubitatur utrum
si aliquis vult agere aliquod opus consilij ut ingre
di relligionem vel aliquod opus quod omittere non
esset sibi peccatum tamen vult agere illud et ego dico
non facias quia satis est quod aliter servias deo extra relligio
nem vel alia opera minora facias utrum sit peccatum
scandali. Videtur quod sic dico quod si est peccatum illud face
re est peccatum scandali ¶ Dico 2o quod aliquando re
uocare aliquem a maiori bono ad minus etiam non est
peccatum ut si aliquis orat per 4or horas et ego di
co sufficiunt tibi duae horae et in alijs duabus studeas
licet melius fuisset specialiter perseuerare per 4or horas
tunc non peccat si faciat aliquando rationabili motiuo
reuocando ipsum ab illo opere patet hoc quia ille non peccat
omittendo illud opus consilij ergo reuocans illum ab illo
opere motiuo bono non peccat ¶ 3o dico quod si aliquis fa
ciat dolo vel rationabili motiuo ut prouocet alium a per
fectiori opere ut scilicet non ingrediatur relligionem peccat ut
si aliquis quia odio habet relligiosos dicit alicui quod non in
grediatur relligionem peccat peccato scandali et est dolo

ut quando aliquis impedit ingressum relligionis alicui
dicens male de relligione vel dicens quod melius est non
ingredi et substentare patrem qui tamen non grauiter in
digent vel etiam quia est amicus eius et nollet perdere
eius societatem quamuis habeat alias bonum motiuum peccat
grauiter peccato scandali quia decipit eum et ratio duo quod
peccat mortaliter quia multum nocet et etiam si aliquis
haberet consuetudinem ieiunandi semel in quadragessima
et alius sine rationabili causa reuocaret illum ab illo peccaret
profecto mortaliter siue faciat scienter siue non siue ex
ignorantia crassa. hoc intelligo dummodo faciat dolo vel
fraude quia si non faciat dolo vel fraude tunc non
videtur esse peccatum mortale ut si aliquis consulit ali
cui quod non ingrederetur relligionem motus humanitate
solum et non decipiens non peccat mortaliter licet contra
dicant sumiste quod scilicet mortaliter peccet. sed ego probo 9m.
quia scilicet non sit mortale quia reuocare aliquem a maiori bo
no in quacunque alia materia non est mortale ergo antecedens patet quod si aliquis
vult dare omnia bona sua pauperibus et cognati sui sine
rationabili causa cum sint ipsi diuites volunt reuocare ipsum
ne det pauperibus sed ipsis nemo condemnaret eos de
mortali dummodo non deciperent eum quia tunc morta
le esset et fortasse tenerentur tunc ad restitutionem sed
si sine fraude facerent non damnantur de mortali ergo etiam
in hac materia reuocans alium ab ingressu relligionis sine
fraude vel dolo non mortaliter peccaret et illud quod
Raymundus dicit quod si aliquis reuocat aliquem a relligione

Tenetur reuocans ingredi Relligionem illud ego nō
Credo bene verum ē q̄ si dolo reuocauit q̄ tz dolo nō te
neatur ingredi vice illius ipe qui reuocauit sz tn tene
tur si pōt reuocare Consilium suum dicens illi q̄ ma
le consuluit illi et q̄ ingrediatur si vellit relligionē
Quia melius erit sz Dicamus Jam quando scanda
lum ē Peccatum mortale Dico Primo q̄ scandalum
ē peccatum mortale Quando aliquis ex intentione
vult formaliter inducere alium ad peccandum mortaliter
Quia ille ē modus demonum ut s. noceat illi
¶ 2º ē peccatum mortale quando aliquis ex intentione
inducit aliquem mālitr ad peccandum mortaliter illud
ē Peccatum mortale scandali ut si induco illum ad ju
randum false ex intentione tn non intendo nocere illi
istud etiam ē peccatum mortale ¶ 3º modo ē peccatū
mortale quando aliquis facit actum quo scit q̄
alij scandalizabuntur etiam si ipe nollet Q̄ scandaliza
rentur ut quando aliquis frangit Jejunium et ipe ve
llet q̄ omnes alij Jejunarent tn scit q̄ si ipe frangit
omnes frangent Peccat nouo Peccato mortali tunc fra
gendo Jejunium Coram eis etiam si ipe hēat facultā
tem frangendi ¶ 4º dato q̄ aliquis nō faciat ex intentio
ne aliquod peccatum tn exponit se periculo
efficiendi aliquod peccatum mortale p quod
aliqui scandalizabuntur peccat peccato scandali ut si
aliquis qui ē persona grauis vult cenare die quadra
gessimali et tn nescit an serui ejus scandalo hoc

frangant Jejunium Quia exponit se periculo probabili
Dico q̄ peccat peccato ~~mortali~~ scandali vltra peccatum in
temperantie quod committit lz non sit tam graue sicut si
sciret q̄ alij scandalizarentur, Sed si aliquis ignorans
q̄ aliquis scandalizabitur & facit peccatum videndum
e an habet ronabilem cam ad Putandum q̄ aliqui ~~non~~
scandalizabunti vel non. si het ronabilem cam ad illud
ignorandum non peccat mortaliter vt si e persona grauis
hens ronabilem cam ad putandum q̄ alij non scandalizabun
tur per hoc q̄ ipe heat Concubinam tunc etiam si alij
scandalizenti non peccat duplici peccato Secus vo e si non
het tales causas ¶ 5o dico q̄ si aliquis facit aliquem
actum qui de se non e malus tn het spem mali & scan
dalizat illo actu alios Peccat mortaliter vt si aliquis
het diploma ad Comedendum Carnes in Quadragessima
Alij nesciunt & ipe non ostendit ronabilem cam quam het
ad Comedendum Carnes & io alij exemplo ejus come
dunt sine necessitate Peccat mortaliter Peccato scandali
qui ~~non~~ in omibus illis in quibus sine ronabili ca agere e
peccatum mortale etiam cum ronabili ca agere illud cora
alijs qui scandalizanti ex illo propter infirmitatem etiam
erit peccatum mortale ex quo etiam facto ~~sine~~ siue
dicto malo vel henti spem mali e peccatum mortale ~~q̄~~
Quando de scandalo verisimili Dico q̄ primus modus
quo aliquis pot peccare peccato scandali veniali e quo
induco aliquem ad Peccandum venialiter e vt si ego
induco aliquem ad dicendum mendacium ¶ Sed si ego
ex malicia volo inducere aliquem ad peccandum venia

venialiter Quia es un santo ~~[illegible]~~ utrum peccarem mor
taliter ut q sic Quia si ego nocerem ei in temporalibus in
Antiqua quantitate peccarem mortaliter g multo magis pecca
ret si noceret ei in spiritualibus Conia pz quia maius malum est
Peccare venialiter q perdere temporalia nec sufficit dicere
statim per aquam benedictam remouebitur peccatum nam illud
remedium non e comune sz a deo etiam ideo non excusor sicut
si sunderem nares licet eet chirurgus qui statim poneret
ut antea hebat non ideo excusaret a mortali g licet veniale
de facili remittatur a deo non propterea minus e ¶ dicendz
Q illa prima Conia nihil valet si damnificat in tempora
libus Peccat mortaliter g. Sed posset dici q si noceo in te
poralibus illo modo fit alio nollente tn peccatum ad quod
induxi non facit inuictus et ideo conia illa nihil valet
¶ Sed posset quis replicare Q si alius credens mihi pu
tans Q facit iam inuictus quia facit per ignorantiam
credens Q mentiri non e malum quia ego ita dixi
ei sequitur Q tunc Peccarem ego mortaliter quia in
duxi A q si ego ex inbidia porq le veo ser un sanctu
oso docere bellum eum mentiri Peccarem mortaliter
¶ 2us modus e quando aliquis facit aliquid quod hct
spem mali coram alijs indiscrete et parum scandali
zati sunt alij tunc eet veniale peccatum scanda
lizantis ¶ Item quando aliquis facit peccatum morta
le per illud tunc inducit alios ad veniale tunc hct
illud in suo genere q sit mortale tn in ma scandali
e ~~verisimile~~ ~~als~~ veniale ut si aliquis deieraret
coram alijs et ex illo induceret alios ad peccandum

sim peritus nugar ex
motiuis ille videtur q

dico q etiam tunc volun
tarie facit sed ni hi
lominus dico

ad peccandum venialiter etiam scandalum veniale ut si ex suo juramento mortali induceret alios ad mentiendum sine juramento illud peccatum scandali in scandalizante eet veniale lz in suo genere illud perjurium sit mortale //

¶ 4⁹ modus e quando aliquis retrahit aliquem a maiori bono sine dolo & fraude non inducendo ad peccatum tunc illud scandalum e veniale //

¶ Articulus 5⁹ Utrum scandalum Passivum Possit cadere in Perfectos viros; iste articulus utilis e ad vitanda scandala Quia si aliquis e Coram pusillis & imperfectis cauendum e ne fiat illud quod het spem mali sz Coram perfectis timendum e facere malum no tn illud quod het spem mali ¶ sed videtur q vulgo potius timeantur scandala etiam ex hentibus spem mali Coram perfectis & sanctis viris qz Coram aliis // Dico vulgus abutitur vocabulo Quia vulgus dicit scandalum quod e male videre vel admirationem quandam vulgus vocat scandalum & sic capiendo scandalum perfecti magis scandalizantur Quia admirantur ¶ sed utrum ex hoc q aliquis scandalizat istomodo sic vulgus loquitur ut turbando illos viros perfectos sic apti scandalizati fuere i turbati in nocte passionis, Rr Primo q illud e peccatum s illomodo scandalizare dicendo un juro a tal Quia nocet sibi quia perdit famam suam Coram religiosis viris quia Quilibet teneti Conseruare famam suam sed regularitr non e mortale ¶ 2⁰ dico q non e illud peccatum mortale Quia non tenetr ille sub pena peccati mortalis cus

Custodire famam suam nec teneti facere ut habeatur pro
viro sancto ¶ 3° dico q̄ apud illos qui tenenti custodi
re famam suam eet peccatum mortale et distinctum ab
alijs ut in epo vel relligiosis qui quidem tenenti custo
dire famam suam quia honor relligionis dependet ex ho
nore bonorum ¶ Sed vr q̄ in alijs sit etiam peccatum mortale qui
non tenenti custodire famam s. facere malum coram
viris perfectis probati quia inducit alios ad peccandum
mortaliter probati etiam q̄ inducit illos ad male judican
dum de se et illud judicium e mortale g° ¶ Dico q̄ illud
nō e peccatum mortale et ad argumentum induco illos
ad peccandum mortaliter s. ad male judicandum dico
q̄ illud judicium nō e peccatum et io post q̄ tales
non peccant non e novum peccatum in illo qui deseravit
coram perfectis et illi bene faciunt judicando illud
de me secus tn e si facerem coram imperfectis //

Articulus 6°

An scandalum activum possit ee in viris per
fectis; Argumentum e quia e historia in actibus apos
tolorum q̄ Petrus manducabat cum gentibus carnes sui
llas et tn coram fidelibus qui venerant a Jherosoli
mis non audebat manducare sed in abscondito comede
bat cum gentibus quod cum viderunt gentiles q̄ s.
non auderet comedere carnes suillas coram judeis
putaverunt q̄ male ageret non observando legalia et
io scandalizabanti et volebant servare ceremonias
legales ~~ex instituti~~ q̄ tunc servare ex instituto esset

Superuenit tunc Paulus & inuenit Gentiles in tali dubitatione dicentes Petrus non vult comedere coram iherosolimitanis carnes suillas ergo forsan nos male facimus comedendo carnes suillas & sic inducebant ea ad obseruandum legalia cum essent ante Gentiles quia seruare legalia erat illis mortalia ergo scandalizauit mortali & de hoc reprehendit eum paulus dicens tu cum Judeus sis etc. hieronimus dicit Petrum non peccasse quia Gentiles & leuitae venerunt in illam opinionem quia Petrus tamen fecit quia paulus inuenit iherosolimam seruauit legalia ne scandalizarentur Judei & purificauit se & ob eandem rationem circumcidit thimoteum & nullus reprehendit cum ergo Petrus non debet reprehendi quia nihil fecit positiue, Paulus dicit quod erat reprehensibilis dicit iheronimus quod factum erat reprehensibile quia nociuum gentibus sed ipse non peccauit & non peccauit mortaliter quia ignorantia excusabatur quia erat inuincibilis licet mala esset grauis ignorantia fuit vincibilis quia non adhibuit totam sufficientem diligentiam. Augustinus dicit quod peccauit venialiter quia dedit aliquam occasionem Gentilibus peccandi quia non cauto se habuit quia potuit admonere gentiles dicens eis quod opus ita facere & non comedere carnes suillas coram Judeis conuersis.

Articulus 7.

An bona spiritualia sint propter scandalum dimittenda; Quod ergo est quod si ego scio quod si do eleemosynas

heredes mei odio me habebunt utrum huiusmodi opera
sint omittenda ne illi taliter scandalizentur // Dico
quod opera Precepti non sunt omittenda propter scandalum
¶ 2a conclu. quod opera consilij aliquando sunt deffe
renda propter vitandum scandalum in pusillis qui
ex ignorantia vel fragilitate scandalizantur sed prop
ter illos qui ex malicia et prauitate scandalizantur
non sunt opera etiam consilij omittenda, ut si el mo
ço es un bellaco et deserat porque su amo se de
tiene a rreçar en la yglesia propter illos qui dicuntur
bonum malum non sunt omittenda, quia ex malicia sua
aduersantur bonis spiritualibus, ¶ Dubitatur tamen Qui
vocantur in proposito pusilli? Doctor dicit quod illi qui
ex ignorantia non Quidem maliciosa sed ex ignorantia
vel etiam negligentia scandalizantur isti vocantur pusi
lli vel infirmi sed illi qui ex infirmitate vel fragi
litate scandalizantur ut si aliquis qui nouiter ingressus
relligionem incidit in aliquod Peccatum et postea
puniti a prelato tamen ipse licet sciat quod non agit prelatus
ex sua fragilitate tamen indignatur grauiter et peccat
Grauius quam antea ille talis etiam vocatur pusillus
et ideo cum talibus licet non sit omnino amittenda
tamen differenda est ne scandalizentur et incidat in gra
uius Peccatum et etiam moderanda est aliquomodo
Punitio, licet castiguentur ex eo quod perseuerent in malicia
Quia si perseuerant in malicia bonum est tunc punire
eos, ¶ Dicit etiam doctor quod postquam reddita est ratio pusillis

de his que agimus spualiter et tamen ipso non desinat
scandalizari non est tunc omittendum opus spuale propter
illos sed intelligendum est hoc in bono sensu quia si tales
pusilli post redditam rationem ad huc non possunt intelligere
rationem propter hebetudinem ad huc habentur in numero pusillo
rum et ideo opus spuale ad huc occultandum est coram illis
vel differendum sed propter alios qui ex malicia sua scanda
lizantur vel ex ignorantia sua crassa Propter illos spua
lia non sunt omittenda qui post quam redditur ideo nolunt
acquiescere ex quadam ignorantia obstinata ¶ Sed quia
doctor dicit quod illa que sunt de precepto Propter scandalum
non sunt omittenda Dubitatur Quia videtur quod etiam illa que
sunt de precepto aliquando propter scandalum sunt omi
ttenda ut si mulier habet maritum zelothipum et qui
indignabitur vehementer si ipsa eat ad missam tunc mu
lier non debet ire et debet omittere missam sed audire die
dominica est in precepto ergo aliquando licet omittere precepta
propter vitandum scandalum ¶ Item mulier potest cenare
die Jejunij quando maritus indignatur ob id et blasphe
mat. Dico quod precepta sunt duplicia Quedam de jure
naturali Quedam de jure positivo et illa que sunt de jure
naturali quedam affirmativa quedam negativa ¶ Pro quo
est prima propositio quod pro quocumque scandalo nunquam est direc
te faciendum Contra aliquod preceptum negativum juris
naturalis ut non licet adulterari propter vitandum quodcum
que scandalum etiam si sciat quod multa scandala evitabuntur

in populo, Probatur quia ista ~~precepta~~ uata que sunt precep
negatiua sunt intrinsice mala ergo non possunt fieri sine
dispensatione diuina ergo propo. e vera ¶ Item scanda
la sunt propter maliciam hominum ergo propter illa non lz
agere contra precepta, ¶ 2a propo. aliquando propter
vitandum scandalum licet facere contra preceptum affir
matiuum iuris nalis volo dicere, quod aliquando pre
ceptum affirmatiuum iuris nalis obligaret de se pro a
liquo tempore et posito scandalo desinit obligare et
sic intelligo istam 2am propositionem v. g. reddere
votum e de iure nali, ut si aliquis nouit se ingreddi
relligionem isto anno scit quod si ingrediatur orietur mag
num scandalum in populo lz iste de iure nali tenebatur
ingredi tn propter vitandum scandalum tenetur non
ingredi quando durat scandalum illud et si per to
tam vitam durauerit non tenebitur per totam vitam
ingredi Quia precepta affirmatiua non obligant semper
sed pro tempore et loco, ¶ Item probabatur ex regu
la magistrali Q si duo precepta simul occurrunt que
simul non possunt impleri oportet videre tunc quod e
grauius preceptum et illud adimpleri ut si uxor
petit debitum et simul occurrit periculum vite proxi
mi utrumque e preceptum tunc quia maius precep
mi e subuenire vite proximi illud tunc e adimple
dum e misso alio reddendo pro tunc debito uxori
et similiter si occurrit preceptum de ieiunio et de

Q. de euitando scandalum. Quod e mortale in proximo propter istum 2m omittendum e primum. Semper sunt omittenda illa q sunt de iure positiuo propter illa q sunt de iure nali. Et illa que de iure humano propter illa q sunt de iure diuino. Si simul non possunt adimpleri posui exemplum de redditione voti quia quod aliquod preceptum iuris nalis obliget ad aliquem actum exteriorem non facile inuenietur ut pater meus prouocat me ad aliquem actum sibi conuenientem et simul occurrit preceptum de euitando scandalo fidei tunc cessare debet preceptum de beneratione parentum. ¶ Sed alia sunt precepta iuris positiui diuini. ¶ 3a propo. idem ut iudicium de preceptis diuinis affirmatiuis iuris nalis. ut e preceptum de sacramentis. Quod e de iure diuino positiuo idem iudicium de precepto diuino. Quod e confiteri peccata. Sic de preceptis iuris nalis affirmatiuis ut v. g. si ego teneor ad baptismum vel teneor ad confessionem vel mulier teneri ad confessionem dato q eet de iure diuino. Q ille confiteretur semel in anno si sine scandalo non posset confiteri non teneri confiteri ut etiam dicunt doctores cum s. Thom. q si mulier scit q confessor scandalizabitur mortaliter si illi confiteatur quodam peccatum. Quod egit debet illa omittere et non confiteri illud peccatum sed differre usq dum habeat opportunum confessorem et si in tota vita non occurrit opportunitas sine scandalo graui et mortali nunq tenebitur confiteri illud peccatum ut etiam dicunt doctores q si aliquis non pot confiteri peccatum nisi detegendo personam de

[margin: ...tiuis q de pre...]

debet omittere quousque habeat opportunitatem lz sm
s. Thom. tunc etiam si detegat personam teneatur con
fiteri si non inuenit alium Confessorem de facili. Alia
sunt Precepta humana et de istis sit ¶ 4a propo quod
Precepta humana propter scandalum vitandum possunt
omitti ut si mulier fiat quod si eat ad missam oritur
scandalum debet omittere etiam die dominica missam
ne scandalizet scandalo graui alios quia etiam si ecclesia
obligauit nos ad precepta que posuit tamen non obligauit
nos adimplenda cum scandalo quod sit peccatum in alijs
Quia ecclesia non cogit nos seruare precepta cum magna
difficultate et damno ac scandalo et hoc est quod
diximus circa illam Conclusionem quam doctor dicit
Quod Precepta non sunt omittenda opposito tamen scandalo
definiunt obligare ¶ 5a propo semper est licitum omi
ttere ea que sunt Consilij propter scandalum vitandum
Quia si ego hodie non teneor ieiunare et scio quod si non
omitto istud ieiunium scandalizabitur quis licitum est
omittere istud ieiunium ¶ Sed dicendum utrum sit
laudabile illud Consilium omittere, ne scandalizetur
et indignetur alius ut si soleo quotidie audire mi
ssam et ideo indignatur pater quia vellet quod pro tunc o
6 pperaret ¶ 6a propo ubi propter aliquod consili
um adimplendum aliqui possunt scandalizabuntur gra
uiter et proueniens usque ad peccatum mortale lauda
bilius est omittere opus Consilij quam adimplere ¶ Sed si
ex opere Consilij quod ego adimpleo indignantur et sca
dalizantur grauiter aliqui pessimi et maliciosi lz licitum

sit omittere ¶ opus consilij tn non e laudabile propter illos
omittere ¶ Sed vtrum teneatur aliquis omittere opera
consilij quando alij scandalizantur propter illud opus ¶ 3a
propositio Q. aliquando omittere opus consilij e precep.m
vt pz quia e preceptum de dilectione Proximi et ne scan
dalizem illum et io opus consilij debeo omittere propter adi
plendum preceptum de euitando scandalo quod includitur
in Precepto de dillectione proximi ¶ Sed e notandum q
Quando dicitur q opera consilij omittenda sunt propter
scandalum pusillorum et non propter scandalum phariseo
rum Dico q illud intelligendum e Quando tales malicio
si sunt pauci Quia propter scandalum multorum omitten
dum e opus consilij vt propter scandalum ciuitatis mali
tiosorum omittendum e opus consilij et e preceptum tunc
omittere Videndum e Quid dicit S. Thom. in solu
tione ad argumentum Q. quando maius malum sequitur
ex excoicatione aliqua vel ex aliqua pena q infligitur
Qz sequitur bonum non sunt ponende tales excoicationes
et hoc deberent bene notare ipi ¶ Notanda e etiam
solutio ad 2m argumentum q quando exponendo veri
tates scripturarum sequitur scandalum et maius damnu
qz commodum debemus illud omittere et hoc debent no
tare Predicatores quia aliqui sunt amici nominatim que
debent omittere lz vera sint quando sequitur et si no
omittant predicatores dicere illa per que aliqui scandali
zantur etiam si vera sunt peccant mortaliter ¶ 3m et
4m argumentum cum solutionibus Et etiam 5m argumen

sunt utilia; ¶ sed e notandum quod dicit s. thom.
q non licet peccare venialiter etiam si sciam q per illud
saluabitur universus orbis quia e implicatio contradic
tionis q liceat mihi peccare venialiter quia si e peccatum
e malum ers. malu Quomodo licet et si licet quomodo erit malum
verum e q illud quod e als. veniale si ego facio ad vi
tandum scandalum aliquod desinit ee peccatum ut
si per hoc q ego bibo aliquando parum ex modum evi
tabitur magnum scandalum licet illud alias erat peccatum
veniale tn quia sequitur maius s. evitare scandalum
desinit ee peccatum lz sunt aliqua peccata venialia
que de se sunt intrinsice mala q non possunt ita desinere
ee peccata ut e mendacium et nullomodo pot dispensa
ri adeo cum aliquo q mentiatur //

¶ Articulus 8. utrum temporalia sint
dimittenda propter scandalum; Prima conclusio
ea bona quorum non sumus domini &c. Circa hoc qd
doctor dicit q quedam sunt temporalia quorum
non sumus domini sicut procuratores epor. et talia
temporalia dicit q propter scandalum non sunt omitten
da et vult dicere q quia no e in libertate nra
aliena remittere lz possumus differre ad tempus tn qr
non possumus talia remittere io dicit q non possumus sim
pliciter remittere aliena temporalia ad vitandum scan
dalum sed tn cum dispensati bene possumus remittere
sz non simpliciter nisi ipi domini illorum temporalium
¶ sed videndum e semper ne sequatur maius malum

Quia s. Thom. male fecisset si negasset subsidium
unius anni ad euitandum illa scandala sed quia Rex
Anglie volebat in perpetuum omnes redditus ecclesiarum
auferre bene fecit resistendo. b. Thom Cantuariensis
¶ Sed sciendum e q lz eps vel abbas et Canonicus no
sunt vere domini bonorum monasterij et pot etiam remitte
re et aliquando teneti remittere nec posunt omittere bo
na eccie tn tota eccia e domina illorum et pot remitte
re. quod vellet et etiam tota coitas frum e domina
bonorum monasterij et pot remittere et aliquando teneti
remittere ad euitandum magnum scandalum, ¶ Sed dice
dum e utrum si aliqua mulier scit q si ipa eat hodie
ex domum q multi peccabunt mortaliter concupiscendo
ipam utrum teneatur non exire; Primo dico q si e faci
le ei manere et scit q si exeat multa peccata sequenti
teneti no exire ¶ 2o dico q si non pot taliter agere
Quando exeat ex domum non teneti manere ut
si ad hoc opz q toto maneat domi non teneti omittere
omnia temporalia sua propter alios ¶ 3o dico q laudabili
ter ageret manendo domi ne scandalizaret ¶ 2o dubita
ti utrum si scit q publice ornando se erit ca peccatorum
an teneati non ita se ornare, Primo dico q si ille
ornatus no e ornatus reprehensibilis nec indecens ad suum
statum non teneti amittere illum hornatum s. si horna
tur sm consuetudinem bonorum ¶ 2o dico q si ille ornatus
e reprehensibilis et indecens como traher los pechos
de fuera et hornat se modo non consueto dico q teneti
non ita se hornare si scit q inde sequerenti peccata in alijs

et si fiat in tota urbe ¶ 3º dico q̄ si isti hornatus s. trahei largo Rabo et albayalde licet sint indecentes ꝛc. mucho oro tn̄ dico q̄ non debemus donare illas damnare illas talem hornatum ferentes de mortali sic predicatores dicunt o estas arecadas son flautas del infierno y estos Rabos vanderas del infierno // q̄ hoc ē recitare trajedias //

Questio 44 de preceptis chatis

¶ Artiº 1º Utrum de charitate detur aliquod Preceptum; Doctor dicit q̄ non solum ē preceptum de charitate sz maximum preceptorum ē preceptum de chat. Pz quia alie virtutes sunt media ad charitatem sz de illis ē preceptum ut ē preceptum de Justiª in scriptura ac de temperantia q̄ sunt media q̄ multo melius erit preceptum de charitate q̄ ē finis //

Artiº 2º

¶ Utrum unum tantum vel duo; non solū oportuit dare preceptum de dilectione dei sz etiam de dilectione proximi //

Artiº 3º

¶ Utrum duo sufficiant; Conclu° ē q̄ sufficienter data sunt duo precepta dum taxat de dilectione s. unū de dilectione dei aliud de dilectione proximi nec oportuit dari aliud de dilectione sui ipsius quia homo sufficienter inclinatur ad diligendum se ipm //

Articulus 4º

An conuenienter Precipiatur q̄ deus ex toto corde diligatur; Con° ē // Sed circa totam istam mam

sunt aliqua dubia. ¶ Dubium e circa primum articulum
Quod dicendum e comune nam quia dicitur quod e precep^m
de dilectione dicendum e quando obligat sciendum e q
Preceptum de dilectione affirmatiuum includit preceptum
negatiuum s. q non dehonoremus deum vel proximu
et ro preceptum de dilectione negatiuum semper obligat
sz preceptum affirmatiuum Quando obliget aliqui dicut
q semel in vita sz hoc e ridiculum q solum semel diligere
mus ~~Quod e mirabile et io pono~~ et etiam contra ronem
amicitie et confirmatur Quia sequeretur q Possemus
manere vsq ad finem vite q non diligeremus quod
e mirabile et io pono ego propositiones ¶ Prima propo
e q non sufficit semel in vita elicere dilectionem dei
¶ 2a Propositio e et dico q no obligat ad dilectionem
dei eliciendum in die festo vt aliqui dicunt cum scoto.
et pz quia non pot probari ex sacra scriptura q obligatur
aliquis forte ad dilectionem dei eliciendum die festo sicut
supra probauimus. ¶ Item probatur quia non hetur precep^m
in sacra scriptura de celebratione festorum in particulari
sz solum e de iure positiuo quia lz sit preceptum diuinu
de celebratione festorum in coi sz q ista die vel ista
alia die celebretur vel celebremus solum e de iure po
sitiuo humano Quia preceptum diuinum solum e de
celebratione festorum in coi et non de celebrando ista die
vel ista ¶ 3a propositio probabile e q quilibet teneatur
diligere deum Quando venit ad vsum ronis. i. qu
venit in cognitione dei et in cognitione huius precepti de

de dilectione tunc probabile ē certe q̄ teneti con
uertere se in deum sicut aliquis postq̄ cognoscit se ēe
seruum regis teneti seruire regi ita postq̄ cognosci
mus q̄ sumus serui dei tenemur diligere et serui
re ipi ¶ Et confirmati quia si non teneretur ali
quis statim q̄ venit ad usum rōnis et in talem cog
nitionem sequeretur q̄ posset per maximam partem
vite non diligere quia qua rōne licebit spectare per
unam diem eadem licebit spectare per 20 annos et
per totam vitam et si dicatis ro dicimus ro dici
mus q̄ in quolibet die festo ponamus q̄ non sint festa
quia tunc dicendum et ia conclu° ē vera ¶ Ite
Probati quia difficile ē dicere q̄ aliquis veniat in
cognitionem dei practica et q̄ non eliciat dilectione
dei vel actum contrarium ¶ 4° propo° tempore
necessitatis tenemur diligere deum Probati quia
omnia alia precepta affirmatiua obligant tempore
necessitatis q̄ multo magis deum et si queras quan°
ē tempus necessitatis alicujus. Dico q̄ quando peri
clitati de honore dei ita q̄ quando ego video blas
phemari deum si possu teneor impedire illam blasphemiam
quia tunc ē tempus necessitatis et tunc currit
preceptum de dilectione sicut etiam teneor deffende
re prem quando dehonorati et exagitati ¶ Sed ar
guiti diximus q̄ tenemur diligere deum in p° tempe
quo venimus ad usum rōnis et tempore necessitatis
q̄ eadem ro currit contra hanc determinationē s. q̄

q̄ tenemur subuenire patri et diligere ipm tempore nec

illam quam diximus Quia ponamus q̄ non occurrat
tempus necessitatis vt tunc q̄ tam magnum inconueniens
e q̄ maneamus per totam vitam sine dilectione elici
enda postq̄ semel venimus ad vsum rōnis sicut si p̄
totam vitam vsq̄ in finem vitę non eliceremus, sed
hoc scandalum reputabamus inconueniens ḡ pari rōne
Primum dico q̄ negandum e q̄ non occurrit necessitas imo
sepe etiam frequenti occurrit q̄ dicat aliquis blasfe
miam vel dicat vel faciat quid contra honorem dei
et tunc e necessitas adimplendi precceptum de dilectione
¶ s propo q̄ in hoc precepto de dilectione dei super omnia
duo includunt Primum s formale volo placere deo et
in nullo displicere et propositiones positę intelligunt in
telligunt de dilectione dei formali, Aliud e quod
virtualiter includit in illo precepto de dilectione dei quia
virtualiter omnia precepta includunt et quando homo im
plet alia precepta maxime implet preceptum de dilectione
et quia sepius contingit necessitas adimplendi alia pre
cepta ita etiam sepius occurrit preceptum de dilectione
dei duplicit pot occurrere, Primo modo per se
secluso alio precepto et isto modo sumunt alię propo
sitiones positę Alio modo occurrit preceptum de di
lectione dei rōne alterius vt e preceptum de pnia et
quia non pot implere preceptum de penia quin adim
pleat Preceptum de dilectione quia tn illud de
dilectione tunc occurrit de per accidens io si aliquis
non agat pniam solum peccat vnico peccato s quod
e contra preceptum de penia et non peccat contra pre

preceptū de dilectione dei

Preceptum de dilectione Quia illud tunc occurrit de per accidens.//

Questio 2a Est an modus dilectionis sit in precepto, hoc e querere an ad adimplendum Quodlibet preceptum siue humanum siue diuinum vt v.g. de confessione teneamur diligere deum, ad hoc s. Thom. 1 2e q. 100 ar 9 & 10 querit istam q.em & superius hic q. 10 ar. 4o ¶ Sed ego respondeo ad q.em Q modus dilectionis no e in precepto quia pot aliquis adimplere alia precepta sine dilectione dei quia no requiritur dilectio dei ad adimplendum precepta alia vel ad agendum aliquem actum morale bonum / sed qz dicitur ar. 4o q eo modo actus cadit sub precepto quo e actus virtutis ¶ Dicendum e vtrum ad adimplendum precepta sufficit q agam illud cum aliqua circunstantia mala vel an requiratur actus virtutis vt si ego honoro parentes tempore necessitatis propter vanam gloriam vtrum adimpleam preceptum de honoratione vt vr q s. Thom. ar. 4o dicit q requiritur actus virtutis ad adimplendum preceptum; Sed in contrarium e quia eet magnum Periculum quia si tunc teneti implere et per malum actum non implet peccat mortaliter & io in graui periculo versamur, P.o dico q Quandocunqz occurrit preceptum ad euitandum Peccatum opz Q ponat actum bonum quia cum non sint prohibiti actus indifferentes sm opionem s. Thom. actus quem ponit aliquis ad adimplendum precepta vel e bonus vel e malus si malus q peccat

saltem venialiter si ille actus est venialis quod requiritur actus bonus in adimpletione precepti ad vitandum ~~[illegible]~~ peccatum. ¶ 2a propo ad vitandum transgressionem precepti non oportet quod impleamus preceptum per actum bonum ita quod ad vitandum transgressionem precepti de honoratione parentum vel audiendi missam non requiritur quod fiat per actum bonum immo licet faciat pro vana gloria non transgrediatur illud preceptum et probatur quia esset magna inconvenientia aliter quia si oporteret quod fieret per actum bonum ~~vel malum~~ et si per malum esset aliquis sub dubio postquam audivit missam dei dominica si fecit per actum bonum vel malum et si per malum iam teneretur rursum audire missam illa die vel peccaret transgressione. ¶ 3a propo quod disputatio est de nomine an per veniale dicatur adimplere preceptum quia aliquibus videtur quod non nam videtur quod qui adimplet preceptum per actum venialem vel malum non adimplet omnino patet quia adimplere preceptum est obedire deo sed iste offendit deum per illum actum quod non obedit deo et per consequens non adimplet preceptum. ¶ 4a propo dico quod dicitur adimplere per talem actum venialem licet imperfecte vitat transgressionem. ¶ Notabile pulchrum verum est quod est maxime notandum quod quando aliquis adimplet preceptum cum circunstantia veniali ponendo circunstantiam vel volitionem conditionatam contra preceptum tunc non adimplet preceptum ut si ego darem tempore necessitatis eleemosynam propter vanam

gloriam ita q̄ ego non vellem dare tunc eleemosynam si propter vanam gloriam tunc peccarem mortaliter Quia quando ponimus talem circunstantiam venialem ex parte finis tunc non adimplemus preceptum sed peccamus tunc mortaliter //

Questio 3a An dilectio dei possit male fieri dico q̄ ut s. Thom. in q. de malo q. 2 ar. 1 ad 7m dilectio dei pot esse peccatum quia dicit ibi q̄ dilectio dei si fiat quando non debet est mala sed si dicas q̄ non pot fieri q̄ dilectio dei sit quando non debet ideo expressius eadem q. ar. dicit q̄ si ego tempore quo debeo ire ad missam omisso servire eggroto ut eam ad missam tunc est peccatum ire ad missam quia facio tunc opus dilectionis tempore et modo non convenienti Cum potius deberem servire infirmo //

Questio 4. Utrum dilectio dei super omnia possit esse mala, R. q̄ quedam est dilectio dei super omnia intrinsice que provenit ex obiecto ut volo placere deo et in nullo displicere, Alia est dilectio super omnia extrinsice s. quando adimpleo omnia illa precepta que est cum adimpletione omnium preceptorum unde Pono Conclusionem ¶ q̄ dilectio dei super omnia tam extrinsice q̄ intrinsice pot esse peccatum Quia si ego propter hoc q̄ volo diligere deum super omnia omisso aliquid in aliquo precepto possum facere Q. peccem tunc venialiter // 3 9m Almain ut si ex negligentia omitterem aliquid in adimpletione alterius

Precepti quia aduerto magis ad dilectionem ¶ 2a pro
positio loquendo de dilectione dei super omnia intrinsice
cum adimpletione s. omnium preceptorum impossibile est quod sit
peccatum mortale pz si adimplet omnia precepta imposi
bile est quod peccet pro tempore quo non transgreditur
illa saltem mortaliter ¶ 3a propo probabilissimum est quod
dilectio dei super omnia comparatiua non potest esse peccatum
mortale ut ista volo placere deo et in nullo displice
re non potest esse peccatum mortale Pz quia ista dilectio cum
de se sit bona non potest esse peccatum mortale nisi per
aliquam circunstantiam mortalem vel quod illa circuns
tantia mortalis poniti scienti vel ignoranti sed impo
sibile est quod aliquis cum illa volitione volo placere deo
ponat scienti circunstantiam mortalem sed possum for
tasse ego ignoranti ponere circunstantiam mortalem
sed impossibile est quod scienti ego ponam circunstantiam
mortalem cum illa volitione et probabile est quod nec cum
ignorantia ponamus talem circunstantiam mortalem
cum illa volitione ¶ 4a propo dico quod possibile est
Quod aliquis cum tali volitione volo placere deo et
in nullo displicere ex negligentia sua ponat circunstan
tiam quod sit peccatum mortale ut iudei qui habent tale
volitionem tamen ex negligentia sua omittunt preceptum
de baptismo ¶ 5a propo Dico quo ad modum loquendi
Euangelij et sanctorum illa non vocati proprie dilectio
dei quia dicitur quod qui dicit se diligere deum et man
data eius non custodit mendax est ex quo manifeste pz

Q illa de qua nos loquebamur nō ē proprie dilectio

Questio. 5. Utrum dilectio dei super omnia possit ēe cum mortali peccato? ¶ Prima propo. q dilectio dei super omnia impossibile ē q scienti sit cum peccato mortali p3 quia si ego hēo illam volitionem et scio q non possum placere deo quando peniteam impossibile ē q in me maneat illa dilectio quando peniteam g° conclu° ē vera ¶ 3ª q possibile ē q ignoranti talis dei dilectio super omnia sit cum peccato mortali ut in Sarraceno qui hēt illam volitionem s. volo placere deo ꝛc. qui tn ē in suo errore mortali ¶ 4ª propositio Q admodum loquendi Euangelij et sanctorum illa nō ē dilectio dei q ē cum peccato mortali et ex eadem authoritate 1. Ioa. 2°. qui dicit se nosse deum et mandata eius nō custodit mendax ē ꝛc ¶ Sed arguitur sic quia diximus nō stat q hēam illam volitionem et scienti ponam circunstantiam mortalem, Contra sequitur q ad dilectionem ~~peccatorum~~ peccatorum ~~non~~ requiritur contritio si sufficit dilectio dei sup omnia ad ponendum se in gra ex illo quod dr si quis diligit me sermonem meum seruabit et ad eum veniemus ꝛc ¶ etiam ex dictis nostris probatur quia dicimus q nō ē possibile q hēat quis talem volitionem et scienti sit in mortali g° erit in gra ¶ ad hoc ego dico q nulla dilectio dei ~~super omnia~~ per se sufficit ad dilectionem peccatorum nisi sit cum martyrio vel cum illo Sacramento ¶ Sed contra cum dilectione dei super omnia nō stat

dilectio dei q dilectio omnium p implicat q sit tali 2ª pp°

mortale. Dico q ita e q dilectio dei e ca q iste contera
ti & io erit in gra non virtute dilectionis dei quam
het sz virtute contritionis q sequitur ex dilectione //

Artic. 5.

¶ Utrum super hoc diliges dominum deum tuum
ex toto corde tuo convenienter adducitur ex tota
anima? iste artic. positus ad declarationem istius pre
cepti sm quod diversimode ponitur in deuto. & mathei
ac etiam apud lucam; con e; //

Articulus 1. Utrum sit Preceptum de charitate
Conclu. e q sic ¶ Circa totam istam mam de pre
cepto dilectionis sunt aliqua dubia; si e preceptum
de dilectione dei quomodo obligat quando quidem e affir
mativum nam quantum ad negativum vel no face
re aliquid contra honorem dei semper ex pre semper tenemur s.
positive nos here, Dico q obligatio illius precepti no
e semel in vita vel dicunt neotherici qz charitas
e amicitia sz amicitia non sufficit semel in vita, con
firmati quia si hoc eet verum posset aliquis perseve
rare per totam vitam suam usqz ad extremum sn
dilectione & eet vera amicitia quod e flm ¶ 2o
dico q non obligat quolibet die festo contra doctorem
subtilem & etiam vr ee contra durandu adrianum
probati quid no probati q obliget die festo q non
obligat. 2o probati quia ad celebrandum diem fes
tum non requiritur illa circumstantia de dilectione dei
quia e juris positivi humani celebrare hunc diem fes
tum nam lz sint sabbata sanctifices i. deum colere

Juris diuini Sed q in ista vel in alia die fiat e
Jure humano ¶ 3° dico q probabile e q quilibet te
neti diligere deum Quando venit ad vsum rationis
perfecte. 1. Quando cognoscit hoc preceptum probabile
e sicut s. Thom. dicit nam vr q teneat proponere
seruire deo Confirmati quia si ego non teneor et
non sufficit semel in vita nec quolibet die festo
teneor, Sequitur q posset quis magnum tempus
transigere sine dilectione dei et hoc absq peccato
etiam si haberet et sic haberet transigere per vnam
diem et per duas et sic per mille g vr q teneatur
quilibet a prin° et certe difficile e q quis cognoscat
se teneri ad dilectionem dei et q non habeat dilectio
nem vel odium quia non contingit q quis suspendat
actum suum 4° dico tenemur etiam diligere deum
tempore necessitatis probatur quia omnia alia precepta
affirmatiua obligant in tempore necessitatis g et et
hoc e tempus necessitatis g sicut quando e tempus
necessitatis in proximo q periclitati de honore de
vita ¶ sic quando e opus actus meus
ad hoc q non pereat cultus diuinus et sic teneor
vt si audio blasphemos et possum impedire te
neor et idem si sit fidei periculum ¶ Sed contra
hoc arguitur quia sequitur q nos incidamus in opinio
nem illorum qui dicunt q sufficit semel in vita
diligere deum Ponamus q non occurrat tempus
necessitatis Jam sequitur q solum semel in vita
1. in principio vite diligendo deum adimplemus
preceptum ad hoc dico q e impossibile q no incurrat

sepe tempus necessitatis nam multi sunt qui impugnant deum et blasphemant. 5° Dico quod in hoc precepto de dilectione dei super omnia duo includuntur. Alterum formaliter. 1. Quelliciamus actum amicitie circa deum et isto modo intelligitur quod in instanti usus rationis tenemur et tempore necessitatis, Aliud est quod includitur virtualiter. 1. adimpletio omnium mandatorum et hoc est vere diligere deum ut dicunt sancti et sic maxime hoc preceptum de dilectione dei quomodo ho adimplet ~~ad~~ alia precepta et sic sepe occurrit ma istius precepti quia sepe occurrit ma aliorum preceptorum et sic preceptum de dilectione dei dupliciter pot occurrere uno modo per se 1. secluso omni alio et hoc modo intelliguntur omnia dicta superius posita, Alio modo pot occurre cum alijs per accidens et isto modo dicunt doctores quod solum currit pro tempore pro quo teneti quis contrarium de peccato quia requiritur dilectio dei ad optime dolendum dato si non peniteat nec diligat. non sit nisi unum peccatum

¶ 2a dubitat an modus dilectionis cadat sub precepto utrum quolibet precepto teneamur diligere deum de ista q. diximus ad longum 1a 2 q. 100 ar. 9. et 10. et superius q. 10 ar. 4° in ista 2 2 et sic ad q.em dico quod modus dilectionis non cadit sub precepto. 1. adimpletionem preceptorum non requiritur circunstantia ultimi finis. 1. quod propter deum faciat nec ad actum moraliter bonum requiritur talis circunstantia, // Contra Greg. ar. mi. Sed ex verbis doctoris ar. videtur quod non posset quis precepta adimplere nisi per actum [illegible], //

& sic e dubium utrum ad adimplendum preceptum requiritur q sit per actum moraliter bonum ut si audio missam propter vanam gloriam & dicit horas tam sero ut sit veniale utrum impleat Preceptum & vr Q non quia s. Thom dicit illud in Contrarium e quia eet valde Periculosum quia talis qui cum vana gloria audiret missam peccaret mortaliter, de hoc superius diximus q 10 ar 4º & 1ª 2 q 100 ar 9. & sic dico q Quando occurrit preceptum ad vitandum peccatum opz habeat actum virtutis quia si malum ponit e peccatum si bonum e actus virtutis & sic si tenor audire missam debeo per actum bonum vel malum si per malum Pecco si per bonum e actus virtutis. // 2º dico ad vitandam transgressionem precepti non opz q adimpleat per actum bonum quia non includitur in precepto q bene adimpleatur g ad vitandam transgressionem [illegible] aliquis adimplere bene, Item Quia [illegible] valde difficile cum circunstantie venialis surre[illegible] facile & sic non [illegible]mus tuti de hoc & sic eet inquietatio conscientie, 3º dico q e disputatio de nomine utrum qui dat eleemosynam propter vanam gloriam adimpleat preceptum vel non? aliquibus videtur q non quia offendit deum g non adimplet Q si offendit g non obedit, sed tn non transgreditur Quia fecit subiam precepti, ¶ 4º dico q no e inconveniens concedere q implet preceptum quia vitat transgressionem precepti opz tn notare Q quando aliquis ad[illegible] preceptum dei cum circunstantia veniali si

Cuando se hizo la versión que le habían atracado los fol siguientes.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE SALAMANCA

Victoria in 2 2

